

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Controversia IV. De Diuina voluntate, eiusque actibus vniuersim sumptis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

CONTROVERSIA QVARTA DE DIVINA VOLVNTATE, EIVS QVE ACTIBVS vniuersim sumptis.

IN hac Controversia tractari à plerisque prolixè solent, quæ omittenda à nobis merito sunt: quia controuersis prioribus, vel in forma vel in materia à nobis definita sunt. An Dei Voluntas, eius Essentia Metaphysica, vel tota, vel ex parte sit? Constat enim ex Controu. 1. d. 2. ad Essentiam Metaphysicam Dei solo prædicato *essendi*, seu entis à se, adequatè ibidem constitutam, nullatenus voluntatem posse pertinere. Simile etiam illud est. Quo pacto voluntas Dei ab eius Essentia differat? an distinctione reali formali absolutè tali? an reali formali ex natura rei? an saltem reali virtuali, quam dicunt? item an distinctione formali rationis obiectiua, siue ex parte obiecti; nec solùm ex parte cognitionis? item formali distinctione obiectiua Voluntatis Diuinæ ab Essentia admissa: an in altera mutuo, vel non mutuo includatur. Quæ omnia decisa pro omnibus Diuinis Attributis, (ex quibus Voluntas Diuina exploratè est à nobis eadem Controu. 1. d. 3. fuere. Igitur de Diuina Voluntate secundum se sumpta examinanda hinc primum testat existentia, & aliorum vsu, quàm genio nostro, quæ illam probant, rationum qualitates: num scilicet demonstrationes sint, necne? Dein de actus eius necessaria principia. Tertio: quænam obiecta necessario amare, & prosequi fuge-re, & odio habere ex parte antecedentis teneatur? Quarto, de formali constitutione actus Voluntatis liberi Diuini. Quinto, de ordine intentionis, & executionis inter liberos Dei actus. Sexto, de intentione efficaci, & inefficaci eiusque obiecto: an absolutum, an conditionatum esse queat?

CERTAMEN I.

Voluntas Dei in actu primo ab Autho- ritate statuitur.

ARISTOTELIS, THEOPHRASTUS, & ex Peripateticis alij, atque Auerroes, Auicenna, & Porphyrius, teste Alberto libro de causis apud Dionysium Carthusianum in 1. d. 4. s. q. 1. col. 3. Deo voluntatem in actu primo negasse videntur; quia omnis voluntas appetitus est boni appetenti deficientis: cum tamen Deo nihil possit deficere; quare neque alicuius appetitus, aut Voluntas in eo esse. Ceterum Albertus ipse rectè eos Philosophos interpreta-tur, ut boni non habiti, & deficientis, quo ipse perficiatur, eiusque, quoad commodum ipsius intersit, appetitum, & voluntatem solummodo negarint, non autem absolutè: siquidem, nec boni, ac perfectionis suæ complacentiam (quæ sine voluntate adesse Deo nequit) negarunt, neque eorum rationes contra id probant, neque contra appeti-tum, & desiderium rerum, quæ aliorum intersunt. Secun-do, cum Aristot. & Plato mox recitandi Dei voluntatem expresse agnouerint, & vtrumq; sectati citati reliqui sint, etiam Porphyrius, non potuerunt iisdè Dei voluntatem, nisi dato, ut summum, sensu negare. Nonnulli tamen apud sanctum

DISPUTATIO PRIMA.

*De existentia Voluntatis Diuinæ in actu
primo, & secundo, ac vtriusque
ordine inter se se.*

De prius recta methodo examinandum: quia Con-trouersie subiectum primum est; & quod reliqua, & quibus disputabitur, necessario supponant.

QVÆSTIO I.

An Deo Vo-luntas in actu primo adsit?

Prævis exploratæ adeo Veritatis disputandæ Philoso-phorum aliquos, neque ignobiliorum, vel re ipsa ex-rog, vel (quod verius puto) ex praua aliorum intelli-gentia ipsi impositus locum fecit.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

proxime consequitur.

4. Duo præfate probationi voluntatis Diuinae, ex toto fequuntur locis, veritabilibus Dogmaticis deductæ, vt cum negantes erroris contra Fidem infusionaliter, in commodare poffe videntur. Alterum : quia id ex principiis Fidei deduci poffe non apparet : quum idem per idem vitiofo circulo demum probetur. Siquidem vt Fides actus, (cui totus Theologicus ifte difcurfus innititur) fit, mus, atque infallibilis fit, non folum Diuine veritati, & infallibilitati in cognoscendo, verum, & Diuine veracitati in dicendo debet innitri. Cum autem veracitas hæc nil aliud formaliter proxime fit, quam determinata ad non mentendum Dei voluntas, vt diximus : difcurfus ifte, exiftentie Diuine voluntatis, quam infero, demum innititur : idemque per idem tandem probabit. Hæc

6. Secundum, quod discursibus factis obstat posse esse dictis Contrarij. I. d. 2. potest desumi. Nimirum ex resolutione Dei, haud quamquam voluntatem Dei in actu primo legitime, vel faltem certo deduci: siquidem statuta ex Fide Dei scientia, non statim in Deo intellecta in actu primo, siue potentia intellectus praedicantur in intellectu, siue huius potentia logica, aut (quod idem est) intellectiois, Scientie Diuinae possibilitate formati diuersum debet admitti: quin imo in Catholicoisque ingeniois, cum prius, tunc recedentioris est disparatione vidimus negatum: ob eam in primis rationem realis indistinctionis Diuinorum omnium communem, quae necessariam distinctionem veram, & realem, nulloque fictitiae potentiae siue alicuius reddit in Diuinae impossibilem: quia ratio in actu volitionis Diuinae respectu voluntatis Dei in actu primo, siue voluntas eius potentiae eodem robore peritat: Sed verò obiectiois hanc solutionem d. 2. vbi de principiis volitionis Diuinae agitur ex instructio: opportuniue dabimus. Nunc autem facis eire adnotasse; neminem ex eis, qui admissa Catholice Dei scientia, diuersum ab ea, cialique potentia logica, siue possibilitate praedicantur intellectu potentiae in Deo negant, negare Deo voluntatem in actu primo siue voluntiam facultatem ab eius volitione formatam diuersam; sed eam potius aliis, aque aliis rationibus, aque difficultatibus propositae solutionis eorum querentibus in Deo adstruere: magno quidem argumento, & quae in Deo adstruere: magno quidem argumento, & hanc veritatem, & illationem ex volitione Diuina ad voluntiam Deo facultatem certam esse: atque difficultatibus ex virtuale reali identitate peritiam, (quantumvis actus appareat) reuera in praesenti materia multorum longi esse

mihi notum.

CERTAMEN

CERTAMEN

CERTAMEN II.

Ex Philosophis & rationibus voluntas
Divina stabilitur.

1. Primus ex Philosophis Socrates eam veritatem vel docuit; vel tanquam exploratissimam supposuit apud Platonem in Alcibiade Primo, siue de natura humana, siue, ubi sic de faciendis præstandum monet. *Si Deus voluerit, & Plato ipse in Timæo, siue de natura longiusculè à principio ita Deum creatis à se Angelis loquentem inducit. Non estis penitus immortales, neque penitus insolubiles; non tamen solvemini, nec moris sortem sequemini: cum non voluntas, maius adhuc, & præstantius vinculum, vobis contigerit.* Arist. lib. de mundo circa finem. *Deus omnia, quæ vult, movet, & arbitratur suam rem publicam temperat, & 7. Ethic. cap. ult. im. ver. fin.* Deum semper vna, simpliciter voluntate gaudere agis, quæ lib. 1. cap. 8. Beatitudinem contemplativam esse docet: quæ absque boni frustione non est: cum certum sit animi, & frustionem, & voluntatem voluntatis actus esse. Verba eius sunt, *quod si alius natura sit simplex (vi Dei natura est) semper eadem operatio incutissimæ vi, id est, una semper simpliciter gaudet voluntate.* Nec inconstans oppositum docuit 2. Magnor. Moral. cap. 14. sub initium scribens. *Deus non suscipit amare: aliter namque fuerit, si quisquam dixerit. Tuum amare.* Nam de amore amicitias loquitur (quem Dei ad creaturas, etiam rationales, ratio naturalis non assequitur) vel de amore passionis pudore dignæ quid continere, siue quæ laudabilem solummodò amorem esse docuit ex Homero 2. Oeconomicor. cap. 3. init. quo etiam sensu Plato in Phædo, vel de summo bono circa medium dicebat. *Abstrahendum est Deo gaudere, vel contra tristari: indecens enim utrumque est.*

Et quidem non Philosophorum omnium solum, sed & cunctarum gentium quantumvis Barbararum, suffragia pro Dei voluntate, & voluntate censentur, ut Thesis hæc conclusionem mentibus à natura indita, & congenita habemur debeat, etenim nulla vnumquam tam rudis, ac barbara extitit ratio, quæ Deos suos, ut bona conferrent, mala auerterent, quasi naturæ ductu non oraret: eique sibi placandis, & contra hostes indignandis sacrificia non offerret, ac pro gratis agendis de beneficiis acceptis non institueret, quæ omnia, si Deorum suorum voluntate orationibus & sacrificiis inclinabiles crederent, ac inclinandos sperarent, atque gratiarum actione delectandos supponerent, frustra prociis essent, atque inutilia.

2. Ratio verò Theologica, etiam naturalis, qua in eam conclusionem sapientiores isti Philosophi fuerunt induciti, ea est, qua Controu. 2. d. 1. Scientiæ divinæ existentiam probabamus. Nimirum Deum debere esse ens summum, summæque reliquis præcellens, & quo nihil melius esse, excogitareque possit. Unde consequens necessarium est, ut omnia prædicata debere concedi, quæ simpliciter simplices perfectiones sunt, siue quæ esse, quam non esse melius sit iuxta definitionem perfectionis simpliciter simplicis tradita ab Anselmo 14. Monolog. circa medium. Ricardus Victor. de Trinitate, c. 19. atque ab omnibus Scholasticis receperat: nempe, *quod tale est, ut ipsum omnino melius sit, quam non ipsum*; id quod etiam sub aliis terminis prædicauerant, Nylsenus Grat. Caterhet. c. 1. d. med. Dionys. de Divinis nominibus longè à princ. Atque prædicatum voluntatis, & volitionis melius est ipsum esse, quam non ipsum, si creaturæ imperfectiorem creaturas: ergo, & de sese perfectio simplex simpliciter, Deoque subinde inenitabiliter concedenda: ut de scientia inferebat Arist. 12. Metaph. cap. 9. text. 5. & Plato recitatus Controu. de Trinitate de propriis, & appropriatis, & Controu. 2. de Scient. d. vit. 3. Certam. 4.

Secunda ratio naturalis etiam & pro asserenda Dei scientia ex Plalmista desumpta est, quæ continetur Plalm. 93. *qui Plalmista ait, cum non audierit, Fundaturque in generali principio per se notissimo; Nemo dicit quod non*
Christoph. de Origine, de Deo Vno. Tomus II.

habere; sed Deus effectivè dat creaturis rationalibus voluntatem, & volitionem, & se quidem solo Angelis cunctis & hominibus voluntatem cum anima, quam solus creas, volitionem autem omnem generalis concursus titulo; honestam verò titulo alio specialiori Authoris gratia, & bonorum operum ad Philipp. 2. qui operatur in nobis velle & perficere: ergo utrumque in se præhabet, absque imperfectionibus entis creati, quas relegamus à Deo, siue formalitate voluntatis, & volitionis eminentiori, vel suppurata à creaturæ imperfectione.

3. Tertia naturalis etiam ratio proximè affinis sumitur ex continentia alia idæ creaturarum omnium in Deo, tanquam exemplari illarum perfectissimo, ac summo, quam ex Philosophis & Patribus adstruximus Controu. 2. d. ult. atque voluntas, & volitio nostræ creaturæ sunt, ergo & ipsarum in Deo idæ propriæ sunt, atque exemplaria continentur, quæ nihil plane aliud esse possunt, quam perfectissima Dei voluntas, & volitio, seu amor illas formaliter, nec solum actiue, eminenter continentes. Confirmatur Theologicè hæc ratio. Nam homo ad Dei similitudinem, & imaginem, siue ideam & exemplar factus Genes. initio dicitur propter arbitrij potestatem iuxta Patres, cum Græcos, cum Latinos ac interpretes reliquos: arbitrij autem libertas præter indifferentem ad utrumvis cogitationem, voluntatis potestatem, & facultatem in actu primo ad utrumvis etiam essentialiter claudit, de quo fuso calamo controu. 3. d. 1. q. 1.

Quarta naturalis ratio: quia omnipotentia non est potentia, & virtus actiua determinata, & necessaria ad agendum omnia, quæ in eius virtute, & actiuitate continentur; alioqui omnia possibilia produceret, imò ab æterno produxisset, & in æternum conservaret, ergo indiget, ut eius actiuitas ad ea, quæ facit de facto, ac non ad faciendam potius alia, imò infinita possibilia, quæ facere omittit, libera determinatione, ratione cuius hæc tantum, quæ produxit, & non reliqua producat, & per quam siue à se ipsa formaliter (si in voluntate omnipotentia ratio sit,) siue ab alio prædicato diuino ad ea producenda applicetur. Hæc autem determinatio, cum necessaria non sit, ad agenda alia, ac non hæc, quæ de facto produxit, vel potius possibilia omnia esse possit libera, & ex electione esse debet: aut libera determinatio, & electio arbitrij, & facultatis volitivæ solummodò esse potest: ergo in Deo est voluntas, & facultas arbitrij.

4. Quinta naturalis ratio sumitur ex ordinatissima universi machina, quam fortuitò, & casu euenisse, tantaque rerum statum, tot sæculis concordie vicissitudine persistere, & conservari, nisi solidissimo recordis errore (relato ab Aristotele 2. Physicorum text. 43. 44. & 76. & consultato à textu 77.) dici non potest; si autem casu illa, & fieri, & conservari minime potuit; consilio, atque electione Artificis Dei effectum esse, necesse est: at verò, cum eius dispositionis electio absque arbitrio, & voluntate eius haberi repugnet, in Deo arbitrium, & voluntatem esse necessariò conuincitur.

Sexta ratio naturalis sumitur ex prædicato summi boni, siue infinita Dei bonitate summè de se, essentialique sua, atque infinite amabili, quæ proinde infinitum appetitum, seu voluntatem, (à qua solum summè, & infinite amari potest) requirit, ut debite dignèque excellentia sua ametur. Hæc autem infinita voluntas, & appetitus in solo Deo esse potest.

Septima naturalis ratio ex prædicato summæ felicitatis Dei petitur. Neque enim felix, nedum summè felix, esse potest, qui bonis frui, delectarique nequit: nequiret autem Deus, si voluntate præditus esset; siquidem boni fructus, & delectatio, nisi à voluntate esse nequeunt.

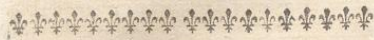
Octava naturalis ratio ex infinita Dei sanctitate, & bonitate, seu perfectione, non physica solum, sed moralis deducitur: etenim moralis bonitas absque actibus voluntatis esse prorsus nequit: quare, eis absolute repugnantibus moralis omnis bonitas, & perfectio absolute repugnet; repugnant autem voluntatis actus absolute in Deo, ut et adesset voluntas, essetque possibilis.

Nona ratio ex supremo Dei in creata omnia dominio efformatur, quod, nisi in his, qui voluntate, & vtendi facultate libera gaudent, esse excogitareque non potest. Si quidem usus proprius actus voluntatis est: ac insuper dominium essentialiter definitur, facultas siue potestas vtendi rebus pro libito, absque iniuria aliorum etiam vtendi illi

A 2 venientis

4 Controu. IV. de Voluntate Dei,

tenentes, ubi autem libitum est, est etiam necessarium voluntas, illius actus essentialiter libitum est ipsam naturam, & essentia supponens, atque inferens. Pleraque ex his pro diuina scientia existentia non tacta controu. 2. d. 1. requo robore & claritate illam etiam demonstrant, ut cuius parebit.

QVÆSTIO II.

Restens ex Scientia, & intellectu diuino eius probetur voluntas.

Hac ratione vsus fuit Diuus Thomas 1. part. q. 19. a. 1. quoad firmam, primum Caietani, & postea nostrorum recentiorum subtilitates mouerunt, ut iam eius simitas opus speciali examine habeat, vel eius examinanda communis abusus, & nobis questionis huius fecerit legem.

CERTAMEN I.

Discursus Sancti Thomæ ad purum propositum, atque à rationibus dubitanti Caietani vindicatus.

1. **C**onsequentiā ab intellectu, seu intellectu ad voluntatē, seu voluntatem ira probat S. Thomas. Quia qualiter res naturalis ad suam formam naturalem hanc habet habitudinem: et quando non habet ipsam, tendat in eam, & quando habet ipsam, quiescat in ea. Ergo natura intellectualis similem habitudinem habet ad bonum apprehensum per formam intelligibilem, ut cum abest, in illud tendat; cum adest, in illo quiescat, & gaudeat: quæ, nisi actu appetitus rationalis fieri nequeunt. Hanc verò consequentiā vltimam probat. Quia, sicut res naturalis habet esse in actu per suam formam: ita intellectus intelligit actu per suam formam intelligibilem; inde concludit. Vnde in quolibet habente intellectum est voluntas; sicut in quolibet habente sensum est appetitus animalis: & sic oportet in Deo esse voluntatem, cum sit in eo intellectus. Et ea est ratio Sancti Thomæ plana contextura tota: cui duo opponis, nec satis soluit Caiet. ibi iudice Vasquez.

2. Primum: quia ex eo, quod intellectum, quæ tale, constituitur in actu per formam intelligibilem, sicut ens naturale per physicam, & ex hac habet ens naturale tendere, vel quiescere in sua forma naturali, solum inferitur intellectum tendere debere in suam formam intelligibilem, atque in ea habita quiescere; non autem debere tendere vltius in bonum ea forma intelligibili repræsentatum, quod (quidquid Caietanus, & Thomistæ ex suis respondentibus diuersum à sui cognitione est, & nihilominus eo admissio solum inferretur dari inclinationem ad bonum intelligendum, quæ eius cognitione quiesceret; non autem ad illud amandum, ut ea inclinatio appetitus, & voluntatis esse, ac non solius intellectus, probaretur. Opponit secundo Caiet. ens naturale per suam naturalem formam, ac non per actum ab ea elicium, & diuersum appetitum habere. Ex quo non apparet, quo pacto legitime inferatur in intellectu constituto in actu per formam intelligibilem, siue boni cognitionem appetitum, qui solummodo elicitus est, atque cum à forma intelligibilium ab ipsa voluntate diuersus. Cui difficultati nec Caiet. satisfacit, ex eo quod appetitus naturalis entis non sequitur ad formam elicitam, sed naturalem ipsius entis constitutiuam: appetitus verò rationalis formam elicitam consequitur, scilicet intellectum. Sed id, ne alius explicetur, difficultatem non soluit. Nec magis præstat nostri Granados solutio tract. de voluntate d. 2. contendere

tis, etiam ens naturale per actum elicium ferri in sua commoda, ut lapis motu in suum centrum, alio motu ille appetitus lapidis non est, sed eius effectus: quare difficultati non obuiat, sed effectum cum appetitu confundit.

3. Vasquez ubi proxime, ob primum Caietani argumentum, censere videtur S. Thom. noluisse demonstrare connexionem necessariam intellectui cum voluntate; sed solum naturam appetitus rationalis per proportionem ad naturalem appetitum. Idque ipsum expressius docet, & determinatius Herizæ tract. 2. d. 1. r. c. 1. connexionem scilicet intellectui cum voluntate nusquam hic à S. Thom. probari, sed solummodo supponi indeque legitime inferri ex scientia Dei diuinam voluntatem. Verum veritate à mente Sancti Thomæ planè aberrat, ut ex rationis, ad litteram ferè contextura claret. Nec rationes dubitandi de illationis legitimitate à Caietano propositæ, nec satis ab ipso composuit, quidquam præstant. Prima: quia S. Thomas non assumit ens naturale tendere, vel quiescere in sua forma naturali, per quam scilicet constituitur; sed in aliam ipsi debitam; quæ tamen haberi ab ipso in sua forma constituto, & non haberi possit: quare ex eo, quod intellectum constituitur in sua linea in actu per formam intelligibilem, siue boni cognitionem, recte inferitur debere tendere, si abest; & quiescere, si adest, in bono repræsentato; non autem in forma intelligibili siue boni cognitione, qua formaliter in sua linea intellectui constituitur in actu, sicut ens naturale constituitur in actu per formam naturalem constitutiuam ipsius, & ratione cuius appetitum naturalem ad propria commoda habet.

4. Sed nec secunda dubitandi ratio Sancti Thomæ rationem debilitat: est, quia summam à Sancto Thomæ (sicut reliquæ à summam scribente) efformata est, finitris aliorum intelligentiis subiaceat: Vnde plerumque rationis dubitandi contra Angelici discursus summam dubia omnia suborta: illud autem ad eius intelligentiam, & secundæ difficultatis solutionem suppositus sanctus Thomas. Nihil Deum absque aliquo commoda, & siue ipsi proportionato condidisse immo, nature intus attento, condere posse, in quem per aliquid, vel ipsius nature ipsum, vel per illam parandum non inclinaret, ac propenderet; id, & experientia omnium, quæ Deus condidit, & ex perfectione creatoris, & necessitate rerum ad cuiusque, & vniuersi conseruationem notissimum est. Vnde ratio inferitur: nihil actu, seu in actu esse per suam actus formam, quin eam inclinationem actu habeat, ut in eibus, siue substantiis naturalibus omnibus patet, quorum exemplo, & ratione de substantiis rationalibus, intellectus in sua linea, etiam hac actu, seu in actu constitutus per sui specialis modum, seu boni cognitionem, speciem (ut ipse ait) intelligibilem idem probat, nunc in suum proprium bonum, & felicitatem inclinationem habituras, & appetitum, dum non habent, quietem verò dum illud habent.

5. Addit verò substantiis intellectus, quæ talibus cognitionem boni vltiorem, ut in actu sunt; quæ intellectu solo, in potentia tantummodo sunt in sua linea, & in ordine ad actus appetitum etiam necessarium, & naturalem boni in communi, & felicitatis suæ: quia in incognitum rationales substantie ferri nequeunt; sicut neque animalia in incognitum commodum. His claret discursus Sancti Thomæ summas, ac difficultatum nebulæ disparent; sed aliquid tamen aliunde hic illationem voluit substantie ex intellectu examinare nos cogit recentiorum scriptorum abusus, qui pure Philosophicum examen intempestè in hanc serie Theologie partem intrudunt.

CERTA

CERTAMEN II.

Ex intellectu substantia præcisè volitivam legitime demonstrari; sed non à Recentioribus.

1. Præfixa conclusio concors est Thomistarum vtriusque scholæ, & recentis Dominicane & antiquioris, quam schola Iesuitica sectatur, & rictus, & reliquorum inter communitis; si nescio, quos Recentiores inaniura subtilitatum ab antiquis neglectarum, quamvis ignorarum amatores excipias, nempe in manuscriptis pauculos. Sane vero pro illationis legitimitate præter Dominicos omnes Interpretes Albeldam, Disceaturn cursum Carnelitanum in Dialectica, & Zumelem Molina, Valquez, Valencia, Arrubal, Heriz, Granados, & Falos in 1. p. ad quæstionem, & articulum citatum. Suarez de attributis positivis cap. 6. Ruiz de voluntate d. 1. à muna. Recupit de voluntate lib. 2. q. 1. cap. 3. Quirios tom. 1. p. tract. 1. d. 1. 6. sect. 3. Antonius Perez Vallende in 1. p. de volunt. d. 1. cap. 3. Et sane hanc esse vetustissimam Petri sententiam constat ex Athanasio, cum tanquam dogma supponendum potius, quam disputandum trahente tract. de definitionibus columna 4. *quæstio in illis constet quod am voluntate dicitur.* Athanasius alter (seu potius Anastasius) Synaita lib. de via d. 1. cap. 1. *Per hunc est omne illud, quod intellectu prædictum est, etiam volendi potentia prædictum esse.* Nam voluntas omni rationali naturæ inest essentialiter. Fulgentius 1. ad Monim. de duplici prædestinatione c. 18. ita de rationali animo scribit. *Neque enim ei inesse posse volentis ratio, nisi ei posset inesse creatoris d. 1. d. 1.*

2. Est autem explorata adeo, atque naturæ rationali congenita veritas, & notitia hæc sit, tamen nonnulli, vel Recentiorum apparentibus contra illam rationibus timore vel propriorum discursum amore defectentes, illationem ex intellectu ad volitivum non ita solide probant: quo fit, ut rem antiquorum Patrum, & Scholasticorum iudicio (quare & nostro) certam ad solam, vt summum, reducantur probabilitatem: idcirco huilmodi discursum imbecillitas ostendenda primum hic est: ne quis deinceps illis, quasi quassatis calamis innitatur. Præter his est, quam excogitavit Antonius Perez Vallende, secundamque probationem esse voluit cit. d. 1. c. 2. Quia, si esset possibilis substantia intellectiva non volitiva, esset in rerum natura: at non est in rerum natura, vt patet: ergo nec possibilis: Antecedens probat ex naturali appetitu excellentiæ, quam creata omnia habent, cui non satisfieret respectu hominis (qui ex creatis infima rationalium creaturarum est) si non esset producta substantia rationalis, seu intellectiva inferior, si possibilis sit: siquidem non esset in rebus, vnde hominem præstantiorem aliquam, nec omnium rationalium infimam speciem esse dignoscitur, verum appetitus naturalis ille excellentiæ comparatus respectu inferiorum communiter in Philosophia, & otiole ratio ac inepte analogie est, nec vlla ratione Philosophica vquam probandus.

3. Quis enim sanus, censet lapidem vel truncum naturæ hoc excellentiæ appetitu exigere adeo, vt omnes substantiæ species possibiles ipsi interiores de facto producantur, & de non productis naturali, & metaphorica consideratione trahant, non secus ac, cum sursum, extra centrum locantur? ac de Deo, quasi ipsi iniurio, in animi ciulum conqueri possit? Quod ipsum de individuis, nisi vique ad imperfectissimum in specie quavis productum a Deo esse, atenuis siquid aliud individuus aliis perfectiora & perfectiora, & subinde imperfectiora in infinitum est, probabilissimum est: & tamen nec infinita individua substantia in productis, & producendis simul sumptis esse certum est. Secundo inter quamvis speciem ex

productis proxime inferiorem ad proxime superiorem infinitas alias species perfectiores, & perfectiores possibiles esse (v.g. inter hominem & Angelum) ac subinde imperfectiores, & imperfectiores à perfectiori ad proxime imperfectiorem ex productis (v.g. inter hominem, & brutum) concors Philosophorum sententia est: & quidem eis omnibus intermediis speciebus productis magis sanè perfectioris excellentiæ eminet, & tamen producta de facto non sunt. Nec satisfacit Ant. Perez argumentum tenere solum de notabiliter perfectioribus, & imperfectioribus, cuiusmodi intellectiva solum substantia esset respectu etiam volitivæ. Etenim gratis ista omnino limitatio est, & contra rationem assignatam: ex infinita enim multitudine inferiorum specierum producta mirum in modum superioris excellentiæ emineret, & claresceret. Denique ex eo excellentiæ appetitu naturali rebus omnibus indito perfectione maiori superiorum specierum naturalis Methaphoricus liuor, & invidia in proximo est, nullamque creaturam de sua perfectione, & sorte naturali contentam esse, sed querulam. Quod ultra ridiculum videtur iniuriosum creatori; sed, fictio eo generali rebus excellentiæ appetitu admisso, cum ea excellentiæ in prædictis cuiusque essentialibus respectu alterius sit, non autem in contingenti alterutius productione inferiori specie producta, sola eius, atque essentialium suorum possibilitate admittit eminentiæ perfectioris atque appetitus illius fatietas consiliter: secundo ex iure naturali entium ad aliquid à Deo accipiendum huius à Deo appositio non intererit: vt patet in igne Babylonicis, & aliis pluribus. Est siquidem ius illud precarium solum, non iuris stricti, & exactiui cui, vt sapie, semper potest Deus non annuere.

4. Probat secundo Ant. Perez consequentiam suam appolita negatione existentie intellectivæ solum substantiæ ad eius impossibilitatem: quia non potuit vniuersum sistere in substantia solum intellectivæ; quin ad volitivam ascenderetur, quæ sola apta ad Dei laudes, & obsequia est: ac proinde huius existentia debetur existentie vniuersi, ergo citius existentia substantiæ etiam volitivæ debetur existentia substantiæ solum intellectivæ: probat: quia ex antecedenti supponitur subiectio in essendo substantiæ solum intellectivæ ad intellectum etiam volitivum, cuius correlata est dignitas substantiæ intellectivæ etiam volitivæ subiectionis illius substantiæ solum intellectivæ ad ipsam, contra quam fieret, si non produceretur, cum esset possibilis. Hæc etiam ratio analogica est, & pia vel potius inepta super factis meditatio, & tamen negari nequit, quia Deus sicut tota antea æternitate illaudatus à creaturis absque vlla sui, suæque reuerentis summa iactura præcellerat, ita potuisset absque eis perferuere per æternitatem: ac proinde solum naturæ irrationales condere, si vellet, vel nullas condere potuisset. Secundo male inferitur inde natura is subiectio in essendo naturæ solum intellectivæ ad simul volitivam, cui in hac naturalis eius subiectionis dignitas responderet: cum ea subiectio non ex ipsarum naturis præcisè, sed ex sine laudum suarum liberè in vniuersi creatione sibi à Deo præstituto fuisse, in antecedenti dicatur.

5. Sed si naturalis in altera dignitas, in altera verò subiectio in essendo foret solum interteretur naturam intellectivam absque volitivam naturaliter esse non posse; non aut. m. è contra, non posse volitivam absque solum intellectivam existere, vt opus ad intentum erat. Denique probaretur totum: posset Deus naturali dignitati, & existentie substantiæ intellectivæ volitivæ non annuere, atque eam produceret, quin solum intellectivam possibilem conderet: quo à negatione existentie de facto ad negationem possibilitatis eneruatur consequentia. Hanc Doctores præcipuam probationem, in qua proinde diuiduum caput illud absumptis longius persequutus sum, quam par forte esset, ne in octo aliis reliquis probationibus eiusdem capitis confutandis capita, & meum, & lectorum incallum fatigarem. Huius enim examine, & exemplo hominis genium & ingenium subtile, exoticum tamen, disgnolci satis potest; ne quis ad singulares eius discursus offendar, illud nunc de octo reliquis conclusionis præsentis probationibus dicere satisferit. Nihil eorum in singularibus discursibus, & ingenuis quidè atque elaboratissimis subiectionibus, absumptis

6 Controu. IV. de voluntate Dei,

quod negari, vel distinctione saltem tantum in sensu inuicem ad inferendum admitti facile non possit; nisi quandoque communia aliqua, & quae ad manum Philosophis Doctis sunt, tangit.

6. Praecedentis exemplo Antonius Quiros sect. 3. probationes communes, & faciliores contemnens, principium illud omnem intellectum possibilem cognoscituum esse boni convenientis cognoscit, ac proinde boni à se amabilis, & appetibilis ita ex proprio penu probat: quia implicat cognitio quantumvis pure speculatiua, quae non proponat cognoscitui obiectum aliquod ipsi identificatum; ergo ipsi bonum, & conueniens, ac proinde amabile: nil enim cuique magis conueniens, & amabile quam ipse sibi: imò inde reliqua cuique rei conuenientia, & amabilia, magisque, vel minus talia, quod magis ad esse rei, & eius conseruationem minime conducunt. Antecedens probatur: quia nil ab aliquo cognoscitur, ac iudicatur, quo se illud cognoscere non innoteat cognoscitui, uti à fortiori ex memoria praeterite cognitionis, & ex configuratione per copulam temporis, quo iudicium à cognoscite exerceatur, probatur. Siquidem in actu quis cognoscit se cognoscere, & tempus, in quo ipse est, dum iudicat, nec memoria cognitionis à se habita, nec configuratione temporis, in quo iudicat, per copulam esse valebit, ut Controu. I. d. de immutabilitate Dei, ac ulterius Controu. 2. non semel ostendebamus. Notat autem Quiros cognitionem de ipso cognoscite, in quouis iudicio necessario admittendam, esse solum cognitionem quoad an est, & confusam, non autem quoad quid est, & explicitam de cognoscite, & indicante ipso.

7. In hoc explicando, atque à variis obiectionibus vindicando duas fere totas sectiones, tertiam, & quartam impendit hic Doctor operae pretio non magno. Primò: quia solida illationis ex intellectu ad volituum probationes, seu demonstrationes ab impossibilitate cognitionis, quae pure speculatiua sit, nec ostendat aliquid amabile, seu conueniens cognoscitui vitra veritatem ipsam cognitam, & expresse representatam, minime pendent. Nec si penderent huius probatione opus esset: cum in ipsa veritatis speculatione, ac deprehensione euidenti, cuius ita assequende intellectus praecise, quia talis necessarius foret, latet illi, & de deprehensa veritate gaudium, & nondum apprehensa studium esset, quae sine appetitu, seu voluntate esse non possent, uti certam sequenti videbimus. Deinde specialis recentioris huius probatio adeo est à demonstratione, quam indagamus, aliena, ut vel eius probabilitas vacillet.

Primò enim eadem cognitione, quae veritatem speculatiua assequitur sibi quae formaliter representat absque cognitione reflexa diuersa, nequit directa illa cognoscitui representari, ipsaue sui ipsius aliquo modo obiectum cognitum esse: id enim, ut vidimus Controu. 2. create cognitioni repugnat, soliusque Diuinae proprium est: verum quidem est, tunc temporis simul cognosci posse à cognoscite cognitionem; sed alia solum cognitione reflexa ab eius speciebus memoriae postea inferuntur, ut communis Philosophia docet, oriunda: neque ita tunc necessario ab eis oriunda, ut si ab eis vehemens speculatio obiecti sit defecta attentionis potentia incognita speculatio praesens saepe non transeat, est enim exercitium representandi obiectum non seipsam, quam, ut dixi, nequit. Sed illud magis improbabile, seipsam quemvis in cuiusque obiecti contemplatione aliquo modo cognoscere, cum experiamur, cum in nobis, tum in aliis omnibus contemplationis, siue naturalium, siue supernaturalium, & diuinarum rerum deictos, sui prorsus obliatos contemplationibus diu saepe insituisse: imò & à se, & sensu omni alienos ab obiectis, deprehensisque veritatibus, quandoque raptari, quandoque verò in praerupta vel flumina, barathraque incidisse, illud verò de configuratione praesentis temporis in iudicio quouis de praesenti habito per copulam // importati, inuoluntarium est, ut tunc per illud iudicium cognoscei à se iudicantem probetur: nam certè configurationem tempus praesens per copulam diuersum à cognoscite est, neque ipsi duratio intrinseca, quae fors ab ipsa se non differt, ut nonnullis placet, non nihil, sed extrinsecum, quod durationum suarum cunctis creaturis communis mensura est, in qua obiectum durat, & durare, atque esse per copulam (si de praedicato contin-

genti iudicium sit) consignificatur; non autem iudicatur potius quam asinus, vel mulca, quae eidem communi mensurae coexistunt. Verum quidem est ex iudicio à se tunc habito posse ipsum, & reliqua discursu euidenti inferre, tunc ipsum existere, vel postea demonstrare pro tunc existisse. Planius haec discursus huius Recentioris, atque expeditis, confutatur, quam illa, quae malis replicis instantisque sibi tota sect. 4. obiecit, & soluit.

CERTAMEN III.

Planiores, pleniores, & communiores
illationis volitui, & intellectui
demonstrationes.

1. Prima demonstratio & de se, & ex S. Th. auctoritate sit, quam ipse formauit, nosque explicamus cert. num. 4. & 5. siquidem omni creatura substantiali suis finis, & bonum, seu commodum, suae naturae proportionatum responderet, ut patet creatorum omnium facta iudicatione: atqui bonum hoc nequit creaturis ipsis identificari; alioqui natura, & essentia sua essent felices, & beatæ, quod proprium est Dei; ergo omni creatura substantiali in suo esse actuali constituta per suam formam actuaalem responderet bonum, & felicitas vterior in aliquo extra ipsam constituta; ergo & inest omni creaturae substantiali in actu per formam constitutae proportionatus ipsi appetitus, & inclinatio ad suum illud bonum prosequendum, cum abest, gaudendumque de ipso, cum adest. Consequentia haec euidens est, quia bonum cuius, & appetibile suo modo ab ipso idem prorsus est: ut implicat esse aliquid appetibile suo modo ab eo, qui nullo modo appetitum habet. Atqui, & si appetitus, & inclinatio in naturis substantialibus, & insensibilibus non sit vitra formam, quae in suo esse actu constituitur; est in naturis omnibus sensibilibus, & animalibus, quia talibus, quae in sua commoda, & felicitatem ut cognitam, & libere representatam duci solum possunt, ut illam appetant ac appetere proxime, & expedite absolute possunt, eius boni, & felicitatis cognitio solummodo expectanda est. Ergo quia actu constituta animalis actu intelligentis, seu sentiens intelligitur, intelligitur prope expedite absolute potens prosequi sua commoda, & felicitatem: ut autem primum sensitiua, seu intellectiva intelligitur absolute, & si non adeo proxime, & expedite, appetitus seu volitua sui commodi, & felicitatis, siue cum appetant voluntate intelligi debet.

2. Eadem fere demonstratio continetur verbis illis Fulgentii recitatis certam. 2. n. 1. fine, neque enim a (rationali substantia) inesse illatenus ratio potest, nisi eo ipso, si creatoris in se dilectio: quia Deus, nimirum, creatura rationalis, quae talis, siuam felicitas, & obiectum beatitudo est: ergo, & summe ab ipsa amabilis: ergo implicat dari intellectum, seu rationale siue volituum, siue abique voluntate: quia abique hac nequit Deus ab intellectu, seu rationali creatura amari, ac proinde nequit ab eo amabilis absolute, neque summe amabiliter, quae eius suprema obiectiua beatitudo; quod implicat cum antecedenti subsumpto, quod probatur immò exploratum cunctis Sapientioribus Philosophis, & Theologis est: qui concordantes probant summum bonum Deum propriam felicitatem, & obiectum beatitudinem rationalium creaturarum, quae de facto conditae sunt, (hominum scilicet, & Angelorum) ex solo rationalis praedicato communi, quod omni speciei rationalium competi, non autem ex specialibus specierum sub illo constitutorum praedicatis; nullum autem intellectum, quod rationalis non sit, esse sine implicatione potest.

3. Demonstratio tertia sit ex natura, & sphaera obiectiua intellectus quae intellectus, seu intellectui praecise omnine intellectuum boni, & conuenientis cognoscitui est natura sua illius appetituum, omne autem intellectum praecise, quia tale, est natura sua cognoscituum boni illi

conuenientis: ergo natura sua eius appetitum. Minor probatur: quia cognitio boni, & conuenientis cognoscendi natura sua ad eius appetitionem mouet: & si casu, quin exercere moueat, & effectum fortitur quandoque reperitur: tamen ea virtute natura non potest magis, elinque quam essentia, & natura sua carere: ergo intellectum boni & conuenientis sibi cognoscens, natura sua proinde sua ad eiusmodi cognitionem potens, & ordinata, natura etiam sua ad motionem intentionalem sui in appetitum boni sibi conuenientis potens, & ordinatum est præcisè, quia boni, & conuenientis intellectum est. Barfus: ergo, & est illius boni appetitum. Patet hæc consequentia: quia nulla virtus, & potestas naturalis ad actum impossibilem, & chimericum esse potest: atqui potestas intellectui boni, & conuenientis sibi ad se mouendum intentionem per proprium actum, seu cognitionem boni, & conuenientis sibi ad huius appetitionem esset ad actum motionis, & appetitionis boni, chimericum, & impossibilem, nisi eiusmodi intellectum sit etiam appetitum habereque voluntatem, sine qua eiusmodi appetitio esse non potest: ergo omne intellectum boni, & conuenientis sibi præcisè, quia talis debet etiam esse appetitum, ut in minori dicebamus. Neque verò de hac aduersari decernat, sed de maiori.

4. Probatur autem: intellectum, præcisè, quia talis, est omnis veri, seu obiectiue intelligibilis intellectum, sine intellectus potentia intelligendi quicquid verum, atque ex parte obiecti intelligibile est: atqui bonum, & conueniens cognoscendi aliquid verum, atque ex parte obiecti intelligibile est: ergo omne intellectum, seu intellectum præcisè, quia talis, est boni & conuenientis cognoscendi cognoscendum, & potestas illius cognoscendi. Major huius dictus gratiō assumpta ab aduersariis non nullis putatur, ab aliis petitiō principij, sed cum longè aliud concludatur, quam in ea maiore continetur, & assumitur, qui ita loquuntur, quid petitiō principij sit ignoratur: sed neque gratiō assumitur, est siquidem omnium Philosophorum, & Theologorum principium intellectum præcisè quia intellectum, omnis intelligibilis intellectum esse, & per se quidem, & terminis notum: inde enim intelligibile denominatur, quod ex parte sui ab intellectu, quia talis, per intellectum percipi possit, aptum est: unde & aliud proloquium Aristotelicum dignitatis loco à Philosophis, & Theologis circumfertur, nempe, *intellectum esse conuenienter omni*: quia omnium nimirum percipiens eo ipso, quod intellectus sit, esse debet, quia omnia obiectum intelligibilitatem habent, ac proinde omnia obiectum sphaeram intellectus, quia talis, sunt.

5. Non igitur adeo gratiō ea maior à nobis assumitur, atque ab aduersariis admittitur, quæ omnium Philosophorum, & Theologorum consensu, & ex terminis ipsi vera, & nota est. Sed tamen vltimus etiam contra Recentiores hocce probatur, etenim contendunt multis exemplis, & paritatibus, plane disparibus, posse dari intellectum determinatum ad veritates speculativas, & pure speculandas: quare, & ad aliqua vera solum, seu obiectiue intelligibilia, quia ad omnia, & omnimodo, sed speculativa solum percipienda. Rogo autem illos, sub qua ratione ad veritates illas speculativas solas, & pure speculativas possit intellectus ille pertinere? Dicent sane (quod solum non inepere possunt) sub veritatis, & intelligibilitatis obiectiue, siue aptitudinis, ut ab intellectu percipi possint: atqui eadem omnino ratio, sub qua est in omnibus veritatibus practicis. Ergo, & hæc intra sphaeram obiectum intellectus illius continentur: quare, & intellectus ille omnium veritatum, & intelligibilium obiectorum intellectus est, nec ad aliqua solum determinatus, ut contendis: contra, nec ad, quia, si nulla ratio, nisi attenda sphaeram obiectum intellectus illius taxamus, pure arbitratia illis sphaera ab vnoquoque taxatur: atque fingi intellectus alligatus ad vnum solum genus, vel speciem infimam rerum, immo ad indiuiduum vnum tantummodo cognoscendum determinatus: quod est exoriturum, & ridiculum.

6. Sed etiam detur possibilis intellectus determinatus ad solas veritates speculativas, & speculatiue solum percipiendas: illa ipsa veritatis illius speculatiue perceptio, & deprehensio bona, & conueniens, & iucundissima cognoscendi, & speculandi est: eiusque interuentu depre-

hensa veritas ipsa magnopere delectat cognoscens, & antequam sit deprehendatur sic speculatiue agit, ut eius deprehendenda causa suarum reliquarum rerum, siquæ ipsorum curam non habeant, ut de pluribus Philosophis, legimus, atque authenticis historiis perhibetur. Et quidem totam Dei æternam felicitatem, iucunditatemque summam è sui perfecta cognitione (quæ de seipso pure speculatiue solummodo esse potest) natam, congenitamque Sapientiores quique Philosophi docuerunt. Ergo in ipsa veritatis speculatione vera est intentionalis motio ad eius deprehendenda à cognoscens desiderium, ac deprehensa gaudium: ergo & in speculatiue intellectu debet esse volitium, seu voluntas. Patet consequentia ex dictis: quia deficiente sic intellectu voluntate desiderij, & gaudij actus chimerici sunt, & impossibiles: ad quos proinde vera realis naturalis motio, & inclinatio esse non potest.

7. Ad hæc natura illa intellectu, nec tamen volitua posset bona sibi, conseruationique suæ valde conuenientia, & necessaria, malaque, & sui destructiua cognoscere, nec tamen illa prosequi, & amplecti, neque hæc posset fugere, & auertere, quæ solis voluntatis (qua illa substantia caret) actibus fieri possunt. Ergo natura, & essentia sua necessariis ad sui conseruationem caret: atqui repugnat creatura carens necessariis ad sui conseruationem de se & natura sua: ergo repugnat substantia intellectu solum, nec tamen volitua: substantiam proximè antecedens patet: siquidem cederet creatura illa in iniquam, & indecentiam creatoris, penes quem est nihil natura sua necessariis ad sui conseruationem destitutum condere: & subinde & aliquid ita ab ipso conditum posse repugnare: cumque inde appareat substantiam illam intellectu solum manere, & imperfectiorem volitua etiam esse, aliunde probatur esse longe perfectiorem: siquidem intellectus tantum requirit probabilibus solum assensibus, seu probabiliter iudicare: ut probabilibus enim intellectus assensatur determinatione eget, & imperio voluntatis intellectu tantum substantia impossibilis: ergo esset determinata ad assensum solum euidentem, ad quos voluntatis, quam non habet, determinatione non eget: intellectum autem determinatum de se ad assensum euidentem, solummodo, volitum intellectu assensum probabilis ac subinde falsi de se capaci longè perfectius est: quare illo perfectius & imperfectius aperta contradictione erit.

CERTAMEN IV.

Eneruantur aduersa argumenta.

1. **E**X his aduersæ sententiæ fundamenta seipsis subruunt. Constat siquidem primo intellectum determinatum ad aliqua tantum obiecta, & aliquo modo solummodo percipienda apertissime implicare: quod à paritate sensuum, quorum quivis, obiecti vnus sensibilis sensus esset, non reliquorum, verosimiliter adhuc minime suadet: quippe quæ à potentiis particularibus ad vniuersalem (cuiusmodi intellectus est, ut vidimus) curere non potest. Et ea adhuc limitatione in intellectu admissa vis demonstrationis tertia minime debilitatur, ut constat ex num. 6. Constat etiam ad aliud fundamentum, quod intellectum prius volitum sit, sicut, & prior vilitatione intellectu, quæ intellectu adiuuatis operatione est, sicut, & volitum volitio, sine qua esse intellectu potest. Constat enim de prioritate maioris vniuersalitatis, & gradus generici respectu intellectui tantum, & intellectui etiam volitui assumi falsum, & factis demonstrationibus repugnans: sin autem de prioritate causalitatis: quia intellectus prior vilitatione est, & proportionatiter intellectum volitum prius, inde potius inferitur sine volitum intellectum esse non possit: erit enim volitum prædicatum metaphysicè consequens ad intellectum, quod nequit esse, nisi necessario ad illud consequatur, dicaturque ad conuerentiam cum illo: atque, ut ex dictis patet, ea solum ratione potest prioritate, quasi natura intellectum volitum metaphysicè præcedere, quatenus.

tentis potentia se mouendi intentionaliter per suum actum, scilicet obiecti cognitionem, ad obiecti prosecutionem vel fugam (si disconueniens cognoscatur sit) est: quod implicat, nisi idem ipsum intellectum sit.

2. Arguitur rursus dari posse intellectum, immo intellectiones plures, quae volitionem non causent, & absque illa sint: ergo, & intellectum sine volitio. Hoc argumento primum tentata fuit praesentis illationis bonitas: adeo tamen leuiter, ut Ruiz de Montoya noster citata sect. 1. in appendice per neglectum fere meritò n. 30. respondeat: quia, & si ratione earum volituum ex intellectu non inferretur, ratione tamen aliarum quae volitionem excitarent, excitareque possent, in cognoscendo, & quantum virtus actiua intellectuum est, volituum in eo intellectu necessario inferrent. Et quidem omnem intellectum, etiam pure speculatiuum ex istis, quae naturaliter possunt habere, motiuam de se intentionaliter ad volitionem cognoscenti esse satis ostendimus num. 6. vnam autem supernaturalem obiectum (ut ipse testatur citata d. 5. num. 18.) Primus Antonius Perez Valiente, Herizze nostris, & aliis, qui ex impossibilitate cognitionis essentia, & natura sua impotens mouendi ad volitionem estimabant questionis praesentis veram resolutionem pendere, & quorum omnium solutiones late ibi refero, & refellit: quarum relatione & confutatione inuoluntati superledeat. Nihilominus proferenda in medium ea cognitio, & obiectio est: cum, ut appareat quam sit ad rem praesentem debilis, & inutilis; cum etiam ut similis arguendi forma, quae cuius materia aptari facile potest: quare & iam vniuersam fere Philosophiam, & Theologiam peradiuturabat, & vexat, ipsius fallacia semel detecta ab illis post hac exulit semper.

3. Decernat Deus, ut possit, ad nullum actum voluntatis create concurrere: idque decretum mihi fidei, & credenti reuelat. Hic sane meus fidei actus, nequit esse principium intentionaliter motiuum ad aliquem actum meae voluntatis, quin sit principium falsificandi seipsum: quod repugnat actui fidei essentia sua verae, & infallibilis. Ergo hic actus fidei essentia sua impos est mouendi intentionaliter ad aliquem voluntatis actum: verum hoc argumentum, ut summum probaret ex ipso, & facultate intellectiua, qua illum solum actum concernit non inferri intelligentis voluntatem; non autem non inferri defectibiliter ex intellectu, seu intellectu illo secundum totam illam amplitudinem suam, & actiuitatem accepto, qua ad reliquos naturales actus intellectus motiuos intentionaliter de se se, & ad actus voluntatis in cognoscendo extenditur; id quod apertius constat: quia is actus fidei de Deo non concurrendo ad actum voluntatis creatae, si id decerneret, & reuelaret, à nobis, quorum gradus intellectus specificus per aduersarios etiam, volituum inferri, atque ad conuertentiam dicitur cum illo, haberi etiam volituum demonstratur. Dixi autem, & hic, & saepius certam praesentis, cognitiones, & intellectiones omnes naturales de se motiuas intentionaliter esse ad actum voluntatis in cognoscendo: quod non tollitur, & si ex decreto Dei, non concurrenti cum voluntate per accidens, & extrinsecus fiant eius actus impossibiles, ex defectu causae partialis vniuersalis, cuius virtus eo decreto impedita est ad operandum cum voluntate: quemadmodum, & neque igni Babylonico esse calefactum, atque ignituum de se non abstulit decretum non concurrenti, siue negatio decreti concurrenti cum ipso ad tres pueros comburendos.

4. Verum, ut huius formae arguendi ex fidei similibus actibus, qui excogitari facile in quavis materia, & contra quamvis in illa elegeris conclusionem, inuentor ipse Antonius Perez ibidem n. 66. fallaciam detexit: vel enim in eo inuoluitur contradictorium eius, quod impugnatur; quare & probandum assumitur, quod ineptum arguendi genus est; vel alia in ipso fidei actu inuoluntur contradictiones, & repugnantiae, & in nostro casu contineri vult Antonius Perez; etenim ait, decretum illud reuelatum de non concurrenti cum voluntate creatae, cui ex fide credendum est ipso actu fidei, falsificatur; siquidem ut fide credatur actus, prae affectionis voluntatis nostrae opus est, sine quo assensus ex non euidentiis principis, & motiui esse nequit; verum, licet communis fidei assensus imperio voluntatis egeat; aut cum cui-

dentia reuelationis, & attestationis diuinae absque imperio, & pia affectione voluntatis non posse solum credi, sed necessario esse credendum certum mihi est. Quare, & fidei actum illum & decreti illius reuelationem absolute non implicare; etsi communiter habende fidei implicaret, & actum voluntatis, atque voluntatem, quae destrui eo fidei actu contenditur, probaret: ut implicaret reuelatio decreti. Deinde non concurrenti ad aliquam cognitionem, cuius intimatio, & assensus fidei non nisi per cognitionem decreto habito repugnantem esse posset. Simile quid est in decreto non praemiandi vllum honestum actum creatum, cuiusque reuelatione, & actu fidei ob illam elicitio: qui essentia sua improbiabilis esset, quare nec absolute meritorius: cum tamen essentia item sua esset honestus, laudabilis, & subinde de se se meritorius esse deberet; in cuius decreti possibilitate, & prudentia, si de omni actu honesto, etiam actu illo fidei, sit, & possibilitate etiam reuelationis decreti illius, non questionem solum, sed prolixos tractatus, innumeris solutionibus, replicis, & instantiis inutilibus confici à Recentioribus auctores finiri, cum tamen difficultas nihili nostrae Theologiae referat, neque ab illis illi sit, quae à Summulis, exercitij gratia agitur de propositionibus se ipsas falsificantibus, cuiusmodi haec est: *Omnis proprius est falsus*, si ipsa in illa vniuersalitate includatur: se igitur ipsis, vel in terminis vel aliisque concernunt similes reuelationes & fidei actus ob illas elicitio destruant & falsificant, sique proinde impossibiles.

5. Denique opponunt: sensitiuum non inferri in irrationalibus animalibus appetituum: ergo neque intellectum in rationalibus volituum: consequentia patet: Tum, quia S. Thomas aequo inferri censet ex sensitiuo appetituum, atque ex intellectu volituum. Tum quia eodem prorsus modo se habet sensitiuum, & sensitiuum ad appetituum, cuiusque appetitionem elicitum, atque intellectum, cuiusque intellectio ad voluntatem, seu volituum, cuiusque volitionem. Antecedens probatur: quia in membris omnibus animalis, & irrationalis, praesentim imperfectis, cuius anima probabilis diuisibilis est, addi sensus, & tamen non adest in eis, animaeque eas partes informantis appetitus: quid ergo repugnantia erit, si in tota aliqua animalis imperfectissimi possibilis anima imperfectissima sensitiua, appetitus sine facultate appetitus desit. Respondet num. 67. Antonius Perez, & Petrus Hurtado de anima, certum sibi esse in organis cuiusvis sensus externi appetitum etiam residere, quo animi de bono, aut malo praesentis solum, vel gaudeat, vel tristatur id quod inquit communis omnium hominum videtur sententia. Dicimus enim, atque experiri palatum, & gustum delectari dulcibus, & suauibus poculis, & cibis amariisque moleste ferre, & auerari; aures similes concinnis musicis frui, dissonis vocibus vexari; similes de visu, & reliquis sensibus, eorumque organis.

6. Nollem tamen solutionem à minus communi doctrina, & vulgari solum locutione fundata, quae ratio ad Scholasticum rigorem ducta est, pendere: maxime in praesenti, ubi de seruanda, vel eicienda ex demonstrationibus probatione res, & examen est; eademque de causa alias minus firmas aliorum solutiones omittit; illud tamen de hac doctrina obiter dixerim, cum in imperfectis animalculis, quorum animae diuisibiles sunt, neque est memoria deprehensa, eiusque abesse creditur, ut malis, ac vermiculis totam argumenti vim languere. Sed verò in istis, quae memoria obiectorum quavis parte, & organo sensus externi perceptorum gaudent (sunt anima diuisibilis, siue indiuisibilis physice sit) actiua imaginatiua facultatem communem sensarum omnium obiectorum quasi indicem, atque in eius organo appetitiua residere; nusquam autem in quavis animalis organica parte; etsi harum sententiarum ad imaginatiua, siue internum sensum animale informandum, ac subinde appetitum motuale informandum, licet interna sensatione remotius, ordinandam, licet interna sensatione totius suppositi natura sua sunt. Neque enim partibus totius suppositi conferuandi, sed toti supposito, & toti & partium reuerentem cura naturalis debet incumbere: neque alia de causa communis internus sensus animalibus inditus est, qui plane, si quis particularis sensus, & iudicaturam

vt sic loquar, obiectorum propriorum facultatem & appetitum coniunctum in suo organo haberet, superfluum foret, nec corporis illius respectu commodum modum tamen sortita esset, refugiente quavis animalis parte in grata sibi obiecta; prosequenteque, & amplectente sibi inuicem, quia de aliarum partium, aut totius commodis & conseruatione curaret. Vnde in quouis animali naturalis esset naturalium appetitionum interitua discordia, ex quo ad extremam, & vrgentissimam rationem in obiectum tactam constat, cur totis supposito de scilicet natura sua naturalem appetitum deficere repugnet, et si singulis externorum sensuum partibus, & organis nec deficere appetitum repugnet, immo & de facto eorum singulis deficiat.

CERTAMEN V.

In Deo ex intellectu volituum euidenti-
us adhuc, & irrefragabilius inferri.

Tamet si illatione hac volitui, ex intellectu vniuersim demonstrata singulariter demonstrari intellectu Dei voluntas posset, atque euidenti ratione materia ex intellectu Dei eius volitui, seu voluntati demonstratur, vt docet Ruiz de Montoya citato loco ante appendicem obseruauit: etenim volitua, nec simul intellectu substantia imperfectior plane facitibus omnibus (etiam aduersariis) esset, quam intellectus, que secum traheret volituum facultatem, cui ex prædicto suo specifico conduceretur, & de qua diceretur ad conuertentiam. Atqui Deo debetur summè perfectum intellectum: ergo, quod conueniat essentia sua cum volituum ipsi, quod indefectibiliter, atque euidenter, & infallibiliter inferat, & cum ipso ad conuertentiam dicatur. Maior illa vt dixi omnium, etiam aduersariorum, est, & ostensa certam, 3. num. 7.

1. Etenim videre bonum, & conueniens sibi, nec posse illud appetere, & venari, si ab eis, si adit verò eo frui, & delectari; idque ex impotentia naturalis, ac defectu potestatis maximum naturæ illius malum est: siquidem idem malum natura sua haberet, quod excoctatum antiquis fuit grauissimum Tantali supplicium: videre autem malum imminens, & natura etiam sua non posse illud fugere, & aduersari summa est infelicitas: idque mali essentia sua habere, quod ex accidenti ferreis vinculis religatus rupi Prometheus apud pueras fabulas habuit. Atque cum boni desiderii appetitus, & possessio gaudium, & fructus; mali vero imminens auersio, & fuga absque volitua, seu appetente facultate; (cuius actus essentialiter sunt) omnino haberi nequeant; intellectum, quod volituum natura sua non esset verique malo natura sua subiaceret: quod quidem, vt de se patet, magna intellectu illius imperfectio, & diuissima est ac summè, & infinite perfecta substantia intellectu Dei verique remotissima.

2. Secundo probatur legitima hæc voluntatis Dei ex intellectu diuino ad voluntatem consequutio ab innumere obiectis eorum, que cum aliis naturaliter in Deo esse demonstrantur, nec sola nobis fide consentiant, tamen deficientissimis enim in creatura omnia dominium, & Principatus Dei supremum, ni eius intellectus secum voluntatem desereret, aboleretur: cum nec posset creaturis pro libito vii; neque rationalibus imperare. Si quidem absque voluntate libitum, neque imperium esse posset: auferretur item libertas eorum in voluntate sola propriè, & primariò resideret. Vnde & diuina de rebus prouidentia, quam rerum vniuersitas prædicat, periret: siquidem iuxta rationes à Deo cognitæ ab eo conueniens hæc, vel illa dispositio, & determinatio repugnet, item, neque præceptum vllum legemque ad rationales creaturas ferre posset, neque intimare: cum lex, & præcepta voluntate determinata superioris compleantur, intimatio verò dicat eius serui, ac præcepta voluntatis determinatæ reuelationemque ab eo noua & reimpugnatione voluntatis reuelandi fieri repugnat.

3. Inferitur insuper dum nullum cordis sui secretum reuelare creaturis rationalibus posse ob rationem proximam. Vnde nec posse præsentia, & præterita alias ignota, futura.

Christoph. de Ori. ga. de Deo Vno, Tomus II.

ve eisdem reuelare; cum tamen non ex sacra pagina tantum oppositum de facto contigisse certum sit: & ratione etiam naturali, ex qua à veritate indefectibili diuinationis seu reuelationis de futuris ad diuinitatis veritatem consequentiam tenere Tertullianus, atque ex communi sensu dictum illud fuit. *Annunciare quæ ventura sunt, & dicimus, quia Dei estis: vt contr. 2. d. 4. q. 3. referebamus, & (vt reliqua breuitatis causa præteream) supremi artificis prærogatiua deficiente cognoscitio practico (quod necessariò Artificis voluntatem concernit) omnino decisset, deficeret siquidem cognitio practica ad artificium, & artem necessaria; quia practica cognitio artis directiua essentialiter Artificis est ad opus ita exequendum, quod aliter, & absque illa male perageretur; in eo autem voluntas se conformandi cum exemplari, secundum quod exequi opus decernit, concernitur: ac insuper voluntas opus illud exequendi,*

QVÆSTIO III.

De iis, quæ diuinam præcedunt volitionem vniuersim.

SUPPONITVR diuinæ Voluntatis in actu primo (vt aiunt) hactenus statum actus existere: id quod expressius formalis quæ in diuina scriptura asseritur, vt vidimus q. 1. atque datis demonstrationibus q. 2. satis ostenditur vt proinde de eius existentia hic disputare opus non sit, immo verò otiosum, & inutile foret. Quare de iis, quæ eiusmodi actus præcedunt summam disputabimus, quia serè de omnibus disputatum est contr. 2. d. 2. cum de iis, quæ scientiam præcedunt disputemus: Tria sunt, de quibus disputari potest: an, & quomodo diuinam volitionem præcedant voluntas nimirum ipsa diuina, habitus, & volituum obiectum.

CERTAMEN I.

Præcedit voluntas diuinam volitionem:
secus habitus.

ET triplex quidem præcedentia, seu prioritas alicuius respectu alterius vniuersim examinari poterat: Prima durationis; secunda localis, quæ hic locum non habet in voluntate diuina, eiusque actibus, quoad intrinsecum supis, Deoque ipsi identificatis ex fide, & Theologis omnibus, etiam connotatoribus, pro decretorum Dei constitutione assignata. 3. verò prioritas est naturæ, quæ adhuc dupliciter dissectatur: Prima est imitativa per rationem, & purè metaphysicæ, quæ inter essentiam, & attributa omnia, quæ ipsam metaphysicè consequuntur, intercedit, vt vidimus contr. 1. & inter intellectum diuinum, & diuinam scientiam, vt ostendimus etiam contr. 2. d. 2. q. 4. cert. 2. n. 1. solum ergo de vera, ac non solum per rationem ficta, & imitativa præcedentia, & prioritate naturæ, vel quasi naturæ voluntatis diuine respectu sui actus dubitari in præsentiarum potest, cuius resolutioni iacta etiam, serè omnia fundamēta sunt contr. 4. & cert. 1. d. 2. n. 4.

2. Porro omnes opiniones, quas ea contr. 2. & 3. de præcedentia & actiuitate physica intellectus diuini respectu suæ scientiæ reiecit, referri hic possent, ex quippe maioris omnes adhuc verisimilitudinis specie in voluntate diuina, eiusque actibus suaderi posse videbuntur. Quare prima sententia hac in re sit, dati in Dei voluntate physicam absolute talem formalem actiuitatem respectu suorum actuum vniuersim; quare, & physicam præcedentiam. Huius sententiæ Author non extat. Aletis cum aliis citatis q. 3. cert. 1. n. 3. realem formalem ex natura rei actiuitatem, & prioritatem voluntati diuinæ asseruit. Secunda sententia similem actiuitatem, & prioritatem realem virtutalem voluntati diuinæ respectu suorum actuum attribuit, etiam necessariorū, vt vidimus in simili de intellectu diuino respectu suæ scientiæ eodem certamine, quod asserunt non eodem modo explicatur ab omnibus eius Doctoribus.

cloribus. Arrabalis enim explicatio est solum condonata, quod scilicet Dei voluntas si a suis actibus physice differret eos physice produceret. Reliquorum vero explicatio non quidem actiuitatis condonata, sed productionis est, sed absolute omnino virtualis: quia nimirum ita se voluntas gerit respectu volitionis, quam non producit, ac si produceret, ut vidimus eo certam. n. 2. & n. 3. sine. Tertia sententia sit voluntatem diuinam, ut necessariorum actum realiter virtualiter actum, & prior natura physice non sit, quia neque ab ipsis realiter virtualiter distincta est: aut respectu suorum actuum liberorum talem esse: id quod supponitur, ac necessariò in hac, & secunda sententia supponenda, distinctioni reali virtuali conformius videtur, & consequentius.

3. Dico primo: Nulla realis physica prioritas, & actiuitas ex assignatis conuenit voluntati diuinæ respectu alicuius diuinæ volitionis: quatuor negatiue conclusiones in nostra hac prima continentur. Prima contra eos, qui docuerint dari in voluntate diuinā physicā, & realem formalem actiuitatem, & præcedentiam respectu volitionis diuinæ cuiusvisque: cuius oppositum, ut pote erroneum, nullus Theologus fuit, qui asseruerit: inferunt enim ex opposito esse inter prædicata diuinā, quoad intrinsecum sumpta, physicam realem formalem distinctionem, quæ diuinam soluat (quam fides adstruit) simplicitatem, & unitatem: siquidem omnis actiuitas, & prioritas realis formalis naturæ vnius respectu alterius, in quouis ordine, & genere sit, earum in ipso distinctionem inuitabiliter arguit, & supponit. Secunda ex contentis conclusio negat actiuitatem, & prioritatem realem formalem ex natura rei inter diuinam voluntatem, & volitionem. Tertia vero neque realis virtualis in sensu vulgari actiuitatis virtualis: utramque probatam in simili habes citata q. 3. certam. 2. in sensu vero Arrabalis minus vitato certam. 4. Conclusio quarta ex contentis in hac prima negat eiusmodi actiuitatem, & præcedentiam realem virtutalem voluntatis diuinæ respectu suarum etiam liberarum volitionum: manet probata, atque ab obiectionibus expedita eadem q. certam. 3.

4. Dico secundo: Datur in diuinā voluntate, etsi non physica physice influxiva, vera tamen, nec solum ficta, actiuitas, & præcedentia intentionalis respectu diuinæ volitionis, tam libera, quam necessaria: probationem habes eadem d. 2. de scientia q. 4. certam. 2. n. 4. ubi ex eo primum, quod intellectus diuinus vera, ac non ficta operatio sit, veram potentiam actiuiam debere supponere ostendebamus: item ex eo, quod vita in actu primo vera actualis sit, Deique vere viuens, vitam, & principium sui actiuium, & suo modo vere receptum necessario habere: quæ omnia pro volitione militat diuinā, quæ æque Dei operatio, & vita in actu exercito sue actualis est, & in ordine ad quam æque, atque in ordine ad suam intellectiōnem, vere viuens in actu primo Deus est: sicut autem ibidem, quia actiuitas diuini intellectus vera, nec pure ficta, physica esse non poterat, ut citata q. 3. ostenderamus, veram intentionalem esse docuimus; ita etiam de actiuitate, & præcedentia, etsi non physica, vera tamen, nec solum ficta, diuinæ voluntatis, respectu diuinæ volitionis intentionalem solum esse in præsentiarum asserimus.

5. Sed quoniam assertio hac in potentia intellectiva Dei respectu scientiæ diuinæ à nostro Quirō data, fors tamen non satis penetrata, certè non explicata, vocum lus, ac difficultatis elusio pura visa nostro Ribadeneiræ fuit, huius impugnationem, & difficultatem ipso explicatius, & vrgentius proposuimus n. 5. ac designata diuersitate obiectiua significati potentie actiue physice, à potentia actiua solummodo intentionali, non vocibus solum sed rebus eius difficultati, & argumento respondimus n. 6. ostendens potentiam siue actiuitatem physicā ab intentionali præcisè potentia, & actiuitate in eo plane differre: quod illa ad aliquid denudè physico influxu suo ponendum essentia sua actiuitas, & potentia sit: quare, & à termino (siue ab actione diuerso, siue ipsi identificato) physican, & realem distinctionem diuinis impossibilem importat; vera tamen, ac minime ficticia, intentionalis solum potentia dicitur tantummodo, quod veritari, & profectui, vel fugere, & auerfari obiectum siue (quod ipsum est) terminum, quin ipsum producat, vere, ac non fictè queat: quod Deo (si vera volitio, amorque boni, & mali fuga

denegetur) non potest denegari: eo autem concepta potentia illius à suo actu distinctio non requiritur, tamen in potentis intentionalibus nostris, quia intentionis, & volitionis create simul physice potentie sunt, requiritur distinctio: quare respectu operationis, & impropositi actus ipsi potentia identificati vera, & realis intentionalis potentia in Deo esse potest optime.

6. Dico tertio: volitionem illam diuinam nullas habuit in Deo præcedit, est contra Henricum, Mayronem, & Arriagam citatos controu. 2. d. 2. q. 6. certam. 2. n. 2. est autem reliquorum Theologorum ibidem citatorum, ut opposita, hoc, & proximis retrò sæculis merito singularitatis notetur, cum absque apparenti nedum, quam nostre conclusionis, firmiori fundamento contra omnes Theologos solus Arriaga antiquam duorum opinionem sequatur. De utroque autem habitu genere probata abundè, & propugnata conclusio à nobis fuit in simili de habitibus intellectualibus certam. 1. citato: de supernaturalibus, quos nemo in intellectu & voluntate diuinis ad suos actus præcedere docuit ex imperfectione, & incomplectione in genere potentie, quam in eis habuit supernaturales necessariò supponere, vidimus n. 1. de naturalibus vero habitibus, seu acquisitis siue adhibilibus constat etiam ex dictis ibidem à n. 3. cum in summe perfecta potentia volitiua diuina facilitas, siue exilio difficultatis operandi ex parte potentie prædicatum metaphysicum essentialiter inclusum sit: quare essentia sua, diuina voluntas ad suos actus, siue necessarios, siue liberos, & honestos virtutum omnium abique vilo alio prædicato metaphysice ipsi superaddito concipi accessio debet.

CERTAMEN II.

De specificatio adæquato voluntati diuinæ, eiusque respectu huius præcedentia, seu prioritate vera.

1. De volitionis diuinæ primario obiecto, & adæquato specificatio totidem, atque de primario diuinæ scientiæ obiecto, & specificatio adæquato sententia sunt. Et quidem de primario diuinæ volitionis obiecto Deum ipsum, & formaliter metaphysice, quæ bonum, primarium obiectum esse Theologis omnibus communis: de specificatio autem non Deum solum, quæ bonum, adæquatum volitionis siue specificatum esse, sed creaturam etiam, quæ à Deo non propter seipsum (ut videbimus) solum, sed propter seipsam, directè etiam, amatur, volitionis diuinæ specificatio esse consequens sententia alteri est quam contr. 2. d. 2. q. 5. certam. 1. n. 1. ex pluribus Scotti Nominalibus Heiræ, & Recentioribus nostris reuelimus: quorum fundamenta toto illo certamine dilectimus. In re autem præfenti ea sententia de amore creaturarum à Deo propter ipsas, nec solum propter seipsas, ex mera sui complementa, quam putamus verissimam ac in sequentibus statuimus, non ita facile fundamenta sententiæ huius discedunt.

2. Sic nihilominus conclusio. Deus qua in se bonum adæquatum obiectum, non primarium solum, sed specificatum etiam est. Communis est Theologorum conclusio probata in simili de adæquato scientiæ diuinæ specificatio certam. illo 3. citato num. 1. & 2. Primo ex infinitate simpliciter, & ex genere suo tali per denegationem termini, etiam extrinseci, omnibus diuinis prædicatis, ac subinde diuinæ volitioni communi, cum istiusmodi autem infinitate volitionis pugnant plures in Deo formales volitiones vnamque ex eis, quæ ex homogeneis partibus, metaphysice compactam reperiuntur: ac proinde vnam simplicem, ac infinitabilem, adhuc metaphysice, solummodo Deo concedi necesse est, quæ in Deum primo, & primario feratur, atque ex ipso, ut ex obiecto primario, & specificatio infinita simpliciter, & ex genere suo euadat, ut deinde secundariò la creatura omnia ab ipso: vlla in genere volitionis additione creaturæ: ut sapienter contr. 2. ex dictis contr. 1. explicamus.

Probat secundò ex dictis in simili citato certam. 1. num. 4. quia, si diuina volitionis, quoad intrinsecum creata specificatum forent, diuina volitio, quoad intrinsecum creata penderet, essetque æque, atque creata ipsa, quoad intrinsecum, defectibilis, nec maioris necessitatis, quam ipsa; quod, & falsum ibi, ac sæpe alias ostendimus, etiam respectu possibilium, & in volitione complacentiæ Dei erga absolute futura omnino apud omnes absurdum.

3. Opponi præfate conclusioni duo poterunt. Primum est: omne motuum formale volitionis est etiam specificatum eiusdem: atqui creata, & possunt esse, & de facto sunt obiectum motuum formale volitionis diuinae: ergo, & specificatum discursus inoffenso currit. Minor probatur ex dictis, & suppositis num. 1. quia id propter quod aliquid amatur eius amoris obiectum formale motuum & specificatum est; atqui creata obiectum specificatum eius amoris, quo ita à Deo amatur, omnino sunt. Maior vero per se videtur nota: quid enim potius, certiusque actum specificat, siue intellectus siue voluntatis, quam eius formale motuum, ob quod, seu propter quod is elicitur actus. Nihilominus distinguenda est hæc maior: quæ adeo dicitur perspicua. Omne motuum formale volitionis, quæ ipsam non supponit in sua specie, & entitate constitutam, concedo maiorem: quæ illam ita constitutam supponit, nego maiorem: quia, quod supponit specificatum, nequit ab alio posterius adueniente specificari: & similiter distinguo minorem, creata sunt obiectum formale motuum volitionis diuinae, quam supponunt in sua specie, & entitate aliunde constitutam: fateor: quam non ita supponunt, nego: & inde negatur consequentia. Quomodo autem Deus amari à se propter creaturas, tanquam propter finem quæ, non autem propter illas, tanquam per medium formale sciri, diximus controu. 2. d. 7. quæst. 1. certum. 1. num. 7. ubi Dei bonitatem, non solum perfectionis, & quasi ad se, sed vilitatis etiam, & quæ creaturis suis proficuum entitatis sua est volitionis suæ specificatum ingredi docuimus.

4. Opponi secundo poterit, Dei autem in genere suo, & simpliciter infinitum, per termini etiam extinseci, designationem sufficienter, & adequatè ex eius bonitate, & perfectionis, & vilitatis specificari, vt creatorum omnium amor absque ulla amoris formalis additione bene intelligatur extendi. At verò, cum non solum se, & creata amet, sed mala culpæ, & moralia (vt fides docet) odit, & odii huius specificatum in Deo intrinsece esse nequeat, (cum odii specificatum malum sit, cuius nec physici nec morales, vel vmbra in Deo reperiatur) sit planè actus odii Dei specificatum malitiâ Deo extrinsecum esse debere, ac proinde Deum omnium voluntatis suæ affectuum adequatum specificatum non esse. Respondetur eandem Dei bonitatem infinitam esse specificatum odii diuini erga mala moralia: eodemque quoad extrinsecum amore sui, & extrinsecorum bonorum, extrinsecum etiam mala moralia auerari.

5. Sicut enim eadem bonitas, quæ ex parte principij intentionali actui ad se quoad exercitium, & creata bona quoad speciem amanda determinatur, & atque ad mala moralia odio habenda, ita etiam eadem bonitas sua obiectiua ad illorum amorem, horum verò odium est obiectiua determinatur etiam Deus: ac proinde ex eadem bonitate intentionali, & actiua, & specificatiua, amor bonis, atque mali odium, eodemque indubili etiam metaphysice actu procedit, ob debitam affectibus, actibusque diuinitatis & genere, & conceptu suo infinitatem simpliciter quoad locum in creatis nostris affectibus contingit: quia, neque ex parte eiusdem principij nostri volitui determinati ad bonum sumus, neque eodem obiecto ad bonum, quoad malum intentionali, etiam obiectiue, mouemur ac impellimur; neque affectus vilius voluntatis nostræ ex genere, & conceptu suo simpliciter infinitus est, esseve possit, quo etiam pacto respondendum est obiectioni falsi obiectis.

6. Dico secundo: Deus ipsè, quia bonus, siue eius explicata bonitas verè realiter intentionali prior, ac præcedens quasi natura, est ad suæ voluntatis affectum. Con-

Christoph. de Orrega, de Deo 1°, Tomus II,

clusio etiam probata est in simili conclusione de obiecto specificatiuo diuinae scientiæ controu. 2. d. 2. q. 1. certam. 2. num. 6. ubi enim eo numero versus medium verosimiliter putarim oppositum, atque rationi petite à paritate verè præcedente actiue intellectus diuini ad scientiam solutionem subiunxerim; tamen sub eius numeri finem solutionis debilitatem recognoscens conclusi obiectum specificatum scientiæ æque verè priorè intentionali, obiectiue scientia quam specificat, esse, atque intentionali actiue intellectus prior illa sit: quia, tam obiectum specificatum, quam intellectus ad scientiam, quam in suo quodque genere ponit, verè intentionali supponitur: quod ipsum est vtutemque formaliter, in suo quodque genere, esse verè intentionali prius ipsa, & intentionali præcedens. Hoc autem argumentum eodem modo, & robore de obiecto specificatiuo actus voluntatis diuinae veram respectu huius intentionalem præcedentiam, & prioritatem euincit. Nihil autem, quod formale specificatum amoris, seu volitionis diuinae non sit ipsa verè prius esse, constat ex inibi dictis: quia, cetera, quæ ab specificatiuo diuersiushue realiter, siue formaliter sunt, etiam à Deo amantur, amorem supponunt constitutum, vt ad ipsa extendatur, ac proinde non ponunt: nihil autem, quod aliud verè vltatenus ponit, prius ipso verè esse potest: quare nulum materiale diuini amoris obiectum verè illo prius est.

7. Supponimus hæc diuinam bonitatem specificatum volitionis, siue affectus voluntatis diuinae esse: id quod, etiam certum, notissimumque omnibus sit, summam tamen probandum: quia amoris obiectum formale, & specificatum est bonitas seu bonum, quæ talitergo, & amoris diuini, sed non alia bonitas, quam summa, & diuina: hæc igitur sola est amoris diuini adequatum obiectum formale, seu specificatum. Minor probatur primò: quia ab obiecto formali specificatiuo amoris tota essentia, & perfectio ex parte obiecti definitur, & taxatur: implicat autem cum summa amoris diuini necessitate, & perfectione, & creatam bonitatem ad sui consistentiam supponere, atque ab ea perfectionem suam taxari: ac proinde è sola simpliciter, & ex genere suo infinita bonitate increata potest obiectiue defini. Etenim Aristot. 1. Ethicor. c. 14: circa medium semel, & iterum sub inferius ait: *Præstantissimumque cuiusvis, & optimam operationem esse, erga optimum eorum, & præstantissimum ex eis, quæ ipsi subiunguntur*: quare 12. met. c. 9. text. 1. g. inquit: *Deum non fore optimam substantiam, si non sit principale sua intellectionis* (ac subinde volitionis) *obiectum*. Secundo: quia præstantissimum bonum, ac proprium ac perfectissime cognitum excellentiæ, & proprietatis titulo maxime amabile esse Deo debet.

8. Tertiò: vt actu simplicissimo Deus amet, vt debet, obiectum formale, & specificatum omnia bona ab ipso amanda, & amabilia eminentissime continens debet habere; alioquin pro amatorum, seu amabilium pluralitate amor diuinus multiplicaretur: si vnicuique specificatum speciale, nec illud omnibus commune, esset: aut extra bonitatem Dei eius conditionis specificatum non est: ergo, sola diuina bonitas est amoris diuini specificatum. Quartò: quia summa bonitas vniuersalissima, & simplicissima summe simplicissime, atque vniuersalissime amabilis natura, & essentia sua: atqui ita solum amari potest in creato amore diuino; creato, enim ita amari potest in illum, vt terminum essentialium suæ amabilitatis, Dei bonitas concernit, ac subinde de facto amatur: nihil enim diuinum est in potentia, adhuc logica, sed actu, & exercite existens, vt ostendimus contr. 1. d. 2. de Dei existentia, & essentia agentes. Quintò probatur, & confirmatur antecedentes probationes à paritate veritatis diuinae, quam scientiæ Dei adequatum obiectum specificatum esse monstrauimus contr. 2. d. 2. quæstionibus proxime citatis. Mitto probationes alias ex scriptura, & Patribus à nostro Ruiz adductas d. 2. de voluntate sect. 1. quia, si conclusionem directè probent; tamen in sensu in quo, & à Ruiz, & ab aliis Theologis communiter intelliguntur nihil probant, vt d. 2. videbimus: quare solo Bernardi testimonio sem. 59. in Cantica subiungit probationes huius conclusionis concludo. *Amor, & Deus spem amantem, nec aliunde hoc habet, sed ipse est unde amor*: quid autem bonitas diuina metaphysice claudat (nam physice claudit diuina omnia) diximus contr. 1. & controu. de Trinit. d. 6. q. 3.

DISPUTATIO II.

De materialibus diuine volitionis obiectis, modo, & statibus, secundum quos ad ipsa porrigitur.

Materialia diuine volitionis obiecta quædam formaliter solum, & metaphysicè materialia obiecta esse possunt; quia, nimirum, obiecto formali (bonitati nempe Dei) physice & realiter identificantur: cuiusmodi sunt diuina omnia prædicata communia, & personalia; quædam verò, non metaphysicè solum, sed physice etiam quæ scilicet re ipsa, & physice à bonitate Dei differunt: cuiusmodi sunt creata omnia, quæ entia, & bona per participationem cum actiue, tum imitatiue à Deo sunt. De utroque ergo materiali obiecto, cum metaphysicè, tum physice tali examinandum hic est, an, quodque respectu diuine volitionis sit? & de creatis secundum quos sui status diuinam terminant volitionem?

QVÆSTIO I.

An diuina omnia diuini amoris materialia obiecta formaliter loquendo sint?

Dvplex sub hoc dubio quæstio continetur. Prima, an omnia diuina diuinam perfectionem, & bonitatem metaphysicè compleant formaliter? si enim ita illam compleant, dubium non est quin partialiter metaphysicè obiecta formalia, & specificatiua diuine volitionis sint: si verò metaphysicè ex omnibus diuinis Dei bonitas, & perfectio formaliter non confluat, sed sit prædicatum diuinum à reliquis formaliter metaphysicè diuersum, reliqua obiecta materialia formaliter, & metaphysicè, haud dubio, erunt: quare hoc imprimis definitum, ut alia quæstio directè, & in terminis proposita decidatur. Dixi autem formaliter, & metaphysicè. Nam physice, & realiter sumpta Deitate, & bonitate, cum idemmet, quod diuina reliqua indiuisibiliter diuina bonitas sit, sicuti neque eius à diuinis cæteris diuisioni locus est, ita neque prædicti quæstioni est locus.

CERTAMEN I.

Diuina bonitas ex diuinis omnibus formaliter metaphysicè non conflatur: sed est prædicatum à reliquis diuersum.

Noster Ruiz de Montoya d. 3. de volunt. sect. 3. a. §. *Nihilominus*, docet diuina omnia, etiam personalia, diuinam bonitatem, & perfectionem essentialiter metaphysicè, & formaliter integrare, & constituere; quare, & attributa, & personalitates: quam sententiam, est in terminis à nullo ex antiquis expre-

sam fateatur, virtute tamen, & implicite ab eis tractam censet, qui ad primarium obiectum, & specificatum diuine scientiæ relationes, & personas expresse aduocant. Nimirum Okamus in 1. d. 3. quæst. 3. col. penult. ad 3. quem ex sua Nominalium schola nominali sectantur cui etiam adhaerere, qui obiectum visionis beate primarium totam Trinitatem esse docuerunt. Caiet. 2. 2. q. 2. a. 8. §. *quod secundum*, & §. *quod tertium*, cum pluribus, Molina 1. p. q. 12. a. 8. d. 4. conclusa. atque ex nostris, exteris, cæterisque Recentioribus non pauci. Ex obiecto autem specificatio scientiæ, nempe diuina veritate ad obiectum specificatum diuinæ volitionis consequentiam tenere certum est: quare, si illud ex diuinis omnibus etiam personalibus metaphysicè compingitur, & hoc ex illdem etiam conflabitur; & ex obiecto visionis beate ad eius fruitionem, & gaudium beatificum legitime ducitur consequentia.

2. Nihilominus conclusio nostra esto: Diuinam bonitatem, & perfectionem, quam diuine volitionis adequatum specificatum esse docuimus, nec personalitatibus, nec aliis diuinis attributis formaliter, sed metaphysicè constari: pro qua conclusione Doctores plures retulimus controu. de Trinit. d. 6. quæst. 3. certam, ex relatis certam. 2. & quoad personalia prædicata docuere expresse Henric. 2. p. summ. art. 47. q. 4. aliter scientiam, & volitionem diuinam, propter essentiam, solum, ad personalia tanquam ob rationem formalem terminari: consecretur ad ea, quæ docuit quodlibet. quæst. 1. negans personalitatibus infinitam viciniam bonitatem, quam soli essentia concedit: est autem transcendentaliter sunt; non tamen speciem ipsi bonitatem, sicuti neque entitatem concedit, sed essentia bonitatem bona, sicuti, & entitate vera entia, adiectiua mirum, formaliter metaphysicè adiectiua esse solummodo concedit, ut citat. d. 6. præfatione explicabimus item Scotus cum suis in 1. d. 1. quæst. 1. art. 2. §. *ad naturam*, aliter Spiritum Sanctum per Deitatis prædicti dilectionem procedere; quæ tamen pro signo potest ad personalia, & reliqua extendatur; cui sententia cum aliis Doctoribus subscripsimus controu. de Trinitate, d. 5. de obiectis per se diuinarum processionum. Numerandi item sunt illi, cum quibus docuimus eadem, verbum per se quarto modo, neque è sui, neque è Spiritus Sancti cognitione procedere: Ac demum illi omnes (sunt autem ex prædictis, & iunioribus plures) cum quibus asseruimus controu. 2. obiectum formale specificatum adæquate diuinæ scientiæ solo prædicato diuinæ veritatis contineri.

3. Probatur inde primo conclusio: quia obiectum formale specificatum adæquatum formaliter, & metaphysicè diuinæ scientiæ est diuina veritas prædicta, siue diuina entitas, & essentia solidè, ac non solum apperenter, talis; quin reliqua diuina prædicata, siue personalia, siue attributalia, adhuc partialiter, & tanquam ipsam integritatem ingrediuntur: ergo, & diuina bonitas prædicta erit obiectum formale specificatum adæquatum diuinæ volitionis, quin reliqua prædicata diuina, siue personalia, siue attributalia, adhuc partialiter, & tanquam Bonitatem diuinam, seu cuiusmodi specificatum integritatem ingrediuntur: consequentia à paritate rationis euidens per ipsos aduersarios eorum ex opposito antecedenti oppositum contra nos patet euinci. Antecedens autem nostrum ad nauicam probatum à nobis pluries contra ipsos est controu. de Trinitate citatis locis, & cursim aliis, cum ibi, tum controu. de Incarnat. & controu. 2. d. 2. & 3. atque item de eorum supernaturali tom. 2. contr. de Beatitudine; quare etiam hic, & inutiliter probaretur.

4. Probatur secundo à priori, ex dictis controu. de Trinit. d. 6. q. 1. & q. 3. quia quicquid de se formaliter, & metaphysicè bonum neutre & substantiue, seu bonitas non est, per se formaliter, & metaphysicè amabilem seu ratio formalis, ob quam ametur non est, sequens bonitas, idem atque obiectiua amabilitas, & ratio, ob quam ametur aliquid omnino est: sed specificatum obiectum amoris essentialiter debet esse formaliter, & metaphysicè amabile, seu ratio, ob quam aliquid amatur: ergo quicquid de se formaliter, & metaphysicè bonum substantiue, seu bonitas non est, obiectum formale

male specificatum amoris nullatenus est. Atqui nullum prædicatum diuinum præter speciale prædicatum bonitatis à personalibus; & attributibus aliis diuer-
sum bonum neutre substantiæ, siue bonitas, adhuc par-
tialiter, & integranter est: ergo neque formale obiectum, & specificatum diuini Amoris, adhuc partialiter, & integranter est: consequentia est inretragabilis, etiam si funder statuat antecedens: ex dictis autem controu. 6. de Trinit. q. 1. & 3. citatis in hunc modum facile stantur.

5. Bonitas, & perfectio seu bonum & perfectum neutre, & substantiæ formaliter & metaphysice cum entitate, seu ente neutre, & substantiæ formaliter & metaphysice ad conuertentiam dicitur: quia, ut bene Sanctus Thomas, & Aristoteles à nobis citati citata d. 6. de Trinit. quæst. 3. certam. 2. *Prima, & omnium fundamentali bonitas, & ceterarum fundamentum est entitas sue esse: ergo quicquid per se formaliter, & metaphysice entitas eius substantiæ, & neutre non est, neque bonitas, nec bonum substantiæ, & neutre formaliter metaphysice per se est.* Tum sic: sed reliqua prædicata diuina, seu personalia, siue attributalia (præter prædicatum bonitatis diuinæ) per se formaliter metaphysice entitates, siue entia substantiæ, & neutre, adhuc partialiter, & integranter, non sunt: ergo neque per se formaliter metaphysice bonitatis, seu bona neutre, & substantiæ erunt; quoad reliqua à bonitate probatum latissime postremum hoc antecedens est d. 6. de Trinit. q. 1. ostendimus enim nullam entitatem, seu entis substantiæ, & neutre, adhuc partialis, reliquis prædicatis personalibus, ac subinde attributibus, adhuc partialiter, formaliter & metaphysice competere, sed omnem entitatem diuinam rationem metaphysicam in natura, & essentia diuina formaliter metaphysice claudi.

6. De reliquis vero attributibus non solum consequentia ex personalibus iure, sed in terminis id ipsum expressè probauimus contr. 1. & de bonitate formaliter metaphysice nullo modo per se formaliter & metaphysice illis competere eadem d. 6. ostendimus, sed adiectiue, & entia, & bona ex identica eorum coniunctione cum bonitate formaliter metaphysice esse, & denominari: quare neque entitatem, & bonitatem diuinam attributa personalitatis transcenderet, sed solummodo metaphysice veluti formas metaphysicas extrinsecas illa afficeret, & denominare: quare bona, & entia in concreto adiectiue metaphysice esse, transcenderet reliqua diuina ab essentia, prædicatum erit. Bonitas autem, & perfectio diuina, cum sit in genere entis, siue in essendo absolutissima, & consummata existentia, cuius naturalis magnitudinis nulla desit particula, seu quidquam extra non est, atque in nullo deficiunt, nec habent in aliquo genere excessum; (tot enim modis bona, & perfectia formaliter, siue bonitatem & perfectionem definit Aristot. 5. met. text. 21.) imbibit entis substantiæ, & neutre accepti rationem habet.

7. Porro Ruiz suam sententiam probare contendit scd. 3. num. 17. ex dictis Aristotelis verbis, & aliis eiusdem capitis. Etiam secundum quod habent finem, perfectia dicuntur; quæ sane de perfectis, & bonis moraliter Aristoteles dixit; non autem de bonis, & perfectis naturalibus quæ talibus: de quibus verba prius recitata: Proximis siquidem immediate huic de bonitate, & perfectione morali: item, quibus finis studiosus (honestus) est, perfecta dicuntur; sententia verbis illis, etenim, &c. rationem reddit. De qua etiam morali bonitate, perfectioneque aiebat Aristoteles. *Alia autem, ut finis, &c. bonum aliorum, id enim cuius gratia optimum, (aliorum respectu) & finis aliorum vult esse: quæ illustrat Sanctus Thomas 1. p. quæst. 5. a. 4. Huius etiam verba, ex eiusdem quæst. art. 1. ad 1. pro se recitat Ruiz num. 18. quæ sic habent. Bonum dicitur rationem perfecti, quia est appetibile (scilicet per se) & per consequens dicitur rationem finis: unde id quod est ultimum perfectum dicitur bonum simpliciter.*

8. Verum nihil contra conclusionem nostram, & pro aduersa nostri Ruiz deduci ex his locis constat: in sola quippe essentia, sicut essendi soliditas, nec solum apparentis, (in qua veritas metaphysice constat) ita & integritas, totalitasque, & completio essendi diuina (in qua

stat bonitas) & perfectio reperitur: atque identitatis iure reliquis diuinis formaliter metaphysice communicatur: indeque personalia, & attributalia reliqua amabilia, summeque amabilia, perfecta, & bona adiectiue sunt; non quidem è formali, & metaphysico cuiusque conceptu, tanquam formali obiecto, sed solum materiali: quodque essentia, & bonitatis diuinæ, quæ extra illorum conceptum prorsus est, cuique eorum adiuncta, ratione ametur: id quod Patrum testimonia ab eodem posita Doctore eadem scd. & inde ducta argumenta solummodo probant, ut videbimus certam. 2. num. 2. 3. & 4. subtiliora, & contra nos verissimilia obiecinus citata d. 6. de Trinit. q. 3. certam. 4. ubi ea diluimus: quibus proinde repetendis hic abstinemus.

CERTAMEN II.

Diuina reliqua obiecta diuine voluntatis materialia sunt.

1. Conclusionem hanc probant Patrum testimonia plurima, quæ recitat, ac citat contra præcedentem, ut diximus, conclusionem Ruiz scd. 3. num. 12. qui iuxta lectionem Septuaginta versus illius Proverb. 8. cum eo eram cuncta componens, & delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore: quem ita vertunt, ego eram, cui adgaudebat quotidie, seu iucundabar in facie eius, Patris erga secundam personam amorem probant: sunt autem Alex. Alexandrin. epist. ad Alexand. Constant. libro 1. Actor. ante Concil. Nice. Iustin. Dialog. cum Tripho. vers. med. Athan. orat. 2. Cont. Arian. vers. med. dicens: *Deus ipse eius imaginis genitor est: quam contuendo exilaratur, ut ipse filius dicit: ego eram in quo gaudebat, & post medium, quomodo, si filius perfectus non erat, Pater in eo sibi gratulabatur? Aut, si nunc tandem melioratus est, quomodo antea potuit oblectari coram Patre? orat. 3. contra eisdem ex eodem vers. & scd. Ego eram cui aggratulabatur, quotidie autem exilarabar in conspectu eius: statim ferè subdit, in quo porro latatur Pater, nisi cum inuenerit seipsum in sui ipsius imagine, quod est verbum eius: sub inferius: quomodo filius exilarari posset, nisi eo modo, quo se inuenerit in Patre? orat. 4. cont. eisd. fine. Ex sequenti autem textu, ludens coram eo omni tempore ludens in orbe terrarum; & delecta mea esse cum filiis hominum, deducit; ut exilaritate in filio, qui est imago causam trahat exilaratio in hominibus conditis ad imaginem Dei.*

2. Hæc sanè omnia apertè ex Patribus hisce probant personas ipsas; etiam quæ tales, atque, ut Patrem, & filium, inuicem amari: sed ex postremo loco contendit Ruiz personam filij quæ personam, & imaginem Patris esse rationem formalem, ob quam à Patre ametur: siquidem ratio formalis, ob quam homines à Deo amantur ex Athanasio, ac proinde ut specificatum, & rationem formalem, nec materiale solum obiectum, diuini amoris est: quia ob purè materiale obiectum nil vterius amatur: ceterum ex hoc ipso loco, & dictis controu. de Trinit. d. 3. pro generatione filij præ Spiritu Sancto facile respondetur; ac etiam d. de propriis, & appropriatis personarum q. 2. ubi de ratione imaginis filij propria egimus, satisfit: siquidem, ut ibi diximus filij, & imaginis naturalis ratio in similitudine summa naturæ Paternæ consistit: hæc autem in communicatione naturæ paternæ cum fecunditate adintra, quæ tota naturæ est: nihil omnino conferente filij, aut patris personalitate præter distinctionem à persona, seu termino producendo, quæ energia, & virtus productiua ad intra (quæ tota naturæ est) ab impedimento identitatis cum persona producenda, quatenus cum producente ab illa distincta identificatur, expeditur: cum autem dicat amari à Patre, ut imaginem, atque in natura imago sit, non in personalitate, quæ est filius à Patre dissimilis, & diuersus: manifestum est rationem cur ametur à Patre filius, naturam esse, non personalitatem.

3. Confirmatur: quia testimoniis recitatis ex orat. 4.

B 3 contra

contra Arrian. ait. Patrem in filio, filiumque in patre eam-
tenus gaudere quatenus alter in altero se ipsum inui-
cem intueatur, quatenus alter alteri similis inuicem est,
non autem similes in personalitatibus sunt, sed in natu-
ra: ergo ratione naturæ, non autem personalitatum, se
alter in altero vicissim intueatur, ac se inuicem amant:
confirmatur secundo ex ipso testimonio, quod nobis op-
ponitur: ex eo enim, quod in filio, tanquam in imagi-
ne, Pater exhibetur exhibitari ipsum in hominibus ait,
qui imagines Dei sunt: sunt autem homines imagines
Dei in natura tribus personis communi, non personali-
bus proprietatibus, ut ex illo Genes. 1. *faciamus homi-
nem ad imaginem, & similitudinem nostram*; (hoc est
omnibus tribus communem) aperte euincitur: quod
autem ex terminatione primaria amoris diuini ad ima-
ginem primariam, quæ in filio diuino est, quam ad se-
cundariam arguebatur, momenti alicuius non est.

4. Non enim ideo dicitur: quia ratio amandi creatu-
ras, etiam secundum personalia, & propria præcisè fi-
lius sit: sed quia ratio imaginis & similitudinis in natu-
ra diuina, ob quam, & filius, & homines amantur; pri-
mario, & principaliter, & perfectissime in filio est per
similitudinem identitatis physice in natura cum Patre, in
hominibus per aliqualem secundariam participationem,
& naturalem imitationem naturæ diuinæ per physice ab
illa diuersam naturam suam humanam: quare, & filius
primario amabilis ob naturam diuinam, quam reuera
identitè habet, esse debet: homines verò secundario: &
si utique secundum id, quo a natura differunt diuina
solum materialiter amabiles à Deo sunt. Nam in obie-
ctis purè materialibus locus primario, & secundario ob-
iecto est, ut mille obuiis exemplis constat.

5. Sed ad præsentem conclusionem verum illum
Proverb. 8. sic legens, *Ego eram apud quam gaudebat*
(Pater) *quotidie verò latrabat in vultu eius*, de æterna
generatione intellexit Euseb. Cæsari. 5. demonstr. Euang.
sub finem, & Tertullian. contra Praxeam c. 6. *ego eram*
cum illo compingens, ego eram, ad quam gaudebat, quo-
tidie autem oblectabar in persona ipsius; quibus mutuam
amorem personarum Patris, & filij expellit, & Patris
quidem erga filium amor sapissimè in Euangelio expri-
mitur. Matth. 3. *Hic est filius meus dilectus*: & rursus
cap. 17. atque 2. Pet. cap. 1. & Luca 9. Apud quem c. 7.
& Marci 1. *Tu es filius meus dilectus*. Ioan. 3. *Pater dile-*
xit Filium, cap. 5. *Pater enim diligit Filium suum*, &
cap. 10. *Propterea me diligit Pater*, c. 15. *Sicut dilexit me*
Pater, & *quia dilexit me ante constitutionem*, Filij verò
in Patre amando vicissitudo. Ioan. 14. *quia diligo Patrem*.
Accedunt testimonia Patrum assentientium filium volunta-
te, ac beneplacito Patris genitum esse, quæ oppositi-
mus disput. 3. de Trinit. contra dogmaticam filij pro-
cessionem per intellectum, ac non per voluntatem for-
maliter: ac de amore, & voluntate complacentiæ Patris
in filio genito, non autem ipsius generationem origine
præcedente explicuimus. Ad Spiritum verò Sanctum,
immo ad reliqua prædicata, seu attributa diuinum amo-
rem terminari ex eis etiam locis proximum est: cum
eis omnibus æque identitè absolutissima entitas, seu bo-
nitas, & perfectio diuina (quæ tota ratio amandi Deo
est) atque Patri, & Filio addit.

CERTAMEN III.

Oppositionibus occurritur.

1. Quæ personalia & attributalia non materialia pu-
tè obiecta diuinæ volitionis esse poterant con-
tendere & præsentis questionis conclusionem utramque
impugnare, dimittit à nobis sine fine disput. 1. atque in
hac quæst. certam. 1. & cert. 2. à num. 2. Obiciet tamen
contra conclusionem primam, Deus, quia est bonus vult
se: siquidem ratione suæ bonitatis, tanquam obiecti
formalis, & specificatiui suæ volitionis: cum autem
amor erga seipsum optimus amor & honestissimus sit, in
eo amore bonitas, & honestas moralis diuina erit, quæ

& bonitatem diuinam cum aliis bonitatis entitatibus, &
perfectio physice, ac metaphysice: ac insuper vili-
tatis, & proficitatis creaturis omnia integrum boni-
tatem Dei, seu amoris diuini specificatum constituit.
Deumque bonum propositio vera intra conclusionem nostram
primam erit. *Deus est bonus, quia amat se*; quare, & se
amabit, quia bonus est, & bonus erit, quia se amat,
circulo nimirum vitioso, & repugnante; ac rursus speci-
ficatum diuini amoris adæquatam, quod ex tribus huius
bonitatibus constat, ipsum amorem præcedet, & sub-
sequetur: quod non minus repugnat. Repugnantiam pri-
mam duarum illarum propositionum obiecit sibi quon-
dam Richardus in 1. d. 45. a. 1. quæst. 3. ex quo, & sibi
etiam opposuit Ruiz ubi proxime sect. 4.

2. Respondet autem utrique propositioni
veritatem abique ulla repugnantia consistere: quia cau-
sales ille in diuerso genere causæ verificantur. Amor si-
quidem formalis affectiva bonitas, & Deum bonitatem
moralis bonum constituit, quæ non autem Physica, &
transcendentalis, à qua solummodo, non à moralis,
amor ipse specificatur in genere alio causæ obiectivæ,
ratione cuius dependentiæ, seu prioritatis intentiona-
lis verè solum, vera & alia propositio est: *Deus se amat*
quia bonus est; quia denotatur prioritas obiectivæ, quam
transcendentalis Dei bonitas respectu diuini amoris ha-
bet. Odi semper solutiones implex duplicatas, quæ li-
gant potius, quam soluant, difficultates. Diuersum ge-
nus causæ existentiam actualem requirunt ad causan-
dum (ut in præcæti bonitas obiectiva Dei, & amor
diuinus) mutue causalitatis repugnantiam non citare:
ut vidimus in Physicis controu. de causis: quod item bo-
nitas moralis, & affectiva tota Dei bonitas obiectiva
non sit, refert nihil ad difficultatis solutionem; si ta-
men pars obiecti specificatiui necessarii Amoris diuini
esse admittatur: neque enim minus repugnat aliquid
seipsum partialiter, quam totaliter præcedere: sola ergo
solutio solida in eo stare debet: quod bonitas, & honestas
moralis amoris, & affectus diuini ipsum, ne inde
quare quidem specificet, sed sola physica, & entitativa
bonitas diuina illum specificet adæquate, ad quam tan-
dem ij DD. confutere: quare otiose reliqua mouemus,
ut difficultatem soluerent, si hanc in suis principiis pos-
sint tueri: etenim, cum afferant diuina omnia prædica-
ta bonitatem formaliter metaphysice in se habere, atque
specificatum diuini Amoris æque necessarium, ut ex
Ruiz certam. 1. retulimus, tum diuinus Amor, tum mora-
lis honestas diuina amoris illius (immo quæ Ruiz recte
amor ipse est) diuinum prædicatum sit, sui ipsius in-
adæquatam specificatum, repugnantia aperta in eorum
sententia erit.

3. Verum in nostris principiis facile ea solutio con-
stat: sed animaduertere oportet oppositas causalitatis
mutue repugnantias in amore Dei erga seipsum (in
quo tantopere præfati Doctores vexantur) nullum lo-
cum habere: quia Amor Dei erga seipsum, etsi nobili-
simus sit, non tamen viliam Deo bonitatem moralem,
sive honestatem affert, quæ essentia sua dicat amoris
affectus honesti libertatem amoris Dei erga se ipsum
naturæ suæ necessarii prorsus repugnantem; quare, &
moralis bonitas, seu honestas amoris sui in Deo repug-
nabit: physice verò, & metaphysice bonitatem cen-
titatiuum de se formaliter metaphysice non habet, ut
diximus, sicuti, nec reliqua diuina à bonitate, & essen-
tia diuina: quare ratione amoris sui falsa illa proposi-
tio, *quia Deus se amat bonus est*; siquidem nec phy-
sicæ, nec metaphysicæ, nec moraliter, & honeste amor
sui in Deo bonitas formaliter est: quare nec aliquo
bonitatis genere bonum constituit; cessatque mutue
causalitatis circulus, & rationum causalium repugna-
tia; sed quoniam Deus moralem abique dubio honesta-
tem in liberis erga obiecta alia honesta affectibus habet,
videndum explicandumque est, an, & quomodo moralis
hæc diuina bonitas ad diuini amoris specificatum per-
tineat vel non pertineat? si autem pertineat, mutuum
causalitatum repugnantias, & circularium rationum in-
aptas oppositas incurramus.

4. In nostris autem principiis ostendi facile possit
honestatem, sive bonitatem moralem amoris diuini si-
militudinem

liberi, quatenus ad obiecta alia honesta se extendit, specificatum diuini amoris, seu rationem bonitatis ob quam amor à Deo intentionaliter elicitur, neque esse, neque ex parte adhuc constituitur: etenim in duplici statu, sine signo moralis Dei honestas considerari potest. Primum est in actu primo: nempe pro inclinatione, vel potius determinatione, quoad speciem, diuine voluntatis ad honestum præ turpi obiecto profectum: & id quidem duplici ex parte constituitur, nempe voluntate perfectissima Dei, & summa physice, & metaphysice essentia diuina obiectiua bonitate: quæ, si necessitate ad sui amorem diuinum raperet voluntatem, nec ad affectum honestissimum, summæque, & infinite bonum moraliter intentionaliter moueret: quare, obiectiue loquendo, omnem moralem honestatem continet, atque malitiæ omni obiectiue aduersatur: unde amor ab ea bonitate specificatus odium formale malitiæ omnis est, atque ab omni obiecto inhonesto formalis auersio, vt supra dicebamus: æque quidem necessaria, atque est diuinæ illius, & summa bonitatis formalis profectio: quare etiam ex libertatis defectu odium hoc, est obiectiue honestum bonumque moraliter sit, non tamen absolute bonum moraliter est: sicut eodem defectu libertatis bona moraliter absolute non est diuinæ bonitatis profectio: cum autem honesta obiecta moralium virtutum, misericordiae, iustitiæ, &c. pro posteriori occurrant, liberque diuinus amor ad ea extenditur, hanc, vel illam exercite, absque illa sui variatione profectendo: honestas quidem moralis exercite, & in actu secundo est: sed quæ sui amorem minime specificet, est propter ipsas amentur: quia ex bonitate illa physica, & metaphysica summa, atque infinita Deitatis, totum amorem indiuisibilem diuinum specificatum obiectiue, & constitutum supponit: quare nil istic habet, quod obiectiue, quoad eius constitutionem, & specificationem, agat.

5. Oppones secundo contra secundam conclusionem: si enim amoris diuini omnia obiecta materialia sunt, & quæ propter diuinam bonitatem hactenus explicatam amentur: ergo, & ita etiam à Deo diuinus amabitur amor, & tunc ob eandem rationem reflexus: hic amor amabitur amore reflexiori: sique dabitur reflexiorum, & reflexiorum amorum processus infinitus repugnans: quare diuina omnia vniuersim amari, atque amoris diuini obiecta materialia esse, negare fatius erit. Ceterum diuinum amorem, immò, & nostrum à nobis amari docuit expressè Augustinus de Ciuitate Dei, cap. 8. his verbis. De amore, quo amamus, virum & ipse amatur, non dictum est. Amatur tamen: & hinc probamus quod in omnibus, quæ rectius amantur, ipse magis ametur. Neque enim vir bonus merito dicitur, qui scit, quod bonum est, sed qui diligit. Cur ergo, & in nobis ipse nos & ipsum amorem nos amare sentimus, quo amamus quicquid boni est: etenim amor, quo amatur quod amandum non est: & ipsum amorem odit in se, qui illum diligit, quo id amatur, quod amandum est. Et de amore Dei refert Ruiz sec. 4. à num. 4. testimonia quædam Dionysii 4. de diuinis nominibus & Hieroth. ibid. ab eodem recitati: & Maximi Centur. 3. cap. 38. apud Ciparissium decade 8. cap. 1. sub init. quæ de circulari diuini amoris motu à bono summo progredientis, & in ipsum reuertentis sunt; non autem de reflexione amoris diuini in seipsum. Negari autem nequit perfectiorem, magisque voluntariam esse tendentiam in bonum, quæ à ipse amor boni ametur sicut perfectior, certiorque, & euidentior subiectiue est scientia illius, qui non scit solum, sed & scire se reflexè nouit: quare nec diuino amoris ea perfectio deneganda est: sicut neque Scientiæ diuinæ, vt vidimus controu. 1. præterquam quod id ipsum ratio à priori data certam. 2. n. 5. sine cuius.

6. Oppositum verò difficultatem de infinita reflexione amoris diuini in simili attingimus controu. 2. d. 2. q. 5. certam. 1. de cognitione Scientiæ Dei, tanquam materialis obiecti per se ipsam & d. 3. quæst. 4. certam. 2. vbi contra plures recitatos certam. 1. num. 2. infinitum scientiarum reflexarum, & reflexarum metaphysicè diuersarum à Deo reicimus, & contra nostrum Ruiz de Montoya relatum eodem certam. numer. 1. statuimus Scientiæ Dei directam alia adhuc metaphysicè diuersa,

quæ supra ipsam formaliter reflectat, minime egere, vt à Deo formaliter cognoscatur: quia ex vna parte scientiæ à suo obiecto materiali, formalis adhuc, distinctio opus non est, vt vidimus primo loco citato ex contr. 2. atque, vt vidimus secundo loco ex eadem controuersia, inhuitas simpliciter, atque ex genere, & conceptu suo per denegationem termini, etiam extrinseci, quæ scientiæ Dei (sicut & diuinis reliquis, quæ diuinis) competit, pluralitati etiam metaphysicæ, formalium scientiarum Dei (sine qua directæ, & reflexæ, adhuc formaliter metaphysicè esse nequit) omnino repugnat. Hac autem omnia in amore diuino concurrunt. Siquidem, & infinitus simpliciter, & ex genere, & conceptu suo per denegationem termini, etiam extrinseci, est, æque, ac scientia, & purè, vt nuper diximus, terminatiuum obiectum: quare amare alio reflexo, adhuc formaliter, & metaphysicè, diuerso, amari à Deo repugnat: unde est in amore creato opus alio reflexo sit, vt ametur; secus in diuino vt primo loco citato ex controu. 2. vidimus. Cessat ergo reflexionis infinitæ difficultas.

QVÆSTIO II.

*An Deus creata obiecta secundum se
sumpta omnia vniuersim amet, &
singulatim, etiam, quæ possibilia.*

VÆSTIONIS titulus explicatio-
ne non eget. Dei amorem ad crea-
ta obiecta absolute existentia vel ex-
titura terminari, suppositione po-
tius, quam disputatione dignum est:
Siquidem scriptura sepe id expresse
Plalm. 20. *Vita in voluntate eius,*
& infra, *In voluntate tua præstitisti decori meo vir-
tutem.*

CERTAMEN I.

*Omnia vniuersim, & singulatim,
creata amat Deus.*

1. Præmissa hæc firmantur Plalm. 113. *Omnia quæ-
cunque voluit fecit. Sap. 11. Diligit omnia, quæ
sunt, & nihil odisti eorum, quæ fecisti, & quomodo
posset aliquid permanere nisi tu voluisses. Ad Ephel. 1.
Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.
Ad Thessal. 4. Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra.*
Hæc rerum, personarum autem creaturarum amorem Dei
exprimunt sequentia Plalm. 17. *saluum me fecit quo-
niam voluit me. Hierem. 31. In charitate perpetua dile-
xite. Ioan. 14. Pater meus diligit eum. cap. 16. Ipse Pater
amat vos: & plura alia passim occurrunt: quæ om-
nia, vt patet, de existentibus, vel futuris absolute aperi-
ta sunt: quare de creatorum pro statu absolute existi-
entiæ diuino amore disputationi Theologicæ locum non
relinquunt: maxime, cum pro eo statu nihil contra diui-
num creaturarum, siue personarum amorem à ratione
objici possit.*

2. Inde verò dubium aliud insurgit. An scilicet
Deus omnia velit, sicut omnia scit, & omnia potest?
Nam absolute existentia, vel exitura creata omnia non
sunt: cum omnia quæ intra possibilitatem clauduntur,
nunquam ad absolutam existentiam à peruentura, ex-
clusa, neque vsquam excludenda à creaturis sunt, de
quibus nihil, eorumque diuino Amore in scriptura ha-
betur: item peccata, & opera praua non vult Deus,
quæ tamen scit, ex Patrum, & Theologorum omnium
sententia. Ob quæ S. Thom. 1. part. quæst. 19. a. 3. ad 4.
& 2. 6.

& a. 6. ad 2. & 1. contra Gent. cap. 81. fine. S. Bonavent. in 1. d. 4. f. a. 1. p. 2. ubi Carthus. quæst. 1. colum. penult. Albert. 1. part. quæst. 79. m. 2. a. 1. particula 2. negant Deum omnivolentem esse, sicuti Omnisclus, & Omnipotens est. Aliam huius sententiæ addit S. Thomas rationem: quia appetitio rerum secundum se sumptarum ad res, ut in se ipsis sunt, tendit: aut cognitiō in res, ut sunt in cognoscēte: est autem in Deo quicquid habet rationem entis, & veri: ac proinde à Deo cognoscitur; non autem id totum existit in rebus: quare, nec res omnes amantur. Et citat. d. 1. ad 6. infert, Deum necessariò omnia scire, quia scibilia omnia habent in Deo necessarium esse, non velle autem necessariò omnia, quæ vult: quia in se ipsis non habent absolutam necessitatem. Contra hanc verò rationem arguit Caietanus: quia secundum possibilitatem, sicut necessariò sunt possibilia, & necessariò sciuntur à Deo; ita & amabilia, ac necessariò à Deo amantur complacentia simplici: secundum statum verò absolute existentie necessariò, nec diliguntur, nec amantur, sed contingenter, quia necessitatem illius existentie absolute non habent. Alias addit rationes S. Thom. inferius attingendas.

3. Hugo Victorinus peculiari libello, & tract. 1. Summe probat Deum æque Omnivolentem, atque Omnipotentem esse: quia quicquid potest vult se posse; etsi non velit esse quicquid potest. Secundo: quia, ut quæ potest, absolute sunt, necesse est, ut ea absolute Deus esse velit: nec aliter potest ea absolute producere, & ponere in suo esse, nisi cum subordinatione potentie sue ad suam voluntatem: ut Dei potentia, conditionata sit potestas producendi, si Deus velit: iuxta illud, *subest tibi, cum volueris posse*. Tercio: quia de omnibus possibilibus alteram contradictionis partem positiō vult Deus: nempe de aliquibus, ut absolute sunt, de aliis, ut non sint. Quarto: quia etiam de actionibus prout vult Deus quicquid sine deordinatione est, atque absolute absque imperfectione amabile. Hæc approbat Ruiz d. 7. sect. 3. num. 1. Et S. Thom. sententiam cum utraque relata opinione conciliat à numer. 10. concl. 2. æstimans S. Thom. sententiam esse de voluntate solummodo efficaci, & circa absolute existentia creata solum, non autem circa possibilia, quæ omnia in se bona, & amabilia, nec moraliter de se deordinata & mala (ac subinde absque imperfectione voluntatis, & distaminis intellectus amabilia) Deum simplici complacentia prosequi putat. Verum S. Thom. non ita amari à Deo possibilia constanter docuit: ut certamine 2. monstrauimus, & eius ratio secunda à Ruiz recitata n. 1. i. i. i. id aperte demonstrat.

4. Denique concludit Ruiz num. 13. conclus. 3. Deum non esse omnivolentem æque, ac est omnipotens, & omnisclus. Probat, quia omnipotentia, & scientia circa sua obiecta versantur, quanta possunt plenitudinem versari, secus autem volitio Dei, quæ circa pleraque possibilia nusquam absolute futura tota plenitudine, qua potest, non versatur: cum non versetur efficaciter, ut potest; circa illa; cæterum, etsi discrimen hoc inter volitionem, & scientiam inueniatur, secus inter volitionem, & omnipotentiam: siquidem non minus omnipotentia, quam volitio, potest circa suum terminum, scilicet possibilia, efficaciter versari; & tamen circa ea omnia, circa quæ volitio efficaciter non versatur, nec versatur ipsa efficaciter: quare nec tota plenitudine qua potest. Et quidem, ut res dilucide hæc, ac sine æquiuocatione vlla inter extrema comparationis huius explicetur, de volitione, scientia, & omnipotentia in actu, tam primo, quam secundo consideratis seorsim examinanda, ac definienda erit difficultas præfens.

5. Dico primo: Consideratis in actu primo his tribus, scilicet intellectu, potentia, & voluntate, obiectorum materialium intellectus diuini sphaera amplior absolute, quam potentia, & voluntatis diuinæ sphaera: quarum est omnino æqualis, proportionaliter tamen loquendo tribus hisce æqua sphaera est. Tres partes continet conclusio, facile tamen probandas. Prima de ampliori sphaera obiectorum materialium intellectus diuini probatur: quia extenditur ad mala culpæ, & chimeras, ad quæ, nec Dei omnipotentia, nec voluntas

extenditur: cum ea Deus, nec possit facere, nec velle; etsi intellectu diuino chimæ, & rationis entia possint ut vidimus controu. 1. compingi. Secunda pars de æqualitate sphaeræ obiectorum materialium omnipotentia, & voluntatis diuinæ probatur: quia quæcumque Deus obiecta materialia extrinseca (de quibus est in præfenti disputatio; nam intrinseca potest velle, quæ facere nequit) potest efficere, potest & velle, nec potest quicquam facere, quod velle non possit; cum essentialiter eius potentia ipsius subordinetur voluntati, sique agentis rationalis, & liberi potentia omnium opinione; atque in nostra verisimiliori, nil aliud omnipotentia, quam Dei voluntas sit. Nec obstat absolutas rerum negationes obiectum materiale voluntatis esse, non autem omnipotentia: in ea quippe nostra opinione falsum est, & repugnans. In omnium verò sententia, quomodo absolute factibiles negationes sunt, nempe per actionis suspensionem, ab omnipotentia esse possunt. Tertia pars probatur: quia sicut, quicquid obiectum verum, & cognoscibile est, ita quicquid obiectum le, & bonum, & amabile est, fieri, & amari à Deo potest, siue liberè, siue necessariò. Quare conclusio hæc non pender à bonitate, & amabilitate obiecta, vel eius defectu possibilibus qua talibus vel aliis quibuscumque obiectis.

6. Dico secundo, comparatis his tribus in actu secundo, scientia, actio, & volitione exercitè sumptis, sphaera obiectorum materialium scientiæ non solum absolute, sed & proportionaliter loquendo multo amplior adhuc est, quam sphaera duarum reliquarum. Prima pars quoad maiorem absolute amplitudinem scientiæ, & Sanctorum Thomæ, & Bonauenturæ, ac reliquorum primæ sententiæ, probatur facile: quia Deus scibilia omnia in actu secundo, & exercitè scit, quæ multo plura sunt, quam à Deo amabilia, & factibilia, ut vidimus. Quod autem ea omnia Deus actu & exercitè sciat, probatum abundè à nobis est controu. 2. atque à Sancto Thoma proxime ratione secunda: quia posse non intelligere, seu ignorare aliquid secundum se scibile, imperfectio intellectus, seu intellectui est: quæ summè ac perfectissimè intellectus Deus determinat in actu primo est ad necessariam scibilibus, & rerum omnium cognitionem; secus autem perfectè potentis, scilicet liberi in volendo, & operando: amoris scilicet, & operationis suæ Domini actualis; obiecti volitio, & operatio. Quoad maiorem autem, ad huc proportionaliter, sphaeræ obiectorum scientiæ amplitudinem, etsi non expressè, eorumdem Doctorum, vim tamen, & implicite, & eorum, & plurium quos recitabimus certam. Scientia est: Quia, ut non esse amplior exercitè proportionaliter sphaera scientiæ, operaret, ut ad omnia amabilia, & bona obiecta Dei volitio extenderetur exercitè: sicuti Dei scientia ad omnia vera, & scibilia exercitè extenditur. Non autem ad omnia bona, & amabilia obiecta extrinseca Dei volitio, nedum omnipotentia operatio, exercitè se extendit: ergo scientiæ sphaera, adhuc proportionaliter amplior est, quam sphaera voluntatis, & omnipotentia in actu secundo sphaeræ operationis, & volitionis exercitè sumptæ erga sua obiecta.

7. Minor (quæ sola probationem desiderat) probatur, quia, etsi possibilia, qua talia, bona sunt, ut aduersariæ sententiæ Doctores volunt: ea tamen, quæ possibilia præcisè non amaret Deus, ut decursu quætionis constabit: immò verò, neque creata absolute scientia, vel futura, si ea absque libera Dei voluntate, & esse in rebus possent, & fierent, & præcisè absolute bonitate, quam haberent, à Deo amari minime inferretur: quia creata bonitas limitata, neque ab imperfectione prorsus immunita est, nec nostram quidem, æquid diuinam voluntatem summè perfectam in sui amorem necessariò rapit: proinde Dei erga creata absolute existentia amor aliter ex eorum indigentia, ut sint, non autem ex vi, & motione irresistibili à diuina voluntate, ut amantur, quia bona sunt: quam rationem attigit Sanctus Thomas citato argumento 4. licet Dei exercitè erga creata amorem, non ad eum perficiendum, sicut scientia eius tendit; sed potius ad creata ipsa perficienda tendere: quod ipsi necessarium

non est: cuius rationem aliam, & à priori adhibet Sanctus Thomas supra ex diuine voluntatis perfectissima libertate: etenim, etsi possit aliquid scibile non scire, seu ignorare intellectus facultatis non virtus, potentia, aut perfectio sit, sed imperfectio potius, & potentia defectus; aut possit non amare ea, quæ necessaria ad finem, siue aut siue non sunt, maxima perfectio, & potestas voluntatis est: nempe eius libertas & ad virtutis potestas: at creata necessaria non sunt ad finem eius, nempe Deum, quem solum Deus necessario amat: ergo possit illa non amare maxima perfectio diuine voluntatis est.

8. Dixi autem de volitione diuina exercitè se erga creata habente, & ita considerata: considerata enim secundum se totam non minus amplum, magisque angustum obiectum materiale extrinsecum habet, quam diuina voluntas: sicut enim hæc est, secundum intrinsecum considerata omnis boni, & amabilis ex parte obiecti voluntas, facultasque ad id totum amandum, ita, & Dei volitio in actu secundo infinita, & omnivolitio formalis, & in actu secundo est, ob rationes easdem, quæ Dei scientiam è conceptu, & essentia sua metaphysica indiuisibiliter infinitam è genere suo, & omniscientiam est ostendimus semel controu. 2. & valuerim de omni prædicato diuino controu. 1. cum autem exercitè erga creata addimus, liberum eiusdemmet formalis volitionis physice & metaphysice innatate erga creata exercitum significamus, quod erga aliqua solummodo est, non erga creata bona, & obiectiue amabilia omnia. Etsi autem mysterium viatorum omnium caprum superans de decreti diuini libertate contineat, inferius pro nostro modalio explicandum: ostenditur tamen (quod præsentis loci est) volitionis diuine exercitè erga creata sumptis sphaeram obiectiuam, etiam proportionaliter sphaera scientie diuine obiectiua esse angustioris; secus autem, si volitio tota sua latitudine sine eo addito viatur: sic enim omnivolitio est, sicuti & est omniscientia illa.

9. De voluntate verò, & omnipotentia in actu secundo siue pro volitione, & operatione sumptis, dicendum vltimo in hac difficultate est: tam absolute, quam exercitè erga creata Dei volitione accepta sphaeram obiectiuam amplioris sphaera omnipotentia habere. Absolutè enim omnivolitio est, ac proinde æquam cum omnipotentia sphaeram obiectiuam habet: cum tamen omnipotentia actus secundus, siue operatio circa absolute existentia, vel creatura aut præterita (quæ minor longe possibilium pars est solummodo sit) de volitione exercitè erga creata obiecta adhuc sumptis probatur etiam facile: quia Dei volitio non solum circa creata, quæ aliquando absolute fuerit, sunt, vel erunt, (vltia quæ potentia non se extendit operatio) libere efficaciter extenditur; sed etiam circa existentiam eorum, quæ absolute, nec sunt, nec fuerit, nec erunt inefficaci desiderio libere se exercet.

10. Dicendum tandem est: omnia etiam viliissimaque Deus facit, immò plura aliaque non fecit, diligit tamen, (vt ex memorato nuper desiderio eius inefficaci constat) secundum aromas ipsorum differentias amat. Hoc probatum est in simili de scientia controu. 2. disput. 4. q. 2. & certum, contra aliquorum errores recitatos certam. 1. vbi ab eis aliquos Doctores præsertim Hieronymum vindicauimus. Obiectioni autem, quod ex obiectorum vilitate diuina scientia, seu volitio vilesceret ratione, exemplo radiorum solarium stercorea lustrantium confirmata cum Nemefio occurrimus. Quoad volitionem autem occurrit Augustinus recitatus, certam. 2. numer. 5. Iam, Occurrentesque plura Patrum testimonia recitanda occurrit similem errorem in Dei providentia controu. 6. d. 1. Probabantque testimonia alia scripturæ, & Patrum præsertim de volitione Dei erga viliissima quæque singulorum conclusionem, quam probant, recitata omnia ex scriptura num. 1. ac frequens illud Gen. *vidit enim quæ fecerat, & erat valde bona*, scientia vtrique approbationis: quæ Dei de reprobis, cunctisque à se factis complacentiam inuoluit: & alia sexcenta. Rationes Theologicæ eadem sunt, quæ pro eorundem scientia dedimus et omniscientia Dei, & veritate obiectiua rerum pro

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II.

omni volitione, & bonitate obiectiua entitatiua omnium rerum etiam viliissimarum, in singulari etiam probant. Adde pro vtriusque minus longe distare viliissima à perfectioribus creatis, quam hæc à purissima bonitate, ac perfectione sine imperfectione diuina: & tamen per aduersarios absque sue perfectionis detrimento, & iactura ad creata perfectiora Dei volitio (idemque de scientia est) descendit: ergo, & inde ad viliora creata ab imperfectione immunis descendet: etenim creata bonitas, & perfectio, quantumvis magna, immò maxima, ab imperfectione excoquibilibus, ac suppurabilibus non est, quam essentia sua creata bonitas, & perfectio imbibit: quare, si ab imperfectione obiecti bonitatis creata in Dei volitionem imperfectior effunderetur, à perfectioribus etiam creaturis imperfectionem Dei volitio repugnantem participaret: si autem ab eis non participat; neque participabit à viliissimis, quarum minus imperfectionis comparatione perfectissime creatura est, quam sit in hac comparatione Dei.

CERTAMEN II.

De amore creatorum possibilium, quæ
talium, diuino, sententia
Doctorum.

1. Quæ hæcenus ex scriptura adducta pro diuino creatorum amore sunt, & plura, quæ ex scriptura, & Patribus asseri possent, de absolute existentibus, & comparatione æternitatis exitibus expresse loquuntur. Quare quæstioni de amore seu volitione Dei erga creata pro aliqua differentia temporis absolute existentia ab authoritate locus non est: Immo verò neque à ratione locus quæstioni relinquatur, cum absolute existentia creata bonitatem, sicuti, & entitatem absolute habere, quare & absolute amari à Deo posse, citra dubium sit: ac de facto à Deo, non vtrunque, sed efficaciter volita, amataque esse (si libertas nostras operationes excipias) tam certum sit, atque, à Dei potentia per liberum de eis efficiendis decretam condita fuisse indubitatum est: solum ergo Catholicis sub lite duo esse possunt. An ea secundum statum eorum reliquos possibilitatis, ac futurationis conditionatæ abstrahentes ab eorum absolute existentia Deus amet, ac velit? Horum vtrumvis tor habet pro alterutra, affirmante, & negante parte fundamenta, & Patronos, vt seorsim examinanda methodo, & claritatis gratia merito videantur: & de statu possibilitatis, titulo prioritatis maioris vniuersalitatis, quam dicunt, habetque rerum possibilitas, respectu futurationis earundem conditionatæ, primo.

2. Prima in hac difficultate sententia asserit Deum amare creata, etiam secundum statum possibilitatis inspecta: ea tamen, non vna apud eius Patronos est. Eorum enim aliqui docent possibilita, quæ talia, libere à Deo secundum eum præcisè statum amari: quare non amari omnia, in horum adhuc sententia probabilius est: siquidem, quæ necessariò non amantur, amari omnia absque fundamento probabili dicitur: id quod apertius constabit ex infra dicendis de defectu fundamenti, vt libere amentur aliqua secundum eum statum; etsi secundum illum bona, & absolute ex parte obiecti amabilia fiat, in quo cum alterius modi Doctoribus conveniunt: ita plures Recentiores Scoticos, & Thomistas pauciores hanc sententiam de amore Dei erga possibilita præcisè defendentes audiui. Ex antiquis Scholasticis pro hac sententia (quæ longe quam iam subicienda probabilior à ratione nobis videtur) neminem ferè, citarum adhuc, inueni: etsi qui pro nostra negatiua sententia referuntur à cursim legentibus, nec contextum totum attendentibus possint referri: vt è germanæ eorum sententia relatione nostra clarebit: vnus ex antiquis Scotis, pro hoc censendi modo stare mihi visus est collatis inter se locis ex eo citandis

C num. 3.

num. 3. & 4. & fors Bannez, Zúmel, & Molina, qui solum amorem necessarium Dei erga creaturas absolute negant; non autem liberum erga possibilia, et cum non assentiant, sed disputationem de illo omittant. Ceterum principale eorum omnium Doctorum fundamentum ex perfectione libertatis diuine; ad consequenda obiecta bonitatis limitate creata; adhuc ex suppositione, quod possibilia, qua talia præcisè bona, & amabilia à Deo absolute essent, hanc ipsam sententiam placitum, si in ea hypothese disputassent, dubium mihi non est.

3. Alter modus defendendi Deum possibilia creata, qua talia præcisè amare, necessaria nimirum de eorum præcisè possibilitate complacentia est: non fecus; ac infinita sua omniscentia possibilia eadem necessariorum cognoscit: ita sentire videtur tandem Henricus 2. p. sum. art. 47. quæst. 3. corp. & quodlib. 2. quæst. 3. Scotus clarus in 3. d. 32. quæst. vnica init. Richardus in 1. d. 45. art. 1. quæst. 4. & 7. Dionys. Carth. eadem d. quæst. 1. sub finem. Aureolus d. 46. art. 2. prop. 2. & 3. & d. 40. art. 1. prop. 1. & 2. Fonseca. 7. Metaph. cap. 8. quæst. 4. sect. 5. & q. 5. sectio 4. Vazq. d. 79. capite 2. Arrubal. d. 53. capite 2. Herize d. 18. de volunt. cap. 1. Ruiz de Montoya d. 6. de volunt. sectione 2. à num. 10. & sectione 3. multo sententiam hanc rationum, & discursum momento fundans, & protegens: citari verò, non sine fundamento, pro eadem Soarium nostrum ait, et ambigue aliquando loquatur; sed certe adeo est pro negatiua sententia apertus, ut de eius mente dubitari merito nequeat: expressè autem ubi magis præsentī opinioni videtur fauere gaudium de sola omnipotentia sua actuali Deo concedit; neque de possibilibus (quæ ipsa in huius sententia essentialiter transcendentaliter actuali omnipotentia continentur) secundum se sumptis vsquam Deo complacentiam concedit; sed solum, quatenus eminenter in actuali Dei de sua omnipotentia complacentia continentur: quod solum est Dei actuale omnipotentiam ab ipso amari.

4. Tertia vtrique relatæ vniuersim aduersa sententia docet Deum creata possibilia præcisè qua talia, siue secundum statum possibilitatis præcisè nullatenus amare; sed ea solummodo velle: quæ pro aliqua differentia temporis absolute existunt: eaque non amari à Deo necessariorum, sed libere, sicut libere eis existentia ab ipso consistunt: ita censent Magister in 3. d. 32. sub initio Albertus, prima parte quæst. 79. m. 2. art. 1. partic. 2. quem eius lectatur Discipulus Sanctus Thomas, 1. part. quæstione 19. articulo tertio, corpore & ad 6. ubi Valentia d. 1. pun. 2. & 3. Banes, Zúmel, & Molina ad quæst. 34. artic. 3. & alij Sancti Thomæ Expositores & ad eandem quæstionem 19. & 20. referuntur pro eadem sententia, quatenus Spiritum Sanctum ex creaturarum amore negant procedere, quia earum amor necessarius Deo non est; sed prorsus liber. Quo fundamento, Scotus etiam posset pro eadem sententia referri in 1. distinct. 32. quæst. 2. ad vltim. qui tamen pro ea non est; ut vidimus numero tertio. Potest enim Dei amor erga possibilia non necessarius asserti ab his Doctoribus; sed liber, iuxta affirmantis sententia primam, & rationabiliorem modum. Quare non certa fide tres hi Doctores pro hac vniuersim negatiua sententia referuntur.

5. In eadem sententia persistere videtur Sanct. Thom. 1. cont. Gent. capite 81. probans hic Deum non diligere omnia, quæ scit & citata quæst. 20. artic. 2. Deum diligere omnia, quæ sunt: ubi, licet negatiuum de amore, possibilibus præcisè, non posuerit, ac proinde noster Ruiz ipsum de efficaci voluntate locutum solummodo interpretetur d. 6. citata sect. 5. num. 10. tamen, si eius ratio tam ibi, quam quæst. 19. art. 6. ad 2. & artic. 3. ad 6. ab eodem Ruiz relatæ eadem sectione, numero septimo, & qua discrimen inter actum intellectus quod tendit in obiectum secundum quod est in cognoscente, & actum voluntatis, quod tendit in obiectum secundum quod in se est, aperte erga omne, quod in se actu non est, esse actu desideratum amorem omnium Dei excludit: eandemque doctrinam tradiderat tota q. 7. & 6. corp. ubi soli Deo, non autem creaturis, competere per essentiam suam bonitatem probat: quia

nec per suam essentiam competit illis esse (nempe actu) quod prima, & fundamentalis rerum bonitas est. Idcirco pro negatiua vniuersim amoris Dei erga possibilia, qua talia, ipsum interpretatur, & sequitur Ferrar ad citatum locum 1. contra Gent. cap. 81. lib. 4. cap. 13. §. dicitur: eidem sententia adherent Alex. Aleq. 1. p. quæst. 31. m. 1. post med. q. 34. m. 3. & 4. ac eius Discipulus Sanctus Bonaventura in 1. d. 45. art. 1. quæst. 2. in 3. d. 32. artic. 1. q. 1. ad argumenta. Richardus ibi art. 1. q. 2. ac fufius Gabriel ibi q. vnica. artic. 1. notab. 1. & artic. 2. conclus. 2. et post complacentiam (quam amorem esse negat) erga possibilia videtur admittit: denique pro ea stat Soarius d. 30. metaph. section. 16. à numero 39. & prima parte, libro 11. cap. 2. siue ac 3. de attribut. cap. 6.

CERTAMEN III.

Tertia negatiua vniuersim Amoris diuini erga possibilia sententia, explicatiua, temperatiuque, variis conclusionibus propostæ, eligitur.

1. **S**i prima conclusio. Possibilia creata, qua possibilia, siue præcisè secundum statum possibilitatis Deus necessariorum non amat. Hæc conclusio est Doctorum omnium primæ, & tertie sententia: et licet independens ab eo, quod possibilia habeant, vel non habeant sufficientem bonitatem obiectiuam, ut à Deo amari possent. Est enim possibilia, præcisè, qui talia sufficientem bonitatem obiectiuam habeant ut actuali terminent sui amorem (ut prima sententia admittit), que nunc permittimus liberum solum Dei erga ipsa esse posse amorem asserimus. Atque in hunc modum ratione Sancti Thomæ & Sancti Bonaventuræ tacta supra num. 2. siue, probamus. Determinatio potius de se libera; & necessitas in actu primo ad amorem illius obiecti debet ex altero à duobus provenire: vel ex summa, & infinita simpliciter bonitate, & perfectione obiecti amandi, (qualis solius Dei bonitas est, & que creatis repugnat) vel ex affectu aliquo antecedenti illius obiecti, quod actu determinat ad amorem aliter: sed nullius obiecti est in Deo antecedens amor: pro priori signo ad creaturarum amorem, ex quo ad ipsas, et sufficienter obiectiue bonas, amandas, actus vel quasi actus Dei voluntas determinatur: ergo nullus Dei voluntas determinata, seu necessitata antecedens ter est ad illam: adhuc qua possibilibus amorem ac libere inde non amantur necessariorum à Deo; sed ad summam cum potestate antecedenti ad ipsas amandas, vel non amandas.

2. Concludit discursus, si minoris partem extremam probemus: cui proinde probande tertie sententia DD. incumbunt, quia amor Dei creaturarum, adhuc possibilibus amorem præcedens solum est amor Dei erga ipsum: sed ex hoc ad amandas creaturas determinatus, ac necessitatus, neque est neque intelligitur Deus ad illas vel quasi actus. Primum à priori quia, tam diuina bonitas, quam eius amor independentes à creaturarum etiam possibilibus bonitate, & amore prorsus sunt; ita, ut si tam possibilibus quam illarum amor exerceat erga illa sumptus repugnent, diuina bonitas, & Dei actus consisterent: ut erga controuersia prima, independentiam cuiusque prædicati diuini à creaturis, adhuc possibilibus, ostendentes probauimus. Confirmatur: quia Angelus, & Beati reliqui, & si minus independentes à creaturis, quam Deus, sunt, atque à Dei bonitate infinita in ipsius amorem necessariorum rapiantur; tamen, nec inde ad amorem illum creaturarum Dei amore determinantur, siue ex necessitate rapiuntur; sed libere illas adhuc ut possibiles amant; quidquid repugnet Ruiz, cuius exactiones, qua

ab oppositionibus contra hanc conclusionem nihilo differunt, cum his satisfaciamus, certamine. præcludemus.

3. Sit secunda conclusio: Deus non amat, adhuc libere, creaturas possibiles secundum statum suæ præcise possibilitatis: est Doctorum tertia sententia, & contra Doctores sententia primæ, ex duplici autem hac nostra conclusione constat, Deum possibilem, qua talia, nullatenus amare, ut docet, & acutè docuit Aureolus citandus d. 4. quæst. 1. certam. 1. num. 1. quam vniuersum ibi certam. 1. num. 1. vltius confirmabimus. Probatur: quia secundum eum statum præcise possibilitatis, nullam bonitatem absolute talem habent, neque obiectum amabilitatem sistentem in ipsa ergo neque creatura possibilis, qua talia, siue secundum præcise sui possibilitatem à Deo amari: ergo nec libere amari. Patet postrema conclusio: quidquid enim esse, fierique non potest, esse, fierique libere non potest. Prima conclusio est etiam perspicua: quia id solum amari absolute potest, quod bonum, & amabile obiectum absolute est, quare quod tale absolute non est, amari absolute nequit. Antecedens probatur: quia possibilia creata secundum præcise sui possibilitatem, siue, qua possibilia, absolute non sunt: ergo nec absolute habent bonitatem. Probatur antecedens: siquidem possibilitas rerum necessarie est veritatis: esse verò absolute contingentis. Secundò: quia alias creata per essentiam absolute essent, quod, & scripturæ, & rationi, & experientia repugnat: consequentia verò est legitima: quia bonitas rerum ad convenientiam, cum eorum esse dicitur, atque in esse ipsius completo physice, vel metaphysice formaliter, ab altero genere consistit: quare implicat aliquid absolute bonum esse, atque in se absolute non esse.

4. Respondet Ruiz citata d. 5. sect. 3. à num. 3. ex dictis sect. 2. à num. etiam 3. creaturae possibili, præcise qua possibilibus, conuenire absolute bonitatem, non quidem absolutam (qua absque actuali absolute existentia eorum rebus non competit in Aristot. 5. Thom. & reliquorum sententia) sed bonitatem secundum quid: quæ in eo stat, ut rerum essentia perfecta sit, atque, si res ita, ut possibilibus cogitur, existat & producat, perfecta, ac bona producat, & sit. Contra tamen est: quia omnis bonitas rei conuertitur cum esse ipsius, imò, & est ipsum esse eius: ergo omnis bonitas absolute talis cum esse rei absolute tali, vel conuertitur saltem, vel identificantur: ergo bonitas absolute rei absolute talis cum esse rei absolute absolute tali, & bonitas rei secundum quid absolute talis conuertitur saltem, vel identificantur, cum esse rei absolute secundum quid: Atqui possibilia, qua possibilia præcise, neque absolutum, siue completum esse, neque esse incompletum, & secundum quid absolute habent: ergo neque absolutam bonitatem, neque secundum quid absolute habent. Quare ea distinctio bonitatis absolute talis, vel absolute, vel secundum quid tam physice, quam metaphysice, locum in absolute existentibus solummodo habet: ut completa existentia, siue physice, siue metaphysice absolutam bonitatem absolute habeant: incompleta verò existentia, siue physice, ut partes physice, siue metaphysice, ut partes metaphysice, quæ entis, seu esse prædicatum transcedunt, bonitatem secundum quid absolute habeant.

5. Minor discursus huius probatur, & confirmatur impugnatio ex doctrina ipsa solutionis: etenim possibilia, qua talia, neque secundum quid, neque secundum esse absolutum sui, habere absolute esse indubitatum omnibus est: quia esse rerum pro statu possibilitatis præcise tantum, est esse in potentia logica, seu posse esse, seu cum addito possibiliter, quod esse absolute tale rei, siue completum, siue incompletum, & secundum quid minime claudit: sed præcise excludit. Confirmatur argumentum nostrum, atque impugnatio solutio ex ipsius ratione, & explicatione subiuncta: quia bonitas hæc possibilem, qua talium, nihil aliud per se est præter eorum essentiam perfectam: hoc est, eorum prædicata sibi mutuo non repugnantia, sed conuenientia inter se, seu posse conuenienter esse actualem absque actuali repugnantia & contradictione habere: id autem non est illud esse identicum absque conuenientia vltimus absolute habere, sed illud possibilem

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II.

fer tantummodo habere: ergo possibilia, qua talia, non habent actu, & absolute bonitatem, sed habere solummodo possunt: id quod ex vltima tua explicatio- ne bonitatis huius magis claret: quod nimirum, si possibile absolute producat, & sit perfectum, & bonum, produceretur, & erit: in quo rei possibile bonitas solum conditionata, & sub conditione absolute existentia, & productionis sue designatur: non autem bonitas eius actu, & absolute talis, quod solum nostri argumenti antecedens fuit: ex cuius consistentia intentum conclusionis huius secundæ satis euincitur.

6. Probatur vltimus conclusio: quia possibilia, qua possibilia præcise nulla amoris, aut affectus specie à Deo amari possunt: ergo, nec, qua possibilia, amari actu, & absolute possunt: consequentia est legitima: si enim amari à Deo actu, & absolute possunt aliqua amoris, vel affectus specie, immò indiuiduatione, amari possunt: cum prædicatum genericum ab speciebus, & indiuiduis omnibus prædicum dari, ponique rebus repugnet. Antecedens probatur: quia nequeunt possibilia, qua talia præcise, amari à Deo amore complacentia, seu gaudij (ut plerique, & plerumque aduersarij censent) nec amore desiderij, ultra quas nulla species amoris est: ergo possibilia, qua talia præcise, nulla amoris specie amari à Deo possunt. Antecedens, quo ad primam partem, probatur primò. Quia complacentia, & gaudium essentia sua est de actuali, & præcise bono: possibilia verò, præcise, qua possibilia, bona actualia, ac de præcise pro vlla temporis differentia non sunt. Secundò probatur inde: quia bona, quæ terminare amorem gaudij, aut complacentia possunt, vltius sui desiderium excludunt: aut possibilia bona, qua possibilia, vltius sui desiderium non excludunt: cum existentia actualis eorum desiderium dari possit, ac sepe in Deo detur.

7. Secundam antecedentis partem probò: quia desiderium solum esse potest de boni statu ad eiusmodi desiderium non supposito, sed à desiderante per se, vel per alium ponibili, & assequibili. Status autem possibilitatis præcise rerum supponitur ad omnem affectum diuinum: nec à Deo per se, vel per alium ponibilis, & assequibilis est: ergo nequit esse Dei desiderium erga statum possibilitatis præcise rerum. Nihil respondere potest probationi partis primæ, quod non sit ex dictis proximè dissectum: & instantia etiam, quæ contra nos fieri possit ex amore stricto distincto à desiderio, & gaudio strictè dictis, non solum respectu Dei, sed obiecti cuiusvis ostenditur impossibilis, relicturque fusè d. 4. quæstione prima, certamine primo. Quod autem respondere contendit Ruiz sectione tertia, numero vndecimo, ex dictis sect. 1. numero tertio, de conditionata volitione, siue desiderio Dei: in primis in ipsa possibilitate non sifteret sed in conditionatam tenderet existentiam: ac insuper ficta volitio est, & implicatoria, si existentiam rei, ultra possibilitatem, respiciat, est conditionate verbotenus explicata, ut constat ex dictis & statim dicendis, numero 8. Mitto probationem aliam ex diuersitate tendentiæ intellectus in verum, & voluntatis in bonum supra ex Sancto Thoma memoratam, atque ex Aristotele desumptam: eam quippe commodius, & oportunius adducemus certamine quarto, dum paritatis ex sententia ad amorem diuinum obliuiscenda faciemus satis.

8. Sit tertia conclusio: Deus non solum possibilia creata absolute existentia pro aliqua temporis differentia: sed etiam pro nulla temporis differentia absolute existura vult, & amat verò, & serio desiderio libero existentia ipsorum; non autem possibilitatis præcise, ut nunc ostendebamus. Conclusio, quoad affirmatiuum, quod additur, est contra Doctores tertiæ sententiæ, qui erga solum, & absolutam rerum existentiam amorem Dei admittere videntur: Si tamen mens eorum ex probationibus attendatur, ipsis aduersa non est, neque vllatenus primæ, & secundæ sententiæ fauet: cum amor hic in sola rerum possibilitate non siltat, sed in eorum existentiam tendat. Est autem conclusio hæc fidei proxima, cum 1. Timot. c. 2. dicatur: Omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ubi serium Dei, nec perfunctorium

C 2 solum

solum existentia salutis, & fidei omnium hominum desiderium exprimitur: cum tamen plurimum hominum, & salus, & fides pro nulla temporis differentia sint absolute extitisse, ut fufius ostendimus, d. 4. quæst. 1. à certam. 2. Quod autem liberum eiusmodi desiderium sit, patet: quia nullius rei existentiam absolutam Deus necessario vult, siue efficaci, siue inefficaci amat cunctis fatentibus: tum etiam quia nihil est ante existentiam absolutam rerum, quod Deum eius desiderium cogat concipere.

CERTAMEN IV.

Aduersis fundamentis occurritur.

1. Obiicies primo: possibilis, qua talia præcisè, sufficienter obiectum veritatem habent, ut Dei scientiam actualem terminent: ergo, & bonitatem, ut Dei terminent amorem. Hac contra conclusionem secundam præcisè, contra eam tamen, & primam simul è scientie eiusmodi paritate argues. Scientia diuina, quia omnis scientia & infinita simpliciter, & comprehensiuè primarij sui obiecti Dei est, necessario ad omnia possibilia, qua talia terminantur: sed Dei amor omniamor (ut sic loquar) infinitus simpliciter, & comprehensiuè affectuè Dei obiecti sui primarij æque etiam est: ergo non solum ad possibilia omnia, qua possibilia præcisè, terminari poterit, sed æque necessario, atque diuina scientia terminabitur, coniuncti omnia, quæ à paritate diuine scientiæ opponi possunt contra nos, multatariam quæ à nostro Ruiz proponuntur, ut simul semelque eorum debitatem ostendam.

2. Ad primum, quod secundam nostram conclusionem oppugnat, respondeo, negando consequentiam ob discrimen inter verum, quod ad intellectum spectat, & bonum, quod ad voluntatem traditum ab Aristotele 6. Metaph. text. 8. ubi Philolophi reliqui, & Sanctus Thomas eiusque interpretes 1. part. quæst. 7. art. 3. & locis, quæ ad rem eandem supra certam. 1. num. 5. retulimus. Nempe, quod verum in intellectu sit, bonum verò in rebus: constat autem experientia intellectum circa ea, quæ ab existentia abstrahunt, quorumque existentia repugnat, actibus veris versari ac proinde in eis veritatem obiectiuam esse. Voluntatem verò, vel gaudij, & complacentiæ, vel desiderij intellectum circa ea, quæ ab existentia abstrahunt, quorumque existentia repugnat, actibus veris versari ac proinde in eis veritatem obiectiuam esse. Voluntatem verò, vel gaudij, & complacentiæ, vel desiderij intellectum circa ea, quæ ab existentia abstrahunt, quorumque existentia repugnat, actibus veris versari ac proinde in eis veritatem obiectiuam esse. Voluntatem verò, vel gaudij, & complacentiæ, vel desiderij intellectum circa ea, quæ ab existentia abstrahunt, quorumque existentia repugnat, actibus veris versari ac proinde in eis veritatem obiectiuam esse.

3. Hinc constat secundum illud, quod primam conclusionem impugnabat paritatem non habere: cum sit à scientia, cuius obiectiuæ veritas sufficienter consistit, ad amorem ex defectu bonitatis obiectiuæ rerum pro statu præcisè possibilitatis, omnino impossibilem, neque necessarium; sed permissa sufficienti bonitate obiectiuæ rerum, qua præcisè possibilitatem, negatur facile aliunde paritas: etsi enim Dei amor infinitus simpliciter è genere suo, & de se se omniamor formalis, & comprehensiuus Dei affectus sit, sicuti, & diuina scientia est: hæc libera formaliter proxime de se se neque est, neque in suæ lineæ perfectione talis esse debet: immo nec potest. Nam intellectus potentia indifferens, atque à se ipsa formaliter determinabilis ad alterutrum extremum cognoscendi obiecta extrinseca nusquam est; sed solum ab obiectis. Quare, si hæc necessariæ obiectiuæ veritatis sint, nequit non ea repræsentare; ne dum illis exercite necessario in cogitis comprehendere.

4. Cum autem volitua potentia diuina perfectissima sit, atque ad voluntatis perfectionem libertas circa obiecta infinita sua bonitate simpliciter tali ad sui amorem non rapientia, aut cogenita pertineat, (ut creata,

& limitata nulla bonitas cogit) ac subinde ad amoris perfectionem erga limitatam, nec summè, & infinita simpliciter bona (nempe creata) libertas exercita, & in actu secundo omnino spectet, sit, ut liberè erga creatam quamvis bonitatem possit, ac debeat exerceri, latitque habeat, ut omniamor, & affectus Dei comprehensio, (si proprie ea locutio ad voluntatis affectum accommodetur) sit, ex eo, quod è Deo obiecto suo primario, & adæquato specificatio formalis de se se omnium creatorum (pro quouis statu amabilia illa sint) amor sit atque absque ulla sui variatione, vel additione, adhuc formalis, & metaphysica liberè erga creata bona exercite extendatur: quemadmodum scientia absque ulla formali, & metaphysica additione, & variatione (quia suæ lineæ perfectio libertatis formalis proxima, & immediata non est) ad omnia creata vera se extendit necessario.

5. Oppones contra solutionem, & eandem primam conclusionem: Bonitas absolute existentis creature creata, & limitata est, & tamen Deus in illa necessario complacet, iuxta illud Genes. *Vidit Deus quod esset bonum*, & rursus, *vidit cuncta, quæ fecerat, & erat valde bona*. Respondeo primò: his locis complacentiam diuinam de absolute à Deo factis, & existentibus eundem, non autem eius complacentiam necessitatem verbis hæc contineri: nec probare eam necessitatem præcisè ex bonitate obiectiuæ limitatæ creature, cuiusque intentionali motione provenire, sed ab actiua necessitate voluntatis efficacis Dei, quæ creata illa facta sunt, atque necessario ad eorum absolutam existentiam supponitur. Null enim mirum est, si de eis limitatis & creatis bonis à se factis (quæ tamen efficaciter esse voluit) necessario complacet, efficaci sua antecedente voluntate, non autem bonitate limitatæ ipsorum determinatis, & adiectis, quæ sane determinatio, & adactio ad complacentiam de possibilitate bonitatis admittit esse nequit: cum eorum possibilitas voluntate aliqua, neque efficaci, Dei, neque egrat, nec sit.

6. Obiicies contra eandem solutionem, & conclusionem primam: Malitia entitativa, & physica impossibilium, & chimerarum nec identificantur cum Deo, neque infinita simpliciter in suo genere est; & tamen Dei dispendia necessaria est erga impossibilia, & chimeras: ergo, etsi limitata sit creata bonitas, nec simpliciter infinita, non excluditur inde diuine de illa complacentiæ necessitas. Respondeo distinguendo antecedens: necessaria est Deo dispendia negatiua de chimeris, & impossibilibus, id est negatio complacentiæ de illis facere: quia nihil habent bonitatis physice, sed puram eius generis malitiam, & omnimodam bonitatis physice, sicuti & entitatis repugnantiam; est necessaria dispendia Dei de illis positiua exercite asfiteor.

7. At inquires erga malitiam moralem prauam actionum creatorum (quæ infinita simpliciter non est) est necessaria dispendia Dei, ac circa bonitatem moralem actionum nostrorum, limitatam etiam, complacentiam, & ob gratiam, & iustitiam, limitatam viciat, rationalis creatoris necessaria est in Deo amicitia dilectio. Ergo ex limitatione bonitatis admittit in creaturis possibilibus male excluditur diuina complacentiæ necessitas. Respondetur: hæc omnia ex præcisà sua bonitate, aut malitia obiectiuæ limitatæ, & motione sua intentionali nullatenus necessitatem, aut complacentiam aut dispendia diuinæ inducere; sed ex perfectione, voluntateve aliqua diuina qua velut actiue ad alterutrum determinatur, quæque, ni ita se gereret, deliceret; nempe, ad odio habendum peccatorum ex morali sua infinita bonitate, ipsi malitiæ morali prorsus aduersa, & auersa; atque item è supremi Iudicis nostrorum actionum, atque inde etiam ad complacendum prosequendumque amore omne actionum nostrorum honestatem, ex quo munere nequit erga alterutrum præ omnihius ipsius voluntas se habere.

8. Accedit pro complacentia necessaria Dei de actibus honestis creatis, quod cum omnes adeo principalius nobis prouocant, cuiusque scilicet (quantum ad nos) nostri libertas pari potest voluntate, & quantitas

ex parte Dei est, atque ad ipsum in illis attinet, effici, ex ea etiam ad eorum absolute existentium complacentiam eiusmodi anteriori voluntate eas apponendi quasi actus determinatur, quod ipsum de dilectione amicitia diuina erga iustum, in quo Deus voluntate sua efficaci, gratiam, & iustitiam habitalem posuit, etque inde ad eum diligendum quasi actus determinatus permanet, ut in simili dicebamus numero 5. Ceterum cum erga pure possibilis adhuc moralia pro eo statu nihil voluntate sua efficaci ponit, ex qua ad eorum pro eo statu amore determinetur: neque eorum bonitas de se in sui amorem rapere potest, immo sic nulla absolute talis in eis pro eo statu bonitas, vel malitia; Cum ius vero possibilis solum physice bonis, pro eo etiam (ut modo permittimus) statu, nihil intentionaliter motuum inexcitabiliter ex parte illorum, nullumque aliud attributum quasi actus determinans ad ipsorum amorem est ex parte Dei, sed nuda Dei voluntas de se (ut diximus) & perfectione in sua linea indifferens libere solum erga illa verfabitur, nec poterit necessario verari.

9. Contra secundam conclusionem opponens. Impossibilia sufficientem malitiam pro eo suo statu habent, ut tolli haberi à Deo saltem possint; ergo, & possibilia pro eo suo statu sufficientem bonitatem habebunt, ut de illis complacere Deus saltem possit: neque enim absolute, actualioremque statum bonitas ad amorem, quam malitia ad odium de ipsa, vel ob ipsam concipiendum requirit. Apparentissima, ad communem de impossibilibus, & chimeris apprehensionem, obiectio. Et tamen respondeo facillime negando consequentiam ex dictis contrariis, d. q. q. certum, de scientia Dei erga impossibilia: constat enim essentialiter impossibilitatis conceptum in negatione ipsius à se, ac non ab alio, absolute consistere, siue in essentiali, absolute, & necessaria sui negatione: quemadmodum, & Deo absolute necessaria, & essentialis existentia, ex eo quod à se sit, ac non ab alio consistit: quare absolute actualis negatio essendi, & entitatis, siue malitia physica impossibilibus competit; secus autem absolute actualis entitas, & esse, seu bonitas possibilibus: quare neque vis motus actualis intentionalis ad amorem his pro statu possibilis præcisè convenit, est illis, eorumque malitiae ad sui odium pro statu suæ impossibilitatis convenient.

10. Item opponens contra eandem conclusionem. In bonitate, vel malitia possibili satis virtutis motus est, ut de illa complacemur: ergo, & ad mouendum intentionaliter Dei amorem, & complacentiam, vel odium. Antecedens probatur (nam consequentia videtur legitima) ab experientia, quæ quotidie cogitata gloria possibilis solum (ut sæpe euenit cogitantibus) nunquam fatiuntur, homines gaudent: obsecantque de cogitatis libidinosis actibus nec absolute existentibus, nec futuris, sed solum possibilibus viciose delectantur. Nec fatigantur, qui respondent, non de obiectorum cogitationum bonitate, siue honesta, siue delectabili, & turpi, sed de earum cogitatione, quæ actu, & absolute est complacere. Si enim delectatio de sola cogitatione sit, quia obiecta cogitata perferantur venerea delectatio, nec mala, nec venerea erit; de sola quippe venereis cogitatione, intactis turpibus obiectis, delectari, nec venereum, nec peccatum est: liquidem de moralibus delectationibus, & conclusivibus circa bonitatem, & malitiam actus libidinosis, si bene, ac vere discursisse nos, aut conclusisse deprehendamus, sæpe ac honestissime gaudeamus, eo vtique præcisè, quod gaudium hoc ad turpia eorum cogitationum obiecta non extenditur: & quæ erat ad gaudium, de cogitatione obiecti, vel honesti, vel turpi, gaudere de alterutro omnes experiantur: ergo eiusmodi gaudium de obiectis, vel honestis, vel turpibus non autem de actualibus cogitationibus, quibus obiecta illa proponuntur, est.

11. Melius ergo, & solidius responderetur distinguendo antecedens: satis est virtutis motus intentionalis nostri gaudij in bonitate cogitata possibili, neque vquam fatiuntur, aut existente absolute in re ipsa aut cogitatione factoris possibilis præcisè ac non absolute existente, aut

extinctura etiam cogitatione nostra, difficeret: quando enim absolute existens bonitas, siue honesta, siue turpis (etiam re ipsa nunquam existens, aut futura) à nobis non cogitatur, ac per cogitationem non representatur, de illa gaudere, complacereque non possumus, quia gaudium omne de obiecto solum præsentis, atque, ut tali per cognitionem representato esse essentia sua per omnes debet: Inde negatur consequentia: quia Deo res, ut sunt, ac non aliter, quam sint, necessario cognoscunt, nequeunt, ut absolute aliquando existentia representari, quæ pro nulla temporis differentia absolutam existentiam habent: imò, nec, ut existentia absolute cogitari, quæ nec pro aliqua etiam differentia temporis absolutam habent existentiam, cum præcisè secundum statum possibilitatis præcisè à Deo cognoscantur.

12. Instabis tamen opponensque contra eandem conclusionem ex tertia, quam ex fidei principijs statumimus, & sola cognitione possibilitatis præcisè rerum, ac bonitatis earum pro eo statu, ac non absolute existentie earum tam nosquam Deus earum desiderium, tum efficacitatem, inefficax concipimus: ergo pro illo statu præcisè possibilitatis, aliquid bonitatis est sufficienter motus intentionaliter ad sui prosecutionem, est obiectio in re hæc difficillima, & cui neminem eorum, quibus in conclusione 2. consentimus, in terminis, & debita claritate respondere vidi. Respondeo æqua breuitate, & claritate distinguendo consequens ex dictis: sufficienter motus, ad sui statum prosecutionem seu quæ sit prosecutio sistens in illa bonitate, ut pro eo statu præcisè possibilitatis est, & cognoscitur, nego consequentiam; quæ sit prosecutio non sistens in illa pro eo statu, sed in aliam existentia absolute tendens: (cuiusmodi desiderium etiam inefficax, est) concedo consequentiam: cum enim de natura desiderij sit existentiam, & affectionem boni absens absolutam intendere, quam vtique adesse, absolute appetens non cognoscit, sed abesse ab illo, vel saltem illud pro statu, quo representatur ab existentia, & affectione absolute præcise, ac rursus in impossibilem existentiam boni cogitatur ferri desiderium (prudens saltem) nequeat: sit ut bonum possibile, eiusve solummodo possibilitas cognita desiderio satis sit, ut in eius absolutam existentiam desiderium feratur, quod natura sua tendit in bonum, non quidem quia est in statu quo representatur, sed ut sit in alio statu, quo non representatur: quare ad sui pro illo statu prosecutionem, & amorem nullatenus sollicitat mouere, aut mouere potest, sed pro alio absolute suæ existentia.

13. Sed instas virgentius. Nil Deus nisi propter finem aliquem producere potest: & homines quidem ob salutis eorum finem iuxta Patres, & Doctores, qui affectus benevolentie erga homines est, nec sine complacentia in illis pro statu illo possibilitatis præcisæ (quem solum pro illo priori ante absolutam existentiam decreto illo apponendam habent) esse inde potest: ergo in hominibus, & creatis reliquis, quæ à Deo ob finem aliquem (ut pote rationali agente perfectissimo) creati debent pro statu possibilitatis præcisæ, est bonitas sufficienter, ut Deus pro eo statu in illis complacere. Respondetur Deum creatura, non, nisi ex fine aliquo producere posse; non posse autem aliquid producere ex complacentia in illo, ut possibili præcisè, neque ob finem, & bonum creaturæ, quam creare decreuit, & qua bonum ipsius creaturæ est, atque, ut præsuppositum ad eius absolutam existentiam formaliter absolute beneficium affectus, sed effectus solum, & interpretatiue, formaliter vero absolute finem illum creaturæ creandæ bonum ex complacentia alterius absolute præuisi cui bonus etiam finis ille sit, finem illum amare, tametsi posita illius creaturæ existentia, & creatione, effectus illa, & interpretatiue benevolentia in formalem affectionem eius benevolentiam statim transeat: ac subinde ob finem illum atque, ipsi si bonum creatura à Deo dici potest: quia affectus & formalis benevolentia illius, & finis, quæ illi bonus est, creatione illius illico à Deo habetur.

14. Denique opponens contra conclusionem primam. Deus complacet, & necessario complacet de sua omnipotentia; nequit autem de illa complacere, quia de possibilibus omnibus creatis, (quæ eius terminus, seu

22 Controu. IV. de Voluntate Dei,

obiectum adequatum sunt) complacet: ergo complacet necessario de creatis cunctis possibilibus. Objectionem hanc cum aliis primæ conclusionis impugnacionibus non posuimus: quia præ ipsius debilitate omittitur decreueram: ne tamen minus gnari, qui nobiscum post hac senserint, ea non præiudicia in disputationibus turbentur, nego minorem. Ad quam probandam in nostra sententia de Dei Omnipotentia prorsus à possibilitate creaturarum absoluta nullum aduersariis medium suppetet. In Suarj verò opinione de eius cum ipsis connexionem, non ita difficile ad illam probandam fundamentum reperietur: maxime à paritate cognitionis eiusdem Omnipotentie, quæ ipso fatente in cognitis possibilibus esse nequit: cuius disparitas non admodum ad manum est. Sed eam Soarista hac in parte querant; sua refert non mea. Tamen ex dictis hæcenus haud difficulter assignarem: quia possibilia, quæ talia, veritatem sufficienter terminantur cognitionis habent, non autem bonitatem: quæ in re, non in cognoscente, esse debet iuxta S. Thom. supra.

QVÆSTIO III.

Ametnè Deus pro statu conditionata futuritionis conditionata contingentia.

Eneratim de omni contingenti conditionato inquirimus, tam creato, quam Diuino; de vtroque ex eisdem ferè principiis definiendum erit.

CERTAMEN I.

Nonnulla pro questionis expeditione clariore.

1. **E**X dictis Controu. 2. d. 5. q. 2. de medio materiali Scientie Dei de conditionatis nostris contingentibus constat, quamam conditionatorum contingentium creatorum nomine intelligenda proprie in præsentis questione veniant; atque naturales & necessarios effectus naturalium causarum, ex necessitate naturæ operantium, quæ tales, eo nomine non claudunt, quantumvis verbis quandoque futuritionem conditionatam sonent: v.g. Si ignis debite applicetur suprà eam ignefaciet: quæ tantundem valet atque hæc propositio: Ignis debite applicetur, ignefacietur natura sua est: quæ sane obiectiva veritas statum possibilitatis, & essentia, ac prædicatorum essentialium ignis non prætergreditur: illa ergo solum conditionata creata proprie sunt, ut citato loco diximus, quæ vel arbitrij creati actus immediati sunt, vel aliquem ex ipsis supponunt, foreque sub aliqua conditione dicuntur, quia reuera, si ea adhiberetur conditio, forent; cum tamen possent sub illa etiam conditione non esse.

2. Quoniam verò causarum naturalium effectus, & si respectu ipsarum contingentiam nullam habeant, quia ad operandum illos determinatæ, ac nusquam indifferentes de sese, & natura sunt; tamen respectu Dei, cuius arbitrio eiusmodi causæ naturales subordinantur in operando, contingentiam habent: quandoquidem causarum naturalium determinationi, & exigentiæ ita annuet rerum omnium Deus arbiter, & Dominus, ut non annuere absolute pro suo libito potuerit; & sic etiam naturalium causarum effectus respectu Dei in statu absoluto contingentiam absolutam habent: quare, & respectu eiusdem sub conditione, sub qua Deus exigentiæ causarum annuet, annueret, si adhiberetur, contingentiam proprie conditionatam absolute habebunt: unde, & sub ea conditione in conditionatis

contingentibus creatis proprietate sermonis absolute continentur.

3. Cæterum, si decretum concurrendi cum naturalibus causis ex parte conditionis, & hypotheseis ponatur effectus, & actio necessariè veritatis, ac non contingentis, adhuc conditionatæ erunt. Cum autem pro multo statu, nisi à causa totali, & adæquata sufficienter ad statum effectus posita, ac præsupposita, possit effectus consistere, ut patet, in statu possibilitatis, vel absolute futuritionis; atque Dei decretum partialis essentialiter requisita causa cuiusvis creati effectus sit, sit naturalis effectus contingentis conditionatæ veritatis formalis proxime esse non posse; sed cum mediata à conditionata decreti concurrendi Diuini quo causarum naturalium exigentiæ libere Deus annueret, si hæc vel illa conditio adhiberetur: Quare nil de conditionata futuritione effectuum naturalium examinandum hic est, præter ea, quæ occasione creatorum actuum liberorum de libera etiam conditionatis actibus Diuini dixerimus.

4. De Dei igitur ac rationalium creaturarum actibus liberis, siue arbitrij eorum decretis, & affectibus, qui sub aliqua hypothese (quæ absolute apponitur vel non apponitur) essent, quæstio versatur; hæc enim sola proprietate sermonis futuritionem conditionatam formaliter proximè sortiuntur: reliqua verò, quæ à Dei, vel nostri affectibus, ac decretis necessariò procedunt formaliter proximè, & in se, sicuti contingentiam non habent, sed solum mediata atque à nostri, vel Diuini arbitrij actibus mutuo acceptam; ita formaliter proximè, & in se proprietate sermonis futuritionem conditionatam minime sortiuntur. Quare nihil de eis in se sumptis disputandum, definiendumque in præsentiarum erit, præter ea, quæ de nostris, Diuinisque decretis, & voluntatibus, quarum illa conditionatam futuritionem secundario solum participant, disputabimus, ac definimus.

Cum autem circa suos, ac nostros etiam conditionate futuros, proximè formaliter liberos actus multisque actu voluntatis suæ versari Deum possit intelligi: primo, vel pluribus eorum actibus erga futura contingentia conditionata, vel sua, vel nostra versetur, versariue Deus absolute possit? examinandum hic venit. Affectus autem Diuinæ Voluntatis (quod ad præsentem attinet) in complacentiam simplicem de eiusmodi conditionata contingentium futuritione; atque in eadem desiderium partitione primò sufficienter dividitur: & complacentiam quidem scientia de eorum conditionata futuritione necessariò præcedet. Desiderium verò cum de eo, quod nondum cognoscitur esse in eo statu in quo desideratur, ut sit, esse debeat, nullatenus conditionatam de conditionata contingentis futuritione, quæ desideratur, supponit; sed solum tantum simplicis intelligentiæ de possibilitate contingentiæ actus sub conditione illa. Denique desiderium inefficax, & inefficax de eiusmodi conditionata contingentis futuritione subdiuiditur.

CERTAMEN II.

Doctorum Placita, inconsequentia, & debilia fundamenta notantur.

1. **D**e affectu complacentiæ Diuino erga omnia proximè, & formaliter contingentia, conditionata futura, tam Diuina, quam create voluntatis cum Deo concedere ij omnes debent, qui ipsius de omnibus possibilibus necessariam complacentiam, vel liberam, sicuti de aliquibus eorum quæst. 1. asseruerunt. Verum ex eo qui complacentiam necessariam de conditionatis contingentibus negant. Cum quibus noster Alarcon. 1. tract. de volunt. si enim entitatis, & pedissequæ beatitudinis entitatis eiusdem rerum pro diuersitate statuum possibilitatis præcisiue earum ab statu existentie absolute earum satis habet, ut pro eo etiam statu Deo necessario placeant, in statu plane diuerso ab vtroque illo, utrumque

conditionate futuritionis, vt Deo placeant, satis habebunt. Secundo: si quid eorum argumentum pro complacentia de possibilibus à paritate scientiæ ipsi valeat, pro complacentia de futuritione conditionata à paritate scientiæ mediæ de ipsa aequè valebit: atque item à veritatis pro eo statu obiectiur sufficienter terminare scientiam, & si absolute res pro neutro statu sint, ad bonitatem entitatum earum sufficienter terminare complacentiam Diuinam pro statu alterutro videtur consequentia tenere.

1. Vtque argumento cum suo Magistro Vasquez Diuinam de possibilibus, qua talibus, & necessariam complacentiam statuit Alarcon. d. eadem: quare eisdem hic ad hominem vexatur. Respondet autem ex testimonio sancti Thomæ recitato à nobis, q. 2. cert. 1. n. 5, & cert. 4. n. 2. veritatem rerum in intellectu esse, bonitatem verò in rebus, quia veritas, inquit Alarcon, est conformitas cognitionis cum obiecto, quæ in cognitione ipsa, & intellectu est. Sed in primis, sui valde immemor, ita respondet hic Doctor cum eandem solutionem, eodemque testimonio sancti Thomæ datam argumento vtrique negantibus Deo possibilem complacentiam multis, vt insufficientem confuter cum nostro Vasquez. Secundo veritas, de qua argumentum vtrumque procedit non est de veritate formali cognitionis, de qua solum est huius Doctoris solutio; sed obiecti, siue obiectiua bonitate pro eodem statu, ac subinde à cognitione ad amorem illius pro statu eodem consequentia deducitur. Quare extra rem respondetur: & eandem sancti Thomæ testimonia de obiectiua veritate, & bonitate, atque vtriusque differentia sunt, vt explicuimus quæst. 2. certam. 1. num. 10. 3. ostendentes in pondum absolute existentibus veritatem obiectiuam esse scilicet bonitatem obiectiuam aliquo voluntatis actu antegrediibilem.

2. Sed aduertendum hic est. Doctores, qui per extrinsecum aliquid volitionis liberæ Dei libertatem constituent, nullam liberam Dei volitionem complacentiæ, vel desiderij circa futura conditionata posse defendere. Neque enim extrinsecum aliquid sufficienter libertatem eius volitionis constituent designare possunt; cum nihil extrinsecum Deo præter conditionatam contingentis futuritionem sit assignabile, quod, vt instantia satisfaciens iam ostendimus, est insufficientis, sed aliud connotatoris aliquot, ac pro eis sepe à nobis impugnati Complectentes Recentiores, futuritionem conditionatam contingentis satis esse ad scientiæ mediæ libertatem constituendam in nostræ Societatis Schola. Ergo ad constituendam libertatem Diuinæ circa illam volitionis: quod enim illa secundariò tantum libera sit, hæc autem primariò, parui ad rem præsentem videretur referre. Sed enim refert tanti, vt, si res ab ita respondentibus, & instantibus penetraretur ita respondere, & iustare nullquam auderent.

3. Esse enim scientiam mediæ secundariò tantum liberam, est nullam ex parte actus, siue ex parte sui habere libertatem; sed solum mutuatam ab obiecto: quare, & eiusdem omnino rationis, immo identitatis, cum libertate ipsius: ac proinde, cum huius libertas absoluta non sit, sed mediâ inter absolutam necessitatem, & libertatem, scientiæ actualis de ipso solum modo libertas conditionata est: quare, & mediâ non solum inter scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis, sed etiam inter absolutè liberam, & absolutè necessariam à nostrâ Scholâ nominatur, vt diximus atque ab oppositis expediuimus Controu. 2. d. ult. q. vltim. Esse autem actum aliquem primariò liberum est, non ratione sui, quocirca implicat aliquem actum primariò absolute liberum esse: (vt volitio Dei erga futuritionem contingentis conditionatam libera absolute esse debet) quia libertatis absolute talis constitutum habeat: eiusmodi autem esse nequit futuritio conditionata contingentis, vt patet: siquidem eius libertas absoluta non est, & quæ absolute sit, sed solum, quæ esset, si conditio poneretur. Concluditur ergo constituentes Diuinæ volitionis libertatem per extrinsecam connotata nullatenus posse liberam Dei erga futura conditionata contingentia volitionem defendere, vt notabamus.

4. Circa desiderium Diuinum conditionatæ futuritionis, tam efficax, quam inefficax, variæ etiam sunt Theologorum sententiæ. Recentiores Thomistæ Dominicani efficax Dei desiderium eiusmodi contingentium futuritionis necessarium prorsus esse docent, vt eorum conditionata apponatur futuritio, & si reclamantibus ex ea familia, & Schola Primoribus, vt vidimus Controu. 2. d. 5. q. 2. Alij verò, & si ad status conditionatæ futuritionis consistentiam efficax desiderium de ipsa opus esse negent; tamen pro arbitrio, & perfectione voluntatis liberæ Diuinæ, concipi à Deo eiusmodi efficax desiderium de contingentium futuritione conditionata fatentur. Tertia verò sententia, censens desiderio illo efficax Dei de contingentis conditionata futuritione, eam futuritionem, siue pro statu etiam illo libertatem euentis, Deo repugnare docet. In hæc sententiam iuit Arrubal noster 1. p. d. 4. 5. qui, cum libertatem decretorum Dei per extrinsecam connotata constituit, videaturque in futuritione conditionata satis absolutam decreti huius libertatem non esse ad absolutam eius decreti reuelationem, ad contingentis conditionati promissionem recurrat, quæ tamen, cum reuelatum decretum liberum supponant, nequit eius libertatem constituere.

5. Secundo: promissio contingentis conditionati non supponit necessariò decretum actuale Dei de illo præstatum sub ea conditione, sub qua promittitur, vt patet in concubinario, qui sacris initiatur, castitatemque verè, & valide promittit, cum animo promittendi, non tamen seruandi castitatem, immò verò cum opposito perseverandi in concubinario. Secundo: quia ad fidelitatem promissionis illius (satis est promissis stare, vbi conditio, sub qua promissum est occurrat: quare opus non est decreto actuali, illud sub ea conditione implendi, & si ob Dei veritatem assertio nis promissoria decretum de opposito, siue de non implendo excludatur; maxime, cum Deus se promissis sub ea conditione decreto efficaci omnino conditionato statutum optime nouerit. Confirmatur: quia idcirco obiectum formale fidei, quo Dei promissis assentimur, scientia infallibili Dei de eorum futuritione, eiusque veracitate constare aequè, atque obiectum fidei, qua Dei credimus assertis, communis Theologorum sententia est: ex quibus contra Arrubalem concluditur per promissiones conditionatas nullatenus decreti actualis de futuritione conditionata rei promissæ formalem, vel adhuc virtuale reuelationem contineri.

6. Negant verò decreta Diuina vt arbitror efficacia (quæ sola decreti nomine sermonis proprietate dicuntur) de conditionatis contingentibus Vasquez 1. p. d. 67. cap. 4. num. 21. d. 8. 3. cap. 4. num. 21. atque alibi sepe. Noster Henriquez tom. 2. lib. vltim. de fine homin. cap. 4. num. 2. & 3. Alphonsus Mendoza Augustia, in quodlib. q. 7. Scholast. conclus. 5. num. 13. Curiel controu. 7. ad cap. 4. Sap. art. 4. num. 118. Belarius Episcopus Merens. opusc. cont. dogmata Caluini pag. 62. Herize tract. 1. d. 7. capit. 7. Alarcon, Granad. d. 7. de volunt. vbi proxime, atque omnium doctissime Magister meus Didacus Daza, id quod probabilius censent Bañez, & Zumel ad 1. p. q. 14. art. 6. Refertur à nonnullis pro eadem sententia Molina ibi art. 13. d. 1. 5. 17. & 18. quatenus negat Deum cognoscere sua decreta conditionata, quod si decreta absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti, quæ sane ex purificatione conditionis absoluta inferrent decreta, admitteret, hæc eadem sub conditione fore ignorare non posset. Cæterum fundamentum hoc leue est, vt pro hac sententia Molina referatur. Neque enim ideo negat Deo suarum conditionatarum voluntatum scientiam, quia determinatam futuritionem conditionatam non habeant, mediūve cognoscendi illa deficiat: sed ne purificata conditione in eis à Deo concipiendis ex præhabita ab ipso de illis conditionata scientia deficiat libertas. Stat pro hac sententia apertus Suarez noster rom. 1. de gratia Prolegom. 2. cap. 5. id quod de facto solum negare videtur, sicuti opusc. 2. de scientia futurorum sub conditione negat, quia absque fundamento de facto esse in Deo assentiri, atque posse à Deo eiusmodi decreta concipi. Prælect. de volunt. Diuina d. 1. sect. 2. num. 10. vbi actuale Dei voluntatem de hominum rectâ vitâ, & salute conditionatam

8. Reliqui sententiam huius negatiue Doctores decreta de conditionata contingentium fututione repugnant profus Deo, videntur sentire: ac proinde, & si non ex necessitate, adhuc ex arbitrio; & liberate sua nullam nulliusque contingentis fututionem conditionatam posse à Deo decerni, eorum tamen argumenta generalem repugnantiam minime probant. Primum enim quod in statu conditionato bonitas absolute non fit, complacentiam, quæ bonitatem quæ est in obiecto absolute supponit, impugnat; non autem desiderium, quod in illam, non quia est: tendit; sed quia nondum est: vix sit; & efficax quidem ipsam ponit. Secundum: quia de istis conditionatis, quorum purificanda conditio non est; stolidè à Deo decerneretur conditionata fututio his illa: maxime, cum Deus id optime noverit. Equis enim, quantumvis vecors ac demens, statuat ferè quid facturum sit, si eueniat, quod non euenturum certo sciat? sed certè quæ ac decreta admittunt in Deo ea pro priori ad decretum absolutum; & subinde scientiam de appositione, vel non appositione conditionis in Deo ponunt, regularumque scientia simplicis intelligentie de possibilitate contingentis vix illa: in qua notata illa recordia decernendi post premissum decretum de absoluta non existentia conditionis huiusque absolutam negationem, ac non fututionem, cessat, quia tunc decretum ex ea suppositione de re esset chimerica, & impossibilis; scus autem, cum concipitur, habeturque à Deo non speculata absoluta purificatio conditionis, vel absoluta huius negatione.

9. Euangeticitatem 3; fundamentum ex repugnantia decreti circa conditionatus; quorū conditiones purificandæ non sunt; & decreta absolutæ de non purificandis eorum conditionibus: quod decretum Dei absolutum de non apponendo contingenti ipso, vel includitur, vel infertur, est autem nagatorium, & fraudulentum, Deoque subinde repugnans, aliquid efficaciter velles sub conditione, quam eiusque effectum velis efficaciter non esse. Cum enim scientia simplicis intelligentiæ de conditionis, & effectus sui ipsa possibilitate pro priori conditionem contingentis illius sub conditione à Deo habeatur, ex quo plane ad purificandam, pro posteriori conditionem nullatenus teneatur: & si de ea purificanda decretum posterius non succedat, immò verò succedat de ea non purificanda decretum, nec hec, nec negatio decreti de purificandis conditionis primo decreto ex parte obiecti conditionato repugnat: quare eo posito posteri Deuserute modo ex hoc, vel illo fine pro posteriori representato alteruto modo circa conditionem, citra omnem, vel mutabilitatis, vel fraudis speciem se gerere. Atque hæc quidem locum habent contra præfatos Doctores, & insuper Complectentes nostros, & si è solo Dei arbitrio conditio purificanda, vel non purificanda sit: in eis enim conditionibus à creato arbitrio, & libertate ponendis denique, vel non apponendis, & que proinde præfinitæ à Deo pro simplici intelligentiæ, & ante omnem scientiam mediam priori nequeunt, ne vmbra quidem obiectæ difficultatis, & repugnantia appareret.

rr. Quintum denique fundamentum est, quo putari de nostris voluntatibus, de conditionatis contingenti-
bus, (quas omnes: & aduersarij etiam plane admi-
tunt) solet responderi; quia decreta de contingentibus
conditionalis non, nisi ex duplici imperfectioe à nobis
conspiciuntur, quæ, si à nobis abessent, nulquam con-
tingens aliquid libi conditione decerneremus. Primum
ignorantia de absoluta appositione, & purificatione
conditionis, & tempore, quo purificationem. Secunda
tarditas intellectus, & voluntatis nostre ad delibera-
ndam, ac subinde rectè deliberandi, & statuerendi li-
beritatem, atque inopinatis euentibus, qui promptissima
deliberationem requirunt, difficultas, ac male delibe-
randi ac statuerendi periculum. Si enim nihil aliud inopi-
nitia, consilio, nutu, providientia nostra evanesce-
ret, & simul atque eueniret expeditissimum, ac pro-
pitissimum de tunc agendis consilium prudens, & recte
de deliberationem habiturus nos certo estimaretur, &
decretis illius circa agenda ex euentuum hypothetibus
quaquam curaremus; immo verè negligeremus, ac pro
illis euentibus anteaquò conciperere. Ergo, cum Deus,
euentus aliquos ignorantia, & rectè deliberandi ac
statuerendi, difficultas deficiant, erunt ipsi eiusmodi
decreta de conditionatis contingentibus impossibilia.

[illegible]

13. Postrema denique sententia in re prædicta
Deum voluntate desiderii inefficacis in conditionibus
contingentium futuritionem fieri absolute posse
factoque fieri in nonnulla. Hanc nos veritatem
tamus, vti conclusionibus certam. 1. denique, ex
candis, & offendendis confabit. Eam vero notum
Vasquez cuique afficilis aduerfari putant Iosanes de
Castillo tract. de scientia, & Recensorios Complutensis
de voluntate, in manuscriptis; varique eius loca
generatim

gerunt, quibus, vel formaliter, vel virtualiter, & illarum huc doctrinae suae conclusioni præfenti aduersæ contradiere contendunt. Et illarum quidem illa loca in quibus admittit in hominibus voluntates de obiectis conditionate contingentibus nempe, 1.2. d.42. c.7. num.20. ad cuius marginem plura alia loca notantur in editione 2. Complutensi d.116. c.2. & d.165. atq. eiusmodi vota esse simplicia Societatis, & 3. p. d.124. à se reatos asserentes eius conditionis fuisse Beatæ Virginis votum ex voti conditionati ex parte obiecti, repugnantia non impugnat.

14. Sed hæc quam inutiliter ad contradictionem doctrinæ Vasquianæ referantur, constat ex disparitate nuper à nobis inter Deum, & homines assignata, & ex aliis ab eodem Vasquez datis 1. part. d.67. cap.4. §. *Item ad rationes*: formaliter verò sibi contradicens citatur ex pluribus locis, quibus ait Deum voluntatem communem salutis omnium si recte viuatur, indeque ad rectè viuendum auxilia & sufficientia, & efficacia sepe conferre. Voluntas autem illa, & de conditionato obiecto est, vt patet, & complacentia simplex non est, sed desiderium, cum ad medium, nempe auxiliorum, appositionem Deum applicet, quod complacentia sola præstare nequit. Verum Vasquez locis aliis cum his conciliandis efficax solum desiderium de contingentibus conditionatis Deo negat; his verò inefficax solum concedit in quibus nulla repugnantia intercedit. Porro eadem ratione Soarj nostri inconsequentia notata à nobis numer.7. componi facile possunt, vt scilicet decreta eiusmodi efficacia solum Deo neget, inefficacia vero concedat, cuiusmodi in eius sententia est voluntas Dei communis de omnium nostri salutem, quam defendit locis illis ex relectione illa de voluntate, & ex prima parte notatis.

CERTAMEN III.

Postrema Sententia variis conclusionibus explicata probatur.

1. Dicendum est primo contra sententiam primam. Nulla de contingentibus conditionatis complacentia sine necessitate, siue libera Deo adesse potest. Bifida hæc conclusio quoad primam partem de creatis contingentibus probata in simili est, quæst.2. quia, & si in eo statu admittamus in rebus sufficientem bonitatem gaudij & complacentiæ de illa concipiendis: tamen cum simpliciter infinita non sit, sed potius limitata, Deum ad sui gaudium de ipsa, quasi sui impotem, necessario non rapit, vt de bonitate possibilem arguebamus. Quoad secundam verò partem, immo, quoad utramque, probatur vniuersim. Quia nullum contingens sufficientem gaudij, & complacentiæ de ipso concipiendæ bonitatem pro statu conditionate futuritionis suæ habet; quandoquidem non habet actualem, & absolute talem bonitatem, de qua solum complacentia, & gaudium esse potest; ergo repugnat complacentia de contingentem pro eo statu conditionato: quæ his respondet, opponique possent præoccupauimus in simili quæst.2. Certam. 4.

2. Dicendum secundo de nullo contingentem formaliter proximè tali pro statu suæ conditionate futuritionis potest Deus decretum habere, siue desiderium efficax, vt sub tali Hypothesi, & conditione sit, à quocunque conditione apponenda fuerit. Conclusio citatis Doctoribus Dominicans & nostris certam.2. numer.5. contradicit: est verò Doctorum recitatorum numer.7. atque vniuersim, tam de creatis actibus formaliter proximè liberis, quam de increatis, & Diuinis procedit. Quia verò parte Dominicans contradicit, & ab authoritate, & ratione plus satis monstrata, demonstrataque est Controu. 2. disp. 5. quæst.2. ubi fusi ostendimus consistentiam status futuritionis conditionate contingentium eiusmodi decretis efficacibus non egere, immo verò illa potius excludere. Vniuersim autem, & qua omne decretum efficax absolute ex parte actus de conditionata futuritione actus cuiuslibet proximè formaliter contingentis, & liberi, conclu-

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II.

sio hæc absolute excludit. Multis rationibus ab antea dictis eius Patronis probatur, inefficacibus tamen, vt ostendimus à numero illo 8. ad 12. inclusiue: quare aliunde probanda, ostendendaque erit, vt firma consistat.

3. Vniue verò, ac solide probatur: quia eiusmodi decretum, vel est absolute irritabile, vel tollit contingentis, & liberi proximè, & formaliter obiecti sui libertatem, ac subinde tollit, destruitque obiectum ipsum suum, quod supponitur, & in quod dicitur ferri: vtrūque autem contradictionem importat (nempe, vel decretum efficax Dei irritabile de se esse, posseque absolute carere effectu; vel id, quod liberum esse supponitur, siue ex suppositione, quod liberum sit, liberum nihilominus non esse) ergo eiusmodi decretum est impossibile. Antecedens probatur, quia decretum illud non regulatur per scientiam mediam, quæ essentia sua, & quæ talis futuritionem contingentis conditionati supponit: quare complacentiæ, & gaudij de ipsa, quia est concipiendis possit deferre; non autem decreto, & desiderio efficaci, vt ea conditionata sit, quam esse supponit. Quo circa scientia media solummodo potest dirigere, ac regulare decreta Dei omnino absoluta de absoluta existentia obiecti, quod conditionate fore per ipsam repræsentatur est, (ni ea aliunde repugnet de quo postea) vel decreta absoluta omnino de absoluta appositione & purificatione conditionis. Idcirco certamin. primo, numero quinto, sub finem decreta eiusmodi absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti sola scientia simplicis intelligentiæ de possibilitate contingentis effectus sub conditione illa regulari, dirigique posse breuiter notabamus.

4. Inde verò probatur facile antecedens: quia decretum efficax de futuritione conditionata contingentis proximè, & formaliter liberi, vel non connectitur de se, & natura sua cum eiusmodi conditionata futuritione, vel connectitur cum illa. Si primum; ergo poterit consistere, quin futuritio illa contingentis consistat: ergo est natura sua decretum illud efficax, & irritabile. Paret consequentia postrema. Nil enim aliud est decretum irritabile, quam decretum potens consistere absolute sine eo, quod per ipsum decemitur. Nec prima consequentia est obscurior, id enim est aliquid cum alio essentia sua, ac de se se connexum esse: neque non posse illud aliquid sine alio subsistere, ac subinde non esse connexum de se cum illo, est idem, atque sine illo subsistere posse. Si autem dicas decretum illud efficax de se, naturaque sua connexum esse cum futuritione conditionata contingentis per ipsum decreta, vt eius frustrabilitatem absurdam declines. Ergo futuritio illa conditionata contingens non est: atque adeo decretum efficax de ipsa destruit suum obiectum contradictione alia æque manifesta. Probatur consequentia, quia connexio decreti efficacis de futuritione conditionata contingentis, nequit esse consequens, & logica, ratione scientiæ conditionate, & conditionate etiā contingentis futuritionis, quæ ad scientiam huius supponitur: quia vt nuper ostendimus n.3. decretum illud scientiam mediam, ac proinde conditionatam contingentis futuritionem per ipsum decretum, non supponit, neque eius scientia potest regulari; sed sola scientia simplicis intelligentiæ de possibilitate contingentis illius, si ea adhibeatur cōditio.

5. Infero: Ergo connexio illa decreti cum conditionata futuritione est omnino antecedens: ergo eius futuritionis conditionate contingentia abolet, destruitque; subinde contradicte decretum illud de futuritione conditionata contingentem suum obiectum, vt proponebamus. Prima illatio est proximè et certa manifestè: siquidem connexio causæ cū effectu, quæ nullatenus huc supponit, vt ipsa in se sit, ac subsistat, est omnino antecedens, neque viqua potest consequens esse. Nec minus est evidens consequentia postrema. Quia connexio causæ cum suo effectu omnino antecedens antecedentem prorsus asserti, immo secum deuoluit illum causandi necessitatem quæ indifferenti potestati, seu libertati ipsius in actu primo ad illi causandam, vel non causandam contradicit: ac subinde, & libertati effectus, quæ nihil est, quam denominatio extrinseca, ab indifferenti illa potestate, & libertate in actu primo causæ, à qua ita producit, & causatur, vt ab ipsa in actu primo, & priori naturæ, & causalitatis cōsiderata absolute potuerit non produci. Quod ipsū absurdū ad contingentis absolutam necessitatem,

6. Dicendum inde tertio: non posse a Deo efficiter de-
cerni mediante contingentia conditionata futuritionem.
Probatu facile. Quia mediata hæc luitulindū condi-
tūta contingentis libertas, non est libertas huius condi-
tūte in se sed participata a contingentē & libero prox-
imē, & formaliter conditionata a quo decernit effici-
tūte contingens necessario procedi: & quicquid deus de condi-
tione contingētis proximē, & formaliter eius de condi-
tione libertas formalis, & proxima destruitur, vī vidimus,
ergo & destruitur contingentia conditionata mediata
alterius.

§. 8. Sed dices: id quod desiderari potest ante sui qualem, qualem statum, & consensitū potest placere, id iam in eo statu est: Ergo si bonitas contingens conditionati desiderari à Deo ante statū conditionati potest, iam in eo statu conditionati posita poterit Deo placere cōtra conclusionem primā. Respondetur negado absolute antecesserē, distinguendo illud si malis. Ante sui statū omnis desiderij, & appetitū voluntatis fatiatum cōcedo antecesserē; non fatiatum omnis desiderij, & appetitū voluntatis; nego antecesserē. Vnde cum vltimus aliquid bonitatis obiecti desiderandum voluntati refert, nequit voluntas in obiecto quiescere: adhuc enim in via esse cōsideratur ad obiectum consequendum, cui quoque pugnat illa in quire, quæ per gaudium, & complacentiam de obtento, & posseto obiecto habetur, esse, vel cogitari: cum autem vltima statum futuritū conditionate contingens, esse immediate, esse mediate talis, aliquid refert voluntati appetendum, nempe absoluta obiecti illius existentia & bonitas de bonitate, fore de obiecto illi posito etiam in statu conditionato, nec complacere, nec quiescere absolute potest; quoque in statu absoluto positum obiectum illud sit, ac videatur: vltro quæ statum nihil in obiecto illi desiderare voluntas potest, & appetere in illo quiescere solum, & complacere potest. Et hæc defectū illud in rei absolutam, & intrinsecam entitativam existentiam fertur inefficaciter, etiam addit illi per occasionē, & motu conditio, quod valde esse diuersum, & replicas omnes præciat.

9. Quod autem de facto in Deo eiusmodi desiderium inefficax, ut minimum, de conditionato contingenti dicitur curari mihi, & constantis consensus Patrum, & Theologorum est, ex cōmuni illa salute omnium hominum conditorum voluntate à Paulo in Deo asserta. 1. ad Timothe. 2. c. 4. *Omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*: (nam de pure possibili salute cuiusmodi desiderium diuinum asserere pura diuinatio absq; fundamento est) quæ pura complacitæ non estrum quia hæc, vt dixi repugnat; tum quia ex eâ voluntate sufficientia media semper, omnibusq; ad salutem, sapè aptè efficacia adhibet, quod ex complacitæ pura fieri nequit. Quod autem desiderium eius-

10. An vero salutis nostrae desiderium sub recta vite
perseuerantis condicione efficax sit & si ex eius efficacia,
nec decretum Dei parè conditionerum de salute sub
eius condicione conferenda liberum immediate, & proxime
nec salute ipsa mediate libera, vr diximus, manifestum
potest: in culus affirmatiua parte nihil est absurdum, his
enim recta vite nostrae, quae conditio, & decreti, & salu-
tis per illud conferendae est, libertas, & merum cum eo
efficaci desiderio de nostra sub eiusmodi condicione note
perstare, atque aliunde ex diuina promissione nostre
sub condicione perseuerantiae in vita recta facere deum
omni ex parte conditionato conferendi salutem, & iusti-
ficia perseuerans admittit Deo liberatum ex diuina ef-
ficacitate, quod solum decretum, seu desiderium efficiat
de collatione gloriae sub ea condicione praestitum: nulli
autem referat an ex fidelitate promissi diuini, an ex in-
stabilitate antecedenti diuini decreti, & decreti de con-
ferenda salute, & salutis ipsius sub ea hypothese conside-
randa abeolatur libertas. Cum tandem ex libertate Dei in
decreto suo efficax, vel promissionis, vel conditionerum
futuritionis ea necessitas proueniat.

11. Sed contra fecundam, & tertiam conclusionem dei voluntatem illam salutis hominum, quod efficacior solam dei voluntatis, & desiderii competit, non autem dei efficaciam. August. de spiritu & lit. c. 3. *Idcirco enim volens inuicta est, quia Deus in re vult, et homines saluare, ut etiam velis punire eos, si ipsi repugnent.* Verum ipsi Augustini verbis contra voluntatem, quam inuictam vocat non esse determinate voluntatem, vel defectum obiectiue conditionarum de hominum salute; sed de illi, vel de pena, & supplicio, si male vixerint; & quantum efficacior efficacem de salute sub una conditione & ratione sub alia videatur asserere; tamen id solum probat, quod proximè dicebamus, nempe non esse solam voluntatem promissionis, sed ex decreti efficaciam, & inimitabilitatem, & decretum conferendi salutem, & salutem necessariam esse; quare decretum de ipsi non esse de obiecto huius proximè, huius mediatè contingenti conditionis, de quo secunda nostra, & tertia conclusio precebat, quam Augustini verba immèdiate antecessor confirmant. Loquens enim de feriâ hæc dei erga hominem salutem voluntatem, & desiderio, libell. 7. *Ita enim ut animam liberum arbitrium, quo bene, vel male utitur, iustissime indicantur: quod, cum sit inuicta est, eius voluntatem, vincit autem, si malum quicquam possint excludere, non velle possint, & idcirco inuicta est;* quibus ostendit ex antecedenti decreto dei efficaciam, & independentem ab illi libertatis erga suam operationem huius libertatem, & contingentiam eueri, quare, & ex decreto efficaci inuictioris conditionate contingentiam eueri, & ac probabilis, & destitui decreto cuiusmodi quod esse asseritur; ipsi obiectum.

12. Nec quidam amplius probant Ambrosij in locum recitatum primæ ad Timoth. 2. verba, hec 3. Signum est regni dei, cum omnes homines salvi fieri. Omnipotens dicitur, cui omnes homines salvi fieri non impleretur eius voluntas 3. Conditio latet. Vult enim Dominus salvi fieri: sed si accedant, et ipsi cellant: quo pacto respondet Hieronymus. Theophrastus et Oecumenius ad illum locum. Chrysost. humilis, et Ioan. 1. illuminat omnem hominem, ubi etiam Theophrastus. Athanas. 3. de assump. hominis. Prosper. respondet ad obiectiones Vincent. eis autem verbis 3 voluntas hanc

conditionata asseritur, nec inefficax sed, efficax; alioqui promptior, faciliusque solutio foret, voluntatem illam Dei conditionatam ex parte obiecti inefficacem esse, quam quod conditionis purificatio à nostro arbitrio pendeat. Sed enim, & si prompta illa inefficacia decreti solutio eius difficultatis sit, non tollit quo minus & illa ex dependentia purificationis, seu positionis conditionis abusu postre libertatis sit prompta, & expedita: quod probant Patres ea pro libito videntes, cum alia inefficacia voluntatis uti æque expedire possent. Et quidem in his voluntatibus inefficacibus ratio specialis erat, ut ad id potius recurreretur, ut vitem doctrinam nobis declararent: nempe duplicis inefficacia desiderium Dei: Sed esto efficacem illam voluntatem de hominum salute, si velis Patres isti asserant, eritne sub ea conditione efficaciter desiderata à Deo collatio ab ipso salutis, vel salus libera, & contingens, an necessaria? necessaria utique: ergo non est de obiecto conditionato, siue immediate siue mediate contingens: quare nec proprie conditionato, quod solum deabus illis conclusionibus contendebamus.

QVÆSTIO IV.

An, quove pacto Deus propter se creaturas amet?

¶ Mari à Deo creaturas propter seipsum, sensu aliquo vero, constans apud Patres, & Scholasticos est, ut eorum testimonio apud ipsos frequentibus, & scriptores omnes vulgariis recitandis immorari sit orosum; tamen eius locutionis, non ita vulgaris, verus sit sensus Theologicus. Igitur verus communis illius propositionis sensus examinandus, statuendisque in primis erit, ut succedentium difficultatum sit expeditior decisio.

CERTAMEN I.

Ad veram quæst. & intelligentiam decisionis notata.

¶ Exacto sensus huius propositionis examini, & decisioni præmitto vulgarem, & statim finis divinum in finem *enim*, & finem *qui*. Finis *cui* est persona, in qua complacemus, & ex cuius complacentia bona illi, commodaque volumus: desiderio quidem, quæ non habet; gaudio vero, quæ habet. Finis vero *qui* ea omnia sunt, quæ ex eius complacentia, tanquam ipsi bona, commodaque volumus iam ab ipso habita gaudio, nondum autem habita desiderio. Hæc ita apud Philosophos, Theologos, & Patres, firma, ut dignitatum loco ab omnibus habeantur, ac sine ulteriori examine & probatione (ut pone per se nota) recipi debeant.

1. Statuo inde secundo: Nihil, quod personæ alicui boni commodumve, aliquove modo conveniens, siue proximè, siue remote non sit posse, vel ab ipso, vel ab aliis ipsi appropinquare, ut finem *qui*, nec de illo ex complacentia ipsius concipi gaudium. Ratio ex notato primo est proclivis, quia bonitas, seu boni, & amabile ut finis *qui* teste Philosopho relatum ad personam essentia sua est, quia alicui bonum, unde ille aiebat *omne bonum amabile esse* maxime autem *quicunque proprium*; & ratio vltior manifesta est. Quia, quæ alicui nullatenus convenientia sunt, siue tanquam eius perfectio, vel eius perfectionem, unitatem, & bonitatem siue integritatem essendi, atque entitatis siue intrinsicæ constituentia, vel extrinsecus ad illam proximè, vel remote conducentia nihili ipsius, quod finis, vel non finis referre possunt: quare neque ab ipso neque ab alio ex cuius complacentia desiderari, cum absumt, nec de eis, cum absumt ex eiusdem complacentia gaudium haberi. Ergo enim sanus ex Regis Hispani complacentia opter erant museæ in Arabia, vel quod Turca barbam fricet? gaudere, quod hæc acciderint?

2. Et inde tertio: finem *qui* & finem *cui*, & si plerumque diversa sunt, ita vero inter se esse connexa, atque in motione intentionali sibi subordinata: ut respectu eius, quod personæ, in qua complacemus nullatenus bonum, & conveniens est, ac subinde, nec finis *qui*, esse potest finis *cui*, suam intentionalem motionem propriam finis *cui* obsequi, de Origa, de Deo Pno. Tomus II.

fortiri, atque exercere nequeat. Etsi enim plerumque bonitas, & perfectio propria finis *cui* à bonitate finis *qui* diversa sit, quia illa intrinseca personæ esse debeat, & si sæpe per extrinsecam nobis innoscat: bonitasque finis *qui* extrinseca entitativè saltem personæ, in qua complacemus, plerumque sit; at cum hæc conveniens personæ ipsi, commodaque, verè & realiter esse debeat, (ut nuper demonstravimus) motio intentionalis *cui* ad ipsi nullatenus convenientiam, amanda esse non potest: quare neque hæc ex complacentia illius motionem intentionalem finis *qui* exercere, & si eam exercere valeant respectu personæ alterius, cui aliquo modo sint vere bona, & proficua: quare quod ad motionem suam intentionalem, uterque finis, & *cui* & *qui* necessatio subordinantur.

4. Animaduerto quartò: ex dictis controu. 2. d. 3. & hic disp. 1. q. 2. cert. 2. Deum ipsum secundum rationem summi, atque infiniti omnimodo boni, siue secundum summam suam bonitatem, solum, & adequatum obiectum specificatum amoris Divini secundum omnem suam formalitatem, & extensionem obiectivam, & modum, omnino esse; ita, ut cum primum amor sui in Deo concipitur omnis voluntatis eius tendentia, & amor ad secundaria alia, etiam extrinseca bona, quoad formalitatem, & modum omnem amoris divini habitus, conceptusque à Deo simul, semelque sit, effectusque ad extrinseca omnia, (si per impossibile aliqua forent) quæ non eius potentia, & voluntate, sed alterius, in rebus ponerentur, quin obiecta, bonaque reliqua, quoquo modo amentur à Deo, aliquam amoris Divini, (adhuc erga ipsa) quoad substantiam, aut modum tendentia affectivæ, etiam in ipsa, ponat, ac primo conceptu à Deo amoris sui, ut summè boni superaddat. Hoc in simili de specificatio adequato Divinæ scientia citata controu. 2. d. 3. & hac controu. 4. d. 1. q. 2. certam. 2. ita in terminis, ut aiunt, ipsis probatum est, atque ab oppositionibus, quæ ex nostris statutis statuendisque conclusionibus suboriri possent, vindicatum, ut nihil iam, vel ad eius probationem, & de defensionem dicere hic oporteat.

5. Denique siue è summa Dei morali bonitate in actu primo considerata, siue habituali inclinatione ipsius naturæ, & voluntati congenita (ut sic loquar) ad virtutum omnium moralium opera, & exercitium, satis Deo impulsus intentionalis, quasi actiui (non enim hic de intentionali obiectivo, qui in obiectiva earum virtutum bonitate, & honestate est loquor) esse, (v.g. iustitiæ, misericordiæ) ut nullo alio motu intentionali præter virtutum ipsarum exercendarum honestatem egeat, ut in earum opus, & exercitium prodeat promptissime. Immo eam inclinationem naturalem, & imperum actiui ut creatis miseris succurrat, bonaque creaturis largiatur nullis egeat adminiculis motiui aliis per nos, aut creaturas alias prius appositis, ut cunctantem adhuc, in exercitio misericordiæ, aut liberalitatis propositæ virtutis gratitudinis ob præstita prius à creatura, cui succurrendum, beneficiendumque est obsequia, actiui intentionali eam motionem impellatur ut benefaciat, vel succurrat: quasi solo virtutis misericordiæ, aut liberalitatis actiui intentionali impulsu, vel nullo, vel nō ita facile beneficeret, vel succurreret, nisi etiam impulsu intentionali actiui gratitudinis, (ut nobis frequenter accidit) ageretur. Notata hæc, à Deo digna Deo, cum in hac, tum in sequentibus proximè præ oculis semper habenda, ne abertetur à vero.

CERTAMEN II.

Verus, non vulgaris, Theologicus eius propositionis sensus aperitur.

1. Communis Theologorum sensus videtur esse. Deum amare creaturas propter seipsum, tanquam propriæ finem illarum suo illo amore volitum, illamque multis scripturæ locis, & Patrum probant Scholastici: quæ omnia summa eruditione, uti assolet, concessit noster Ruiz de Montoya disp. 3. de volunt. sed. 1. multas ex illis rationes Theologicas adiungens. Refert pro ea S. Thom. certam. 3. explicandum, Magistrum in 1. disput. 1. Albertum, prima parte, quæstione 79. metaph. 1. ad 2. D 2 Alex.

2. Dicendum est primo: Deum amare creaturas, propter seipsum, ut specificatius amoris creaturarum etiam, quatenus ad ipsas vel omnes, vel singulas terminatur, et eoque sensu aliquatenus amare creaturas propter seipsum, ut finem. Hoc solum contendunt fuisse tantum tandem Scholastici, & Ruiz ipse, si attente cum ibi, tum aliis multis locis legatur, ubi affines questiones, & difficultates tanguntur: de aequalitate delectionis Dei, & honestatis moralis, de obiecto ignobiliiori, in qua ad rationem specificatius actum diuinorum (quem Deum eiusque solam bonitatem esse dicunt) quoniam finis rationem intendunt, ut vel in ipso Ruiz de Prefata videre est citata & sequentibus, aliis quibus praefata discitur, vel tangitur vique ad 17. includere praeterim sect. 4. vbi finis finis rationem pro specificatius adaequato amoris diuini vsurpante. Prima conclusio pars probatur immo vero probata iam est certam. 1. & notat. 4. quia cum aequatum motuum specificationum amoris diuini finis Dei summa bonitas, seu Deus, qui summe bonus est, ita ut nihil amoris formalis, & formaliter, quia talis, ad obiectum aliquid, quin Dei & summae eius bonitatis amor formalis & formaliter sit, ferri terminarique valeat, neque creatura vel a Deo amari, quin formalitate eadem amoris praemati, siue primario amari intelligatur: quare, & propter seipsum amari creata a Deo: sumpto propter specificatius respectu amoris formalis creaturarum, ut prima pars conclusionis nostrae afferebat.

4. Eadem secunda pars probatur, explicatius vultus ex doctrina S. Thom. I, part. quartæ, q. 2, art. 1. corpore, et aliorum ex antiquis probata Recentioribus Theologis (nescio an satis desiderij), et gaudiij radicem: id quod intelligitur, tam ipse Ruiz, quam alij de amore, quem strictum vocant, ad bonum quatenus à præsentia, vel absentia præcindit terminatum, qui ex dictis quasi, impossibilis, et chimericus facile appareat. Amor igitur, qui radix desiderij, et gaudiij est, ac ceterorum, si qui restant, voluntatis affectuum, est complicitas in persona, seu sine ei bona desiderantur, vel de quibus ab ipso possessis gaudemus: ac proinde ea vel gaudijs vel desiderio velle ex complicitate, vel nostri, vel alterius proprietate sermonis dicimur: cum igitur amor sui in Deo fit de seipso complicitas, ex indeque idem amor formalis formaliter fit amor creaturarum in eo etiam suum ei imitatur, etsi in alijs à proprietate suis cum illarum deficiat: quare aliquatenus etiam suis ei propter quem amatur, dici potest.

5. Dicendum secundo. Deus creaturas propter seipsum, ut finem proprietate sermonis non amat. Aestimo

6. *Hæc finis transgredi, ne quis à sensu Parmæ & antiquorum conclusione hæc secunda recedere vitætorum homo deceptus suspicari potest: ceteri rationis, quam iam probanda conclusio est, claritas præfatio solius, non autem propria finis acceptione doctum quomque loqui iussit latius addendum: sic autem ratio habet ex notatis certam. i. à num. 2. quia nequit Deus exercere motum intentionalem propriam finis, siue qui, siue cui creaturatur creaturam amorifice eam: atque nequit motum propriam finis habere, nisi alterutrum finis, vel qui, vel cui: ego nequit habere motum propriam finis respectu creaturatur: quare neque ea proprie, i. vt finem sermonis proprietate amare potestissimum aut Maior probatur, quia nihil amari ab aliquo è sui, vel alterius complacencia potest, quod ipsi, vel alteri commodum conuenientie vere non est vt ostendimus num. 2. & 3. atqui creata Deo vere comoda, conuenientia, vtilitate nullatenus finis. *Plam. 1. Dixi Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non es tu, si super ratione: quia nec in sui existentia, & assensum bonitatis, aut perfectionis alicuius, & ælicitatis, etiam extrinsecus, à creatis pendet; & alioqui per attentionem minus fecit absolute præcellit, in qua oblique creatis præcellit: ergo nequeunt amari ab ipso proprie scilicet vt finem sui, neque vt finem cui, siue è sui complacencia.**

Aduersis argumentis obuiatur.

1. **O**ccurrit primo illud Apocalyp. 22. num. 13. *Et*
Junia & *Q. Primos* & *nonissimus*, principium &
finitis. Sed miror vix aliquem doctorem hoc loco laudaveram
conclusionis nostrae secundae sententiam minus opportu-
nitatem: cum duplex explicatio prima patet *Junia* *Alpha*,
& *Omega*, in duobus postremis adhibita ab intento ad-
versario aperte diuerfat. *Primos* enim & *nonis-*
simus, durationem solum respicit, non mortem in-
tentionalem, quam etiam durationem respicit extrema
explicatio, quae etiam periphrasis solummodo est: necesse
Principium & *finitis*: id enim solum sententiae, & intencio-
nibz sentit a Spiritu Sancto congruis: motu autem illi
intentionalis Dei, vix finis anomus fuit erga creatu-
rionem impetientem, vti e capitis contextu patet: qui do-
ctus ad hortationem ad fidem, & obseruantiam compul-
sus: quae in ea prophetia continetur omnino est: ad quam
vix nos inducat, immediate premij, vel supplicij & retri-
butionis, voluit admonitos illis verbis num. 14. *Erege-*
re cito: & merces mea mecum est reddere unicuique
secundum opera sua: Quia, et Alpha, & omnia durationis,
seu principium sum, & ante omnes, & omnia durationis,
non tamen duratione, vel veritas, vita, & virtus mea
veraciter, vix tandem defectura senio credi debeat, vix
nequam bonis, & malis penae & supplicij vicem in
modum

novissimis rependere: sum etenim Omega, seu novissimus, & finis: nempe finis, & novissimus omnium superstes, ut pro cuiusque meritis facta rependam.

2. Et quamquam huius fœderis occasione de finis motione intentionali, non adeo rigida, & literali textus intelligentia, ab Anagogicis contemplatiuis nonnullis, tum præcis, tum recentioribus quandoque tradatur; non respectu Dei, respectu cuius principium Deus dici non potest, sed creaturarum ordinatio earum amoris Deus finis proprie est, sicuti, & proprium est earum principium efficiens. Nam hominis Deus finis est, reliqua autem propter hominem condita, ut ad eius finis affectionem homini inferantur: proprioque deinde sensu rationalibus creaturis, & reliquis Deus Alpha ac principium efficiens est, & Omega seu finis: secus autem Deo ipsi, qui est sui complacentia tanquam sibi vitia, & bona creaturas amare nequit, id quod verba Augustini prima loci inferius opponendi manifeste conuincunt. Negat enim Deum creaturis sui posse, quia eis non eget; eo autem omni, quod quisque ex se, ut sine eo, & complacentia sui potest appetere, & desiderare, tanquam finem qui sui desiderij, & appetentie, sui illum posse, tum possidet certissimum notissimumque est.

3. Opponiturque secundo illud Proverbior. 16. *uniuersa præter semetipsum operatur est Dominus.* Cum autem idem finis volitionis, atque operationis in operante per voluntatem esse debeat: immo nullo alio modo operatio finem habere possit, quam secundario, & participatione finis præstituti volitioni: perquam operatio procedit: fit sanè volitionis diuinæ, qua vult Deus creaturam operari, operaturque, finem, propter quem ea vult producere Deum ipsum esse. Hæc autem obiectum ex minus penetrato loci huius sensu procedit: in primis dilui facile potest, si dicatur: illud propter, motuum specificationem primariè à Deo diligendum significare, ut certum est, ex Valquez offendimus; non autem proprie motum finis. Secundo literaliter respondeo iuxta notata certam. 1. num. 6. illud propter non motionem intentionalem obiectivam Dei finalem, meritoriamque formaliter significantem, sed motionem intentionalem actuum virtutum moralium, quæ in Deo sunt, promptissimarum in suo cuiusvis genere: ut ostendatur ad cuiusque facile promptissimum, expeditissimumque exercitium in quavis circumstantia, & occasione, alterius virtutis, aut motui extra ipsam impulsu minime egere: uti sæpe nos egemus, ut in alicuius virtutis exercitium faciles, facillimeque prodamus. Ideo addidit *imprimis quaque in diem malum*: ne, quia adeo ex misericordia, & liberalitate sua ad beneficia nostra proclivem Deum ex scriptura, & experientia, & audimus, & credimus, & videmus, impediret, tardiorumque de se se oblata delictorum occasione, iustitiam Dei punitivam putaremus, proinde ad vitia effrenaremur.

4. Nos igitur monet sapiens iustitiam punitivam Dei non de se se expeditam ad supplicia esse, atque ad beneficia misericordiam, & largitatem, ut ea veritate à peccatis deterreamur, atque ipsius bonitatem, & misericordiam, nostrique amorem exaltemus: quandoquidem, cum ratione promptis, & inclinatis ex iustitia vindictæ suæ ad supplicia sit, atque ad veniam, & beneficia nostra ex largitate, & misericordia, in harum tamen potius, quam illius, exercitium frequentius prodeat iuxta illud Isaie 43. *Ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me, & similia plura, quæ opponi nobis ex scriptura possunt: in quam genuinam sanè horum, & similiarum locorum explicationem passim testimonia Patrum occurrunt, quæ ideo non recito: solum in eius confirmationem addo, quod sæpe homines (& per factum, & superbiæ plerumque) rogati, ut vel inimicis, vel ignorantibus beneficium, præsertim pro occasione inferatæ, ingentia conferant: respondere solent: propter me metipsum: *Hilarem esse lo hize por mi mismo, por ser to quien soy: vnde ipsos finem largitionis illius fuisse non significant; sed suam actuum, vel nobilitate gentilitia congenitam, vel virtutis studio partam actuum inclinationem talem, tamquam esse iactantur, vel ostendunt, ut alterius, etiam eius inclinationis motionem ac impulsu ad ea præstanda non egerint. Hunc sensum elegantissime similibus locis inuenimus dedit Chrysostomus, ad Ephes. 1. serm. 2.**

prope morale, id in laudem gloria ipsius, Dei operibus tanquam finem continuo à Paulo præfixum scribens. *Nam siquidem nostris gratia inquit ista fecisset sine hastitatione vtrique non fuisset. Si verò propter seipsum, & ut bonitatem suam ostendat; veluti quod etiam testimonium causam ponit, qua ista non aliter fiant, quemadmodum, & apud Israelitas, fac nobis propter nomen tuum (Isaie 48.) & iterum Deus ipse: propter me ipsum faciam, & Moyles, fac nobis propter nomen tuum, siquidem nullius alterius gratia facturus es. Sed bonitate tuæ & misericordia actiue intentionaliter solum actus, & impulsus quam tibi summe adesse ostendes, cum à te solo motus in tanta beneficentia nostra processerit quod absque immensa misericordia, & largitatis tuæ actiua inclinatione fieri non posset.*

5. Opponunt tertio Augustinum 1. de doctrina Christiana c. 31. sub initio, ubi à Deo fruitionem creaturarum, quibus vtrique non eget, & quæ nil ipsius referunt reicit: solumque eis vti ipsi concedit: hoc discrimen subdens, vltus creaturarum in voluntate diuinæ, & in voluntate creata his verbis: *Sed neque sic vtiur ut nos. Nam nos res, quibus vtiur ad id referimus, ut Dei bonitate persuamur: Deus vero ad suam bonitatem refert.* Ergo: sicut nos, cum rebus vtiur, ac non abutimur ad Deum tanquam finem vti illo voluntatis nostræ illas referimus, ita diuinæ voluntatis vltus dum creatis vtiur illa ad suam bonitatem, tanquam ad finem refert ex Augustini sententia. Respondetur discrimine ab Augustino assignatum in eo solum stare, quod rectus vltus voluntatis nostræ de creaturis, nisi relatione, vel actuali, vel virtuali ad extrinsecum bonum, summum bonum, & finem nempe, stare nequeat, cum tamen rectissimus Dei de creatis vltus nullo extrinsecum motui egeat: se enim ipso diuinæ voluntatis, quivique actus ex bonitate summæ Dei adequato volitionis diuinæ specificatione, omnem, & summam omnigenam honestatem, & rectitudinem trahit; quin illam aliunde desumat, ut de moralibus Dei virtutibus agentes ostendimus. Ad hoc autem opus non est, ut voluntatis diuinæ vltus ad Dei bonitatem tanquam finem proprie referat, sicut nos (quod fieri nequit vt vidimus) sed tanquam obiectum primarium specificationum.

6. Quarto opponunt S. Thom. quæst. 19. art. 1. ad 1. art. 2. ad 2. & 3. dicentem à nulla alia bonitate, nisi diuinæ, Dei voluntatem moueri, & art. 5. corp. ait. *Deus sicut uno actu omnia intelligit in sua essentia, ita uno actu vult omnia in sua bonitate.* Sed hæc nihil aliud, quam nostras probant conclusiones: nempe diuinam bonitatem esse adequatum specificationum omniamque diuinis, quare finis motionem aliquatenus respectu illius imitari; immo illo, sicut, motio alia finalis proprie bonitatis Dei in diuinum amorem excluditur: cum nihil simile præter adequatam specificationem in essentia, & veritate diuinæ respectu diuinæ scientiæ reperitur.

7. Quinto opponunt frequentia loca, quibus Prophetæ olim Deum beneficia, & delictorum veniam propter ipsius gloriam, laudem, & exaltationem nominis sui precabantur. Inepte autem precibus motuum illud prætenderent, ob quod operaturum Deum non crederent: ergo propter se, suamque gloriam Deum volunturum benefacere, & benefacturum populo credebant. Sed impræmis bonum, Dei nomen, gloriaque nominis eius apud nos Deus ipse, & increatum aliquid non est, sed quid prorsus creatum: quare ex eis locis perperam inferitur Deum propter se, suamque bonitatem ut finem operari: Secundo, esto, id inferatur: male tamen adhuc deduceretur illud propter motionem causæ finalis denotare: cum sola motione intentionali obiecti primarij, & adequati specificationi amoris diuinis, quam summæ Dei bonitati concedimus, proprietate sermopis illud propter diceretur. Tertiò: illud propter in eis, reliquique locis similibus non motionem obiectivam, sed quasi actiuam intentionalem denotare ostendimus n. 4. & luculento Chrysostomi testimonio, quod nostræ conclusioni opponi etiam solet, confirmamus.

8. Sexto oppones finem debere esse æquæ saltem bonitatis ac sit volitio; alioqui inordinatè ad perfectiorem ipsa finem referretur, quod præposterum est. At si volitionis Dei finis bonitas non sit, nequit finis æquæ bonitatis

nitatis esse atque est volitio divina ut patet ergo huius finis Deus est. R. spondeo: Maiorem sub lite adhuc, ut sonat, esse posse variis de causis, cuius confirmatio nunc. Nam, etsi in medijs, quæ ob finem amantur, & apponuntur, locum habeat exploratum; fecus autem in volitione quæ finis effectus quidem est & mediorum ad ipsum relatio, non autem medium, & quod ex electione ad ipsum ut quod refertur. Sed ne his in re clariori implicemur: distinguo maiorem, finis specificatiuus volitionis concedo maiorem, non specificatiuus, quia ex motu non proprie finali specificatam volitionem necessario supponit, nego; & concessa minori, nego consequentiam: quia, ad quemcumque finem Deus sibi in volitione, & effectione creaturarum præstat, supponitur eius volitio, & omniamor adæquate constituitur, & specificatus à bonitate Dei, tanquam obiecto primario formali, & adæquato specificatiuo, & motu; non quidem, tanquam proprio fine, quemadmodum scientia divina à Deo ipso, ut obiecto primario, & adæquato suo specificatiuo adæquate specificatur, & constituitur.

9. Septimo oppones: creaturam, quæ bonam essentia sua esse participationem, & imitationem diuinæ bonitatis: ergo nequit amari bonitas creata, nisi ut participatio, & imitatio, & imago quantalacunque diuinæ bonitatis idealis: ergo nequit amari, quin diuina bonitas ametur, præmeturque ut finis. Negatur consequentia postrema: cuius potius opposita est antecedenti, & consequentia prima videtur inferri. Nam medium, etsi intentionaliter à fine causatur, sitque in eo causandi genere ipsius effectus, aut in genere & linea causalitatis physice causa physice concludens ad positionem sui proprie finis esse debet: quod creaturæ bonitati respectu bonitatis diuinæ, quam essentialiter præsupponit, nequit conuenire: motio autem finis, proprie talis, respectu volitionis, seu amoris obiecti alterius, nisi erga obiectum, quod proprie medium ad ipsum finem consequendum sit, nequit exerceri. Quare nescio quo pacto noster Ruiz, qui Deum finem amoris creaturarum proprium probare videtur d. 3. tota sect. 1. sub eius tamen finem n. 18. obferuat Deum non esse finem volitionis suæ erga creaturam, tanquam mediū: nisi forte in nostram sententiam reciderit: Deum nempe non esse amoris creaturarum finem proprium, sed solum obiectum motuum primarium, & adæquatum specificatiuum amoris sui erga illa.

10. Octauo oppones: nulla bonitas creata amabilis à Deo est nisi honesta; aut honesta non est nisi relata explicitè ad bonitatem, & honestatem diuinam, quæ prima honestatis omnis regula est: ergo quin referatur actu, & explicitè à Deo in ipsum Deum tanquam in finem. Ingenti æquiuocatione, & fallacia argumentum laborat. Maior est aperte falsa. Nam entitatiua, & physica rerum bonitas, honestas formaliter non est; & tamen amabilis à Deo est, & de facto amatur: & honeste quidem, etsi autem honeste amari à nobis nihil possit, quin implicite saltem in Deum tanquam in finem referatur, quia Deus reuera finis noster est; aut cum Deus sibi ipsi finis non sit, nec creata bonitas, sine physica, siue moralis medium ad alterutram Dei bonitatem esse possit, ut vidimus; etsi honestas, omnis creata imitatio, & aliquis conformitas, seu participatio diuinæ bonitatis sit, non oportet, immo neque fieri potest, honestatem creaturæ à Deo ob suam honestatem, cuius illa participatio imago, & imitatio aliquis est, tanquam finem amari: quomodo autem infinita, ac summa honestas amoris diuini erga creaturam saluetur, quin se ipsum ut finem in eorum amore respiciat diximus supra: satis ad id esse, habere se eius bonitatem pro adæquato obiecto specificatiuo, de quo nobis virtutes morales Dei examinantibus sermo redibit. Mitto alia, quæ, etsi hoc indè recte, & remotius impugnant, directe tamen, & proximè amorem Dei erga creaturas propter se ipsas, & propter alias, ut proprium eius amoris finem impugnant: quæ proinde opportunius proponemus quæstione quinta sequenti. Plura verò alia, quæ à ratione pro opposita sua sententia adducit Ruiz sect. 2. solum probant diuinam bonitatem adæquatam specificatiuum sui amoris, etiam erga creaturam, & obiectum primarium esse debere: suntque dilicet, facillime à quouis ex dictis dilicienda.

QVÆSTIO V.

Ametne Deus creaturas propter ipsas ut finem.

Questio Deo à munere proprio finis sibi præstiti in suo erga creaturas amore, examinandum venit: an amoris sui creaturas (quæ solæ ultra ipsum reliquæ sunt) à se citra dubium amatas, pro amoris ipsarum sine proprio habeat? Cum enim rationale, & summe perfectum sit: propter finem operaturus cuiusque.

CERTAMEN I.

Doctorem sententia.

1. **P**rima sententia docet, nihil creatum posse esse obiectum formale, siue finem proprium ob quod vel ipsummet, vel creatum aliud propter ipsum à Deo ametur: ita Alexand. Hemicus, Gabriel, Diedo, Quirós, Vasquez citati quæst. 4. certam. 2. numero 1. & plures alij, quos refert, & sequitur noster Hemelmann titulo 7. d. 2. cap. 6. Alarcon d. 2. cap. 1. & alij, qui ad obiecto formali motu amoris diuini, etiam diuinis personalitates reiciunt, pro hac sententia à fortiori referuntur. Sunt autem Scotiste omnes, quos sequitur Sinsing, tract. 3. d. 3. quæst. 1. sed tamen ex hac sententia de exclusionem personarum ab obiecto motu formali diuini amoris, non tuto pro præsentis conclusionis refutatur: siquidem, & nos illud ipsum de personalitatibus docuimus, & tamen oppositam præsentis conclusionis sententiam siue inconsequentia vlla doceamus: ex alijs verò citatis, qui negant creaturam esse obiectum formale motuum Deo ad creatum aliquid amandum, plures de obiecto primario motu, & specificatiuo diuini amoris loquuntur, quod vel solum curat, vel per incuriam cum motu amoris proprie finali, ut in creatis euenit, in diuino etiam amore confundunt; cum tamen hic motuum specificatiuum à proprie finali valde differat: ut ex dictis mosque dicendis clarebit.

2. Secunda sententia fuit Durandi in 1. d. 41. articulo 5. Anton. Cordub. quæst. 56. opin. 5. part. 2. ad 1. dubium plurimum item Reccatorum Thomistarum innumeratorum apud Vasquez proxime cap. 1. num. 4. vel Secunda opinio & Ferraræ 1. contra gent. cap. 86. & 87. etsi quandoque in primam vergere videatur, ac tandem Herize, Albiz, Arriagæ Petri Hurtado, qui omnes afferunt Deum creaturas omnes propter seipsum, tanquam finalem rationem, & motuum amare; & tamen eam amare illas propter ipsas: quam sententiam videtur docuisse Sanctus Thomas citatis locis contra gentes. Post quam enim capite 86. probant diuinæ voluntatis, rationem quidem dari, non causam, atque inter diuinæ voluntatis rationes assignabiles, & Dei bonitatem, & bonitatem etiam creaturam designat: exemplum adhibens vniuersi bonum, cuius ratione, & gratia singularia valde & producit, cui doctrinæ inest cap. 87. quod ita inchoat, *quoniam autem aliqua ratio diuinæ voluntatis est causa*: non tamen sequitur quod voluntas eius sit altera causa. Sicuti prima parte, quæst. 19. art. 1. ad 3. articulo 2. negant eadem vbiuis ratione: quod actus eodem & indiuisibili, atque vniuerso volitionis suæ vellet vniuersa, quæ vult.

3. Quod autem cap. 86. negat inter obiecta creata esse aliquod diuinæ voluntatis causam; cap. autem 87. diuinam bonitatem esse causam voluntatis diuinæ affectum nec dictæ sententiæ contradicit, quia causam pro ratione motu tunc usurpat: neque à ratione diuinæ volitionis erga creaturas creata omnia reicit; quæ ut volitionis rationem

rationis creatae, & increatae ostendit diuersitatem; diuinam scilicet bonitatem suam ita Deo, suae voluntatis seu amoris rationem esse, ut ipsam adequatè specificet, atque quantum quantus suus amor est, ex parte obiecti concipiatur a Deo faciat; creata verò bonitas, etsi vera quandoque ratio sit, ob quam obiecta creata Deus velit, atque amet, ita, ut, nisi de facto Dei amor ad haec attenderet, ad alia non tenderet, ac terminaretur; non tamen ratio specificans amorem Dei est, quem è primario suo obiecto formali, & adequato specificatione totum, & omniamorem, quoad substantiam, & modum supponit constitutum: idcirco sibi constans citatis locis ait: à sua solum bonitate voluntatem Dei moueri: quia ea solum, ut pote primarium, & adequatum specificationem ex parte obiecti motum Dei voluntatem ad amorem concipiendum non supponit, ac subinde mouere illam ad ipsum ex parte obiecti potest; creata verò obiecta secundaria, cum motum omnino, & in actu primo, & in actu secundo supponant, mouere Dei voluntatem ad amorem concipiendum nequeunt; etsi vnum ex illis ob aliud ametur, ac proinde ratio sit ut ad illud ob hoc aliud diuini amor terminetur, & absque illo sui in ratione amoris incrementato, vel additione extendatur: quare quatenus sententia hac absolute asserit creata Deo esse rationem, & obiectum, ob quod Deus creata amet, constantissima S. Thomae sententia est.

4. Ceterum, quatenus sententia hac amari à Deo creaturas ob ipsius etiam bonitatem tanquam rationem, ob quam in consortio rationis alterius bonitatis creata Dei amor ad creata extendatur, ac terminetur, asserit, nullo ab eius authoribus tentato sensu nobis placet. Putat enim rationem vtramque finalem motionem erga diuinum creaturatum amorem exercere: etsi nulla exercet propriam suam causalitatem: quippe cum S. Bonau. & Thom. & Magistro, & Scoto omnes Theologi, tam Philosophi, quam Recentiores motionem rationum omnium, ob quas Deus, vel se, vel creaturas amet, procul, & merito repellunt ob rationem identitatis, indiuisibilitatis, ac summe unitatis amoris, siue omniamoris diuini datam à Sancto Thoma locis citatis: quia ad eam causalitatem finalem finem physicè praemari, & sui amore realiter in amorem aliorum ob ipsum influere, quod realem vniuersae amoris distinctionem requirit, necesse est. Unde doct. cum Sancto Thoma, & Vasquez noster citata d. 1. cap. 2. num. 1. quod eodem actu finem, & media vellet ob ipsum, suis quidem motionem, causalitatem vero minime exercere ait. Simultanea autem finalis motio rationis vniuersae à bonitate diuinæ creata dupliciter asserit ab his Doctoribus respectu diuinæ voluntatis ad rei alicuius amorem omnino potest. Nempe, vel siue subordinatione earum rationum inter se, vel cum subordinatione alterius, ad alteram in finali eiusmodi motione.

5. Neutro autem modo vtrique ratio motione finali, ut hi Doctores volunt, ad alicuius amorem diuinum potest concurrere. Non quidem simultanea, ac sine subordinatione vnius ad alteram motione: siquidem motio bonitatis Dei ad eiusmodi amorem primaria est per hos Doctores, priorque natura sua, quam motio bonitatis creatae, atque haec subinde natura sua posterior, nec solum per hosce, sed per Theologos omnes, est eius motionem finis propriam esse non dicant; sed solum specificant; ergo vniuersae rationis, seu bonitatis creatae finalis motio ad eum amorem non est quae ab ipsis aequè prima, & simultanea cum motione diuinæ bonitatis ad illam neque est neque esse potest: quod enim natura sua posterior est alio natura etiam sua priori; nequit ad idem ipsum prius & signum natura sua etiam prioris spectare in ordine eodem quo alterum posterius alterum vero prius est, sine contradictione manifesta, ut autem simultanea, ac sine alterius ad alteram motio bonitatis vniuersae increata, & creata sit: oportet ut ad illud idem prius, & signum motionis vtrique pertineret: ergo implicat vtramque bonitatem simultaneè, ac sine subordinatione alterius ad alteram in motione ad amorem illum diuinum finem mouere, si creata motio finali motui bonitatis increatae subordinetur: implicat enim finem vnum in motione, si alterius finali motui subordinari: iam enim subordinatus in motione vterioris finis motui

nec finis, cum ultra illud aliquid mouens restaret, neque eius motio proprie finalis esset; cum omnia in ea serie amata, atque inde effecta eius motione, & gratia minime amarentur, ac fierent, ut finis ac proprie finalis motionis essentia omnium ab Aristotele Philosophorum ac Theologorum sententia est.

Tertia denum sententia est creaturas solas esse obiecta formalia finaliter proprie motui, (etsi non causatiua) amoris Dei erga res plures. Hanc sententiam S. Thomae ob rationes eius, & conclusiones examinatas atque ex instituto explicatas, & perpenas num. 2. & 3. semper iudicauimus, & profundi etiam Doctoris nostri Gabriel Vasquez vt ex citato cap. 2. atque inde deductis à nobis quaestione 4. certam. 2. num. 5. inferiusque ex ipso dicendis satis claret, & quidem cum bonitati Dei respectu amoris suae omniamoris sui motio proprie finalis non competat, (vti ex Sancto Thoma, & Vasquez docuimus) sed motio solum obiecti primarij, & adequati specificationi absque vlla repugnantia in secunda sententia notatè vmbra, & finalis motio creatae bonitatis ad creaturam amorem, & dependentia, ac subordinatio motionis huius motui bonitatis diuinæ ad eiusmodi amorem componitur. Hanc sententiam aliorum etiam innominatorum esse refert citatus pro opposita Quirous d. citata 72. sectione 1. numero secundo, quorum aliqua refert fundamenta; sed tamen, tam ea, quam conclusio noua egent luce, ut difficultatum vmbrae dispareant, quam assurgente Deo praestare conabimur, ubi hanc sententiam altius, quam hactenus penetratam, fundatamque, sequemur ac vindicabimus.

CERTAMEN II.

Tertia sententia praefata defenditur,
ac illustratur.

1. Si probatio prima, praclarissimum Bernardi testimonium scrm. 1. in Pentecost. quo nostra interpretatio ad eum locum, cui imprimis aduersarij fidunt, ita expressè traditur, vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus: id est propter virtutem suam, pro eorum utilitate, ita quidem, ut ille efficiens sit, hac vero finis. Quid pro nostra sententia expressius, immò & pro sententia nostra in quaest. sequente: quo testimonio Ariaga de voluntate Dei d. 27. sect. 4. numero 17. §. Dico primo, nullum in nostra conclusione inconueniens inueniri docuit: immo, quoad eius positum amoris Dei creaturarum propter ipsas, ut finem, de facto, nobis consentit numero 13. §. Dico tertio, etsi quoad negatiuum exclusionis Dei, ut finis, sui amoris erga creaturas simul; quem possibilem asseuerat num. 20. §. Dico secundo, à nobis discordare videatur: verum solum probat vtrouque Deum motionem formalem in amore sui erga creaturam, cum ea propter ipsa, ut finem diligat, & posse, & de facto exercere, quod motionem specificatiui adequati sui amoris satis habet neque hunc doctorem quid amplius intendere (vti nec Scolasticos reliquos) mihi certum est, qui autem plus intenderit praeter finem de facto à Bernardo non didicit: Immo quoad positum doctrinam communem Doctorum Societatis, de possibili loquendo testatur citato, §. Dico primo: tamen decipiat estimans nonnullis Thomistis aduersarij docentibus Deum vnicum obiectum formale suae scientiae, & volitionis esse; id autem solum obiectum specificatiuum cum formali ab ipsis, fieri & ab Ariaga ipso confundi suadet solus Quirous, d. 72. & 73. ex nostris Recentioribus, positum, ac negatiuo sententiae aduersatur. Nostram verò sententiam etiam quoad exclusionem de facto, immò & de possibili sequentibus rationibus discere poterit. Prima sit, quam quaestio huius praefatione proposuimus: quia Deus rationale agens perfectissimum est per voluntatem, mediisque huius actibus operatiuum creaturarum: atqui omne agens perfectum per voluntatem eiusque actus, quidquid operatur, operatur propter finem, ergo quidquid operatur Deus operatur propter finem. Totus discursus

curfus legitimus est, atque ex certis & evidentibus apud omnes receptis procedit. Quare statuta est apud omnes illatio. Pergo. Atqui Deus nihil operatur propter se ut finem, siue ob suam bonitatis motionem finalem: ergo quicquid amat, & operatur ob motionem finalem bonitatis creatae operatur, & amat, subsumptum antecedens probatum satis manet quæst. 4. certam. 2. à num. 5. consequentia evidens est. Nam nulla alia bonitas est præter increatam, & creatam: quare illa exclusa amotione proprie finali respectu amoris diuini, creata solum bonitas restat, quæ eius motionem finalem proprie respectu illius possit exercere, & ob quam, tanquam finem in motione, operari amareque creata Deus possit.

2. Probatur secundò: quia Deus diligit creaturas amore amicitie: ergo amat creaturas ob finalem eorum motionem propriam, cum finis *eius*, tum finis *qui*. Antecedens ex Scriptura, & Patribus, firmum apud Theologos est, ut inferius ostendemus: consequentia est legitima: quia amicitie amor est velle alicui bonum ex complacentia ipsius ut finis *eius* illud volumus, etenim si bonum alicui velimus non vicino ex eius complacentia, & quia commodum bonumque ipsius, sed nostri tandem complacentia, & quia bonum nobis commodumque est: illud plane ipsi non ex amicitia, & amore ipsius, sed ex nostri amore & concupiscentia volumus, & amamus: ut constans apud omnes est, milleque exemplis obuiis notum, ergo bonitas creaturæ rationalis ad quam solum propriæ amicitie diuinus amor potest terminari, est bonitas, quæ cum amicitie amore, ut finis *eius* proprie mouet ac terminat, quin ad Deum ipsum tanquam finem *eius* vterius tendat ab eius bonitate tanquam motione proprie finis cui formaliter progreditur, ac procedat.

3. Hanc rationem & doctrinam obiter attigit & docuit nos Valquez citata disput. 82. c. 2. n. 9. §. Cum vero dicimus post init. illis verbis, quod quidem (nempe Deum diligit, & amat creaturas propter se ipsum solum, ut obiectum primum, & adequatum specificationum, quare & finem non proprie, sed imitative, ut ex eius mente, & verbis retulimus quæst. 4. certam. 2. num. 5.) non obstat, quominus Deus rationales creaturas diligit amore amicitie, & quodammodo propter ipsas, ut dicitur d. 84. c. 2. obstat tamen, quominus dicatur unam creaturam diligit propter aliam, tanquam propter rationem diligendi, sed omnia diligit propter suam ipsius bonitatem, quia est obiectum primarie volitum in omni actu. Nimirum ut omnia amoris diuini, totiusque subinde volitionis diuine specificationum; non quidem propria finis *eius*, motione, quæ amoris amicitie obesset aperte. Quod autem ait quodammodo propter ipsas, & obfate motionem bonitatis diuinæ, quominus una creatura dicatur diligi à Deo propter aliam huius eius doctrinæ non aduersatur: subdit enim tanquam propter rationem diligendi, quia nimirum motio finalis propria creaturæ post adequate specificationum à bonitate Dei, ut primario obiecto, & adequato, in eius nostraque sententia, specificationum, & totum amorem Dei, & dilectionem constitutam aduenit, quare nequit esse diligendi ratio, et si, ut huius, moueat.

4. Hoc ipsum solum voluit Herize cit. d. 18. c. 5. n. 33. versic. Alterum, & 34. versu, Modo utraque init. et si tandem rationem mouendi à ratione specificandi, quam primo loco diuiserat, oblitus finem Deum vocet constat id ipsum in amore complacentiæ, & benevolentie diuinæ in creaturis irrationabilibus, ex qua ipsi bona, & commoda velle præstare ipsis absolute possit, ni ad bonum rationalium voluntate sua ordinasset, & ex horum tandem complacentia produxisset. Nam amor complacentiæ erga irrationalia, quin concupiscentiæ nostri admisceatur: mihi dubius non est, et si videam pluribus displicere: quotidie enim alteri certantium in foro belluarum afficimur, atque nostri referat, victoriam ex ea complacentia optamus, deque parta gaudemus, ac tristamur, si ab alia vincatur; verum amor, & complacentia hæc, neque benevolentia, & amor amicitie erga irrationalia esse, dicere vllatenus potest: Amor siquidem, aut benevolentia amicitie, est amicitia inchoata in amato redamandi potestatem & facultatem requirit, est siquidem sua essentia amicitia omnis mutus amor, qui in duobus amorem vicissim claudit: quare, & quæ ex parte vnus amantis inchoata solum ami-

citia sit, in altero redamandi facultatem requirit: nihil enim patitur inchoatum in quouis genere esse potestatem quo compleri ipsum, perficere repugnat. Atque hoc solum modo sentit negauit Aristoteles 7. Ethic. ad Eudem. c. 8. erga bruta, & irrationalia benevolentiam nostram, est plerique omnem erga ipsa benevolentiam negasse immerito, & contra quotidianam experientiam contendunt.

5. Iam de motione bonitatis creatæ propria finis qui respectu amoris diuini facile probatur. Si enim in creaturæ bonitate complacere potest, atque creata bonitas motione propria finis *eius* Dei amorem erga creata moueat, & determinare, ita ut quæ ex eo amore ipsi velle commoda, atque ex eo præstet ex creaturæ complacentia præstet, ac velle, quin id ex Dei vterius complacentia ametur à Deo, ac fiant, quæcumque creaturæ velit Deus non ob alia vterius præstanda: sed quia ad illud per se, & ratione, gratiaque sui volitum vitia, & propter ipsum, ut finis proprius Dei voluntatem mouebunt, ac terminabunt: imò vero, cum amare amicitie amore, sit velle alicui bonum ex complacentia ipsius, in amore amicitie erga rationales creaturas motio propria bonitatis creatæ tam finis *eius*, quam finis *qui* manifeste continetur. Confirmatur primo ex verbis Symboli: qui propter nos homines, ecce motionem finis *eius*, & propter nostram salutem, ecce motionem propriam finis *qui* & decreti incarnationis, & per illud incarnationis effectus: descendit de caelo, & incarnatus est. Et sane hoc voluisse videtur Augustinus reuerat. q. 4. cert. 3. n. 5. dum aiebat: nos in vltimum ad Dei bonitatem, ut ea persequamur, referre. Deum vero referre ad suam bonitatem, non autem alterius; ut ea animam persequamur, quod est ipsum Deum in recto, & honesto nostro rerum vltimum, voluntate, & amore nostri, quo illam nobis vult, & principaliter donat, operaturque in nobis, nostram æternam salutem, & beatitudinem ut finem intendere.

6. Tertiò probatur conclusio: Quia nullum beneficium, & gratia alicui ab aliquo fieri præstarique potest, nisi ex complacentia eius, qui beneficium commodumque recepturus ab illo est, quin vterius ex complacentia sui commodoque à se in eo quod nobis donat captando beneficium donator intendat: atqui à Deo innumera in nos beneficia proueniunt: ergo ex complacentia nostri quæ vterius ex sui complacentia, & ob suum commodum ea nobis donet, quæ benefice Deus nobis donat, atque in gratias ab ipso nobis collatis reuerentur, consequentia est legitima. Antecedens mihi, & omnibus certum, & evidens, quæ enim quisque ex sui tandem complacentia, atque ob suum inde commodum capiendum alicui donat specie quidem tenus beneficium alteri est: eique gratiam apparenter præstat: re autem vera ipsi ipsi est beneficium, quia ex sui concupiscentia illa alteri donat, propria nimirum commoditatis, vilitateque beneficii: gratia illius umbra, & spectro solummodo consilium: ut si qui sub esca hamum plicibus porrigitur, non quidem eos aliat, sed deprehendat: quocirca acutè Seneca beneficiis quibus donans suum commodum, è suisque tandem complacentia, non autem ob eius qui donat, commodum, atque ex illius complacentia donat hamata beneficia vocat, vel ergo ea, quæ nobis beneficia dicitur largiri ex nostri demum complacentia, & quia nobis bona largitur, vel non nisi, quia sibi bona, ac tandem ex complacentia sui si primum habetur intentum, si secundum nullum nobis beneficium, gratiaque contra Paulum scripturæ reliquas, Concilia, Patres, ac fidei dogmata præstat. Deum ni creata propter ipsa obiecta Deus amet, virtutes morales habere non potest, cum eorum honestatem non amet propter ipsam.

7. Quæ contra hanc nostram sententiam opposui poterant ex locis, quibus Deus omnia propter se ipsum dicitur operari soluta iam sunt q. 4. cert. 3. ubi respondimus nullo eorum motionem proprie finalem (quæ solum motioni proprie finalis finis *eius* sue finis *qui* alterius obiecti repugnet) bonitati Dei respectu amoris creaturæ contineri; sed solum motionem obiecti primarii, & adequati specificationum omnium amoris diuini, quæ cum motione proprie finali alterius obiecti amice componitur. Sed istas, cuiusvis amoris primarium, præcipuumque specificationum finis est: Ergo implicat, & Dei bonitatem finem proprium diuini amoris non esse; & esse absolute

nedum adæquate specificatum: ac rursus creatam bonitatem esse amoris illius finem; ac primum obiectum; & specificatum eiusdem non esse.

Respondetur etiam ex dictis q. 4. certam, 3. distinguendo antecedens: quod de creatis amoribus concedo; de diuino, & increato nego: oportet enim, ut digne de hoc amore sentiamus, & loquamur plura quæ in creatis nominibus, didicimusque deditere: in hoc quippe propria à Deo ipso, ut sine morio est; ut vidimus, repugnans; intentionalis vero, ab alia, quam Dei bonitate, specificatio, & quasi dependentia ipsius omnimodum ab alio independentiam dedecens: quo circa, & à Dei bonitate specificari adæquate eius amorem oportet, etsi proprie finis eius non sit; & non specificari à bonitate creatæ, etsi quatenus creaturarum amor est, atque inuariat ad creatam extenditur obiectum, motionem illam finis propriam respectu ipsius exerceat: tum quia totum amorem Dei supponit à summa eius bonitate specificatum, & constitutum: nam etiam ne à creatâ bonitate intentionali dependeat; quorum postremum in amore creato absurdum non est; primum autem in amore etiam creato non inuenitur.

8. Plura opponit Quirous præter iam soluta quæst. 4. certam, 3. quæ ad duo capita possunt reduci diuinarum perfectionum: commendat enim (inquit) perfectionem amantis non moueri: nisi ex magno bono, nedum summe perfecti amantis Dei; sunt autem creatæ bonæ Dei æstimatione, & respectu, immo & Apostoli Pauli, stercore. Secundum: quia si creaturas propter creatum quid amet de eis gaudebit: quare, & eius felicitas interina, quæ in gaudio de bonis propter se, ut finem appetitibus consistit ex parte saltem à creatis pendebit, quod est absurdum, & à Sancto Augustino supra tale negatum. Respondetur tamen ad primum. Moueri à magno, & non à paruo ipsi opposito prælatiue perfecti, ac summe perfecti amantis esse, quo sensu Paulus omnia arbitrabatur ut stercore, ut Chrysostomus luciferum: aut moueri à magno, & paruo absque huius prælatione, vllave oppositione in affectu perfectioris amantis, quam qui à solo magno mouetur nouerit posse omnino esse, & moueri ab omnibus posse, ut cuiusque bonitas mereatur solus esse perfecti summe amantis Dei, & omniamoris diuini. Ad secundum dicto: speciem habiturum difficultatis, si à motione finali bonitatis creatæ Dei etiam erga creatam amor specificaretur, non specificatur autem, ut videbimus.

9. Secundo: si ut bonum, & commodum suum, atque e sui complacentia Deus à bonitate creatæ finaliter mouetur: tunc, & hæc ad extrinsecam ipsius felicitatem, & gaudium de ipsa ad intrinsecam spectare videretur, diximus autem nihil creatum, ut sibi bonum, incommensurabile, vel utile amare vltimam posse Deum: quare atque erga sui amorem posse motionem finalem, immo nec medialem exercere: quippe cuius, & felicitatis eius, creatæ vniuersæ nihil referant; solumque allectimus bonitatem creatam amari à Deo posse propter ipsam, ac motionem proprie finalem exercere ex complacentia diuina erga creaturas saltem rationales, quibus dubio procul bonæ creatæ plura sunt, & æterna salus, ac beatitas summe bonæ, & ob quam ex complacentia hac, ut rationalem creaturam finem cetera Deum condidisse fide Christiana docemur: qui verò Philosophi, etiam præstantissimi, finem tantum Dei in hominum creatione non inuenerunt, sed in oblectamento, vlti, & fruitione visibilium quandoque steterunt: id quidem totum ex hominum complacentia, & amore à Deo ut finem creationis, vniuersi vultum putarunt. Sic Philo Hebraeus de mundi optimam hominis domum architectatum Deum, tanique preciosa suppellectili ornatum ex eius amore inque ipsius oblectamento fuisse fatetur: & Seneca vniuersi huius ædificii apparatus contemplantur, exclamauit. Non necessitas tantummodo nostris prouisum est, usque in delicias amamus.

QVÆSTIO VI.

An propter creaturas amet se Deus?

IN hac, sicut & in proximè anteaquis quæstionibus fecimus, motuum finale à motiuo specificatio (vtrumque enim particula illa complectitur) amoris diuini diuidendum attentè est, ne quæstionis decisio, immo & propositio absonet: ac si affirmatiua sit resolutio, Theologis pluribus, qui duo hæc motiuorum genera in amore diuino non distinxerunt, sed illum creati amoris instans quoad motionem intentionalem ipsius omnino æstimates confuderunt, videatur aduersari.

CERTAMEN I.

Doctorem placita, & examen.

1. Quæstionem hanc independentem putat Herize noster tractat, de voluntate d. 15. ab eo, quod Deus creaturas propter creatam bonitatem, tanquam finem amet, etsi enim eas tandem propter seipsum, & sui, non autem illarum complacentia amet, poterit se amare propter illas: quemadmodum remotiora media propter proximiora fini intento eligimus, & amamus, & nostri amici amico ex illius complacentia benefacimus, bonaque volumus; sed exempla non præstant: media enim, quæ talia propter ipsa non amantur, ut supra notabamus, nec rationem finis habere possunt: de cuius ratione, ut vox ipsa conuincit, est vltimus amoris nostrum non progredi, idcirco enim finis, siue affectus nostri terminus dicitur, quod vltimus non progreditur. Aliud item exemplum ad rem magis non est. Nam, amici nostri amico cum bona, non ex huius sed illius amore, & complacentia volumus, non huic, sed illi in huius sui amici persona benefacimus formaliter, etsi huic commodum ipsi præstemus, atque materialiter benefacimus: non secus, ac si commodum illud ex nostri complacentia, ac proinde concupiscentia præstaremus. Quare nec dici potest ea illi propter ipsum, siue tanquam finem, siue tanquam finem sui, nec quia ipsi bona à nobis præstari. Ac tandem, ut hæc cessarent, & re exempla non sunt. Neque enim dici potest vel finem vero aliquo sensu amari propter media, vel amico nostro, ex cuius complacentia alteri ipsius amico bona volumus, ac præstamus, ex huius complacentia tanquam finis sui, & propter ipsum bona nos præstare, ac velle: ut oportebat ad probandum Deum, qui amoris diuini erga creatam finis ab Herize allectitur, siue qui siue sui, vero aliquo sensu amari à Deo allectitur: sed huius inconsequentie præsentis, & notatæ supra quæst. 5. inde ortum habent, quod motiuum pure specificatum bonitatis diuina respectu diuini amoris voce propter significatum, à motiuo proprie finali, quod eadem etiam voce significatur, non diuisit.

2. Negare refertur Durandus in 3. d. 27. quæstione 2. num. 6. ubi ait Deum non esse immediatum & proximum concupiscentie obiectum: quia Deus (à se præsertim ipso) mandus est propter se: amore nimirum amicitie seu charitatis, cum quo pugnat amari propter creaturas maxime tanquam finem quoad intentionalem finis motionem. Secundo quia, si Deus ametur ob bonitatem creatam tanquam finem, id quod per se, & naturæ suæ finis est ut medium amabitur vitiosa contra rectum amandi ordinem inuersione, non Deo solum, sed nobis adhuc indigna: & quæ peccant, quicunque peccant. Terrio: quia, quicquid amatur propter aliud tanquam finem minus principaliter, atque absolute minus amatur, quam illud aliud: id quod de se, naturaque sua, nec solum vitio nostro, Deo conuenire est impossibile: præsertim respectu amoris Dei.

Dei iustissimi, ac perfectissimi rerum aestimatoris, qui nequit non se summe, ac prae cunctis amabile bonum cognoscere, ac indicare. Rationes has examinabimus diligensque inferius. Nunc solum pro hac sententia recensendi illi omnes sunt, qui Deum propter ipsas creaturas proprio sensu finalis motionis amari negabant q. 5. vt ex nuper dictis contra Herize patet.

3. Secunda sententia affirmat Deum se propter creaturas amare, quam doctissimi innominati, Recentiores docuere apud nostrum Herize tract. de volunt. c. 1. afferentes primo: Deum diligere se propter creaturas vt finem *cui* siue ex ipsarum complacentia. Secundo, vt finem *qui*, seu bonum, quod creaturis ex ipsarum complacentia amatur, tam inadaequatum, quam adaequatum. Hanc eandem sententiam sequutus est ipse Herize, quatenus ait, Deum se amare propter creaturas vt finem *cui* eadem d. c. 1. toto, quia sub eius finem num. 22. censet de hoc solum finem *cui* esse propriam huius loci questionem: tametsi conclusiones horum Recentiorum duae de fine *qui* sibi placere obiter asserat, solidasque earum probationes pollicetur à se dandas disput. 18. verum ea disputatione solum agit, an Deus amet creaturas propter seipsas, vt vidimus q. 5. nihil autem de eo quod Deus seipsum propter creaturas vt finem *qui* velit, vel non velit, immò d. 15. c. 4. negat Deum diligere se propter creaturas vt finem *qui*. Nec video quare non liberat priori loco suam fidem: nec cur sub praesentis questionis titulo aequè proprie examinandum non veniat, an Deus se propter creaturas vt finem *qui* amet, atque vt finem *cui*: cum vtrumque finis nomine, immò vulgariùs finis *qui*, significatur.

4. Aduertunt verò omnes sententiae huius Patroni Deum nusquam se amare, vt medium proprie, propter creaturas, vt finem proprie etiam acceptum: tum quia ad id opus erat, vt medio sui amore creata ad Dei amorem propter ipsa influerent, quod cum identitate amoris diuini erga omnia pugnat: tum etiam addit Herize, c. 4. n. 2. 4. non amari Deum proprie, vt medium ob creaturas, quia non amatur propter eas, vt finem *qui*, ad quem media, quae talia apponenda amandaque sunt, sed propter illas, vt finem *cui* solum: & sane notatum hoc verum aestimo, & ostendam cert. 2. concl. 2. ratio vtrique displicet. Prima: quia solum probat creaturas non posse exercere causalitatem finis respectu amoris Dei cum propter ipsas amatur: ad id enim amoris diuini erga creaturas propter ipsas ab amore diuino erga seipsum propter illas realis distinctio requireretur, quae in vniuerso, & insectili prorsus omniamore Dei repugnat, quae de causa S. Thom. art. 5. & Theologi reliqui amoris diuini nullam vniuersam causam dari posse, docuerunt.

Finalem verò propriam motionem intentionalem diuini amoris citra causalitatem physicam amoris finis in amorem mediorum dari respectu diuini amoris posse omnes Theologi fatentur: docuitque Sanctus Thomas cum ibi, tum 1. cont. Gent. cap. 86. & 87. docens voluntatis diuinæ dari rationem etiam creatam, nullam verò causam: ratio enim, ob quam, est idem atque obiectum intentionaliter mouens finaliter ad amorem, quemadmodum ad voluntatem premiandi nostra honesta opera intentionaliter meritorie propriissime mouent. Secunda Herize ratio, & falsò & ipsi contradictoriè negat Deum amari ob creaturas vt finem *qui*: tum, quia oppositum ipse asseruerat capite 3. numero 22. tum, quia id probant eius rationes pro conclusione de fine *cui* creaturarum respectu amoris Dei: tum denique, quia in hac conclusione de fine *cui* creaturarum respectu amoris Dei erga seipsum apertior est in eius doctrina contradictio: cum asserat Deum omnia, & velle, & praestare creaturis ex complacentia demum suuipius, quin in complacentia creaturarum sistat; vt aliquid ex earum tandem complacentia eis velit, vel donet: quod est solum Deum nullatenus verò creaturam aliquam, esse finem, *cui* amoris diuini erga creaturas.

CERTAMEN II.

Nostra sententia etiam rationibus adserta.

1. Dicendum est: Deum se amare propter creaturas vt finem *cui*, & quia ipsis bonus, seu fini *qui* utilis, conducentis, & necessarius est. Conuenio omnino in conclusione cum innominatis ab Herize Doctis Recentioribus, & quoad motionem creaturarum finis *cui* respectu amoris Dei erga seipsum respectu eiusdem huius doctrinae finis *qui* ipsarum respectu eiusdem huius doctrinae contradicam. Probatur facile ex statuta conclusione questione, quod nimirum Deus amet creaturas propter seipsas tanquam finem & *cui*, & *qui*: quia ex amore creaturarum, si propter ipsas quin vltimus ad se tanquam finem *cui* vel qui progredi debeat, fit Deum posse in ipsis vltimate complacere, & ex ipsarum complacentia bona ipsis siue honesta, siue iucunda, licita tamen, non turpia, & vtilia ob hanc obtinenda amare: vt de facto nobis salutare aeternam, & quicquid ad illam consequendam conducit, gratiam auxilium, iustitiam, & reliqua supernaturalia dona vult: & donat ex nostri amoris & complacentiae alioqui, & eius in nos amicitia non esset, omnique eius erga nos formalis beneficentia, & gratia esset deneganda, contra Theologos omnes, & Catholicam fidem.

2. Tum sic: atqui Deus nobis utilis, ac profectus, immò necessarius est, cum, vt obiectum, tum, vt efficiens, & beatitudinis nostrae, mediocrum quoad ipsam consequendam, siue proxime, siue remote conducentium, & necessarium principium: ergo, & se amat ob nostram beatitudinem, eulque motionem finalem finis *qui*, & ex complacentia nostri, & motionem finis *cui* quae creaturam procul dubio sunt. Quae initio opposita pro negata sententia sunt, atque huius argumenti effugia potius aperire, inferius diluemus: quo, & effugia praecedunt. Probatur secundo: quia ad perfectionem amoris diuini spectat esse omniamorem cuiusvis, & omnium obiectorum quouis modo absque imperfectione amabilium, & ob quamcumque rationem bonitatis in quouis eorum reperire, vt de scientia, & aliis praedicatis diuinis in genere quouis est constans: aut Deus bonitatem vultualem habet ad creaturas, & in amore sui ob illam nulla est imperfectio: ergo Dei amor de seipso, vt vtili creaturis etiam erit: quod fieri nequit, nisi amor Dei sit ob creaturas finaliter mouentes ad ipsum, imperfectionis defectus ex argumentorum solutione constabit.

3. Dicendum est secundo, motionem hanc bonitatis creaturæ, vt finis *qui*, & finis *cui*, respectu amoris Dei erga seipsum esse, quoad motionem propriam finalem, non tamen primariam, quoad affectum, & primarium motionis finalis effectum. Prima conclusionis pars est perspicua. Nam creaturae mouent Dei voluntatem, vt se ex complacentia creaturarum amet, vt bono creato & vltimo, seu tanquam vltimus terminus eius amoris vultu, utilis, ac necessarius ipse Deus est, atque à seipso cognoscitur. Sed nihil aliud formalis motio finis *qui* & finis *cui* continet: ergo respectu eius amoris Dei ob creaturas motionem propriam finis *cui*, & finis *cui* creaturas exercent. Secunda conclusionis pars haud difficilis probatur: quia primaria finis motio est ad desiderium, amorem, electionem, atque appositionem mediorum ad finem consequendum: ac proinde earum positionem, existentiamque ante intentionem & amorem ipsarum ob finem illum praesupponere nequit: atqui Deus enumeratis modis utilis, necessariusque nobis ad salutem, & reliqua ad ipsam conducentia inter omnem salutis nostrae ex nostri complacentia intentionem à se ipso prae habetur, & supponitur: ergo ratio finis *qui*, & *cui* creaturarum respectu amoris Dei se propter ipsas amantis non est motio primaria finis, quoad affectum, & primarium eius effectum.

4. Est autem propria finis motio quoad affectum, & effectum motus finalis: nempe gaudij de conductencia medijs iam habiti possit, & appositus ad finem consequendum: siquidem ob finis qui vel ex nostri, vel ex alterius complacentia alterutri desiderati bonitatem, & motionem, non solum media, quæ nondum habemus neque appositæ sunt habere, & apponere desideramus sed de iam habitis & apposis gaudemus, ut de equo, vel gladio habitis ad præliandum de libris ad incumbendum literis. Inde verò constat quo sensu verum sit, quod Herize, & Docti Magistri ab ipso relati notabant. Nimirum Deum non amari à se ipso, ut medium propter creaturas, tanquam finem non solum ut causam amoris Dei in se propter ipsas (id enim æque de Deo ipso eoque bonitate admittendum est) sed etiam de amore sui, ut medijs propter creaturas amari ob motionem earum proprie finalem: solum enim verum haberi quoad affectum, & effectum primum circa medium ut ex-
plicuimus.

CERTAMEN III.

Diluuntur oppositiones.

1. Quod opponi poterat ex necessaria specificatione amoris divini sicuti, & creati ab eo, quod ad ipsum finaliter movet discimus quæst. 7. certam. 2. numero 8. vlt. Offensa ratione, ob quam in diuino amore specificatio à fine locum non habet. Ad primum dictio: Deum non solum amore amicitiae, & charitatis in ipsum amabile, sed etiam ex nostri complacentia, & concupiscentia amore ut bonus nobis est rite, recte, atque honeste amabilem esse ut constat ex Tridentino de iustitia sess. 6. c. 11. can. 3. Operari ob præmium eternum malum non esse sed bonum iuxta Psalm. 118. *Deum autem cor meum ad faciendum inquisitiones tuas propter remunerationem*, ac Moyses respexisse in remunerationem dicitur ad Hebr. 11. & Patres omnes ad ea loca, immò verò fidei, & spei virtutes, quæ tales ex nostri concupiscentia, & complacentia in nostram beatitudinem, & creatura alijs tendunt, quin actuali affectu charitatis oporteat ad Deum honestas, & meriti gratias referri, videantur Vega vndecimo in Trident. cap. 41. Bellarm. tom. 3. lib. 7. de iustitia, cap. 41. Torres 2. 2. disput. 61. dub. 2. igitur concupiscentia affectus non inde malus, aut inhonestus est, quod ex complacentia, & charitate Dei non fit, sed quod turpis, & inhonesti obiecti, vel secundum se, vel ex circumstantiis medijs, vel motibus, concupiscentia fit.

2. Ad secundum dicto ex dictis quæst. 7. certam. 2. numero 9. nullam esse deordinationem in eo, quod Deus vult ad nostram salutem (ut reuera est) amari à seipso, ut à nobis honestissime amatur. Fore autem si amaretur ob creaturas prælatiue amatas, ut scilicet ex amarentur, etiam ob eas amandas, & obtinendas amittendus esset Deus, ut in deordinatis peccantibus affectibus reperitur. Hic autem non ita cœnit, siquidem hic Dei vltis saluti nostræ amor ob salutem nostram, & ex nostri complacentia inhonestus, & peccatum, quo solo Deus amittitur non est; immò verò valde honestus, & à nobis valde magne gratitudinis motuum, ex quo etiam ad charitatem ascendamus, & accendamus. In Deo autem est affectus honestus valde: creatorem complacere sibi in opere, & creatura sua, vellegit illi ex ea complacentia bonum. Instabis: rationem hanc probare possit Deum amare propter commodam naturalia suæ creature ex complacentia huius: cum tamen in eis pure naturalibus commodis nulla possit honestas reperiri, ac proinde à Deo, cuius honestas amare non potest, sit amor esse nequus. Respondet Herize se solum de amore sui in Deo ob bonam loci Supernaturalia: verum, etiam in rebus ipsis seu honesta, quod etiam in donis supernaturalibus præterea contingit, est in eorum amore & largitione suis creaturis honestissimus Paternus affectus, pietatisque clarificat, est naturalia creaturis commoda
Christoph. de Ortega, de Deo Pno. Tomus II.

sint: sicuti, & in Parentibus alimenti, & filiis amor, & ministratio: quare nimis meticulosus respondet Herize solum propter bona Supernaturalia creaturæ amare se Deum posse: neque instantiæ facit satis.

3. Ad tertium responderetur etiam ex dictis in amore creato, verum absolute esse magis ac principalius amari, quod, ut finis movet ad amorem eo quod amatur ob ipsum, quia ad illud vtile, ac conducens: illud enim principalius specificatum amoris creati est, & cuius gratia totus ille amor subsistit, cuique suum cetera amorem debent: secus autem cœnit, in amore diuino, qui à fine nullatenus, neque ab eius motione finali specificatur: quia nec bonitas increata propriam finis rationem habet: nec specificate bonitas creatura illum potest, ut diximus quæstione quinta: quare, etsi non ut proprie sine, tamen uti primatio obiecto motui à seipso Dei amor omnique amor adesse quate specificatur: unde, & primario, principaliusque, ac magis amatur, quam finis creaturæ, ob quam ut vtile ad illum amatur, etiam à seipso, Deus: cuique quidquid diuini amoris, erga finem creatum est, quoad totam amoris erga ipsum formalitatem creatus etiam finis debet: sicuti quia amoris creati primum principalius obiectum & specificatum finis est, & principalius, & magis amatur, & cetera ipsi ut diximus suum amorem debent.

4. Opponitur quarto: Negari saltim nequit, quin amor Dei de seipso propter finalem perfectionem creaturatum imperfectior sit amore Dei de seipso sue complacentia sui ob motionem intentionalem, et non finalem proprie bonitatis sue: ergo admitti in Deo non debet. Negat consequentiā merito Herize antecedenti admissio: quia plerumque in Deo minus est generis sui metaphysice perfectæ, quam alia metaphysica prædicata diuina reperiuntur, ut voluntas, & intellectus, eorumque actus, quorum vnum alio generis esse perfectioris variè Scholastici censent, alij vnum, alij verò aliud præferentes: & dubio procul essentia metaphysice loquendo perfectior è genere suo attributo quovis, & personalitate est; immò ea sola est tota metaphysica Dei bonitas, & perfectio, & entitas tota, à qua formaliter identitatis physice iure diuina reliquæ entia, bona, & perfectæ adiectiue metaphysice sunt ut vidimus controu. de Trinitate. disputatione 6. Satis ergo perfectionis diuinis attributis, & prædicatis apud omnes Theologos est, si cuique in genere suo nihil metaphysice, è proprijs generis illius deficiat, etsi generis vnus, quam alterius maior sit, vel minor perfectio: id enim non dicit imperfectionem: quia excessus perfectionis alterius generis, qui huic deficit, ad hoc genus non spectat. Quod an in affectibus honestis, & moralium virtutum diuinarum locum habeat suo loco videbimus, nec non ex numero sequenti discipietur.

5. De antecedentis admissione Herize cum Doctis innominatis Recentioribus nostris his est maior: admittente illo; his verò illud negantibus: quia, inquit, etsi amor sui in Deo propter creaturas, ut finem, præcisè consideratus æque perfectus, atque amor Dei propter seipsum sit ex identitate hanc exuit minoritatis imperfectionem: sicuti, etsi cognitio Dei, sue obiecti alicuius in alio tanquam in medio abstractione de se sit, ac subinde abstractionis dicat imperfectionem: at, quia in Deo identitæ intuitiva est, Deique in seipso intuitio perfectissima absque imperfectione vlla in Deo admittitur. Herize impugnatur: Primò: quia doctrina hæc supponit minoritatem perfectionis è genere suo vnus attributi, quam alterius ab omnibus Theologis admissam, imperfectionem formaliter à nemine in Deo admissam, nec admittendam absolute importare. Secundò: quia deprehensa absolute imperfectione prædicati cuiusvis formalis à Deo est reiciendum, quin ex identitate cum alio prædicato diuino, quantumvis perfectissimo possit magis imperfectionem quam suam essentiam formalem exuere, atque in Deo admitti.

6. Hinc Dei vel sui ipsius, vel cuiusvis alterius obiecti in alio tanquam medio quantumvis cum visione intuitiva Dei de obiecto eodem identitatem reiecit: & quidem solutione, & ratione hac, imperfectissima de
E 2 lesq

sele prædicata quævis, siue in linea physica, siue mora: admitti in Deo possent: cum Dei perfectissimis in utroque genere prædicatis identificarentur: quare vt ad Deum cuiusque identitatem admittantur prædicata quævis, secundum essentiam, & formalitatem suam consideranda sunt, an imperfectionem de se se formaliter includant? si enim includant, reicienda erunt, neque admittenda ad Dei, diuinorumque identitatem. Alias frustra à Patribus, & Theologis ad eiusmodi admissionem, de prædicatis, de quibus, an admittenda in Deo sint, necne? disputatur, examinaretur: perfectiones simpliciter simplices, nullamque de se imperfectionem deuoluentes sint, necne? vt vel admittantur vel excludantur à diuinorum identitate: quare ni falsum esset, vt vidimus minoritatem perfectionis è genere suo amoris Dei de seipso propter creaturas, vt finem, imperfectionem claudere, negandum esset antecedens: quoniam vero falsum prorsus id est, erit antecedens admittendum & consequentia neganda, vt dicebamus numero quarto.

7. Dices tandem: Deus ob bonitatem suam comprehendit se, ac subinde sua omnia amat pro priori ad omnem creaturarum amorem: ergo omnimodo, quo amabilis est, & sua omnia amabilia sunt, se amat pro priori ad omnem creaturarum amorem: ergo nequit se amare propter creaturas, maxime vt finem, siue ob finalem eorum motionem ad sui ipsius amorem patet: quia ad amorem sui ob motionem finalem creaturarum oportet creaturas amari, immo in ea linea finalis motionis præamari, cum implicet esse, vel intelligi amorem alicuius propter aliud necdum amatum: quod argumentum, est minus efficaciter contra creaturarum amorem diuinum propter ipsas assertum à nobis quasi, certamine 2. etiam procedit: siquidem, cum amor Dei comprehendens sit, pro priori etiam Dei sunt, quarumque subinde amor ad formalem comprehensionem amoris sui spectat, omnimodo amantur: cum quo pugnat amari pro posteriori propter ipsas; alioqui omni modo quo amabiles sunt non amarentur pro priori, vt dicitur, oportetque, vt Dei amor comprehensiuus sit pro priori, quo se propter seipsum amat, vt supponitur.

8. Sed huic obiectioni tenentur omnes (etiam aduersarii) vtrique per illam impugnata conclusionem) satisfacere: siquidem quovisque creaturae sint, vt absolute existentes, non videntur formaliter, & exercite amari, si quid præstat obiectio. Nihil autem præstat: quia, cum intrinseca Dei bonitas, tum in ordine ad se, quæ est entitativa, & moralis, tum in ordine (nostro modo concipiendi) ad alia, quæ est utilitatis, & conducen-
tiae ad creaturas: ab illis tamen re ipsa absoluta, adæquatam motuum specificatum diuini amoris, vt diximus, sit pro priori illo, quo ob suam bonitatem seipsum, & propter seipsum diligit Deus omni amor formalis, & quoad substantiam, & modum amabilem omnium esse intelligitur; quin accessu obiecti extrinseci, siue pure terminatiui, siue quoquo modo motui pro posteriori aliquid formalis amoris erga, vel propter extrinsecum Deo obiectum aliud accretat: quare pro illo priori omni amoris, & Dei, & amabilem aliorum quoad substantiam, & modum formalis: quare & comprehensiuus amor est, quin obiecta alia siue pure terminatiua, siue etiam motiua accesserint: quod in amore creato non contingit: è cuius, quoad hoc ignorato discrimine, & obiecto præsens, & alia, ex eius inter vtrumque amorem discriminis obseruatione, superius dissecta speciem difficultatis plurimum mentibus ingerunt.

DISPUTATIO III.

De diuine voluntatis, atque eius
actuum libertate erga creata obiecta,
eiusque magnitudine, & constitu-
tione.

DIFFICILLIMAM Theologia totius
disputationem magna sui parte aggredi-
mur: in ea quippe de libertate diuinorum
volitionum, & affectuum Catholica veritas
statuenda primum est: id quod adeo
exiguit difficultatis secundum se est, vt
supponi potius, quam disputari à Catholicis Doctores
posset, vt de facto ab eorum nonnullis sine disputatione
supponitur. A nobis autem exacta disputatione sta-
tuetur, ne dogmatis huius Catholici (sicut nec cæte-
rorum quæ in Theologicis aliis controuersis occurrunt)
fundamenta Theologica ignorentur. Secundo de liber-
tatis volitionum diuinorum constitutio in Dei arcibus
abstrusissimum, (& ex quo, vel maxime dogmatica ca-
rum libertas impetitur) quoad fieri pro nostro hoc via
statu, & capto poterit, disputabitur. Tertio vno liber-
tatis genere, contrarietatisque, an etiam contradictionis vel
neutra diuine volitiones possint gaudere: Quarto de qui-
buslibet obiectis libera volitio à Deo concipi possit: si
enim erga nullam concipi adeo libera volitio valeret
libertas volitionis diuine esset absolute impossibilis.

QVÆSTIO I.

Siue diuine voluntati, & volitioni
absolute libertas?

Triusque, & potentia volitua, & volitionis li-
bertatem eidem quaestioni, & examini subiiciamus:
quia eadem potentia libertate vtrumque liberum absolute
est, cum ponitur à potentia actus: siquidem indiffe-
rentia potentia ad actum eiusque oppositum, vel omni-
nem potentia libera formaliter & in actu primo est: e-
demque potentia in actu primo indifferenti ad alteru-
trum, cum alterum ab ipsa, qua indifferenti ad illud
eiusque oppositum, procedit, liberum per putam ex-
trinsecam denominationem absolute dicitur, & est;
illud autem absolute tituli quaestioni supra volitionem
non cadit, & appellat, sed supra liberum: appellat
quippe supra volitionem, hunc reddere posset scilicet:
an Dei volitio absolute talis libera sit? quasi, non li-
bera, Dei volitio absolute (vt æquiuocari legens pos-
set) non foret: quod citra dubium falsum est: cum
Dei erga seipsum volitio, quæ absolute libera non est
sed prorsus necessaria per omnes, volitio tamen Dei
absolute sit; immo & omnivolitio, vt sæpe diximus
& dicemus; cadens verò illud absolute supra liberum
extra æquiuocationis periculum, an Dei volitioni abso-
lute tali circa obiectum aliquod libertas absolute talis
possit subesse? explorato significat.

CERTAMEN I.

1. **C**ontra Dei, ac subinde diuine voluntatis, &
volitionis libertatem errauit quandoque Aristo-
teles veterum fere omnium & Recentiorum iudicio, quo-
rum longum syllabum texi noster Ruiz de Montoya
67.

Disp. III. Quæst. I. Certam. I. & II. 37

d. 7. scilicet. 1. num. 1. scilicet. 4. num. 4. constatur ex 8. Physi-
corum textu 9. 13. 52. 53. id est Dei seu motoris primi
immutabilitate deducens 1. sicuti & 2. de celo text. 21.
& 35. & 1. de generat. text. 16. & lib. 2. textu 56. ac
9. Metaph. textu 17. statuit æternis nihil esse in poten-
tia, sed omnia in actu: quare de calorum quiete ti-
mendum non esse, cum æternitatis titulo tam ipsi quam
eorum motor in potentia siue actiua, siue passiua non
sint ad non mouendum: ex quo etiam 12. Metaph. text. 6.
concludit satis non esse ponere substantiam æternam po-
tentem mouere, nisi actu & ex necessitate mouens motio-
ne ipsius substantiæ identificata asseratur: in errorem eun-
dem lapsi sunt eius commentator Auerroes 8. Physicor.
text. 6. Simplicius 6. Physicorum text. 15. Auicenna 9. sue
Metaph. capite 4. Theophrastus & Porphyrius, apud relatos
à Ruiz citatos scilicet. 1. n. 1.

2. Vnum alibi ex his perique ritè de diuini arbitrij,
& voluntatis libertate censuerunt, vt ex iam subicien-
dis eorum sententiis elarebit: quare eos ea in re varios,
atque pro occurrentium difficultatum impetu hinc inde
iactatos certum est. Aristoteles 4. Topic. cap. 5. Deo
potestatem ad agendum praua, quæ absque libertate non
sunt: quare & hanc Deo concedit, etiam in primo turpi-
ter erret, nec satis ratione, quam subiungit Deo à culpæ
facilitate excuset: item Alexand. lib. de fato ex Aristot.
docet, beneficia à Deo esse petenda: quia ea præstare
vel secus potest. Hac resse Lærtio in eius vita à prima
causâ Deo misericordiam moribus Aristoteles implo-
rauit: quo ipsius libertatem professus est. Deinde 2.
Majior. Moral. post finem, & 7. Ethic. ad eundem post
medium Deum nullo egere statuit: egeret autem multis,
si causa ex necessitate vellet & operaretur. Insuper 8.
Ethicor. cap. 7. & lib. 10. cap. 8. virum probum Deo ami-
cum fateri quod amare libero vtique esse non potest,
Miles docuit 2. Physicor. textu 49. Deum agere per in-
tellectum & voluntatem, quo nonnulli putant, Dei in
decedendo, & operando ad extra libertatem suppo-
situm ab Aristotele; sed male iudicant: nam se per intel-
lectum, & voluntatem absque libertate tamen villa Deus
amat, & Spiritum Sanctum producit.

3. Præterea 10. Majior. moral. cap. 8. ait Deum bo-
næ & malæ pro cuiusque meritis dispensare: quod absque
distinquentis libertate non fit, & hanc quidem bonorum,
malorumque distributionem, & omnium gubernationem
Dei præscripto (non secus atque ex cuiusvis Naucleri
in sua nauis, aut Principis in sua Prouincia) in vniuerso
hoc prouenire fateretur, sub finem libri de mundo ad Ale-
xandrum, verba sunt. Ad summam: Quod in nauis guber-
nator, in curis auriga, in ciuitate lex, in choro præcen-
tor, in exercitu Imperator, hoc idem in mundo est Deus.
Nisi quod illis ipsis principatus laboriosus, perturbatus, &
angustus est; Deus autem expertus omnis molestiæ, laboris,
nullaque corporis afferens imbecillitatem. Nam cum in
re immobili collocatur; omnia quæ vult, mouet: arbi-
traturque suo in diuersis rerum generibus, & naturis ver-
sat. Nec dissimilem fluctuationem passi sunt citati reli-
qui. Nam Auicenna 9. Metaph. cap. 1. med. primo prin-
cipio Deo contingens ac minime necessarium fuisse crea-
re docuit, quod liberum eius arbitrium, & voluntatem
creandi includit. Auerroes itidem in distinctione distin-
ctionum d. 3. dubit. 1. & 2. libertatem Dei sensit, &
fateretur.

4. Firmius contra libertatem Dei, ac decretorum
eius aberrant Abailardus & VViclef apud VValden-
sem 1. doctrinal. fidei cap. 10. docentes Deum non posse
facere, nisi ea quæ facit, ac proinde omnia etiam à Deo
ex necessitate euenire: subscribere huic errori Lutherus
2. 36. Bucerus lib. de concord. doctrinæ c. de libero arbi-
trio. Caluinus 1. Instit. c. 16. §. 3. & hi quidem duo
postremi ita errorem istum explicant, vt nequeat non
quælibet ac pessimo sensu intelligi: illud quippe VVi-
clef, quod scilicet Deus non possit facere, nisi ea quæ fa-
cit secundum se, minus duram capit interpretationem:
nempe Deum casu, quo aliquid facturus sit, non alia
facere posse ab his, quæ facit; quia ea, & non alia
facere debet, non tamen, ad hæc adhuc quæ fecit, fa-
cienda temeris ac subinde libere absolute ea fecisse, cum ea
non facere absolute potuerit, id quod sola necessitate,
sue physica, siue metaphysica, siue moralis voluntatis

Dei ad optimum ex creatis & volendum, & præstandum
non sublatâ absolute diuina libertate saluaretur, vt ex
dicendis quæst. 4. parebit. Caluinus vero ita neque sane
extra VViclef, & Lutheri magistri mentem eum erro-
rem explicat: scilicet, Deum agere necessario quidquid
potest agere: nec posse cessare ab eo quod facit, nec aliud
facere posse, vt noster interpretatur Bellarminus tom. 3.
lib. 3. de gratia, & libero arbitrio cap. 15. vers. finem: qui-
bus omnem profusus Dei in decernendo & operando li-
bertatem excludit.

CERTAMEN II.

Diuina voluntatis absoluta libertas ab authoritate stabilitur.

1. Dogmatica voluntatis, & volitionis erga creatâ
libertas absoluta Philosophorum (si memoratos
ea in re varios excipias) gentiumque omnium autori-
tate probatur: excipio autem varios; quia, etsi locis dat-
is certam. 1. num. 2. & 3. eam expresse fateantur varij
testes variationis exceptionem patiuntur: neque mul-
tum in re adeo clara referat ex tempore quo, vel fauen-
tia, vel aduersantia loca scripserunt, in qua tandem sen-
tentia fuerint, quamve retractauerint, magno difficili &
superuacuo labore indagare. Firmus igitur omnique ex-
ceptione maior veritatis huius testis est Plato sic Ange-
los, seu Deos à se factos Deum alloquentem inducens.
Non estis penitus immortales, neque penitus indissolubiles,
non tamen soluemini, nec moris sortem sequeremini: cum
mea voluntas maius adhuc. & præstantius vinculum
vobis contigerit. Ita ille in Timæo longe à principio:
quibus aliam voluntatem Dei illis contigisse potuisse,
quæ perpetuitatis illorum vinculum non esset, ac proin-
de libera absolute Dei voluntate perenniter seruando
Angelos fatur: idem in Alcibiade primo siue de natura
humana siue liberam Deo disponendi, vel impediendi
actiones nostras admittit, cum ex Socratis præscripto
docet faciendis à nobis præstandum si Deus voluerit, vt
ea potestatis libertatisque ingenua professio operum no-
strorum aggræssionem debita pietate anteiret.

2. Gentis omnes supplicia ob male acta à suis quæ-
quæ Diis timebant, veniam precabantur, periculorum
creptionem, malorum imminentium auersionem, atque
opprimementum excussionem, bonorumque elargitionem
suis precibus, machatisque hostiis rogabant etiam illæ,
quæ stellarum fatum asserbant, teste Nysseno lib. de fa-
to cap. 36. de quibus ita rogantibus, Deumque inuo-
cantibus, ac cælum non Capitolium in suis æumnis
aspicientibus sic exclamauit Tertullianus cap. 7. Apolog.
d. testimonium anima naturaliter Christiana: quia sci-
licet Deum ad veniam, malorum auersionem, ac præ-
standa beneficia precibus, obsequiis, & sacrificiis flexi-
bilem, ac subinde ad vtrumvis liberum, nec ad alte-
rum naturæ, & necessitate determinatum, vt fides Chri-
stiana docet, naturalis rationis ductu conspirato om-
nes homines cognoscebant, nihil enim horum nisi stu-
pide, & amenter peti, timeri, sperari, affecti nescio
agente, atque ad operandum, præstandumque, vel se-
cus, sui impote posset: quare vel omne hominum ge-
nus naturæ, & rationis ductu aberrare, vel Deum agens
liberum esse erit fatendum. Hoc è gentium omnium au-
thoritate petitum argumentum, plures præterea pure
naturales Philosophicas rationes continet demon-
stratiuas.

3. Sed firmius veritas hæc fundamentum in Scriptu-
ra Sacra habet, Psalm. 93. Deus vltionum libere egit: ac
passim in Psalmis, Prophetis pœnæ malis, & præmij re-
tributio bonis petitur à Deo, misericordia, & auersio
malorum siue imminentium, siue deprimentium roga-
tur, speratur, sollicitaturque victimis, & holocaustis
oblatis: quibus omnibus & singulis Dei libertas sup-
ponitur, atque certo fidei proxime deducitur: sed
eis, quia innumera nec formaliter, sed illatiue so-
lum præsens dogma continentibus illam solum locum
E 3 Psalmi

Plalmi recitauimus, quo expresse, & formaliter continetur, cui similia sunt pleraque alia quibus Dei potentia ad faciendum quae non fecit, vel non faciendum quae fecit asseritur: quia ea definitione sua diuinam libertatem formale explicatius tradunt Sapient. 12. Sed & his (idololatriis terrae promissionis incolis) tanquam hominibus pepercessit, & misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent. Non quia impotens eras in bello subicere impios, iustus, aut bestias sauis, aut verbo duro simul exterminare; sed paribus iudicans dabas locum paenitentiae: Et sequentia reliqua capitis eiusdem quibus iustitiae, & absolutae potestatis Dei in puniendis hominibus statim, ac delinquent, tolerantiam, & cunctationem, ut eos de peccatis paeniteat, atque fideles sui de sua misericordia non desperent, sed conuertantur, expendit, nec assestiment statim inflicendum ipsis Deum mala poenae, quae potest, ac meretur.

4. His similia plura dixerat, & i. haec praesertim, n. 18. Non enim impossibilis erat Omnipotens manus tua, quae creauit orbem terrarum ex materia inuisa immittente illis multitudinem serpentum, aut audaces leones, aut noui generis ira plenas ignotas bestias, aut vaporem ignium spirantes, aut fumi odorem preferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes; quarum non solum laesura poterat illos exterminare, sed & aspectus per timorem occidere. Sed, & sine his uno spiritu poterant occidi persecutionem passi ab ipsis factis suis, & dispersi per spiritum virtutis tuae. Sed omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti. Multum enim valere tibi soli supererat semper. Ideoque, quae tunc non fecisti aduersariis tuis mala praesto tibi semper, & vbique erant, & erunt ut illis facias. Sed misisti omnium, quia omnia potes, & dissimulas, quandoque in supplicis, quae potes ipsis infligere, peccata hominum propter paenitentiam. In quibus expresse continetur Deum plura, nec fecisse, nec facere, nec esse facturum, quae & potentia, & iustitia sua facere absolute posset: quare & cum facit, posse etiam non facere, & omittere docetur: quod ipsum est, absolute in eis, vel faciendis, & decernendis, vel omittendis liberum esse Deum.

5. Id ipsum in nouo testamento pluries exprimitur: vnum, vel alterum testimonium in reliquorum exemplum producimus. Matth. 3. Potens est autem Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Quod non fecit, & 26. Ad putas, quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo? cum, nec praestat, nec praestiturus est) plusquam duodecim legiones Angelorum, & cetera. Quare hoc loco potestatis faciendi, quae omittit, ac subinde in eorum, omissione absoluta Deo libertas ad scribendum, solutio tentata à Vicleffo despici debet, non impugnari: de eadem oratione Christi. Luc. 22. & Marci 14. Abba Pater omnia tibi possibilia sunt: transfer calicem hunc à me, cum non transfulerit, & Matth. 19. Facilius est camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum calorum. Quo summa salutis diuitum difficultas explicatur: & fere statim apud homines hoc impossibile est, ab eis Deum omnia possibilia sunt, id est diuites omnes saluare, quorum tamen non omnes, sed pauci saluabuntur 1. Corinth. 9. Potens est autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: ut in omnibus omnem sufficientiam habentes abundetis in omne opus bonum. De quacunque autem gratia, siue beneficio, vel temporalium, vel spiritualium conloquatur, certum est non fecisse abundare in nobis omnem gratiam, ac beneficia; quae tamen hoc loco dicitur posse. Et ad Rom. 11. 14. & 16. ait posse Deum inferere, statuere, & confirmare, quae nihilominus non facit.

6. Tertiò probatur ex innumeris etiam locis, quibus opera ad extra Omnipotentiae diuinae vel eorum negationes: quare & diuinam Omnipotentiam in operibus suis Dei voluntati, & arbitrio subordinari asseruntur, ut illa sint, vel non sint, atque haec operetur, vel non operetur, si Deus operari velit, seu non velit, aut nolit. Hoc enim ipsum formaliter est Deum libere creaturas velle, aut nolle, easque libere operari, vel non operari. Aliqua vero ex pluribus sunt Daniel. 3. ubi celebres illi pueri Hebraei statum autem Nabuchodonosor adorare iniecto succensi fornacis terrore moniti responderunt. Non oportet nos hac de re respondere tibi: ecco enim Deus non

stet, quem colimus potest eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis Rex liberare, quod si nolueris, notum sit tibi Rex, quia Deus tuos non colimus, & statum auream, quam existi non adoramus. Similis sententia continetur apud Machabeos non semel. Atque Hesther 13. Non est, qui possit tua resistere voluntati, si decreueris saluare Israel. Plalm. 111. Magna opera Domini exquisita in omnes voluntates eius. Plalm. 113. Omnia quaecunque voluit fecit. Sap. 18. subest enim tibi cum volueris, posse.

7. Item 1. ad Corinth. 12. Haec autem operatur unus atque idem spiritus diuidens singulis prout vult. Ad Ephel. 1. qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae, non quod consilium voluntatis actum proprium asserat, qui intellectus actus est, sed, ut voluitur significet posita in genitio, ex Hebraea phrasi forma adiectiui denominante: ne casu, ac non ex consilio, & praeconsiliato, atque electione vocatos nos à Deo putaremus, ut recte Soar. in opus. relect. de libert. diuin. d. 1. sect. 1. Atque hoc testimonio Dei electio, (quae non, nisi ex libera, & indifferenti potestate ad vtutis est) aperte continetur, sicuti asserit à Paulo fuerat cap. 1. Quae scilicet sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes: & infirma mundi elegit, ad Ephel. 1. Elegit nos in ipso, 2. ad Thessalon. 2. Quod elegerit vos Deus primitus in salutem. Iacobi 1. Noane Deus elegit pauperes. 1. Pet. 2. Ab hominibus quidem reprobatur, à Deo autem electum. Ad Rom. 9. Cuius vult miseretur, & quem vult indurat. Et an non habet potestatem figulus lutum eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam. Matth. 10. Vbi autem & huic nouissimo daret, sicut & tibi. An non licet mihi, quod volo facere? Ioan. 5. Filius hominis quousque vult uiuificat. c. 3. Spiritus ubi vult spirat, quae omnia periphasas electionis, & indifferents potestatis, & libertatis ad ea, quae vult, & facit, & quae non facit agenda vel non agenda, omnino est.

CERTAMEN III.

Accinunt eidem veritati Ecclesiae Patres.

1. Eadem omnino pro hac veritate eisdemque gradibus Ecclesiae Patres nobis praestiterunt argumenta, ut diuinam libertatem erga creaturam, vel decernenda, vel efficienda stabilirent. Augustin. de Spiritu & lit. cap. 2. à medio memoratis locis Marth. & Sapientiae, quae dedimus, ex quibus multa, quae poterat Deus facere non fecisse conuincitur, concludit, & alia secenta possunt occurrere, quae fieri vel potuisse, vel posse fateamur: & eorum tamen exempla quod facta sint proferre nequeamus, id fere omnes Patres in nostra redemptione vixit per incarnationem, & Christi Domini passionem peractam cum mille aliis modis peragi à Deo posset, apertissime docent Augustinus Epistola 3. ad Voluianum circa med. lib. 1. de Trinit. c. 10. & 13. lib. de Agone Christiano cap. 11. initio, stultos aliter sentientes appellans. Athan. Orat. 1. contra Arianos vers. fin. concedit ipsis obiectantibus posse Deum absque incarnatione, vel solo verbo nostram soluere maledictionem? addit verò. Ceterum sperandum est hic, quid hominibus sit utile: non quid situm in virtutibus Dei. Naz. epist. 1. ad Cleodem. seu Orat. 51. sub med. Euseb. Emisen. homil. 6. de Paschate: Deum vel non potuisse homines redimere ac demonem elidere: Sed incarnationem elegisse: ut per hominem homo redimeretur. Constat Leo Mag. Ser. 2. de Natiuitate ante med. Greg. 17. Moral. cap. 17. lib. 24. cap. 2. apud Cyprian. lib. de Caridine Christi operibus sermon. de Passione longe à medio. Bernard. epist. 109. ad Innocent. post med. Anselm. in cap. 4. ad Roman. ad id commendat: autem, & 2. Cur Deus homo cap. 5. collato cum cap. 4. & 6. Hugo Victor. 1. de Sacram. p. 8. cap. 10. & fufius tract. 1. Summa c. 14. nec curius Augustinus Epistola 3. ad Voluianum circa med. dium.

2. Secundum argumentum ex subiectione virtutis actiuae, seu Omnipotentiae voluntati, eiusque electioni in operando ad extra confirmant Patres omnes, ut Dei

cum in decernendis, tum in exequendis creatis absolu-
tam libertatem demonstrent, sic in illud 1. Corinth. 11.
dicens singulis prout vult. 2. de fide cap. 3. aiebat Da-
malca. Pro libero voluntatis arbitrio, non pro necessitate
obsequio. Et Bernard. citato loco modum redemptionis
nostre non necessitate, sed mera libertate elegisse Deum
ait: & Augustinus citato cap. 1. & 1. de spiritu & lit. longe
à medio, paulatim fieri voluisse gentium in terræ pro-
missionis exterminium, cum semel fieri ab ipso posset.
Citatus Emilius incarnatione nos redemptos, cum ali-
ter possemus, quia placuit Deo. Athanas. Orat. 2. con-
tra Arianos circa medium. Sicut cum posset ab initio
sub Adam, aut Noë, aut Mose verbum suum mittere: non
autem misit, nisi in consummatione sæculorum: ita quoque
creata, cum voluit. & ipse vult fuit. preceperunt. Augus-
tinus vbi proxime ad illud. An putas. Matth. 26. Omnipot-
entis voluntas multa potest facere, quæ non vult, nec fa-
cit. & cap. 95. Enchirid. post med. Tunc autem in
clarissima luce sapientia, videbitur (quod nunc piorum
fide habet, antequam manifesta cognitione videatur)
quam certa. & immutabilis, & efficacissima sit voluntas
Dei, quam multa possit. & non vult, nihil autem velle,
quod non possit. Et cap. 98. initio: quis porro tam impie
dixit, ut dicat Deum malas hominum voluntates, quas
voluerit, quasque voluerit, vbi voluerit, in bonum non
posse convertere? & lib. de natura & gratia cap. 7. Potuit
se Deum Iudam à spiritali morte suscitare, & ut omnes
homines in gratia persequerent, facere, si vellet docet
de bono perleu. cap. 8. & 9. Damalca. 1. de fide sine
scilicet Deum omnia, quæcumque vult posse, non autem
quæcumque potest velle.

1. Idem argumentum subordinationis Omnipotentie
voluntati diuine in operando pro Dei absoluta libertate
in decernendis, exequendisque creatis continetur in
locis scripturæ, & Patrum, quibus ea non, nisi sub di-
vine voluntatis conditione, fore dicuntur Eccles. 39. Si
enim Dominus magnus voluerit spiritum intelligentia reple-
bit illam. Ethier. 3. Si deruerit saluare, nos continuo li-
berabitur. 1. Corinth. 16. Spem me aliquantulum temporis,
si Dominus permiserit. Iacobi 4. Pro eo ut dicatis, si Do-
minus voluerit, & Sapient. 12. Subest enim tibi, cum (suo
si voluerit, possit. Quæ sane voluntati diuine potestas,
cum nolte, tum omnipotentia in suis in suis, nostrisque
operibus edendis phasi apud Scripturam, & Patres fre-
quentissima, quæ omnia in manu Dei esse dicitur, eodem
robore demonstratur. Hierem. 18. Ecce sicut lutum in ma-
nu meo, sic vos in manu mea domus Israël. Quæ similiter
eandem omnium voluntati diuine subiectionem de-
monstrant. Ilias cap. 47. Ecclesiast. cap. 33. Paulus ad Ro-
manos 9. quibus locis Patres, & interpretes Catholici
omnes. Denique, idem argumentum clauditur locis om-
nibus, quibus opera sua Deus, vel omnes ipsa, sub
particulari voluntatis euentura præannuntiant. Neque enim
dicitur Deo, futura sint nec ne; homines autem eorum
à diuina voluntatis arbitrio dependentiam particulis il-
lis præsentantur. Exod. 19. sine. Nec ascendant ad Domi-
num, ne forte interficiam illos ait Moses & c. 33. Deus. No
forte interficiam te in viâ: Iosue 14. Si forte sit Dominus
meum: sicut promissit mihi: 1. Reg. 14. Si forte facias Do-
minus pro vobis: quia non est Dominus difficile saluare, vel
in malis, vel in paucis: 2. Reg. 2. ait David ieiunasse pro
filio, & fleuisse pro filio diu videret, dicebam enim:
quis scit si forte donet enim mihi Dominus Actor. 8. Puen-
tiorem ego, si forte remittatur tibi hæc coactio cordis tui.
Daniel 4. Forsitan ignoscet delictis tuis. Hæc porro omnia
pro secundo argumento data multa Patrum eruditione
humanius rati de Deo vno controu. 3. pro nostræ vo-
luntatis indifferenti potestate, & libertate, contra
nec duas potestates decernunt. Et quoad confirmatio-
nem deus potestatem dedimus non pauca controu. 2. dum
secundum coniecturalem diuinam de coniectibus con-
dicionibus contra eodem confutabamus.

4. Augustin. 6. de Genes. ad lit. cap. 14. sine eadem
subordinationi insistent ait. Restat igitur, ut ad vnum
modum habiles creatura sint, sive ad ipsum, quo vstra-
tione temporalia transcurrunt, sive ad illum, quo vstra-
tione temporalia sunt: sicut Deo facere placuerit, quod tem-
poralia, Anselm. 2. cur Deus homo cap. 17. sub ini-
tio: quoniam omnia quæ vult, & non, nisi, quæ vult

facit: sicut nulla necessitas, sine impossibilitate præcedit eius
velle, aut nolle, ita nec eius facere, aut no facere. Dixerat c. 5.
sub finem, Deus nihil facit ne esset, quia nullo modo
cogitur, aut prohibetur aliquid subire, quod ipsum est
agentis liberi definitio: atque ut minimum apud omnes
ex negatione necessitatis, siue existendi, siue agendi
contradictorijs possibilitas, ac subinde contingencia exi-
stendi, seu libertas operandi euidenter inferitur. Cui prin-
cipio regulæ omnes contradictoriorum equipollentium, &
conuertionum in modalibus innituntur. Illudque obser-
uauit idem Damalc. eod. lib. c. 17. iniquens; quod ne-
cesse est esse, impossibile est non esse: & quod necesse est
non esse, impossibile est esse: & conuersum, Athanas. sepe
oratione 2. contra Ariam. sub med. & orat. 4. fol. penult.
docet, nihil Deum necessitate operatum, sed cum vol-
uit; cum antea etiam creare potuisset, ac tunc non crea-
re, quia delibere & eligere in utramque partem mo-
menta sua habet: & ea affectio (quam sepe ibi cum
Paulo beneplacitum vocat) in naturam rationalem cadit
Iustin. M. quæst. 114. ad Orthodoxos actionis diuine po-
tentiam non naturali necessitate, sed proprio consilio con-
sistere: Clemens Romanus 3. Recogn. vers. med. & 7. Const.
cap. 35. post medium solus es Omnipotens, quando enim
vis adest tibi, ut possis. Tunc enim æterna potentia si m-
manis fignat Nyssen. 6. Philosc. 4. siue vlt. vel potius
Nemesius lib. de anima facultatibus cap. 38. à medio,
& 9. Bibliot. Non enim necessitati Deus paret. Alij legunt,
non sub necessitate est Deus: neque fas est dicere eius vo-
luntatem necessitati seruire. Etenim necessitatis ipse Au-
thor est. Inferiuscule: ipse Deus non solum extra omnem
necessitatem locutus est: sed etiam eius Dominus, & Au-
thor est. Cum enim sit potestas, & natura libera potestatis,
nihil neque natura necessitate: neque legis sanctione facit,
sed omnia sunt illi contingencia, etiam quæ sunt necessaria:
respectu scilicet naturalium causarum. Hilari. de Synod.
ante med. ad can. 6. Symonæ extra corporalis natura ne-
cessitatem liber manens, quod vult, & cum vult, & vbi
vult, ita præstat ex se fr. Mitto alia ex Patribus, quæ à
ratione subiciendas probationes continent, oportunus
probationibus annectenda.

CERTAMEN IV.

Eiusdem dogmatis, à ratione demon- strationes naturales.

1. Demonstrationes naturales, certam, hoc pro ead-
dem veritate subiciende resellunt OKanum &
Gabr. in 1. d. 43. quæst. 1. art. 2. sine asserentes, non
posse illam ex principiis ad purum naturalibus demon-
strari, est autem demonstratio naturalis prima ex illo
principio naturali, omne agens naturale, & necessa-
rium, seu naturaliter, & necessario, ac non ex electio-
ne, & arbitrio suæ voluntatis operatur in quantum potest;
ergo si Deus ita operatur, operatur in quantum potest. Vel
ergo plura, quam operatus est, alibi quæ spatio duratio-
nis, & loci, non potest Deus operari, vel alia etiam
præterea potest. Si alia potest: ergo non operatur in
quantum potest: ac subinde agens naturale, & neces-
sarium in operando non est, sed per arbitrium liberum,
& electionem ex his, quæ potest, quædam producit aliis
omissis: quod dogmatica, & naturalis veritas, quam
contendimus est, & aduersæ propositioni contradicens:
Nec valet negare principium, quia causæ naturales,
nec semper, nec vbiis quidquid possunt operantur, ut
patet in sole, igne, & reliquis. Ea siquidem vbi, &
quando non operantur quidquid possunt, est defectu al-
terius, quod, ut operentur requirunt; nec suæ actiue
virtutis est, vel ponere, vel auferre, omnino prouenit:
cuiusmodi defectus actiue potentie, siue Omnipotentie
Dei nequit adscribi: quin Deo Omnipotentia lumine
naturalis nota, & demonstrata negetur.

2. Si verò dicas nihil Deum facere posse ultra ea, quæ
fecit, inquiri: an fecerit finita solum? & in se, & lo-
co, ac duratione? an finita, & spatio, ac duratione
tota possibili, seu imaginaria, cuius eius duratio, & im-
mensitas,

EGA
pari
tia

CERTAMEN V.

Demonstrationum priorum effugium explicatione libertatis diuine contra nonnullos Thomistas Recentes præclusum.

1. Porro prioribus demonstrationibus respondere aliquis possit ex dictamine intellectus de harum rerum (sub hac determinata mensura, ac non alia) conuenientia ad finem intentum res has determinat, nec plures, neque alio tempore, aut spatio à Deo producendas determinari. Verum in totidem rebus solo numero diuersis eadem conuenientia ad finem intentum, nempe gloriam Dei, eiusque ostensionem, ut hi volunt, & in pluribus modis longè maior, maiorque, si, ut potest, rebus specie perfectioribus eos compositos crearet. Ego dictamen illud erroneum est: quare à Deo relegandum, fatendumque æquum imò maiorem in aliis rebus conuenientiam ad eum finem proponi: pro sola autem libera electione voluntatis, & arbitri diuini hæc quæ proditi, præ aliis, quæ etiam pro iudicio reproducere licent, decreuisse, & prorsus liberè creasse.

2. Sed solutio inuitur doctrinæ Bannez 1. p. quæst. 19. articul. 10. dub. 2. post solutionem argumentorum documento 3. & paragraph. *Primum est* & paragraph. *iam quæ* viam tuendam libertati posita sua physica antecedenti prædeterminatione præmunentis, ut constat ex collatione eius cum doctrina, quam de libertate creata scriptæ art. 8. concl. 2. fine, quæst. 23. art. 3. paragr. *de hac difficultate*, & paragraph. *sequenti*, atque alibi, cuius etiam arte, & consilio eodem eius quoad physicam prædeterminationem affectæ de libertate agentes diuina vti sunt. Cabezudo quæst. 2. de auxili. fine, & 3. par. quæst. 62. fine pag. 175. collata cum pag. 154. col. 1. Aluarez 3. de auxili. disput. 22. num. 36. fine pag. 106. iuncta eius doctrina disput. 92. numer. 111. *Secunda* quæst. vide auxili. art. 10. dis. 1. pagin. 110. dis. 2. pag. 112. Asserunt itaque eam solum libertatem Deo erga creata opera conuenire, quia de eis, & si cognitis non necessariò connexis cum fine; sed de se indifferentibus, iudicat tamen ordinabilia ad illum esse: imò & esse ordinanda dictamine practico, quo nimirum, tanquam imperio, diuina volitio determinatur necessariò ad decernenda, & creanda, quæ creat: scilicet, ne transgredere necessitatem antecedentem decreti diuini efficacis erga creati arbitri operationes eius libertati aduersas consequeretur: cum eandem cum libertatis dictamine primariò, videamus apud ipsos amice fœderari.

3. Sed hanc Thomistarum doctrinam impugnant primo omnia scripturæ, & Patrum testimonia, quæ indifferentem diuinæ voluntatis ad hæc præ aliis creatis decernendis, edendisque causantur, ut hæc nec plura, nec pauciora, neque alia, neque alio loci, & temporis spatio decreuerit, ac produxerit, produceretque, alia si veller, quæ lectione sola, nullaque alia ponderatione egent. Hæc autem doctrina atque ipsi innitens solutio: non in Dei voluntate, sed in iudicij illius dictamine indifferentem potestatem contra ea omnia apertissima testimonia formaliter constituit. Patet, quia soli iudicio de indifferentia creatorum ad finem à Deo intentum tribuitur determinatio ad creata præ aliis decernenda à voluntate diuinâ: quare tota ratio decernendi, & exequendi hæc præ aliis determinatè illud dictamen determinatum seu imperium est: ac proinde Patrum ratio, quia voluit, acquirit dari; sed potius ita voluit, & fecit, quia iudicio, & dictamine illo imperauit.

4. Hic tunc scholastici reliqui in scripturam, & Patres obsecrantes, ac religiosiores, absolute negant, Deum se uoluisse velle, ad extraneum agere. Magister in 1. d. 43. Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

per totam, & cap. vltim. ante med. concludit: *faciamus itaque Deum plura posse facere, quia non vult: & posse dimittere, quia facit &c.* Quod deinceps ex scripturâ confirmat consequens sibi d. 44. plura scribit in eandem sententiam. Supponit d. 45. paragr. *Hæc itaque* & paragraph. *voluntas*; & expressius in 2. d. 25. paragraph. *sed aliter*: ubi ait: *Dei liberum arbitrium dicitur eius sapientissima, & omnipotens voluntas, quia non necessitate, sed libera voluntate omnia facit prout vult*: in quod placitum cum eius interpretes tum Theologi reliqui conspirant, Alex. 1. p. quæst. 22. memb. 2. & 3. Albert. qu. 77. memb. 2. & 3. quæst. 79. memb. 2. d. 1. part. 2. & 3. S. Thom. quæst. 19. art. 3. fine corporis, & ad argument. art. 10. quæst. 46. art. 1. corp. & art. 2. corp. conit. Gent. cap. 25. & 26. Dei voluntatem esse ad vtrumlibet defendit. S. Bonaventur. in 1. d. 44. tota, maxime art. 2. d. 45. art. 1. quæst. 2. Henricus ibi quæst. 3. & 4. quodlib. 5. quæst. 4. quodlib. 8. quæst. 4. r. & 9. egregie Scotus in 1. d. 8. quæst. 4. paragraph. *Ad argumenta pro opinione*, versu & cum dices d. 39. paragraph. *iuxta prædicta* d. 44. quæst. vnic. d. 45. quæst. vnic. corpo. Durand. in 1. d. 43. quæst. 4. num. præsertim 5. Deum alia à se non necessitate; sed ex indifferenti potestate voluntatis velle, & nolle & consequentia d. 45. quæstion. 1. Argent. d. 44. q. 1. quatuor art. d. 45. q. 1. n. 7. art. 2. ante conclus. 2. Carthusian. in 1. d. 8. quæst. 4. post med. 8. *Ad vltimum dico* d. 43. quæstion. 3. d. 44. quæst. 1. & 2. d. 45. quæstion. 4. Vdaticum referens ex 1. summ. Marfil. d. 42. 43. & 44. quæstion. vnic. Richard. d. 45. art. 2. quæstion. 3. corp. & ad argumenta. Agid. apud Maior. d. 44. quæst. 1. & 3. ipsum secutum Aureol. d. 44. art. 5. prop. 2. Heruæ, quodlib. 2. quæstion. 4. & de arcanis mundi quæst. 4. Serra 1. cont. Gent. cap. 82. lib. 2. cap. 16. Capreol. citatis d. 43. quæst. 1. art. 2. multis Conclus. d. 45. quæst. 1. art. 2. Caiet. & interpretes alij ad quæstion. 19. art. 3. & 10. ad quæst. 25. art. 5. Nostri omnes Suarez d. 30. Metaph. sect. 16. & relect. citat. Molina ad q. 19. art. 3. & 4. d. 1. & 2. Valent. sua qu. 19. punct. 4. assert. 2. Valquez d. 79. & 80. Ruiz de volunt. d. 7. sect. 3.

5. Horum Catalogum prolixum transcribere ex nostro Ruiz sect. 4. non reculaui, ut videat lector quot, quantisque doctoribus, nec solum scripturæ, & Patrum testimoniis aduerteretur, ut diffitemur æque arduam, ipsi fatentibus, opinionem de suis efficacibus decretis, & antecedentibus prædeterminationibus humanarum actionum tueantur. Sed eos iam à ratione adoriamur; illa tamen missa, quam ex euerfione libertatis arbitri ex quavis necessitate antecedente ad ipsius exercitium suffraginè pro libertatis nostræ iure contra eandem tuendo persequeremur superius, ne eadem repetamus. Primò arguo: quia in hac doctrina intentio finis præsupponitur cum ad iudicium de indifferentibus obiectis de se ad finis consecutionem, & ad dictamen illud practicum, seu imperium intellectus, ut ex propositis cunctis ordinabilibus ad illum hæc præ aliis de facto ordinanda necessariò sint, & infallibiliter per voluntatem diuinam & ordinentur ac producantur. De illa igitur intentione præsupposita (quem actum intellectus esse negabis, & voluntatis esse fateberis) rogo an ea intentio ad iudicium indifferens de ordinabilibus cunctis ad finem intentum, & dictamen subsecutum de his præ aliis de facto ordinandis sit ex similibus iudiciis indifferenti, & dictamine practico habita necne? si ex eis habita sit in infinitum abibitur; nam alia intentio præcedet finis, de qua quæstio rursus erit. Sin vero absque eis iudiciis concepta illa intentio sit libera intentio, & actus voluntatis diuinæ est: quare voluntatis diuinæ libertas, non quidem iudicio, seu dictamine illo constituetur, exercebiturque, sed sola indifferenti voluntatis diuinæ potestate ad vtrumvis: indeque eius exercitio concepti à Deo actus, seu intentionis illius: quare, & reliqui voluntatis diuinæ actus ab indifferenti eius intellectus potestate absque cuiusmodi dictamine, & imperio intellectus potuerunt haberi.

6. Dices: intentionem illam præsuppositam esse finis necessariò amati à Deo, nempe Dei ipsius, qui omnium actuum voluntatis, & operationis ad extra finis

nis est: quare nec iudicio indifferenti, nec dictamine practico opus ad illam intentionem esse, ut determinetur, cum satis ab obiecto ipso determinetur. Contra tamen est: quia (ut mittam Deum neque finem cui esse sibi erga creaturas amoris, neque id ex scriptura bene penetrata probari, esse à sapientioribus scholasticis intentum, ut ostendimus d. proxima, ne sono vocum aduersarij se protegant) finis qui à Deo sibi ea intentione volutus est suae perfectionis, & maiestatis creaturis ostensio, carumque ob illas, ita ipsis manifestatas, Deo exhibenda laus; cuius efficax saltem, amor, & intentio libera prorsus Deo est, qua, sicut antea aeternitate abstinet, potuit absolute in aeternum abstinere, vel ergo, ut hoc libere intenderet sibi, determinatio dictamine, seu imperio intellectus Deus opus habuit, vel secus. Si primum: incidit in infinitum processum in quem te discursus noster cogebat: si secundum: admittit voluntatem diuinam ex indifferenter proposita gloria, & honore suo à creaturis exhibendo intrinseca sua ad vtrumvis potestate absque vilo dictamine, & imperio intellectus ipsi formaliter extrinseco, determinari, ac subinde non in hoc, sed in mera intrinseca voluntatis diuinæ, & indifferenti obiecti eius propositione, tanquam conditione: ut illud prosequi possit, vel omittere, diuinam libertatem constitui, ut cum scriptura, & Patribus contendimus: & miraculi sane instar est, dictaminis illius, seu imperij intellectus antecedentem naturam omnem libertatis vsum necessitatem ad libertatis diuinæ constitutionem ab hisce doctoribus aduocari: cum aduentitia quævis, extrinsecus etiam, necessitas adequatè etiam formaliter constituta libertati, & potestati indifferenti ad vtrumvis voluntatis contradicat, ut citato loco fusiùs ostendimus.

7. Arguo secundo: vel posito iudicio indifferenter proponente creare, quæ ad gloriam sibi extrinsecam creauit, quia ordinabilia, & apta esse ad eum finem consequendum, licet non vnicè, & connexè cum eius finis intentione, & affectione, quem aliis quæ omisit posse à se æquè, imò & aliquibus perfectius, obtinere necessitas manet ad dictamen illud practicum, seu imperium intellectus de his, quæ de facto creauit, ordinandis de facto ad eum finem: vel non manet ad illud necessitas; si manet necessitas (præterquam quod pugnat necessitatem manere ad hoc iudicium ex cognitione, & iudicio illo, de æqua imò maiori convenientia alterius ad eum finem consequendum) ergo habet etiam hoc iudicium *necesse est ordinari ad eum finem ea solum, quæ de facto ordinanda sunt*, siquidem ea veritas indefectibilis, & infallibilis in tua hac doctrina: ergo & habet hoc etiam iudicium: *alia omnia præter creanda de facto non possunt ordinari ad eum finem*. Parec: quia in illa prima continetur hæc: impossibile est alia præter de facto ordinanda ad eum finem ordinari: quod ipsum est alia omnia præter creanda de facto ordinanda ad eum finem non esse, neque ordinabilia; sed potius non ordinabilia ad ipsum à Deo iudicari: quod iudicio illi, quod simul cum dictamine sequenti hi Authores ponunt, contradicit: ac subinde doctrina eorum contradictoria simul inuoluit.

8. Iam verò, si dictamen illud practicum seu imperium de faciendis & ordinandis de facto non oriatur, necessario ex iudicio illo indifferenti de ordinabilitate ad eum finem intentum omnium tam quæ de facto ordinantur, quam ceterorum, quæ iudicio illo ordinabilia, atque ordinari posse proponuntur Deo: ergo liberum Deo, & contingens prorsus est posita intentione efficaci finis, & iudicio illo indifferenti dictamen practicum, & imperium de ordinandis de facto ad eum finem, quæ de facto ordinantur, vel de non ordinandis de facto; imò verò dictamen, & imperium de aliis de facto ordinandis. Vnde ergo determinatur ad hoc dictamen, & imperium de his potius, quæ de facto omisit? non ex convenientia obiectiua, quæ in pluribus omisis non æqualis modo, sed maior longe est ad finem intentum: neque ex iudicio indifferenti vtriusque convenientiam, ut est æqualis, & maior in omisis: ergo de-

terminatio libera, qua hoc imperium, & dictamen, de ordinandis de facto, & ordinatis ad finem intentum provenit à potestate indifferenti voluntatis & arbitrij diuini: ut nobis contingit ad assensum iudicio ex solum probabilibus, & quandoque minus probabilibus deducto. Ac proinde toto tuo isto noxio, & falso machinamento tandem concedes, quod illo refugiebas: nempe, potestatem ad vtrumvis intrinsecam formaliter diuinæ voluntati esse vtroque extremo suæ contrarietatis, suæ contradictionis per iudicium indifferens illi applicito. Ni malis intellectui diuino eam potestatem indifferenter tribuere, ut voluntati diuinæ, contra totam Philosophiam, & Theologiam obstat neges.

9. Et sane hanc voluntatis diuinæ intrinsecam indifferenti potestate ad vtrumvis extremum propositum facile, ac sine iniuria nec per dictamen, & imperium, arbitrio diuino inducta res ipsa diuinæ libertatis intelligitur: quæ eo posito percipi nequit, in quod hac ratione inductus Thomistas magis mireris. Deus est actus purissimus, ac perfectissimus actus: ergo nequit habere aliam perfectionem ab ea, quam de facto habet. Probatur consequentia: quia, si aliam potest habere maneret in potentia, seu potentialitate ad illam quam de facto non habet: ac proinde non esset actus purus in perfectione sua; at, si esset potestas intentionem creandi illum vltra iudicium indifferens, quod de facto, & necessario habet, deficeret perfectio voluntatis: ergo non esset actus perfectus purus, sine minime potentialitatis ad perfectionem notionis illius. Id instatur argumentum ni dictamine illo practico, seu imperio de creandis, & ordinandis, ac ordinatis de facto ad quod posito etiam iudicio indifferenti, ut ostendi numer. 8. ni duo iudicia contradictoria admittant in Deo, quæ positiua imperfectio est. Instatur secundò: quia, in quocunque potestatem habendi dictamen practicum constituunt, negare nequeunt Deum posse absolute creare alium mundum, & habere potestatem dictamen de illo creando, quod de facto non habet, iuxta hanc suam doctrinam (ni à se hærent abeherent) & sum hoc argumentum contra ipsos recurrit. Tertio tangit argumentum difficultatem communem omnibus de decretorum constitutione libertate. Quarto quoad actualitatem perfectionis alij prestat, cum tota perfectio, & bonitas, sicuti, & veritas diuina metaphysice formaliter metaphysice in essentia diuina sit: quæ quouis actus voluntatis diuinæ æquè, iure identitatis cum ipsa, ipsum æquè verum, & perfectum adiectiue constituit, ac si alius conceptus à Deo loco illius fuisset: quare nihil perfectionis actualis minuitur, augetur, aut variatur Deo uteritius accessu, nec Deus magis perfectus actus absolute est: cum totam perfectionem suam in essentia ante omnem actum, attributum, & personam litatem habeat, ut ostendimus controuersi. de Trinitate. distinct. 6. question. tertia & controuersi. de Deo vno.

CERTAMEN VI.

*Absoluta diuinæ voluntatis libertas ad
Fide asserenda est.*

1. Quoad rem ipsam probata est cert. 2. & 3. sed quoad nomen absolute libertatis probanda hic restat. Nam etsi Dei voluntas quæcumque fecit, facturaliter est libere, absolute & velit, & tempore pro quo valeat producta nonnulli tamen Theologi innominatè à nostro Rota d. 7. sect. 1. n. 3. quia absolute libertatis nomine voluntas significari proprietate ferri. libertatem etiam ad peccandum quæ Deo repugnat, ut q. 2. videbimus, quæ potestate ad peccandum deficiente videtur in Patrum phrasim absolute libertatem, & arbitrium dici minime posse absolute libertatem, & arbitrium dici minime posse absolute libertatem, & arbitrium dici minime posse absolute libertatem, & arbitrium dici minime posse absolute libertatem. Plura ad eam phrasim ex panibus conferendam, Patrum

Patrum testimonia recitat Ruiz noster d. 8. l. c. 1. ex Sancto Petro apud Clementem Rom. 3. Recognitio-
nem prope medium, ex Clemente ipso epistol. 3. de
Officio Sacerdot. & Clericorum col. Irenæo lib. 4. cap. 71.
& 72. maxime init. & post med. Iustinian. Apolog. 1. ad
senat. prop. med. & 2. ad Imper. Damasceno 2. de fi-
de cap. 12. circa med. Moyses Barcephæ Syrus comm.
de Paradiso p. 1. cap. 8. Philon. Carpath. in Catena
ad id: *Terribilis est castrostrum* Hieronym. comm. ad Phil.
in id *sine Consilio autem tuo* & 2. aduers. Iovinianum
longè à med. laudato ab Augustino cap. 5. de natura &
gratia.

1. Hec testimoniorum classis solum contendit contra
aliquos, vel accusantes Deum, vel inquirentes rationem,
cur Deus hominem potentem peccare, ac non potius ne-
cessarium ad bonum, ac virtutem excedendum condiderit.
Eamque rationem Patres citati reddunt vanales: quia,
si ex necessitate, ac non ex libero arbitrio virtutis opera
colerent, neque boni essent neque honeste operarentur,
neque laudem, nec præmium mererentur, quod certissimum
in Philosophia est. Ex hoc autem minime inferitur pote-
statem indifferentem voluntatis ad bonum & malum, ita
ad absolutam denominationem libertatis, & arbitrii pro-
prietate sermonis requiri, ut qui reliqua præter peccatum
facere possit pro libero, vel omittit arbitrium, & liber-
tatem absolute habere non diceretur; sed solum dici
eum non posse habere libertatem ad peccandum, sed ne-
que habere absolute libertatem ad honestum, seu bo-
num formaliter, neque ad opus, ex obiecto etiam,
honestiorum laudabilitatem, & meritum. Alio testimonia
dant possent, ubi speciem maiorem difficultatis præ se
conferant nos ferent.

2. Secunda testimoniorum pro ea Patrum phrasi clas-
sis est Irenæi citato cap. 72. post medium, Iustini cita-
ta Apolog. 2. ad Imperat. post medium aientium, posse
hominem peccare, ne ad bonum, ut quadrupedes, &
inanimalia, & libero arbitrio creatura ageretur, & iter:
quare ex subblata potestate ad peccandum sublatum iri
absolute arbitrium supponunt, sicut Bernard. de grat.
& lib. arbit. sub medio, & ferm. 81. in cant. circa med.
& Basil. homil. 9. *quod Deus non est author malorum.*
Nisi orat. de mortuis post med. Hieronym. proxime, &
epistol. 146. ad Damascen. versus fin. auferendam ab ho-
mine imaginem, & similitudinem Dei que in arbitrii li-
bertate est, & libertatis dignitate, si peccare non pos-
set aiebat, quod extremum scribit etiam Tertull. 2.
contra Marcionem cap. 6. & 7. sub init. Unde ex pote-
state peccandi libertatem arbitrii nostri inferunt. Augu-
stin. de vera Relig. cap. 4. med. Epiphani. hæres. 16.
post med. Origen. 1. Periarch. cap. 1. à med. quibus &
sol constans Nyssenus Orat. Catechet. cap. 5. postero-
ri parte, & præfatus cap. 31. init. posita necessitate ad
bonum, & impotentia subinde peccandi, ubi est ergo
arbitrii libertas? ubi virtus? His autem omnibus res-
ponder Ruiz citatus à numer. 21. ad essentiam liberta-
tis in communi potentiam peccandi minime pertinere:
quare nec ad absolutam proprietatem libertatis de-
nominationem; pertinere autem ad essentiam libertatis
imperfectæ, nimirum creaturæ essentia sua defectibilis:
quare rectè Patres ex impotentia naturali peccandi in ho-
mine, aut Angelo, quæ creaturæ sunt, intulisse eos
arbitrio, & libertate carituros, imò & essentia sua: vin-
de inter Deum non posse condere creaturam ratio-
nalem, & liberam ad bonum necessitatem impotentemque
mali.

3. Sed quidquid de hac doctrina, (quæ alterius est
loci) sit ad eam nos præfata testimonia non cogunt.
Agebatur enim in eis circa subiectam materiam liberta-
tis ad bonum, & malum: quam ad malum malè nobis
à Deo concessam in creatione hæretici blasphemabant,
& quo pacto & ratione bene nobis, aut Angelis con-
cessa à Deo, quia aliter condere nos posset, vel natu-
ra, vel misericordia sua, nempe ad bonum necessita-
tem, atque impotentem ad malum, alij dubitabant:
ergo ex materia limitatur sensus Patrum, qui liber-
tatem humanam, aut Angelicam pro ratione assignant,
ut contextus docet: omnes enim eò deveniunt, tan-
dem, ut operum nostrorum honestas, ac meritum
Christoph. de Ortega, de Deo Uno, Tomus II,

abique libertate ad bonum, & malum servari nequeat:
de qua scripturæ solummodo loquuntur: quia ea so-
lum moribus nostris insituentis, nobisque à pravitae,
& peccato deterrendis, quod Spiritui sancto in scri-
pturis præcipuum insitutum, satis foret: quare, & scri-
pturarum phrasi, & occasione Patribus oblata, & si ar-
bitrium absolute, & voluntatis libertas peritura no-
bis in suis argumentis, & rationibus sonet, non
absolute talem perituram ex necessitate hominis con-
diti ad bonum, & impotentia ad peccandum, sed so-
lum in materia subiecta vitij atque virtutis con-
vincit.

4. An verò creatur libertas voluntatis intrinseca ita
indivisibiliter essentia sua feratur in obiecta om-
nia, ut ex eo, quod in aliqua ferri nequeat, verbi gra-
tia, in peccatum, eius intrinseca libertas absolute non
maneret, nequit, ex eis testimoniis firmiter deduci:
quia de eo, neque obicientes, neque dubitan-
tes, neque respondentes Patres curabant; sed solum
cur nos non creaverit necessarios ad bonum, & im-
potes ad malum: siue id per intrinsecam naturæ, &
voluntatis potentiam, siue dono Dei superaddito fieret.
Porro censco de impotentia per donum superadditum
locutos: nemo enim Patrum ad naturæ destructionem,
cui potestas arbitrii identificatur, ac subinde ad im-
plicationem manifestam quod natura nostra crearetur,
& non crearetur, recurrit: quinimo & hominem ita à
Deo condi potuisse omnes cum hæreticis obicientibus
supponunt: meliusque nos abique alia necessitate ad
bonum à Deo cuiusque dispositione illa conditos esse,
ut videre est in Augustino citato cap. 14. de vera
relig.

5. Cum autem Nyssenus orat. pro mortuis ait digni-
tate arbitrii priuandum imposta à Deo necessitate ad
bonum his verbis. *Nam, cum Deo similes, beatissime
ea re (dignitatem appellat) esset homo, quod libe-
ra prædixit erat voluntate; si necessitate aut vi ad
aliquid impulsisset, ea solus ipse dignitate.* Verum
spoliū illud non strictè viurpat, sed pro vltus neces-
saria defraudatione, & potentie impedimento addi-
to quod in æstimatione morali tantumdem, atque
in potentia sit quod clarius expressit Tertullianus 2.
contra Marcion. citato sub init. Si enim semel homi-
ni permiserat. *arbitrii libertatem & potestatem: vi-
que fruendus eas ex ipsa institutionis autoritate per-
miserat: quis enim hoc non præstat ei, cui quid semel
fuit præstat, ut pro animo & arbitrio suo fruatur.* Igitur
consequens erat, *vi Deus secederet à liberta-
te semel concessa homini: id est, contineret in semet-
ipso, & præsentiam, & potentiam suam, per quas
intercessisset potuisset, & quominus homo male libera-
tus sui sui aggressus in periculum laberetur.* Si enim
intercessisset, rescidisset arbitrii libertatem, quam ratio-
ne, & libertate permiserat. Vbi rescisso destructio-
nem libertatis iam concessam non significat, sed
eius impedimentum antecedens per præscientiæ, & po-
tentia suæ interuentum, inductum semel concessæ à
Deo libertati.

6. Eodemque sensu explicari facile, & rectè
possent ceteri Patres alludentes ex necessitate ad bo-
num Dei similitudinem, & imaginem aboleri: id est,
quoad eam partem libertatis ad bonum, quæ præ-
stantissima hominis libertas & dignitas, & Dei imi-
tatio, & imago est, ut aiebat Hieronymus, citatus
ex commentario; ad Philephonem obliterandam, seu
obuelandam non abradendam: ceterum qui libertas
nostra ad peccandum vndeque proveniat, nos ad
Dei, qui libertatem ad peccandum non habet, imagi-
nem absolute, nedum dignissimam, constituit: quo
etiam pacto obvelandam in nobis Dei imaginem ex
necessitate antecedente ad bonum, atque antecedente
subinde impeccabilitate verum habet? quandoquid-
em perfectissima Dei in genere motis libertas in eius an-
tecedente impeccabilitate consistit. Respondeo autem ex
optima Ruiz doctrina relata n. 3. perfectam imaginem di-
uinorum, quæ in creaturis reperitur ad amissum, ut
aiunt, & omnimodam æqualitatem esse non debere, sed
pro creaturarum capacitate, quas ad æqualitatem Deo
similes.

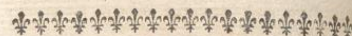
E. GA
pari
Ta.

similes, atque eius imagines esse cum creaturae predicatione repugnat. Sic tempus, & ubi creatum aeternitatis, & immensitatis imagines, & similitudines; nec tamen suae loci, suae durationis terminum neque partium divisionem, distantiam & successione excludunt, quas è conceptu suo Dei aeternitas & immensitas abiciunt; ita etiam libertas moralis Dei ad bonum perfectissima potentiam reiecit peccandi, quia diuina, nullique morali seditioni obnoxia esse debet; cui tamen nobilissimae excellentiae similis, & imago est creaturae libertatis in genere moris participatione: quae tamen in ipsa cum impotentia absoluta peccandi, & necessitate ad bonum esse in creatura nequit.

8. Eapropter censeo: nullam creaturam rationalem cum impotentia iniuncta, & essentiali peccandi salua Dei praestantissima imagine creati à Deo potuisse: quia id Dei proprium est: & quia non saluaretur libertas creata voluntatis, quae essentia sua omnis boni vel mali praesentati, tam physici, quam moralis, vel fugiendi, vel prosequendi potestas est. Sed neque cum iure & exigentia naturali qualitatibus, seu doni, quo impeccabilis, suae necessitate ad bonum reddatur. Id enim essentiali libertatis creatae conceptui saltem illatiue contradicere. Adde neque à Deo donum posse voluntati creatae simul cum libertate granti, & absque illo naturali iure, & debito concedi: quo vniuersum ad bonum necessitate quo ad speciem, atque peccandi impos antecedenter reddatur, quia decretum huius doni illusorium decretum aliud de creatione creaturae cum libertate Deo indignum redderet, & repugnans, vt bene Tertullianus recitatus num. 6. quod autem Deus, quoad aliquod bonum dono aliquo supernaturali pro hac, vel illa occasione determinet, ac subinde ad peccatum oppositum impotem reddat, nulla est repugnantia.

9. Imò neque in eo quod post viam in Patria Beatos ad bonum, quoad speciem determinatos, & mali impotes visione beata antecedenter constituat. Id enim non dono physice determinante impellenteque ex parte voluntatis ad bonum, sed ex parte obiecti, quod clare visum ceteris viui morium ad malum impedit, vt eligi praeter Deo viso possint: id quod intrinsece voluntatis potestati ad vtrumvis extremum minime aduersatur; ea siquidem circa ea quae, vt praesentantur mouere vtrumque intentionaliter obiectum possunt, ac subinde eligibilia sunt, indifferens potestas est; non autem inter extrema, quorum alterum in praesentia alterius mouere obiectiue nequit: ac proinde neque eligibile praeter alio praesentatur; quo autem pacto in nobis viatoribus determinatio ad alterum ex actibus bonis speciei eiusdem omnino etiam in bonitate aequalibus & in Beatis libertatem, honestatem alterius ex illis electi non impedit; impedit autem determinatio ad bonum quoad speciem, potentiam, & libertatem ad peccandum: ac rursus quia ratione tam in Deo, quam in Beatis cum determinatione antecedente ad bonum quoad speciem, in huius actus, qui de facto ab eis exercetur libertas, & honestas feruetur disputatione postrema de moralibus Dei virtutibus agentes explicabimus.

Nunc concludo Deum, & re, & sermonis proprietate, eiusque voluntatem absolutam libertate, & arbitrio gaudere; etsi ad peccandum impos prius antecedenter sit; quia absoluta libertas in communi, etiam moralis potentiam antecedentem ad peccandum proprietate sermonis formaliter non claudit: etsi eam creata moralis libertas formaliter includat: vti ex haecenus dictis claret, ampliusque ex dicendis iam quaest. 2. clarebit: ergo absolute proprietate sermonis dictam voluntatis suae libertatem, & arbitrium in scriptura, & Patribus assertum Deo competere certum, ac fidei dogma censemus, vt initio certaminis praefiximus.

QVÆSTIO II.

De vtriusque libertatis Dei magnitudine.

D Vplex in rebus magnitudo reperitur: altera intensiōis in nonnullis, extensionis verò altera. Horum neutram proprietate sermonis reperiri physice in Deo, eiusque libertate posse certum aequè omnibus est, atque ipsum physice, tam extensiuè, quam intensiuè indistinctibilem esse: imò in nostris verissimis principiis de indistinctibilitate homogenea cuiusvis praedicati diuini, nec metaphysica intensiua, aut extensiua magnitudo formalis potest admitti; sed solum virtualis, & quae proinde virtutis magnitudo & quantitas ab Augustino, aliisque Patribus & Theologis nominatur, atque in ordine ad extrinsecos terminos, & obiecta diuinorum attributorum explicari à nobis solummodo potest: vti patet in omnipotentia & scientia Dei, quarum magnitudo extensiua, & intensiua quantitate non modis, sed virtutis ceteris praecellens ex eo intelligitur, quod ad infinitum plura possibilia, & obiecta quam creata quouis potentia extendatur: igitur, vt quaestioni exactè respondeatur, ad quamnam obiecta, siue in genere, siue in specie, siue in indiuiduo, diuina libertas extendatur examinandum sit. An ad peccatum, an ad minus bonum comparatione optimi, seu perfectissimi? & an statuta erga bonum, quoad speciem determinatione, & antecedenti impeccabilitate sit nihilominus extensiuè diuini arbitrii libertas maior. De quo in praesenti; de libertate ad optimum quaest. 3.

CERTAMEN I.

Circa quoduis obiectum sit diuina libertas intensiuè maior creata libertate est: imò & extensiuè maior absolute est, etsi peccare (vt reuera nequit) non possit.

1. **P** Ræfixa de longe maiore, & intensiore quasi quantitate virtutis libertatis diuinæ voluntatis quam voluntatis creatae, circa quoduis obiectum vtriusque veritatem communis cunctis Philosophis Deum vnum agnoscantibus, & Theologis Catholicis est nemine disputationis adhaerentibus dubitante: quare ab vniuersis supposita potestas, quam disputata, aut ex instituto asserta. Nihilominus rationes breui pertingam, ne aliud post hac (vt hominum ingenia sunt mobilia) dubium subeat. Prima quia quicquid diuinum est perfectissimum in ea linea, & genere esse debet, vt de omni praedicato diuino cuiusvis generis, & lineae constet. Ergo libertas Dei, ac subinde diuina, lineae perfectæ in linea libertatis est. Secunda ratio: quia est libertas à se, & non ab alio, sicut libertas creaturae: vnde hæc limitata perfectionis, diuina autem illimitate perfectionis esse debet. Hæc rationes & affines alie sumuntur perfectioni diuinorum quorumque praedicatorum communes. Tertia pro summa perfectione diuinæ speciei libertatis, est independentia diuinæ libertatis in actu primo à libertate creata, etiam in actu primo, atque huius, in actu etiam primo, dependentia ab illa, atque etiam in actu secundo & operatione: ratione cuius creatæ libertatis exercitium, & operatio in manu Dei clauditur, cum ob concursus liberam præparationem, nam vel maxime, ob cogitationum, quibus de facto voluntas creata consentiat in materia quouis, & sine quibus non consentiret, & si cum aliis posset, liberam Deo dispositionem & collationem: quod dominium supremum potestatis, & libertatis diuinæ constituit, etsi in con-

eius ad consensum, & operationes nostras vitales, & liberaeque, & inuicem Dei, & nostræ connexæ voluntates sint.

2. Ut autem quoad extensionem diuinæ libertatis de ipsius præcreata maiestate, vel minoritate difficultatis, & dubitandi ratio clarescat Catholicum dogma de Dei impeccabilitate statuendum imprimis est: id quod ex illo Christi ad eum, qui ipsum Magistri boni nomine compellebat responso à tribus Euangelistis notato Matth. 10. num. 17. *unus est bonus Deus*. Marci 10. 17. *Nemo bonus, nisi unus Deus*. Luc. 18. num. 19. *Nemo bonus, nisi solus Deus*. Ad quæ loca ab Ariarianis obiecta, ut Christum à Deitate, & bonitate excluderent, respondebant Patres omnes Deum solum naturam bonum esse, in quo naturalis Dei ad bonum, præ malo, necessitas, & determinatio formalis, & impotentia peccandi continetur. Cæteros autem, etiam Christum, quia hominem, seu naturam humanam (qua solum alloquens parte ipsum agnoscebat) participatione; est hic ipsam unionis Physicæ hypostaticæ benchio cæteris infinite melius participet: vnde nativitate Sanctus dicitur Luc. 1. num. 35. *Quod natus est ex te Sanctum*. Eandem continet veritatem illud Job 14. numero 4. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine* (cum debito, & macula originalis, ut frequens est Patrum interpretatio apud nostrum Pinedam t. 1. ad eum versum num. 2.) *nonne tu qui solus es: nempe mundus, ac proinde munditiae, & sanctitati communicandæ aptus, & exemplar*.

3. Eandem veritatem probat Hieronym. epist. 146. ad Damas. sub fin. ex illo eiusdem Jobi 1. *Sidera non sunt mandata in conspectu eius: & in Angelis suis reperit pravitatem*, & Psalm. 1. *Non iussu fecerunt in conspectu tuo omnis vivens*. Ad quæ loca videre oportet Patres, maxime citatam Græcorum in Job, & nostrum Lorinum. Aliqua eorum testimonia dabimus inferius, cum nostræ hac in re conclusionis difficultatem solvemus: idcirco pluribus hic referendis abstinere recitatione verborum: Hieron. pro hac dogmatica veritate cõsentans. *solus, inquit, Deus est, in quem peccatum non cadit*, (id est cadere nequit, ut ex adversus subiecta claret) *Cætera, cum sint liberi arbitrij: in utraque partem possunt suam stellere voluntatem: item omnia scriptura loca, quibus peccata Deus auersari, odilo, & præ oculorum suorum munditia non videt, item dogma propalant de natura Dei à peccato auersione, & odio: quod nativum non esset, si illud prosequi voluisset, & facere posset*.

4. Ratio Theologica: quia impotentia antecedens peccandi perfectio sine imperfectione est: immo verò potentia peccandi est absolute imperfectio maxima, & impotentia potius, ut inferius ostendam: ergo potentia peccandi Deo deneganda, & impotentia Deo concedenda. Secunda: quia Deum de facto peccare non est contingens; alioqui Deum esse prauum in se esset possibile absolute, nosque Deum malum habere possemus: ergo Deum peccare est impossibile, ac non peccare est necesse. Hoc autem ipsum est Deum determinatum ad bonum: quoad speciem, natura sua esse, atque suoque genio impotentem ad malum. Tertia ratio sumitur ex iudiciali naturali, & essentiali Deo erga rationales omnes creaturas, de recte, vel secus factis ipsarum potestate: creatam peccatorem, prauique genij hominem in iudicio, ac potestatem Reipublicæ eligere dissonum, atque potestati eiusmodi absonum est, & aduersum: quia potestas hæc alios iudicandi petit cum dictamine rationis recte, & lege, quam fieri possit, fidem in illam habentem conformitatem; ne iudicia de subditorum factis à iustitia, & rectitudine deuiant: ut in perditio, prauæque indolis Iudice facile deuiant: ergo Deo, qui natura, & essentia sua vniuersalis omnium iudex est, & conformitatis ad rectum rationis & legis dictamen firmiter natura etiam sua inesse debet: Quarta ratio, & Deum absolute peccare posset, ac subinde à recto dictamine rationis, & legis eius iudicia deflectere, posset etiam creatura cum illo de iudicio contendere: atqui creatura de Dei iudicio cum ipso nequit absolute in iudicio contendere, ut passim Psalmista, Job, Prophetæ clamant: ergo neque Deus peccare absolute potest.

5. Verum ex hac dogmatica, & euidenti impeccabi-

litate Dei, & determinationis eius ad bonum, quoad speciem, ac negatione libertatis Dei ad peccandum libertatis, & arbitrij creati, quod ad peccandum etiam est, neque ad bene operandum solum, maior extensio, quam increata, concludi videtur creata libertas, cum ad plura hanc extendi fateamur: ita absolute asserendum censent Vasquez noster 1. part. quæst. 19. commentario ad artic. 10. noster etiam Suarez opusculo 4. de libertate diuina d. 2. sect. 1. fine: Sed falluntur tamen in legitimatatis consequentia admissione, est enim comparatione vtriusque libertatis inter obiecta solum honesta, & praua speciem legitimatatis, (non autem veritatis ut iam ostendam num. 6.) videatur habere; absolute tamen ex impotentia Dei ad peccandum, ad quod libertas creata, eiusque potestas extenditur extensio absolute minor diuinæ libertatis perperam inferitur: sic ostendo: quia maior extensio libertatis (de qua hic agitur, agique solummodo potest, ut diximus quæstionis præfatione) ex maiori absolute amplitudine obiectorum, ad quæ ferri indifferenter potest, debet pensari, at quamvis comparatione vtriusque libertatis facta respectu boni, & mali moralis ad pauciora obiecta extendatur diuina, quam humana, ac subinde respectu eorum obiectiua magnitudo extensio diuinæ minor sit, quam creata; alit respectu magnitudinis extensio omnium obiectorum, ad quæ vtrique referri indifferenter potest (vnde absolute magnitudinis, & maioritatis extensio alterutris libertatis sumi, atque inferri denominatio debet) absolute, longèque maior est magnitudo extensio increata, quam creata libertatis: ergo statuta peccandi potentia in creatura, & impotentia in Deo, ac subinde negata libertate Dei ad malum, & coarctata solum ad bonum, & admissa (ut est) in creatura libertate etiam ad malum neque est, nec dici absolute potest extensio maior, quam Dei, creaturæ libertas. Minor patet: nam infinite plura sunt obiecta cum infra, tum supra naturam, quæ Deus indifferenter velle, ac facere potest, nequitque absolute, nedum indifferenter, facere creatura, quam sint obiecta praua, quæ creatura facere indifferenter potest.

CERTAMEN II.

Maiores diuinæ libertatis extensio, quam create, quæ ad malum potest, solâ comparatione ad vtrumque ostenditur.

1. Existimo ob hæc doctissimos Patres, de absolute maiore libertate extensio creaturæ, quam Dei solum respectu actuum moraliter bonorum, & prauorum fuisse locutos: attamen sit secunda conclusio. Adhuc respectu eorum Dei libertas extensio maior est, quam creaturæ, ita Ruiz de Montoya d. 8. sect. 2. & probatur. Primo ex Patribus Augustinus de impotentia peccandi Beati; nam cap. 1. f. Eucharisti. *Postea verò in illo statu Beatitudinis sic erit, ut male velle non possit. Nec ideo vero carerebit arbitrio: multo quippe liberius erit arbitrium quod non poterit seruire peccato, & 22. de ciuit. cap. 30. circa med. Nec ideo liberius arbitrium non habebunt, quia peccata ei delectatione non poterunt. Magis quippe liberum erit à delectatione peccandi usque ad delectationem non peccandi indeclinabilem liberum. Nam primum liberum arbitrium, quod homini datum est, quando primum creatus est rectus, potuit non peccare, sed potuit peccare; hæc autem, & necessarium; eo potentius erit, quo peccare non poterit: Sed quoniam maior libertas, & potentia asserta his locis ab Augustino de intensio solum maiore videtur; subiungenda alia eiusdem sunt, quibus cum de maiestate etiam extensio, & sensille, & locutum fuisse clarescat 15. de Trin. cap. 15. *Magna diuini verbi potentia est non posse mentiri, quia non potest esse illic est & non, sed est est, non non: quia non sententiam dicit ex Dionysio 4. de diuinis nominibus vers. fin. & cap. 8. circa medium,**

medium. Nazian. orat. 2. de filio Dei 4. de Theolog. circa med. quibus consonant Anselm. 7. Prolog. & comment. ad Timot. *Negare seipsum non potest*, vbi & Sanctus Thomas Magister in 1. d. 42. §. 2. & 3. vbi communiter Scolastici citati à Ruiz proxime n. 7. & recitati d. 39. sect. 1.

1. Intrulit autem ex sepe à se statuto principio Augustinus nimirum impotentiam ad defectum quonvis, maximam potius potentiam, quam veram impotentiam esse: id quod rationem à priori nostræ continet conclusionis, atque exemplo impotentia Dei ad defectum Physicum illustravit 5. de ciuit. cap. 10. *Neque potestas Dei minuitur, cum dicitur, mori, fallique non posse, sic enim hoc non potest, ut potius si posset, minoris esset utique potestatis*: Dicitur enim Omnipotens faciendo, quod vult non patiēdo, quod non vult: quod si accideret, nequaquam esset omnipotens: unde quidam non potest, quia Omnipotens est: quo principio ad præsens institutum ita vsus fuit Anselmus, vt efformanda pro conclusione nostra rationi vix labori nostro locum reliquerit Dialog. de lib. arbitri. cap. 1. post med. scribens: *Quoniam liberum arbitrium diuinum, & honorum Angelorum peccare non potest, non pertinet ad definitionem liberi arbitrii posse peccare. Denique nec libertas, nec pars libertatis est peccandi potestas*. Probat sub inferius primo, quia qui sic habet quod deest, & quod expedit, & hoc amittere nequeat liberior est, quam ille, qui sic habet hoc ipsum, vt possit perdere, & ad hoc, quod deest, & non expedit, valent adduci: Probat secundo hac ratione inferius. *An putas, quod additum minuit, & sublatum augeat libertatem, id, aut libertatem esse, aut partem libertatis? Non hoc putare possum. Potestas ergo peccandi, quæ addita voluntati minuit eius libertatem; eisi diuidatur, augeat, nec libertas est, nec pars libertatis.*

3. Ex his sic instruitur conclusionis nostræ ratio à priori: libertas stat in potestate ad vtrumvis extremum, vel contrarietatis, vel contradictionis: ergo solum potest augeri extensiuè augmento potestatis: At impotentia ad peccandum est augmentum potestatis, & potentia ad peccandum est defectus potestatis: ergo nequit augere adhuc extensiuè libertatem. Minor est expressa Patrum prælatorum, & exemplis, quibus illam probant perspicua: etenim ex eo, quod Deus posset destruere seipsum, falli, mentiri, suamve Omnipotentiam deponere: nec maiorem extensiuè adhuc suam Omnipotentiam, aut dominij potestatem esse sanus Theologus admittat, nec præfati Patres patiuntur. Nam ea posse impotentia est absolute, siue potentia imminuta: ideo enim ea creaturæ possunt, quia earum potestas imminuta, & quasi dimidiata est impotentia admixtione: inde enim mori, falli, mentiri, ac sui dominij potestatem possunt deponere. Deus autem, quia eius omnipotentia ab omni impotentia suppurata, & excocta est: ac similiter potestas supremi dominij, vique, & facultas cognoscitiua ab omni defectu, & impotentia cognoscendi obiecta, ea agere nequit ac subinde eiusmodi potentia in Deo in genere potestatis sunt extensiuè etiam maiores: quia eam habent partem potestatis, quæ similibus creatis potestatibus, & potentis deficit. Non quidem quod paribus physice, vel metaphysice aliqua ex eis diuinis potentis, & potestatibus coalescat: sed, quod è conceptu suo indiuisibili (vt de reliquis diuinis sepe monui) cum impotentia, & defectum potestatis excludat.

4. Confirmatur: Nullus verus conceptus potentia esse in creaturis potest, quod in Deo exemplar non habeat formæ, lequod, est longe in illa linea imperfectius, tamen imitetur: sed in Deo non est exemplar formale potentia peccandi: ergo creaturis non est potentia, sed impotentia, & infirmitas, quod egregie docuit Dionysius de potestate nostra ad malum, vbi proxime his verbis. *Non tamen efficientes sunt malorum rationes, atque facultates, sed imbecillitas, & infirmitas*. Huic rationi aditipulantur præter citatos Patres ij omnes, qui asserunt potestatem peccandi esse potestatem deficienti, non efficiendi: sunt autem pene innumeri citati à nostro Ruiz disput. 28. sect. 1. & 2. & fere Theologi omnes, & præsertim Sanctus Thomas frequens, legendus maxime 1. part. quest. 62. ad 3. & 1. 2. quest. 75. art. 2. & quod potissimum est, Damascenus pro opposita sua sententia citatus à nostris Valquez & Suarez ex 2. de fide cap. 27. vbi nostra potius fauet: so-

lum enim rationem reddit peccabilitatis creaturæ, siue libertatis creatæ ad peccandum, quod creatura rationalis fuerit ex nihilo producta: vti etiam Patres, & Theologi passim docent: quia verò parte ex nihilo sunt, potentiam postquam non habent: sed solum potentia negationem possunt habere.

5. Confirmatur vltierus: quia ad id totum actionis præter nostræ, aliquod effectiue potest libertas creatæ, potest & diuina, de factoque concurre, vt dogma Theologicum est: solumque determinatio, qua eandem suam actionem cum Deo effectiue ponit, quaque à bono suo vero infirmitate sua deficit, ac deficit propria creaturæ, propterea ipsa est: ergo in iis omnibus, quæ ad potestatem effectiuam libertatis spectant, æqua vtriusque ex parte etiam obiectorum, ad quæ vtriusque potestas libertatis extenditur, potius est: etiam infirmitatis, & impotentia, ex qua ea actio, propterea à creatura est, pronata, defectum libertatis diuina potestas non habet: qui quidem absolute augmentum non est, sed curtiat potius potestatis: confirmatur vltierus: quia potestas libertatis est potestas voluntatis, potestas autem voluntatis potestatiua solum est potestas ad bonum: quare nec peccant ad malum, qua tale, volendum habet potestatem ad libertatem: sed ad volendum bonum delectabile in se circumstantiis, in quibus à recta ratione, & lege deficit ac deuiat, quia hanc amet deficientiam: neque autem possit qua talem; ita illam materialiter volens sibi faciat voluntariam: secus autem Deus, qui neque non vult in iis circumstantiis ad bonum illud prosequendum voluntatem nostram determinari, siue illud velle: ergo, quoad facultatem volendi, qua voluit, & effectiua, ac subinde potestas proprie est, æqua est obiectiua sibi creatæ, & increate libertatis, adhuc respectu boni & mali: etiam, quoad facultatem defectiuam, quæ potius infirmitas est, ac impotentia ad aliquid vltierus (quod nihil potius est) creatæ extendatur libertas, quam diuina, quæ eius impotentia, & infirmitas defectu ampliorum sane habet potestatem: quare & est diuina libertas, quoad potestatem, & facultatem, quam libertas & cit: non solum intensiuè perfectior, sed extensiuè auctor.

6. Hæ quidem rationes in Patrum testimoniis implectis, ac penetratis extant pro maiori extensiuè libertatis diuina, quam creaturæ, adhuc respectu boni, & mali moralis, etiam Deus ad bonum, quoad speciem determinatus sit, atque impotens ad malum, vt dogma Catholicum fert. Plures alias rationes, & confirmationes, cum ex eis testimoniis, tum ex Theologorum istius doctrinis instruitur pro eadem conclusione Ruiz noster citatus: quæ, nisi ad has à nobis formatas reducatur, nihil præter maiorem perfectionem intensionis libertatis diuina, quam creatæ, probant relaxat ad bonum, & malum morale: quare eam de intensiuè maiorem, non autem secundum hanc, quoad speciem, difficultatis maioris: quæ verò contra hanc secundam conclusionem opponi possunt ex datarum probationum doctrina, & intelligentia labalcent.

QVÆSTIO III.

De necessitate Dei ad optimum.

EX hac etiam parte maioritas extensiuè libertatis diuina, quam creatæ impet potest, si enim ad optimum, siue ad melius ex obiectis propositis Deus necessitatus suæque natura determinatus sit, curtiat sphaeræ obiectiue eius libertas, quam creaturæ: optimum erit: quin ad ampliorem potestatem recurrat, quem ostendimus in impotentia Dei ad peccandum, vt inde pluribus quasi paribus potestatis diuina libertatis potestatem constare, vel integram eius potestatem effectiue potestatis diminutionem per impotentiam & infirmitatem, qua libertas peccandi constituitur ostendimus, ac subinde in genere potestatis, non intensiuè solum sed extensiuè etiam, quam potestas libertatis ad peccandum

candum esse maiorem, quemadmodum totum quodvis atque integrum parte, & decurrit quovis generis illius extensio etiam maius in eo etiam genere absolute est. Hæc autem ratio in præfati non currit; cum facultas, & potentia cuiusvis boni moralis prosequutina, non infirmitas, sed virtus voluntatis sit, nec potentia defectiva, seu defectus potestatis, sed effectiva potestas, & potentia: quocirca ex impotentia Dei ad aliquod bonum, etsi alio minus, extensio minor divina libertas, & potestas, quam libertas creata sit, videtur contineri: et hoc spectat id ad maiorem intensiue libertatem divinam.

CERTAMEN I.

Quæstionis scopus, & sensus.

1. **N**on est autem quæstio de necessitate Dei ad optimum, utrumque volendum, sed solum efficax. Nam Deo volitionem ad omnia, etiam, quæ non sunt, sed pure possibilis sunt, & in ea quæ de facto sunt, secundum possibilitatis suæ statum fieri necessario, vel libere pro opinionum diversitate (contra quas supra egimus) valde committere sententiæ quin à Doctore villos, etiam ex his, qui pro necessitate Dei ad optimum sunt, ratione optimi, vel melioris ad alterutro modo divinam volitionem erga possibilia admittendam, vel abiciendam fateatur: etsi autem nos ad ipsam possibilitatem divinam voluntatem alterutro modo fieri negemus; aut in omnium existentiam fieri pro libito inefficacis desiderio posse, optimi ratione non attenta asserimus. Ex quo inferius forte efficaciter conclusionem nostram confirmabimus, cum autem de necessitate ad optimum inquitur, de optimo efficaciter adeo volendo rebus secundum se, & bonitatem suam seu physicam, seu moralem, seu conducentiam ad bonum intrinsecam, secundum etiam Dei terminant volitionem disputatur: Nam, quæritur a voluntate divina, quæ in ipsis impletur, denominatur, extrinsecus creata præ non creatis, & factis optima esse citra dubium est: eo siquidem sensu Damascenus Dialogo contra Manichæos, circa med. ac. verbus finit Anselm. cap. 10. & 11. reliqui Patres, immo & Catholici omnes, quidquid Deus vult eo ipso bonum, & iustum esse facientur.

2. **P**rimus quæstionis sensus. An Deus ita ex infinita sua bonitate, & ad bonum summe expedita, promptaque voluntate, aliis semotis, feratur in optimum, ut non possit non illud efficaciter velle, & producere? quo sensu Theologorum, Catholicorumque nemo Deum teneri ad efficaciter amandum, & præstandum optimum admittit: si enim recideret in errorem VII. c. 1. faterique tenebatur, optimum hoc ex creatis ab æterno esse, Deo nimirum coævum contra scripturam: neque aliud producere potuisse, quam produxit: nec potuisse facere meliora, immo nec alia, quam facturus sit, feceritque facere posse: quod si suo ordine necessario fieri à Deo possibilia autem, ut prius ex eis optimum faciendum sit, deinde quod ipsi in bonitate proximis: fiet inde possibilia tandem omnia, etsi posterius, & posterius natura esse facienda saltem in genere, & specie sua: ut nequeat non speciem omnium aliquod individuum absolute maneat; immo neque illius aliquod individuum: siquidem numero maiore creata bonitas absolute maior est, & augebitur: quæ omnia, & singula absurdissima, & contra omnes Patres, & Theologos sunt, ut supra contra VII. c. 1. sum ostendimus, & Dei in creaturis faciendis libertatem prorsus eliminant.

3. **S**ensus igitur quæstionis huius inter Catholicos non est de omnimoda necessitate Dei ad optimum, cum quoad speciem, tum quoad exercitium, siue contrarietatis, & contradictionis: utraque enim asserita, nulla Deo in suis operibus libertas dogmatica relinquitur: ergo de necessitate Dei quoad speciem, seu quasi contrarietatis ad optimum præfens est quæstio, ut quævis, tam optimum, quam deterius omnia possit absolute efficaciter

non velle, seu nolle producere, ac subinde universa, & singula libere absolute, atque ita, ut non producere poterit, omnino producat, ut fides docet; aut eam in eis edendis necessitatem absolute patitur, ut casu, quo aliquid efficaciter voluitur producatumque sit, ex ibi propositis optimum, seu melius ex ipsis velle efficaciter, & producere teneatur, non autem deterius: & id quidem dupliciter adhuc intelligi potest, vel absolute & solum bonitatis, & voluntatis divinæ inclinatione, quæ ad optimum, seu melius sit determinata, vel saltem ex aliqua suppositione: nimirum intentionis libere efficacis Dei alicuius finis consequendi, vel alicuius rei, aut rerum tam productarum: verbi gratia, supposita universi huius voluntate efficaci Dei libera, cuiusque subinde productione. Quibus suppositis necessitas Dei ad optimum, seu melius absoluta non erit: quandoquidem libertatem Dei in intentione finis, vel in voluntate efficaci condendi universum exercitum ea necessitas supponit: quare solum erit Deo eiusmodi necessitas ex suppositione.

4. **S**ecundo adhuc ex suppositione alicuius intentionis, & voluntatis, & alia suppositione quæstio procedit. Nempe, quod in aliquo, vel aliquibus generibus faciendorum optimum esse possit, siue in essentialibus rerum prædicatis, siue in accidentalibus, aut earum dispositione, administratione obiectiva: si enim optimum, ex quo perfectius aliud, siue essentialiter, siue accidentaliter esse nequeat, possibile non sit, quæstio de subiecto non supponenti, atque in terminis implicans erit: & cui proinde respondendum necessario sit suppositi negatione, ut vere, beneque respondeatur. Hinc tertio adhuc ex finis efficaciter intenti sub quavis etiam mensura obtinendi, si plura æque ad ipsum obtinendum equalia prorsus media sunt, ad nullum præ alio efficaciter eligendum, & apponendum Deum necessitatum manere extra quæstionem est: siquidem ex intentione, quantumvis efficaci, finis ad id solum determinatur voluntas, ut eligat, & apponat id, sine quo obtineri finis nequit: ex eo autem, quod æque medio alterutro possit, solum determinatur, ut alterutrum eligat, & apponat, nec utrumque omittat: quare vnius præ alio electio, & appositio libere voluntatis electioni relinquitur. Aduerto tamen nostrum Ruiz d. 9. sect. 1. num. 6. ad mensuram finis efficaciter intenti perperam computare, quod finis per hæc determinate media præ aliis obtineatur: ea siquidem finis solum intentio non est, sed & illorum præ aliis mediotorum efficacis electio: qua posita, & determinata, aliorum electio est, consequenter impossibilis: quare quæstioni præfenti (quæ de necessitate antecedente ex suppositione intentionis seu alterius voluntatis efficaciæ anterioris Dei de aliquo etiam sub tali mensura obtinendo tota est) locus non remanet.

CERTAMEN II.

Doctorem placita aperta.

1. **I**n quæstione igitur præfenti plures excogitari possunt pro affirmante parte opiniones duæ pro absolute Dei necessitate ad optimum ex intentione finis, vel voluntate alia efficaci, verbi gratia, creandi mundum præsuppositis pro duplici generis necessitate, nimirum physica, & moralis: Physica est in præfenti, qua Deus decreverit, si casu, quo ex propositis obiectis creatis electurus esset non optimum efficaciter eligeret, atque operaretur, sed deterius. Moralis solum est vehemens quædam voluntatis divinæ inclinatio ad optimum præ minus bono, cui, moraliter loquendo, nequeat nisi ægerime resistere, etsi physice absolute possit: quemadmodum mater, etsi physice filij imminentem iugulationem à se impedibilem videas, possit non impedire; aut non impedire moraliter, nequit: quare necessitata moraliter est ad eam impedendam ex naturali materno affectu erga filium: vocatur autem necessitata moralis, quia contra tam vehementem inclinationem ad oppositum obniti tantaque illam difficultate superare, vel nunquam mos est, quia est absolute fieri physice possit, vix rarissime contingit.

Continget: idcirco in iure leges, & præcepta de rebus non, nisi maxima difficultate superata, exequendis de re impossibili absolute censentur, quia iudicio hominum, vñ communi edoctorum, pro impossibili eorum executio reputatur. Non addidi tertium necessitatis metaphysicæ membrum, quia respectu Dei in suis decretis efficacibus ab alia superiori causa independentis physica, & metaphysica necessitas, & determinatio eadem prorsus antecedens determinatio, & necessitas est; etsi in causis creatis determinatis ad agendum, (cuiusmodi naturalium causarum est) antecedens physica necessitas, valde à metaphysica sit diuersa, vt de medijs formalibus, vt futura à Deo cognoscantur, præsertim contingentia, opportune obseruamus, ostendimusque controu. 2.

2. Prima sententia asserit Deum determinatum esse, ac necessitatem physicæ, quoad speciem ad optimum, immo & metaphysicæ (quasi hæc supra physicam aliquid addat) ad optimum efficaciter volendum, & præ minus bonis eligendum, quin aliquam suppositionem voluntatis efficacis diuinæ requirat: ita expresse noster Antonius Perez Valiende d. 6. de volunt. cap. 5, conclus. 1. num. 41. eamque probat ex Patrum testimonio, & sententiis, quas per sectiones fere totas disputationis 9. & 10. longissimarum recitat Ruiz ad capita summam in se redactis cap. 4. eo enim omnes tandem euadunt: Deum, si non eligeret, ac faceret meliora, deterioribus omissis, non fore Deum, & quidem, si Patrum sententia hæc sono, ac significatu rigido, atque, vt absolute sonat, accipienda sit, nec occasione eam proferendi, aliusque ex contextu, & intento Patrum attentis, quæ certamine 3. expendimus, id omnino probant. Secunda huius Authoris probatio ex eo principio ab ipso statuto cap. 1. 2. & 3. ductoque discursu ad dictis ab eodem disput. 5. nempe, omne à Deo eligibile æqualis bonitatis esse respectu Dei electuri quætionem destruit, Patrum testimonio, quibus suam conclusionem hic probat, aduersatur, ac insuper his etiam prætermisissis oppositam probat conclusionem. Nam si respectu Dei electuri, & electionis diuinæ de quouis obiecto perfectioni, vel imperfectiori æquale virtutemque est æquæque bonitatis, & honestatis erit diuina alterutrius electio: vnde determinatur ad perfectiorem electionem determinatur. Ceterum si attendit hic Author ibi, & locis ad quæ se refert, legatur, præteriti quætionem non responderet, sed alteri de æqualitate diuinarum volitionum, circa quæ, vis obiecta, ad disputationem de moralibus Dei virtutibus spectanti: in præteriti ergo physicam Dei ad optimum necessitatem absolute, nullaque facta suppositione asserentem (hoc Recentiore excepto) nullum Authorem reperio; etsi Doctorum reliquorum pro alijs affirmantibus fundamenta, hanc etiam, vel nihil, (quod verius est) probent: inuocant tamen Recentiores ab Herize d. 20. cap. 5. de optimo in genere moris (non in physico) efficiendo necessitatem Deo absolute assignant.

3. Secunda sententia physicam necessitatem nullatenus Deo esse, admittendam verò esse in Deo moralem ad optimum, præ imperfectiori, eligendum, necessitatem. Ita noster Granadus 1. p. d. 3. verum si eius ratio attendatur, nomen solum, non autem rem necessitatis physicæ Dei ad optimum (quam solis vocibus negat) exhorruit; si quidem, ex Patrum testimonio, & rationibus pro sua hac morali necessitate adtribuenda Deum non fore Deum si ab optimi præ minus perfectio electione deficeret, absolute concludit: quod è physica solum necessitate ad optimum concludi potest: qua etiam in re se, vel suam de necessitate physicæ mentem moralem voce texisse, vel auribus, singularitatis, & nouitatis timidum, temperasse, vel proprium necessitatis moralem significatum non attendisse satis ostendit: etenim eius significati explicatione, à nobis num. 4. ex proprie dicta morali necessitate defectum in se illum, qui ab ea defecerit nullatenus referri potest: quare Granadum pro prima sententia censco recensendum. Pro hac verò secunda sententia proprio sensu morali necessitatis Dei ad optimum de se, ac nulla suppositione alterius anterioris efficacis voluntatis diuinæ moraliter necessitati vnum (æstimatione tamen mihi mille) Authorem video Patrem Sebastianum Izquierdo doctæ scientiarum sua Pharo notissimum, ex an-

triquo familiarem ac in Philosophico, & Theologico Magisterio collegam meum: quem propterea, ac propter ingenij præstantiam ingeniosos Murcianos Recentiores pluribus in locis nominati, & quia tunc, cum prælo scriberem, Primariam Marcæ cathedram regebat. Hic ergo ingeniosus Magister moralem necessitatem vniuersi Dei ad optimum asseruit, vt autem erat ingenio præditi, & subtili morali necessitatis à physica valde distinctam percipit, & explicuit, vt nos citato n. 4. explicationimus, sicque facile illationem à necessitate morali minus bene intellecta ad physicam, ac metaphysicam vitans, ac subinde defectum in se Deum, si minus boni electio- ne necessitati morali non inferretur: quo etiam sensu moralem necessitatem hanc Dei ad optimum aduinit Beatus 1. p. c. 12. num. 6.

4. Tertia sententia ex suppositione voluntatis creati vniuersum hoc optimum quod in eo est ex physica necessitate Deum velle efficaciter producere debere asseruit; ita planè Raymundus Lullius: ex eo siquidem principio generali incarnationis (quod optimum mundi huius creandi atque creati opus erat) efficacem voluntatem diuinam, & executionem ex necessitate physica Dei mundum efficaciter decernentis obuenisse intuebatur, vt ex eius scriptis constat, ac insuper ex eius doctrinæ addiditissimis intelligentissimis testibus: à quibus vñ rationem, & etiam hanc Lullij mentem didicisse testis omni exceptione maior nobis est Valquez tom. 1. in 3. p. d. 1. cap. 1. cum quo obinde in eum sensum interpretari sumus Lullium controu. 1. de incarnatione d. 1. q. 1. certant. Noster Ruiz de Montoya eruditissima sua d. 9. citata, quam volens sententiam inducere à Lulliana hac (me iudice) immò neque à prima deuiauit. Ait siquidem ex suppositione creationis vniuersi huius, si optimum non velle efficaciter, sed loco illius deterioris, cum quoad creaturam v. g. aliud incarnatione inferius, tum quoad accidentalia, v. g. dispositionem, ea qua mundum disposuit, & administrat deteriorem, Deum non fore: quod è sola physica necessitate ad optimum deducitur: eoque rigido sensu Patrum, quæ refert testimonia intelligenda contendit, etsi sententia huius horrore voce morali necessitatis voluerit extenuare, vt de eius discipulo Granado dicebamus num. 6. immò si vniuersaliter sententiarum, quas ex Patribus recitat rigido, quo ille vult, sensu intelligantur, attendanturque rationibus, quibus ipse conclusionem probat, vniuersum ac nulla suppositione facta Deum ad optimum decernendum, & exequendum necessitate, voce morali, re physica, teneri sensibile dubitet nemo: etsi probationes, cum ab autoritate, tum à ratione vniuersum probaturas subueniens, sect. 1. n. 10. concludit, sub init. semper se in ea disputatione de optimo relictæ ad notam feriem creatorum, & creandum in vniuerso probentur.

5. Quarta sententia (si cum tertia, & prima sententiam Ruiz recitatum nolis confundi) asserit ex intentione efficacis Dei alicuius finis sub certa mensura præsupposita Deum ad optimi medijs electionem, & executionem teneri, si vniuersum optimum sit ad illum in tali mensura obiectum, si enim æqualia plura adesse præstare possint, nullum eorum melius alijs, nedum optimum est: & hanc necessitatem physicam esse merito asserit Ruiz sect. 1. citata n. 4. Huic sententiæ valde fauere videtur Anselm. lib. 1. c. 16. & 17. Richard. Victor. t. 8. de Incarnat. Verbi, etsi enim suppositionem solum peccati ad hanc verbi incarnationem necessario decernendam, & apponendam commemorant, tamen dubitandum non est, quin reparandi ab illo hominem intentionem efficacem Dei in illa suppositione contentam ac subintelligi voluerint Patres doctissimi qui peccatum secundum se ac præcisè Dei incarnationi nullatenus conuenienti ignorare minime poterant: quare horum Patrum eadem, summum, est cum ea, quæ alijs Patribus tribuitur. Nempe ex intentione efficaci reparationis hominum à peccato ad optimum eius reparationis medium necessitatem Deum physicè fuisse, ac subinde efficaciter intentionem antecedente determinatione & necessitate per actionem liberam efficacem intentionem à se ipso in deteriori liberam efficacem intentionem à se ipso in deteriori inducunt teneri. Patres qui ita expresse scripturunt retulimus contr. 1. de incarnat. d. 1. q. 1. & explicationem sensu eorum literatissimo quædamque vñ eos qui rigide

pro hac sententia stare videbantur: quorum aliam nunc pro eis, & reliquis interpretationem satis eorum contextui, & diffusibus addo: locutus scilicet ex non præsupposita reparationis hominum à lapsu præcisè, & absolute intentione; sed cum talibus modo, & circumstantiis, cum quibus non nisi per incarnationem, v. g. posset obtineri, ac proinde incarnatio medium unicum esset: quare rigore sermonis non optimum, cum nulla alia forent, ex quibus, seu comparatione quorum optimum esset, vel si alia media ad eum modum: & mensuram reparationis intentæ Deo suppetent; intentio tamen Dei vt in eo modo, & mensura, non nisi per medium illud finis obtineretur. Omnino fuit: quæ ratione intentio non præcessit electioni medijs illius, sed eodem actu, & actu, & finis & medium simul, eademque libertate voluit à Deo fieri, vt dicebamus n. 3. sub finequare extra præsentem controu. Patres istis sunt locuti.

CERTAMEN III.

Vera sententia affirmantis vniuersim exclusioni contradicens stabilitur.

1. Prima conclusio: Deus de se, nullaque suppositio-
ne alia efficacis voluntatis Dei, & productionis re-
rum facta physice ad optimum efficaciter præ deteriori
eligendum, & efficiendum necessitatus non est, est omnium
fere Theologorum conclusio, cui expresse nemo ausus est
adversari, eandem quidè Raymundi Lullij genium, qui ad
physicam necessitatem Dei ad decernendum, exequendumque
optimum incarnationis verbi opus mundi huius effi-
candi decretum efficacis supponit: etsi, vt notabamus eius
ratio de necessitate Dei de se physice ad optimum absq;
nullo libero Dei decreto præsupposito vniuersim, & abso-
lute probet. Adeo est de absoluta Dei, de se se solum, phy-
sice necessitate ad optimum efficiens, atque naturali ratio-
ni horrida conclusio: quod rursus patet ex nominis ne-
cessitatis moralis abusu, quod Recentiores alij, non simi-
lem modo, sed eandem re ipsa, ni fallor, conclusionem
necessitatis physice Dei absolute ad optimum quam sen-
tientes, obtulerunt: ne physice necessitatis nomine as-
serta nimis pudorem Theologicum soluisse viderentur,
atque à sua conclusione præ horrore Scholasticos arce-
rent, est igitur contra hosce omnes prima hæc nostra
conclusio, qui quouis nomine Dei de se physice neces-
sitatem ad optimum extrinsecum dixerit.

2. Patrones pro ea antiquos in terminis ipsis, vt aiunt,
vix vllum referre possumus: quia questio in terminis ab
antiquis intacta, apud nostrum Ruiz, eiusque discipulum
Granados recens est nata: etsi primus mundi huius
assumunt Doctores ex antiquis plures hinc inde, quasi
magis eruditione, & longissimis discursibus inducat; fa-
cilis tamen clariorque pro nostra negatiua conclusione
adducuntur: etenim omnes sancti Thom. interpretes 3. p.
quæst. 1. ubi de necessitate Dei decernendi incarnationem
agunt, nostræque conclusioni aduersam erroris in fide no-
tat Bartholom. Medina, Soarius verò temeritatis d. 4. de
incarnat. sect. 2. §. Dico secundò, & 1. p. q. 19. a. 3. & q. 2. s.
art. 4. ad 4. Caiet. Bañes, Zumel, Nazari, Nauarrete, Ripa,
Pescu, Cipulus Molina, & Vasquez, qui 3. p. d. 1. c. 1. in
lullium vique ad censuras inuoluitur, quod adhuc ex sup-
positione creationis mundi, necessariam incarnationem
ex ratione generali, quod Deus optimum decernere, &
facere teneatur, sicuti, & reliqui Doctores eam quæstio-
nem ibi tractantes, item Magister in 1. d. 44. & in 4. d. 1.
vbi etiam interpretes omnes, quorum nemo Deum ad
optimum, necessitatum non esse non supponit: nemoque
etiam ex iis qui aliqualem incarnationis asserit, non ali-
quam intentionem efficacem Dei de hominum repara-
tione, seu cum summa gloria sua per incarnationem solum-
modo possibili, sive ex toto rigore iustitiæ incarnationis
necessitatem defendit. Sed speciatim vniuersalis neces-
sitate Dei ad optimum, sive in genere physico, sive morali
& passio expressius negant. Scotus in 1. d. 44. citata q. 1.
Valencia 1. p. d. 1. q. 2. s. p. 3. Heriz d. 2. c. 1. sive vlt. de volunt.
c. 4. a. 2. 6. omnium Theologorum eam appellans. Alarcon
Christoph. de Orrego, de Deo vno. Tomus 11.

tract. 3. d. 3. c. 3. ac reliquis magis ex iustituro, & fuse Ar-
riaga 1. p. tom. 1. d. 2. 7. tota, sect. 4. de volunt. Dei præsertim
à sect. 2. ubi eam dilucide probat ex S. Thom. 1. p. q. 19. a. 3.
diuine voluntati solum necessitate, ex suppositione, quod
velit, concedente sicuti & q. 2. s. & 1. contra gentes cap. 80.
probante vbiq; ex independentia Dei à creatis omnibus;
eorumque, tam physica, quam morali bonitate creata, in-
create extrinsecæ independentiam, in connexionem ac
non indigentiam ad bene, siue ad melius esse: stant pro
hac etiam conclusione Cardinal. Lugo d. 2. de incarn. sect. 1.
num. 3. & Bernal. d. 3. sect. 1. n. 2.

3. Immensum pene esset Patrum testimonia, quibus
conclusio probaretur recitare. Dedimus plura q. 1. cert. 4.
hanc conclusionem continentia, & exemplum adhibentia
in voluntate efficaci incarnationis, adhuc ex intentione
efficaci Dei de nostra reparatione post lapsum Adami, &
nostri omnium in peccatum, (necum absolute, & secun-
dum se spectato Deo) in cuius voluntate efficaci exemplum
aduersarij ponunt. Aiunt enim Patres, cum ibi citati &
recitati, tum controu. 1. de incarnat. d. 1. q. 1. poruillo
Deum, adhuc posita ea intentione non incarnari, ac nos
per alia remedia redimere, etsi eius executio, cum phy-
sicè, tum moraliter obiectiue optima sit. Arque aliter cen-
sentes, stolidos vocat Augustinus 13. de Trinit. cap. 10.
ab illis verbis, *quis adeo despicitur rationemque subiungit*,
quia Dei potestati cuncta, creata, aequaliter subiaceant:
quod ipsum ait de agone Christiano cap. 11. Non autem
in prælectione inferioris, præ optimo, cuncta aequaliter
subiacerent, si ad optimum determinatus esset physice,
vt aduersarij pro prima sententia relati, immò & relati
pro secunda, qui physicam, vt diximus, necessita-
tem Dei secundum se ad optimum moralis necessita-
tis nomine, & abusu rectam defendunt, vt osten-
di: quod, vt eorum euasione inuoluitur referen-
dis & refellendis parcam, hic semel pro omnibus
argumentis, deinceps etiam instruendis, semel di-
xerim.

4. Et de iis quæ vñtato, vel innūto, vel monstro-
sè à Deo fiunt (quæ vtique deteriora sunt) siebat Aug.
epist. 101. *Habent omnia causas suas, atque rationes re-
ctas, & incusabiles, quæ Deus, vel vñtata, vel innu-
tata operatur*: quibus ait recta ratione, & moraliter bo-
ne, absque vlla mali moralis, aut physici Deo tribuendi
suspensione, creata deteriora de se physice: quare, & mo-
raliter ex obiecto suo deteriora velle efficaciter Deum,
atque operari posse: quam rationem sæpe exemplo elec-
tionis prædestinati præ reprobo approbat, & confirmat:
maxime q. 16. de veteri testamento, quia in electione
vnius misericordiam, in non electione alterius iustitia clu-
cet, quarum vtræque secundum rectam rationem & hone-
statem est, vt vnius defectus alterius præsentia supplea-
tur, si aduersus misericordiam; si noluerit iustus: quod ipsum
in volitione efficaci minus perfecti præ optimo obie-
cto, siue physice, siue moraliter reperitur. An verò
Dei volitio (circa quodcumque obiectum de se ho-
nestum perfectius, vel imperfectius sit) atque per-
fecta physice, & moraliter debeat censeri? Ad dis-
putationem de virtutibus moralibus Dei deinceps ha-
bendam spectat. Huc etiam faciunt quæ ex scriptura
recitabamus citata quæst. 1. certam. 2. vt expendenti pa-
tribus, claretque amplius ex rationibus subiiciendis pro
præsentis conclusione, quarum aliqua ad conclusionem
dogmaticam ea quæst. assertam deferendam, vel ad præ-
sentem nostram aduersa sua deserta vi consequentia ad-
uersarios cogent.

5. Probatur primò: à ratione ex independentia, &
inconnexionem Dei à quouis obiecto extrinsecò, adhuc
possibili, necum exercitò, & actu apponendo: atqui
ex necessitate physice Dei ad optimum extrinsecum, siue
physicum, siue morale, atque ex necessitate morali,
abusiuè dicta, quam hac conclusione impugnamus in-
ferretur connexio, & dependentia Dei ab aliquo extrin-
secò, non solum possibili (quod tolerabilis in Theolo-
gia est) verum actu, & exercitò apponendo: ergo im-
plicat eiusmodi necessitas Dei ad optimum. Minor pro-
batur: quia connexio, & dependentia physica, &
realis ab alio, tanquam à termino sue entitatis,
seu existentia est non posse vnum existere in se,
quin existat aliud: atqui posita hæc necessitate

sive physica, siue morali abusuè, non volito à Deo efficaciter, & absolute, & actu posito extrinseco optimo siue in genere physico, siue in genere moris, per hos necessitatis huius alterutro modo appellatæ assertores. Deus non esset Deus, sed à se, ac sua existentia deficeret; ergo ex ea necessitate asserta inferitur Dei in se, atque existentia sua connexio, & dependentia à voluntate efficaci Dei actuali, & exercita appositione, & existentia optimi, tanquam ab essentia, & existentia suæ necessarii, & essentiali termino; quod nemo Theologorum admisit, neque mentis sanitate admittebat. Hæc ratio à priori omnium Theologorum veterum est pressa, ac subtiliter expressa à Sancto Thoma locis citatis.

6. Id quod exemplis eorum minimorum, quæ produxit de facto, & ad species creatas, & vniuersi ordinem ex cuiuscunque virtutis motu, & impulsu eas produxerit, confirmatur. Nam pulicem specie vna, vel indiuiduo non efficaciter voluit, & exercito in rebus Deus absolute deficeret: etenim, vel totum vniuersum efficaciter voluit, & creatum à Deo: cuiusque, & partium omnium dispositio optimum quid est, vel est alio mundo, ac subinde sub alia dispositione imperfectius: si primum, ergo vel minima eius parte, etiam species, vel indiuiduo pulicis non decreta, & creata à Deo in tua sententia deficeret Deus; si secundum, ergo, quod Deus efficaciter voluit, & creauit optimum in entitate, & dispositione non est. Confirmatur inde rursus ex perpetua rerum mundi successione, qua videmus quotidie plura deficere, locoque deficientium, alia vel meliora, vel deteriora succedere: quare, & vniuersum etiam, quoad species monstrorum retro inuisas, & eius ordinem efficaci voluntate mutari: quod si vniuersum hodiernum diuersum entitatis, & dispositiue perfectius est, vel contra vtroque modo deterius: quod deterius est præ altero, nunquam potest à Deo apponi præ altero perfectiori, & perfectissimo, quod necessarium præeligendum necessitate physica asserit: neque enim sola extrinseca temporis (cuius ipse Dominus absolutus est) successio intrinseca necessitatis Dei de se ad optimum potest temperare: ex quo fiet res omnes à mundi constitutione, & quando Deus aliquod conseruare voluerit, in substantia & accidentibus, tam intrinseci, quam extrinseci immutatas, contra oculorum quotidianam experientiam necessarium perferuare debere: quoniam temporis successio (qua eidem subiacet difficultati) impedit, vt dixi: quod amplius ostenditur: si enim ea Dei ad optimum necessitas, quoad exercitum, & iam in Deo esset extrinseca duratio, Deum tenere nullatenus posset, quominus ex æternitate, & per æternitatem, tam optimum, quam eius durationem, & producere, & conseruare, quin Deus, suæque hæc cum illo necessitas deficeret.

7. Arguo secundo: ex hac necessitate inferitur Deum non posse efficere meliora, quæ de facto fecit, cum specificæ, tam indiuidualiter: quod frequentissimis testimoniis Patrum contradicit, & rationi, qui enim de se, à Deo finita, solum potest infinita potentia de se se minime pollet, vt supra expendebamus q. 1. sequelam proba. Nam, etsi in maiori perfectione, & bonitate specierum, & specierum in infinitum perfectiorum, & perfectiorum, atque in numero indiuiduorum in infinitum, maiore, & maiore, ac subinde extensius in infinitum perfectiore, & perfectiore, nec vltimum in perfectione, neque optimum sit, quove nequeat esse in alterutro genere perfectius: quare neque optimum impulsu bonitatis suæ affectiue, neque effectiue ab eius omnipotentia de facto produci, & apponi; aut quod ad cuiuscunque ordinis terminum, vt sic loquar in terminum, & supremum in alterutra linea perueniatur sunt perfectiores species, & numeri quam plurimi à factis, volitisque à Deo efficaciter ascendendo ad supremum intra ascensum finitum, cum specierum, cum numerorum: vnde si possit aliquam ex proximioribus adhuc, nedum in numero illo finito supremam, velle efficaciter, & creare: ergo non est necessitatus Deus ad optimum; quandoquidem, non optimum, sed deterius speciem, & numerum, imò, & deterius ex collectione illa finita perfectiorum, & perfectiorum præ eius collectionis perfectioribus efficaciter voluit, & creauit de facto: si non posset, ergo nequit meliora facere quam fecit, vt posita necessitate Dei ad optimum inferrebamus.

8. Dices: necessitatem Dei ad optimum à te assertam supponere optimum, vt cert. i. notabamus, quod absolute, siue in speciebus, siue in numeris, eorumque perfectione maiore, & maiore, siue intensius, siue extensius in infinitum esse haudquaquam potest: quare in his negari potius ad optimum decernendum, & exequendum. Eum ac necessitate deuincit, qua teneretur ad impossibile: sed id etiam ego supposui in mea probatione, etsi constare id nequeat cum tuis fundamentis. Nam in mundi huius, qui specierum, & indiuiduorum certo numero constat constitutione Deum fecisse, ac decreuisse optimum asserit: idque testimoniis Patrum de condito mundo, rebusque in eo contentis loquentium, ad sonum potius, quam ad mentem inductis contentis. Secundo: ex ratione, quam ex eis, & Dei bonitate deducis, fateri cogis Deum, etsi in eiusmodi re, optimum, quod in eis determinatum non est, non posse efficaciter decernere, ac producere; tam non posse producere, & velle efficaciter deterius in conspectu, & ex propositione perfectioris, siquidem vis impulsiva bonitatis Dei summe communicatiua sui, quæ ad se communicandum creaturis, quam possit summe, ex qua Deum ad sui communicacionem in rebus, in quibus optimum est teneri contentis; eadem cum in aliis, in quibus optimum non est vix quod perfectione intensius specifica, vel extensius numerica progressus repugnet, ad non eligendum, & producendum alterutro modo imperfectius præ simul propostione perfectione aqua necessitate Deum tenebatur latens tibi erit, vel vniuersum conditum optimum è possibile, & intensius, & extensius perfectione esse: quare: Deum his, quæ fecit, non posse facere meliora, vt contendit, vel Deum è summe bonitatis lux inclinacione, & impulsu ad optimum, in quocunque genere administratur, decernendum, & exequendum nullatenus determinari, seu necessitate physica in re (quoquo eam nomine compelles) nullatenus teneri.

9. Tertiò arguo: Deus de se, ac bonitate sua tenetur ad optimum ex propostis eligendum efficaciter, aut non possit, in rebus apponendum: ergo nullam habet in rebus decernendis libertatem, non nullam, quoad speciem (quam in his, in quibus optimum est negas) sed neque quoad exercitum, quod merito admittere recusas: etenim inde contra fidem inferitur mundum hunc esse ab æterno: siquidem ad ea, ad quæ, determinatus necessitatulque de se & natura sua, quoad exercitum eius Deus est, nunquam, nusquamque, Deus esse potest, quæ ea producat, etsi voluntatis interuentu apponendis his, quo ea efficaciter velit: quare, cum primum (si primum in æternitate Dei dicere fas sit) ex æternitate sua Deus effectus producat, vel implicatoriè Deus non erit: inferitur rursus ea omnia posita, quæ possibilia sunt, nec solum, quæ facta à Deo videmus, & credimus, ab æterno esse, ac subsecuturam æternitatem necessariò esse duraturæ: in cur Filius, & Spiritus Sanctus ab æterno, & in æterno suis principis originaliter procedunt: certe, sed qui sub identitatis essentia cum illis, inde solum probatur, quod ad eorum originariam productionem eiusmodi principia naturali necessitate tenentur: atque inde rursus eorum tritum probabis naturæ identitatem. Prima consequentia patet. Bonitas Dei à Deo de se communicatiua, ac diffusiva imitatiue sui in creaturas est, vt ex optimi propositione extremi, hoc præ alio deterius efficaciter velle Deum naturali necessitate physice tenet, ac determinat; quia ad deterius præ optimo eligendum sui compotem relinquat: atqui positum quodvis possibile respectu negationis sui, per te, ad libertatem exercitij simul Deo proponenda optimum est: ergo ex impulsu bonitatis suæ sui impulsu ad efficacem volitionem entium omnium positurum, non solum faciendorum, sed & possibilem naturalem necessitate ac determinatione physice in tua doctrina, & principis tenebitur, quin necessitatem ad optimum, quoad speciem, tueri possis, nisi ad omnia quoad exercitum, & naturam.

10. Argumentis hinc, vel contenta, vel certè contenta sunt plura, quæ minutatim & prolixè scribimus, & incantant, qui nobiscum sentunt Recentiores: Plura etiam capita dedimus ex quibus multo plura probationum notra, & impugnacionum aduersæ indiuidua, quæ pro suo capto, & ingenio poterit deducere: vnde Deum non fore Deum, si Adamus non peccasset: quia in aliquorum ex aduersariis sententia Patribus conueniunt.

non fuisset incarnatio, quæ optimam per hos est: duo tamen attingenda breviter restant, quorum primum d. proxima quæst. 1. teigimus, & multarum probationum huius conclusionis, & impugnationum adversæ caput etiam est. Nimirum orationes nostras quod optima nobis Deus donet, & gratiarum actiones, quod ea nobis dederit, in nostra conclusione viles, in affirmante necessitate Dei de se, naturæque suæ, reddantur inutiles, & frustraneæ Deique naturalia beneficia, & gratiæ etiam supernaturales præ minoribus gratiis, & beneficiis non erunt. Quæ quidem omnia contra eiusmodi necessitatem ad extrinsecum optimum morale, vel physicum substantiale, & entitativum, vel accidentale extrinsecum, vel intrinsecum dispositionis, ordinationisve rerum æque probant, vt pater. Secundum est, malè Granados, cum ex vna parte asserat ex necessitate, (quam morale vocat) Dei ad optimum, & non electione optimi præ minus bono Deum physicè defecturum & destruendum, ac non futurum Deum, æquet tamen necessitati morali hominis ad aliquod veniale committendum, nisi specialissima gratia à Deo præcursat, ex quo minime inferitur eum, qui absque ea speciali præcursatione Dei omnia vitare venialia (vt physicè potest) non futurum hominem, physicèque destruendum; sed solum morali illi necessitati deficere, cui reliqui de facto succumbunt: obnoxiique sunt, non autem essentia, & existentia suæ: sola enim necessitas physica altius præstandi inferit physicam deficientiam eius, qui eam habet, si illud non præstet: quare ex hac Granados illatione morali solum necessitas, qualis est admittendi aliquod veniale, non emittitur, sed physica, & quæ physicam impotentiam aliter agendi Deo affigit æque atque impotentiam physicam destruendi seipsum.

CERTAMEN III.

*Relique affirmantes sententiæ contradi-
ctoris probatis repelluntur.*

1. Si secunda conclusio contra nostrum Izquierdo, qui sua proprietate morali necessitatis nomen usurpans illam ad optimum Deo de se naturæque suæ & bonitate committere asseruit. Nos autem eam etiam necessitatem moralem ad optimum Deo denegamus. Probatum conclusio primo: quia Dei voluntas ad cuiusvis virtutis exercitium debet esse promptissima; immò æque, ac summe expectata ad exercitium virtutum omnium. Ergo implicat esse Deum inclinatum ad optimum, nullumve aliud obiectum extrinsecum ei suæ bonitatis impulsu non possit absque pene insuperabili difficultate à prosecutione efficaci illius extrinseci se continere, vel absolute, vel præ alio minori bono simul proposito quod ex alterius virtutis motu prosequi physicè potest. Secundò Dei dominium erga extrinsecum eo gradu minuitur, quoad aliquid in eo inducit necessitas: quare ex necessitate morali ad aliquid moraliter eius Deus non est: sicuti ex necessitate physica ad illud dominium Dei physicum periret. At dominium Dei erga extrinsecum omnia omnimode perfectum, atque omnino absolutissimum esse debet: ergo absque vlla necessitate morali ad aliquid Dei de se naturæque suæ sumpti. Confirmatur: quia suato idcirco, tam deesse dicimus, quæ habet, quam, quæ non habet, quia ex morali necessitate, quam eius voluntati avaritia inducit, vsum rerum, quæ habet moraliter reddit impossibilem æque, ac rerum quæ non habet.

2. Tertiò libertas etiam physica Dei arbitrii quæ valde ea necessitate minuitur: sicuti in nobis ex vehementi quavis inclinatione, quæ in aliquid agimus, seu adiungimus, quæ est absolutam physicam libertatem nobis relinquit, atque adeo absolute peccemus in mali prosecutione quantumvis naturali, suæ consuetudine nimia (quæ altera natura est) inclinatione, quæ moralem nobis necessitatem inducit in malum illud impellamur, agamurque, ac pene cogamur. Quartò: vt contra physicam necessitatem, quoad speciem; Dei ad optimum arguebamus sent. 1. a. 9. necessitas Dei morali, etiam quoad exercitium, inducitur: neque hoc negat hic consequentia laude dilecti

hr. C. Steph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

gnus Recentior: & omnia, quæ eo cert. contra necessitatem physicam produximus, proportionem servata contra hanc moralem necessitatem faciunt: erit enim Deus necessitatus moraliter ad peccati primi Parentis permissionem, vt verbum incarnetur, quod absque eo peccato non fieret; immò ad plura cuiusque peccata permittenda, ex quibus optima fieri perpenderunt: v. g. lapidationem Stephani à Paulo per Iudeorum omnium manus, ex qua pendit, vt oratio Stephani, *Ne statuas illis hoc peccatum*; pro Paulo etiam esset, cui orationi Paulum, siue eius conversionem Ecclesia debet: & id generis sexcenta absurda omnia alia, quæ, vel recensere; esset quam longissimum.

3. Quintò: Hæc sententia, quæ tota in bonitatis liberalitatis, ac misericordiae Dei commendationem, & laudem videtur excogitata, eique vnice innitens valde est ipsi iniuria: etenim, quo vehementior est inclinatio ad aliquid agendum minus est voluntarij, & liberi in eius executione vt notum Philosophis, & Theologis cunctis est. Maxime, cum inclinationis impetus, & impulsus tantus est, vt moralem necessitatem inducat, faciatque oppositum moraliter, & iuris æstimatione impossibile: vt Deo huius necessitatis morali author optimi omissionem præ deteriori, immò & omissionem absolute impossibilem moraliter facit: cum ergo vique adeo ea morali necessitate ad optimum, siue absolute, siue prælativè in Deo inducta moraliter libera boni illius à Deo communicatio, voluntariæque non sit, ac vix physicè sit voluntaria, & libera: æquid laudis, & commendationis diuinæ voluntatis erit, quod se communicet, ac diffundat in creaturas vix aliter facere physicè magis potens quam sol non illuminare, fouereque, aut ignis non calefacere, atque refrigerare: quidnam tantæ liberalitatis, & gratiæ in nos exercet, cum summis nos gratis, ac donis cumulat, vt propterea ipsi ingentes gratias, & habere, & agere debeamus: cum eis omnibus nobis donandis, vt ignis aqua, & sol quæ nos refrigerant fonsent quoad libertatem, ac subinde liberalitatem, moraliter loquendo, se tantummodo gerat?

4. Sed quid inquires Patres nobis Dei bonitatem, virtutemque, seu vim diffusivam sui in creaturas tantopere commendant: si Deum non magis ad bona creaturis communicandis, eisque ignoscendum, quam puniendum rationales peccantes, non agnoscunt; quin potius æque misericordiae, atque iustitiæ, ceterarumque virtutum eius voluntatem quasi æquilibrio positam sollicitant? Respondeo: Deum de se, ac de suo, quin aliud ex parte creaturarum extrinsecum expectet, bonitatem infinitam habere, quæ quidem ad se diffundendam cum subiectivè, tum obiectivè natura sua Dei sollicitat voluntatem: iustitiam verò diuinam, æque Deum ad malefactorum punitionem, cum subiectivè, tum obiectivè Deum, atque ad reliquos eius virtutis actus exercendos inclinare: ceteram iustitiam punitionis cuius inclinatio ad suos actus exercendos minor, quam misericordiae & bonitatis Dei ad suos à Patribus dicitur, vt se absolute exerceat extrinsecum aliquid requirit: scilicet creaturæ peccatum, quod cum finita malitia sit, non æque ad supplicia, & vindictam Deum mouet, atque motuum bonitatis indequaque diuinum atque infinitum quod bona sua etiam peccatoribus infensis elargiendi integrum motuum Deo est: quare merito de se sumptus Deus solum benefaciendi principium, & motuum habere dicitur, non puniendi, quod nos peccatis nostris apponimus. Atque hoc etiam à nobis culpæ ad punitionis, seu iustitiæ vindictivæ exercitium posito motu minus est, vt potest finitum, quam Dei bonitas infinita, vt ignoscit: quæ sola totum ignoscendi motuum Deo, ac proinde efficacius est, quin culpæ, quæ potius à venia, & beneficiis in nos conferendis Deum retrahunt pars motui vel ignoscendi esse possint: idque solum Patres volunt, cum Deum de se ad beneficia, quam ad supplicia prædicant nobis promptiorem, non autem maiorem eius ad vniuersum, quam ad alterius virtutis exercitium, propensionem quæ ad alterius actus moralem inducat Deo necessitatem.

5. Ex multis consequentiis à Deo in sacra pagina ap-
probatis (quæ defecturæ videbatur si hæc morali necessitas ad optimum Deo deficeret) & fuscè recitatis à Ruiz cit. d. non solum eam quæ (vt est ingenio acri) omnium similitudinem pro hac diuina necessitate morali Dei expendit, profero: Si autem vos, cum sitis mali, nostris bona data dare sitis

illis vestris, quanto magis Pater vester celestis dabit Spiritum bonum petentibus se: Etenim, si Deus ex maiori necessitate morali donandi Spiritum bonum, seu spiritualia dona hominibus petentibus teneatur, quam pater, & mater ex naturali erga filios affectu ipsis in necessitate edulias, vel alia petentibus dare tenentur, ac non illorum loco lapidem, aut scorpionem, consequentia non tenet, Christusque Dominus eo argumento nobis illudit, ut spem à Deo obtinendi petita erigat nostram argumento subtili & fallaci. Respondetur tamen facile argumentum hoc non Dei, secundum se, ac bonitatem suam naturalem sumptum necessitatem moralem probare. Hanc enim nos impugnamus; sed petitionibus nostris adhibitis. Secundo ex parte Dei liberum Patris affectum erga homines, vterius apponi, quem absolutum potuit non habere, ut textus exprimit ipse: quare conclusioni, quam impugnamus nullatenus suffragatur ex suppositione intentionis finis, alicuiusve efficacis decreti liberi Dei: & ne id quidem probat, sed daturum Deum quod satis facienda necessitati hominis sit, non autem optimum; adhuc ex paterno præhabito affectu donaturum.

6. Tertia conclusio ex decreto libero efficaci creandi mundum aliquem Dei bonitati adiuncto, vel creandi hunc determinate mundum, quem initio condidit, neque ad optimum mundum creandum, neque ad ponendum in hoc mundo optimum v.g. incarnationem, optimamve dispositionem physicam necessitate morale, quæ re eadem sit, vllatenus tenetur, est autem contra Lullium, & nostrum Ruiz ex tota eius sect. 9. Tripartita est conclusio: Prima pars de decreto de hoc, vel illo, vel alio mundo distinctiue est manifesta ex dictis, certam. 1. pro prima conclusione, nullam liquidem necessitatem addit hoc decretum ad optimum ex illis mundis condendum atque efficaciter discernendum, liquidem cuiusvis ex illis productione efficacis & infirmitati eius decreti satisfiat, quare ni de se naturaque & bonitate sua Deus necessitatis aliquo necessitatis genere ad optimum sit, nequit ex eo decreto necessitari, vel physice vel moraliter siue propriè, siue impropriè moralis necessitas usurpetur: constat autem ex dictis certamine secundo, & præfenti pro conclusione secunda nullo necessitatis genere de se natura & bonitate sua Deum teneri; ergo neque vlla ad illud tenebitur ex eius disunctiui decreti additione. Nec pluribus prima hæc conclusionis pars eget.

7. Secunda pars quoad productionem optimi nempe incarnationis ex suppositione decreti productionisque huius mundi: est communis fere omnium Theologorum conclusio in materia de incarnatione, qui Anselmum eiusmodi necessitati aperti ad fauentem, vel explicant reuerentes, vel deserunt aperte, ut vidimus controuersia prima, de incarnatione d. 1. quaestione 1. & quæ speciatim per seque attingimus certamine 2. numero 10. contra necessitatem Dei ad incarnationem satis hanc partem probant: item quæ ex Patribus etiam attingimus eodem certam. num. 3. ex hypotesi non solum mundi huius conditi sed peccati permitti, & efficacis intentionis Dei de hominibus redimendis.

8. Tertia demum pars probatur argumento, quod secundam confirmabit. Nimirum ex decreto efficaci, & creatione vniuersi nulla necessitate teneri Deum ad optimam eius dispositionem extrinsecam (formalis liquidem Dei ipsique identificata dispositio cum physice rum moraliter optima est.) Probatur primò: quia ex mundi huius creatione nihil determinationi ad optimam hanc dispositionem & obiectum Deo additur præter rerum singularum, & omnium, quibus vniuersum constat sui priuati, & communis commodi maioris naturalem exigentiam; atqui naturali rerum singularum, & omnium coniunctum existentie annuere Deus nullatenus tenetur, sed omni prius necessitate solutus annuit, potens omnino renuere, ut de singularum existentis quibus Deus de facto annuit minime, extant in scripturis, & authenticis historiis Ecclesiasticis exempla quam plurima de omnibus coniunctum sumpta ad commodum vniuersi maius exigendum nequeunt ita præualere iuri supremi domini Dei in vniuersum totum, & summae libertatis diuinæ: ut vtrumque ius determinent ad vnum, & extinguant. Con-

firmitur: quia maius, & præcipuum rerum singularum, & coniunctum omnium, siue vniuersi est in se permanente: attamen nulla necessitate tenetur Deus mundum, adhuc prosequenti iustanti, conferuare, ex eo, quod illud produxerit: quin durationis eius tempus libere prius decreuerit: ergo iure maioris commodi vniuersitatis rerum non determinatur vlla necessitate ad optimam eius dispositionem & gubernationem obiectum.

9. Vrgeo: quia vitæ, & mortis, siue existentie, & non existentie rerum Dominus absolutus omnino dispositionis earum, siue ipsis commodæ, siue incommodæ Dominus iridem absolutus est, etsi præ incommoda dispositione pereant: atqui Deus vitæ, ac mortis existentie, ac non existentie rerum absolutus Dominus est etiam coniunctum sumptum, siue ipsi commodæ, siue incommodæ absolutus Dominus est etiam coniunctum sumptum: ergo, & dispositionis earum, coniunctum etiam sumptum, siue ipsi commodæ, siue incommodæ absolutus Dominus est etiam fortiori iure, & exactione magis sibi commodam potest mundus à Deo polcere, quam indigentie, & precario: quod ab inductione necessitatis in Deo ad donandam mundo commodiorem abest quam longissime, immò ei contradicit: sicut preces propriæ cum propria coactione alicuius ad id præstandum, quod precatur. Confirmatur: quia nulli seruo, reive, quæ sub alterius Dominium absolutum cadit, ius exactum competere potest, ut commodissima ipsi dispositione cum ipso Dominus suus agat; etsi vitæ mortisque serui empitj Dominus pro libito non sit: immò necessaria ad necandam vitam debeat seruo ministrare: Denique solis, ac siderum circularis motus convenientissima, & commodissima mundo huic visibili dispositio, & gubernatio obiectiua est, eumque à Deo pro libito aliquoties impeditur, & aliquandiu suspensum fide credimus diuinæ, & indubitæ autoritatis historiis humanis: idque ob priuata solum huius, vel illius Reipublicæ, & nationis commoda, quæ in Dei voluntate citra vllam mundo visibili Deo irrogatam iniuriam præualent: multo igitur in summa libertatis, & potestatis domini supremi diuinæ vniuersi ad optimam sui dispositionem, & obiectum gubernationem præualebit.

10. Quod autem obiter insinuat Ruiz, Deum ipsam partem, ac membrum vniuersi huius esse, & cuius proinde iura propria, & priuata communi bono vniuersi cedere omnino debeant, vltima hac impugnatione præcaturum est: Nam, & pars huius vniuersi nostri Deus tuus erat, cum eius maximo commodo circularis motus solaris syderis, & celorum toties eius continuationi aliarum intercessit, idque, ut parvis minutule vniuersi maiori commodo consuleret: & quanquam, an Deus naturæ, & vniuersi pars dicatur rectè, vel secus, hic esse potest controu. de ente supernaturali in genere à nobis determinanda; id tamen certum est: partem vniuersi membrumve simpliciter, ac sine adiuncto aliquo dici non possit, sed solum vniuersi caput, membrumve præcipuum: sicut in politicis supremus, & absolutus dominus reipublicæ, ac Regni non pars regni, sed caput princeps, & Rex solummodo dicitur: quamvis, quia ordinata omnis politia & ciuilis potestas, & à republica tandem in Principem, siue primum, siue eius hereditario iure successores, emanant iuxta §. *Populus in eum insit*, de iure nat. gent. & ciuili altiusque à Deo supremo, & absolutissimo Regem, & ignoranturque domino promanant, ad Reipublicæ vniuersi sumptæ commoda præ priuatis suis Rex tenetur: ad quæ solum non autem ad sui destructionem populus suum eum ciuilem contulit potestatem, à Deoque supremo ipse, eum in bonum solum Reipublicæ collata potestas est: quare, & illi priuata commoda, personalia quæ iura cedere debeant, secus in Deo, cui potestas in omnia vniuersi, coniunctum etiam sumpta, nec ab vniuerso ipso neque ab alio superiore Principe collata est; sed à se, namque sua ipsi cum ad vitam, & existentiam, tum ad eorum necesse, & defectum, seu negationem competit Deo.

11. Demum ex peccati (cuius malum omni positum bonum in mundo hoc, immò, & in omnium mundorum positum lium coniuncto præponderat: atque in estimatione recte rationis creatæ, nedum increatæ, & diuinæ præualet) permissione haud levis pro tertia hac conclusionis nostra parte argumentum deducitur: vnde cumque cum

Deus ad mundi conditi optimam dispositionem, & obiectuam gubernationem Deus teneretur, teneretur etiam ad non permitendum, quod secundum rationem rectam summum malorum omnium esset, ac rationalis reipublicæ, præcipue animarum universi huius partis, destructum, imò totius universi dispositionis rectæ inuersionem, & subuersionem: Deulque proinde, etsi ad virtutis, & honestatis exercitium, præcipuum universi ornamantum, libertatem ad peccandum creaturis rationalibus debuerit relinquere ut Patres aiunt; aut peccatum permittere, & solum sufficientia, ac non habitura effectum ad vitanda peccata tanto universi malo, & subuersione non posset. Quod autem inde tot fructus Deus perceperit, calumniantur diuinæ providentiæ obmurmurationibus, & obiectiōibus satisfaciē, ut certamine sequenti dicam: supposita Dei in peccati permissione Catholica libertate; non autem impotentia Dei ad peccati permissionem necessitate Dei ad universi conditi optimam dispositionem, & obiectuam gubernationem apponendam, quam nunc impugnamus, inductæ.

12. Quarta & vicina conclusio. præcisè ex intentione efficaci alicuius finis, etiam sub certa mensura aliqua bonitatis obtinendi, dummodo plura media sint ad illum sub illa etiam mensura, nec infra, nec supra obtinendum ad nullius appositionem, atque efficacem electionem tenetur Deus, etsi illud optimum sit ut esse potest. Tota conclusio est omnium Theologorum præter extremam partem in qua asserimus ex pluribus mediis ad finem intentum sub determinatam aliqua mensura, nec inferiore, nec superiore posse esse medium optimum, & ceteris excellens, & tamen ad eum apponendum nullatenus tenetur Deus, utrumque opponitur sententiæ communis: probatur facile postremum: quia quantumvis efficax intentio finis, sub mensura etiam determinata, non determinat ad unum ex pluribus mediis sufficientibus ad id ipsum obtinendum de facto, si apponantur, ipso Ruiz sentente sect. 1. num. 5, sed præter optimum sunt plura alia media, quibus finis intentus sub eadem, nec maiori, nec minori mensura, quam sit intentus, obtineatur de facto, si quodvis eorum apponatur, etiam minimum, quod ad illum sub eadem mensura satis est; ergo ex ea intentione ad optimum ex illis apponendum non tenetur Deus. Minor est casus suppositus in quo discurrimus: quare nulla eget probatione: sicut neque consequentiæ legitimitas.

13. Solum restat probandum ad finem intentum sub determinatam mensura qui sub ea ipsa, nec ampliori, neque curiori pluribus mediis possit obtineri, posse unum ex illis ad hoc obtinendum finem melius alio, atque unum optimum illorum esse; id quod repugnantiam continere demonstrari censet Ruiz ibid. numer. 4. Nam quod ultra finem, & mensuram determinatam intentam à Deo per medium perfectius, seu optimum, vel citra totum finem, & mensuram intentam per imperfectius, & infirmum voluntatem Dei efficacem frustrabit: cum neutro obtineatur quid intenditur determinatè à Deo, sed magis, vel minus, quod in frustrabilitatē essentiali voluntatis efficaci Dei contradicit. Ceterum non animadvertit Ruiz mediū bonitatem, & conducentiam ad finem intentum esse sola virtute, quasi extensiva, ad finem tantum obtinendum, non esse merendam, in qua solum eius ratio concludit; sed etiam ex modo eam ipsam finis quantitatem obtinendam: nimirum breuitate facilitate, atque expensis minoribus; quod enim expensis minoribus maiore facilitate, & breuitate tantumdem finis apponet, quam aliud, melius, perfectiusque medium illis est: est breuissimè, facillimè, sumptuque minimo, erit illo non optimum ad finem obtinendum: quod, quia non animadvertit Ruiz eius discursu nec leuiter tangitur: exempla sunt obuia. Quod si dicas eam etiam facilitatem &c. intendi à Deo, ad quam solum perfectius, vel optimum conducit, destruis casum suppositum, & demonstrationem tuam: vel forte totam materiam conclusionis, si dixeris intendi finem sub ea qualitate, & mensura ut per optimum medium obtineatur: tunc enim intentio illa, & finis, & mediū electio simul eadem est: quare nequit vllō modo intentio illa ad optimi electionem verè determinare, quin determinet ad ipsam; quod minime repugnat.

14. Denique ut constet clarius quod diximus supra non semel in sententiarum relatione Ruiz sententiam, & mentem fuisse vniuersalem de necessitate Dei de se, bonitatisque, & natura sua absque vlla suppositione decreti liberi efficacis Dei, siue intentui, siue executui, legatur sect. 10. cui hunc titulum præfixit. *Multis exemplis ostenditur enervari Theologorum rationes, nisi supponant voluisse Deum optimum finem sub optimā mensurā*, etenim finis intentio primus actus liber Dei est nullum supponens, neque intentium, neque executium atque in singularum rationum: quas ex variis Theologis rota sectione refert ponderationibus suam hanc mentem iteratò detexit: & tam in iis, quam in reliquis argumentis ab autoritate, & à ratione morali, quam dicit necessitate physicam reipsa, & cui, si non pareret Deus defecturus foret, physicam inducere, sicuti & de Granada dicebamus, satis declarat.

CERTAMEN V.

Argumenta aduersariorum retunduntur.

1. A Ratione arguunt primò: è summā inclinatione bonitatis diuinæ ad se communicandum creaturis, quam illis tribus terminis *bonum, bonificatum, & bonificabile*, quæ etiam Trinitatis mysterio de Deo in sua arte demonstrando, ipsi familiaribus Raymundus Lullius instruxit: sed non maiore fructu, quam reliqua, quæ ex eis terminis demonstrari somniauit: sed quidquid cum ex vi hac impulsua bonitatis diuinæ ad se communicandum creaturis, & naturā affectione voluntatis ad bonum communicandi se optimo modo, & in quo minus displicentia sit, ut in optimo faciendo, discurrant, ac testimoniis Patrum confirmant Ruiz tota sect. 16. & Granados, dissectum satis est certum. 3. redditurque ratio: cur Deus de se, naturæque suæ magis ad bonum nostrum, quam ad malum: & supplicium inclinatus dicatur; quin tamen inclinatio hæc aliquid de summa libertate voluntatis diuinæ minuat, vel de suprema dominij potestate. Nec video, quo pacto alicui venire in mentem poterit optimum creatum, quod limitatè bonitatis est, nihilque Dei felicitati referens, atque essentia sua imbibitam imperfectionem creaturæ habet, qua sui affectum satis potest auertere, adeo posse, sui quasi impotem, diuinam voluntatem allicere, vel potius ad sui amorem trahere, penè inuitam; ut vix aliquid mortis maioris diuinæ relinquant bonitati. Argumentum aliud de carentia gaudij, quod Deus habet de optimo producto, multum, vel nihil probat. Multum: quia probat idem de bono non optimo, de quo Deum gaudere cum productum, atque in se existens est, æque est certum; ac proinde probat nihil ex creatis possibilibus posse Deum non producere, si hæc internum Dei gaudium, ac subinde intrinsecam eius felicitatem possint augere. Nec satis est gaudium aliud æquiualens de sui independentia ab existentia optimi, quod Deus haberet, si non existeret: illud enim gaudium habet etiam, cum existit; & tamen deficit gaudium, quod de actuali optimi existentia Deo accrescere admittitur; sed certe nihil probat obiectio: nam quidquid gaudij Deo intrinseci est, totum de summa sua bonitate est; quin de sibi extrinsecis bonis (quæ nihil internæ suæ felicitatis interlunt) intrinsecæ felicitatis, & voluptatis quidquam capiat. Reliqua à ratione omitto, quia ex dictis pro nostris conclusionibus euanescent.

2. Tam multa oblonga sua disputatione ab scripturæ, & Patrum autoritate concessit Ruiz, ut ea singulatim diluere iusti tomi negotium esset; ea verò ad capita aliqua redigi possunt. Primum ex Patribus asserentibus Deum assumpsisse naturam humanam ad nos redimendos, quia id melius fuit, & quamvis id ad necessitatem eligendi optimum ex intentione efficaci finis videatur spectare quare solum quartam conclusionem nostram impetere:

G 3 ast,

ast, cum ex ratione generali subiuncta in hac materia testimonia Patrum concludant Deum vniuersum ad melius, seu ad optimum, in quavis materia decenterendum, ac praestandum, teneri de se, naturaque sua videntur docere: quare Francfordiense Concilium de ea speciali materia agens ea ratione necessitatem incarnationis statuens epist. ad Episcop. Hispania vniuersum concludit. *Credamus: Deum omnia velle quae meliora sunt.* Vnde ex parte confutata manet tentata solutio Ariagae sect. 1. sublect. 1. numer. 5. §. *Secundo loco adducta*: sed bene ait rationem non necessitatem consequentiae faciendi, sed congruentiae iam facti, seu faciendorum: vnde illud *credamus*, non definitionem, sed exhortationem, vt (iuxta adeo verisimiles, & congruentissimas, ac Deo reuerentes rationes) ita sentiamus, continet: maxime, cum ibidem addatur, *cur ergo filius id non fecerit?* nempe naturali filiatione vnionis suae hypostatice naturae humanae, potius quam adoptiua per solam gratiam communieata nos redimere: quasi dicat: nulla nobis adesse ratio potest, quae nos ab eiusmodi pio assensu fortius auclat, aut in oppositum distrahatur, ac diuertat. Neque amplius voluit Anselmus 1. cur Deus homo cap. 16. & 17. & Richard. Victor. de Incarnat. verbi cap. 8. necessitatem incarnationis e peccati suppositione impensius asserentes, quam nullam pro opposito à nobis cogitari posse rationem congruentiae maiorem.

3. Secundum caput e Patribus providentiam Dei rectam, siue in mundi dispositione, siue in creatione hominis, & Angeli cum potestate peccandi siue in permissione peccati defendentibus, & ostendentibus facillime, & frequentissime contra haereticos, earum dispositionum, ac providentiae Dei obliuio, & impudentissimos obmuturatores, vel contra alios subitimos, & curiosos dubitatores ob disconuenientias, quas in eis rebus à Deo factis, vel dispositis proponebant: iis siquidem omnibus Partes semper constantes respondent: Deum in omnibus fuisse, quod melius, seu optimum est: idque à Deo enixe, vt quandoque (quod idem est) à iustitia defectum, vt aiebat Augustinus tom. 1. libro de quantitate animae cap. 3. *iustitia Dei factum esse vt non modo sint omnia, sed etiam sic, vt omnino melius esse non possint.* Sed plane hic, vbi strictius, rigidiusque contra nos verba Augustini sonant, nihil contra nos. Primo: quia, si ex virtute iustitiae, ex libertate, sine qua nulla exerceatur virtus factum quod melius est, quo melius esse nequeat; non autem necessitate naturali ad optimum plane fatetur. Constat secundo ex contextu, qui totus est ad suadendum, mortem appetendam, ne peccatum admittatur: quia, & si, tam sit difficile Dei lege, & iustitia ordinatum est qui simul gratiae auxiliantis vires suppeditat de suo, non minus, quam legem: nec iniustus est proinde, sed iustus: difficulta, iure suo vrens, praeciens, viresque ad difficultatem vincendam praecipi suppeditans: quare extra rem opponuntur verba Augustini.

4. Vniuersum autem ex occasione, & intento Patrum, cum ita loquuntur, Respondeo: eos ita loqui contra rectitudinis diuinae providentiae calumniatores haereticos, vel sciolos examinatores: in qua defecisse Deum, cum haec & nos alia meliora, imò mala physica creauit, ac moralia, seu peccata permisit, vt dixi. Aiuuntque primo: Deum à debito faciendi, quod melius, seu optimum esse omnino absolutum: quod conclusioni oppositae, non modo non fauet, sed formaliter, & immediate contradicit, solus pro reliquis Patribus audiatur Augustinus 3. de libero arbitrio cap. 5. vbi ait. *Ne fors dicis ea quae facta sunt, melius fieri debuisse,* atque, post varia, quibus hanc dictionem impugnat, his verbis concludit, *quidquid vera ratione melius occurrerit, hoc scias fecisse Deum & 1. contra aduers. legis. usque ad id desipendum est, vt homo videat aliquid melius debuisse fieri, & Deum credat facere noluisse.* Quibus adeo aperte de omissione melioris in rerum creatione, non quidem absolute, sed melioris debiti, siue, quod Deus facere debuit, Augustinus loquitur, vt mirer pro debito absoluto ad melius, seu optimum secundum se, ab aduersariis confidenter induci: & aliquot doctores, qui pro nostra sententia steterunt, quasi fulgure perterritos, in varios distrahant interpretationes: cum debitum absolu-

tum melioris, seu optimi secundum se Augustinus Deo eis testimoniis non asserat, sed quasi in hypothese ponat, solūque miretur, cum debito praestandi meliora indicari à nonnullis deteriora, non sine culpa, & vicio proprio non fatistaciendi obligationi ac debito suo Deum deteriora fecisse.

5. Atque, vt magis mireris horum, & similibus testimoniorum pro aduersa sententia à suis Patribus absolutum, eis ipsis secunda alia generalis solutio, & germana nostrae conclusioni minime aduersa interpretatio continetur: imò aliorum discursuum, quos ex aliis Patrum sententiis aduersarij opponunt eneuatio. Perpende verba illa, quidquid vera ratione melius occurrerit, & haec sequentis testimonij postremi, *vt homo videat aliquid melius debuisse fieri.* Cum enim discursibus nonnullis non sine creatoris vitio aliqua in mundo facta, vel permixta procaciter haeretici contenderent, scilicet non sine Dei iniuria enuolios disputarent: quasi in dicto erroris, & ignorantiae ipsorum bello, varios inanes eorum discursus esse probant: atque eorum, quae pure mala, & incommoda esse contendebant vberes bonorum ex eis capiorum, capiendorumque fructus solidis rationibus ostendunt: quo eos doceant, & conuincant creatorem creatorum Deum hominibus ipsius opera fugillanibus, non potentiorum modo esse, sed artificem sapientiorum, qui de malis ipsis in quibus nihil ipsi boni reperitur, tot bona, & scientia sua percalceat, & potentia producat: quare solum volunt Deum semper facere melius, seu optimum, non quidem quod in se, vel entitate tale sit, sed quod vera, ac non inani ratione hominum discursus, & ingenium assequi valeat, atque ad id credendum omnes praeteriti haereticos, & curiosos sciolos illos eis verbis hortantur.

6. Hac porro solutione ingens illa discursuum multis tot sectionibus à nostro Ruiz ex Patrum sententiis, & rationibus seruata subuertitur. Nimirum ex nostra sententia Patrum evacuati ponderationes grauissimas fructuum, & vtilitatum, quas Deus in rerum vniuersitate ex creatione, cum hominis, tum Angeli cum potestate peccandi, imò ex peccati permissione: ex postrema enim haec nostra solutio constat, quo ex omnes Patrum ponderationes tendant, nec debito sine ac soliditate canonis, Cassiani item, ac euanescente aiunt Patrum, ac piorum omnium laudes & sapientiorum maiores artificis summo praestitas, ac debitas ob vniuersi atque artificis & dispositionis eius opus. Equis enim Archytectus, inquam, magni artificis laude à cordato homine alsequatur, quod casulam luteam, aut tuguriolum fecerit, scilicet ac luteare possit: sed quod fecerit ingens, & eximie dispositionis palatium, gymnasium, aut aedem, in qua eius et maxime eniteat & innoscat: vereor tamen, ne diuini artificis laudes praecipue ex aduersa sententia euacuentur. Si enim ad optimum faciendum necessitatem paratur, vbi operum eius honestas? Si quidem ex ea, & eae, quoad exercitium, ipsi relinquuntur, vt supra ostendebat, atque (minimū) praelatio optimi producti, cuiusque artificis prae deteriori necessitatis eadem non artis, atque electionis est aduersariis fatentibus. Itaque: vt summum sic laudari potest: quod fecerit optimum, cum facere aliud nequeat: quemadmodum adamus, & sol à Deo tenent, & lucent, quia nequeunt minus nitere, & illuminare: cum tamen praecipua artificis laus in operis electione sit.

7. Et quidem in luteae casulae, & tugurioli erectione, eiusque delineandae solius scientia, artificis laus non efficeret vero maxima artis laus, & illam, & reliqua, quantumvis perfectissima aedificia, eorumque structuram ingulis aptam sapientissime comprehendere: quia, vel minimum vel summum, eius artis opus artificis scientiam praetereat, illud autem ingentis laudis loco merito habetur, si in casula illa, & tuguriolo, tot tantaeque artis suae monumenta opifex posuisset, executusque esset vt artificum quantumvis excellentium reliquorum aeternam, & cogitationem longissimam anteciret: tamen plurimum adhuc, & plurimum perfectiorum adhuc, & perfectiorum in infinitum scientia, & ideis instructum, & ornatum minutuli illius operis Artificem estimamus. Haec igitur supremi opificis Dei laus vltra estimationem creatam in venerabunda Patrum, & nostri omnium admiratione

miratione semper fuit, eique semper: in minutis quibusque eius operibus, & vilissimis, tantum artis sapientie, & potentie conditoris elucere, ut nulla rationalis creatura, nisi operis ipsius exemplari proposito, ea fieri posse, quæ in eo perspicit, arbitraretur. & sunt tamen in eo plura, quæ tota oculorum, discursuumque attentione, & diffinitione summa non assequitur. Vade ad fucicam vermiculum, nostros alii. Similiter, non piger, sed solertissimus, ut ingeniosi tui fastum deponas: cognoscere, vel inuitus, nihil te tam accurate struere opus meditari posse, quod minutuli operis Dei structura non superet: indeque colliges Dei opera omnia, quam a te cogitari possunt longe esse meliora, ut Patres aiebant: quod si non ea tantum; sed veteris productis perflora in infinitum Dei potentia, mente, arte, & ideis animaduersas contineri, æstimatione, an mentis tue supor succedet?

8. Consequenter plures, & discursus à Spiritu Sancto in scriptis sacris propositos sublati Dei ad optimum necessitate clamat Ruiz euacuandas sect. 14. prima resurrectionis mortuorum ducta ex eo quod Exodus 3. dicitur Deus Abraham Isaac, & Iacob dicitur, *Deus autem non sit mortuorum, sed viventium*, ut arguit Christus Dominus Matth. 22. Marc. 12. & Lucæ 20. & Machab. 2. cap. 12. sine: *nisi eos, qui ceciderunt resurrexerunt sperantes, superfluum videretur orare pro mortuis*, etenim, & Deus Deum illorum dici poterat ratione animarum viventium, & pro mortuorum animis facienda offerri, ut debitis penis soluerentur, atque adeo ex neutro loco resurrectionis mortuorum inferatur, ni supponamus Deum optimo, & congruentissimo modo rebus providere, ne scilicet animæ essentia sua partes, atque ad compositionem & coniunctionem cum corpore natura sua inclinata illo æternè priuaretur, ac delictorum virtutisque penas, atque in solidum inant. Sed certe plura ad iustam Saducæorum obliuionem à Christo Domino ob ignoranciam consequentis resurrectionis ex locis illis ab eis agnita, siue agnoscenda argumentum supponit, quæ absque ignorantia vincibili, & reprehensione iusta tunc potuerunt ab eis ignorari. Primo enim si ignorata necessitate Dei ad optimum consequentia non tenet, hanc quidem ignoratur; imò absque ignorantia, ut ostendimus, scire non potuerunt.

9. Tenet autem consequentia absque huius, & reliquorum, quæ argumentum supponit scientia in vtroque loco ex verbis ipsis: ex quibus, non ostanter, lectis, vel auditis resurrectionem colligere debebant. Nam mortui non animæ solæ, sed tota composita ex corpore, & anima sunt, quibus deficientibus vltimus Deus eorum Deus, & dominus non magis esset, quam nos eorum mortui, vel domus combustæ: quare, ut Deus post eorum mortem dici ipsorum possit, oportet, ut iterum sint, & proinde resurgant: similiterque, ut mortuis, nec solum eorum partibus (nempe animalibus) oratio viuorum, ut à penis soluantur, proficiat. Ac demum, ut reliquis ad id ab hoc doctore inductis consequentiis satisfactionis, satis est dicere (quod verissimum & notissimum est) ex his, quæ quilibet facere consuevit, & si ea faciat, faceretque absque necessitate vlla, quid in simili occasione, vel vrgentiori facturus sit, cordatè colligi, & prout a nobis: quia ex factis ab ipso frequentissime illam saltem in eis, & similibus ita se gerere libere statuit, se (& si aliter, tam physice, quam moraliter posset) maximo argumento est: inde ordinaria lege, statuto, & providentia, quid Deus facturus sit legitime deducimus; & tamen extraordinaria providentia, sique potestate libere ad vtrumvis voluntatis, dominioque rerum supermo videntem illum aliter facturum fatemur: quam diffinitionem potentie, & providentie Dei in ordinariam, & extraordinariam, ab vniuersa Philosophia, & Theologia receptam aduersa sententia prorsus eliminat. Siquidem, si aliter faceret, quam facit Deus, ut hi aiunt, non foret. Neque vllam in alterutro modo se gerendi difficultatem Deus de se habet, ut contra Iquierdo monstrauimus, cert. 3. ubi strictiori consequentia ex scripturæ peritæ satisfecimus. Neque ex sepe à te factis Dei voluntas inclinationem aut facilitatem habitalem atque ad oppositam difficultatem potest subire.

10. Denique opponit idem Ruiz sect. 11. sublatam à Deo necessitate aliqua ad optimam rerum dispositionem & obiectiuam gubernationem tam physica, quam moralis, cunctam credibilitatis fidei nostre euidenciam aboleri. Hæc enim desumitur ex sanctitate, & doctrina eam prædicantium, contentium, & sanguine suo eam profitentium, & timentium: item ex eius antiquitate, & continua diuturnitate, nullaque sui parte discordia, aut repugnantia, aliisque veræ fidei, & Ecclesiæ Dei notis datis à Valentia prima secundæ ad quæst. primam S. Thom. artic. quarto d. 1. quæstion. prima puncto 4. Bellarmino tom. 1. libr. 4. & fusilline à Bozio libris 24. totis de signis Ecclesiæ: etenim, ni Deus ad optimam gubernationem rerum obiectiuam, magis quam ad oppositam teneatur, potuit, atque stolidis, ac perditis hominibus reuelare suam fidem, atque multa ex his pro falsa doctrina disponere: quare ex factis his à Deo in veræ fidei fauorem nullum euidens, adhuc moraliter, veritatis, & credibilitatis argumentum potest desumi: in primis obiectans ipse numero quarto fateatur posse absolute facere, vel permittere, ut ex eis pleræque in fauorem doctrinæ falsæ contingerent: quare, & esse Deum, est ita contigissent: ergo argumentum hoc morale Dei necessitatem ad optimum à se intantum, cui utique si desisset Deus, Deus non foret, minime hic doctor probat. Secundo: nihil de necessitate Dei de se, naturæque suæ, & attributis suis necessarii ad optimum probat: supponitur enim libera Dei intentio suam fidem reuelandi, atque propagandi apud homines, ex qua ad media apta, & conducentia ad eam hominibus suadendam, præ ineptis, imò eius suasioni oppositis, tenetur eligere, ut diximus.

11. Sicuti, & quilibet ex vera, & non perfunctoria, adhuc inefficaci, huius finis intentione media ad finem conducentia, & inducentia, ac non ab illo avertentia (ni amens sit) apponere tenetur: cum autem hominibus ad fidem veram inducendis plus Prædicantium, & Professorum exempla, quam verba proficiant, si fidei paupertatis, & morum bonorum, quos illa docet audissimos, ac sceleratissimos quosdam elegisset eis destruendis; & si aliqui essent, euellendis media apponeret, quod ea intentione supposita vesanæ Deum argueret: quare, est alia, quæ ad propagandam fidem naturaliter conducere videbatur supernaturali sua providentia supplere, cum pauculos, pauperimos, atque illiteratos Apostolos, & discipulos elegit, ut fidei suæ orbem subigeret: suæ, ut ait Paulus, *stulta mundi elegit Deus, ut confunderet sapientes, & infirma mundi, ut confunderet fortes*: attamen neminem futuræ postmodum perditæ vitæ elegit, nec potuit; & si è Telonio Mattharum vocauerit, ut illorum sapientia, & de mundo victoria atque huius subita ad tantam Apostolicam paupertatem ex nimia auaritia, ac ex perditis moribus subita mutatio Deum, & fidelis, & sanctimonie vltra eorum vires, & naturæ inueteratam consuetudinem autorem clamarent: ac subinde eam doctrinam sectarentur: & hæc quidem in fauorem doctrinæ falsæ, & erroris facere Deus non potuit: quia ad errorem tunc, & prauos mores inde naturaliter ortos, non physice solum concurreret, aut efficeret sed moraliter, quia eos illis mediis suaderet: quod non solum minus bonum eligere, & facere; sed malum morale, & facere, atque in se admittere (quod Deo omnino repugnat) procul dubio foret. Hæc fusius persecutus sum, ne tanta autoritatum, & discursuum pro falsa assertionem, varietate, & mole veritas sententiæ nostræ apud minus eruditos, & laboriosos disputatores obueretur.

QVÆSTIO IV.

An Dei voluntas contradictionis libertate immediata ad suos actus gaudeat?

Dei voluntatem contrarietatis libertate pollere ex dictis hactenus constat: siquidem velle hunc mundum, & nolle, seu velle non producere, atque ex contrariis oppositis accidentibus velle hoc producere præ alio, libertas planè contrarietatis est non obiectivè, siue ex parte obiectorum solum verum, & subiectivè ex parte voluntatis divinæ, actumque eius: quandoquidem ex oppositis actibus voluntatis creandi mundum, & volitionis creandi illum, vel volitionis producendi calorem in hoc subiecto, & volitionis oppositæ creandi in eo frigus, pro suo libito potest eligere, eligite de facto Deus: unde necessariò fit. Deum in suæ voluntatis actibus edendis libertate etiam contradictionis mediata vigere, cum actus quilibet ex oppositis, & impossibilibus excludat aduersum, illius positio alterius aduersi negationem inducit, inferreque necessario: quare eadem libertate contrarietatis qua unus, ad cuius positionem alter excluditur secundario, primariò ponitur, & immediatè, nequit non mediata, & secundariò oppositus actus omitti: quare de libertate contradictionis media talis esse nequit, statuta contrarietatis libertate divinæ voluntatis ad suos actus quæ eadem mediata contradictionis non esse minime potest. Sola ergo restat Theologis de libertate immediata contradictionis voluntatis divinæ ad suos actus concipiendis disputatio, qua nimirum actum eundem independentem à positione oppositi actus, illius suspensione immediate omittit, quia apponat ipsum, vel loco ipsius aduersum: supponitur autem à Theologis hoc ex instituto disputantibus, posse dari in nobis omissionem puram, ne difficultatibus Philosophicis implicentur.

CERTAMEN I.

Negans sententia, consequentiæ examen.

1. **P**artem negativam docent Scotus in 1. d. 4. q. 1. vnic. corp. Marfil. quæstion. 44. art. 2. concl. 2. ad 3. probat. primi argumenti principalis Soar. d. 30. Metaph. sect. 9. numero 59. Fonseca 7. Metaph. cap. 8. quæst. 5. sect. 3. Salas 1. 2. tom. 1. tract. 3. d. 1. sect. 7. sine. Ruiz de Montoia d. 8. sect. med. 3. numero 2. Al. biz d. 6. sect. 3. Antonius Perez valiente d. 6. de volunt. cap. 6. Arriaga d. 28. sect. 1. sub sect. 6. ab initio. Ex iis verò qui diuinarum volitionum libertatem effectum, vel actione extrinsecam creatam constituunt Vázquez 1. p. d. 79. cap. 3. §. *Quarò de Dei voluntate* Hæricæ disputat. 19. cap. 5. numer. 37. Alarcon disput. 4. cap. 2. Quirós d. 67. sect. 2. Cæterum, quoad ita constituentes Dei libertatem per extrinsecum Doctores, his magna est inter præfatos (qui ex illis, ut diximus) sunt Quirós, & Arriagam: au huius suæ constitutionis actuum liberorum Dei per aliquid extrinsecum absolute defectibile, consequentiam in negatiua præsentem conclusionem feruent: non feruere censet Arriaga, imò ab hac in consequentia acriter eiusmodi constitutionem libertatis diuinarum volitionum impugnatur ab eius subiectionis exordio. Contra verò Quirós nullam in utroque inconsequentiam reperiit contendit sect. 1. num. 5. argumenta eius leui manu tangens, nec soluens fortiorie; quamuis ea) ut in Arriaga iacent, & premuntur) solidius possent dissolvere.

Nescio autem an si vterius premantur, dissolui ita facile queant.

2. Sic igitur horum dictorum in hac negatiua conclusione inconsequentiam ad suam illam constitutionem libertatis volitionum diuinarum per extrinsecum aliquid ducto longius Arriagæ discursu ad solutiones, quæ ipsi possent adhiberi: confutandas ostendo, implicat formale constitutum vnius esse formale constitutum alterius, siue vtrumque posituum, siue alterum posituum, alterum verò negatiuum sit; alioqui non duo constituta illa, sed vnum omnino esset: maxime in re præsentem, & constitutionis libertatis effectum diuinarum per extrinsecum: in qua Dei affectus omnes, tam necessarij, quam liberi quoad intrinsecum idem tam realiter formaliter quàm formaliter ex natura rei, seu realiter virtualiter omnino sunt; atqui cum volitio non creandi mundum adesset loco volitionis creandi mundum oppositæ, vel cum adesset, ut adesset volitio hæc creandi mundum, loco illius non creandi, quæ esse absolute posset, duo adessent in diuina voluntate, quæ non esse in illa absolute poterunt; nempe & positua volitio creandi mundum, & negatio volitionis aduersæ non creandi mundum: aut nihil extrinsecum datur, quod duplex illud liberum constituitur præter negationem mundi illius non creandi, qua quidem negatio volitionis creandi illum mundum in horum opinione formaliter libera constituitur, sicuti creatione mundi positua libera volitio illum creandi in eorum opinione constituitur.

3. Pater: contradictorijs quippe negatione, cuiuslibet contradictorijs positui, contradictoriorum negatiuum formaliter constituitur: ergo nihil extrinsecum ab his assignari potest, quo libertas volitionis posituæ non creandi alium mundum, quam etiam adstruere de facto debet, ne detur pura omissione libera, esse Deo impossibilis siue extrinsecum connotato formaliter illam consequente: quod etiam in alia tua opinione reputas impossibile. Hoc potè argumentum ita instructum faciem, sed minime facilem nostri Quirós solutionem ostendit ut pote non satis penetratè difficultati adhibuit. Etsi enim, in sua, & reliquorum connotantium doctrina extrinsecam quæ ad formalem libertatem diuine voluntatis formaliter constituendam spectant volitionem Dei intrinsecam, qua tota supponitur constituta formaliter non constituant; aut liberam, qua liberam constituant: quare constitutum formale negationis volitionis liberæ creandi alium mundum, nequit esse constitutum volitionis posituæ non creandi illum; cum tamen nihil aliud extrinsecum, quo hæc formaliter libera constituitur, ut in connotantium horum sententia debet, videretur assignari potest. Valet autem solutio ad euerrendam omnia argumenta eiusdem Quirós contra sententiam oppositam libertatis contradictionis puræ, & immediatæ assertum, ut ostendam n. 8.

4. Viget argumentum: quia ea volitionis creationis mundi alterius negatio, est negatio eius volitionis non solum ex hoc, vel illo, vel aliis finibus, sed omnibus; siquidem ex nullo omnium possibilium motionum, vel finium est volitio creandi alium mundum: quare ex quocunque fine sit volitio positua libera non creandi mundum alium negatione creationis creandi alium mundum constitui non poterit: siquidem negatio creationis mundi alterius ex illo fine, negationem volitionis liberæ ex illo etiam formaliter liberam constituit: quare positua volitionem non creandi mundum illum ex illo fine nequit formaliter liberam constituere. Hac ratione præoccupantur euasiones omnes, præoccupantur, quæ ex diuersis actionum realium, ex solo motu, aut sine agentis rationalis, eas actiones volentis, in quam nostri connotatores extrinsecorum ad libertatem diuinarum affectionum maiori tuenda doctrinæ necessitate, quam hactenus aut verò similitudine acti fuerunt; neque tamen hactenus aut ipsi ad inuenta elusioni argumentorum sunt satis; in principium aliud addatur, quo eiusmodi doctrina subterfugium insinuetur, ut videbimus q. seq. cum eorum doctrinam emolliamus certamen. 2. Micro alias ex his volitionem negationem volitionis creandi alium mundum, etiam illam, quam ut præcipuum infestatur Arriaga n. 41. *et hæc est improbabili solutio*. Adde enim etiam hæc finis solutio est, ut videatur solum ad bonas impugnationes consistere.

5. Micro

CERTAMEN II.

Affirmans sententia statuitur, & propugnatur.

5. Minori sanè luce illustratam quam nos proposuimus connotatorum in negatua præsentè conclusionè insequentiam euidenter deprehendi putauit Arriaga. Verùm quam longè ab euidentia eorum insequentiam probet, facile deprehendit, qui eius difficultatis à nobis etiam promotæ & vterius illustratæ, facillimam videat solutionem non aequa facilitate impugnandam. Ea verò è notissima diuersitate apponendi negationem positivæ entitatis, cui contradicit, petitur, & clarescit: si enim ex libertate contradictionis formaliter & immediatè apponatur libera immediatè, & in se, atque libere absolutè apponitur: sic nos, cum potentes etiam assentiri vocationi non assentimur, quin tamè dissentiamus libere atque immediatè, & in se formaliter liberam assensum negationem apponimus. At verò cum eam apponimus ex libertate contrarietatis inter assensum & dissensum vocationi eidem, quia primò dissentimus, negatio etiam assensus à nobis apponitur non tamen libere: quare nec in se immediatè formaliter libera; sed necessariò ex dissensu præsupposito ob assensum cum contrario dissensu naturalem incommpossibilitatem.

6. Cùm verò iuxta connotatores pro diuersitate solum liberi exercitii diuinæ voluntatis diuersa connotata debeant assignari: nunc autem asserant, Deum circa quodlibet obiectum, siue posituum, siue negatum debere actu posituum versari: sit, ut circa mundi creationem v. g. duplici actu posituum: & contrario versari Deus eorum sententia præ suâ libertate possit: *velo creare seu creationem mundi, vel volo non creare siue negationem creationis mundi*, euidenter subinde negationem volendi creationem mundi, quæ non creauit ex libertate contrarietatis volendi illam præ volitione creandi appositam esse ob incommpossibilitatem cum volitione non creandi: ad quam negatio volitionis oppositæ creandi illum mundum necessariò posita fuit: quare non in se immediatè, & formaliter libera; sed necessaria, solumque libera mediata, & in alia volitione non creandi mundum illum, quam necessariò consequitur: quare malè queritur in opinione connotantium constitutum libertatis extrinsecum pro negatione volitionis creandi mundum diuersum à constituto volitionis non creandi illum, cum illa solum huius libertatem iuxta præsentem conclusionem fortitur.

7. At iniques: negatio creationis mundi alterius satis habet, ut suo modo in rebus sit, atq; à Deo apponatur negatione volitionis creandi mundi alterum, ut patet: sic ut cuiuslibet agentis sublatione eius actio, & effectus perit, ergo opus non habet volitione positua Dei: ergo non est necessaria volitio Dei, ut sit negatio creationis mundi alterius: ergo, & potest esse à Deo per puram omissionem volitionis. Hoc molium contra connotantes speciatim non est, sed vniuersum contra omnes negatua sententia Doctores: patet, quia etiam creationis mundi negatio volitione positua Dei de ipsa non egerat: eger tamè Dei perfectio ob rationes quas nobis certè 2. opponemus, positua volitione in illam fieri. Nec minus communis impugnatio est, negationem creationis nullam bonitatem habere, ac proinde non posse à Deo posituè amari: sed frigit: quia in ordine ad placet potest conducere, atque ex adiunctis motibus honorari: & si quid, probaret Deum ad actus suos libertatem contrarietatis non habere circa obiectum idem: cum velle solum illud iuxta hanc rationem possit, vel non velle, non autem velle, vel nolle, quod contra omnes est.

8. His reiectis obiter manent affirmantis sententia: probationes leues: negantesque connotatores ab insequentia vniuicatis, contra quos illud solummodo speciale, ac solidum est, non posse scilicet illos negatiuum hanc conclusionem verosimili adhuc ratione probare: cum enim quævis, Dei volitio libera, siue directa, siue reflexa extrinsecum solummodo volitioni Dei intrinsecæ addat, nihil bonitatis, & perfectionis intrinsecæ, & diuinæ, imò neque intrinsecum aliquid, ad quod bonitas, & perfectio intrinsecæ diuinæ, quali excedatur, & explicetur, affert, cum adest, nullum cum abest: quare Deus æque perfectus non intrinsecè solum, verum, & extrinsecè est omissione pura vobis negationis creationis mundi alterius, atque volitione liberæ creationis mundi alterius, ut de se se patet; quare extrinsecum ad libertatem affectum voluntatis diuinæ constitutendam, in præsentem negatiuum conclusionem ibunt.

Carissimè, de Ortega de Deo Vno, Tomus II.

1. Censet Dei voluntatem libertatem contradictionis, nec solum contrarietatis ad suos actus erga creatura obiecta habere: quare posse pure suspensiuè se in cuiusvis omissione habere, quin contrarium actum debeat apponere, ut ratione incommpossibilitatis cum ipso actus alius necessariò consequenter omittatur, & abicit: ac subinde omissionem cuiusvis actus diuini, & appositionem actus oppositi, posse immediatè proximè & formaliter liberos esse, atque à voluntate diuina prodire ita censent Ferrata in 1. S. Thom. cont. Gent. cap. 81. vbi aliquatenus Sanctus Doctor videtur fauere, Gonzalez, Albelda Dominicanus 1. p. disput. 52. sect. 2. Nostri etiam Albertinus tom. 1. princip. 4. quæstion. 4. Theolog. dub. 2. numero 9. Falolus 1. part. quæst. 14. art. 13. dub. 16. numero 182. quos in hanc Conclusionem inclinare fatetur Quiros sect. 3. initio sed in homine, qui in dubium vocat: an Valquez noster præfinitionibus antecedentibus Soaristicis nostrorum actuum liberorum per scientiam mediam regulatis consentiat, vel aduerferet? (cum tam longam contra Soarium disputationem Valquez texuerit, contra electionem efficacem de se hominum ad gloriam ante præiusta merita eo quod horum libertati ac meritis repugnet) dubitatio nedum inclinationis in suam aduersam sententiam aliorum doctorum confessio pro legitima horum mente, & citatione habenda est. Refert item pro nostra hac sententia Recentiores citatos à nostro Luisio Torres 2. 2. Typographi vitio disp. & dub. falsò numeratis, & quidem, cum apud antiquos doctores quæstio hæc ex insituto disputata non fuerit: imò neque obiter ab aliis, præter Scotum, & Marfilium, negata Deo contradictionis ad suos actus libertas suspicior à Thomistis Dominicanis illam cum Ferrata, imò & à præcis reliquis suppositam: cum nemini eorum vtrūque libertatis genus non innotuerit, neutrumque fuerit ab eis Deo denegatum.

2. Probatur conclusio. Libertas contradictionis æque, ac contrarietatis in nobis quid creatum est: ergo à Deo ex arte sua productum; ergo productum ex aliqua idea, & exemplari diuino atque in Deo sit formalis, & propria contradictionis libertas non erit in Deo nostra huius libertatis idea, & exemplar ex quo à Deo, & ex arte producatur: ergo est in Deo contradictionis ad suos actus formalis immediata libertas: in primo antecedenti supponimus, quod supponi ab omnibus in hac Theologiæ quæstione monuimus præfatione quæstionis finem esse in creaturis rationabilibus, earumque voluntate, & arbitrio dari formalem libertatē puræ contradictionis; nec solum contrarietatis. Duplex inde deducta consequentia certa ex Theologicis principiis est, atque à nullo Theologo neganda; subsumptum verò postremæ, & duabus illis, consequentiæ adiunctum probatur: quia, si in Deo tantum sit contrarietatis, non autem contradictionis ad suam voluntatis actus libertas; solum erit in Deo exemplar progressionis ad omissionem liberam à voluntate mediata, & in alio, in se autem necessariam; non autem progrediendi immediatè, & in se liberam: quandoquidem egredi in se immediatè liberam omissionem diuinæ volitionis, in aduersa sententia solum admittente libertatē contrarietatis, neganteque libertatem contradictionis ad suos actus in diuina voluntate est illi prorsus impossibile. Confirmatur: quia exactissimam diuini exemplaris, siue Dei imaginem in hominis formatione, & creatione adeo tentatam accuratissimo studio, dispositam perfectissime Genes. 1. in libertate voluntatis, & arbitrio creato Patres in primis recognoscunt: quos magno n. recitauimus, t. 1. de Deo vno contr. 3. d. 1. de prædeterminatiui Thomistis præfinitionibus disputantes.

3. Nec satisfacies, si dicas: exemplar, & ideam diuinam non debere esse formaliter respondentem prædicatis, quæ in creatura ad eius exemplum & imitationem à Deo exprimuntur; sed satis esse creaturæ formate

formate ad exemplar idearum diuinarum eminenter in illis contineri, sicuti satis est vt actiue à Deo fiant, contineri illas eminenter in virtute, & potentia Dei: ita ergo in libertate contrarietatis perfectissimæ diuinæ, quæ sola in opposita sententia Deo potest competere, & contradictionis creata libertas eminenter continetur, ad cuius exemplar proinde delineari à Deo, ac sculpi in nobis valeat. Etenim, et si idearum, atque exemplarum diuinorum in creaturæ prædicatis expressio omnino illis conformis formaliter esse nec debeat, nec valeat, cum in quouis genere, & linea hæc sint, infinitè à prædicatis diuinis lineæ, & generis cuiusque superentur: aut generis, & lineæ eiusdem esse debent prædicata diuina, vt creatorum eiusdem lineæ ideales cause, & exemplaria esse possint. Pone Deum non intellectum, nec intelligentem per impossibile, omnipotentem, tamen creaturæ rationalis idea, & exemplar nullius Theologi sententia esse possit: & si ratione prædicati alterius superioris, & eminentioris actuum principium eminentiale esse valeret: vt ignis, & sol caloris, & lucis principia actuum sunt, cum quibus nullo prædicato formaliter concordant: quia ad continentiam eminentialem actuum ea formalis correspondentia producentis, cum producto non requiritur: sed satis est eminentior agentis entitas & virtus toto etiam genere ab effectu discordant.

4. Continentia verò idealis formalis prædicati ad prædicatum cuiusvis generis, sicuti in ideis, & artefactis materialibus lineæ ad lineam, & formæ, seu figuræ ad figuram formalis correspondentia esse debet: quin satis sit speciosior formam, aut faciem esse, vt exemplari deformiori substituat. v. g. speciosissimus homo in equi aut simiæ depingendæ exemplar nequit adhiberi: vnde fit prædicatum entis à se in quo prædicata reliqua diuina, quorum imitatio in creaturis est, tanquam in radice, quam metaphysicè sequuntur, continentur, ideam, solus prædicati entis in creaturis reperi: & exemplar proprium & formaliter esse, non reliquorum, quæ in creaturis reperiuntur: quovisque eiusdem lineæ prædicata Deo formaliter posterioribus signis metaphysicis adueniant id quod Patres, & Theologi omnes supponunt, & expresse asserunt eorum plerique, qui de ideis diuinis explicatius disputant, dum ideas diuinas pluraliter nominant: cum tamen prædicatum entis à se vnum, & metaphysicè adhuc infectile esse cognoscant.

5. Nec obstat Deum non habere prædicata plura eiusdem lineæ cum creatis aliquarum creaturarum, quas tamen non solum actiue, sed idealiter etiam causat: ea quippe prædicata imperfectionem dicunt verbi gratia corporeitatis in corporibus creatis, secundum quam præcise ab idea, & exemplari diuino formaliter non proueniunt: quin imò ab eis, sicuti, & creata omnia, in prædicato entis ab alio necessario deficient: sunt autem materialiter creata omnia physicè à Deo, vt exemplari, & idea; formaliter verò secundum ea prædicata, quæ in sua linea imperfectionem non inuoluunt, quorum titulo Dei, vt exemplaris imagines, vilissimæ etiam, & abiectissimæ creaturæ sunt: et si rationales creaturæ atque corporeis solus homo imaginis diuinæ nomine dignatus à factore suo Deo merito fuerit: quia plerisque prædicatis assimilatur, ac pleraque attributa, & perfectiones præ corporis creatis reliquis refert: in aliis vero, quæ tam homo, quam creata reliqua non referunt: sed à diuinis prædicatis deficient, Dei imagines formaliter non sunt: non quidem ex artificis Dei, ac diuinæ artis defectu (vt in imaginibus ab artifice creato factis atque aliquatenus siue multum: siue parum à suo exemplari deficientibus vñ venit) sed ob materiæ incapacitatem.

6. Ex toto igitur discursu hoc sic breui solutionis impugnationem efformo: ideæ diuinæ causalitas formaliter talis importat essentialiter correspondentiam in prædicatis formalibus eiusdem generis, & lineæ inter creaturam, & Deum ad cuius exemplar idealiter causatur: in eoque causalitas diuina idealis à causalitate diuina actiua creaturarum differt: aut creatura rationalis in prædicato libertatis, in primis, & maxime, est imago Dei absque vlla limitatione libertatis alterutius generis contrarietatis, aut contradictionis iuxta Patres, & Theologos omnes, atque adeò in eo formalissimè causatur ide-

aliter à Deo: ergo in ea linea libertatis, tam contrarietatis; quam contradictionis ad nihil in creatura debet dari formale prædicatum correspondens in Deo. Nec satisfacies, si dicas: eam similitudinem formalem, & formalem correspondentiam in linea libertatis absolute à Partibus assertam sufficienter saluari per formalem correspondentiam libertatis genericæ, quæ in specie libertatis contrarietatis voluntatis diuinæ ad suos actus à se asserta continetur: quia in specie libertatis contradictionis, quæ in creatura admittitur imbutur imperfectionibus, quæ in Deum cadere nequeunt; ac proinde, vt nunc dicebamus, in eo sicuti, & in aliis, quæ in libertate creata imperfectionem dicunt, formaliter effectus idealis Dei esse nequit, eiusque formalis imago: imò verò à ratione formali imaginis, vt in aliis dicebamus deficit.

7. Dupliciter effugium hoc præcludo: Primo posuit ostendendo libertatem contradictionis, tam longe ab imperfectione libertatis esse, vt potius perfectionem libertatis importet: secundo: rejiciendo imperfectiones, quæ Deo ex libertate contradictionis ad actus sue voluntatis succrescere posse videbantur. Primum (quod secunda nostra sententiæ probatio præcipua est) sic præstato: libertas voluntatis ad suos actus est potestas, & dominium voluntatis in illos: ergo, quo maior fuerit potestas absolutiue, que in illos dominium, eo absolutius, perfectiorque in genere suo erit voluntatis libertas Deoque subinde, cuiusque voluntatis, quæ in suo genere summa absolutissima, & perfectissima libertate ad suos actus debet polleere, est concludenda: atqui libertas contradictionis vltra libertatem contrarietatis voluntatis ad suos actus maiorem dicit potestatem, & absolutius dominium voluntatis in illos: imò aliquidque vtriusque libertatis coniunctione in voluntate acquirit esse eius in suos actus potestas absolute talis, absolutius dominium in illos: ergo neque absoluta, necum absolutissima, summa, & perfectissima libertas subsumpti vtriusque exemplo domini ciuili ad oculum, vt aiunt, monstratur: qui enim in rem aliquam (puta pecuniam, pallium) potestatem cui lem haberet solummodo vendendi, aut permutandi: non autem donandi, non solum minorem potestatem, curtiueque dominium ciuile in illa haberet, quam si haberet vterius etiam potestatem ea donandi: verum neque absolutam in ipsa haberet ciuilem potestatem, absolutumque eorum dominium in solidam, quod aiunt: atqui sola libertas contrarietatis voluntatis ad actus suos seclusa libertate contradictionis ad illos, solum dicitur si potestatem permutandi vnum actum suum pro alio, vt aduersarij fateantur, aientes, opus esse, vt voluntas solummodo libera libertate contrarietatis actum oppositum eliciat, vt oppositum alterum omittat: ergo voluntas, quæ solum habet libertatem contrarietatis non autem contradictionis, etiam ad suos actus, non solum minorem naturalem potestatem, & curtiue dominium in illos habet, quam haberet, si vtramque ad illos libertatem haberet: sed nec habet in ipsos absolutum (ne dum summum) dominium & in illos naturalem potestatem.

CERTAMEN III.

Solida à solutione obiectionum probatio tertia.

1. Secundum (quod est tertium nostre conclusionis argumentum) præstato ostendendo omissionem per voluntatis diuinæ de mundi creatione nihil perfectionis diuinæ intrinsecæ, & diuinæ voluntatis, cuiusque exercitij minuire, et si vltimo voluntatis illius voluio aduersa negationis creandi mundum in connotatorum sententia non substituat: id autem in connotatorum sententia qui id etiam opponunt clarissimum est, vt diximus: etiam, 1. numero 8. quare in casum multis refectionibus diuinarum volitionum supra seipias defectum perfectionis hunc in voluntate diuina deducere ex parte omissionis possibilitate corroborat. Quibus numero octauo & nono cum ex connotatoribus sit: sed in non connotatiui sententia speciem difficultatis habent: cum enim voluntas libera creandi mundum diuinum quid, & intrinsecum habet

habebit formaliter imbibitam bonitatem, & perfectionem, quæ si pure omittatur, aberit à Deo, quin volitio contraria de non creando mundo loco illius substituitur bonitate & perfectione sua, cum pure altera omittitur, bonitatis, & perfectionis illius defectum compenfer: ergo minus bonitatis, & perfectionis adest Deo, cum pure omittit velle creare mundum, ac quando vult illum creare, vel vult positivè non creare illum. Nihil diuini adhuc ex necessariis dicere formaliter bonitatem, seu perfectionem, vti, nec entitatem de personalitatis docui contr. de Trinit. d. 6. q. 7. & hic contr. i. disp. 9. quo argumentum euanciscit.

2. Instas: & si vna solum entitas, bonitas, eaque indiuinam tota formaliter essentia sit: at verò reliqua intrinseca diuina prædicata identitatis cum essentia, inter ac subinde cum eius bonitate bona & perfecta adiectiue, sicuti, & entia, vera, ac non per rationem facta sunt vt citatis locis ostendimus: ergo saltem minus bonus adiectiue, & extensiuè, & imperfectior Deus erit, siue eius vnica bonitas ad pauciora prædicata intrinseca Deo se extendit, atque in paucioribus explicabitur, ac elucet, cum libertate contradictionis pure & immediate omittit: ergo extensiuè saltem non est adeo bonus, & perfectus, si pure omittit ex immediata contradictionis libertate, ac cum omittit ex libertate contrarietatis oppositum actum omisso, seu omittendo substituit, ad quem æque atque ad omittendum, sese diuina bonitas extendat, & in quo æquè explicetur, & elucet, atque extendetur, elucet, expliceturque in omisso, si adest: vtgetur: quia, etsi personalitates diuinae bonitatem, & perfectionem diuinam in se formaliter non imbibant: quia tamen eam identitatis iure participant, ac subinde bonæ, & perfectæ adiectiue sunt ex negatione, & puro defectu personarum cuiuslibet minus bonus, & perfectus, imò absolute imperfectus Deus foret: ergo etiam ex negatione, & puro defectu volitionis liberæ pure omittit quæ opposita volitio substituit, in qua diuina bonitas explicetur æquè, & elucet, atque in opposita omittit elucet, ac explicaretur, minus bonus & perfectus, imò absolute imperfectus Deus erit quod implicat: ergo, & implicat in Dei voluntate pura omisso, siue immediata contradictionis libertas ad suos actus, & eorum ommissiones, ex qua ea repugnantia inferuntur.

3. Respondetur primo, implicare in terminis minus bonum, perfectumque absolute Deum absolute esse persistentem, tam formaliter, quam illariue toti eius perfectione, & bonitate, vt argumentum supponit. Solum quippe ex formæ denominationis imminutione eius denominationis, & formalis effectus potest decretere; dammodo subiectum (sine quo denominatum formaliter, seu totum, non adest, qui formalis eius formæ effectus est) totam formam denominantem recipiens perscueret: vti in casu ommissionis pure Deus, cuiusque voluntas, & volitio quoad necessaria perfectæ, nisi libera alia opposita non substituat omittit, vt ex dicendis q. 6. de constitutione libertatis volitionum librarum Dei formali (quantum in hac vita fieri potest) clarebit: solum, vt summum, inferunt non fore in Deo aliqua adiectiue bona & perfecta ac propterea numerum metaphysicum ita adiectiue bonorum, & perfectionum decretere & Deo deficere (quod in contingentibus, & liberis Dei prædicatis nullius incommodi & absurdi est) non autem ea, quæ in Deo persistent, vt Deus ipse, minus perfectæ bonaque esse, nedum absolute imperfectæ, vt patet. Hinc ad constitutionem à paritate personalitatum diuinarum (quæ æque ex aliis attributis diuinis communibus duci etiam possent) respondeo facillime.

4. Non enim ideo minus bonus, perfectusque, nedum absolute imperfectus, Deus foret personalitate aliqua, vel pluribus deficientibus: quia aliqua eadem bonitate adiectiue bona & perfecta ipsi tunc deficerent sicut nec deficiente palmo vnæ eadem omnino albedine per singulos eius palmos replicata tres reliqui palmi minus albi, vel intensius, vel extensius minus albi essent, atque propriè possent: sed quia, tam personalitates, quam reliqua necessaria Dei attributa metaphysica agnata metaphysicè, naturaque, & essentia sua identice connexa physicè cum essentia, ac proinde cum

Christoph. de Ortega de Deo Pna. Tomus II.

entitate, bonitate, & perfectione diuina per locum ab intrinseco, siue per se quarto modo, sunt: quare quouis eorum deficiente Dei bonitas illatiue deficeret: vnde minus bonus, & perfectus, imò absolute imperfectus Deus, quouis ex necessariis deficiente, foret: non ex defectu formaliter alicuius adiectiue boni, ac subinde minoris, siue minus extensi, & ampli numeri metaphysici adiectiue bonorum, sed illatiue ex defectu non partis solum, sed totius bonitatis, & perfectionis diuinæ: quæ ex necessarij cuiuslibet prædicati diuini defectu defectura inferunt, ac per locum ab intrinseco per se quarto modo colligitur: quod ex libera volitionis, contingentisque cuiuslibet diuini prædicati defectu omnium sententia non inferuntur.

5. Respondeo secundo admittendo ex defectu alicuius solummodo adiectiue metaphysicæ boni minus, curtiusque bonum, & perfectum Deum fore (quod falsum esse proximè ostendimus) adhuc nihil imperfectionis in Deo hoc argumento ab aduersariis probari in suppositione possibilitatis pure ommissionis suorum actuum à creatura voluntate: etenim in huius suppositione, atque immediate libertatis contradictionis ad illos, atque ad merum in ommissione volitionis actus prohibiti, in hac ex honesto motiuo proposito, ne velit actum prohibitum, cum eius propositione à volitione actus prohibiti de facto detinetur, illamque pure omittit, est moralis bonitas, & honestas: ergo, & in ommissione pura Dei ab actu aliquo, ex fine eodè honesto, ex quo illius ommissionem, vel negationem actus intrinseci posset velle (pura ex motiuo exercendi suam libertatem, vel quopiam alio) erit etiam honestas æquiualens volitioni faciendi aliquid extrinsecum, quæ æquiualeat, compenletque eius moralem honestatem, quin opus sit substituta volitione positiua libera non faciendi illud extrinsecum, seu non eliciendi volitionem faciendi illud, qua volitionis huius honestas, & bonitas compensetur.

6. Sed neque negatiuum exercitium libertatis minus capax est suscipiendi physicè denominationem bonitatis, & perfectionis diuinæ, quam libera volitio, siquidem quoad positium actus nihil omnino addit volitio libera Dei supra necessariam, quam supponit, & si tota intrinseca Deo sit libera volitio) cui tanquam positiuo communicari diuina bonitas possit: nihilque eius omisso de volitione necessaria præsupposita etiam detrahit, vt minus aliquid positium relinquit, cui diuina bonitas communicetur: quin positiue entitati volitionis Dei necessariae identificatur omnium sententia: siue enim omisso volitionis liberæ creandi mundum alium immediatam libertate contradictionis (vt nos fieri posse asserimus) siue solum mediate libera ex libertate contrarietatis, absolute tamen in voluntate Dei non est volitio creandi mundum illum: ac proinde in voluntate Dei absolute est eius volitionis omisso: quoad exercitium verò libertatis, a qua omnino sunt, tam volitio illa mundi alterius, quam eius omisso sunt prorsus æquales, nec aliam habet formam vnā, quam alia: sed voluntatem eandem indifferentem à qua, & cuius exercitium liberum in alterutra est, vtrique habet: quare in ea libertate voluntatis in actu secundo, quod supra necessariā Dei voluntatem, & volitionem addit alterutra, & ad quam in quouis earum Dei bonitas, & perfectio extendi specialiter potest, & explicari, æque sunt ambo capaces vt ad eas extendatur & explicetur: imò ad plura extendi potest exercitia libera, si vtrumque, & contradictionis, & contrarietatis liberas in diuina admittatur voluntate.

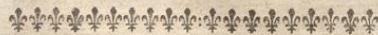
7. At instas: Quiros: quidquid in Deo sit volitio libera non esse in ea aliquid mali, sed boni; imò summi boni; saltem adiectiue dicti, à summa bonitate Dei, & de cuius præsentia Deus gaudeat, cum ipsam volitionem non ignoret dum adest: quare, cum nihil sit Deum à suæ volitionis amore retrahens, necessariò in ipsam, aliquamve loco eius foretur, vel vtramque pure omittit: gaudij nimirum vtriusque priuatus. Respondetur liberum, & contingens quoduis eo præcise, quod contingens sit, non esse bonum necessarium, ac necessariò à Deo amandum, alioqui contingens non esset, nec vnum loco alterius posset à Deo substitui, vt ad libertatem contrarietatis tuendam fieri posse aduersarij fatentur: etsi enim diuina volitio libera, qua talis, intrinseca omnino Deo, ex suppositione quod sit, bonitate infinita Dei bona infinitè sit; tamen pro priori voluntatis diuinæ ad suum exercitium liberum, non supponitur existens, aliquid eius

H 2 eius

eius exercitium liberum, sed solum possibile contingenter: in quo, & negationis suae actualis, & exercitii possibilitas (vnde cumque apponi à voluntate possit) & contingentia continetur. Ex qua utriusque extremi contingentis propositione constat alterutrum bonitatem solum proponi in utroque extremo, & in alterutro solummodo possibilem, & ex utriusque defectibilitate, in quouis eorum defectibilem: quod satis est, ut neutrum ex illis amari necessario à Deo debeat: sicuti amari necessaria omnia debent: ut autem aliquid non ametur necessario non est opus mali aliquid positum habere: sed non esse necessario bonum, sed contingens à contingentia sui: & si non bonitatis, qua, casu quo fuerit, bonum erit.

8. Præterquam quod defectus extrinseci boni, & convenientiae, ob quam hæc volitio (ex qua velis libertatem) à Deo non erit, sed eius potius negatio, satis boni oppositi, quod hic, & nunc ipsi non adest erit, ut volitione illa voluntas Dei ablineat, pureque omittat, sicuti, & satis est, ut omittat illam volitionem, cum ob eandem bonitatem, & convenientiam extrinsecam, ex libertate contrarietatis non illam volitionem liberam apponit Deus; sed adversam in adversariorum sententia: illud de defectu gaudij de illa volitione finisolum est: nam cum volitio ipsa contingens sit, & cuius defectus imperfectionem in Deo, seu perfectionis diuinæ imminutionem non arguat, ita neque reflexi gaudij illius (quod è sui etiam obiecti contingentia est contingens) defectus diuinam minuet perfectionem, nedum Deo imperfectionem appingeret. Adde etque Deum de vero suo exercitio libero in omissione pura volitionis illius letari posse; imò, & de facto gaudere ob eius, tum moralem, tum ob physicam bonitatem, cum pro suo arbitrio contigerit, ac de ipsa libera volitione, quæ omittitur, ut diximus immo, 5. & 6.

9. Denique leuissime opponit idem author: non processum Spiritum Sanctum ex omni exercitio libero voluntatis diuinæ si pure Deus è contradictionis libertate omittat; cum è carentia pura voluntatis, & volitionis procedere nequeat: etenim si de processione perse quarto modo Spiritus Sancti loquatur, exercitio illum libero aliquo procedere absurdum, & censura dignum erit, si asseratur, si materialiter solum, & identice potius inferat negatio exercitio libero contradictionis voluntati diuinæ non procedere illum ex omni exercitio libero, quam si hoc etiam exercitium liberum admittatur: iam dixi puram, quam in Deo omissionem admittimus omnes, positum volitionis necessitate includere, & positum indifferentiam voluntatis diuinæ in actu primo, omnium etiam sententia, quo ratio tacta cessat: quomodo autem volitionis, qua qua libera, omittio, quæ eius, qua talis, puram carentiam sonat, diuinæ voluntati, & volitioni identificetur, Mysteriorum libertatis diuinorum actuum est: nec minori difficultate in identitate in adversis seque mutuo excludentibus volitionibus diuinis q. 6. explicandum; si status viæ plenam eius difficultatis complanationem, & explanationem assequi possit.

QVÆSTIO V.

De affectuum liberorum Dei extensua, quoad durationem, magnitudine.

QVæstionem circa necessariam affectuum diuinorum tota æternitate durationem à Theologis antiquioribus suppositam potius, quam ex instituto disputatam Recentiores motis, ac expensis hinc inde difficultatibus iusto longiorem fecerunt; nobis autem iusta dignam disputationem: ex duplici autem capite necessaria volitionis libera per totam Dei æternitatem duratio in quæstionem videtur vocari. Primum, quia semel habita per liberam aliam contrariam à Deo, vel de se, siquæ præcisa libertate, vel etiam motibus aliquibus occurrentibus conceptam deficiat: sicuti primo non ipsa, sed eius loco opposita libertate contrarietatis concipi à Deo potuit. Secundo quia è Dei libertate contradictionis, quam q. 4. statuimus,

vel in tempore incipere, vel succedente, aut succedente tempore omitti pure à Deo possit ac cessare: nullo modo tempore libera Dei volitio sine ex libertate contradictionis, siue contrarietatis à Deo habita, libera non est: quare ita esse pro quouis instanti temporis debet, ut absolute pro priori naturæ ad eius in actu secundo positionem potuerit non esse: quare etiam ex suppositione quod in hoc instanti sit consequenti impossibilitate non effluat; absolute tamen in secundo pro priori, ad eius in ipso positionem non esse poterit ex alterutra libertate ita in primo fuit, ut pro priori illo signo non esse absolute potuerit: utrinque ergo examinanda in presentiarum quæstio erit.

CERTAMEN I.

Ex diuina volitionis libera positua retractione per aduersam nequit liberæ Dei volitio cessare per scripturam, & Patres.

1. **C**onclusio hæc domatica est à nullo Catholico Doctore negata num. 23. non est Deus, quæsi homo ut mentitur: neque, ut filius hominis ut mutetur. 2. Reg. 15. Triumphator in Israel non pareet, & 2. auidine suo flectetur. Neque enim homo est, ut agat penitentiam. Illud, verbum autem (voluntatis prædictum) Domini manet in æternum: & 46. Consilium meum (decretum) si alii & immutabilis voluntas mea. &c. Malach. 3. ego Dominus, & non mutar. Prou. 19. Multæ cogitationes in corde viri: voluntas autem Domini in æternum manet. Iac. 1. spud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio: agit autem de voluntate donandi nobis spiritualia dona, & regenerationem per baptismum. Ad Hebr. 6. 5. in quo abundantiæ valem Deus ostendere pollicitationis hereditas immobilis: cuius filij sui interposuit insinuandum, ut per duas res immobilis (nempe pollicitationem, & iuramentum) quibus impossibile est mentiri Deum fortissimum solacium habeamus: filij de superabundanti duabus aliis firmitatibus immobilitatem Consilij sui de se, nempe promissionis, & iuramento, quibus nobis maxime propoliti, & pacti nostri firmitas innotebit, & immediate dixerat, ostendat.

2. Ad hanc autem Consilij sui, seu decreti diuini immutabilitatem ostendendam scripturæ faciendæ, futuræque et eo sunt, pro factis & præteritis quandoque recentiori doctæ Hieron. in id Ephel. 2. correpti sunt, & considerati sunt, Theoph. ad illud Olee. 5. in die redargutionis manifestabitur tibi: ac Patres plures apud nostrum Ruiz d. 25. de scient. sect. 4. ad illud Isaia. 45. iuxta Septuag. qui fecit remota. Solos ad hæc verba recitabo Bernard. serm. 68. in cant. inter med. & finem sic fatum. Nam & de meritis quod illicita sit, cui de proposita Dei firmior suppetit, securitatis gloriandi ratio: Non potest se ipsum negare Deus neque non facere, quæ iam fecit, ut scriptum est: qui fecit, quæ futura sunt faciet; nec deest propositum suo Deus, & Fulgentium 1. ad Monim. cap. 12. sub init. eius sententia prophetica ita rationem reddente, in illa quippe immutabilitate Consilij sui secundum beneplacitum eius, quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum, & statuare omnia in Christo, quæ in calu, & quæ in terra sunt in ipso. Ex æternitate dispositionis sua in prædicatione iam fecit, quacunque effectu opere sui tempore congruo faciendâ disposuit: quibus locis & aliis quibus limitat Ansel. de concord. libri arbit. cum prædict. col. 5. & 6. 10. Mag. serm. 16. de possib. c. 2. & alij Patres recitati à nostro Ruiz de scient. d. 25. sect. 4. & d. 3. 1. sect. 4. iuxta ea Isaia. 46. certitudinē effectuum prædestinationis ex immutabilitate, propoliti, & voluntatis probant non quidem ex efficacia voluntatis antecedentis Dei circa nostram salutem, & merita, reliquoque prædestinationis effectus, qui vel liberi actus prædestinatorij sunt, vel hos supponunt secundum se ipsos, etiam per scientiam mediam regulari præcise eorum effectum certitudinē præfatos Patres probant nequeunt eorum ita efficaciter antecederet salua earum libertate prædicta.

ut d. ostendimus sed ex immutabilitate efficacis voluntatis Dei conferendi auxilia regulari per scientiam mediam de eis effectibus liberis sub eiusdem auxiliis, quæ si donentur habitura effectum conditionate sunt præiudicia, ut ex utroque, nempe immutabilitate diuine voluntatis efficacis de auxiliorum collatione, & scientia medie ordinis prædeterminatio ad illam voluntatem necessitatem præsupponit eorum effectum infallibiliter certitudo conflat: ut de prædeterminationis certitudine agentes susus explicabimus.

3. Pro immutabilitate liberæ Dei volitionis per eius ad aliam aduersam conuerfionem ea omnia Patrum testimonia faciunt, quæ certant. 2. pro immutabilitate eius negatida seu puta cessione ab affectu, quem semel concepit efficaciter, recitabimus. Neque enim primò habitus voluntatis efficacis contrariam efficaciam aliam compari potest: quare ex prime illius necessitate per æternitatem, & æternitatem consistentia aduersæ alterius impossibilitatem ad eamque incommutabilitatem legitime deducitur: solum ergo recitandi hic sunt Patres, qui de immutabilitate voluntatis Dei à postuina in postuam aduersam volitionem loquuntur, est in eorum aliquibus ratio veramque immutabilitatem complectitur. Augul. 12. Confess. cap. 15. init. Num dicere falsa esse, quia mihi veritas videretur in aures interiores dicit de vera æternitate creatura: quod nequaquam eius substantia per tempora variatur, nec eius voluntas extra eius substantiam sit: vnde nos cum modo velle hoc, modo velle illud, sed semel, & semper velle omnia, quia vult; nec iterum, & iterum; neque nunc ista, nunc illa: nec velle postea, quod nunc vult, aut nolle quod prius volebat: quia talis voluntas mutabilis est, & omne mutabile æternum non est: Dicit autem noster æternus sit: 11. de Civit. cap. 12. post mod. Potest ad quod nouum non nouum sed sempiternum additæ consilium; nec pœnitendo, quia prius cessauerat, cap. facere, quod non fecerat; sed est prius cessauit, & postius operatus est, hoc procul dubio, quod dicitur prius, & postius in rebus prius non existentibus, & postius existentibus fuit: in illo autem, non alteram præcedentem altera subsequens mutauit, aut abstruam voluntatem, sed eam, eademque sempiternam, & immutabili voluntate res, quas condidit, & prius non essent, egit, quamdiu non fuerunt, & postius essent, quando esse ceperunt: in quam sententiam scribit etiam 3. de Trinit. cap. 3. fin. & capite quarto post medium, & capite 95. Enchirid. rest. fin.

4. Generatim verò mutationem, & transmutationem omnem mortis partem, fuit imitationem esse, ac proinde immutabilitatem, quamvis partem immortalitatis diuine reputandam subtiliter meditati sunt Chrysostomus in 1. lucam. homil. 10. post medium Gregor. Mag. 25. moral. cap. 4. ante med. Bernard. ferm. 81. in cant. circa med. illud 1. ad Timot. 6. qui solus habet immortalitatem, sic interpretatur. Reor pro eo dictum, quod solus sit natura immutabilis Deus, qui ait: ego Dominus & non morior. Vera nempe, & integra immortalitas, tam non respicit mutationem, quam nec finem: quod omnis mutatio quadam mortis imitatio sit: omne enim, quod mutatur, dum de vno ad aliud transiit esse, quodammodo necesse est moriatur: quod est, ubi esse incipiat, quod non est: quod sit in mortis, qui mutationes ubi immortalitas: inferiuntur ad affectionum mutationem sic applicans ait: verum, cum constet suis affectibus mutari eam (animam seu spiritum) agnoscat, ita se Deo in immortalitate similem, ea scia sub: diuine non modi in immortalitatis partem soli eadem absolutam, perfectamque immortalitatem, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Hic de summo bono cap. 1. quid est Dei immortalitas, ostendit: incommutabilitatem? Nam, & Angeli, & anime immortales sunt, sed immutabiles non sunt: ideoque solus Deus dicitur immortalis, quia solus incommutabilis est. Inferiuntur inde sic colligit: Opus non consilium apud Deum credimus mutari: nec variari eum, quia per vnam diuersa tempora præceptis; sed manens idem incommutabilis, & æternus, quid cuique congruum esset temporis, ad ipsa tamen æternitate, in eius mansit dispositione sempiternum.

5. Filius vero aliunde Deum nulla ex re mutari in aliam quamquam posse vniuersim probat, quia in nullo

potest profectum capere, meliorisve conditionis esse, quam sit: ita enim scribit 11. de Trinitate columna penult. Ego igitur caret plenitudinis profectu, ut, per tempus adhuc; Deus omnia in omnibus sit: vel vnde summet, extra quem nihil est? Nihil autem ita, ut semper ipse sit, & qui ipse semper est, extra quem nihil est, quo incrementum esplendus est, vel quo augmento demittendus est: dicens: ego sum, & non demittor: cum non relinquatur, vel ad demutationem loci, vel ad profectum causa, vel ad æternitatem antierius, vel ad Deum aliud, præter quam Deus ipse est: quam doctrinam ad effectum Dei incommutabilitatem ita applicuit in Psalm. 2. ad id Tunc loquetur ad eos in ira sua. Nihil in æternam illam, & perfectam naturam nouum incidit: neque qui ita est, ut qualis est, talis, & semper sit, ne aliquando non idem sit potest effici, aliquid aliud effici, quam semper est. Terræ istud, imperfectaque causa habent generis, ut demutabiles sunt conuerfione natura, cum latitiam maris, placiditatem tra, beneuolentiam offensa, &c. Deus autem beatius, atque perfectus profectum non eget, cui nihil deest: de mutatione non nouus est, qui origine caret: ipse est qui, quod est non aliunde est, in sese est, secum est, ad se est, suus sibi est, & ipse sibi omnia est: carens omni demutatione nouitatis, qui nihil aliud, quod in se posset incidere per id, quod ipse sibi totum totus est, reliquit.

6. Hoc ipso discursu voluntatis diuine incommutabilitatem docuit Nyllanus: verumne quis in deterius ac non in profectum, sed in defectum voluntatem Dei mutari posse stolidè putaret, nec ad profectum, neque ad defectum cum Aristot. 7. ethicor. cap. 14. sine sic docuit tractata secundo, in Psalm. capite 4. init. inscriptio pro his, qui commutantur hinc mihi videtur habere sensum: solam diuinam naturam omnis conuerfionis, & mutationis experiri esse. Non enim est, ad quod mutatio ne viatur, cum in vniuersum non sit capax mali, ad id vero, quod melius est transmutari nequeat; nam nullum bonum est, propter quod ita cum mutatio cadat: vtique, quia omnis bonitatis, cum physice tum moralis optimum Deus est. Nos vero homines in demutatione, & alteratione positi secundum utrumque per facultatem, & vim transmutariam deteriores, & meliores reddimur: cui rationi iussit cap. 21. de officio homin. sub init. his verbis: Dei consilium in omnibus rebus perpetuo immobilitatem suam retinet; nostra vero natura mutationibus obnoxia, ne in malo quidem constanter persistit: quod enim semper mouetur siquidem ad bonum progreditur, propter rei ipsius iniquitatem nunquam ulterius contendere desinit: quia ad maius, & maius bonum moueri potest: itaque discursus iste breui pressus est: Deus eiusque voluntas, & amor summe boni actus, & de se est, & peccati incapax: ergo nequit moueri ab profectum bonitatis, neque ad defectum malitiae eius voluntas. Patet: quia alterutro motu summe boni actus esse desineret, quod repugnat: ergo de ratione summe bonæ voluntatis diuinae quies est, in bono quod habet, quin vel ad profectum, vel deterius possit eius affectus moueri: dedit autem illum Aristot. 7. ethicor. capite 14. fin. in hæc scribens: quod si alicuius natura sit simplex, eadem operatio incunctissima erit: idcirco Deus vna semper simpliciter gaudet voluptate. Non enim solum motionis est operatio, sed & immobilitatis: & voluptas in quiete potius, quam in motu consistit. Mutatio vero omnium dulcissimum est, secundum Poetam, ob prauitatem quamdam: ut enim homo prauus facile est mutabilis, sit, & natura praua est ea qua indiget mutatione. Non est enim simplex, nec bona: vtique simpliciter, ut Deus eiusque voluntas bona simplex siue simpliciter est. Qua ipsa ratione vltus est Ambrosi. in med. Comment. in Psalm. 61. dicens: immobilis dicitur, qui secat immobilem voluntatem, & propositum aliquod intentione animi fidelis exequitur: Nam, & Dei immobilem voluntatem legimus, sicut habet ad Hebra. 6. in quo amplius ostendere volens, &c. Recte ergo immobilis voluntas Dei, qua nullus peccati mouetur illecebris.

7. Accedunt Damasc. dialog. cont. Manich. vers. med. Dei voluntas bona est immutabilis, ac semper eodem modo se habens. Nec longè à med. quo fit, ut Deus solus immutabilis sit: vt ipse increatus, ac sempiternus. Repetit

62 Controu. IV. de Voluntate Dei,

colum. antepenuit. orat. de imagin. pag. 3. consilium aeternum se habet semper eodem modo in quo nulla est commutatio, aut vicissitudinis obumbratio: firmat ex Dionys. aiente: Omnia à Deo praefinita, & sine ulla commutatione futura. Gregor. 16. Moral. cap. 17. in id lob. 23. & nemo potest auertere cogitationem eius scribens: Sicut enim immutabilis natura est, ita immutabilis cogitatione: cogitationem quippe eius nullus auerit: quia nemo resistere oculis eius iudicis praevalere: subinferius: semel fixa iudicia mutari nequaquam possunt: unde scriptum est: praeceptum posuit, & non praeeribit, &c. cum ergo exterius mutari videtur sententia, interius non mutatur: quia de vnaquaque re immutabiliter intus constituitur, quidquid foris mutabiliter agitur: consonat à se dictis 2. Moral. cap. 14. sub init. Richard. Victorin. 2. de Trinit. c. 24. qui vere immutabilis est, velle suum variare non potest: quod ergo semel voluit, semper voluit. S. Maxim. centur. 8. cap. 88. apud Cyparil. decad. 8. sub init. ait: Dei motum amatorium esse simplicem, & immobilem, & Dionys. 4. de diuin. nominib. inter princ. & med. Dei pulchritudinem (cuius pars non modica amoris honestas) immutabilem asserit. Tandem (vt innumeris aliis testimoniis transcribendis parcam) audiendus Prosper epigramm. 41. sic canens.

Lex aeterna Dei stabili regit omnia nutu:
Nec mutat vario tempore consilium.
Vt locis praesens simul est Deus omnibus vnus,
Sic rerum metas secum habet & numero.
Nec seruum, aut proprium sibi sentis in ordine rerum,
Cui cuncta assunt acta, & agenda simul.

CERTAMEN II.

Immutabilitas libere volitionis diuinae positiua per aduersa successione à ratione probatur.

1. Ratio immutabilitatis voluntatis diuinae à positiua volitione in positiua aduersam succedentem prima esto: quam S. Thom. efformauit: art. 7. Quia in Deo nulla potest esse scientiae variatio: ergo nec volitionis semel conceptae potest esse variatio per temporariam oppositam successione. Probatur consequentia: quia in antecedenti supponitur hanc ipsam oppositam volitionis scientiam Deo adiuuasse, & pro priori ad primam volitionem concipiendam, cum primum eam ab aeterno concepit: alioqui aliquid ab aeterno ignoraret, quod in tempore denud, ac demum sciret, atque non satis omnium praesciens decerneret, sed imprudens: praequam, quod Dei scientia è conceptu suo simpliciter infinita, atque omniscientia nata non esset, cum successu durationis crederet, & auerteretur, contra demonstrata à nobis 1. 1. de Deo vno controu. 2. ex principio generali pro omnibus praedicatis diuinis controu. 1. atque efficax voluntas de aliquo faciendo, quae retractanda per aduersam, cariturque effectui praeficitur, imprudentissima est: & ne nobis quidem, nedum Deo, digna: siquidem, neque nos absque noui motui prius ignorati efficacem de aliquo voluntatem, nisi inconstantissime, retractamus per aduersam: ergo ea retractatio prioris efficacis voluntatis per efficacem voluntatem in tempore succedentem prorsus Deo repugnat: quare, nec mutabilis Dei voluntas semel habita positiue per aduersam postea in tempore succedentem, vti neque per hanc defectibilis, vt nostra haec dogmatica conclusio fert. His praclusa manent, quae Valquez ad eum articulum, Valentia quaestione 19. pun. 4. post 3. assert. Soarius d. 30. met. sect. 9. num. 57. alique Recentiores contra hanc rationem subtiliter opponunt.

2. Secundo probatur à ratione conclusio: & confirmatur ratio praecedens: quia omnis voluntas Dei efficax de se, atque efficacia suae essentiali praedicto con-

proinde id Deo proprio ad primo conceptam à se, sed ad concipiendam primam suam efficacem de quouis ad extra faciendo absque nuper expensa ignorantia, & in voluntate illa prima efficaci concipienda imprudens stoliditate non potuit non innotescere: ergo non potuit post primam illam efficacem voluntatem de effectu aliquo oppositam aliam efficacem de eo ipso non faciendo concipere, quin velit efficaciter chimeram à se cogitam, vt talem, atque efficaciter eius voluntas in impossibile cognitum à se, vt impossibile: cognoscit siquidem ex cognita efficacia voluntatis suae de illo primo effectu conceptae: atque ad eius retractationem à se tentandam per aduersam efficacem de eius negatione necessario praesuppositae, & à se praecognitae effectum illum efficaciter à se praeuoluitum absolute fore: ergo, cum postea ad huc vellet illum ipsam effectum absolute non fore, vellet absolute non fore pro eodem tempore quod absolute efficaciter, inexcitabiliter fore voluit, ac praeciu: quare vellet duplex contradictorium simul semelque coniungi: nempe chimeram & impossibile sciens volensque vellet: atque item chimericas voluntates efficaces sibi, quae tales, repugnantes admitteret. Hoc argumentum euasione nostrae Ariaga, ob quam minus vigere putat d. 29. sectione prima, numero secundo, §. 1. quod scilicet voluntas efficax Dei, ne impotentia Deus arguatur, solum debeat impleri tempore quo durat, non autem quo non durat, vti non durat, si retractaretur, in tempore per efficacem de effectu absolute negatione aduersam reuincit: vt enim diximus efficacem voluntas Dei de effectu absolute pro hoc tempore, cum primum est, connectitur essentia sua cum absoluta sua existentia nunc: quare, & repugnat non esse unamque effectum est habitura.

3. Tertia conclusionis ratio sit: quia, si Deus mutabilis esset in volitionibus liberis esset mutabilis quoad substantiam: atqui certo ex fide, & euidenter ex ratione immutabilis, quoad substantiam, est: ergo & est immutabilis in suis liberis volitionibus: illationem conditionalem in antecedenti contractam contractam putant: indeque communem hanc conclusionem de monstrant Bassolis, & Lychet. in 1. d. 45. Ferrata 1. cont. gent. capite 83. eam vero illationem illegitimam, & debilem censet Valquez vbi proxime, alique Recentiores docti cum ipso, satis leuibus opposicionibus mox facile diluendis: reliqui tamen (etiam Soarius proxime numero 53. & 3. de attribut. cap. 6. numero 12. & Fonseca 7. Metaph. cap. 8. quaest. 5. sect. 6. & 7. qui eis videntur nonnihil conuincere) Doctores cum Sancto Thoma citato art. 7. & 1. controu. gent. capite 83. eius legitimitati contentiant: etiam eam immediatam merito illationem non censent, sed mediatam, vt videre est in nostro Ruiz citata d. 16. sect. 3. numero 5. & 6. & obicit Ariaga proxime sect. 1. numero 5. inuim. & Patres citati, dum alij non fore absolute, & omnino immortales, sicut animus noster & Angelus aiunt: dum ex Dei immortalitate, & absolute immutabilitate eius consilium, & voluntatem immutabiles probant: secundo alij cum Aristotele, ex eo, quod, nec ad melius aliquo prae bonitatis physice, vel moralis, nec ad turpe fer deiorius moraliter, vel physice eandem voluntatis Dei à semel concepto efficaci proposito dimoueri non possit concludunt: vnde in Patrum illationes damnum ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis valere debet: Deus mutabilis in consilio, & voluntate sua est: ergo, & in substantia sua physica, & physice mutabilis est: est ergo illationis ratio: quia propositum, & consilium semel habitum mutari ab aliquo nequitiaque ignorantiae, & imprudentiae, vel inconstantiae defectu, vt vidimus numero 1. alterutrum autem horum physicae Dei entitati, & substantiae repugnat: quare alterutro admissio substantiam Dei physice destruit: quare & Deum substantialiter mutari ac deficere, cui necesse.

4. Notata illa postremo Patrum ex Aristotele illatio è Dei impotentia, melioritatis, vel deterioritatis, tam in genere physico, quam morali non adeo videtur expedita: siquidem, etsi praehabita libere volitione Dei aduersae alterius successu deficeret, eadem omnino physica Dei, & moralis bonitas praestaretur:

quemadmodum, si vt antecederet ad suæ voluntatis in actu primo indifferentis determinatione Deus potuit loco volitionis liberæ, quam primo concepit, primo etiam non ipsam conciperet; sed aduersam, nihil bonitatis, aut perfectionis, siue physice, siue moralis minus Deus haberet, quam prima illa libera voluntate à se de facto concepta habuit. Hæc oppositio-
num contra legitimam illationis & rationis primæ, & tertie à nostro Vasquez & aliis Doctoribus excogitata summa est: & quibus Docti Recentiores, & acuti malis subtilitatibus, vel subtilibus occurrunt: & supponere quidem omnes debemus nihil bonitatis generis alterius ex liberis Dei affectibus accrescere, vt alterius ex aduersis voluntatibus, ex quocunque honesto motu sit, eligendi liberam Deo, & indifferentem in actu primo relinquamus potestatem: siue, quia nihil Deo intrinsicum decreti diuini libertas addat, iuxta eius libertatem extrinsecus solum constitutum sententiam, siue adæquate decreti libertas Deo intrinseca sit: de quo questione 6.

1. Quo supposito, ad eorum rationum, & illationem legitimam, & Patrum ita inferentium authoritatem tuendam reddenda ratio restat, ob quam ex præhabita volitione ea potestas in actu primo ad ipsam, vel aduersam ita ligetur, vt non possit non solum pro tunc, sed postea, & aduersam eligere, primamque respicere; cum in alterutro de se se considerata, & in specie electione, vel conseruente omissione aduersa, quidquam Deo bonitatis accrescat, vel decrescat perfectionis: est autem data à nobis proxime dum eorum rationum vim, & pondus explicamus: etenim rebus abstracto integritas ante vllam determinationem diuinæ voluntatis, ex omniuersa, & honestate se determinare Deum posse, atque affectum, erga propositum obiectum primo concipere bene componitur; at primo conceptu affectu per aduersi electionem postea habitam abstinere non, nisi per voluntatis, mentisque inconstantiā, & vitiū, atque præcedentis ignorantia argumentum fieri potest: equis enim propositum mutat, nihil vrgentius, & melius: aut iucundius, eo quod primo elegit, non denique recognoscens, quod antea in electione prima non prænouerat, ni turpiter, & in honeste inconstans animo sit, ipsaque sua mobilitate, & mutatione gaudeat?

6. Cum ergo alteruter effectus, æquè bonus, immo summe bonus physice, & moraliter in Deo sit, neque in extrinseco alterutro affectu obiecto, & motu quidquam denuo appareat, quod pro priori ad primo conceptum Deo non innouerit (ni cum ea ignorantiā, & imprudenti deliberatione primo elegisse fateamur) & sola voluntatis inconstantiā vitiata, Deo alienissima, à primi affectus electione abstinere postmodum poterit: quod Deo, & moraliter, & physice repugnat vt diximus. Atque hac ratione non tres solum veritatis huius demonstrationes, verum & quarta alia Aristotelica, & Patrum postremo loco notata certamine primo, à numero quinto ad septimo inclusue expeditur, & claret. Quintam aliam à Patribus etiam ex æternitate Dei petitam possemus pro eadem veritate subiungere: eam tamen in quarto certamine consulto referuo: quia liberi decreti diuini secundum se temporaneam à sui negatione in sua existentia inceptiōem, vel ab hac in sui negatione desinētiā (de quibus eo certamine agendum) impossibilem directe demonstrat: est inde, & impossibilitas defectus voluntatis liberæ Dei per aduersæ successum tempore posteritatem (de quo nunc) vltius demonstratur: solum ergo opposita restant contra hanc impossibilitatem æquanda.

CERTAMEN III.

Dogmatica conclusio ab oppositi-
onibus vindicata.

1. Prima oppositio est: est à se Deus, præ animi leuitate (vt demonstrationes factæ ostendunt) liberam voluntatem non mutet in aduersam; debere tamen illam mutare pro mutatione status, & moriui à nobis ipsi oblati. Alioqui nunc Deum odio habere D. Petrum, atque in æternum odio ipsum habendum (est re late ad tempus negationis, ratione cuius respectus ad statum diuersi temporis ad quod Dei odium refertur hoc cum voluntate amicitie & affectuosæ complacentiæ Dei, quo illum ex tempore quo per penitentiam respicit, pro eo, & reliquis durationibus successuræ æternitatis prosequitur, prosequiturque ex æternitate, ac æternum prosequitur est physice non repugnet) consequentia euidens est: est odio adhuc insisteret in eum, qui pristinam iniuriam nobis illatam satisfactione, & inimicitiam amore summo, & gratissimis obsequiis soluit, etiam apud homines prauos, nedum apud summe bonum Deum, iniquum, impiumque est.

2. Qui item illud Ezechiel. 18. *Omnium iniquitatum eius non recordabor amplius*: & illud Ioan. 15. *iam non dicam vos seruos, sed amicos*: cum actu ita nostrarum iniquitatum, ac seruitutis peccati nostre elapsi temporis recordetur, ac æternæ recordatur sit, vt tota æternitate eius in nos eo tempore & statu spectatos in odio perferret, sitque perliturus? quo insuper satisfactio, & reconciliatio nostra de præteritis Dei offensis tendunt, nisi, vt odio ob illas deposito amicitia in Deo, sicuti in hominibus euenit, succedat, non, vt odio nostri, est pro alio tempore spectatos, amicitia erga nos pro posteriori satisfactio-
nis, & conseruatiōis tempore spectatos, coniungatur? ubi culpæ antea vera adeo remissio Dei, & condonatio, quæ de antea commissis solummodo à nobis penitentia, & conseruatiōe tentari, adeoque ex fidelitate suæ promissionis, vel ex gratia esse potest? siquidem in Dei odio (non secus ac de venere altercabant.) *Manet alta mente repostum iudicium Paridis (præterque iniuria forma)*. Hæc adeo dure sonant, vt noster Arriaga citata sect. 1. n. 7. *Obiectioni ergo difficultatem inexplicabilem de actu diuinorum libertate afferat tangi, vt nemo, si ab ea solutio-
nibus ab ipso subiiciendis quoad eorum actum simultaneam permanentiam (quæ sola tangitur) non satis emolliantur, ingenuitati, & præmissæ humilitatis professione det veniam: & tamen permanentiam à num. 8. multis Catholicis, & Doctis discursibus emollire contendit vltique ad numerum 10. cuius tamen fine eadem ingenuitate, & modestia ab alio meliori libenter se auditurum concludit.*

3. Verum ex iis, quæ suis responsis attigit, eorumque contra hanc veritatem inferuntur, absurditas, & dissoluantia satis temperatur: etenim nec peccatorum remissionem pro tempore, quo extiterunt, quare, nec redire in Dei amicitiam, & odij in nos pro eo tempore penitentia conseruatiōe, & precibus contendimus; cum ad præteritum nulla potentia, ac non stolidus conatus dari possit, vt non fuisse fiat: quare, neque id ab offensa, & insensu homine obsequiis nostris tentamus: id ergo solum à nobis tentari adeoque effici misericorditer potest, vt vltius peccatum habitualiter non persistat in nobis, sed remittatur, & pereat: quod Dei gratia habituali contritione, quam illa necessario consequitur, à Deo præstat de facto, atque vt alij volunt per metam extrinsecam Dei voluntatem, & condonationem præstari ab eo absolute potest: inde (quod consequens est) ne Dei odium in nos, quo pro statu, & tempore toto illo peccatorum in nos ferebatur non fuerit, sed ne ad nos pro vltiori tempore extendatur: id quod plane à Deo obtineretur æquè deinceps in nos beneficio, ac si nos non oderis, nec peccassemus; sed eius amicitia in nos, & amor pro sequenti tempore seruetur: qui solus sensus est loci

loci Ezechielis, & recitati alterius, in quibus nota: (quod hunc Doctorem, & reliquos fere haecenus latuit, saltem explicite, Deum nihil nobis reuelare posse, nisi idiomatice, & verbis nostris, ac proinde verbis propositionum reuelatarum, quae tempus nostrum concernunt, vt tom. 1. controu. 1. de Dei immutabilitate agens ostendi; nec semel solum controu. 2. vnde illud non recordabor: non dicam vos seruis tempus nostrum futurum significat, non Dei aeternitatem cum qua Deus, & in qua de omni tempore Deus iudicat, odiumque peccatorum, & amorem, pro alio tempore resipiscitiam coniungit.

4. Cum autem tempus resipiscitiae, & iustitiae nostris propositionibus, & verborum copulis concernitur, verae ex solum propositiones erunt, quae Dei in nos amicitiam praedicant, fallaeque in nos eius odium: siquidem pro tempore importato per copulam nostrorum verborum odio nos minime habet Deus, sed dulcissimo, ac tenerissimo amore amicos & filios illo ipso amore, & affectu suo adoptatos prosequitur: vnde haec propositio: *Deus nunc odio habet Sanctum Petrum*, error blasphemus est, qui nunquam ex permanentia aeternitate Dei odij D. Petri pro statu, & tempore negationis inferitur, vt inferri timet, & reuelari Sancto Petro de Dei in ipsum affectibus sciscitanti a Deo posse Ariaga supponit §. *Pro hoc* circa num. 6. quia propositionum nostrarum, quibus solis reuelare aliquid Deus potest, significatum per earum verba tempus non animaduertit: Deus autem tota aeternitate sua, quae omnia tempora explet, & ambit, cognoscit pro tempore negationis Petrum odio habere, ac simul ex parte subiecti pro, & a tempore resipiscitiae Petri & tota aeternitate successura illum ex sua, & per suam aeternitatem, ardentissime amare (quod Petro ad summam felicitatem satis superque est) quia aeternitate sua, & iudicat, & affectus concipit suos Deus. Nos autem non illa, sed cum tempore nostro iudicamus: quare iuxta statum, quem res in tempore, per iudiciorum nostrorum, & propositionum copulam verbi importato, & significato verae erunt, si statui pro eo tempore rerum, de quibus iudicamus, iudicia, & propositiones conformetur: fallae vero si pro eo tempore ab statu rerum discordent.

5. Atque hinc pleraque alia affinia, quae a ratione opponi possent simul, ac opponantur, euanescent, vt ea singulatim recensere adhuc opus non sit: insuper duobus scripturae locis memoratis numero 7. in terminis satisfecimus. Restant vero loca alia diluenda, quibus Deo propositi, & facti etiam a se penitentia, & retractatio tribuitur Genes. 1. *Penitet me scisse hominem*; Hierem. 18. *Si penitentiam egerit, agam*, & ego penitentiam super malo, quod cogitavi, &c. Psalm. 105. *Penituit enim secundum multitudinem miserationum suarum*; quam locutionem sequutus Ambrosius 2. in Luc. ad id primi capitis: *Zacharias repletus est Spiritu Sancto, ait: Nunc Dominus mutare sententiam: si tu noueris mutare delictum*; & Author Hypognost. lib. 6. fine: *Diuina erit potentia iudicium in nobis debitorum mutare damnationis*, & gratiam praedestinationis indebitam prerogare: Verum haec hominibus humano more de operum Deo faciendorum mutatione dicuntur: quae hominibus non, nisi propositi, & decreti mutatione contingit. Recte enim Gregor. 20. Moral. cap. 23. med. *Penitere dicitur quia rem mutet, consilium non mutet*: in quam interpretationem luculentissime Damascenus Dialogo contra Manichaeos vers. fin. Theodoret. quest. 50. in Genes. Augustin. 1. 5. de ciuit. cap. 2. 5. Proclus, & Method. apud Epiphanium haeresi 64. vers. med. Tertullian. 2. aduers. Marcionem capite 23. & 24. Moyses Barceph. parte tertia, comment. de parad. capite 2. S. Thom. citat. art. 7. ad 1. & 2.

6. Opponi etiam pleraque alia scripturae loca solent: quibus Deus supplicium absolute futurum, & abique ulla conditione praedixit, ac proinde absolutum omnino de eo intelligendo habuisse fatendum est. ne Deum mendacem fateamur. Cum autem illud absolute exequutus non fuerit propositum mutasse, & a primo concepto decreto destituisse fatendum erit. Plurimum exemplo sunt Isaia 38. *Dispone domus tua, quia morietur, & non uiues*. Iona 3. *Adhuc quadraginta dies & Ninive subuertetur*. Quorum neutrum sed opposita euenire: sed (vt mittam in eo loco Iona voce illa adhuc conditionem forte im-

bibi penitentiae non adae intra terminos 40. dierum ad eam agendam eo loci praescriptum pro eis, & similiter imbibant) ea omnia, quae absolute in scripturis supplicia, quidve aliud sonant, quod absolute non euenit conditionem ex natura rei imbibant habere; vt in plebisque absolute sonantibus contractibus, promissionibusque humanis vlti venit, quia ea omnia ex vi causarum inferiorum, & naturalium morbi v. g. & demeritorum fore praedicuntur, & vere sicut vere Philosophus de quatruidano Lazaro absolute diceret: *non est resurrexerunt*, quae tamen absolute veritas supernaturalis gratiae, & misericordiae Dei effectum oppositum absolute ulla decreti diuini in aduersum minime excludit: cum illud iuxta inferiorum causarum exigentiam, ac in Dei gratia supernaturalis, & misericordia inueniat, solummodo fuerit: vt doct. August. 6. de Genesi ad lit. capite 17. S. Thom. vbi proxime ad 2. & 2. 2. quest. 171. art. 6. ad 2. quest. 174. art. 1. corp. quest. 12. de verit. articulo 10. ad 7. Alia quae ex libertate arbitrij Dei per totam aeternitatem obici poterant, quoad libertatem contrarietatis, disiecta iam sunt ex dictis certamine secundo, a numero tertio, qua vero ad libertatem contradictionis attinet, quam immediatius impugnant, & directius impossibilitatem incipiendi, deinde in tempore volitionis liberae diuinae opportunis cert. 4. opponuntur, ac diluuntur.

CERTAMEN IV.

Libera Dei volitio pure incipere desinere in tempore, adhuc est pura contradictionis libertate, minime potest.

1. Hoc aliud mutationis, & mutabilitatis est genus, quod pro dogmatica diuinorum decretorum absolute immutabilitate atque extensione eorum per totam aeternitatem statuenda examinandum, ab eisque illegandum quaestiones praefatione mouebimus. Hoc enim immutabilitatis diuinae voluntatis, & decretorum eius (a puro non esse illorum ex aeternitate ad esse ipsorum in tempore, vel ab esse eorum ex aeternitate ad eundem non esse purum in tempore) genus scripturae loca, quae absolutam Dei quoad affectus voluntatis suae immutabilitatem certam. 1. numero 1. & 2. immo & quae absolutam Dei immutabilitatem docent, quia absolute, immo & quoad Dei substantiam deficeret, si quoad affectus posset Deus mutari, faciunt etiam plura ex testimoniis Patrum datis certam. 1. & demonstrationes ex ipsis de promptae, & expensae pro immutabilitate a positua in positum voluntatem aduersum. Prima: quia, vt ab aeterno decerneret rationes & motus omnia Deo obuersabantur, ni cum admittamus ignarum, atque alterum extremum contradictionis volendi, aut non volendi idem ipsum obiectum elegisse: nam ab aeterno vel voluit, vel non voluit in actu secundo: ergo a negatione volitionis ab aeterno electa ex omnium consideratione est sola animi leuitate, & voluntatis violata inconstancia transiret in tempore ad volitionem vel a volitione aeterna in temporariam eius puram omissionem. Secundo inde inferretur ex alterutra mutatione ab omissione pura ad volitionem obiecti eiusdem omnino, vel e contra, Dei mutabilitas quoad substantiam, vt ostendimus ratione tertia certamine 2. numero 3. & 4. etiam explicata ibidem a num. 4. ad 6. ex eo principio communis: quod libera Dei volitio nihil intrinsecae perfectionis Deo addatur, vt ad finem numeri illius quati diximus.

2. Demus pauca Patrum testimonia pro conclusione praesenti Augustin. 12. de ciuit. capite 17. post medium. *Nobis autem fas non est credere aliter Deum agere: cum vocat, aliter cum operatur: quia nec affici dicendum est, tanquam in eius natura sit, aliquid, quod ante non fuerit: Patitur quippe, qui afficitur, & mutabile est ante, quod*

quod patitur: quibus demonstrationem secundam de
mutabilitate Dei, quoad naturam, & substantiam, si
à negatio ad positivum, quoad affectum, mutationem
patitur, patitur aperte tradit sicuti & Gregorius
recitat certamine primo, numero octavo. Fulgentius
immediate ad recitata illius verba: certamine primo, nu-
mero secundo ex 1. ad Monim, capite 12. sub init. hanc
sententiam suam rationem reddit. *Sicut enim omnis crea-
tura quæ sine initio esse non potuit, nec potest fieri: sic illa
simpliciter voluntas eius nunquam mutabilitati subiacet,
quia initium existendi non habet, quod autem semper sic
est, quod esse non capere, procul dubio sic est ut, id quod
est, non esse non possit: vera igitur immutabilitas, à gene-
vera vocatur æternitas, simili discursu eandem suam
sententiam probatur recitati certamine 1. numero 4.
lidoris verbis, illis: *Manens idem incommutabilis, &
æternus, quid cuique congruum esset tempore, ab ipsa ra-
tione æternitate in eius mansit dispositione consilij: & Eli-
latus recitatus numero 5. illis etiam verbis: cum non re-
linquatur, vel ad demutationem levis, vel ad profectum
causa, vel ad æternitatem æternitatis, consonat eadem ra-
tioni Augustinus recitatus numero tertio, ex 12. confess.
capite 1. init. à postremis illis verbis: quia talis volun-
tas (quæ modo hoc, modo illud velle) mutabilis est, &
omne mutabile æternum non est: Deus autem noster æternus
est: quibus immediate hac iterato adducit: item, quod
nihil dicitur in æternitatem interire: expectatio rerum ven-
turarum si certius, cum venerint: idemque certius
si memoria cum præterierint: omnis porro intentio, quæ
ita variatur mutabilis est, & omne mutabile æternum non
est: Deus autem noster æternus est. Hac colligitur, atque con-
stat: & manio Deum meum, Deum æternum, non aliqua
non voluntate condidisse creaturam, nec scientiam eius
transierit aliquid pati.**

7. His porro locis Patres non solum conclusioni præ-
fati auctoritatem, verum directam, & immediatam eius
demonstrationem dederunt, quam quinto loco pro im-
mutabilitate diuine voluntatis à positiva volitione in ad-
uersam volitionem, memorabimus certamine 2. fin. quia
immediate, & directè eius immutabilitatem à volitionis
negatione in volitionem ipsam, vel ab hac ad eius nega-
tionem probat: est inde immutabilitas eiusdem à posi-
tuo in positivum aduersum deducto discursu mediate
tandem demonstratur: est vero huiusmodi eis Patrum te-
stimonij contenta demonstratio: quidquid æternitate
Dei durat æternumque est, nec potest incipere, nec desine-
re in tempore: atqui volitio libera efficax siue decre-
tum Dei de aliquo faciendi æternitate Dei durat, ætern-
umque est: ergo nec potest in tempore incipere nec de-
finire: ac subinde nec voluntas Dei à negatione volitionis
libera, ad liberam volitionem in tempore mutari.
Maior est per se nota. Nam, quod æternitate Dei durat,
quæ omnia extrinsecam durationem possibilem, & imagi-
nariam ad redundantiam explet, ambit, & de superfluo
imponit circumdat, nihil anterioris durationis rei, immo
neque cogitatione, patitur, in qua negatio sui esse con-
cipi adhuc possit, nihilve vltioris ipsa durationis, in
qua sui non esse siue negatio succedat, cogiteturve suc-
cessura: quia si maior hæc statum ac per se & ex terminis
notum principium non sit, au Deus secundum substan-
tiam, naturam, & essentiam suam temporariè incipere,
& desinere queat poterit in controuersiam vocari: cum
non aliunde extra controuersiam sit non ita cum secun-
dum naturam, & essentiam, substantiamque suam in-
cipere desinere posse, quam, quia sua durat æternita-
te. Minor præter Patrum consensum probatur: quid-
quid diuinum in se ipso, nec solum per participatio-
nem, est æternitate ipsa, eademque Dei, æternumque
durat: ut patet in omnibus Dei prædicatis, atque attri-
butis diuinis: atqui libera Dei volitio diuinum quid
in se ipsa, nec solum per participationem est: ergo Dei
æternitate, æternumque durat: Nec patet effugium
ad constitutionem libertatis diuinorum decretorum, &
volitionum per connotata extrinsecæ effecta, vel eor-
um causalitates: quæ constitutio hac demonstratione
& Patrum ea vtenfium auctoritate validissime con-
fiscatur ut quæstione sexta, certamine primo vide-
bitur.

4. Hanc demonstrationem (quam præter Patres præ-
fati, de Origenis, de Deo Vno, Tomus 11.

ximè recitatos dederunt nobis Bernardus & Isidorus
recitati certamine primo, numero quarto vocibus im-
mortalitatis, diuinorum etiam affectuum) à Doctores
Recentioribus libertatem diuinorum actuum Deo pro-
fus intrinsecam asserentibus & discursus propinquitate
porius, quam Patrum sectione, & auctoritate deprom-
ptam Ariaga noster admittit citata d. 24. sectione se-
cunda sub sectione 2. num. 14. 5. Dico ergo eam: sed eius
firmitatem satis indicio suo difficilibus argumentis, meo
tamen leuibus argutis mouet iudicio: immo eis tan-
dem mouetur, ab eaque dimouetur, ut sub sectione 3.
probabiliorem hanc à se adduci rationem perpetuitatis
affectus diuini sub sectionis titulo proficitur: quia sci-
licet Deo pura omisso negari debet, seu contradictionis
pura immediata libertas, ergo debet ipsi concedi vnus
ex actibus positivis diuersis, seu aduersis volitionis, verbi
gratia, creandi mundum, vel nolitionis creandi illum:
ergo Deus necessario ab æterno debuit habere alteru-
trum, & omne exercitium suæ libertatis contrarietatis:
sed, quam debiliori principio de impossibilitate puræ
omissionis, & libertatis immediatæ, atque puræ con-
tradictionis in Deo hæc ratio innuitur nemo non videat:
facileque constat ex opposita conclusione à nobis statuta
quæstione 4. certamine 2. & 3. Satis igitur erit demon-
strationi Doctorum Recentiorum ex volitionis æternita-
te petita, & notissima firmiter adhaerere. Maxime,
cum ea à Patribus expressa, ut vidimus fuerit: immo &
Ariaga ipse, eo principio admissio, eam appellare de-
bet, ut sua ratio pro volitionis æternitate concludat.
Ni enim valeat: durat æternitate diuina: Ergo tempore
incipere, aut desinere nequit: non erit, unde Deum,
ac subinde eius voluntatem, & volitionem non possint
tempore deficere, ac tempore inchoari.

5. Vnde leuitas argutiarum, quibus eius firmitas
ab Ariaga callo studio, & labore tentatur, facile
deprehenditur: cum æque impossibilitatem incipiendi,
ac finiendi in tempore essentia, & naturæ diuinæ ra-
tione æternitatis suæ impugnent: sed nihil sane præ-
stant vnoque verbo euasunt. Procedunt siquidem
omnes, si aliquid præstant, contra durationem rerum
durantium non identicè per Dei æternitatem, ut di-
uina omnia durant, sed per vnionem ipsam: quo pa-
tior diuina non durant: immo nec creatum aliquid du-
rare per Dei æternitatem posset, etsi ipsi vniatur: ne in
vbiquismo, omnipotentiam, omniscientiam, &c. hu-
manitatis Christi perperam abeamus. Diuina siquidem
vnione, (ut sic dicam) identitatis egent, ut diuina
prædicata, ut suos effectus formales communicent,
quam cum creatura aliqua habere non possint: etsi ei
possint physicè vniri, ut firmiter statuebam controuersia
de incarnatione quod adeo de se notum est, ut vbiqui-
stæ, (etsi rudiores Philosophi, & Theologi) ut huma-
nitatis à Deo vnita vbiquitatem, immensitatem, omni-
potentiam vnionis physicæ titulo à se initio asseras de-
fenderent, tandem eius cum Deo identitatem ob hoc
principium admittere fuerint coacti, atque ab vbiqui-
smo suo in Euthychisum sunt prolapsi: ut videre est
in Valentia & Bellamino contra ipsos agentibus.
Denique supponit durationem à re durante non mo-
dali ter solum, sed etiam realiter, ut rem à re distin-
gui, atque vniri subiecto formam aliquam totam
immo, & entitatè indiuisibilem, quin totum for-
male suum effectum communicet, contendit: quæ
omnia à Philosophia sana abhorre nemo non videt.

CERTAMEN V.

Vnica contra statutum dogma expe-
ditur difficultas.

1. Super est tamen expedienda contra vtramque
voluntatis Dei in suis affectibus immutabi-
litem difficultas pluribus prolata, & molesta,
quam breui, & vni de satis reuigimus quæstionis
præfatione.

præfatione, & multis expendit Herize noster d. 20. capite secundo, æstimans constituentes decretorum Dei libertatem per intrinsecum profus Deo, nullatenus ab ea expediendos. Etsi tamen neque ipsum, neque aliquem ex constituentibus eorum libertatem per creatas, vel actiones, vel effectus æternitatem, & indefectibilitatem dogmaticam decretorum Dei liberorum posse vllatenus tueri, vt q. 6. certamine primo ostendam: quare in id absurdum plane incurrunt, in quod aduersarios irritos, vt videbimus, conantur inducere. Est autem difficultas explicatus posita: actus Dei liber æternitate Dei liber est: ergo, & vt correspondet æternitas qua ille durat omnibus, & singulis partibus, & instantibus durationis creatæ, vel creandæ est actus liber: ergo ita, vt nostro hodierno dici correspondet, & coexistit æternitas, absolute possit non esse: hoc autem fieri nequit, quin actus ille qui æternitate Dei, vt tempori, immo extrinsecæ, vel possibili vel imaginariæ æternitati coexistente præcessit, deficiat in ea, vt hodierno tempori coexistente, possit: quod ipsum est Dei voluntatem, quoad suos actus liberos esse absolute mutabilem, ac defectibilem, contra assertam hæcenus dogmatice Catholicæ veritatem. Sin autem, vt hoc effugas, asseras, in æternitate Dei hodierno tempori coexistente actum liberum Dei necessarium omnino absolute esse: ne antecederet quidem, à diuina voluntate euitabilem: ergo actus ille tota Dei æternitate, qua durat, extrinsecæ siue possibili, siue imaginariæ æternitati coexistit, nec durat, nec duratur liber, nec deinceps durabit: immo cum in æternitate intrinsecæ, qua durat, vel extrinsecæ cui actus ille per intrinsecam coexistit, primum instans seu durationis principium non sit, antequam actus ille non præcesserit, si ex præcessione anteriori coexistentiæ necessarius absolute necessitate etiam antecedente, nec solum consequente, & ex suppositione quam vocamus, actus ille est, nusquam in æternitate est antea, vel successura deinceps æternitate liber actus ille erit: cum nusquam sit, nec in eius intrinsecæ duratione æternitatis diuine intrinsecæ, neque in extrinsecæ, cui coexistit, prima duratio, aut instans, quo primum caperit, cuius primo coexistit: in quo solum eius libertas possit, iuxta hanc doctrinam absolute saluari.

2. Hæc omnium difficultatum (quas prolixius quasi à se primum adiuuentis impugnationibus, solutionibus, ac replicis Herize, & Recentiores actuum Dei libertatem contra illam intrinsecam ipsi constituentes solumque deinde expendunt) summa: sunt autem eæ omnes præcis Theologis notissima, vt videre est in nostro Ruiz d. 12. sect. 5. & eorum iam subiiciendis solutionibus primæ difficultati responderunt olim Magister, Albertus, Alex. Armac. Bohaventura, Scotus Durand. Richard. Okam. Gabriel, Gregor. Adam. Marfil. Maior, Ferrara Capreol. VValdens. Bellarm. Driedo Albertus Pighius, Vega Corduba Valent. Bañez, & aliquando Sanctus Thomas apud Ruiz numero secundo ex libertate actus diuini absoluta, prout hodierno tempori coexistente, male inferri eius immutabilitatem: quia prout hodie coexistit, potestque pro priori naturæ non coexistere eadem antecedenti potestate efficere nunc potest Dei voluntas, vt actus ille absolute heri, totaque anteriori duratione, eiusque singulis, & omnibus partibus extrinsecæ æternitatis possibilis, seu imaginariæ non coexistit fieri: et quod non coexistit futurorum contingentium antea æternitate præscientia: cum è Dei, cui omnia extrinsecæ contingentia sunt, tum nobis etiam contingentium, è nostra libertate: quam doctrinam ita explicat Syluester in consistorio quæstione 14. articulo 19. & quæstione 22. articulo 5. vt Dei voluntas vsque ad hoc instans, in quo creatura de facto producitur, indifferens maneat, & inde terminata, tuncque primum determinetur: quod merito periculosum censet Ruiz numero primo: quia, vt actus liberi Dei immutabilitatem tueatur ipsi aufert contra Patres, & dogma Catholicum æternitatem. Nescio autem quo iure idem Ruiz censet numero quarto, Dionysium Cisterciensem, Holcot, Aliaco, & Michaëlem à Bononia à se recitatos d. 31. de scient. sectione secunda post medium, magis quam primos à probabilitate recedere: quod dixerint nunc absolute fieri à Deo posse, vt reue-

latio facta de futuris non fuerit: cum id primorum doctrinæ necessario consequens sit.

3. Ruiz qui valde ab hac solutione, adeo communis, abhorret, ait numero octauo cum Sancto Thoma, Caietano, Ferrara, Capreolo Palacio, Soario Albertino, Leselma Zumelle & aliis in simili de scientia seu præscientia futurorum à se citatis d. 31. de scient. sectione quarta volitionem, decretumque quodvis Dei, etiam de postea faciendis, quantumvis in se liberum, in quouis temporis creati instanti simpliciter esse necessarium, quia iam tota æternitate Dei præcessit: quæ, licet extrinsecæ æternitati (quæ non fuit) non coexistit, non tamen defectu suæ ante omne tempus durationis indiuisibilis, ac totius simul omnem extrinsecam possibilem, & imaginariam diuisibilem, ante etiam, & post ambientis: sed extrinsecæ coexistit defectu: quare in ordine ad tempus, & durationem extrinsecam diuisibilem duratio æternitatis, qua Deus, eiusque volitio, & diuina cætera actu semper, & de præfenti sunt, erant quidem & fuerunt, erantque vt dicitur Ioann. 1. in principio erat verbum, & Ecclesiast. 1. Omnis sapientia à Domino Deo est, & cum eo fuit semper, & est ante omnia: cum ergo quodvis tempus æternitas, qua, & ex qua volitio Dei durat, antecedit, est non illo finitur, verificatur ante tempus quodvis volitio Dei est: quare, & eius præteritio quoad anterioritatem durationis, quam respectu eius dicit, est non quoad eius pro illo delationem: anteriori vero eius volitionis existentia supposita: nequit potentia vlla absoluta esse qua, vt non fuerit, fiat: ideo enim per se fere notum est ad præteritum nullam dari potentiam, vt docent Aristoteles 1. Perihem. capite 7. & 8. & Anselm. de concord. prædict. cum libertate, capite primo, columna secunda post medium dicens: *In re præterita est quoddam, quod non est in re præfente, vel futura: Nunquam enim fieri potest, ut res, quæ præterita est, fiat non præterita: sicut res quoddam, quæ præfens, potest fieri non præfens: & alia res, quæ non necessitate futura est, potest fieri, et non sit futura: unde concluditur quouis tempore creato volitionem liberam Dei omnino extra statum libertatis esse, & intra statum necessitatis: nec fieri à Deo posse, ne fuerit: id quod multis ex opposito deductis ab illa ex incertitudine reuelatorum, ac subinde fidei, & fidei nostræ, ac Beatorum de sui status perpetuitate, & alia confirmat: si Deus nunc facere absolute potest, ne eas decreta: quæ ex æternitate fuerunt non fuerint, vt prima aiebat solutio: sed incidit solutio hæc in impugnationes factas n. 1. siue, easque difficillimas.*

4. Censeo ergo primam solutionem vltiorem, nec ab ea adeo abscessuram Ruiz nostrum, si tota fuisset luce donata: immo inuenturum doctrinæ veræ parti (quam solum intuitus est, dum eam exhorruit) recte coherere. Pro eius igitur illustriori explicatione obserua indifferenter voluntatis diuine potestatem, eiusque exercitium, neque esse neque haberi à Deo in aliqua extrinsecæ duratione: sicut, nec libertas creatæ eiusve exercitium in extrinsecæ alterius duratione, aut æternitate Dei est, & habetur: est sub extrinsecæ alterius excedentis durationis (propterea v. g. cæliant æternitatis Dei) continetur, atque equali alteri adæquate respondeat: solum ergo duratio, in qua Dei libertas, eiusque in suis liberis actibus exercitium est à Deo habetur, est eius æternitas: quo fuit quouis extrinsecæ omnes durationes, & imaginariæ de fide explere, & de superfluo sui ambire apta actu & sufficienti fit, solaque illarum positione egat, vt de facto & exercite expleat eiusque coexistat, vel potius ipse durationes sua existentia propria egeat, quam à se non habent, vt æternitati diuine à se necessario actu & exercite existenti coexistant: ac proinde tempori, quod de facto præcessit, adestque, & succedet æternitas Dei pro cuiusque mensura coexistat: eo tamen eius libertas in actu primo & secundo neque est, vt dixi neque exercetur: sed sola sua æternitate intrinsecæ Dei, ob cuius, & diuinorum omnium, quæ illa intrinsecæ durant, coexistentiam cum tempore, cuiusque partibus, pro mensura cuiusque propria, quæ necessaria intrinsecæ Deo sunt, in quavis earum mensura, vt necessaria, quæ libera vt libera (quemadmodum sunt, vt necessaria, quæ libera vt libera) reuera sunt, & coexistunt: atque ita à nobis esse pro nostris durationibus verbis idiomatis creat-

ti tempus solum significatibus enunciantur. Non, quia ex tempore nostro, quo nec sunt, neque eliciuntur, diuina libertatem habent vel necessitatem ut dixi; sed quia ex correspondentia æternitatis diuinæ, qua durat, suntque, & habentur, & coexistencia temporis nostro, quod diuina ei coexistencia in Deo; cuiusque æternitate habent potestatem nobis in tempore vere enunciarum, à quo tamen illud nequaquam habent.

¶ Hinc tota euangelicæ proposita difficultas num. 1. veritas solutionis primæ clarescit: & quid in secunda nostri Ruiz solutione veri sit quin in postremas difficultates contra ipsam incurrit dignoscitur. Primo enim: si de libertate, vel necessitate voluntatis, & volitionis diuinæ, ut in tempore nostro à Deo habetur, & exercetur sermo sit, erunt propositiones de subiecto non supponeant: siquidem à Deo, cuiusque prædictis in tempore nostro, nec libertas, nec necessitas habentur aut exercetur; sed in sua intrinseca æternitate: si vero dicatur, aut rogetur quid nam hoc tempore nostro de diuinæ volitionis libertate, aut necessitate dici debeat, ex eo quod in Dei æternitate, qua sola, & est, & exercetur, temporis coexistat? inde respondendum: cum eadem quippe, vel libertate, vel necessitate, quam in se habet, & intrinseca æternitate sua durat, tempore nostro coexistit, ac respondet: cum autem æternitas tota simul, & indiuisibilis duratio sit, quidquid semel in ea habet tota illa habet, ac simul, semelque necessario habendum ei datur: cum primum illa à Deo, & concipitur, & habetur: siquidem ita tunc concipitur tota æternitate in qua, & ad quam concipitur (ut sic loquar) futura, & duratura volitio: igitur implicat aliquid intrinsece per ipsam, & in ipsa durans aliquo modo durare, quin eodem modo tota illa semper, & in quavis eius coexistencia & correspondentia temporis, & durationi extrinsece duret: quare, sicut ante omne tempus primo (ut sic loquar) concepta à Deo in sua æternitate volitio fuit, ex indifferenti voluntatis suæ potestate, atque adeo libere, eodem etiam modo libere, ex indifferenti eadem voluntatis diuinæ potestate, cuiusque extrinsece durationi respondet, tota æternitate sua procedens perseverat: ac pro priori naturæ non concipi à Deo absolute potens, impositum non concipi ex suppositione quod semel concepta in actu secundo à Deo fuerit.

¶ Ex quo patet: pro quouis tempore nostro, verum ex suppositione esse ita in actu secundo liberam volitionem, & necessariam, ex suppositione quod sit, ut absolute, & in actu primo, & pro tunc, & pro priori, & priori extrinsece duratione potuerit non esse in suæ æternitatis durationis, in qua nulla est nec partium antecessio, nec successio: quare neque ad deliberationem indifferentis potestatis discretio atque determinationis discretio: vnde eadem, & indefinita diuinæ potestatis indifferentia, eademque libera determinatio nunc est, quæ huius, & ex æternitate fuit, & successura æternitate erit: ac subinde, sicut, cum primo (si primum in æternitate licet cogitare) ante omne tempus liberè concepta à Deo volitio est, absolute non concipi potuit, fierique, ut nunc non foret, ita etiam, ut neque ante omne tempus fuerit, fieri à Deo absolute potest: quia eadem indiuisibilis potestatis indifferentia, eademque indiuisibili duratione, qua exercetur, & tunc, & nunc, & æternum semper de præfenti ponitur, ac idiomate & verbis nostris temporis concurrentibus, posita ab æterno fuit: atque in æternum ponitur: quare, sicut in rebus, quæ contingunt, & libere à nobis de præfenti ponuntur in hoc tempore, in quo libertatem nostram habemus, & exercemus, verum est ita à nobis poni, ut absolute non poni possint: & absolute absoluta, necessitate poni, etsi ex suppositione, quod postea sint, necessario necessitate secundum quid, & ex suppositione & consequenti sint; ita, ut non possint non esse: ita in appositione liberæ volitionis diuinæ in sua æternitate, qua tota simul, ac semper præfens duratio est (quantumvis tempora extrinseca, quibus coexistit, varientur, prætereantque, & sit de futuro succedant) & in qua, tanquam in præfenti instanti indiuisibili, & proprio suæ existentia, & exercitii diuinæ voluntatis indifferens potestas per libertatem volitionis elicientiam exercetur: quamdiu æternitas

Christoph. de Ortega, de Deo Pno. Tomas II.

esse intelligitur, & cuius extrinsece durationi, respondeat absoluta libertas concipiendi illam volitionem concipi, atque asseri debet, solaque necessitas secundum quid, & ex suppositione quod concepta sit, & consequens illius indifferentia vltimæ & determinationem in actu secundo per eius volitionis elicientiam.

¶ Inde tamen disparent nostri Ruiz fundamenta: Neque enim admittit hæc doctrina dari in Dei voluntate ad præteritum potentia qua tale: nam respectu æternitatis Dei huius indifferentis potestatis voluntatis diuinæ, atque exercitii liberi Dei, in volitionis suæ liberæ, quæ in illa solum æternitate, & est, & exercetur, nec futurum, nec præteritum est, sed solum illud nunc diuinæ æternitatis semper in se indiuisibiliter præfens: quare ex indifferenti potestate necessario concedenda cuius agentis libero pro duratione tota actuali, in qua de præfenti, atque hic, & nunc suæ durationis liberæ operatur, inferitur dandam liberè volenti Deo esse potestatem indifferentem pro toto suo nunc, & semper actuali præfenti æternitatis suæ, in qua solum libera vult ac volitione libera voluntatis suæ liberam potestatem exercet: in eo verò nunc æternitatis præteritum nunquam est; neque quoad anteriorem volitionis illius durationem, sed solum præfens; etsi respectu durationis extrinsece, & temporis nostri (cui toti coexistit æternitas) & quo loquimur, ac verbis nostris concernimus, & significamus, præcessisse, & vltius processuram diuinam volitionem dicamus, ac proinde de illa tanquam de præterito anteriori ad tempus nostrum loquamur, ast id, nec suum illud nunc semper, & inuariabiliter præfens æternitatis in qua sola tota & liberè est, & à Dei voluntate indifferenti progreditur, nec variat nec præteritum facit re ipsa, nec futurum: quare nec quod eius voluntatis indifferentis æternæ ad volitionis in actu primo in ea sola, & tota æternitate elicientiam, eiusve omissionem, ad præteritum, qua tale, siue ut non fuerit quod fuisse supponitur ad præcessisse chimærica potestas sit: est quippe solum potestas impediendi ne in Deo de præfenti sit, pro priori naturæ, antequam de præfenti (quo solummodo in Deo esse potest) esset, vel potius sit de præfenti: ac proinde ne respectu temporis nostri, & nostro concipiendi modo fuerit.

¶ Deceptus igitur nostro concipiendi & significandi more, & modo quo nos in tempore nostro successiuo natura sua operamur tantopere à communi illa sapientissimorum antiquorum, & Recentiorum solutione abhorruit Ruiz: cum enim nos, nostraque omnis potestas in tempore, & finis, & operemur, tanquam in propria, & existentia, & operationis nostræ duratione libertatis nostræ, exercitium dici habitum verè nunc præteritum est, & extitit antequam, neque ab existentia liberæ nostræ potestatis hodierna eius exercitii appositio hesternæ potestatis provenire, sicuti neque ex hesternæ existentia liberæ nostræ potestatis exercitii eius hodierna appositio potest procedere, cum causa omnis physica, nec solum intentionalis, ut operetur actu, & de præfenti, actu, & de præfenti debeat existere, nec satis sit præexistisse solum ad operationis tempus, adhuc immediatè, vel ipsi immediatè succedere, vnde simul duratione causa physica eiusque effectus necessario actu existere, seu coexistere debent; inde transacto tempore, quo primo causæ effectus est, etsi causa, & effectus perseverent, altera conservando, alter vero ab eadem conservatus; tamen neque, ut antequam primo productus, à causa propter posterius tempore existente, & conservante illum, pendere vltatenus potest: quare neque ab ea fieri potest, ut primo fuerit, vel non fuerit: quo sensu causæ, ut nunc existentis ad id, quod anteriori tempore fuit, nulla datur potestas adhuc in actu primo, & pro priori naturæ ad eius effectus anteriorem positionem, sicut ad illum nunc cum causa est, & potest absolute operari de præfenti apponendum; vel de futuro, cum causa tunc etiam erit absoluta potestas in causa illius apponendi (vel etiam non apponendi, si causa libera sit) de præfenti ad sit, cum adest, & de futuro, si tunc adfuerit, reperiatur.

I 2 9 Ia

9. In ratione insuper præteritionis anteriori tempore effectus (etiam qui ea duratione non finitur) supponitur ipse effectus tunc in se existens, & extra causas suas; alioqui nullo sensu præteritus seu anterior duratione effectus ille esset, dicere posset, & inde etiam præcisè, etsi in causa nunc existente potestas agendi ex hoc instanti ad antèrius instans (quæ repugnat) daretur, repugnaret potestas faciendi, quod effectus in ea duratione qua præcessit, non præcederet, aut fuisset, esset enim potestas ad coniungendum cum effectus existentia in duratione anteriori, quam eius dicit præteritum, & antecessio, negationem existentia ipsius effectus in duratione eadem: ad quod nulla potentia, nisi chimærica esse potest: ac proinde adhuc dum de præsentis causa libera est, potens nunc liberè alterutrum extremum operari, ex suppositione quod actum operata nunc sit, nequit ipsum nunc etiam omittere: quia eius potestas, etsi ad utrumque diffinitum siue alterutrum pro libito apponendum sit, non tamen ad utrumque coniunctum, & simul. Ex quibus patet in iis solum causis, operationibus, & effectibus, quæ tempore, & successiva, & diuisibili duratione propria, & sunt, & operantur rationem præteriti, siue perfectè siue imperfectè talis dari posse: & ratio duplex impotentia ad hoc, vt quod aliquomodo, siue perfectò, siue imperfectò semel fuit præteritum, præteritum non fuerit: atque item ratio discriminis potentia absolutæ, quam Aristoteles, & Anselmus causæ liberæ ad affectus suos de præsentis, aut futuro liberè edendos concedunt, & ad præteritos negant. Ac demum inde constat in volitione liberæ voluntatis diuinæ, quæ æternitate indiuisibili, totaque simul, tanquam duratione propria, & intrinseca est, durat, atque operatur, nullatenus rationem præteriti reperi, etsi extrinseca successiva duratione, & tempore nostro, qua neque est, nec durat, nec affectus operatur suos tanquam de præteritis & futuris de eis loquamur. Hinc tempore, siue quo, nec de æternis, possumus loqui, vt iudicare, asserere debemus dari in voluntate Dei in actu primo considerata absolutam habendi, & non habendi volitionem, quam de facto habet, vel etiam oppositam, quin ad præteritum detur in Deo potestas, seu ad faciendum, vt id, quod fuerat, non fuerit, vt nostris vocibus decepti, Ruiz noster in Doctoribus primæ solutionis exhorruit, minusque prudenter, & caute admiserunt Gilbertus Porretanus in lib. 1. Boët. de Trinit. quem sequitur Aristodorus. summ. cap. 11. quæst. 6. Alex. 1. part. quæst. 2. i. m. 5. art. 4. Doctores Angli relati, & propugnati à Greg. in 1. d. 42. c. 1. art. 2. Corduba q. 55. questionar. dub. ult. in hac quæst. & simili de præscient. futurorum potentiam in Deo dari posse ad præteritum, vt præteritum non fuerit, quod ex dictis num. 8. & 9. improbabile, atque euidenter, (vt semel in re scholastica sic loquar, falsum esse compertum est: cum autem omnes nostri Ruiz impugnationes emittantur deceptione, quod ex libertate intrinseca voluntatis diuinæ in actu primo pro nostro tempore ad habendam, vel non habendam volitionem liberam inferatur dari in Deo potentiam ad præteritum, siue, vt re ipsa non fuerit in Deo, quod fuisse in se suppositum est, ex dictis euanescent: illaque absurda de diuinæ reuelationis, ac fidei in certitudine, speique nostræ ac Beatorum rationabili hæsitacione. Hæc quippe omnia decretum liberum, cum rei promissa, tum reuelationis in actu secundo ex indifferenti voluntatis diuinæ ad illa concipienda, vel omitienda, & in se posita supponunt: è quorum suppositione, & positione in se, etsi libera, implicat tota æternitate non esse, & necessario necessitate consequenti sunt, quin vt non sint, quæ iam esse supponuntur, & de facto sunt, vlla in Deo vera potestas dari queat: quare & in reuelatis certitudo, atque in promissis tota firmitas in hac nostra doctrina ex parte obiecti consistit.

QVÆSTIO VI.

Libertatis liberarum volitionum Dei formalis constitutio expenditur.

1. **S** T morem Theologorum consuetudini geramus, statim de libertatis huius constitutino difficultatem explicare penitus, ac plene definire minime sperantes, hanc quæstionem ingredimur. Neque enim tenuitas nostra sapientissimos viros in ea, vel animo collapsos, vel hallucinantes, vel lapsos vident, melius aliquid de se, nisi per summam velaniam, aut stultitiam sperare valeret: id vnum hac in re præstare potest, quid in ea dicendum non sit, aliorum vel periculo vel exemplo edoctos ostendere: non autem quid in ea sit explicare: ergo in libertate volitionum liberarum Dei constituenda generales duas opinandi classes scholasticæ hæcenus fecerunt: etsi earum vna quæque variis modis, seu angustioribus classibus Doctorum intra alteram illarum hæc, vel illa via docentium diuidatur: Classis prima eam libertatem creato aliquo extrinseco complet, ac constituit; ne Deum mutabilem intrinsecè, ac secundum intrinsecum aliter, atque aliter se habendi capax, talis quo ea libere veller, quæ non vult, vel contra, nollet, quæ vult, vel neutrum è libertate contradictionis velle, sed vtriusque volitionem pure omitteret. Secunda classis intrinsecè Dei volitionum libertatem omnino constanter defendit: vtramque eo ordine cum hæctenus sub vnaquaque adiuuentis modis examinandam, proponemus.

2. Alterutra classe tamen (vt dixi) plures generalem suam conclusionem defendendi modi apud Doctores fuisse, successoribus ad anteriorum modos subiectos contra eos difficultates aliquid addentibus, vel alios cogitantibus: idcirco pro vnaquaque earum classe exogitatos modos omnes referre primum statui, vt explicitius, in quo sub ea modi hæctenus exogitati conueniant, quoque diffideant proposito, cum vniuersum, tum singulorum de classe tota iudicium vilius, ac dilucidius fieri possit: & primo loco de classe constitutivæ libertatem volitionum diuinarum per extrinsecum: quia ea mihi longe à vero abire visa semper fuit. Monitos autem lectores velim Ruiz, Arriagam, & alios difficultatem hanc cum alia de libertate præscientiæ absolute, & mutabilis confundere; immò in earum libertate designanda potant esse maiorem; cum tamen in hac nihil difficultatis esse possit, semel volitionis Dei libertate, (à qua mediatè solum, & purè extrinsecè atque ab obiecti libertate voluntate Dei possibili libertate denominatione libera Dei scientia est) nre, siue per extrinsecum Deo connotata, siue priorius intrinsecè, iuxta secundam hæc in re opinantium classem, constituta; quod monui, ne hæc ab vtriusque libertate, quasi diuersa, argumenta confundantur.

CERTAMEN I.

Extrinssecus libertatem volitionis diuinæ constituentium numerus, & communiores modi.

1. **C** Oncors horum Doctorum sententia est: libertatem diuinæ volitionis per intrinsecum Deo omnino & adæquate constitui minime posse; ne aliquid Deo intrinsecum absolute asseratur defectibile: vt esset in ea sententia volitio creandi mundum ac singula quibus constat, quæ ita sane in Deo est, vt poterit absolute non esse: quod si secundum libertatem, & contingenter essendi; ac non essendi, à qua formaliter libera est libertas.

requæ à Deo concepta fuit intrinsecum Deo quidpiam
propterea sit absolute defectibile Deo adesse fatendum ne-
cessario erit; imò vero, & de facto aliquid Deo intrinse-
cum deest; quod potuit absolute habere: verbi gratia
volitio creandi alium mundum, quam de facto non ha-
bet, & nolitio creandi hunc possumus, quæ ei non adest,
reputare cum volitione efficaci creandi cum impossibilitate,
& repugnans: ex quo rursus inferitur absque ulla varia-
tione reali Deum posse contradictoria vera, & realia sub-
iungere in sua intrinseca entitate chimære coniunge-
re: & hæc quidem difficultatum summa est, ob quas ex-
trinsecus libertatis volitionis diuinæ constitutores uni-
uersum à secunda classe intrinsecus eam constituentium
concordes abscedunt: ac iussu aliquo Deo extrinse-
cum ad plenam eius constitutionem vniuersi etiam con-
sensu requirunt; quibus pro secunda classe satisfieri q. 7.
oportebit.

2. In hac porro sententia fuisse OKam in 1. disp. 45.
question. vnic. d. 46. quam supponit Gabriel insignis eius
discipulus disput. 46. question. vnic. sub init. Lychet, &
Nominales alii nonnullique Scotistæ d. 45. quia in Deo,
nec voluntatem, nec volitionem ab essentia, formaliter,
ad hoc, ex parte obiecti (sicut neque inter predicata
realiter adæquata identitate identificata) distinguunt;
sed solum nostris conceptibus, & vocibus, nullam volitionem
specialem, & ab essentia, adhuc obiectivè, di-
versam Dei operationem ad extra præcedere doceant:
qua in re à cæteris iam pro hac sententia memorandis,
nihil præter solam vocem, & formalium conceptuum
solas præfationes (quod eis nominalium nomen fecit)
dissociant: & si eorum in præfati doctrina durius ali-
quid nostro Ruiz d. 11. sect. 1. à numero quinto & sexto
sonent: sonabuntque aliis, qui eos generale illud, &
proprium scholæ suæ principium ea speciali locutione ar-
tendisse non animadvertunt: eandem sententiam ab-
que ea Nominalium, & quibus non erat, locutione tra-
didit constanter Aureol. in 1. disp. 40. art. 1. propos. 1. &
1. disp. 46. art. 2. propos. 2. & 1. d. 47. question. 1. art. 1.
& ex præmissis Alcinodorus 1. sentent. cap. 13. col. 1. cam-
que magnopere illustrant ex nostris Vasquez 1. part.
disp. 47. cap. 4. numer. 21. disput. 79. cap. 11. numer. 8. &
solus ex Instituto d. 80. cap. 2. Arrubal. d. 54. cap. 3.
Heize d. 16. de volunt. cap. 9. Granad. tom. 2. in 1. part.
tract. 3. d. 7. sect. 3. Albertin. princip. 4. philol. corollar.
1. question. 3. Theolog. assert. 4. à num. 10. & principio 6.
corollar. 1. quæst. 2. Theolog. à num. 18.

3. Pro eadem sententia recensendi sunt nostri etiam
Alarcon. de volunt. d. 4. cap. 9. Hemelm. tom. 1. tit. 5.
d. 2. cap. 5. numero 6. Franciscus Amicus disp. 14. sect. 3.
Recapit. tom. 2. de Deo tract. 2. question. 9. cap. 2. relati
à Quirós d. 59. sect. 2. numero 13. quos ipse sequitur se-
ctio. 4. & 5. assertentes volitionis diuinæ libertatem ad-
dere supra necessariam solummodo connotationem ex-
trinsecam effectus creati: non secus, ac domini, & crea-
tionis actualis denominationes, quæ à creatæ actionis &
rei existentia actuali tanquam forma extrinseca desumun-
tur. Quem modum, docuit fere, olim Magister in 1. d.
41. capit. secundo & tertio, Henric. artic. 45. summ.
question. 3. sub fin. question. 4. corp. fin. & ad 2. Scot.
in 1. distinct. 45. collatus cum dictis d. 39. question. 4.
corp. ad argument. Durand. in 1. disp. 39. question. 1. à
numero 8. Marfil. in 1. quæst. 44. art. 2. ad 3. probat.
primæ ration. Henric. d. 46. & quodlib. 1. question. 1.
expellit tamen Alexand. 1. p. question. 34. m. 2. Al-
bertin. question. 79. m. 1. ad argument. atque in simili
de præfentia absoluta futurorum iidem & S. Bonavent.
Carrul. & Magist. apud Ruiz disp. 11. sect. 3. numero 2.
Hugo Victorin. question. 116. elucidat. in epist. ad Rom.
quæritur an præfentiam in Deo deserviat relationem
reipsum futurorum; nec, si futura abessent, præfentia
eius fore; sed plane loquitur de antecedentia, quam
finitæ de illis præfentia nomen addit: siquidem falso
tunc colligere defecturam scilicet nomen, quæ præfentia futura
his deficientibus: eidem sententia in re præfentia magis
adheret Bellarm. tom. 3. controvers. lib. 3. de gratia &
lib. arbitri. cap. 17. §. 4. & ad 1. 3. & 4. argument.
in eoque planè fuisse Capreol. in 1. d. 45. question. 1.
art. 2. ad argument. contra 1. & 2. Conclus. Daza ibi
question. 1. art. 2. notab. 2. Ferrara 1. contr. gent. cap.

75. §. Adverte & sequi. & cap. 76. §. responderi: Molina
1. part. question. 19. artic. 1. ad 2. Zamel ibid. dub. 1.
parum constans artic. 3. Bannez ad eum art. 2. Medina
3. part. prologo questionis 2. Nauarette tom. 1. contr.
56. §. 3. à medi. Cabrera tom. 2. disputat. 13. §. 5. à
numero 58. Ledesma d. 2. de scientia contingentium post
conclusionem 2. à pag. 582.

4. Aiunt enim liberam Dei volitionem qua liberam
solum addere supra Dei necessariam ipsi identificatam
relationem rationis ad extrinsecam connotata creatæ. Non
autem ita Barde locuti, & arbitrati credendi sunt, vt in
ente rationis diuinæ volitionis libertatem veram quasi
chimærium quid, & purum rationis figmentum sit, con-
stituant: volunt ergo Authores præfati diuinæ volitionis
libertatem, si ultra necessariam, & extrinsecam conno-
tatum, quo re quidem ipsa, & vere completur, atque
vltimo constituitur, vt quid vnum ab utroque diuersum
necessariæ volitionis 1. ei adiacens & inherens cogitur,
vt de ea simplici voce loquamur, rationis figmentum, &
relationem esse; cum reuera, neque à coniuncto volitio-
nis necessariæ & extrinsecæ connotati creati differat, ac
resulter, neque Deo physice adiaceat, aut inhereat.
quemadmodum de relatione domini, & creatoris actualis,
cuius instat libertatis diuinæ relationem, & con-
notationem Alensis & Albertus explicant: & Vasquez
ipse sententia huius illustrat, iuxta generalem doctrinam
suam de omni denominatione extrinsecæ, quam
vniuersim proinde in relatione rationis eo sensu consti-
tuit, disp. 80. cap. 2. citato consilium eiusmodi liberta-
tem, siue per extrinsecam connotatam, siue per relationem
rationis ex coniuncto eorum, & necessariæ volitionis
præsupposito resultantem indifferenter dicens: itaque in
eo hæcenus relati conveniunt, vt in volitione intrinseca
Dei nihil libertatis (tamen, quidquid volitionis obiecti,
tendentiaque affectivè in illud in Deo est claudatur)
sed tota in extrinseco affectu, & opere sit, quo libera
formaliter vltimo constituitur. Cum autem in hac liber-
tatis diuinæ in actu secundo generali constitutione duo
intercedant, & necessaria Dei volitio, & connotata ex-
trinseca creatæ ex parte utriusque explicandi eius discre-
pant Authores.

CERTAMEN II.

*Connotantium, quoad id, quod ad decreti
constitutionem ex parte Dei sup-
ponendum, speciales modi
confutati.*

1. **Q**uo ad primum Pater Vasquez disp. 80. cap. 2.
Arrubal, & Albertin. etsi quidquid intrinsecum
volitionis, & tendentiæ affectivæ in obiectum in Deo est,
quodque affectionem, & positionem ad extra præcedit,
solum volitionem necessariam Dei, non autem liberam
vltatenus esse fateantur: in scripturam tamen reveren-
tiores contendunt in Deo liberam volitionem in volen-
do, & tendentiæ affectivæ ad obiectum esse, admittique
nihilominus deberet: qua ratione verò id in sua hac opi-
nionem stare possit, non satis primi duo explicantur, neque
explicabile videtur. Nihilominus ab Albertino citatis lo-
cis ea redditur ratio, esse nimirum in necessaria volitio-
ne, & entitate Dei volitionem distinctivam id est actum,
qui simul sit actus volendi, & nolendi sub distinctione,
idem adhuc obiectum; qui tamen pro illo priori non volen-
tem, nec nolentem determinate denominet, quia non
est magis nolitio, quam volitio, seu alterutra; quovis-
que Dei voluntas pro posteriori determinate per virtua-
lem quandam volitionem ad alteram illarum se appli-
cat: verum explicatio hæc implicat est ipsa opinio-
ne, quam explicat: superflua insuper addit, atque se ip-
sis repugnantia; ni tandem in constitutionem libertatis
diuinæ volitionis per prius Deo intrinsecum conno-
tatis extrinsecis ab eius constitutione seclusis, recidat.

vel inuita & superflua quidem addere facile deprehenditur: siquidem illo actu, qui volitio, vel nolitio obiecti eiusdem sit, indifferentie status similis omnino statui indifferentie, quem habet voluntas nostra libera libertate contrarietatis in actu primo considerata, & volitio necessaria Dei, qua primario ad se fertur, atque a se ipso adæquate specificatur, pro priori ad tendentiam difunctionem, (quam solum admittis pro posteriori, ne nolitio nem & volitionem eiusdem obiecti iuxta constitutionem intrinsecam aduersam coniunctum, & tuo iudicio repugnantem absque intrinseca variatione Dei, & defectibilitate admittas) in tua hac sententia etiam habet: inde ergo si ne tendentia illa difunctionem intermedia immediate, & proxime poterit virtuali tua volitione determinate ad volitionem præ nolitio applicari, ac determinari.

2. Venio ad reliqua: implicat in terminis hæc explicatio. Actus quippe, qui sit in se, & entitate, ac essentia sua volitio, vel nolitio difunctionem, non minus, quam esse aliquid in se substantiam, vel accidens difunctionem, vel substantiam rationalem, vel irrationalem indeterminatam. Ratio est: quia, quicquid est, in essendo determinatum est, etsi possit esse indifferens in operando, ut in nostra voluntate patet: ac proinde difuncta non in rebus physicis, sed solum in ratione, & intentione obiecti extrinseci esse potest: secundum quia in illo actu difunctionem, qui ab æterno est, vel sola est nolitio ab æterno seclusa (vt in contrariis affectibus efficacibus necessario sit) volitione eiusdem obiecti: & solus erit actus determinatus nolitiois, vel est actus etiam volitionis: & operatur, ne actus determinatus sit, sed difunctus ex utraque: & ne tunc quidem difunctionis actus erit, sed coniunctus, ex volitione, & nolitio, quæ sibi in eo actu, & entitate Dei inuicem ab æterno sunt, & coexistunt. Tercio de ratione difuncti ex repugnantibus est vt quævis eius pars altera præsentem absit: sunt autem volitio, & nolitio efficaciæ creandi mundum repugnantes: quare utraque non solum in eundem actum, sed, nec per diuersos, cadere in eandem voluntatem potest. Quarto: si, simul sit ab æterno, vt opus est ad actus difunctionis existentiam ab æterno, & denominant utraque ante applicationem voluntatis ad alteram per virtutem illam applicationem. Quinto incidit hic modus in absurdiora his, quæ in intrinseca constitutione refigit. Nam coniungit in vnum ab æterno actus repugnantes. Sexto: volitio illa voluntatis applicatiua, & determinatiua ad volitionem determinate creandi mundum verbi gratia præ nolitio, defectibilis est de se, ac de facto plures eiusmodi deficiunt Deo erga ea, quæ non sunt creata vel creanda: vel ergo extrinseco, aliquo completatur, nec libera, quæ volitio, extrinsecam Dei operationem præcedit nec erit Deus liber in volendo, & tendentia affectiua circa extrinsecam creatam agenda, vt hoc tuo modo esse contendis: sed solum erit liber in operando, quod refigit: si vero dicas eam virtutem volitionem absolute Deo defectibilem intrinsecus Deo constitui: venis in opinionem aduersam, eiusque difficultates, quam absque his expensis defendere possis.

3. Granados cit. loco à n. 19. & Hermelin. citatus præfertim c. 6. alique Recentiores apud nostrum Ruiz volitionem difunctionem aliam designant: non quidem ex actibus voluntatis contrariis, nolitiois, & volitionis in vnum entitatis difunctionem conflatis: sed in vnum, quod obiectum difunctionem habeat. Volo verbi gratia creare mundum: quod quidem, non solum complacentia simplex de possibilitate contingente mundi sit, in qua vtriusque extremi, vt possibilis complacentia clauditur: sed vtriusque sit desiderium ad vtriusque existentiam tendens difunctionem mundi videlicet, & negationis eius: quod desiderium eorum aliqui efficaci esse formaliter de vtroque difunctionem, mundo videlicet, & negatione eius aiunt: alij verò non formaliter, sed virtualiter efficaci esse admittunt: quod, vt minimum, necessarium est, vt ob eum actum ex altero difunctionem liberè velle, & ex libera volitione Dei esse cuncta, quæ sunt, & non esse, quæ absolute non sunt (vt hi defendere volunt) possint tueri: cum simplex complacentia de vtriusque extremi possibilitate, quæ ad existentiam non tendit, nec desiderium inefficax extremi alterius, satis ad alterutrum appendendum non sint. Ad-

dunt verò ad liberam volitionis complementum in ratione liberæ, ac determinate ad alterutrum ex illis extremis pertinere emanationem à Deo extrinsecam, siue creatam actionem illius extremi, quamuis hoc postremum de actione vt verbis saltem eludere argumenta generalia contra constitutionem hanc libertatis diuinæ volitionis per extrinsecam vocibus de connotato in oblique moderari, atque emollire conentur: sed, vt mittam communia contra connotatores argumenta vniuersim examinanda à certam. 2. neque hæc via recentiores hoc explicare, ac defendere possit, quod intendunt (neque ex parte Dei volitionem liberam præcedere, ex qua, vt libera volitio est, creatura, cuius actio à Deo procedat) paucis ostendo.

4. Et præter superfluitatem huius actus de extrinseca difunctionem, siquidem, vt contra Albertinum dicebam, hoc actu de obiectis oppositis, & sibi contradicentibus adhuc manet indifferentia ad alterutrum à voluntate diuinæ oppositionem in rebus præ altero: quem eundem statum diuinæ voluntas seu volitio necessaria Dei pro priori ad Deum primum suum obiectum, & specificatum habet ante vllam eius ad creaturas extensionem pro posteriori. Secundo nulla Dei volitio necessaria efficaci vllam modo est, etiam aduersariis fatentibus: atque per eandem volitio illa de obiecto opposito difunctionem necessariam est, siquidem ad libertatem actio extrinsecam, seu connotatio quæ ante illam prioritate nature per ipsos esse ipsa nequit (ne in constitutionem libertatis per Deo intrinsecum eant) sed pro posteriori, omnino requiritur. Ergo per ipsos nullo modo efficaci est. Secundo nulla volitio necessaria potest esse determinata ad aliquam ex polita contingens, alioqui connexa esset dese cum contingenti, ac subinde non necessaria fore contingens: sed omnis voluntas efficaci est determinata ad aliquam absolute contingens: nam circa id quod de se necessarium est efficaci irrita foret: ex eius tamen voluntatis efficaci positione necessarium: ergo nulla voluntas necessaria potest esse efficaci. Tercio: nulla volitio de obiecto difunctionem secum repugnantem potest esse absolute efficaci, & esse summum, sub conditione, quod alterum extremum non adsit, alioqui esset duplici extremi repugnantis efficaci efficaci chimerica & impossibili.

5. Quinto omnis voluntas absolute efficaci se ipsa independentem ab vltiori determinatione contingens (maxime si mediis non egeat; vel plura, ex quibus eligi possit, non adsint) necessario positura determinate est, aliquid saltem obiecti sui in rebus: atque, vt nunc dixi, nequit ponere vtrumque obiectum difunctionis, quod totum suum obiectum est: sed neque alterum determinate extremum difunctionis determinate independentem ab vltiori alia determinatione contingens: cum de se se maiorem determinationem, aut connexionem, seu relationem affectiuiam ad vnum, quam ad aliud extremum non habeat: sed æque, & indifferenter in vtrumque extremum difunctionis affectiue feratur: ergo voluntas de extremo difuncto nullatenus est efficaci. Sexto ex difuncta propositione, vel affectu de obiecto difunctionem non licet absolute inferre alterum membrum difunctionis determinate, si opposita & contingentia de se sunt: sed solum ex negatione alterius supposita, vt Logici est notum: atque ex omni voluntate absolute efficaci, licet absolute inferre suum obiectum quantumvis alias dese contingens sit: ergo nullus affectus de extremis oppositis difunctionis efficaci est absolute. Septimo, ad omnia voluntatem efficacem sequi immediate potest imperium executium: ad voluntatem autem de obiecto difunctionem qui immediate illud nequit, tantum enim hoc sequi immediate ad illam potest: fiat verbi gratia lux, vel non fiat: cui cap. 1. Genesi. aduersatur, quod nullatenus imperium executium est: sed simile huic imperio, aut legi civili, vel morali, icuna vel non icuna, audi vel non audi sacrum: quod nullquam lex, aut imperium esse potest: demum, cum expectanda sit actio extrinseca ad libertatem volitionis, & reliqua antecedentia ex parte volitionis diuinæ ad actionem illam, etiam volitio illa de extremis oppositis difunctionem, & necessaria sunt, & indifferentia nec libera: nec ad extremum de facto appendendum determinata, nec libera in sua linea volitio ius appositionem præcedet (vt hæc ratione præcedere re-

centiores suadere conatur) nec indifferentiæ determinatio à voluntate, quia voluntas seu volitio formaliter est; sed tota indifferentiæ determinatio, & libertas ab actione extrinseca erit: nec Deus quia libere vult, operabitur; sed quia actius ad extra est: nec per voluntatem formaliter fit omnipotentia diuersum ab ea attributum sit.

CERTAMEN III.

*Specialis nostri Quirous modus reiectus,
& mens connotantium omnium
in re hac concluditur.*

1. Quirous citata d. 60. sect. 2. subtiliter in hoc mysterio libertatis diuine explicando laborauit: asserens duo. Primum numero 10. conclus. 1. totam volitionem liberam; etiam, quia liberam, Dei in abstracto consideratam per Deum intrinsecum omnino constitui: atque omnem Dei operationem & effectum naturæ præcedere, vt constituentes libertatem eius absque extrinseco connotato fatentur. Ceterum num. 13. conclus. 3. addit: in concreto, vt Deum libere volentem denominet, & constituat, aliqua actione, vel modo per ipsam ad extra posito; & productio prout egere, vt libere volens constituitur, ac denominetur: quia, vt libere volens concretè intelligatur Deus, oportet vt intelligatur habere aliquod exercitium agendi ab intrinseco, & defectibiliter, ne merè passiuè se in amando habeat; ac non libere absque vlla necessitate, etiam eiusmodi exercitium ipsa formalis volitio non fit, sed ab ea diuersa, vt patet, inquit, in Beato si ex peculiari concursu, & dispositione Dei alia actione libera in amore beatificum concurrerent: vel in infusum mihi à Deo actione necessaria, vltimè alia ego libere à me elicit influerem, & tunc vel eo amore Deum Beati & ego obiectum volitum diceretur; qui ea dilectione ipsa seculo nostro interiori in fluxu libero nullatenus illa diceretur libere diligere: cum autem actio Dei ad intra ad suum amorem, & vere antecedens (maximè defectibilis) multo ex capite repugnet oportet extrinseca Deo esse, atque ab ea intrinseca in abstracto libera causatam, & natura posteriorem. Nec obest (inquit) huius posterioritas ad volitionem in abstracto liberam à qua procedit: siquidem, etiam posterior sit, vtique Deus habet: & velle, & libere agere: quod solum denominatio liberè volentis includit: nec videtur cur volitio posterior actione ad eam denominationem sufficiat, non autem actio volitione posterior: atque essentialiter vtrique liberè volentis denominationem constituat. Præterea: quia idè in creatis actio contingenter elicitæ præcedere volitionem debet, vt libere volentem vtrique denominet, quia cum volitio ipsa suppositum ipsum non fit, vt voluntariè agat, ac vere volens denominetur, ac sit, necessarium est, vt per illam actionem per modum viæ tendat in volitionem, acquiratque esse volens: cum autem volitio diuina sit ipsummet suppositum, seu ipse Deus volens, absque vlla actione præcedente volitionem, actionis præcellione opus non est; sed sufficit, si ab ipsa volitione, seu Deo, vt principio, pro posteriori nature procedat.

2. Hæc pauca huius peculiaris cogitationis omnia & singula summam continent, quæ Author hic oblonga fessione multa & ingenij subtilitate, & labore in mysterij huius ad bona, & receptibilia principia, & doctrinæ philosophicas, complanationem proposuit: certe laudandus, etiam, vt reor, id non fuerit assecutus. Primum enim in volitione ipsa abstractè sumpta, quam ritè intrinsece, & absque vilo extrinseco connotato liberam facit, omnia argumenta contra adequatam libertatis diuine intrinsecam constitutionem defectibilitatis intrinsece, separatimque à volitione Dei, Deoque ipso, qui mouet, perstat, cum volitio libera efficax etiam abstractè sumpta de alterius mundi fabrica, & productione abest (eo quæ latissimè, & rigidiissime ab eodem auctore per-

pena ad connotatores abiit) æquo robore, & asserta ab ipso insolubilitate contra ipsum instaurantur. Secundo illud velle, seu volitio in abstracto sumpta identificata Deo absolutam libertatem in ratione volitionis ita sumptæ, habet per te, vt asseris, negareque non potes, nisi ad alios modos à te impugnatos accedas: ergo nullo alio extrinseco opus est, vt Deum denominet libere volentem. Probatur consequentia: quia diuina omnia attributa, & formæ ipsius metaphysicæ (vt sic loquar) nullo alio egent, quam identitate cum Deo per ipsas denominando, vt in reliquis omnibus patet: imò denominationes omnes ab eiusmodi formis attributæ sine rationis figmento non sunt: atque in huius sententia, qui obiectiuas præcisiones per rationem nostram in rei eiusdem prædicatis inductas non admittit, sola voce, & conceptu formali nostro extrinsecis abstracta viurpatio rei à concreta eiusdem acceptione differt; nihilo tamen ex parte rei obiectæ variato, aut immutato: quare quidquid in abstracto Deo est ex parte obiecti identitate adequata identificatum, & commune, verè, & scilicet nostra præcisione, vel formali, vel obiectiuâ conuenit (vt conuenire libertatem volitionis liberæ in abstracto sumptæ docet) etiam in concreto, & denominatiue ipsi conuenit. Hinc ex prædicatione de Deo, alioque prædicato diuino cuiusvis prædicati diuini abstractè, inferitur eiusdem de ipso prædicatio concretè, & contra: Deus est Sapiencia ergo sapiens: est omnipotens, ergo omnipotentia est omnipotentia, vel immensitas: ergo omnipotens vel immensus, quod verum esse non potest, si aliud præter identitatem expectandum in prædicatione diuinorum inter se foret, vt alia ab aliis denominarentur atque concretè enuntiant possent. Secus euenit in denominationibus à forma diuersa realiter à subiecto denominando, ad quam expectanda alia sapientia sunt: maximè, cum eis denominationibus importantur: quo instantiæ omnes è creatis denominationibus, hinc, inde conquisitæ, euanescent.

3. Vltimè etiam in creatis vera actio physica, & productio volitionis cum indifferentia ex parte principij requiritur, vt velle libere dicatur subiectum, æquè requiritur, vt libera dicatur, & sit in abstracto ipsa volitio, quæ si in abstracto absque actione physica libera atque ex principio indifferenti orta, & vnita subiecto volitui foret, nullo alio expectato ipsum libere volens denominaret: atqui volitio diuina, per te, in abstracto sumpta libera adequatè est, ac subinde absque actione vlla reali ex indifferenti voluntate orta, ac Deo perfectissima conjunctione, & vnione (vt sic dicam) identitatis coniuncta, & identicè vnita: ergo nulla alia actione expectata Deum libere volentem denominabit. Rursus ratio veri viuens in Deo est ratio viuens solummodo intentionaliter, seu principij seipsam verè mouendi, solummodo intentionaliter, motione solummodo intentionali, absque vlla motionis, seu actionis physice mixtura, potentiam solummodo intentionalem, veram quidem, etiam nullatenus physicam supponens vt hic auctor verè docuit de potentia intellectiua Dei loquens, nosque controuersi de scientia altius fundauimus: ergo sola motione intentionali, nullatenus physica, orta intentionaliter à potentia pure intentionale actu Deus per hunc Authorem viuere, habetque suum exercitium vitale adequatè, & absolute tale, ac verè viuens actu est ac denominatur in concreto nulla physica actione prærequisita, vel expectata: ergo è sola motione intentionali suæ actuali volitione libera, orta solummodo intentionaliter à potentia vitali, intentionali solummodo, volitua indifferenti (cuiusmodi in Deo est, atque ad liberam adequatè volitionem in abstracto ab hoc Authore admissam necessario præsupponitur) nulla actione physica, vel prærequisita vel expectata libere volens absolute, & adequatè Deus erit ac denominabitur: vnde etiam disparent argumenta, quæ ex requisita actione physica ad denominationem liberè volentis in supposito creato, ad requisitam actionem physicam, vt libere volens Deus in concreto sit, ac denominetur à volitione libera intrinseca adequatè in abstracto: idè enim in supposito creato requiritur: quia in eo potentia vitalis intellectiua intentionaliter motiua diuersa realiter à potentia vitali physica ac physice actiua immutabiliter ac libere non est: cum eius per terminum creatum mouere

mouere se debeat, si se moueat, ac per terminum non creatum se mouere repugnet: nequit esse potens se intentionalter siue naturaliter, siue libere mouere, quia potens sit se physice & actiue mouere actione à se physice orta siue identificata cum termino ad quem se mouet, siue diuersa, ac prauia ad ipsum, unde nullus constat actionem hanc requiri quidem vt vitalis & liber terminus intentionalis creatus sit, verbi gratia volitio ipsa creata libera, ac vitalis, etiam in abstracto sumpta; non autem, vt vltius suppositum volituum creatum volens in concreto constituat, ac denominet: ergo, cum per hunc autorem motio volitiua intentionalis, seu terminus intentionalis Dei volitio diuina nimirum in se & in abstracto sumpta, secundum intrinsecum vitalis, ac libera adequatè sit, nullam actionem physicam, vt vltius Deum in concreto libere volentem constituat, ac denominet, requirit.

4. Atque, vt exemplorum, quibus actionis physice necessitatem, vt volituum in concreto libere volens denominetur, possibilitatem aut repugnantiam discutere preteream, id quod, conclusione tertia addit (quodque sua vice referebat, & ad quod probandum tot philosophicas cogitationes & discursus tam longo filo hic Author deduxit, & textit, falsissimum, nullaque probabilitatis luce, imò neque umbra excoctatum videtur. Primo: quia, vt modo dicebam, actio nullatenus in Deo ad denominationem volentis libere requiritur, etsi in creatis volitiuis ad similem denominationem requiratur. Secundo: quia, adhuc in his, requiritur vt vitalis, & libera volitio ipsa abstracte etiam, & in se sumpta sit; non vt vltius volituum creatum volens libere concrete denominet, & constituat. Tercio: quia inde constat clarissime rationem diuersitatis volitionis liberae creatae à supposito volituo per ipsam libere volens denominando in causa non esse, vt actio requiratur ipsa volitione libera anterior; & ratio identitatis volitionis liberae cum supposito diuino cur in Deo posterior volitione liberam actionem ad similem denominationem tribuendam requirit: ab hoc Autore tanquam vnica assignata; cum tamen nullatenus sufficientes, sed inanes ac nullae sint: constat enim ex motione à se necessaria ad exercitium vitale, ac liberum physicum actionem in volituo creato libero praerequiri: ac proinde ad denominationem libere se in concreto mouentis, quia alias volitio, qua vitalis, & libera, & qua eius concreti forma est, deficeret, atque eius defectu concretum, non quia illa consistente defectu actionis, tanquam vltioris conditionis, denominatio, & concretum non esset; ex parte verò Dei identitas volitionis liberae cum ipso satis non esset, ni ipsa motio intentionalis, & libera à Deo in se foret, quin ad eam, vt talem actio aliqua physica requiratur (in huius praesertim doctrina, quam de vera potentia intentionali Dei ad intellectionem prauia referebamus num. 12.) nec denominaret, quantumvis actiones aliae physicae non vitales ipsi adiungerentur. Adde: ipsum in ea ratione de identitate volitionis cum supposito increato Deo, concedere Deum volitione sola ratione huius identitatis absque vlla actione anteriori, vel posteriori, requisita denominationi, & constitui adequatè volentem: ergo per ipsam intrinsecè liberam absque vlla actione physica anteriori, vel posteriori ratione eiusdem identitatis erit, ac dicetur in concreto libere volens. Probatur consequentia: nam actio, & motio à volituo, siue physica, siue intentionalis ad libertatem volitionis, & denominationem, & consentiam libere volentis concrete non ex praedicto libertatis (quae extrinseca solum denominatio est indifferenter voluntatis à qua procedit) sed ex superiori, & generico vitalitatis, quam libera volitio essentialiter includit requiritur: atqui hoc praedicatum aequè essentialiter clauditur in volitione Dei, & nihilominus per te absque vlla actione physica ipsam antecedente, vel subsequente, & volitio est vitalis, & vitaliter volentem formaliter facit, & constituit Deum; ergo & volitio libera erit absque actione vlla, ac Deum volentem constituet formaliter, ac faciet.

5. Ex his facilem responsionem suae illi difficultati, nec vnam solum, inuenire potuisset hic Author: cur acciebat, cum vtrique ad denominationem, ac constitutio-

nem volentis libere in concreto, & actio physica, & volitio ex aequo requiratur, denominationi non obest quod volitio posterior sit; obest autem denominationi, quod actio physica sit volitione posterior: Duo enim supposita huius interrogationis sunt ferè impossibilia, & neganda. Primum requiri vquam actionem physicam ad denominationem liberam volitionis, ac subinde libere volentis vniuersim loquendo actionem physicam, ad hanc volitionem anteriorem esse opus; cum & ipse interrogans absque vlla actione physica, siue praua, siue subsequata, Dei volitionem in se, & in abstracto liberam esse defendat; nihilque vltius requirit, vt Deum, cui identificatur, concretè volentem libere faciat ac denominet ad redundantiam ostenderimus: sed actionis physice necessitate admissa (vt admitti debet in creaturis) facilitas in eis interrogationi responsio est: quia libera volitio creata, vt vitalis actus sit; quare, & vt liber, debet à volente suo volituo per ipsam actiue progredi, vel seipso si ab actione vitali realiter non differat vel si ab ea differat media actione: ab actione verò post habitam in seque editam volitionem elicitam, neque ad volitionem ipsam apponendam terminata, nequit volitio illa à volente progredi: quare neque esse eius actus vitalis, & liber, ob indeque, nec vitaliter, & libere volentem, & agentem denominationem. Hoc statuto in philosophia principio quiescat intrinseca, & ex philosophia voluntaria vel ionniana, paritas, quibus oppositum hic Author iuxta labore lustrare conatur (vt pleraque similia & exotica recentes scriptores plures in scholas tentant intrudere) quibus sancti omnes minor plane vtillior; & ipsi, & eorum auditorum lectoribusque labor esset principis generalibus proutrandis atque alte examinandis, & erendis, & fundandis, ubi oporteret, incumbere, quam conquirendis hinc inde, aucupandisque instantiis, & paritibus fatigari; quae, nisi rationibus à priori, & principiis, quibus accutuntur attente inspectis, & penetratis, extra rem, & plurimum, ad rem verò casu aliquando, namquam vni ex scientia afferrentur; imò verò ex principio eodem est essentia actus, & actionis physice vitalis creatae, manifeste praefata Authoris huius conclusio (quam alii placitum merito non satis confidunt) restant: equum enim sanus Philosophus; aut Theologus admittit, imò ferat non inique, actione posteriore ad volitionem meam liberam, nec ad ipsam tendente, sed ab ipsa potius orta, atque extrinseca aliud terminata, vel volitionem meam aliquatenus vitalem, & liberam mihi reddi, vel me libere ac vitaliter agentem, in linea volitui, & volentem adhuc ex parte constitui, ac vere denominari: si ergo adhuc in creata vitali volitione, & libera, atque vitaliter, & libere volentis creaturae denominatione per ipsam, in qua physice actionis necessitas admittenda necessaria est, locum ea doctrina in bona, & probabili, nec iam improbatam philosophia non habet, quo pacto in Deo, in quo ad liberam, & vitalem volitionem adequatè constituendam necessaria actio physica, hoc Autore fatentem etiam, non est locum habebit?

6. Accedit, quod in hoc modo constituendi libertatem Dei in concreto, & denominatione volentis per extrinsecam Deo actionem ortam ab adequatè libera intrinsecè volitione diuina, exterior actio libertatem intrinsecè immediatam non habet, sed solum mediatam, & mutuo à volitione ipsa intrinsecè & immediatè libera Dei, à qua necessario, & absque noua deliberatione voluntatis liberae, & determinatione eius ex iudicio indifferenti ad volendum, vel non volendum, seu volendum creare v. g. mundum: ergo Deus in primis dici absolute nequit immediate liber concretè in volendo creare mundum: quia, cui vna pars necessaria, & essentialiter requiritur ad cuiusvis generis denominationem deficit, non potest non absolute deficere eius generis denominatione; quae absque vtriusque coniuncto stare absolute nequit: atqui per te ad denominationem Dei volentis libere creatore mundum non est satis volitio intrinsecè, & adequatè libera diuina in abstracto, quae sola immediatè libera est, vt vidimus; sed requiritur essentialiter actio extrinseca, quae solum mediatè libera est: ergo per te Deus nequit absolute dici ac denominari adequatè libere volens concretè.

crete create mundum denominatione immediate liberatis, seu immediate libere volentis creare mundum. In-fero secundo: ergo Deus non est absolute liber in concreto in linea volendi creare mundum. Probat illatio ex dictis: quia, etsi volitio divina intrinsece libera in abstracto sit ex iudicio indifferenti, & diuine voluntatis indifferenti potestate; est actio extrinseca vterioris, & posterior creationis mundi orta necessario ab illa ex iudicio indifferenti, & potestate voluntatis vteriori ad volendum vel nolendum creationem mundi, non est tunc ex potestate actiua & determinata volitionis intrinsece libera diuine: ergo quod vterioris hanc de suo ponit essentialiter, & necessitate per te ad denominationem adequatam, & absolute talem. Dei libere volentis concretè lineæ volitiuæ non est, sed actiua, & efficientis physice: est exercitium volitionis intrinsece Dei libere quidem in linea volitionis, seu volitui, quia in obiectum indifferenter propositum tendere, & non tendere potest, supponit: quare absoluta denominatio Dei libere volentis concretè mundum creare, in linea volitiua, & volendi non est: cum pars constitutiui essentialiter, & ex æquo in huius sententia absolutum libere volentis concretè creare mundum lineæ volitiuæ formaliter non sit, sed solum causaliter: formaliter vero lineæ solummodo, & potestatis physice actiua: quemadmodum, etsi nostra deambulatione, aut operatio quævis alia ultra operationem volitiuam ab ipsa imperata sit, & causaliter actiua, ac subinde ad voluntatem tandem procedat, tamen illam nemo operationem, & exercitium formaliter ad lineam volitionis spectans esse admittit: sed solum ad exercitium physice actiua potestatis: quare si ea quis diceret inadæquate adhuc consilium formaliter in ratione, & denominatione absolute libere volentium concretè, nos, tales adæquate, & absolute in linea volitiui non constitui diceret: vel certe non audiret.

7. Concludo ergo (plura calami radio omittens) hunc Authorem in communem connotatorum & constituentium partem per extrinsecam creatam (neque enim aliquis eorum volitionem Deo intrinsecam a decreti liberi Dei, seu ipsius libere volentis constitutione, & denominatione fecit) foueam: quam in eis horrebat, incidisse: atque admittere vel inuitè debere. Deum potestatem actiuitatis physice agendi ad extra in ratione libere absolute volentis in concreto creare mundum constituit: in quo cordatus connotatorum reliquit libertatem, siue volitionis libere, siue Dei volentis in libere à Deo orto extrinseco ex indifferente potestate, quam hic in extrinseco necessario ad actiuitatem volitionis Dei ponit, nempe à forma in se non libera, a nouo Philo sophiz miraculo concretum liberum constitutus: quæ verò ab eis discordat liberam volitionem Dei in abstracto omnino intrinsece constitutam admittens, argumentis omnibus contra constitutionem libertatis diuine, siue abstracte, siue concretè sumptæ, ipsius iudicio in solubilibus, æque est obnoxius, vt vidimus item specialibusque hæc tunc contra ipsam delinimus, & reliquos connotatores non tangunt: illud tamen denum contra hunc Authorem & modum omittere ab autoritate non possum loca omnia scripturæ, quibus ipse probat d. 59. sect. 1. n. 1. & 16. d. 1. volitionem intrinsece propositi libere præcedere, assignarique catholicè debere pro priori ad omnem creatam Dei operationem & effectum, qui ab illa vi causa ad extra proueniunt de præcedentia volitionis Dei non abstracte, sed concretè sumptæ, siue Dei libere volentis, expresse 1. Corinth. 12. diuidi spiritus prout vult ad Rom. 9. cuius vult miseretur (donatione gratiæ auxiliantis efficacis) & quem vult inducere. ad Eph. 1. legit nos in ipso ante mundi constitutionem, Ioan. 5. quæ vult viuificare. Psal. 134. Omnia quæcumque voluit fecit. Esther. 13. Non est, qui sua posse resistere voluntati, si decerneris saluare: quæ de antecedentia Dei concretè volentis necessaria ad opera ad extra, siue ad se libere concretè extrinsecus operationem terminis, vt aint, ipsi sententiæ scripturæ sunt. Manet ergo ab auctoritatibus, & rationibus monstratum, speciale hunc modum, sicuti, & reliquos, hæc tunc impugnat, connotatorum nullatenus sententiam Aureoli iam subiiciendam emollire, sed aliis se durialculis difficultatibus inferre: verumque omnino esse, quod de connotatoribus cunctis quantumuis vocibus ludant censuit Ruiz de Montoia noster Deo, cuiusque voluntati illorum non tribuere determinationem illam, absolute talem intrinsecam, seu propriam in linea volendi: sed solum

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II.

in linea agendi: non secus, ac si ignis physice solum actiua agens potestatem, & actiuitatem physicam ad comburendam, vel non comburendam stupam ipsi applicatam haberet sola physica actione determinaretur, quæ eam combureret, quod ipsum de eis omnibus censet Augustinus d. 28. sect. 1. sub. sect. 1. n. 3. versu secundo: nisi & toto n. 4. & quamuis de eis loquantur, qui solum volitionem necessariam in Deo operationem eius ad extra præcedere defenderant: quia nondum Quirios suam hanc sententiam typis euulgarat: tamen, vt dixi, in eorum sententiam, quoad rem hanc, tandem relabitur.

8. Igitur Aureoli ad purum hac in re sententia fuit, quam nunc proxime referebamus, non ideo Deum creaturas libere velle, ac producere, quia liber ad eas siue inefficaciter, volendas sit: sed quia liber est, & nec vnde necessitatus ad creaturas producendas, sed potens potius etiam illas non producere cum producit: & potens producere cum non producit: sic enim citat. §. ex premissis ait. Deitas induit rationem voluntarij (liberi) ex illo connotato: quod est habere omnem actum exteriorum in sua potestate, nempe sicut voluntas nostra omnes actus interiores suos in sua potestate habet. Vnde inferius addit: quidquid Deus extra producit voluntarie producere, non actum desiderij, vel volitionis: sed quia producit cum quadam denominatione & potestate: atque ignis potentis physice ignire vel non ignire, exemplo rem explicat: quare incallum Quirios ad suam sententiam illum trahere conatur: est enim volitium imò voluntarium non proprie liberum ad hanc Dei potestatem, & dominium physicum agendi, vel non agendi ad extra non excludat, sed potius supponat, ac prouide volitionem Dei necessariam, vt Valquez, eiusque discipuli interpretantur: aut liberam volitionem Dei, seu desiderium expresse excludit: quæ si admitteret in Deo ad operationes ad extra, sicuti in nobis ad nostræ potestatis opera præcedunt, ad physica solum potestatem & dominium agendi, vel non agendi ad extra non recurreret, vt liberas eas Deo probaret: cum ex libera volitione, & desiderio Dei à quo procedere reco: nosceret satis liberas Deo esse videlicet: sicuti & nobis quæcumque ex libero desiderio, & volitione ad extra proueniunt, libere à nobis citra dubium sunt, & proueniunt.

9. Aureoli ergo mens (quam affertur, secutusque primus noster Valq. fuit, atque Herize explicatus adhuc, & fusius explicatam amplexatus est, ac nobis dedit totis capitibus 10. & 12. hac iure est, ad operationes ad extra Dei voluntatem eiusque volitionem præcedere, nullo modo se in linea sua voluntatis, seu volitiui per volitionem intrinsecam liberam determinantis ad creaturas desiderandas, siue inefficaciter, & subinde producendas: sed volitione necessaria Dei, quæ omniamor, & Dei, & possibile omnium est physicam illi potestatem physice indifferentem in actu primo proximo fieri, vt absque ulla vteriori motionum, & scientiæ indifferenter obiecta proponens voluntati diuinæ, consultatione, ac deliberatione, ac determinatione affectiua voluntatis Dei in obiectum physice ad extra agat, vel non agat: non secus ac si igni physica nullatenus affectiua potestas indifferens ad comburendam stupam applicatam adesset. Neque enim indifferentia potestatis ad agendum, & non agendum essentialiter lineæ volitiuæ & affectiua: è concepta suo esse aiunt: etsi in ea inueniuntur, sed conceptus potestatis indifferentis agendi vel non agendi superior qui in actiua affectiua potestate voluntatis, tanquam inferiori specie potestatis actiua indifferentis inuenitur: quin ideo ab aliis, non affectiua tamen, indifferenter actiua physice potestatis nequeat reperiri: imò eam indifferentem potestatem voluntati, non qua volitiua & affectiua, sed præcise qua actiua physice est concepit: etenim inquit, volitiua voluntas est, non sine receptione volitionis in ipsa, quæ si abesset, volens minime foret: & tamen receptiua potestas, ne partialiter quidem potestatis indifferentiam constituit. Tota ergo potestatis indifferentia in linea potestatis physice actiua, adhuc in voluntate adæquate est: quin potestas passiva recipiendi volitionem, absque qua volitiua non foret, adhuc inadæquate indifferentiam potestatis ingreditur, vt & xi. Hæc igitur connotatorum mens est: ex parte volitionis Dei ad omne opus & operationem ad extra præsuppositæ ex parte Dei, vt libera in Deo ad operationes Dei ad extra, nec Deus absolute libere volens ad illas, siue ad se vt ad extra operantem, non supponatur, nec sit, esseque possit: sed solum operatione ipsa libera

libera, quam tamen necessaria simpliciter complacentia, seu inefficaci desiderio prævoluit, libere physice operans constituitur: ac inde libertatis denominationem, siue volitio ipsa diuina, siue per ipsam Deus volens creaturas, extrinsecus, sociatur.

CERTAMEN IV.

Varij eorundem connotantium modi quoad specialia connotata resutati.

1. **I**am in connotatis extrinsecis ad huiusmodi libertatem extrinsecam diuine volitionis constituendam necessariis non eadem connotatorum mens omnino fuit. Alij enim vt Aureolus, Vasquez eiusque affectus proximiores, an connotatum illud extrinsecum libertatis diuinae, siue in operando, siue extrinsecus in volendo operatio, an effectus ad extra à Deo positus sit non distinguere: alij autem neutrum ex his reiecit, nec suam doctrinam alteri eorum alligasse: quia vtrumvis, vel vtrumque ex fine, vel motu ab operante intellectuali libere præstituto physice operationis entitatem variari, nemini adhuc Philosophorum, aut Theologorum venerat in mentem: cum autem Arrabal primus, & postea Herize viderent pro liberorum decretorum Dei diuersitate diuersa extrinseca connotata in sua connotantium sententia assignari debere: posseque Deum de eodem opere ad extra à se faciendo diuersa decreta libera concipere, vel ex diuersitate motui (v.g. precum sibi pro eo præstando ab hominibus vel Angelis futurum, aut meritum ad premium aliquod ab ipso obtinendum) vel ex diuersitate finis ad idem opus decrendum pro suo libito præstitit: ac tandem desiderio inefficaci tamen serio Dei de hominum salute ex quocunque fine, aut motu sit, concepto de facto, atque innumeris aliis inefficacibus, quæ Deus de re quauis ex variis finibus potest habere effectibus nullatenus variatis sed eisdem (v.g. in homine, equo, aut gratia habituali ex quocunque fine à Deo fiant) istud diuersorum connotatorum copiam non esse, vt singula singulis pene infinitis decretis, & desiderijs de opere & effectu eodem liberis Dei possibilibus imò nec habitis de facto à Deo constituendis designant: operationes Dei ad extra, effectus reiectis, ad connotata extrinseca libertatis volitionum diuinarum solummodo vocant. Rati minore Philosophiæ, & sensum offensiuone posse nouum, & exoticum dogma in operationibus, quam in effectibus induci: forte, quia rationali agenti, libereque & affectu ex hoc, vel illo motu, vel ex hoc, aut illo fine operanti, operationes, quam effectus videbant viciniore: & quæ subinde affectuum conditiones, qui ex motuorum, & finium diuersitate essentias, & naturas diuersas trahunt, propinquitatis maioris titulo facilius, citiusque trahere possent.

2. Docent igitur physicas vniuersim operationes extrinsecas pro finis ab agente libero in eis exercendis præstituto physice, & in essentia, & natura sua diuersificari: quod ipsum de motu ex quo exercentur dictum ab eis puta est motui non meminerit, cum hanc difficultatem in sua sententia insolubilem meditabatur: & hac quidem Philosophia plerumque sensibiles (vt non omnes) difficultates ex parte diuersitatis connotatorum quiescere videntur. Eam suadere conantur: quia omnis operatio, etiam extrinseca agentis rationalis, & liberi, non minus propter finem, & aliquando ex motu oblato, quam à principio actiuo, exercitum actuale natura sua est: ergo æque essentia sua, & natura est respectu finis, cuius exercitum æque de se est: atqui variato quouis termino cuiusvis essentia sua respectui, & hoc variati in natura, & essentia sua necesse est: ergo variato fine cuiusvis, etiam extrinseca, operationis agentis liberi variatur essentia, & natura operationis illius: confirmatur: quia variato principio actiuo operationis, omnium sententia, variatur extrinseca etiam operatio: eo solum, ac non alio, quod illius exercitum actuale, ac subinde natura, & essentia sua connexa cum illo est: est autem etiam exercitum actuale finis, ac

subinde illi etiam essentia sua connexum: ergo, & eo cuius variato variabitur verum doctrina hæc ne a sensibus quidem, nedum à ratione admittitur: insensur enim primo prefus meos, & deambulationem: vt sole suam diuersam reple esse solum ex eo quod visendi præstiti aut attenuandi humoris gratia eodem impulsu, mensura, tunc fecisse: item si eam Matritum, vel Tolenim versus exerceam, vt ibi necam, vel eodem visibili cursu eodem versus, vt vltimus tantillum progrediar: item extractionem aquæ à fœcula ex puteo diuersam esse, si eam ad rigandam domum, vel mulum adaquantum, vel ad lauandum suillum ventrem, & facienda fœcina extrahat.

3. Et in Dei operationibus ad extra, infusione gratie eiusdem intra, vel extra sacramentum ex contritione, nec solum ex attritione: pluita immisione ob preces ad plurimum, vel paucorum imo huiusmodi potius, vel alterius actiones in essentia variari, nec solum individualiter, sed specificè incredibilia sunt: atque item incarnationem illi occasione peccati Adami, sed vel alterius, vel nullius, ac non ex fine reparationis nostræ fuisse, sed ex alio, ac nullis Patrum veterum præcibus congruente meritis, diuersa procul dubio ab his doctoribus in natura, & essentia sua asseri debere. Tam ratio qua hi doctores ducunt est, infusum operatione enim agentis libere ex electis, & libertate operanti eo solummodo respectus ad finem cõpetit, quo cõpetit voluntarium, & libertas, atque esse ex electione rationalis agentis libere sibi finem præstituentis: & ex hac occasione vel motu decrements: ex autem extrinseca, solum operationi externe agentis rationalis, & liberi conueniunt: quare non se ipsis immediate, & primario finem respiciunt intrinsece, sed solum per extrinsecam denominationem, & secundario ratione præconcepti ab agente libero decreti quo ipsas operantur: & præter communem huius doctrinæ Philosophorum, & Theologorum consensum, sit ratio à priori quæ immediatus, & intrinsecus finem, & motu respectus eius solius operationis esse potest cuius immediata potentia, & principium proximum ex cognitione finis, & motui moueri intentionaliter ac factibile operari à se ipso ob hunc, vel illum finem seu motum valet: id autem non habet potentia, & principium proximum operationis externe, alteriusque potentia, aut principium proximum, quod voluntas non sicutque sola cognitione finis, at motui duci potest: ergo sola operatio immediata à voluntate, seu à principio volitivo proxime oriunda nempe volitio potest immediate, & proxime finem se ipsa, & essentia sua, aut motuum respicere, ipsique subinde de se se connecti: non autem operationes externe proxime ab illa potentia voluntatis imperio subditis oriunde. Quod si vincitatis iure operationes ex volitionibus à quibus præueniunt, & operantur conditionem respiciendi finem, & motum, quæ ex contactu, & contagio eibunt, & trahunt in effectus etiam suos, quos se ipsis contingunt, eam iam suam respiciendi se ipsis finem eodem contagio tradunt, atque ridiculè in eos etiam serpet malum.

4. Herize hanc rationem persentitens, & in diuersitate incarnationis, infusionis gratiæ, & reiquarum operationum Dei ad extra, siue nature, siue gratiæ absurditatem volens detergere aut dissimulari, eas quidem se ipsis extrinsece finem, & motum non respicere esse naturas, & essentia sua connecti negat: ex respectu autem essentialem quem ad suum proximum principium habent, æque immediatè, & strictè, nec laxius, aut mediatis quam ad terminum inferri ex variatione finis ac motui externam Dei operationem esse tandem variandam: siquidem proximum earum principium ex cuiusvis illarum variatione, ac diuersitate diuersum est: etenim Incarnatio, & exercita de facto est à Deo ex occasione peccati, atque ad eam delendam reparandum, ac redimendum hominem exerceat, ac ponitur, oritur à voluntate necessaria Dei, quæ, & peccatum odit, & hominem amat salutem: si autem, vt absolute potuit, ex alia occasione, & fine à Deo Incarnatio potuerit ab eadem re ipsa voluntate necessaria Dei sub alia ratione, qua alterius finis amor est prodire, ac subinde à diuerso proximo sui principio Impugnari Ariaga ad hominem quia iam admittenda erit ab Herize distinctio virtualis in diuinis ultra ea, quæ fides exigit: vt minimum non solum in productionibus ad intra, sed etiam in productionibus Dei ad extra de eadem voluntate Dei necessaria predicata contradictoria abique contradictione verum eueniret.

enuntietur: ut principium esse, ac producere incarnationem, quia amor salutis hominum est; non autem producere illam, quia amor gloriae suae, vel alterius est: extendere autem distinctionem virtutem ultra ea, quae fides exigit, nempe ultra productiones ad intra, multo stomacho cautum Doctoribus Catholicis Herize voluit. Nihil autem (dicere hic posset) ab eisdem ad hominem, quam de ipsa praedicat Arriaga, distat impugnatio: siquidem ea denominationes extrinsecas sunt, nec Deo identificate, sicut neque operatio extrinseca, neque eius negatio: solumque denotant titulum, ob quem eadem voluntas necessaria Dei extrinsecus operetur: ad quod in opinione iam communiori, ac (mihi certa) de reali identitate adequata potentiarum cum anima, explicari, & confirmari potest: siquidem intellectus ab anima tota, & eadem realiter oritur, quia intellectus, seu intellectus est; tamen non qua voluntas: voluntas ab eadem tota, quia voluntas, seu voluntas est, non qua intellectus; & tamen, est titulus, & rationes formales, non autem realiter diversae in eadem anima designantur, cur earum operationum principium sit, tamen eo solum diversae operationes proveniunt.

6. Ceterum operationes istae ab eadem realiter anima in hac opinione profectae, non idcirco diversae sunt, quia formaliter solum potentiae in illa distinguuntur: nam respectus, & connexio essentialis operationis cum suo principio realis, & physica est; quare nullatenus praecisa formalitatem in suo principio: ac proinde, cum idemmet priorius principium reipsa utraque habet, nequit ex diversitate principij realem trahere diversitatem sed aliam. Quod si quis hac philosophia diversitatis actionum ex diversitate finis, aut motui in formale principium actionum operationum ad extra diversitatem refundens trahatur, caueat, ne omnipotentiam à voluntate seu volitione divina formaliter distingui defendat: nam tunc omnipotentia principium proximum actionum operationum operationum ad extra erit, voluntas vero, seu volitio necessaria remorum: & diversitas eius ad diversitatem operationum ratio non habebit à Philosophia. Omnipotentia vero, quae proximum principium adequatè ex parte Dei in ea opinione est conceptu suo indivisibili omnium creaturarum, & operationum ad extra possibilitatem potentia & principium est ex generali principio à nobis statuto pro omnibus, & singulis attributis generis, & lineae cuilibet controuersi, de essentia, & attributis, quare non una sui formalitate vnam exercet actionem, atque alia aliam, sed eadem prorsus formalitate, adhuc metaphysice inflexibili: ac proinde nulla ex parte principij operationum, ex quoqueque fine aut motui à Deo ad extra exercentur, esse potest, adhuc apparens diversitas, & quoniam Herize omnipotentiam cum voluntate, seu volitione necessaria identificat atque adeo hoc principium proximum operationum ad extra in Deo sit; at est conceptu suo indivisibili formali metaphysico omnino est, necessarius Dei amor iuxta illud ipsum principium; quin partialibus amoribus huius extrinseci obiecti, & alterius obiecti omnium amor fiat, siue in omniamotem consistat, ut controuersi praesenti sepe moustrauit: ac proinde ex eadem formalitate amoris necessarii Dei tanquam à principio proximo, etiam in hac opinione, operationes ad extra proveniunt. Posset in hac opinione de identitate formali omnipotentiae cum volitione, seu voluntate divina diversitas actionum ad extra ex diversitate principiorum diversitatem quidem ex fine vel motui defendi, quia decreta libera, quibus mediis voluntatis diuinae potestates actiua ad operandum applicatur motui diversitatem sunt diversa, & operationum ad extra proxima principia, verum cum in Herize, & connotantium affectionum actionibus ad extra libera constituantur erit dicere actiones esse diversas, quia à decretis liberis diversis oriuntur, & haec libera & diversa esse, quia actiones diuersae vitio manifeste circulo: quem non vitaret Quirós: cum tamen ad extrinsecas actiones pro adequato contrarietate libere volentis in concreto quod ipsum est defectibilis, & libera volitio in abstracto, est veritas huiusmodi ut vidimus.

6. Mayron in 1. dist. 3. quaest. 1. art. 4. Arriaga, disp. 45. quaest. vn. Salazar de concep. cap. 24. Christoph. de Ortega, de Deo vno. Tomus 11.

sect. 3. num. 47. Henrique de Villegas controu. 10. c. 3. & 4. connotata haec extrinseca decreti liberi Dei cum necessaria eius volitione constituta entia quaedam, non quidem realia, seu actionum siue effectuum physicorum ad extra à Deo positorum, nec rationis pura signata, sed media inter realia, & rationis entia esse docent: quod entium inter medium genus obiectum, & intentionale esse à Mayrone, & Villegas appellatur à Salazar ens morale: ab Arimino ens complexum, sed non in complexu significabile per Verbum est de praesenti, sed per alia infiniti modi, uti velles, cognoscere, respicere: quibus verbis, & similibus, ac modis, non quidem esse simpliciter, & absolute, sed aliquoties esse significatur: cum autem entia proprie realia non sunt, neque absolute à Deo creata, possunt ab aeterno suo medio illo modo essendi absque scripturae, & fidei creata omnia ex tempore capisse decentis reclamatione constitui: quare, & Dei decreta libera ab aeterno consistere, nullaque intra Deum, extra quem entia haec media sunt, defectibilis decreti liberi, quod habet, nullaque decreti, quod non habet, erit, istud entium vere talium, quae nec signata pura sunt, nec physica entia medium genus malorum Philosophorum, & Theologorum, qui nec difficultatum solutiones assequi possunt, & fors, nec difficultates ipsas percipere, asylum est: cum enim extra totam naturam entium realium atque omnem figmentorum cumulum, nec rationis nec naturae ditionibus subiacent; ac proinde nullius diuinitatis entia videntur, quae nec rationis purae nec naturae legibus ad quas solos Philosophia & Theologia censet) possunt iudicari. Porro eius generis entium Valquium nostrum eius affectu nonnulli, in re Theologica eiusque doctrinae hebetiores, Patrum clamant, sicuti & alterius doctrinae huic fere assensu de consistentia extrinsecarum denominationum in puro figmento rationis quam supra memorauimus; cum neutrum illi videretur in mentem, ut de extremo hoc diximus, & legenti illud in locis, quae citant, ut eius auctoritate se, ac suam inflexibilem protegant, constabit de utroque, ceterum, si ad componendas difficultates ex his, quae vere, ac sine figmento esse nouimus, atque experimur, hoc entium mediorum genere uti liceat, & entia realia ad disputationes, & disputationes ab Scholis, & Philosophia subinde ac Theologia tota, erunt ab humanis mentibus ablegandae, siquidem eo solo difficultates omnes cessabunt. Nec amplius contra hunc modum, ne Scholam Theologicam leuionachiam faciamus.

7. Nec minus phantastica, & cum puris vmbis ridicula pugna erit cum aliis connotatoribus relatis praefato nomine à Quirós d. 60. sect. 1. numer. 5. qui docent omnem actum posituum nolitionis, seu volitionis diuinae de obiecto eodem extrinseco carentis, siue negationibus puris constitui, non quidem operationis externae, verbi gratia creationis mundi, ne ad constitutionem volitionis liberae eius creationis ad posituum operationem, vel effectum, vel externam in rebus mutationem recurratur (quod fugiunt) sed intrinsece: quia tales sunt in Deo, ut virtualiter carentia nolitionis hanc à Deo excludat, ut cum necessitate essendi, & aeternitate identificata excluderet sicuti essentia diuina filiationem realiter formaliter produceret, ut ita ipsi identificaretur; quare & solum virtualiter illam producit: id quod reuertit Quirós: quia defectus iste, & virtualis destructio realis, & verus esse nequit rei in essendo realiter necessario persistentis. Secundo quia non vera realis carentia, uti nolitionis est, cum aliquid libere non vult. Nec percipi potest vera carentia, quae contradictorio sui coexistat semper, eis tamen suppetias fert Quirós n. 6. & 7. estis tandem à medio numeri diffidat. At ergo carentias plures rei eiusdem dari in vno subiecto: sicuti exclusioni gratiae per vnum peccatum, adiungi alia potest, per peccatum aliud, & per carentiam aliam, quae negatio sit, cum ergo repugnet in Deo nolito quispianve alius affectus liber ab eo defectibilis, & identificabilis adequatè cum adest, sit, ut in eo omnis liberi affectus carentia necessaria sit: sicuti, & in homine essendi aequum, vel chimera carentia est necessaria, quae secundum se omnem affectum posituum liberum à Deo remoueat: insuper cum pro suo beneplacito, & libito de se supra eam carentiam aliam contingentem specialis affectus determinati puta volitionis creandi mundum, vel nolitionis

K 2 illi

E. GA
dani
IIa.

illum creandi, addere possit, libere apponit carentiam aliam specialiter, & determinate contradicentem volitioni creationis, necessaria illi communiter volitionem, & volitionem liberam simul excludenti adiungit, qua satis absque villa in rebus mutatione extrinseca, volitio libera, ac Deus libere volens mundum creare adequatè constituitur. Ab hac constitutione sic explicata, & aucta sibi verisimili, discedit tandem Quiros, quia carentia solum est non esse forma seu *voluntati* cui contradicitur, & totalis amotio: quare eas absque villa in rebus variatione positionum multiplicare pura vocum illusio est: & inutilia censet: cum reliquis superuenientibus carentis lepidum illud Martialis ad edentatam duabus tussibus vetulam aptissimè congruat.

Item secuta potes totis tussire diebus.

Nil tibi, quod agas, tertia tussis habet.

8. Ceterum quia, ni hac ratio obstat, videtur, & hæc cogitatio ipsi arrisura, neve aliis in somnium hoc totum otiosi, & futillis ingenij machinamentum, post hac arri-deat: essi cum vmbis inanibus pugnemus, plura alia in chimerico hoc discursu ostendenda breui sunt, ob quæ non, deliro Theologo debeat displicere: & imprimis connotata ad conciliandam libertatem, & defectibilitatē diuinæ volitionis absque volitionis necessaria, ac subinde ipsius Dei defectibilitatē vtiliter ab eis solum inquiruntur, qui per intrinsecum Deo nec Dei volitionem liberam in abstracto, nec Deum in concreto liberè volentem adequatè constituunt: si enim adequatè Volitio libera, & Deus libere volens per Deo prorsus intrinseca constituitur inaniter quidquam aliud præter volitiones positiones ipsas ad eorum libertatem adequatè constituendum quaritur: cum illæ ex intrinseco respectu & ad finem, & ad motuum ob quæ à Deo concipiuntur, diuerse inter se sint, & diuersum libertatis diuinæ exercitium constituunt: ergo otiosè intrinseca Deo carentia illa, ac diuerse ad constitutionem, & complementum libertatis diuinæ excogitantur, ut eam per intrinsecum prorsus Deo adequatè constituant, atque diuersa libertatis diuinæ exercitia subsistant, & notentur: ut autem per extrinseca Deo cuiusmodi exercitia libera Dei constituantur, atque distinguantur carentiæ affectuum positionum intrinseca Deo non nisi repugnante, & chimerice vocantur, ac venient. Secundo carentia illa, quæ partim libertatem actus positionum cum ipsis compatibilis constituunt debent esse ob finem, seu motuum aduersum illis actibus seu affectibus, & ipsis, & aliis affectibus, quos carentia constituit, aduersis: vel ergo carentia illa, finis, & motiva illa aduersa se ipsis immediatè respiciunt, vel mediate ratione affectuum sibi amicorum, quos inadæquate constituunt, & complent. Si postremum hoc: ergo ante ipsas affectus hi positionum sunt adequatè constituti, & que respicit Deus libere hunc determinatè finem, & motuum, ex quibus obiectum amat: cum posset ex diuersis aliis finibus, & motu: quare sero carentia illa ad huius amoris liberi constitutionem venit.

9. Si autem se ipsa carentia hæc immediatè fines, & motiva actui ipsi contra: dicenti respicit, & inde mediatè amicus ipsi actus, quem per ipsam constituit in ratione liberi ais, (Præterquam quod intrinsecus carentia illius respectus, qui positionum quid est, carentia illi, quæ tota carentia est, identificari nequit, solumque extrinsecus ex parte principij, seu cogitationis à contradictorio carentia actui voluntatem ex eo fine, & motivo retrahentis se posse tenere fatendum est) fiet primo primariam voluntatis diuinæ libertatem circa carentiam illam exerceri: cum carentia illa primario libera sit, atque libertate actus, quam, saltem ut pars, constituit natura anterior: quemadmodum pars omnis prius natura in se est toto, quod constituit, unde rursus contra Recentiores hosce & Quiros dabitur in voluntate diuinæ contradictionis pura formalis, & immediata libertas, nec solum, quæ ex impossibilitate actui oppositorum, & contrarietatis ab eis sola admittitur: quatenus ex vniu. libera immediate appositione ratione impossibilitatis cum contrario actu, huius carentia secundario in Dei inducitur voluntatem: fit secundo: nullam prorsus in Deo libertatem contrarietatis formalem admitti posse: siquidem carentia hac, quæ pars essentialis actum positionum liberum sibi amicum constituit cum

necessaria Dei volitione est, ubi primum est, absque alio libertatis diuinæ exercitio, aff. cum liberum sibi amicum constituit. Tercio: quod supponitur supra carentiam necessariam identitatis adequatè chimericæ actus cuiusvis diuini liberi ac defectibilis, adequatè etiam identitabilis cum Deo quando cumque liber actus fuerit omnem actum positionum liberum à Deo æque excludentis, ad posse aliam carentiam identitatis specialiter oppositam excludentem à Deo actum contrarium liberum oppositam huic, quem constituit, præter rationem Quiros datam ob altiore aliam posset ipsi magis adhuc displicere: quæ enim chimæra est sui, & à se non esse idcirco ipsa est necessaria sui à rebus carentia, atque remotio ab eis, non secus, ac Deus quia à se est, est se ipso necessarium suum actus esse sue existere, ergo, sicut Deo inde repugnat, esse se existere, non solum ex indigentia, sed etiam ex supererogatione: ita etiam chimæram, quæ se ipsa, & à se carentia, & remotio sui ipsius est, supererogatoria adhuc carentia alia non esse, seu remoueri à rebus repugnante. Dique (ut plura otiosè non scribam) ex impossibilitate identitatis actus cuiusvis liberi, & defectibilis adeque cum Deo, in qua carentiam illam necessariam constituunt, inferitur euidenter impossibilitas huius affectus liberi per intrinsecum Dei, siue positionum, siue carentiam intra Deum tamen, quo adequatè constituitur: siquidem tam liber adequatè, & absolute actus, & defectibilis Deo cuiusque necessario esse identificabitur: quo somnata hæc machina in terminis apprehenditur repugnans.

CERTAMEN V.

Libertatem volitionis diuinæ adequatè per Deo intrinseca constitui, ac se adequatè constitutam omnem Dei ad extrâ operationem præcedere aueritate probatur.

1. Hanc conclusionem reliquis vetustis Theologis præter Aureolum Oxanum, & Nominales clas, paucos alios inter connotatos numeratos nobis certam. 1. communem existimo: ex non adeo antiquis cam docent Caietan. 1. p. q. 1. g. 2. 2. & 3. ac 1. p. q. 1. g. 2. 2. Fonseca tom. 3. met. lib. 7. c. 8. q. 1. sect. 4. & 5. Soar. 1. p. 2. d. 5. sect. 1. diff. 1. & 3. & 1. p. lib. 3. de attributis c. 6. & in opus. lib. 1. de prædict. futur. c. 6. n. 5. & lib. 1. c. 7. n. 1. d. 30. metaph. sect. 9. Aluar. 7. de auxil. num. 3. ad 10. Sales tom. 1. in 1. 2. q. 6. & d. 1. sect. 8. §. 4. Viadingo d. 1. de incarnatione Martinon tom. 1. in 3. p. d. 1. q. 1. sect. 4. §. 2. 9. Amara. Perez Valiente de voluntate Dei d. 3. cap. 2. Ribade. neyra & reliqui recentiores. & quidem Soar, dum eam sentent. explicat. num. 35. ad connotantium sententiam maxime impugnati nostro Quiros videntur accedere. Nimirum est. tam eum, quam alios Doctores plures tanto rationum contra utramque sententiam pondere dum variis rationes premunt in alteram visos esse inclinare: quæ nec mirandum est à nobis hic, & ab aliis scriptoribus referti pro hac sententia aliquot ex citatis pro aduersa connotantium uti Albert. citatus, princip. 4. Philosoph. coroll. 4. q. 4. n. 4. coroll. 2. q. 1. assert. 4. n. 1. 0. & princ. 6. Philosoph. coroll. 2. q. 2. Theolog. a. nu. 18. Valent. 1. p. quæst. 1. q. 2. ad 1. & 4. post. 2. conclus. Nauar. 1. p. tom. 2. conuener. 1. probationibus conclusionibus. 4. & 5. & solut. ad 2. carentia 3. p. tom. 2. disp. 1. 3. §. 5. a. numer. 54. & si res postremi pro constitutione libertatis huius per relationem rationis recenseantur, sicuti & Thomistæ plures referuntur, hoc etiam sensu non inuiri explicandi: quantum nil reale volitioni libera Dei, quam ab æterno, & causam creaturarum, & maiorum bonorum in vniu. quam in aliis fatentur: sed solum ratione, & nostro conceptu modo supra intrinsecam necessariam Dei volitionem superaddi. Hanc etiam sententiam supponit Argenti. na in prima disp. 40. & disp. 48. articulo primo &ultima. cius disput. 38. d. 2. fine: expresse vero eam doctrinam Cathol.

Carthul. in 3. d. 32. q. vi. fin. Arim. in 1. d. 4. q. vi. post conclusionem 7. Machius. 1. p. d. 42. scilicet 3. Carlet. ex 2. ou. 7. in cap. 4. Sap. att. 3. a. num. 106. Zumei. tom. 1. variat. post conclusionem 3. Ruiz de Montoya totis disputationibus. in 12. latissime maxime d. 11. de 3. n. 5. conclus. vi. d. 12. scilicet 2. numero secundo. conclusionem vnicam: eam vero sententiam duplici ex parte in quibus connotatores aberrarunt, probabimus.

1. Et primum ex parte volitionis, quæ debet in Deo precedere omnem, & quemlibet effectum aut operationem Dei ad extra debere esse volitionem intrinsecus determinatam eius effectus, seu operationis præ eius carentia seu effectu, aut operatione contraria: probatur ex scriptura Iai. 53. Dominus voluit conterere cum iniquitate. Dan. 11. 3. s. que ad tempus præstituta, & infra in tempore præstabitur adversus eum Rex auster. Ezechiel. 2. vident dies in tempore iniquitatis præstituta. Luc. 22. filius hominis secundum quod definitum est, vadit. Adior. 2. Huc definitio confilio, & præsentia Dei traditum, &c. cap. 4. Conterunt Herodes, & Pilatus, &c. facere quæ volunt. & c. confilium tuum decreverunt fieri: atque conuerse Plalm. 134. Omnia diuinitus voluit fieri. Etenim hoc verificari nequit de voluntate, seu volitione Dei, quæ, siue coniecturæ siue disunctivæ in omnia creata indifferenter, & æque feratur: cum possibilia omnia creata, in quæ alterutro, quo velis, modo feratur per re facta à Deo non sint: ergo ea solum fecit, quæ specialiter, & determinate voluit præ aliis, quæ determinate fieri non voluit: ergo volitio determinata, & libera Dei hæc fuit de faciendis præ non faciendis: ergo faciendæ siue effectus, seu operationes obiecta erant huius libera, ac determinate volitionis: ergo hæc determinata, & libera volitio Dei prior natura est positione absolutæ extrinsecas operationis, & effectus creati cuiusvis: scilicet enim, & effectus volitio Dei de iam existentibus, & factis esse nequit: sed de nondum factis, ut absolute existant, & fiant. Hinc iuriss: ergo determinata, & libera volitio Dei nequit talis constitui per operationem, seu effectum ad extra absolute à Deo positum. Patet: nam omne consummationem suo constitutio potius natura est: quemadmodum omne totum est omni, & quavis sua parte, natura posterior: ergo determinata hæc libera voluntas Dei nullo extrinsecas creato expectato ac subinde per Deo omnia intrinsecas constituitur.

2. Huc etiam faciunt illud 1. Corin. 12. diuidi singulis, prout vult: ad Rom. 9. nus vult induci, & quem vult indurari: & Ioan. 3. quos vult, vivificat. siquidem hæc Deus non dicitur diuidere, prout vult ex voluntate illa necessaria ad omnes homines, siue coniecturæ, siue disunctivæ æque, & indifferenter tendens: cum, nec omnem misericordiam vocationis efficacis, nec omnes eius dene, gatione induit: nec omnes vivificat: cum tamen voluntas illa necessaria ad omnes non solum de facto, & absolute apponendos in rerum natura, siue coniecturæ, siue disunctivæ feratur: quare opus ad hæc verificanda est voluntate, seu volitione Dei determinata, ac libera, quæ determinat huic maiora gratiæ dona præ alio velit: & quæ eorum positione constitui nequeat, sed ipsa potius prioritate naturæ præcedat. Rursus ex eisdem, aliisque subsecutis locis, in quibus voluntas Dei de ab ipso decreta, & statuta gloria, & laus specialis præ nostris, & creatis cunctis voluntatibus in scriptis ob intrinsecam & essentialem illius inhi ultrabilitatem sic arguo: ideo Deus omnia, quæ voluit, fecit, diuinitus, ac misertus est aliorum hominum præ aliis, quia voluit determinate & efficaciter hæc præ aliis facere: his præ aliis ampliora bona impertiri, atque aliorum præ aliis miseri, nec eius voluntas scilicet & efficax frustrari potest: sed velle determinate ac libere nec solum volitione necessaria, omnia, & omnes possibiles indifferenter & communiter pertingente, hæc, quæ fecit præ aliis, quæ non fecit, &c. nil præter communem cunctis possibilibus volitionem continet, quæ nil præ cæteris determinate voluit, nisi effectum coniectionis, quæ fecit, & aliis hominibus, præ aliis largitus est: ergo ideo determinate voluit, quia fecit: quare erit: omnia quæcumque fecit, fecit: quod de absolute, atque de viliissima, & rursus viliissima voluntate quæ ex cæcis dici æque potest: quæ dubio procul quæ-

cunque facit facit, & cui non facere, quæ facit, profusus repugnat.

4. Simile argumentum continetur illis verbis & sententia Elther. 13. Non est, qui tua possit resistere, & c. in- tueri, si decreveris salvare Israël: Etenim resistentia volitioni communi, & indifferenter, ac æque respicienti possibilia omnia, ac subinde Israël salutem eiusque, negationem, siue coniecturæ, siue disunctivæ inefficaciter resistit nequit ab impediendo salutem Israël potius, quam ab illam iuvante: immo nec indifferenter vtrumque vel vtrumvis ex oppositis volenti potest resistentia excogitari, sed determinate alteram ex illis ac serio volenti: ergo, si deceret nominæ volitio illa necessaria t ei, & omnibus, ac subinde vtrique extremo communi, ea propositio sit, de subiecto non supponente & profus stolidæ erit: neminem scilicet fore, qui resistat volitioni Dei resistentia incapaci, & ineptæ, siue defectu voluntatis, cui resisti possit: est ergo ibi sermo de voluntate diuina, scilicet efficaci, determinata, quæ non esse in Deo absolute potest, ac subinde libera erga salutem Israël potius, quam erga eius negationem, vel destructionem oppositam: atqui determinata hæc scilicet efficax voluntas libera salutis Israël præ eius perditione constituitur talis determinata & libera per salutem Israël, eiusve absolutam effectiorem: ergo hic eius sententiæ sensus erit si effeceris, ac posueris absolute salutem Israël, siue ex eius salutis suppositione, nullius alterius viribus fieri poterit, ut non sit eius salus, siue Israël perditio: equid autem potestatis Dei, ac voluntatis eius proprium ea sententia continet laudis, & elogij peculiaris: siquidem, nec effectiorem, & salutem Israël a quovis homunculo infirmissime potentia, & frustrabilissimæ voluntatis semel absolute positæ, atque ex earum suppositione fieri ab alia, non solum atque, verum increata & diuina potestate & voluntate potest, ut non sit: cum ad coniungenda simul contradictoria, nec in Deo sit potestas, quæ solum chimerica esse potest.

5. Quartò inanis, ac illusoria iactantia plena communis sibi, & Patris potestatis suæ in Christo Domino sententia illa fuisse Ioannis 10. in seruandis ouibus, seu prædestinatis. Non rapier eas quæquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi manus omnibus est: & nemo potest rapere de manu Patris mei ego & Pater unum sumus: etenim manus hæc Patris, & incarnato filio communicata, & communis, quæ Dei erga prædestinatos, qui non rapiuntur à demone, præ reprobis, qui ab eo rapiuntur seu voluntas significata, nequit esse voluntas illa necessaria, & communis vtriusque cum ea, ac de ea absolute in Deo posita reprobi à demone rapiantur: ergo est voluntas specialis determinata & libera quam erga prædestinatos habuit, cum eam erga illos poterat non habere, sicuti erga reprobos non habuit: atqui, si eius determinata ac libera volitionis specialis erga prædestinatos constitutum formale sit salutis illorum operatio, & conseruatio actualis extra Deum posita, sensus omnino hic erit: quos saluauero, conseruauero, ac retinuerō actu, & absolute, nemo nec cacadamon ipse rapier: quo sensu ignauissimus debilis, vel natura sua, vel morbo etiam iam moribundus iactare, gloriarique æque posset: nec latronem, nec lupum vllum de manu sua oues rapit: nam quandiu eas retinuerit, seruaueritque actus, & absolute, nemo eorum absolute rapier: immo nec Deus ipse rapere potest: ni in eo, ut dicebamus modo, chimericam ad contradictoria coniungenda fugamus potestatem.

6. Quintò illis ipsis locis: diuidens singulis prout vult, cuius vult misereri, & quem vult indurari, & antecedentis hanc sententiæ, non volentis, neque carentis, sed mi e meus est D. Continetur specialis determinatus, ac liber voluntatis affectus: qui ut diuersus à volitione Dei necessaria, & comuni erga omnes in linea volitionis, seu volitionis, & affectus constitutus adequate in Deo ponatur, misericordiarum Dei tribui nequit: etenim affectus misericordiarum specialis, alteriusve virtutis, nequit esse in eo, qui specialiter affici erga eam virtutem, ex cuiusque finali motu præstare aliquid nequit: ita verò specialiter affici, ac libere ad aliquid præstandum moueri nequit, nisi qua voluntas, seu in linea volendi est: nec potest id habere solum ex potestate adhuc indifferenti, quæ effectum solum.

ac non effectiva est: ergo nequit specialis ille affectus Dei extrinseca operatione, quæ solum ex potestate effectiva, ac non affectiva Dei provenit, compleri in seque constitui. Minor probatur. Nam, etsi ignis indifferens actine ad calefaciendum, vel non calefaciendum effectus quod affectus indifferens non sufficit specialiter ex fine hoc vel illo minime possit nec ex misericordia, aut ex iustitia calefacere specialiter, vel non calefacere: vnde neque ex motu aliquo seu occasione posita, oblata: quare ad specialem affectum ex hoc, vel illo fine, aut motu huius vel illius virtutis, aliquid ad extra operandi in Deo specialis determinatio libera tota in linea, atque ex linea potestatis indifferens affectus constituta debet admitti, quin effectus, & operatione aliqua Dei ad extra, quæ à potestate eius solum effectiva, ac non affectiva, ipsius est, constitui possit aut compleri.

7. Sexto id ipsum probatur ex innumeris scripturæ locis (ideo sigillatim non referetis) in quibus ad orandum gratias agendum, honeste, pieque vivendum hortamur: multumque hæc valere, ut gratiam à Deo, beneficium, ac salutem consequamur: illique, quibus à vitis frequentissime detrahuntur gehennæ, atque aliarum poenarum indigendum metu: etenim hæc omnia inutilia sunt ad voluntatem illam necessariam, & ad omnia indifferenter, & æqualem à Deo obtinendam, quam eis motibus cessantibus omnino non potest non Deus habere: quare neque ob illam præcisè gratiarum actionem nobis promeritis est: si autem determinatio specialis exterior solum continetur effectus, & operatione à voluntate seu volitione illa necessaria, quæ effectiva solum potestas est, non autem, quæ affectiva, & ex motuorum, siue occurrentium, siue finalium propositione electiva est, proveniente, frustra, & stolidæ preces, meritoria opera, pro ea speciali determinatione proponimus, porrigimusque nullatenus ex eorum cognitione, & propositione se determinaturæ potestati: nec magis illi pro physica, non affectiva, determinatione gratiæ habenda, quam ignem, quem indifferens effectiva, non affectiva, potestatis effectus quod non calefaceret, haberetur, vel, ut nos calefaceret precaremur, aut offerremus obsequia, fabellam surdo narrantes. Hæc omnia, & quæ hoc certamine subiciamus, etiam ex falsa suppositione quod potestas indifferens effectiva solum, & quæ affectiva non sit ad operandum, vel non operandum, aut operandum contrarium, & solum effectiva determinandum se ad unam operationem ex aduersis habendam altera relicta procedunt, id quod repugnare ostendit inferius ex hac eadem parte connotantium sententiam impugnans.

8. Septimo arguitur ex eis locis æquæ apud sacram paginam frequentibus, in quibus Dei electio, & dilectio vnius, præ alio speciali electione illa & dilectione nec amato nec dilecto commendatur charitate perpetua dilectæ, & ideo ait, ait, &c. Et cum dilexisset suos in finem dilexit: &c. sic Deus dilexit mundum, &c. & Jacob dilexit: Esau autem odio habuit, &c. elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. De quorum pluribus dilectionis, & electionis diuinæ tota in linea affectiva voluntatis, & volitionis diuinæ non est, sed sola volitio necessaria, & communis omnibus, siue ad omnes æque, siue coniunctim, siue disiunctim sumptos ex linea propria affectiva voluntatis, & volitionis diuinæ significatur, quæ electio, & dilectio communis omnibus, qui ea dilectionis, & electionis specialitate non fruuntur procul dubio erit: nam reliquum speciale pro eis, quos Deus ea electione, & dilectione dignatus est, è linea dilectionis, & affectus, siue voluntatis, & affectivæ potestatis diuinæ non est, sed effectivæ solum: ut connotatores omnes sententur tandem, etsi huc illic se vertant, atque hac illac velint difficultatem fugere, & mentem dissimulare. Nam demum in illud exemplum confictum ignis physice indifferens ad effectivæ, non autem ad affectivæ consulendum vel secus, ut suam explicant sententiam deuenire debent, in cuius effectivam solum determinationem dilectionis, & electionis nomen, non nisi inane, & re significata vacuum, cadere potest: ut quia ergo in no. commendat charitatem suam Deus: quia, cum adhuc impij essemus, Christus pro nobis mortuus est: &c. sic dilexisse mundum Deus dicitur, ut filium suum unigenitum daret, &c. cum in horum sententia opus solum

possit & effectivam operationem & potestatem commendare Deus, non affectivam charitatis, omnipotentiam, non suum erga homines amorem: cum ergo in his locis charitas, & dilectio specialis Dei determinata commendetur, cum ex ea traditus Dei filius dicatur, totam illam in linea affectiva, & volitione constitutam opus exterius præcedere aperte dicitur: atque adeo externo opere ipsa posteriori nullatenus constitui.

9. quod ipsum argumentum continetur specialius primo illo testimonio Ierem. 3. illa enim particula ideo, quæ causam attractionis fuisse charitatem Dei specialem, & liberam, asseritur: insuper & sequentibus Psalm. 137. *Quoniam me fecit quoniam voluit me.* Psalm. 29. *In voluntate tua præstitisti decorem meo virtutem.* Ad Ephes. 1. *Propter misericordiam charitatem suam qua dilexit nos: &c.* cum essemus mortui peccato commisit nos Christo: si etiam & similibus conditionalibus scripturæ propositionibus, quarum inepta sententia, & sensus erit ridiculus, si Dei voluntas specialis, & libera pro conditione posita plena, & absolute ante extrinsecam operationem, & effectum, vi eius causa intelligatur, sitque constituta. Eccl. 1. 15. *non Dominus magnus voluerit spiritum intelligentia replebit illam.* Iacobi 4. *si Dominus voluerit: &c.* si vixerimus faciemus hoc aut illud. Ethier. 1. *si decreverit saluare nos omnia liberabimur:* erit enim si specialis efficax, & libera Dei voluntas operatione, aut extrinseco effectu constituta earum omnium propositionum sensus: si hæc hæc, sicut quid ineptius? Denique eadem anterior causalitatis præcedentia specialis, ac liberæ volitionis Dei plenæ & absolute constituta ante extrinsecam operationem, & effectum continetur & explicatur pluribus locis per particulam *ut* adiunctam speciali voluntati libera Dei, ut aliquid fieret, sic Deuteron. 7. *Te elegit Dominus ut sis populus peculiarius:* & clarius cum specialis liberæ electionis huius, & gratuite præcedentiam ad effectum particulam illa *ut* denotatam explicans, reliquis causis effectus, tum specialis illius diuinæ voluntatis immanentis exclusis, subdit, *sed quia dilexit vos Dominus.* Ad Ephes. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essetis sancti:* Vnde hanc universalem Patres, Augustinus, Boetius & alij perique inferunt, ergo non quia fuerit quoniam sancti, ut specialem causalitatem meritoriam Pelagianam, & Scenipelagianam, nostræque prædestinationis ex eo loco confutent: esset autem infirma illatio, si effectus ipso posset specialis Dei electio, & prædestinatio constitui ipsoque, etsi non meritorie tanquam quid omnino diuersum, obtineri: inuitur quippe ei principio: quod præsuppositum in esse absolute sui, nequit delectari, nec esse delecterij denotari particula *ut* obiectum: quod præsuppositum deficere si posset per operationem seu opus exterius absolute in suo esse positum liberum Dei delectari ipsius constitui.

10. Eadem ratio continetur 1. Ioann. 4. in hoc apparuit charitas Dei in nobis: quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per eum: Etsi hæc apparet Dei charitas, sicut suis effectibus causæ reliquæ apparent, non constituuntur: idque explicatis ostendens subiungit, in hoc est charitas, non quasi nos dilectumus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & carum sub finem. Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. Diligeremus autem prius si dilectione veritatis communis, utpote nobis vitali, à Dei amore in voluntatem ad extra proveniente, nostroque amore Dei ante constitueretur: sed & in locis aliquot ex recitatibus electionis Dei nominatur eadem determinata, & libera volitionis Dei, nec solum necessaria, & communis omnibus præcedentia in priori naturæ ad operationem exterius continetur: etenim recte Theologi omnes cum Sancto Thoma 1. 2. quæst. 13. artic. 7. ad 1. electione nominant, & quæstione 15. articulo 3. ad 1. electio supra consensum addit quamdam relationem respectu eius cui aliquid præstititur: quod ipsum propositum, & consilio voluntatis suæ, secundum quod Deus dicitur, operari significatur: dicit enim propositum, & voluntatis consilium voluntatem determinatam: nec, quæ ex necessaria, & indifferenter ad omnia volitione ageretur, ex propositum, sed secundum propositum, & consilium voluntatis Dei ageretur sed casu & fortuito ut 3. Reg. 22. Iongè à nobis

dicitur, vir quidam et eadē arena in incertum sagittam dirigens. Et casu percussit Regem Israel: quia non in illum determinate sagittam direxit: sed in exercitus cumulum. Et quem confugerit, et Regem intentione non excluderet, sed iuxta Regis Syria, sub quo merebatur, etiam non vnicē & determinatē. præcipue tamen confingere intenderet: fuit autem scriptura loca apud Paulum frequentia, Roman. 8. Omnia cooperantur in bonum: qui secundum propositum vocati sunt Sancti, cap. 9. ut secundum electionem propositum Dei manere. Ad Ephes. 1. qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum propositum voluntatis sue: infra, secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis sue: 2. ad Timot. 1. vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam.

11. Huc etiam facit illud Isaia 45. iuxta versionem 70. Interpretem, & Patrum plurimum, qui fecit ventura: ex quo diuinarum decretorum æternitatem supra ostendebamus ad que Fulg. 1. ad Monim. cap. 12. vers. med. in ipso Christo ex æternitate dispositionis sue in prædestinatione, iam fecit, quacunque effectu operis sui tempore congrua facienda disposuit: sub med. in qua æternitate incommutabilis voluntatis sue, creator ille, iam fecisse dicitur, quod in creatura mutabilis, prout oportuit faciendum disposuit: sic rite dispositum facit: lib. 2. cap. 1. circa med. facit prædictum, & diuinarum librorum testimoniis infertur, & sancti Augustini libri, & Prosperi eruditissimi viri responsionibus informatis, quibus agnoscant, prædestinationem Dei, nihil aliud esse, nisi præparationem operum eius, que in æterna sua dispositione, aut misericorditer se factum esse præstunt, nisi ipse. Hilar. 12. de Trinit. vers. medium. Dei, cui nihil nouum ac recens est iam facta sunt, dum & temporum dispositio est, videntur: & iam in diuina voluntate, & scientia, efficacia sunt. Leo Mag. serm. 16. de Pall. cap. 1. Cum non tam de futuris, quam de presentibus sit sermo conuertitur, quid aliud nobis quam sempiternarum dispositionum Dei incommutabilis ordo referatur: apud quem, & discernenda iam iudicata sunt: & futura iam facta sunt: quibus consonant Anfelmus in cap. 8. epistolæ ad Rom. ad illi quos præstans, & prædestinans. Concil. Valent. III. sub Lotario Imperat. confel. fidei cap. 3. & Ambros. 5. de fide ad Gratianum longe ab initio id Rom. 4. vocat in qua vos sunt, sicut ea, que sunt. Ex illa sententia explicat. Vi de scripturis satisfactam vobis, discite quod non solum præterita fecit, sed etiam que futura sunt, qui fecit, qui aduentura sunt: & vniuersæ sententia rationem sic concludit: quia non contingit, ut non sint, sed necessario sunt futura, que esse præcipit, & confirmat ex illo Psalm. 118. Dispositione tua permanebit dios: subiungens. Non solum permanebit dixit, sed etiam permanebit, ut in eius dispositione ventura sunt, gubernentur.

12. Hilarius 1. de summo bono cap. 1. Manens idem incommutabilis, & æternus, quid congruum esset temporis, ut ipsa tamen æternitas in eius manifeste dispositione consilii: consonant. 1. scilicet. cap. 18. med. 1. de prædestinat. & grat. cap. 3. post med. in ipsa nos præscientia cum nondum fecisset regis: sed à quo fieri hoc potuit, nisi ab eo, qui vocat omnia, que non sunt, tanquam ea, que sunt: Apostolus enim dicit, qui elegit nos ante mundi constitutionem: intra mundum facti sumus, & ante mundum electi sumus, dicitur autem initio: quantumcumque, vel ex Adam homines nati sunt, vel post nostram ætatem generationis præpagæ sunt nasci, apud Deum uari sunt iam, & deorsum in uia tempore transierunt. In his autem determinate efficacia sunt efficacia: (ut efficacia nomine Hilar. significat) ad extra Dei voluntas, consilium, & dispositio communis ad extra causa prior, & intra Deum, & in qua æternitate, qua sola, & solus Deus durat, esse dicuntur: vocatur: & facta que futura sunt, & que non sunt, efficacia Dei, qua, que non in se sunt, vocantur, ipsorum esse constituitur ac completur: cum nondum sunt implicat à Deo vocati maxime ut sint: non enim vocatio illa esse potest, nisi eorum, que absolute sunt, que, ut sint, vocati sunt in se necque, ut nimirum id habeant quod præcedebat & ab eis præhaberi vocatio supponit. Vnde,

si ad determinatam vocationem eorum, que non sunt, ut sint operatio, & effectus in suo esse posita expectantur, quid de vocationibus, & imperiis diuinis illis Genes. 1. fiat lux, fiat firmamentum censendum? An vel ficta vel risu dignæ vocationes, & imperia censenda? Sicut & illud Psalm. 148. Ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt: patuit ea in æternam, & in seculum seculi: præceptum posuit, & non præteribit, & id Threnor. 3. qui est ipse, qui dicit ut ferent Domino non iubente. 3. Reg. 17. Coruis præcipi, ut pascant se: Iob qui præcepit sibi, & non erit, & similia capite 36. & 37. Itat. Consilium meum stabit: & omnis voluntas mea fiet vocans ab oriente, & Actor. 2. Non enim subterfugi, queminus annuntiarem vobis omne consilium Dei.

13. Adstant pro antecedentia eadem voluntatis libertate ac determinate Dei ad externas creatas operationes, & effectus per Deo intrinseca omnino constituta aperta, frequentiaque Patrum testimonia: Magnus Gregorius recitat quæst. 5. certam. 1. num. 8. & 1. 6. Moral. cap. 17. postremis. De vniuersaque re immutabiliter intus constituitur, quidquid foris mutabiliter agitur. Non igitur res statum Dei, quo de ipsa Deus statuit, quid determinate sit agendum, constituit, sed omnino intra Deum statum, & constitutum de ea est Clemens Romanus 3. recog. vers. med. Propter voluerit Creator Deus, ita, & erunt illa, que creat. Nec enim sub lege est virtus Dei, sed lex creaturæ suis voluntas eius est. Ut sint nimirum, ut ea esse, & fieri determinate voluit, consonat 7. const. cap. 3. sub med. Iustin. Martyr. quæst. 3. ad Gent. circa med. Si Deus facit: quia est, contra facit, si autem facit sponte, quia vult sponte facit quantum vult, & quale vult, & quando vult. Irenæus 2. aduers. hæres. cap. 2. sub init. Si autem non præter voluntatem eius, sed sciente, & volente Deo sunt, iam non Angeli vel mundi fabricator alius causa erunt fabricatione ipsius, sed voluntas Dei sub med. ipse in semetipso, (non vti que extrinseco opere) omnia prædestinans fecit, quemadmodum voluit, omnibus consonantiam, & ordinem suum & initium creationis donans, ut intrinseca eius voluntas rebus causa essendi, & cetera. Lex, & ratio sit, ac mensura, Nyssen. columna 4. Hexamet. illud nobis positum, constitutumque sit: in natura diuina cum voluntate ita concurrere potestatem, ut Dei potestati mensura sit ipsa voluntas. Sub inferius: Potentia voluntas est eodemque momento præcipit quomodo res sunt, & occasionem præbet, ut cogitata sunt facta: infra. Sapiens ipse voluntas potestatem factorum est declarata: & effectrix ipsius potestatis in ipso sapiente voluntate perfecta est: non ergo extrinseco completur, & absoluitur: ac rursus ea colum. alt: quod voluntas diuina sit potentia, & vniuersæ effectrix. Supponens item electionis diuine libertatem esse potestatem vitalem propriissimam intellectuales, & diuine vitæ motione subinde intentionali se mouentis ac determinantis immanenter ad intra, sic scribit de verbo diuino orat. cathec. cap. 1. circa med. Si ergo vniuersum omnino quoque habet vim libere eligendi. Nihil enim est ex his, que viuunt, quod non sit hac vi præditum: inferius scilicet, volentem autem Deum non esse eiusmodi, ut non operetur, sed omne boni propositum deducere ad operationem: subinferius, libere autem eligenti, quia viuunt: potentis autem quidquid elegerit: quibus potestatem electionis diuine ab executione externa distinguit, atque illius ad hanc causalitatem, & antecedentiam naturæ fatetur.

14. Athanasius orat. 3. controu. Arian. columna 2. Patris voluntas efficax est, & Architectrix: eaque per se sufficit ad res progrediendas: & sub med. voluntatem Patris satis esse potentem ad ea constituenda, que ipsi placuerint: & orat. 2. circa med. orat. 4. colum. 6. ante finem. Opera voluntate, placitoque emerserunt: vniuersaque rerum natura cupidine qua cupit hoc Deus, condita est: cumque Patris per voluntatem Dei Apostolus sit vocatus, ipsaque vocatio nostri placito voluntateque conciliata sit, & cetera. Damasc. c. 1. de fide post medium. Creatio à Deo, cum voluntate opus sit, non coæterna Deo est: subinferius, Deus non solum de nihilo adesse cuncta produxit. Fulgent. 1. ad Monim. cap. 12. fine. Non aliud est in illo, velle, quam posse. Possit autem, & factis præcedit natura, & ipsi nullam, adhuc completur, & partialiter constituitur: similia scribit capite 13, Ambrosius 5. in Luc. sub initio.

Nihil

PORT
1811.
D. V.

stimonis Patrum est) de Dei concrete volentis diligētis, eligentique præcedentia pro priori naturæ ad omnes suas externas operationes expressa esse contra ipsum notabamus: quod autem his responderi poterat, etsi notuto de sensu scripturæ, & Patrum metaphorico iam confutabimus cert. 6. rat. 1.

*Ab eadem parte ex dogmatum aliorum
per connotantes euerfione eorum
fententia confutatur.*

Prima ex aliis fidei dogmatibus ratio fit: quia Deo voluntas, quæ talis, Deoque per illam est liberi in volendo, cum in actu primo, tum in actu secundo, ut videmus quæst. 1. certamine 2. & conflât ex locis scripturæ, & Patrum de Dei vnus præ alio electionis dilectionis, vel reuolui, vel personarum ad aliquid de illis agendis, vel in ipsis operandum, immò non aliunde, quam ex locis, quibus libera Dei volitio creaturarum in Scripturis asseritur, quibus voluntas indifferens in actu primo, immò, neque voluntas absolute talis in Deo ex facie pagine poterit probari: quare quatenus ad fidem, dogmaticum catholicum attinet immediatus libera Dei volitio, quæ talis, quam absoluta voluntas à scriptura traditur: volitio autem quæ talis necessaria etiam, quæ de diuinitate Dei à scriptura remotius adhuc deducitur: quæ vero impossibilia omnia, vi coniunctionis, vi disiunctionis sumpta, licet Deum connotantes admittunt, vt scripturæ reiectæ testimonio eludant, tam longe ab eis distant, vt nullam quantumvis longis discursibus ex scripturæ testimonio villo valeat deduci: quia, vt supra vidimus, nihil creatum pro statu possibilitatis velle, amare, necesse est. Verum etiam quæ, oppositum, ceteri ab antiquitate quam forte habeat, à ratione vix illam habet probabilitatem: liber vero amor, adhuc pro statu possibilitatis, circa possibilia aliorum, vique completatus, vi cuiusvis alicuius speciei amoris fit, minus à ratione probabilis in Deo est, nullatenusque ex scripturæ, & Patribus deducibilis: neque ab aduersariis connotantibus admittendus: cum in rebus pro eo solum statum necessario stantibus, & sumptis nulla extrinseca mutatio absolute entis aliquis defectibilis esse possit, quo liberum absolute exercitium volitionis actualis Dei aliquatenus constituitur, & compleri in eorum sententia possit: fit ergo liberam Dei volitionem absolute talem, ac subinde diuinam voluntatis quæ talis in actu primo indifferenter ad velle, vel non velle, quod, nec volendum propter seipsum, & vero alio sensu salua scripturæ doctrina debita, ac sine catholici dogmatis iniuria negari non possit.

[illegible]

tenendi tota ipsorum cura, doctrinæque suæ est. Nullum autem ex tribus hæc Catholicis dogmatibus in eorum sententia posse consistere singulatim ostendendum in presentia est; ut connotatorum absurda sententia explodatur.

1. Et in primis, per contingentiam physicam operationum, seu rerum ad extra positarum, & absolute existentium libera Dei volitio, ac diuinæ voluntatis libertas, non saluatur; est operationum ad extra libertas, seu potius contingentia rerum, & operationum extrinsecarum creaturarum in se, & in essendo saluatur. Probatur inuentum: quia in hac sententia quiddam volitionis, seu actus volendi, atque à voluntate diuina, qua effectiua, & qua voluntas seu volitua creaturarum est necessarium est, ergo nulla volitio diuina libera est, ac subinde, nec voluntas diuina qua volitua, seu propriè voluntas est in actu primo indifferens ad volendum, seu non volendum, aut nolendum, siue libera in actu primo: postrema consequentis huius pars certò, & euidenter deducitur ex prima: quia ex impossibilitate effectus, siue actus secundi actus primi siue causæ illius effectus impossibilis legitime, & inuitabiliter inferitur: unde, cui intellectus repugnat, intellectus facilius repugnat. Prima verò consequentis pars aqua certitudine, & legitimitate ex antecedenti inferitur: si enim quiddam volitionis, propriè talis, in Deo est, siue omnis volitio diuina propriè volitio necessaria est: ergo nulla volitio diuina propriè talis libera est: alioqui duplex contradictorium simul verum admittitur. Antecedente connotantium sententia est: siquidem nihil in Deo esseque voluntate ante operationem, & effectum creaturæ, & ad extra est, imò posse esse adhuc admittunt, nisi volitio necessaria, qua increata possibilis, siue coniunctum, siue distinctum in omnia affectiue, & volitue feratur: imò libertatem Dei, non qua voluitus, & affectiue est potens in creaturas ferri, sed qua physicè earum actionis media necessaria volitione illa admittitur: quod ipsum est liberum illam non quidem in volendo, sed in agendo, & operando physicè ad extra admittere, ut ex ipsorum verbis, & tempore explicamus cert. 1. ac sæpe in seqq.

4. Respondent hac ipsa doctrina sua Aureolus, Herize, & eandem connotatores reliqui: Deum liberum in volendo metaphoricè esse, esse propriè tamen absolute liberum, et non in volendo: quia prædicatum libertatis proprium genericè sumptum libertatis in agendo & operando physicèque potestatem non operandi absolute, id quod liberè operatur omnino consistit: quin ideo voluntas in specie liberi agens in volendo est, quia agens physicum, & de se indifferens, potensque physicè in actu primo non elicit physicè suam volitionem est: quare sola indifferencia, & libertate potestatis physicæ Dei in actu primo ad non agendum physicè in actu secundo, quæ de facto ad extra producit, agens liberum in actu primo & in eorum effectione physicè in actu secundo, liberum in actu secundo agens propriè talis est: quia vero suam volitionem physicè agere ob rationes præfatione quæstionis tactis non potest: si ut eius volitio, qua volitio, ac subinde, neque eius voluntas, qua voluntas & affectiua potentia propriè talis, libera non sit, neque Deus, qua potens volitio, & actu volens liber in actu, siue primo, siue secundo propriè talis sit: sed solum metaphoricè, & imitatur: quatenus volitione necessaria interueniente habet operandi vel non operandi physicè ad extra potestatem, atque ex ea physicè potestatem operatur, cum ad extra aliquid producit & non operatur, cum non producit. Ceterum prædicatum libertatis, & potestatis in actu primo indifferens, & exercitij liberi in actu secundo superius esse, & genericè ad libertatem, & indifferentem potestatem voluntatis, qua talis, & affectiue potestatis, & in exercitio & actu secundo ab eius, qua talis, volitione, & affectu, ac proinde in aliis physicè solum, nec affectiue etiam agens, eorumque effectibus, qui affectus non sunt posse reperi implicatorem ostendimus, ac insuper, neque, cum indifferentem physicam potestatem operandi ad extra, & nec physicum libertatis exercitium, siue libertatem in actu secundo, Deo eiusque operationibus competere constabit ex dicendis in tertio absurdo ad quod connotantes deducimus contra tertium dogma quod memorauimus.

5. Quoad metaphoricam verò locutionem libertatis
Cursiph. de Origine, de Deo Tho. Tomus II.

voluntatis, & volitionis in linea voluntatis, & affectiua, qua solum scriptura, & Patrum testimonia interpretantur valde preiclosè loquuntur, & sentunt: etenim frequentissima scriptura, & Patrum hæc de re testimonia ad sensus improprios & metaphoricos detorque, & hac in re periculolum est, & omnibus Catholicis dogmatibus euerendis, tuendisque, & denuò inducendis erroribus, atque hæresibus quibuscumque accommodatissimum: siquidem solutione, & interpretatione simili de locutione scriptura, & Patrum metaphorica contra quævis in scriptura asserta philosophari nobis, ac Theologizari licebit: maxime, cum vix dogma aliud, tam frequens, atque hoc de libera Dei volitione, tamque expressum in sacris litteris habeatur. Secundo: quia, ut dicebam num. 1. cum Dei volitio necessaria, imò volitio, & voluntas diuina absolute, nullis aliis locis, quam his de volitione libera Dei traditur, si hæc metaphysicam solum locutionem contineant, ac proinde negari salua fide, & Scriptura sacra proprietate sermonis possunt, salua etiam scriptura, & fide negari Deo absolute poterit proprietate sermonis volitio omnis, & voluntas: imò verò, cum ea, quæ solum metaphysicè alieni conueniunt negari potius, quam affirmari debeant, à Theologis præsertim sermonis proprietate disputantibus, nec nisi addito, aut verbis, quibus metaphoricè se loqui explicant, affirmari: dicendum in re præsentem absolute iuxta hanc solutionem, esse, Deum liberam volitionem non habere, nec est liberè volens creaturas, siue efficaciter, siue inefficaciter, imò nec illas absolute volens: quod est erroneum, quod autem aiebant rationibus tactis quæstionis præfatione eas locutiones, nisi cum absurditate physicæ defectibilitatis Deo repugnantis, proprietate sermonis in ipsum cadere non possent: ac proinde iuxta Ticonij regulam ab August. approbatam sensu improprio, & metaphorico intelligi debere: constabit cert. ult. atq; ea repugnantia posse Deo sermonis proprietate conuenire. Secundo ea regula in raris scriptura de Deo locutionibus locum habet: non autem in frequentissimis de eo assertionibus: imò in non adeo frequentibus, ex contextu, suisque sermonis, an figurato, parabolico allegorico, aut metaphorico sensu scriptura de Deo loquatur, cum ea, quæ ipsi sermonis proprietate repugnant, satis prodit: quod in testimoniis ad rem præsentem adductis profus desuit.

6. Vterius volitio libera diuina vitalis esse debet, specieque actionis vitalis: quare, & potestas indifferens, seu libertas voluntatis in actu primo debet esse ad actum, & operationem vitalem, cuiusque exercitium: siue libertas in actu secundo nequit esse nisi per actum, & operationem immanentem in viuentem libero, vel immediate in ipso, vel in eius potentia vitali, (sic realiter ab ipso differat) & mediatè in illo: atqui nec potestas indifferens voluntatis diuinæ, seu libertas in actu primo ad operandum, vel non operandum ad extra, est ad operandum immanentem: neque cuiusmodi operatio est exercitium actuale immanens potestatis illius: ergo per eam indifferentem potestatem, seu libertatem in actu primo Dei voluntas, Deusque ipse non constituitur liber in actu primo, neque operatione ipsa, & exercitio eius potestatis exercetur propria libertas voluntatis, neque eius volitio libera propriè in actu secundo constituitur: quod autem potestas indifferens, seu libertas in actu primo sit potestas vitalis, atque eius operatio, & actus vitalis natura, & essentia sua esse debeat, sitque proinde, altera essentia, & natura sua potentia vitalis species, altera vero exercitium, actus seu operationis vitalis species, omnium quæ in creatis liberis voluntatibus, earumque liberis exercitiis operationibus, & actibus experimento, & inductione didicimus constare: quod ipsum proinde de libertate voluntatis, & volitionis diuinæ supparatis imperfectionibus (ut possunt) intellectum, & assertum à scriptura, & Patribus tenendum est, si sermonis proprietate (ut debemus) testimonia intelligamus: siquidem vocibus nostris nos ea docuerunt: quare, & in sensu earum à nobis communiter recepto, & vitato earum vocum id nobis intimantur: iam verò potentiam vitalem esse potentiam ad operandum immanentem viuentis, & potentia vitalis, recepta definitio est. Denique potestatem Dei, eiusque voluntatis, & volitionis necessariæ ad operandum, vel non operandum ad extra immanentem operandi potestatem

K natura,

natura, & essentia sua non esse, sed potius ad non immanenter operandum, atque extrinsecas omnes creatas operationes, & effectus essentia sua esse non immanentes operationes, ac subinde potentia vitalis, & natura sua immanenter operativae ineptas, certius est, quam, ut egeat probatione.

7. Eisdem connotatores secundo absurdo contra secundum Catholicum dogma in scriptura, & Patribus expressum rursus impugno: volitio divina determinata de hoc prae alio agendo, non solum est libera, sed & electio vnius prae alio ad hoc, vel illud agendum, vel recipiendum à Deo: atque ita sermonis proprietate frequentissime à scriptura, & Patribus nominatur: atqui electio absolute, & propriè talis essentia sua tota est actus determinatio ad vnum potius, quam aliud, siue ad vnum prae alio, non utcumque sed ex consultatione, & prae consilio. ut omnes Philosophi, & Theologi statuunt cum Aristot. Ethicor. c. 2. sic electionis naturam explicante: *videtur itaque sponte quidem à nobis fieri: artem non omne, quod sponte agimus, est eligibile: sed id, cuius consultatio antecessit: electio namque cum ratione est, atque mone, & c. 3. & ipsa electio deliberativa appetitio rerum erit earum, quae in nostra sunt potestate: ex quo Damasc. de fide c. 22. Nihil enim aliud electio est, quam de duobus velis proponis, alterius prae altera suspensio: & quavis immediate dixerat post affectionem existere consultationem: affectionem pro finis abstracte à materia sumpti v.g. temperantiae abstracte, à materia huius cibi, vel potus, amore intelligit: quam nos intentionem vocamus, & Aristot. c. 2. cit. voluntatem, & 6. Ethicor. c. 9. 12. & 13. praeponit. Nam post consultationem ex ea affectione ortam electionem sequi docet ibidem Damasc. & Aristot. & c. 12. electionem rectam fieri à prudentia docet: ac Sanctus Thomas 1. 2. quest. 66. articulo 3. ad 3. ait: prudentiam, non solum assignare media, sed finem etiam in propria & particulari materia: & si ut à materia finis virtutis abstrahit, non praestitui illam (necessario, scilicet) à prudentia doceat 2. 2. q. 66. articulo 3. ad 3.*

8. Electio igitur propriè talis, siue mediocrum, siue materiae particularis, in qua finis obtinendus eligitur, & prae voluntaria necessario, & vterius ex consultatione, & prae consilio essentialiter est: atque si ex honesto fine, & intentione (ut in Deo est) ex prudentia, & eius dictamine: ergo omnis electio divina omnino à voluntate Dei, quae affectiva, & volitiva, facultas est, nec ab eius solum effectiva, ac non affectiva potestate potest aliquatenus esse. Patet consequentia, quia sola voluntas, qualis, siue, quae affectiva, & volitiva facultas est, siue, quae velle solummodo potest, duci cognitione, & consultatione, propositioneque bonitatis obiecti valet, ut sponte, ac voluntariè feratur in obiectum, tum etiam collatione, & consultatione, ut ex proposita materia, & mediis propriè eligat: ergo, quod à voluntate non, quae volitiva, & affectiva erga obiectum facultas est, sed solum, quae physice effectiva alicuius physici effectus, ex cognitione, & consultatione non est: ergo neque electio: ergo electio, quae talis, à sola potestate indifferenti voluntatis, quae affectiva, & volitiva obiecti alicuius est, potest provenire: atqui potestas indifferentis agendi, & operandi ad extra in Deo, cuiusque voluntate, seu volitione, à qua operatio, & effectus ad extra proveniunt determinat hanc prae aliis, solum est potestas voluntatis physice effectiva, non affectiva per te: ergo nec est determinatio electiva seu electio Dei à scriptura, & Patribus asserta: idem argumentum continet illa vox *consilij*, quo libera Dei determinatio de faciendis continetur. Nec satis est, si dicas electionem totam operatione ad extra non contineri, sed compleri solum. Nam electio tota in determinatione ad vnum prae alio adaequate consistit: tota autem determinatio hanc in tua sententia in effectu, siue operatione ad extra est: nam volitione necessaria indifferenti communi, & aequa respectu omnium, quam solum tua sententia admittit, nulla Dei determinatio est: quare, & tota Dei libertas in operando solummodo per te est, nullaque, ne partialis quidem, in volendo, aut eligendo libertas, contra duo dogmata memorata.

9. Sed nec libertas Dei in operando, quae de fide est in connotatorum sententia potest defendi. Primo: quia à potentia activa solummodo physice, & effectiva, non

autem affectiva etiam, nihil determinatum nullum determinatio potest esse: etenim, vel ex eius natura, & inclinatione procederet, & hoc implicat: cum eius natura indifferentis ad alterum, nec ad alterum determinata (ut in exemplo ignis natura, & essentia sua indifferentis ad comburendum vel non comburendum, quo adiectum vtebatur: patet) non magis in hoc extremum, seu operationem determinatè inclinat, sed neque ex propositione obiecti seu operationis aut effectus agendi potest ad hunc determinatè prae alio se determinare: physice enim, & effectiva solum agens, ac non affectiva, obiecti propositione, & motione ipsius intentionali moveri alicui ab illo nequit, nedum determinari: id siquidem proprium volitivae, & affectivae facultatis est, siue voluntatis, quae talis: ac proinde solum affectu, & volitione ferri determinatè in illud prae alio obiecto: si autem ab alio agente determinetur: vel est, tanquam à partiali agente complente virtutem actuum adaequatam essentialiter requiritam ad effectum, ut potentia visiva per speciem completur: & tunc indifferentia non est, sed effectus actusque, quae alia partiali debet compleri, vel determinatio illa est ab agente superiori, cui non solum subordinatur inferior in alicuius effectus productione, ut subalternaria effectus, sed tanquam superiori, & tunc quidem primo superiori illud agens purè indifferentem physice actuum non erit. De eo enim quaestio redibit, & sic de aliis, & aliis, & c. & superioribus agentibus in infinitum quaestiones progredientur.

10. Secundò: ea determinatio prae alia ab agente physice indifferenti non erit, sed ab alio à quo determinatur: quare respectu agentis illius actus, & effectus solum indifferentis determinatio illa per operationem, est ab ipso physice ortam, contingens & libera physice non est, sed respectu alicuius, ut percussio baculi in hac portis, quae illa parte terra, vel globuli illo determinatè à milite per Sclopetum contortit: cuius eius impulsus eo, vel alio potestere indifferentis sit, quia eo potius à milite diriguntur. Tertio: superius illud agens, & non physice indifferentem, sed determinatum, ac determinans aliud indifferentem physice ad agendum, vel non agendum physice naturalem, & necessario, vel seipso, vel aliqua qualitate, aut effecta ipso necessario producto determinabit etiam neque ipse neque subito agenti indifferenti de se, contingens & libera ea determinatio erit. Quarto: si actus adaequatus illius agentis potentia sit, intelligi nequit, quo pacto de ab operatione contineat, atque determinationem causa secus aduenturam desideret, ac expectet: quidquid enim actuum physice est, & alterius opem ad operandum spectat, eaque indiget adaequatam ad operandum actum absolute non habet, uti creatis causis contingit: quatenus exigentiam, & inclinationem ad suos effectus adaequatam habeant, secus tamen adaequatam actumque quia non, nisi in consortio Dei possunt suos effectus operari.

11. Cum ergo, nec à se, nec ab alio agente superiori purè physice actumque ipsius, siue indifferentem, sed determinatam determinari agens illud physice actum adaequatè indifferentem ad operandum, vel non operandum ad determinatè operandum, maxime possit testari, ut quia adaequata eius physica actus, indigens tamen physice alterius actus ope ad determinatam suam operationem, non repugnet, agens illud superius non purè physice effectiva potestate, sed affectiva etiam, quae vnum determinatè prae alio velle posset, ac de facto efficere vellet, ac fieri ab agente illo volitione, & decreto suo libero statueret, inferiori illi agenti purè physice determinationem ad determinatè operandum afficeret: cui probè contingens & libera ea determinatio, & operatio solummodo foret, non autem alteri indifferentem effectum agenti inferiori, quod ex eius decreto, & determinatione affectiva efficaciter operaretur determinatè: non licet, atque naturales effectus causis naturalibus contingentes, ac liberi non sunt, sed Deo. Nihil enim rectius, an ex natura determinatione, an ex adaequata, & extrinseca non possit non operari, si abque illa operante causa nequeant: ex quibus constat omnem rationem liberam, & contingentem causis actus operationem tantum penes actus, etiam affectiva, quae talis, siue potest arbitrium, & voluntatè, quae volitiva formalitè esse possit.

reperi: aque exercitium liberum & contingens è sola affectiva: non affectiva etiam, potestate procedere non posse, ni fors in absurdum determinat omem effectivam solum indifferentis potestatis per physicas ipsas operationes statim impugnandum labi aduersarij velint.

12. Hæc fufius paulo differui vniuersum, & intus, vt principium illud cui omnes connotantium modestiorum modi tandem inuicuntur (nempe agentis purè physice effectivi, ac non etiam affectivi, dummodo indifferentis ad physice operandum, vel non operandum sit, posse esse exercitium liberum, ipique contingens) radicatus eruciam, & conuellerem: ostenderemque potentiam liberam, etiam actiua necessarè esse debere, non eo solo prædicato liberam esse posse, nisi actiuitas affectiua etiam sit: Vt nimirum actus suos possit actiue elicere: sed eos tamen, quibus in hoc præ alio obiecto ex eorum intentionali propositione, & rationum seu motuorum consultatione affectiue feratur, illudve fugiat: vel, si libertas connotationis sit, prosecutionem ipsius omittat: inde vero facile concluditur in connotantium sententia Deum non volendo extrinsecam, verum nec in volendo, neque operando ad extra liberum agens absolute esse, vt tertio hoc absurdo contra eos contendebamus. Nam, etsi Dei voluntatem ad creaturarum productionem ipsi requirant, necessitatem illam, & communem esse aiunt, & in qua nullum voluntatis diuini Deique exercitium liberum sit, ratione cuius operationes Dei inde ad extra progressæ secundario libere Deo sint, cuiusque arbitrio & libertati in agendo imputabiles cum enim ultra eam necessariam voluntatem, nihil ad intra creaturarum extrinsecam operationem præcedat, sed ex physica solum actiuitate indifferentis voluntatis sue voluntionis necessaria illius determinate hæ præ aliis creaturis, & præ suis negationibus immediate ad extra procedant, sit eas libere à Deo immediate libertate minime ad extra produci: inleque respectu illas ad extra operantis, liberas, & contingentes, neque modulate, neque immediate, quare nullatenus esse.

13. Item: cum indifferentis illa pure physica actiuitas ad extra voluntatis, seu voluntionis necessaria Dei, indifferentia actiue causæ primæ sit, & quæ à superiore aliqua causa determinati vilo modo nequeat neque à Deo ipso in actu primo, siue physice siue intentionaliter, aut affectiue determinetur sit planè: totam determinationem, quam illi assignant penes extrinsecas solum Dei operationes esse, neque ab actiua Dei determinatione (quam purè physicam, nec affectuam ex parte Dei connotatores admittunt) provenire: quare neque vllam in operationibus Dei ad extra libertatem, quæ in linea solum, & genere causæ efficientis esse potest, à Deo exerceri: quare nec Deo illas vllatenus contingentes, & liberas esse posse. Tertio cum determinatio operationis purè physici agentis & solummodo effectiue à non determinato agente in actu primo, vel à se, vel ab alio progredi nequeat, aut saltem ipsi ea determinatio tribui: sit, vt determinatio operandi, siue determinata illa operatio Deo prorsus indifferenti, nec aliquo modo determinato ad illam (vt posset competere), neque ipsi, neque alteri tribui vilo sensu posse: quare tota illa determinatio operationi ipsi tribuenda prorsus erit, casusque, & fortuito omnino respectu Dei eueniet, vt docet ac proliunde contra errorem quorundam Philosophorum Basilii recitatus certam. 5. num. 15. Quarto inde sit totam contingentiam à connotatoribus pro diuine voluntionis libertate excogitatum, & assignatam contingentiam rerum ipsarum in essendo, siue è conceptu ipso possibilitatis creatæ provenientem esse, non autem contingentiam Dei, & libertatis eius in operando, eosque alteri solum conceptui defectibilitatis physice effectus, & actus, siue operationis, & exercitij liberi attendentes, atque aliter ab eo, cuius actus seu operatio illa exercitium liberum est (quem etiam exercitium liberum ipsius recludit) libertatem exercitiam Dei in operando adhuc (necum in volendo) designasti. Denique cum de conceptu essentiali adcoiuncta dicta actiue in horum sententia nec esse magis, quam non esse posse, sed potius ipsa creatura de se sola determinate ac non ex Dei determinatione sit: nec contingentia possibilitatis creatæ ipsi relinquatur, cum nulla alia ratio, cur sit reddi possit, nisi quia est vti de Deo dicitur. Ni malis nihil produci posse, omniaque præter Deum repugnare: quod è solum effectiua indifferentis potestate nec determinata facile iuxta hæcæus dicta deducitur, tametsi fidei repugnet.

CERTAMEN VII.

Ab impossibilitate, & insufficientia ex parte extrinsecorum effectuum, & operationum ad constituendam diuinæ voluntionis libertatem, atque aliis incommodis connotantium sententia consutatur.

1. Iam ex parte creatorum effectuum, siue operationum consutanda eadem sententia est in primis ex impossibilitate. Nihil temporale potest ad aliquis æterni constitutionem ingredi, vel supponi. Ast omnis effectus, & operatio creata temporalis est ergo nullus effectus, seu operatio creata potest ad aliquis æterni constitutionem ingredi, vel supponi. Atqui omnis voluntio libera absolute talis Dei est æterna: ergo nullus effectus, aut operatio potest ad constitutionem voluntatis libere quæ talis ingredi, vel supponi substantiam ad postremam consequentiam; antecedens est dogma fidei Catholice vt patet ex dictis q. 5. & in præfati pluribus scripturis, & Patrum testimonij expressis cuiusmodi illa sunt: *charitate perpetua dilexi te: & elegit n: in 1700 an: mundi constitutionem*, atque luculenter hanc tradidit veritatem August. c. 5. de prædest. & gratia recit. cert. 5. n. 12. & tract. 110. in Ioan. inter med. & fin. sic scribens: *Nos enim ex qua ei reconciliati sumus per sanguinem filij, ius nos capiti dilexi, sed ante mundi constitutionem dilexit nos, ut cum eius unigenito etiam nos fieri essemus priusquam unum aliquid essemus: quam etiam sententiam tradidere Patres recitati eo cert. 5. totis n. 11. 12. & 13. ac sparsim q. 5. & omnibus fere certaminibus maxime cert. 1. a. n. 2. ad 6. & cert. 4. n. 2. Primi verò syllogismi maior, euident est, cum enim, vt quid absolute in aliqua duratione sit, atque esse pro illa dicatur, in se absolute esse debeat, nihilque quod plura absolute existentia, vel tanquam sui constitutiva, vel quouis modo essentialiter requisita ad ipsius esse, & existentiam absolutam supponit, absque eorum omnium absolutam existentiam, pro naturæ priori, esse in se absolute possit, si planè, neque ipsum pro duratione pro qua ea omnia, quibus constituitur, vel quæ, vt absolute sit, essentialiter absolute esse supponit, absolute non sunt, posse vllatenus absolute esse: imò neque absolute pro ea duratione absolute esse absque aperta contradictione cogitari: iam eiusdem syllogismi minor (nempe omnem effectum, & operationem creatam absolute solum temporealem esse, ac non æternam) de fide est. Totum discursum vti euidentem admittit sententia connotantium creator, & illustrator (cum Durando in 1. d. 14. num. 7. admittit in simili demissione personarum) Vasquez 1. p. tom. 2. & d. 120. num. 9. probans, eas absolute temporales esse, ac non æternas: quia, etsi processionem, quas in recto dicunt æternæ sint; ast effectus, & operationes ad extra, quibus missiones illæ in esse missionum complentur, temporales absolute sunt ac non æternæ: & Herize quidem voluntionem Dei solummodo necessariam, sua illa sententia connotantium explicatione memorata, æternam videtur admittit ob discursum factum. Nec videre è ait, quo pacto, qui liberos Dei actus æternos admittunt, Deum nunc in tempore libere eosdem actus exercere defendant, cum ad præteritum potentia non detur: quare vt liberi nunc, & pro quavis antea, vel futura duratione posse absolute deficere, & antea non fuisse conceptos ex æternitate: imò, quovisque connotata extrinsecam cuiusque accedunt concipi à Deo non possit, videtur sentire: verum quo pacto id fiat, ac defendatur clare explicuimus quæst. 5. cert. 5. a. n. 4. quo autem pacto se ipse à Catholico dogmate in scriptura expresso de æternitate liberæ voluntionis Dei expediat, ego non video.*

2. Alij connotatores tutius in fide Syllogismi evidentiam tentata alterutrum præmillis constantia diuersimode eludere conantur. Primum maiorem esse veram aiunt, de constitutivis æternis alicuius in recto, secus de connotato, & in obliquo: cæterum si constitutivum intrinsecum æternum sit illud de connotato, & in obliquo modi nostri concipiendi, & loquendi negotium est; non autem ipsa illius, quod utroque constituitur: quod procul dubio absque utroque absoluta existentia, nunc v.g. neque in se nunc esse, neque durare potest: quare neque ex æternitate, pro qua creata & temporalis solum, absolute actio non fuit: sicuti, etsi vox hæc altum subiectum solum in recto dicat, quod nunc est, & albedinem in obliquo, si hæc abest nec nunc, nec quamdiu albedo abest, album absolute erit nec verè esse absolute dicetur. Secundum in horum sententia totam libertatem volitionis diuinae nec partem solum illius in operatione temporali creatam consistere verè censuit Herizet, & nos supra certam. 6. & patet ex eorum ratione: quia id solum liberum exercitium est, quod est re ipsa defectibile; nihil autem Deo intrinsecum adhuc inadæquate, & partialiter defectibile est: quare cum tota defectibilitas in operatione, seu effectu creato, & temporali sit, in eis erit tota, & adæquata libertas; quin ex æterna Dei volitione, & creata operatione, seu effectu compingatur, aut vocum illarum, in recto & in obliquo, elusio locus manet.

3. Quod si distinctione illa, in obliquo, & de connotato à constitutione intrinseca libertatis diuinae creatam temporalem operationem, & effectum excludant; eamque tanquam terminum solum necessarium connotationis volitionis Dei in qua huius libertas formalis adæquate constituitur: si realis, & vera connotatio illa & respectus sit, ut est Dei libertas: inquiram: an operationem, seu effectum creatum, & temporalem præsupponat, eoque posito posterius natura resultet: vti de prædicamentibus relationibus nonnulli & de aliquibus modis realibus communiter in Scholis merito admissis communiter etiam admitti debet? An verò non supponat connotatio illa, & respectus realis temporalem creatam operationem, & effectum; sed illa potius secum afferat veluti actio terminum, & antecedit? Si primum: hoc etiam in maiore illa Syllogismi præoccupatum est: quia, etsi non constituant operatio, vel effectus temporales absolute existentes connotationem illam, in qua Dei vera libertas præsupponitur, eo ipso, quod eius absoluta existentia debeat præsupponi, & præcedere, ut connotatio resultet, quamdiu temporale illud absolute non exultat, neque connotatio, & respectus ille resultabit, nec absolute erit: sicuti, nec relatio, aut sessio quamdiu terminus absolute non est, aut deficit absolute sedens. Secundò cum à positione, & existentia alicuius creaturæ temporalis pendeat connotatio illa creata etiam, & temporalis erit, & ex qua Dei libertas in exercitio, siue Dei volitio libera, qua talis temporalis, ac non æterna eodem syllogismo demonstratur. Secundum: inquiram, an connotatio illa extrinsecum quid Deo, eiusque volitioni necessaria sit? & tunc temporale, & creatum quid erit neque illa maioris veritatis tenebescit, neque vis syllogismi lassatur. Si verò dicas connotationem illam Deo intrinsecam esse cum creatam operationem antecedit, & afferat, tanquam terminum, cui inseparabiliter de sese connexa est: idque necessaria communis, & indifferens ad creatam omnia obiecta minime habeat, libera Dei volitio intrinseca per te erit, & connotantium sententiam deseris. His etiam præclusa alia vocum eluso de requisitis ad denominandum, seu denominatiuè solum, quam supra detegebam: atque in aperto posita luce obmutescebat ipsa.

4. Secundò alij eundem maiorem eiusdem veritatem multis hinc inde correpitis exemplis, & instantiunculis obnubilare contendunt apud Ariagam d. 2. citata sect. 1. sub sect. 2. num. 7. Nam nunc grandæus homo senex absolute est, ac verè senex esse dicitur, ab annis quæ præterierunt: & filius, verbi gratia, Petri à generatione, quæ centum annis præcessit, & victurus anno, qui nondum est: & tandem scientia nostra de futuris, & præteritis, quæ absolute non sunt, immò & diuina ex æternitate, & per æternitatem vera est: etsi obiecta, quæ earum complent veritatem absolute deficient: quare mirum non

est, si creata temporalia, antequam de præsentibus absolute sint, æternum aliquid constituere possint. Deumque liberè ab æterno, & in æternum volentem denominare: sed enim denominationibus hisce de præsentibus absolute prolati & veris denotatur non esse absolute partis alicuius à qua sumitur denominatio: ac proinde tantum absolute, ut illius partis actualis absolute esse ad eas denominationes, earumque veritatem requiratur, ut potius, si actus & absolute adesset, earum denominationum veritas destrueretur: ita ab annis multis iam elapsis, si actus dicitur: à tempore, quod iam abiit, præteritum, & futurum pro tempore quod nondum aduenit: vel le autem id ad denominationes alias, quæ absolute actuali negationem alicuius, à quo desumuntur non important ridiculum est: aliqui dicit verè me brumali hoc tempore, quo frigeo calidum esse: quia æstiuum tempore aduenit mihi calor & incallescere: sunt, & denominationes aliæ, quæ, licet formæ à qua desumuntur negationem absolute actuali non importent, ex nihilominus transacta præstunt habitualiter, cuiusmodi est filij denominatio, ac etiam peccatoris, quædam actio peccaminosa præterita retracta non est: & similes plures, à quibus etiam ad alias omnes veras denominationes consequentia inest solum, ac stolidè ducunt; maxime ad eas, quæ actualis agentis, & actionis alicuius exercitium important, ut libertas in actu secundo, & exercitia de qua agimus. Neque enim hesternæ, vel crastinae actionis agens aliquid agere suamve actuum facultatem hodie exercere dicitur: sed solum actione hodierna agere: dicit hodie poterit.

5. Ad illam instantiam, de scientia futurorum eius, veritate, censet Ariaga §. Sed contra n. 8. adæquatam esse veritatem actu, & de præsentibus non esse: sicuti neque est adæquate in se totum, quod senectus importat: fallunt tamen, si de subiectiua veritate loquatur: hæc quippe tota in intrinseca scientia, seu præscientia de futuris (et ibi est de scientia de absolute præteritis) entitativa concomitate intentionalis representationis est; quæ quidem ut actu absolute, & adæquate sit de pure futuro non solum temporis, pro quo fore obiectum præsentat, & indicat, verum & obiecti absolute actuali negationem importat: quæ, si actualis, & absolute obiecti positione, non esset, falsum iudicium de pure futuro redderet: quare, ut de præsentibus verum sit, atque actualis eius veritas de præsentibus adæquate subsistat, actuali futuro obiecti absolute negationem requirit: sed inde contra evidentiam maiorem syllogismi nostri prorsus videtur nebula excitari: cuius vitandæ, ac præueniendæ gratia eam solutionem Ariaga videtur aggressus: etenim præscientia Dei de futuris (v.g. de Antichristo futuro) ab eorum existentia absolute per sua duratione pendet: hæcque proinde ad præscientiam diuinam æternam intrinsecam veritatem requiritur: & tamen absolute actu futura (v.g. Antichristus) non sunt: immò ab æterno fuissent, vera de eorum pura futuritione Dei præscientia non foret: ergo aliquid requisitum, & præsuppositum ad aliquid æternum, & Deo intrinsecum, & actuali potest esse temporale, & creatum contra maiorem syllogismi primi nostri argumentum, quam ut evidentem videret. Ab hac porro difficultate agere de Ariaga Ruiz & alij, qui eandem esse de libertate scientiæ & volitionis diuinæ erga creatam obiecta æstimate difficultatem: atque ab vnius libertate ad alterius libertatem per immutabilitatem, & per extrinsecam creatam confirmationem eadem argumenta æque duci, & virgere putant, & virgent semper: quod questionis huius præfatione præcautum volumus, monuitque lectores meos præcauendum.

6. Ea verò nos cautione præmissa facile ex dictis, cum præfatione questionis, tum proximè n. 4. difficultatis huius offuscas evidentiam maiorem illius nebulas abigemus, & figimus: ut enim præfatione illa diximus, libertas tota consistit in creatis obiectis absolute suis præteritis, & præsentibus, siue futuris (de quibus præscientia est in qua difficultas proponitur) scientiæ ipsi intrinseca non est, sed extrinseca solum, & mutuo (ut sic dicam) accepta ab obiectis existentia, & appositione: quia vili ex parte scientiæ ipsius, Deive ut intellectui, & cognoscentis libertas creatur: siquidem intell. Acti Dei potentia, ac Deus, quæ ea gaudet, liber haud quamquam est. Unde in scientia de absolute

soluta quavis existentia creatura contingentem, & libera non solum exercitium actuale libertatis de facto non esse sed neque esse illatenus possit sed totam infinitam actualem representationem, & scientiam, siue omniscientiam obiectorum omnium, & cognoscibilium, siue necessarium, siue contingentium, simul, semelque à Deo, qua summe, & infinite cognoscit: & ex Deo ut primario & adequato scientia lux specificatio obiecto, ante, & independentem à reliquis obiectis siue necessariis, siue contingentibus veritatis, & cognoscibilitatis obiectiue prehabetur, non solum entitativè veram, sed determinatè veram, & infallibiliter, siue infallibilem: ut ostendit controuers. de scientia, & præsentis controuers. non semel. Vnde obiectiua solum veritas extrinseca spectatur, ut terminet solum, non ut determinet ad sui cognitionem: quemadmodum de omnipotentia à rerum possibilitate omnino absoluta philosophamur: nempe tam independentem à possibilitate formalem actualem esse omnium productivam virtutem; etsi, ut facilius ipsa passiva sit, possibilitate sua egeat, quæ ipsorum intrinseca capacitas est ut fiant, à formali omni auctoritate, & omnipotentia Dei, ad quam neque, ut constitutum pariale, neque, ut requisitum præcedunt.

7. Ex quo claret, quo pacto sola contingentia obiecti Dei scientiam contingentem, & liberam esse possit, cum ad omne cognoscibile apta nata representatio actualis de se sit: neque ipsam, neque ei identitatem veritatem subiectivam de esse posse; sed, obiectiua veritate contingentis deficiente: ad illud non extendendum, sed ad eius potius contingentem etiam absolutam negationem: secundo, cum obiecta extrinseca passivè representabilia, & verè per Dei scientiam, non sunt solummodo præsentia siue absolute actu existentia, cum cognoscuntur, verum, & præterita, & futura futurorum prædicte veritas intrinseca stat in conformitate intentionali absoluta cum futuris, ut per præscientiam, ita intentionaliter representantur, & iudicantur; representantur autem, & iudicantur non esse absolute actu pro duratione temporaria anteriore, sed pro posteriore, pro qua absolute erunt: quare conformitas intentionalis intrinseca præscientiæ cum suo obiecto (etiam nostre creaturæ) penitus non esse anteriori duratione ad eam, qua de præsentis erit: ac proinde idem argumentum sit ex sufficientia futuritionis obiecti extrinseci temporalis quod nondum temporarie est, ad veritatem præscientiæ Deo æternam intrinsecam, etsi obiectum prærequiritum ad illam esset, ad sufficientiam connotati extrinseci temporalis præcedentis, siue ut pars, siue, ut aliquo tandem modo prærequiriti ad exercitium actuale libertatis diuinæ quod habet à constitutione, & denominatione sensus: virgeret quidem, si ex parte scientiæ diuinæ de contingentibus, siue intrinsecæ eius veritatis exercitium aliquod libertatis ab æterno exerceretur absolute: etenim, si absoluta illa scientia actualis intrinseca prærequiritum temporali ad sui absolutam existentiam satis haberet, haberet etiam actu absoluta æterna libertas prærequiritum temporali satis.

8. Minoris eiusdem primi syllogismi evidentiam tentant alij connotatores recentis: quia connotatorum creatorum & temporalium, ut actualis absoluta existentia ab æterno, & æterna non sit absoluta eorum futuritio æterna seu ex æternitate est, ac proinde æternæ veritatis est, ac subinde in ordine ad extrinsecam temporariam durationem fore ab æterno à Deo cognoscitur. Verum in primis, si rei temporalis futuritio aliquid verum, & reale ab æterno absolute esset creatum aliquid procul dubio esset, & æternum contra fidem. Secundo: nec solum hæc æternitas voluntatis liberæ diuinæ saluatur, siquidem duratione sua elapsa futurum in præteritum, & sui non esse à parte post æternum transit. Tamen voluntas liberæ Dei æternitas, absoluta vtriusque æternæ est. Tercio tam futuritio, quam præteritio rerum duo essentialiter inuoluit, & non esse absolutum rei in hoc instanti, & eius absolutum esse anteriore duratione, si præterita res sit, vel in posteriore si futura: quæ duo, ac pro vno instanti simul, nedum pro antea, vel successiva tota æternitate; abque contradictione esse non possunt: quare implicat rei futuritionem ab æterno

absolute, & adæquate sumptam fuisse, vel præteritionem eius adæquate usurpatam in æternum fore. Illud de obiectiue æternitate veritatis futurorum dissectum sapere, & proximè fuit, siquidem obiectiua veritas, seu capacitas rerum, ut sui terminent cognitionem, absolutam earum existentiam pro aliqua adhuc duratione non requirit, nedum de præsentis, dum cognoscitur, quam ut dixi requirit actualis ab æterno constitutio exercitij liberi per res extrinsecas, siue tanquam partes, siue tanquam quid absolute, quouis modo, præsuppositum. Ab hoc argumento Thomistica solum præsentia rerum temporalium physica in æternitate vocibus saltem expeditior esse possit; sed iam vidimus controuers. de scientia, quam sit ea doctrina difficilis, & absurda: neque ad rem hanc à Thomista vllò usus doctrinæ illius hætenus fuit: quare autem, ignoro: eius quippe præsentia dequorata non modicus fructus præsentis mysterij composicio, & explicatio foret.

9. Verum, & creatorum effectuum, & operationum temporalitas æternæ libertatis exercitii diuinæ constitutioni non repugnaret; obesset tamen eorum insufficiencia. Neque enim tot extrinseci effectus, siue reales, siue modales assignare possunt, etiam si operationibus creatis, non autem earum effectibus, quos pro diuersitate, & numero possibilium affectionum liberorum voluntatis diuinæ sufficienter multiplicari non posse est evidens ex dictis certam. 4. numer. 1. iuxta Arrabalem, Herizæ, & eorum sequaces connotatores reliquos, quos eo certam. à numer. 2. etiam nostris suppetitis adiutoribus haud segnitè confutamus. Ad hominem etiam confutari ab hac insufficientiæ parte eorum plerique valide possunt, qui absque vlla extrinseca operatione, aut effectu sola condonatione libera Dei extrinseca peccatori, Deoque proinde prorsus intrinseca, remitti mortale à Deo, etiam quoad culpam, posse opinantur: id quod in remissione defectu venialium cum gratia habituali, eiusque infusione, & operatione in anima compossibilem vrgentius videtur: cæterum, etsi ita de possibilitate remissionis mortalium quoad culpam etiam opinantes virgeat, nec solutionibus, quas referunt, confutantque Ruiz d. 12. sect. 1. & Arriaga satis se expediant, tamen, quia principium illud de possibilitate remissionis peccati mortalibus quoad culpam minus mihi firmiter, & probabile est: ei argumentum & solutionibus inscandis non infuso: neque argumento de expulsiōe venialis, quod per solam gratiam non expellitur, sed, mea sententia, ut coniunctam cum sufficienti retractatione (siue per attritionem in Sacramento, siue extra illud per contritionem) cuius intuitu gratia ipsa conferretur: quare semper in eius remissione extrinsecum connotatum facile assignari poterit.

10. Tertium contra connotantes argumentum, illudque grauissimum, docte lateque, & posuit, & persecutus est Ruiz d. 11. sect. 6. ostendens magnam grauissimamque Theologicarum, & posituarum questionum partem inanem prorsus, difficultate vacuum, ac pene ridiculam in horum sententia reddi. Aliqua horum expendimus de inanitate præconiorum efficaciarum decretorum diuinorum certam. 5. à numer. 2. ad 5. inclusivè. Alia vero omittimus quia constitutionem libertatis scientiæ diuinæ, sicuti, & decretorum Dei immediatam ipsi supponunt, nec solum mediaram; & ab obiectis contingentibus extrinsecis mutuo acceptam; & per extrinsecam subinde denominationem solummodo diuinæ scientiæ conuenientem, cuius oppositum, ut probabilius arque scientiæ mediæ proprietati tuenda necessarium, tenendum est. Alia item falsè alteri, & à nobis contra ipsum Ruiz statuta sententiæ quæstion. 5. certam. 5. à numer. 4. de æternitate cum à parte ante, tam à parte post libertatis siue exercitij liberi voluntatis diuinæ innititur: quare vnum, vel alterum exemplum attingemus: & in primis ea quæstio inanis, ac resolutionis eius vni cum apud Theologos omnes fundamentum omnino nullum, & impertinens erit: An scilicet Adamo non peccante Christus veniet? ex vi siquidem præsentis decreti iuxta hanc sententiam per se notum est, & indisputabile non venturum. His siquidem extrinsecis, aliquove eorum quæ defecto fuerunt, nempe Adami peccato deficiente non posset non decretum hoc, & ex vi illius Incarnatio

11. Dicunt adversarii revelationem, extrinsecus etiam à Deo poni: eaque decretum ob hunc finem, vel modum adequatum, vel inadeguatum incarnationis constituit: quare merito ad scripturam, & revelationem, positis etiam extrinsecis relictis, ad questionis decisionem esse recurrendum. Sed contra primo: ergo Deus non potest decretum incarnationis (& idem de reliquis similibus) et à creatura rationalis notitia omnino sequestrare: siquidem quia illud reuelat habere decretum non potest. Hoc autem in decreto incarnationis contra constantem Patrum, & Conciliorum doctrinam est: quæ passim, & decretum hoc, & incarnationem ipsam abditissimum reconditissimum, & arcuatum Dei mysterium prædicant, eequidem mysterij abditissimi creaturis in Deo esse, quod nisi earum notitia haberi, concipique à Deo ipso non potest: Vbi item in Deo rationalibus creaturis commune vis secreti: si ea, quæ apud se Deus statuit, natura & essentia sua rationali creaturæ sunt in propolatu? quoniam item illud profundorum Dei consiliorum mirandum præconium Mai. 40. *quis adiuvit spiritum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?* & Sapient. 9. *quis enim hominum poterit scire consilium Dei?* & *cogitare, quid velit Deus?* & ad Roman. 11. *quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?* Si nec sensum, nec Consilium, nec decretum absque revelatione ad rationale creaturam fatis, atque huius notitia, quidquam Deus potest decernere iuxta hanc solutionem? & quomodo iuxta generalem connotatum doctrinam cogitare Deus velit nemo poterit: si extrinsecis creatis eius operibus, de quibus cogitare homines, & Angeli procul dubio possunt quiquid velit constituendum necessarium est? Secundo impugnatur solutio: quia, si revelatione decretum liberum, & determinatum constituitur, atque, ut ita liberum, & determinatum reuelandum est: debet esse & præsupponi ante ipsam revelationem impliciter reuelatum. Tercio, cum ante omnem revelationem omnia tam intrinseca Deo, quam extrinseca eodem modo indifferenter ad decernendum verbi gratia incarnationem, vel non decernendam, vel ex hoc adequato, aut inadeguato motivo, vel ex alio, se vellet vel nolle, vel ex hoc vel ex alio motivo incarnationem, atque poteri reuelare.

12. Irresidui insuper Patres, et scholastici omnes forent, qui tamdiu, tanquam in re difficillima anxie, et subtimidi in concordia prædestinationis diuinæ cum nostri arbitrii libertate laborarunt: cum facili ad obuique (si verosimilis) concordia esset: cum libero nostro consensu, qua speciemus et liberam, vel tanquam inadeguato complemento, vel essentiali prærequisito constituit. Et hæc quidem, & perleuata alia Theologica vacua, & prudenti (necum subtili disputatione) indigna iuxta connotantes hosce inueniuntur: cred, & sua hæc sententia Deum liberum ad volendum creat obiecta (que, vt potest limitate: bonitatis ad vllum finem amorem, necum ad quod aliquid in ipsis, vel circa, aut in ordine ad ipsa operetur ipsum cogere nequeunt) & amabilia absolute esse non admittit, inefficaci adhuc desiderio, quo tamen nihil ad extra operetur. Denum connotantes immediatam contradictionis libertatem siue potestatem ad puram volitionis liberæ, aut nolitionis omissionem diuinæ voluntati deegant; solamque libertatem contrarietas ad suos affectus verbi gratia ad volendum, vel nolendum admittunt: cum tamen pro tota antea ad mundi creationem æternitate, pro qua nihil omnino ad extra operatur fuit, solam contradictionis immediatam libertatem pura omissione volitionis

nīs Deus exercuerit, nī eorum sententia, nec potuit
pro tunc, & quōties eodem modo se gerat contrarietatis
libertatem volendo potius creare mundum se contra-
reum, cum nihil operatur extrinsecum commotum,
quo Dei libertas exerceat, & completur, ac consti-
tuta pura rei, vel reum negatio est: id autem quod
pura negatio constituitur pure negatum est, nec po-
tuit esse potest: volitio autem necessaria indetermi-
natis, & exercitū contingentis ac liberi Dei est, (selu-
tum in extrinseco commotō est: quare si hoc pure ne-
gatum est, vt fuit tū antea antea eternitate mundi
creatio, & est, æternitatem erigē infinitos
mundos, & res, quæ nunquam à sua possibilitate
existentiam absolutam excludunt, tū determinatio
Dei contingens, liberumque potestatis fuit indifferens
exercitū pure negatum, & suspensum volitionis
creandi mundum erit; non autem potius volitionis
creandi alios mundos vel hunc pro antea æternitate
pro qua illum non produxit: conficit ergo libertatem
diuinæ volitionis extrinseco alio creatō confici
completur minime possē, ac subinde intrinseco De
omnino constitutū: vt propiussum certam, §. 2. et
tam. 2. & hucque, omni ex capite, & modo extra-
fiscis commotatis exclusis, ad salubrium fere pro-
uimus.

CERTAMEN VIII.

*Difficultatibus contra nostram sen-
tentiam Patroni precessores haud
quaquam satisfaciunt.*

11. **A** Defectibilitate liberae volitionis & contingē-
tiae etiam quae in Deo de facto esse absolute & in-
fectu & separatione, eius quae defecto non est, esse
men absolute potuit, (vnde creatum creandi mundum
quae alias nunquam absolute productas, vel productū-
das) & confectis difficultatibus vix sententia notari
hactenus fuit impugnata: potest tamen ex alio concu-
perare exercitium liberum dici, lupraque contra con-
tantes notabamus certam. 6. numer. 13, adiunctis im-
pē, cuius ad liberae ipsi operationes, & effectus
liberum est, essentialiter supponit: quae in-
tens actiuitas, fuit actiua potestas, si ipsi abso-
lutus effectus, & operatio contingentes natura & effi-
cia sua finit; respectu tamen illius contingentes, & li-
berae non erunt: quare ipsae finit contingentes in effectibus
alteri vero non erunt contingentes, & liberae in operatio-
ne, ex primo conceptu defectibilitatis essentialis in
deum, quae operatio libera importat arguitur primo li-
beram Dei volitionem Deo ipsi adequate identificari non
posse: cum defectibilitas ipse ac necessitate existentie
sua finit, ac libera Dei volitio defectibilis, et
atque existentia contingens, implicat autem idem
& physice, atque entitiatue ipsum defectibile physice,
& physice indefectibile esse, vix cum voluntate
libera adequate identificari procul dubio ferat. Scien-
do realis separatio vnius ab alio non sufficiens autem
identissimum est distinctiōnis realis signum, & saltem
adequate ipsorum argumentum: quia per se notum est
idem, sine se ipso realiter esse non posse: arguit Deum
volitione libera creandi mundum eternitate separari
tempus productionis mundi in tempore separatus
existit, & a volitione libera creati vniuersum
mundum: ergo physice, & realiter ab eis distinguitur.
Tertio quidquid Deus physice est ens a se, volitio
autem libera ens a se non est: ergo nec Deus physice
& realiter est. Minor est certa: quia quidquid
& contingens in se est, necessitate existentiae non est,
sed ens ab alio est: ergo creatura est: a volitione libera
Dei ens a se fuit necessitate existentiae non est: ergo
creatura est: implicat autem creaturam identificari cum
Deo. Demum implicat Deum fuisse id, quod repta Deum
libera

idem physice est absolute non esse, siue esse absolute nihil; atqui volitio libera Dei potest absolute non esse seu esse absolute nihil, imò defecto volitio libera Dei creandi alium mundum, vel hunc aneasit ad tempus quo hic capit, absolute non est, estque absolute nihil: ergo implicat volitionem liberam esse Deum.

2. Hæc, vt dixi, ex prædicato essentiali liberæ operationis, & contingentie ipsi intrinsecæ in essendo contra eius per Deo intrinsecæ adæquatam constitutionem opposita ex antiquo sunt: & quibus hætenus plene satisfactum non est, vt summam relatis & configuratis solutionibus hucusque datis clarebit. Respondent primo Machinus supra sect. 3. Albertus. principio illo 6. punct. 2. Didacus Ruiz d. 12. sect. 1. numer. 17. §. *Ad argumenta* & 18. & d. 13. sect. 3. a numer. 15. vbi inchoat solutionem argumenti 4. ac reliqui fere pro nostra hæc sententia citati, quibus præiit Soarez citata d. 30. met. liberam Dei volitionem quoad entitatem suæ in essendo æque esse indefectibilem ac necessariam ac volitio necessaria Deique ipse, quibus reipsa identificatur, necessaria, & indefectibiliter sunt; esse vero defectibiles, quoad denominationem, siue in denominando Deum libere volentem. Quod si ad hæc denominationem, quam aliquando, quoad efficaciam, & determinationem ad creaturas appellant, siue ad denominandum Deum libere hæc præ alia creatura volentem creaturarum absolutam existentiam prærequiritur vt quandoque videtur Soarius insinuare: à sua hæc sententia deficiunt, atque aperte ad comotantes transigunt: verum si atterere legantur, est creatum aliquid ea denominatione concerni dicant, non tamen quid præsuppositum, sed vi liberæ volitionis Deique libere volentis pro priori absolute constituti, & denominati tanquam terminum efficacie liberæ volitionis Dei concerni, & connotari docent. In hac vero explicatione ipsis consequentior in efficacibus liberis Dei volitionibus locum non faciunt. Solutioni huius communi voces, quibus vim argumenti implicent potius quam expediant, addunt nostri Castellani, & Complutenses Recentiores respondentes liberam volitionem Dei in essendo realiter formaliter necessariam esse; realiter vero virtualiter liberam & defectibilem; in denominando vero realiter formaliter etiam liberam esse quæ verba eo tendunt vt solutionem aliam de distinctione reali virtuali, non autem reali formali volitionis liberæ à necessaria mox impugnandam hic mifceant vt solutionis falsitatem contegant: & solutionum confusione lucem impugnationum obnubilent: sed cum denominatio forme, vel quasi forme adæquate sequatur esse ipsius in se, & in subiecto; si esse reale formale solummodo necessarium sit, realis formalis denominatio, tam in volitione, quam in Deo volente realis formalis necessitatis erit; nec libertas realis formalis sed virtualis solum Deo volenti eiusque volitioni conueniet. Vnde esse realiter formaliter in denominando veram, contingentem & defectibilem cum sola asserta reali virtuali defectibilitate in essendo, omnino implicabit. Vniuersum ergo solutio hæc contingentie, & defectibilitatis intrinsecæ volitionis liberæ formaliter Dei, non in essendo, seu quoad esse, sed solum quoad denominationem, terminationem efficaciam, & similibus, quibusvis aliis explicata facile reuocatur, quia si eis vocibus aliquid verum, & reale præter voces additur volitioni necessariæ Dei ipsique intrinsecæ, in eo totæ, & omnes difficultates instaurantur; si nihil præter voces ipsas affertur verbis factis, quibus apud doctos eludi adhuc nedum solui difficultates nequeunt: secundo cum denominatio omnis, non ficta, sed realis, & vera ab esse forme adæquate, & coniunctione cum subiecto capaci tantummodo sumatur: imò nihil prorsus præter tria hæc sit: cum necessitate pura volitionis Dei in essendo contingentie, defectibilitatis, seu libertas eius in vere ac non recte denominando, nequit absque contradictione conflare.

3. Salmantini nostri Recentiores, quos Herize pressio nomine laudatos refert, lateque refellit cap. 7. & sicuti postea sunt Recentiores nostri Castellani, & Toletana Pontificia quam plures, ex potentia reali virtuali, cum intellectua, cum volitiua ad suos actus, & distinctione

reali virtuali personalitatum ab essentia, quas in diuinis admittunt, & statuunt, præsentem difficultates componunt. Aduert enim liberam Dei volitionem, Deo prorsus intrinsecæ ipsius essentia, ac volitioni necessariæ realiter quidem formaliter identificari; ab ea tamen realiter virtualiter distingui: quare, & defectibilem hæc esse posse absque realis necessitatis essentia, ac necessitate volitionis, cui identificatur præiudicio: & obiter difficultati alteri, hætenus minus instructæ à Theologis ab acuitate eius, cui libera futura volitio, & operatio est ad hæc necessario præsupponenda, vt non solum operatio in se, & in essendo, sed, & agentis in operando sit contingens, occurrat hæc doctrina poterit, cum non solum realis virtualis contingentia, & defectibilitas volitioni diuinæ in essendo, iuxta hæc doctrinam competat, verum, & Deo, eiusque voluntati realis etiam virtualis ad eam eliciendam actiua, & de se indifferens facultas. Totam autem hæc cogitationem ex mysterio Trinitatis (quod facilius minime est hoc, quod de liberis actibus diuinis fide etiam nobis traditum veritas) confirmant, sicut enim in illo, vt eius Catholica fidei dogmata teneatur, & grauius, quæ à ratione contra ipsa insurgunt, difficultatibus distinctionis virtualis realis subsidio nobis opus est, vt contradictionem communicationis essentia Patris Filio, & non communicationem personalitatis Patris, cui essentia realiter formaliter identificatur, atque item productionis personalitatis Filii, non autem essentia ipsi identificata euacuemus; ita similes in præsentis mysterio absque nouis expensis eadem distinctione in Deo ab omnibus admittenda pro mysterio Trinitatis euacuabimus. Vtramque vero realem virtualem actiuitatem voluntatis ad liberæ volitionis elicientiam, & huius à volitione necessaria distinctionem, & defectibilitatem notissimis iam suis terminis explicant ac definiunt: quod ita voluntas se ad volitionem liberam, quam realiter formaliter non elicit, ac si eam realiter formaliter eliceret, volitioque libera ipsa realiter necessaria identificata, ac indefectibilis, perinde se habeat, ac si realiter formaliter à necessaria distingueretur, ac subinde realiter formaliter defectibilis foret, ac defecto deficeret: & certe sententia hæc recentioribus citatis cunctis antiquior est: cum eam expresse referat Soarius d. 30. Metaph. sect. 9. numer. 19. angereque potius, quam soluere præsentem difficultates arbitretur. ac P. Amicus supra traditam à Fonseca 1. Metaph. cap. 8. quæstion. 5. sect. 4. & 5. & Salas tom. 1. q. 6. art. 3. tract. 3. d. 3. sect. 8. refertur.

4. In illam tamen præter Soarium, acriter inuehuntur Herize proxime Alarcon d. 4. totis subiectionibus duabus, Quirós d. 50. sect. 4. numer. 28. §. *Quarta Sententia* distinctionem, & physicam actiuitatem reales virtuales in Deo reieci, tanquam ipsis explicatione & definitione ab eius assertoribus adiuuentis terminis implicatorias; siquidem eæ, cum tales absolute, & realiter non esse asserantur, virtualitatem illam distinctionis, seu defectibilitatis, & defectionis realiter, & vere non esse satis produunt quod autem alias contradictoria nobis reuelata in his libertatis, & Trinitatis mysteriis Deus subeat, quæ nihil aliud absque distinctione reali formali possit subire, nullam distinctionem realem, sed potius summam, & perfectissimam Dei unitatem, & identitatem realem ostendit vt dixi contra de Trin. & contra de Incarnatione, & explicatus ostendam cert. 9. Secundo vt controuerſi de Trin. contra distinctionem realem virtualem arguebam: Ad subeunda prædicata contradictoria de se realis distinctio requiritur: quare, si contradictoria realia formalia sint, realem formalem distinctionem requirunt: item ad aliam conceptum volitionis liberæ operanti requiritur realis physica actiuitas per hos: ergo pro modo & realis distinctionis, & defectibilitatis, & defectionis vnus permanente alio necessario, & pro modo actiuitatis realis ad illud esse defectibile, erit libertas vera, & realis: atqui, & distinctio volitionis liberæ à necessaria, atque ibi fundata illius defectibilitatis realis, insuper realis illius productio, ac voluntatis diuinæ actiuitas physica in illam, reales solum virtuales tantummodo sunt: ergo realis tantum virtualis, non autem realis formalis, & absolute talis libertas in scripturis expressa, Deo eiusque volitioni er-

E. GA
DARI
Ia

ga creaturas hac solutione datur ac defenditur. Tertiò si ad veram realem; nec solum sciam ratione, activitatem physicam, & productionem, quæ ad exercitium liberum requiritur: sufficit realis virtualis activitas, & productio, ac per eam verificatur absolute aliquid diuinum ab alio diuino produci, euacuatur omnium Conciliorum, & Patrum argumentum ad distinctionem Patris à Filio coniungendam ex scriptura: in qua solum asseritur alterum Patrem ac subinde generantem esse; alterum vero ab ipso genitum, & filium: & quamvis in creatis realis formalis activitas, & physica productio necessaria sit ad Paternitatem, & filiationem: etiam in creatis realis formalis activitas, & physica productio requiritur ad exercitium libertatis; & tamen absolute sola reali virtuali per se saluatur in Deo, & quidem Trinitatis mysterium alio argumento, si hæc admitti doctrina possit, ex illo principio, *qua sunt eadem uni tercio sunt eadem inter se* desumpto, liberaretur sola virtuali reali personarum distinctione, & aliarum ab aliis processione.

5. Quartò mysterium Trinitatis, etsi identitatem essentia cum tribus personalitatibus inter se distinctis contineat, non tamen cum aliquo defectibili, & quod absolute non esse possit atque ab ea separari: quod vni cum inuitabile realis formalis distinctionis argumentum naturale, & euidentissimum est: est hoc mysterium de adæquata identitate actuum liberorum Dei cum ipso, & volitione necessaria, eius cum infinitis liberis, & defectibilibus physicè, & realiter formaliter actibus iuxta hanc solutionem admitti: quod non reipsa, verum, & conceptuatque intelligentia ipsa longè difficilis est, imò & cum actu absolute deficientibus realiter formaliter v. g. volitionibus diuinis creandi mundos alios, & res innumeras, quæ creare nolit: quibus, iuxta hanc solutionem, realiter formaliter identificari defacto dicendum est Deus; cum tamen non minus ab eis diuisus, & realiter formaliter separatus Deus sit, quam ego ab iisdem, & aliis, quæ absolute non sunt, quibulque proinde nullatenus identificor, separatus sum, & diuisus: quibus nihil simile in mysterio Trinitatis contingit: etenim essentia absque personalitatibus, quibus realiter formaliter identificatur, est ab eis realiter formaliter distinguatur, nullatenus absolute est. Vnde arguo quinto deficiente per impossibile personalitate Patris, quam realiter formaliter Deo, cuiusque esse identificare hies docet; nec Deus hic, vt modo est, nec essentia hæc tribus personalitatibus realiter formaliter identificata persisteret: atqui modo deficient innumere volitiones liberæ realiter formaliter identificata Deo, cuiusque essentia: ergo, nec Deus, cuiusque essentia eadem realiter formaliter est, quæ foret, si illæ volitiones liberæ adessent: ac, si volitio, seu volitiones liberæ creandi mundum, resque omnes in eo contentas, imò vel vna volitio creandi pulcem absolute defacto defecisset (vt absolute deficere potuit) idem Deus eademque realiter formaliter eius essentia absolute non foret: quare doctrina hac non solum realiter virtualiter, sed realiter formaliter defectibilis Deus, cuiusque essentia, ac defacto deficiens admittitur. Denique cum eiusdem ac metaphysicè vnus prædicari, & formalitatis indiuisibilis realis virtualis à se ipsa distinctio, & defectibilitas esse assignatur, mente adhuc, nequeat, volitio libera distincta à necessaria, & defectibilis realiter virtualiter diuersa formaliter metaphysicè à necessaria erit, ipsique realiter virtualiter superaddita; id quod præterquam, quod infinitati simpliciter, & genere suo volitionis, & è conceptu suo omnimodis diuini, etiam metaphysicè repugnat, infinitati physicæ, atque eminentiæ entitatis physicæ Dei, ob quam solam defendi hæc nostra, & communior sententia potest, aperte derogat: aliquidque vero aliquo, & independenti à nostra mentis cognitione, & rationis fictione sensu, volitioni necessariæ superaddit, etsi illud secundum quid esse dicat: quare in Caietani sententiam, à qua hi volunt abscedere, recidunt, vt Suar. vbi proximè aiebat, cum quo non possum non mirari Authores hosce non potuisse intelligere Deum absque additione physica, & reali alicuius intrinseci potuisse velle creaturas, quod nulli euidentiori naturali principio, saltè à Deo aperte, aduersatur; potuisse autem identificare realiter cum aliquo defectibili

& qua realiter possit carere, ab eoque separari, imò arguo defacto separatur.

6. Tertiò apud eundem Herize cap. 6. acutus Recentior aiebat: volitionem necessariam Dei indifferenter esse, in actu primo consideratam, vt sit actus, seu volitio libera creandi mundum, vel ei opposita nolitio; alterutram vero harum ex suppositione, quod pro posteriori naturæ, sit debere necessario, & exercite existere; quin non existeret ac deficere possit; alteram vero quæ eius positione excluditur, reddi absolute non solum excludam, sed impossibilem: siquidem diuinam quodam prædicatum essentia sua necessario actu, & exercite existit, ac proinde ex eo, quod actu, & exercite non sit, non esse diuinum aliquid vere diuinum, sed chimære diuinum & impossibile, ac pure rationis figmentum, eo ipso coniungitur: quod fecus creatis volitionibus, quæ essentia sua actu, & exercite non sunt contingit: ad quæ proinde, tanquam ad actus secundos reales potest esse actu primo realis indifferens potestas nostræ voluntatis, & in actu secundo determinatio ad alterum extremum reale; quæ tamen absolute possibilitas existendi alteri extremo opposito non auferatur, sicuti determinatione diuinæ illius indifferentiæ in actu primo consideratæ per volitionem creandi mundum auferatur, atque huius absolute existendi necessitas inducitur; absque prædicta tamen libertatis: quia ex suppositione determinationis in posteriori naturæ, & actu secundo est: quare volitio creandi mundum verbi gratia cum prædicta ligetur indifferens, vt sit vel non sit non intelligitur vt aliquid diuinum: cum ab ente reali diuino, & ente rationis prædicatur, nihilque diuinum positue defectibile admittitur: cum autem determinate per exercitium libertatis positue est, diuinum, & indefectibile est: chimærica in primo solutio est. Admittit quippe pro illo signo indifferentiæ, & defectibilitatis prædicatum commune enti reali, & rationis, entique positio, & negatio, seu negationi necessaria, cuiusmodi est actus exclusus per oppositionem, qui defacto ponitur: verbi gratia per mundi volitionem: quare dicitur redditor nolitio mundi absolute, & in se repugnans, & impossibile: imò, & actus ipse, qui defacto ponitur ens rationis, & chimæra esse potest non apponeretur in hac sententia: quæ sunt terminis ipsis implicantiæ. Secundo ad liberum exercitium reale realis potestas actiua eius, quod se per illum exerceret, requiritur quæ ad alterum extremum de se impossibile, & chimæricum esse nequit. Tertiò indifferentiæ illa non est potestas physica, sed præcisionis prædicati communis ad differentias, quibus determinatur, vel indiuiduum: quæ tota indifferentiæ potestatis logicæ, & rerum in essentia est, non autem potestatis physicæ rerum in operando; quæ à prædicato communis in sui contractione, & determinatione per differentiam ad speciem vel indiuiduum inferri exerceri nequit: Hoc quippe totum rationis nostre, non physica potestatis, quæ in prædicato illo communi sit, negotium, & exercitium est: Denique volitio, quæ de facto Deus est, prior indifferentiæ ponitur non esse Deus, sed chimæra & necessarium non esse, seu absoluta negatio necessaria, vt impossibilia reliqua, & nolitio opposita per volitionem exclusa, quæ modo est chimæra & impossibilis ac necessaria absolute negatio pro illo priori indifferentiæ potest absolute Deus esse, ergo aliquid modo habere, esseque de se esse, habereque Deus fer, nec habere, potestque de se esse, habereque Deus aliquid quod modo nec est nec habet: quare, & alicuius intrinseci defectibilitate additione supra essentiam, & volitionem necessariam suam, velle libere Deum cum Caietano, & assecris impugnandis admittis. Mirro plura vt otiosa.

7. Quare Recentiores alij Vallisolerani ex notitia apud Quirós citata d. 19. sect. 4. numer. 30. §. sexta. auctores: quemvis actum liberum diuinæ voluntatis debere adæquatis existentis constitutivis in essendo gaudere: quia vnusquisque per se ipsam & actus contrarij existentiam, & constitutivum adæquate, & indifferenter existit, & constituitur. verbi gratia volitio creandi mundum per se existentiam & constitutivum, & per existentiam & constitutivum nolitionis creandi mundum: quare etiam cum volitio adest, eius existentia existit adæquate nolitio

CERTAMEN IX.

Caetani, & Affectarum sententia rigide examinata & explosa.

1. **C**onfutati hæcenus nostræ sententiæ tuendæ modi eo tendebant ut volitionis ipsi Deo prorsus identificatæ adæquate libertatem, absque alicuius intrinseci Deo, ab eoque vero aliquo sensu, defectibilis additione, quare & eius simul physicam, & dogmaticam indefectibilitatem, simplicitatem, incompositionem & unitatem componerent: id quod, ut vidimus, nullus ex eis modis assecutus est: sed neque allequibile iudicantur Caetani, eiusque ingeniosi satis in re hæc sectatores qui à constitutione libertatis per extrinsecam connotatam abhorrentes, & per Deo omnino intrinsecum designantes; nihilominus id, & contingens, & defectibile in Deo esse (quavis nonnullis vocibus, & explanationibus sententiæ suæ duritiem emolliant) absolute fatentur: igitur Caetani sententiæ huius primus Professor 1. p. q. 19. art. 2. §. *Adhuc est dicendum*, & §. *Ad hoc petest*, ac rursus 3. p. q. 1. art. 1. docet volitionem Dei liberam addere supra necessariam aliquid Deo intrinsecum distinctumque, & in se, & ab ipso defectibile, & separabile: id autem esse entitatem, & perfectionem non absolute, & simpliciter talem quæ necessarius Dei prædicatis conveniant, sed secundum quid, quod additum diminutus est, atque ipsa voce libere significatur: explicat autem citato §. *Adhuc* additamentum hoc maioris extensionis, & extensius ac non intensius perfectionis nominibus. Fonfeca to n. 3. metaph. lib. 7. cap. 3. q. 1. sect. 5. audacia, & periculi Caetani sententiam accusans; tamen ipse, & volitiones liberas Dei, & inter se, & à necessariis distinctas virtute entitates, & extensiones quasdam seu determinaciones ad creatura obiecta Deo intrinsecas, & à Deo defectibiles & separabiles, vrpote liberas: ut extensionis, seu terminationis nominibus esse entitatem secundum quid, sicut Caetani denotaret: tamen, ut ab eo videretur discedere illo modo perfectiones esse, non satis consequenter, negat: quo ostendit se non ad sententiam distinctionis, & defectibilitatis realis virtualis solum volitionis libere Dei à necessaria impugnatum num. 4. & 5. accessisse, ut illa ipsius verba *virtute distinctas* sonare viderentur: siquidem virtualiter perfectiones esse fateretur, sed re quidem fugillato à se Caetano concordasse Salas 1. 2. tom. 1. q. 6. tract. 3. d. 1. sect. 8. postquam in suam sententiam §. 7. trahere plures conatur. Soatium etiam, ab ea cum primis abhorrentem, §. 7. Fonfeca, ac subinde re ipsa Caetano consentit: sicut, & Henriquez lib. ultimo de fine hominis cap. 3. num. 2. lit. A. Gloss. His similia recentiores alij docent. Primo: volitionem liberam Dei adæquate intrinsecam Deo: item, quæ liberam formaliter, & terminatam ad creaturas nullam dicere perfectionem: esse, quæ talem, simpliciter indefectibilem, defectibilem tamen diminutæ, sine diminuto defectu quodam existentie formalis suæ intrinsecæ, quæ in se, & ratione sui formaliter, & virtualiter existit, diminutæque, ac non simpliciter talis est, quia nullam affert perfectionem: quare neque eius defectus imperfectionem. Denique volitionem liberam à necessaria volitione, & entitate, cui realiter perfectissime identificatur, virtualiter tamen intrinsecè distingui. Multo subscript Recencior alter esse illud diminutum incompletum vocans, ac secundum quid à Deo ipso realiter distinctum ac defectibile; etiam absolute, & simpliciter identificatam.

2. Hi sane omnes Caetano in re præsentem consentiunt, etsi aliis, & aliis quilibet vocibus interdum utatur: id vero, quo ab ipso differunt de perfectione, quam contra illum volitioni libere, quæ tali prorsus negant, & quo in tuto se à difficultatibus contra intrinsecam adæquate volitionis libere constitutionem (neque ipsi solum sed & ipse Ruiz noster d. 1. 3. citata quam totam ideo

M contra

volitio: cuius si adesset existentia adæquate volitio etiam existeret: id quod statuta possibilitate duplici adæquate existentie rei eiusdem manifestum est, eius autem possibilitas suadetur primo: quia eiusdem rei duplex adæquata productio, duplexque substantia est possibilitas: à quo ad duplicem rei eiusdem adæquatam existentiam si hæc ab essentia rei realiter diversa sit, consequentia tenet: secundo, quia eiusdem rei duplex datur carentia (verbi gratia eiusdem visus alia carentia in lapide, quæ negatio, alia in animali quæ privatio est) ergo, & duplex existentia rei eiusdem dari potest. Tercio: quia quoties aliqua res aliud non determinat ad sui existentiam, & constitutionem requirit, sed vagæ, hoc, vel illud, ut corpora locum hunc, vel illum & figura artificialis hanc vel illam materiam, & visio oculum dextrum, vel sinistram & hic numero Deus substantie acceptus, hanc, vel illam personam, quantitas ea requisita ad constitutionem rei diversa sunt, & variantur, res ipsa, eademque, etiam numerice, persistat verbi gratia idem Deus in Patre, qui & in Filio: ita ergo: cum volitio libera (verbi gratia creandi mundum inquantum) vel sui, vel nolitionis aduersæ existentia distinctionem existentie autem existentia persistat, atque cum libertate ipsius, ac Dei in ipsa concipienda eius indefectibilitas constabit. Sed contra Primo: quia iam existentia ipsa Deo quidem intrinsecas, & identificatas volitionis, & nolitionis defectibiles absolute, atque alteram nolitionis creandi mundum defectu absolute deficientem adduntur: quod tota hæc cogitationis fabrica, & machinamento vitare Recenciores isti conantur. Secundo, loquendo de constituto intrinsecò, & esse, siue existentie intrinsecæ rei, implicat in terminis cum eius diversitate, & variatione rem tandem persistere: id quod vel Recenciores ipsi vident, dum ad hanc doctrinam confirmant ad distinctionem realem essentia ab existentia rem (quam alias cum nolitis omnibus auerantur) reuertuntur.

3. Næne exempla aliqua de requisito aliquo constituto intrinsecò (quod vagum esse in terminis implicat) rei eiusdem physicæ existentie actu, imò, & physicæ possibilitis: vagitas enim nostrum vocum, terminorum, & conceptuum est non physicæ entitatis, & existentie: imò ne metaphysicæ essentia rerum, siue specificæ, siue individualis, quæ determinatæ solum esse possunt, ac debent. Alioquin dicto: me distinctum, vel intrinsecam existentia, & differentia individuali mea, vel Petri distinctum, ac vagè posse vel metaphysicè, vel physicè eundem consistere: aut speciem hominis distinctum, & vagè, ac indistincte per differentiam rationalem, vel irrationalis seu bruti. Deus quidem substantiæ acceptus in Patre, & in Filio idem est: quia rectum, ita accepti nominis Deus, Deitas eadem est: sed iam in ista acceptione eius vocis nolite concipiendi, & significandi modus intercedit, qui vagæ suppositioni personalitatis in obliquo significatæ locum facit. Si verò adiectu eam vocem usurpes, pro persona habente Deitatem, seu integre totum, quod in Patre verbi gratia est, designans voce hic Deus, & tamen aliter hunc eundem Deum esse, qui variata persona in Filio integre, & secundum totum quod in Filio est, personam hereticè confundes, ut re autem, & nostro concipiendi modo, & significandi secluso Deus siue hic Deus est ex quo paritas ad volitionem Dei liberam ut res ipsa est peti posset, ac deberet) non distinctum personas hanc, vel illam respicit, sed coniunctum tres omnes, & necas claudit, neque, ut res ipsa est variata, sed neque non intellecta aliqua concipi potest. Denique his omnibus datis, & aliis pluribus omissis, illud mirabile, ac mille contradictionibus in hac conitatione plenum est vnum actum contrarium, & efficax non solum ad sui contrarii præsentiam non disparere, ac deficere: sed eadem ipsius existentia simul existere.

contra Caietanum instruit) & insequens est, & difficultatibus complandis inutile: quia eo modo, quo esse, existentiam, & entitatem diminutam additamento illi, quantumvis minutulo, quod volitio libera, qua talis, necessaria superaddit, & bonitatem, & perfectionem diminutam secundum quid & minutulam addere, consequens legitimum est, inutile vero difficultatibus praesentibus eluendis: quia inexistencia illius, siue esse, & entitatis diminuta, & secundum quid, necessariae volitioni Dei superaddita, & in se, & à Deo defectibilitate, & separabilitate eodem modo, atque in eius perfectione argumenta contra intrinsecam Deo constitutionem libertatis exercita vigent, ut de se patent, & statim videbimus: quod utinam non adeo pateret, cum enim nos reliquis ab essentia praedicatis diuinis, etiam necessariis, siue communibus, siue personalibus, bonitatem, & perfectionem consequentiore metaphysica denegauerimus controu. 1. de essent. & attrib. & controu. de Trinit. d. 6. quia, & eis entis substantiui, seu entitatis formalis, & ipsi proprie denegamus, nullis aliis discursuum expensis facilius nos, & consequentius, quam hi Doctores, à grauiissima & implicatissima questione expediremus: sed nolimus vocum solum nouitate, & multiplicatione difficultates, adhuc Philosophicas, nedum grauissimas Theologicas eludere illudque lectoribus: illud, quod miscetur, de distinctione, & defectibilitate additamenti huius reali virtuali consuetum est num. 4. & 5. eoque solum miscetur, ut plurimum terminorum, & doctrinarum complicatione fiat doctrina obcurior, & consuetatio impedior: cumque ab vna parte impugnantur, fugiant ad aliam: sed vero principia, & definitiones existentiarum rei eiusdem simpliciter, & in se, & secundum quid, in sui minimi causa, cognitione, fama, quas statuit, & ex quibus praefari recentiores discunt, ut esse illud diminutum, & secundum quid additamenti illius proprium, eiusque secundum illud diminutum defectibilitatem, & cum perfecta existentia, & indefectibilitate simpliciter, & absolute tali, atque identitate cum necessaria Dei volitione, & entitate componat, mirabilia sunt: & quibus consuetandis in praesentiarum nec tempus vacat, nec locus: de eo tamen eius lectores monere, ne subtilibus, sensumque se se, ac lubricis insinuantibus eius discursibus decipiantur, opus vsum nobis est.

3. Iam vero ad infinitum, quod attinet, praesens, quibuscumque sententia hae Caietani vocibus explicatur: sic breui consuetatur. Nam illa entitas, existentia secundum quid, diminuta, incompleta &c. identificatur ita absolute Deo eiusque necessariae volitioni ut in se, & quoad illam à Deo, eiusque necessariae volitione deficiere, omni verò, & reali sensu repugnet, vel non? Si primum: nec secundum illam entitatem, existentiam, & esse diminutum, & incompletum, volitio libera est defectibilis, nec contingens vero aliquo sensu esse potest. Si non repugnat, vero aliquo sensu physice in se additum illud & à Deo, aliisque necessariae volitione defecere, ac separari contingens quidem, & liberum vero aliquo sensu erit: aut Deo eiusque necessariae volitioni adequate identificari repugnat: siquidem à se ipso separari ac sine se ipso esse repugnat: effecque in se necessarium eius, & indefectibile ac simul defectibile ac contingens: quare totum argumenti contra constitutionem libertatis Dei per prorsus intrinsecum robur, quod hac doctrina debilitari tentatur, contra eam aequo viget. Absolini vero consulo terminis absolute, & simpliciter, dum de additamenti huius diminuti defectibilitate, & identificatione cum Deo, eiusque volitione necessaria rogabam. Postuique loco illorum vero aliquo reali physico ac non ficto sensu: ut illis terminis locum eluioni, & per meras voces, effugio pracluderem quod si esse illud diminutum, & secundum quid Deo non identificari cum necessario, etiam Deo intrinsecum sit, respondeas, ut Caietanus clarius videtur docere, & à scholasticis reprehenditur, & impugnatur, etiam Deum entitativè in defectibile eo modo defendas, & libertatis intrinsecam, seu additamenti illius eo modo intrinseci defectibilitatem componas, alia tamen absurda valde incurres.

4. Imprimis enim: cum eae volitiones liberae ab aeterno Deo ex fide addunt, nequeunt non Deo identificari ipse-

que Deus esse iuxta symbolum fidei Concilii Rhemensis ubi Bernardus & Patres congregati inter articulos fidei suae ponunt. *Nec aliquis omnino res, siue relationes, siue proprietates, siue singularitates, vel unitates dicatur, vel alia huiusmodi adesse Deo, quae sint ab aeterno, & non sint Deo.* Respondebis: primo ex Ariaga sect. 1. num. 3. §. *Secundo respondet*: eo loci contra Gilbertum Porretanum agi, qui de distinctione reali personalitatum ab essentia Deo necessariarum, non autem de liberis praedicatis Dei (de quibus nunc agitur) oppositum dogmatizabat id quod eius articuli verba, quae sunt omnia, quibuscumque personales proprietates (de quibus Gilbertus) exacerbat nominatè à Patribus fuerant. Nec verosimile videtur emittendos sine expressa vlla mentione à Patribus illis, & liberis Dei, si ad eos etiam fidei suae professionem extendi voluissent: cum tot nominibus, & terminis id, de quolibet cum Porretano erat, expresserint: verum etiam eius libi occasione doctrinam generalem ad omnia quae Deo ab aeterno adfuerint sua illa professione eadem art. 1. habetur. *Deum non esse sapientem, nisi ea sapientia quae sit ipsi Deo.* Contingentium autem futurorum sapientia Dei sapientia est: & à Deo proprie ac reliquorumque Deus non sapientia, quicquid dicat Ariaga ibidem §. *Mirum videtur*, & id ut minimum euident est occasione dogmatis Gilberti de solis personalitatibus ad alia diuina & aeterna in Deo Rhemenses Patres fidei professionem extendisse: quare cum verba generalia sint, & sub quibus etiam omnes liberi, tam scientiae, quam volitionis diuinae, quae Caietano, & Ascleis Deo ab aeterno Deo addunt continentur, de eis etiam Patres illos locutos esse non dubito.

5. Dices secundo ex eodem Ariaga ibi num. 1. *Id ego circa hunc locum illam professionem fidei Patrum contra Gilbertum fuisse Bernardi, & quorundam Galliarum Episcoporum cui à Cardinalibus (& vii Ariaga insinuat) ab aliarum nationum Episcopis reclamatum fuit nec probatio vlla Pontificis accessit: nec de illa postmodum tractatum in eo Concilio: neque Cardinales & reliqui Patres Bernardo, & Galliarum Episcopis concordasse.* Cuius solutio haec plus auctoritati illius professionis fidei Rhemensium Patrum derogat, quam respondent ipse nititur, & patitur, falsus enim §. immediato fuerat (qui inficiari non poterat) eam, etiam à Pontifice tunc Eugenio approbata expresse non fuisse. Magnae tamen apud Doctores omnes Catholicos, & Ecclesiam auctoritatis temper fuisse. Ab Episcopis vero ceteris nationum aliam reclamatum cum Cardinalibus illi professioni esse nulli fundamento, sed arbitrio solum suo, suspicatur, quoniam, ut ex eius Concilii actis constat: nec Gilbertus (cuius maxime interesset, quippe contra quem edita professio fuit) reclamati Cardinalium accessit: imò vero iam illam in spectata Eugenij 3. approbatione in Concilio illi errorem suum Cardinalibus Patribusque relictis praesentibus, nec vllatenus reclamantibus retractauit ut diximus contr. de Trinit. d. 8. q. 1. cert. 2. n. 2. Quo facto votum Concilij in doctrina illius professionis consensu & concordia probatur: inde etiam constat Cardinalium reclamantes non doctrinae professionis illius, sed auctoritatis defensionem Pontificis Romani proprie, quam à Bernardo, & Galliarum Episcopis ea fidei professione Concilio porrecta vltimè arbitrabantur, fuisse apud Eugenium 3. interpositam ut etiam actus eius Concilij constat, & ex Bernardi suo, & Galliarum Episcoporum nomine satisfactione Cardinalibus Concilio & Eugenio 3. quod non professionis doctrina, sed solum de non praesumpta à se vel ab illis defensionem rebus fidei auctoritate & potestate fuit oblata, quod ipsum Ariaga ipse ibi fatetur: quin, & Eugenius 3. apud quem Bernardus, & Episcopi Galli exposuerunt à Cardinalibus fuere, nihil de professionis illius doctrinae mutatum voluit: quare, etiam non expresse, totam tamen tacitus approbavit.

6. Et si ergo tota eius professionis doctrina doctrinae expressae approbationis, & definitionis Pontificis fidei non sit tamen ex Bernardi, & Galliarum Patrum demum nato per illam Gilberto conationalium, & ipsi quidem Episcopo fratrum expressa sententia, & consentia ex Gilberti ipsius ob illam retractationem tacitoque totius Concilij Patrum retractatione Gilberti additamentumque ipsius Eugenij 3. consensu, penè summum, ac fidei proximum

tota eius professionis doctrina auctoritatem fortitur. Accedunt aliorum Patrum in eandem vniuersalem doctrinam, non solum personalium, sed & communium omnium, quæ Deo intrinsicæ sunt, (in quibus liberi actus secundum Catholicæ nequeant) cum Deo eiusque essentia adequatam physicam, & absolutissimam identitatem constentantia: Dionysij, 2. de diuinis nominibus sub fine. *Sapientia enim, quod & unum est is, quæ sunt, & multitudo individua, in se plebis, pluraque sunt, & expleta, Omneque enim, & multitudo, quæ sunt, & in lucem profertur, & perficitur: & continent.* Sane autem decreta libera Dei de eis quæ sunt, atque vniuersa proficiunt, perficiunt, & continent: ergo ex sententia Dionysij in Deo, & cum Deo unum sunt, ac prorsus idem: Iulianus Martyr, expressus de unitate, & identitate diuini. Consilij (quod decretum liberum Dei aperte significat) adequata, & perfecta cum Deo ipso locutus est: quæstion. 144. ad. Orthodoxos his verbis: *Da simplicitas tota est filius, & tota est habens filium: & tota est Consilium, & tota est habens Consilium.* Augustinus, 7. de Trinitate cap. 1. & 2. iust. *quis in illa simplicitate Dei non est aliud superius quam esse, eadem ibi spiritus est quæ essentia.* Hilari. 9. de Trinitate. *verbi, mel, Sapientia, & omnibus Dei attributis cum physicis, tum moralibus (in quibus liberum exercitium diuinæ voluntatis continetur) enumeratis subdit. Non quod habere habeat, tangam aliquid exera esse credendum sit.* &c. Bernardus, 7. de considerat. Si bonum, si magnum, si bonum, si, si primum, vel quid tale Deo dixeris, in hoc verbo insinuat: quod est, est. Nimirum hoc est esse, quod hoc omnia est: si enim talia addas, non recessisti ab esse, si ea dixeris, nihil addidisti: si non dixeris, nihil minuiisti. Sed de Bernardi hac in re mente nulli dubium est: imò neque aliorum Patrum, quorum de essentia Dei, cum physica, tum metaphysica, & Theologica disputantes meminimus tom. 1. de Deo vno conueniunt, 1. de essent. & attrib. d. 2. quæstion. 1. cert. 2. & quæstion. 2. certam. 2. quibus obinde recitandis parco.

Inde verò claret merito Caietani sententiam non à Foulca solum, vt audeamus, ac parum tutam in fide reprehensam esse: sed etiam à Ferrara, Bannez, Valentia, Valquez, Medina, & Zúnel singulatim: quos refert, etque approbat Ruiz noster citata d. 1. scilicet. 1. num. 2. & Soar. loco citato metaph. dicens: ratione naturali satis verissimile fore, si ex fide non recederetur: cuius sententia e diametro aduersatur Ariaga citata sectione numero 89. & 90. *Ego autem aliud iudicium, nimirum nihil ex fide vrgens Caietani sententiam opponi posse ab eleuatis euasionibus ab ipso datis, & à nobis conuincatis Concilij Rhemensis auctoritatem; efficaciter vero à ratione naturali eam sententiam refelli: & tamen ratione ea, quam contra illam opponit ratione naturali excludi à Deo compositionem eius cum creatura (cuiusmodi sunt actus qua liberi) Ab æterno, & tamen ab æterno esse in Deo ab hac sententia admittuntur: sed cum ex scriptura, & fide certum etiam sit liberam Dei voluntatem ab æterno in Deo esse; vt ipse Ariaga ait ac insuper ex Scriptura etiam, & fide nihil, quod Deus ipse in se non sit, æternum esse ex ipsa ratione naturali, quæ Caietani sententiam efficaciter refelli Ariaga censet: & principia fidei, ex quibus certius efficaciusque resisterent, debuit recognoscere; etiam Rhemensis Concilij auctoritas non adeo esset firma, nec reliquorum Patrum testimonia. Caietani sententiam oppugnantium legisset: in altera vero parte Soario etiam aduersa de efficaci ratione æternam additamentum illud secundum quid conueniens, & defectibile neque essentia & entitate sua existit nec Deo subinde identificatur vt Caietani mens est: non potest ens à se esse, & essentia, saltem physica, siue entitate sua existens, & subinde existens necessitudo: sed potius ens ab alio, quare & creatura quæ conceperit illo ens ab alio in ratione essentiali entis creati, seu creaturæ constituitur: maxime cum liberè à Dei voluntate sit. Quod principium Ariani de verbo statuere conuenerunt, vt illud creaturam esse non Deum demonstrent; Patres vero illationis euidentie annuerunt; vt Christoph. de Ortega, de Deo vno. Tomus II.*

tum quod verbum libera Dei voluntate præcederet, abiecerunt vt erroneum: statuentes quidquid libera Dei voluntate procedit esse creaturam: vt videre est in Hilario lib. de Synodis in anathemat. 22. in Concil. Toletano 11. consens. fid. quare libera verbum Dei voluntate procedere totis viribus euertere conati sunt: iam vero si creaturam quid additamentum illud est, nec Deo identificatur: in primis non magis quam connotata extrinseca, à quibus hæc sententia vult tantopere discedere Deum vitaliter libere volentem constituit: imò connotatione creaturæ iuxta eam sententiam Dei libertatem in volendo conflinet, & datas à nobis contra illam impugnationes subit.

8. Quod si verbis illis additamenti intrinseci Deo eius immanentiam, ac vitalitatem, quam creata reliqua non habeant, simulare, nobisque vendicare velis: cum illa totimitas Deo identitatis non sit: an erit inhesionis Deo, à quo non necessario, sed contingenter illud additamentum procedit, tanquam subiecto, nec ne? Primum eius vitalitatem adumbrabit saltem: sed in primis subiecti imperfectionem quam potentialitatis puræ antiqui vocarunt, Deo indignam, cunctaque philosophiæ, & Theologiæ absonam, admittit. Secundo (quod huic vel proximum est, vel imbibitum) Deus erit per aliquid à se diuersum physice perfectibile, nec entitate sua summe perfectum, quod repugnat. Tertio, sua entitate in terri alterius intrinsecam compositionem veniet: partique natura sua erit: cum natura sua libere volituum sit: id quod magnum, & euidentissimum absurdum est siquidem partis physice essentialis conceptus entis incomplectionem, ac subinde intrinsecam entitatum eius imperfectionem positum importat: Quarto: Deus mutabilis, sicut nos actibus nostris liberis, erit: nec erit, cur non sit in tempore etiam mutabilis: quinto, Alteri absurdo insistere plerisque Caietani impugnatores video: nempe Dei simplicitatem à Patribus, & Conciliis assertam iuxta postremam eius explicationem, quam infectamur eueri: sed tamen simplicitas Dei, & incompositio ab illis dogmaticè asserta, intra Deum, siue entitatem, quæ absolute, & identice Deus sit, vt in Patre filio & Spiritu sancto ac Trinitate, est, vt contextus occasione, & discursus eorum pendens constat: non in tertio alio ex entitate Dei, & alterius ipsi non identificati conflato, vti postrema hac Caietani explicatione compositio asseritur: quod si, vt hæc vites absurda, additum illud non inharere, vt subiecto, sed adherere solum, tanquam necessario eius additi extremo, dixeris: vitalitatem, & libertatem volitionis liberae Dei aperte, sicut connotatores, deseres: neque in re ab eorum sententia recedes: cum creaturæ omnes, omnium sententia, in sua existentia absoluta Deo entitate sua, tanquam termino, & necessario existentie entitatis sue absolute extremo connectantur, & adhereant: eequid autem aliud adhæsiō additamenti tui illius Deo tanquam termino, & extremo non inhesionis, sed adhesionis importat? Denique aduerto: plerisque, etiam modi huius postremi explicationis sententia Caietani, & sequacium, ex hoc, quod Deus terminus solum adhesionis additamenti illius defectibilis de se, ac Dei entitati superadditi præcipue, quod illud propriè creatura sit inferendum insistere: sed, quantum ad præsens attinet, siue educatur ex Deo, vt inhesionis subiecto, siue solum adherere, sicut cetera, quæ creata absolute dicuntur, & si à subiectis educantur, dummodo ab alio, ac non necessario, sed libere sint, creaturæ esse conuincuntur, si dei ergo, & rationis naturalis principis, quoquo explicetur modo, Caietani, & sequacium sententia adderatur, nec huius mysterij difficultates complanat, vllatenus emoluit.

CERTAMEN X.

*Propria facilior, fors felicior sen-
tentie communis, & nostrae expli-
catio & à mysterij tanti, difficul-
tatum complanatione probatio vl-
tima.*

3. **C**æteris diuinam uolitionem liberam Dei per Deo intrinsecum constitutibus cordatis, religiosius atque in Deum obsecrantiis, & sentiunt, & loquuntur, Soritius, & Ruiz qui ad eminentiam summam diuini esse, & infinitatem summam, & simpliciter, ac è genere suo talem, diuini amoris, qui proinde quo ad substantiam, & modum è conceptu suo omnium eadere debet recurrunt; qui quo ad aliquem ex impugnatissimum modum descendunt; & si quandoque, vt defectibilitatem uolitionis diuine libera, qua talis, cum necessitate, & infidelitate illi (quod tota mysterij huius difficultas est) componant, uocibus illis terminationis, extensioeque utantur: vt uide- re est in Sorio locis citatis, & in Ruiz etiam maxime d. 3. sect. 2. propositione 3. & 6. sed tamen ad Dei cuiusque amoris eminentiam summam, & infinitatem se tandem recipiunt; quin eius terminationis adhuc physicam defectibilitatem admittant: vt claret ex propositione quarta, & quorū uterque citatis locis argumentis contra hanc sententiam facili respondet: quo effectum ab ipsis est, vt nihil Deo indignum responderent; non tamen di- ficultatem mysterij huius complauerint, & ciuauerunt: id quod eminentia illius explicatione profundioris, & penitioris, ac nonnullis ex a pendebitis ueritatibus praestandum erat, si in principia alia, quæ illis, & aliis fen- tentie huius Patronis eatenus non occurrerant, incidisset: quibus adueniens ædimo neminem ad connotata extrinseca fuisse recursum: in ea uero principia uis pri- mum incursum, vt ex subsecutis constabit, cum nihil de huius mysterij, & præsentium difficultatibus cogita- tione, & explicatione, fed alis difficultatibus cogita- remus: qui præsentibus etiam complandis ea princi- pia, ut quot, inueniant, specialiiori adhuc Dei benefi- cio, qui *facit a mundi elegi, vt confundat sapientes* in ea nos incidit compertum omnibus erit.

21. Igitur eminentiæ diuinæ in vltendo prædicatum tantumdem esse, valere, & significare iudico, quæ perfectissimè, & summè identitatis, & simpliciter, vnitatiq; physice Dei prædicatum: cum autem identitatem realem prædicatum (quæ in re physice eadem inueniuntur) in vnitatem physicam coniunctionis formalis sit, nulla alia via identitatis rerum maiorem, minoremve perfectionem metiri, summamque diuinæ indagare aptius possumus, quam vnde maiorem, vel minorem vniōis & coniunctionis physice partium physicæ diuersarum in vnum continentium, vel consopitum naturale fore potius artificiale, æstimamus: quandoquidem non nisi huius tandem adinstar, tam vniōi continui quam consopiti naturalis, quam physicæ identitatis prædicatum rei physice eiusdem, concipi & cogitari pro hoc statu nobis possunt, vt quæ modo abstraham à perfectione, quæ eiusmodi coniunctioni, & vniōi physice consopiti: siue naturalis, siue artificis materialis ad tem præsentem conuenit, quæ ratione materiæ quæ constat fore extremorum, quæ compingit, vel vnit, vnde artificialis coniunctionis in munere, & ratione formali coniungendi maior, minorque perfectio taxanda metienda quæ sit oportet indagare. Atque vt controu. de Incarnat. dum magnitudinem, & excellentiam hypostaticæ vniōis præceteris reliquis in formali hac ratione, & munere vniendi statuebamus: eo procul dubio perfectio maior in eo coagmentandi & coniungendi munere formali bituminis, vel ligamini artificialis stat, ac deprehenditur, quæ extrinsecus, quæ in coniunctionem localem arte facta necessa-

nam venire facit, eiusmodi coniunctionis inceptor de-
fuit, et repugnancia: liquidum enim inceptum, et re-
pugnancia vi vincit liginis, ac bituminis supple-
mentum in aliis facit facile ad localem coniunctionem ap-
pulpanda bituminis nam est: v.g. vel concauum comae
apertur, vel planum plano, ratifium glutinis opus habet,
non bitumina & vituius fortiori; alii. vel concauum con-
cauo, vel conuexum conuexto; puta dicitur thudinis co-
caus a tergo locis exaequat, coniunguntur et teneantur
conferuntur confunduntur, vix, quod satis fit virtutis coniunctio-
nis, in bitumine alioquo, quantumvis vituius repete-
tur. Hinc, cum adeo ad viationem physiciam repugna-
tia, Deus, quemque persona diuina, & creatura, etiam
nobilissima, & perfectissima, sint, & tamen viationis hy-
pocritae, nexti in admirabilem illam compositionem
Dei, & hominis Christi Domini venerit, ac teneatur,
maximam illam hypocritam viationem, summeque per-
fectam in muerit, ac ratione formalis nexus, ac viationis
eius concludere contr. & loco citati de Incarnatione,

3. Inde vero protracto ad identitatem difficulte, v. g. genus, perfectioris eius magnitudo inde omnino abstrahenda videtur physicæ, & tandem artificialis violentia, sua valetuti perfectior maior reputatur. Ac proinde, eo magis formaliter, perfectiorque rei identitas est, quo magis in conceptu suo ad valetutem inepta, atque rarius contingibilia prædicata ad physicam identitatem identice conueniunt, & adunat: eoque perfectiorum & perfectiorum fieri, quo plura, & plura eius conditionis prædicata identice coniungant. Summam verò summæ perfectam que plura eiusque generis prædicata, quam reliqua omnes inter identitates possibiles, & alias atque in ipsis identice incomponibilia, ita adunet: id quod inductione per omnia verum, & genera, & species facta vicerius probetur: quæ enim perfectioris physicæ, & metaphysicæ speciei sunt, & subinde earum entitates, & identitates sunt, quo prædicata in minus perfectis rerum speciebus identice incomponibilia ad identitatem realem, & physicam trahunt: videmus in specie substantiarum corporea species imperfectioris, prædicatum sensitiui identice cum aliis perfectioris sui prædicatis non posse coniungi: sicut neque in specie sensitiuarum substantiarum imperfectioris prædicatum rationis, que omnia in nobilioris speciei, & identitates substantiarum nempe homine coniunguntur, ideoque imperfectiorum specierum differentur: et prædicata poliuius singulorum à nobis explicaturus, videntur insensibilibus circumstantiis repugnantiæ continuationis eorum identice in specie inferiori denotetur: quam tamen in specie perfectiorum perfectioris entitatis & identitatis habent: omnino in homine: in quo & videntur prædicatum cum prædicato sensibilibus, & vtriusque cum prædicato rationali à aliis identice physicæ coniunctio daturatione cuius in philosophis Philoſophis nominatus est quia omnia prædicata que in mundo hoc visibilibus in specibus imperfectioribus terminantur, & identice in coniungibilia sunt perfectione entitatis, & identitatis physicæ lux identice in te coniungit, & adunat.

[illegible]

mittenda ad actus intelligendi, & amandi sit, absque physica potentia alterutrum a suis actibus distinctione Dei unitati, simplicitati, & identitati summa physica contradicente, & quæ necessarii inter eiusmodi potentias, actusque earum in creatis intercedit: id enim ob imperfectionem entitatis, & identitatis physica creaturæ potentiarum, & operationum eiusmodi in ipsis usu venit, non autem ex potentiarum, & actuum illorum conceptu, ut à creati entis, & ab alio, seu creaturæ prædicato abstrahit, & præscindit: ex eo enim quod potentia creata, & ab alio, ac vitalis intellectus, & voluntas immanenter operantur sit, actusque ipsarum creati, & ab alio immanenter etiam in potentia, ac proinde ab eadem potentia producendi: in potentia creata, cuiusque actu imperfectioribus vitalitatis absque actione physica potentia in actum, quare & absque physica virtutis distinctione esse nequeamus: utrumque in physicam identitatem coagmentati: in Deo autem ob perfectissimam, summamque identitatem divinam vera potentia, actusque vitalis identice inunguntur, absque contradictione: quin physica actus, & actiones (quæ sola distinctionem in creatis importat) nullatenus intercedat, ut docuimus tom. 1. de Deo vno controu. 2. d. 2. quæst. 1. sed intentionalis solum, vera quidem, ac minime ficta: quæ sola potentia, & actus physicam compatitur identitatem: Sed quavis hæc ita sunt (ut verè sunt) causæ, ac omnia contradicentia, quæ in Deo occurrere menti possunt, summe vitantur, ac perfectissima identitatis diuine præfatio audeas defendere: sed ea tantum, quæ ex misteris reuelatis contradictionem sonare videntur, & in creatis euius contingunt. Alioqui Deum esse, & non esse ratione admittes.

5. Ex hoc vero, quod postremo inuicimus de vera potentia vitali intellectus, & voluntas intentionali solum, non physica; quæ, & actus suos vitales, quibus physicam identificantur, ob esse eminentiale, ac summè perfectam Dei identitatem verè elicere Deum potest, difficultatem mysticæ libertatis Dei in volendo per prorsus Deo intrinseca adæquate constituitur perspicua est, & facili expedio: pater enim vitalitatem veram intentionalem voluntatis diuinæ, non esse ad physicè in se suos actus producos (quæ vitalitas creatæ potentie vitalis propria est, ac sine distinctione reali actus à potentia actus suos extra se non ponit) ac subinde illorum solum compatitur physicam identitatem: quo solum genere vitæ intentionalis purissimæ perfectissimæ, ac verè viuens Deus potest gaudere, ut citato loco controu. 2. ostendebamus: inde etiam conceptus verus contingentie actus voluntatis diuinæ essentialiter requiritur. Contra, Cum Dei voluntas in actu primo libera sit, eiusque actus, & exercitum sit in actu secundo liberum absque illa actus ipsius liberi, ac subinde Dei, cui physicè adæquate identificantur, physica defectibilitate saluatur, sola enim, vera quidem, sed intentionali solum defectibilitate: in qua linea tantummodo actiuitatis vitalis intentionalis voluntas alterutrum actum exercere potens est, vel omittit: neque, ut alterutro modo suam potestatem exercens, alicuius denuò atque extra suam physicam entitatem appositionem, vel amotionem physica opus habet.

6. Unde etiam facile constat: exercitum liberum Dei adæquate intrinsecum nullam contingentie atque defectibilitatis physicæ, & entitatis imperfectionem inuolueret, ob quam aliquid aliquo modo realiter à Deo diuersum ad libertatis volitionis Dei adæquatam constitutionem, & complementum debeat aduocare: constat tertio: quo pacto Deus, cuiusque voluntas libertate contradictionis, nec solum contrarietatis ad suos actus absque illa suæ entitatis, & perfectionis physicæ immutatione, cum purè omiserit, vel augmento, cum præ eius omissione actum positum elegerit, gaudet: sed neque metaphysicè, & (etià ad rem præsentem parui id referat) antior in perfectione euadet, cum postit se Deum voluntas exercet, quam cum purè omittit: quia tota Dei metaphysica bonitas, & perfectio in sola essentia metaphysica est: attributa verò reliqua non perfectiones physica, atque essentia bonitas, & perfectio identitatis physicæ iure se explicat, communicat, emicat pluries, & inuoluitur.

7. Denique constat quinto: malè à Doctoribus plebiscis volitionem necessariam Dei ita à libera distingui, ut illa indifferens ad liberam determinationem, seu volitionem Dei supponatur, quasi huius principium: tota enim indifferencia principij proximi ad liberam determinationem intentionalem volitionis diuinæ, in sola voluntate diuina est: ex qua, tanquam potentia vitali intentionali adæquata, è Deo ipso, ut primario obiecto specificatio adæquata, omniamor diuinus, cum sui, tum creaturarum, tanquam purè materialium obiectorum, quæ vult, & eo modo quo vult liberè euadit, ac simul Dei æternitate à Deo concipitur: aliarumque creaturarum, ac non harum, ut potuit, amor ex eadem æternitate nulla physica, & entitativa, sed intentionali motione conciperetur: quin vlla in amore Dei erga ipsum ad liberum erga creaturas præcedentia intercedat, sed solum in eorum obiectorum obiectiua intentionali motione, qua Deus, ut adæquate specificatum totius omni (quoad substantiam, & modum) amoris Dei eo modo, quo est, purè terminatiua ad alia præcedit: eo modo, quo specificatiua reliqua affectuum nostrorum (quæ eadem in nobis motiua formalia, & rationes, propter quas aliquid amamus, sunt) ad terminationem puram eorum amoris eiusdem, quem erga ipsa sollicitant, antecedunt. Nec obest scientiam Dei erga seipsum, suamque bonitatem priorem esse, quam erga creatura: ex se enim ut obiecto omniscientia formalis de se est representatio, & actualis expressio: quare, & pro priori ad cognitionem creaturarum infinito se Deus, & necessario amore prosequens, quin ad creaturas pro illo priori, nec dum exercere representatas, terminetur: etenim de præcedentia scientia Dei erga seipsum, priusquam ad extrinseca obiecta possibilia, quorum cognitione ad liberè erga illa amorem concipiendum ducitur Deus, idem, ac de amore dicendum est: nimirum præcedere Deum, ut obiectum specificatum, non autem ut terminatiuum ad obiecta extrinseca possibilia purè terminatiua, quæ ut talia nullum Dei decretum liberum antecedere supponunt: sed vno scientia intuitu, & quasi ictu, & Deum, & possibilia simul representari, quin scientia Dei de seipso ad scientiam possibilibus extrinsecorum vero, ac non ficto aliquo signo præcedat: ac proinde pro eodem signo necessarius sui amor, & liber amor erga creatura, quæ vult, simul, atque indiuisim concipitur.

DISPUTATIO IV.

De diuinarum volitionum diuersitate.

OLITIONVM & affectuum diuinorum nullam re ipsa diuersitatem esse ex dictis hæcenus, cum proximè tum antea sæpè perspicuum est, cum diuina volitio & amor è conceptu, & essentia sua infinitus simpliciter, non in genere, sed è genere suo, atque omniamor quoad substantiam, & modum, ut sæpè diximus, euadat: quare eius diuersitas quoad modum intentionaliter in sua obiecta tendendis, & nomina inde idem prolixus amor à nobis indita, examinanda restabit: & ea quidem, tam quatenus erga ipsum Deum quam, quatenus erga extrinseca obiecta versatur: nam in eo amoris stricti, gaudij, amicitij, & desiderij, intentionis, & electionis propriæ rationes inueniantur. Primò ergo de Dei erga seipsum amore: deinde de eo, quatenus erga creatura versatur, agendum est: & plura sanè quæ disputari hic poterant disputatione secunda sunt vel formaliter, & in terminis, vel virtualiter decisa.

QVÆSTIO I.

De affectibus quos erga seipsum amore suo exercet Deus.

¶ Vm Deus seipsum actu, & exercitè essentia sua, suaeque omnia absolute possideat, ac desiderium boni desiderati absentiam, seu possessionis negationem essentialiter importet; nullatenus desiderio aliquo erga se versari posse certissimum est: gaudij vero amore versari est Theologis cunctis indubitatum; quamvis nomen amoris, & gaudij etiam indecens aliquid, ac Deo indignum vniuersim importare Philosophi docuerint: de amore Aristot. 2. magorum moral. cap. 2. 1. sub init. & 2. econom. cap. 4. init. ex Homero eum autem, & alios reprehendit Dionys. de diuin. nomia. cap. 4. circa med. vocisque honestatem commendat, quam in honestis frequentioribus hominibus, Dissique gentium attributa saepe amoris turpitudine suspectam auribus, etiam tunc, fecerat: idcirco Origen. Prologo in Cantica amoris nomine eis libris, & aliis plerumque sacris pro infirmioribus omisso, dilectionis, & charitatis vocabulis fuisse illud suppletum. Gaudium etiam relegandum à Deo censuit Plato in Philebo, seu de summo bono; sed illud plane, quod passionem, & commotionem animi passioni tristitia, quam simul à Deo relegat aduersam. Admittendus igitur absque vilo metu in Deo amoris nomen est, vt Dionysius proxime ait: cum Ioann. 16. dicatur: Ipse enim Pater amat vos quia vos me amastis, & Petrus Ioann. 20. non semel nec illaudarus, nec impræmiarius Christo Domino respondit. Tu sis Dominus, quia amo te: gaudium vero eo nomine saepe Deo, & Christo in scripturis tribuitur; solus ergo Epicureorum grex Deos, quem suis vitis stupidum, ac insensatum volebant, amorem boni absolute, ac vniuersim, malique auersionem, odiumque negant, idcirco de gaudio Dei circa seipsum quaestio non est: quare nec de amoris circa seipsum praedicto generico, quod gaudium, & desiderium, tanquam eius species includunt; sed de amore, quem strictum vocant, quique speciem amoris à desiderio, & gaudio diuersim constituit: ac de gaudio ipso Dei erga seipsum: an propria amicitia sit, an vero sola concupiscentia.

CERTAMEN I.

De amore stricto difficultatis scopus & Doctorum sententia.

¶ DE diuina bonitate, ac Deo, vt obiectum quod amatur praesens, est difficultas: nam de amore Dei, qua vnus persona in alia, seu aliis diuinis complacet ob infinitam cuiusque bonitatem, & perfectionem directè ad amorem amicitiae spectante alia est difficultas: de qua obiter dicemus nihilominus, dum aduersationem in praesentis difficultatis decisione fundamentis occurramus: in praesenti igitur difficultate dupliciter procedi potest, & discuti. Primo absolute absque aliqua suppositione, quod scilicet amor strictus dictus specie à gaudio, & desiderio distinctus absolute possibilis sit, de factoque in nostris affectibus & voluntatibus creatis detur: si enim neque creatus amor specificè à desiderio, & gaudio diuersus dari posset: cum tamen facilius in creatis status boni ab absentia, & praesentia, siue sui possessione praecedentis (in quo speciem illam tertiam amoris stricti constituunt Scholastici) percipi possit: citius, certiusque in Deo, in quo bonum inuincibilem à possessione, praesentiaque actuali sui praesens

conspici nequit, species illa amoris stricti erit deneganda. Secundo potest disputari quaestio suppositione facta, quod species illa amoris stricti à gaudio, & desiderio diuersa, non repugnet, ac de facto in nostris creatis affectibus inueniatur. Primo illo sensu eam disputant, negantque Aureolus in 1. d. 1. q. 2. art. 1. prop. 1. & d. 4. q. 1. art. 2. colum. 1. contra quem latè Capreol. d. 1. quest. 1. art. 3. init. & d. 4. q. 9. vn. art. 1. colum. penult. ad argum. cont. conclus. 9. Secundo vero sensu ex hypothese, quod eiusmodi amoris stricti species à desiderio, & gaudio diuersa non repugnet, de factoque in nostris creatis affectibus reperitur praesentem quaestionem versant Theologi reliqui, praesertim non admodum antiqui, & huiusce saeculi Recentiores: quorum praesentem speciem hanc amoris stricti in Deo admittunt discursus, & sentiendi modi diuersi sunt, ac summam in primis recensendi.

1. Ratio autem difficultatis contra affirmatiuam sententiam ex hypothese dicta proponenda in primis est: quid eius auctores discurrent, planius percipiamus. Tota verò difficultas est: Dei bonitatem acquirant posse à sui existentia actualitate, & identica possessione verè praecedere. Tum: quia essentia sua Deus, omniaque diuina actu, & exercitè essentia sua physice sunt. Tum etiam: quia diuina bonitas, & perfectio infinita simpliciter & genere, & conceptu suo, vt de diuinis omnibus diximus, est: ac proinde existentiam, praesentiam, & possessionem, quae bonitates, siue, vt ita dicam, partes bonitatis essent, ni essentialiter, metaphysice etiam, in bonitate, & perfectione Dei clauderentur continent: vel potius bonitas, & perfectio diuina, etiam formaliter sunt: ergo acquiri Deus se bonum, siue ob suam bonitatem, & perfectionem amans, quin se amet ob illam, vt existentem exercitè, & actu in seipso, atque à se identice possidem: atqui amor omnis de bono, seu bonitate possessa, vt possessa est, gaudium, & delectatio strictissime, & propinquinissime autem amor strictus, qui nec in rem, vt absentemque possessionem fieri potest, vt distincta sub genere amoris & condistincta à gaudio, & desiderio species sit, ac spectet ex parte obiecti motum atque specificationem habere ergo admittit etiam in affectibus creatis specie amoris stricti, à desiderio, & gaudio diuersa, amor strictus in Deo admitti nequit.

2. Hoc argumentum (quod à se inuentum motu citando loco gloriatur Martinus Albiz, multisque repletis propriis auctum) euellit primus citandus Valentinus Herize suaeque difficultate multorum subtilium & profundorum Recentiorum ingenia torfit, atque ex multis saeculis tumulatam apud Scholasticos scriptores quaestionem nostro hoc saeculo exhumauit, & celebrem reddidit difficile ex eorum solum fide, non autem ex proprio sensu, ait Recentior exoticus, vt ingenij eius singularitas, non solum in sentiendo, quod nullus, sed & in non sentiendo, quod omnes, proderetur. An vero argumenti huius ictum iure non sentiat infans ex doctrina peculiari, qua illud eleuare contendit apparet. Stant ergo pro affirmante sententia Capreolus & Antonius Perez citati, Ruiz de Montoya d. 12. sectione 1. Puente Hurtado manuscripto de voluntate Dei, Quins d. 68. sect. 3. atque apud ipsos ignominati alii Recentiores, estque nunc sententia plurium; citantur pro eadem sententia ex antiquis Theologis alii, praesertim S. Thomae locis pluribus, & ex doctrina Aristotelis eam deducere contendunt citati Doctores; eorum tamen doctrinam, & testimoniis genuina, vt reor interpretatione, fieri facit certam. 2. solus ergo ex non admodum recentibus stat me indice Soarez expressè libro 3. de attribut. positia cap. 6. num. 7.

3. Communis modus satisfaciendi praefato argumento, atque affirmatiuam sententiam ex hypothese facta à ratione fundandi est: quia, licet Deo eius bonitas vera ac non in ipso ficta non nisi actu praesens, ipique identice possessa, siue, vt sui ipsius actualis & exercitè possessio, sit: nec, nisi fictitia, bonitas ab actualitate praecedens tribui Deo queat; quare neque à Deo in seipso cognosci, vt argumentum factum, assumit, est: ergo etiam dicitur possessio ipsa bona seu bonitas est: ergo est in Deo motum amoris stricti erga seipsum, ac subinde

non solum gaudium, & generale prædicatum amoris in eo includitur: sed etiam strictus amor specie à gaudio diversus consequentia probatur: quia gaudij huius stricti obiectum speciale motuum, & specificatum est bonum, seu bonitas particularis; nec solum genericè sumpta, quæ talis: atqui Deus, cuiusque bonitas vt possessa, immò possessio ipsa bona, & bonitas particularis est: ergo in Deo bonitas, vt possessa immò & possessio ipsa est obiectum amoris stricti speciale: quare & amore stricto, est re ipsa identificato cum gaudio, amabitur: immò non ita amari non poterit, cum possessio ipsa de qua Deus gaudet essentialiter bona sit, & quia bona ametur. Quod fecus in bonitatibus creatis, bonitque quæ talibus contingit: quorum possessio, nec bonitas, nec amatum bonum clientia sua est: sed quid ab ea v. g. à sanitate, honore diversum: quare sanitatem, quia bona est strictè amamus, de cuiusque possessione gaudemus, quia, per illam vitam sanitatem possidemus. Ita respondit primus argumentum factum, & itaque assumptæ conclusionis probationem à ratione simul dedit Pater Puente Hurtado, ex quo Quirós, & Recentiores nostri Castellani, & Tolosanique.

7. Equidem acutior, strictiorque solutio, & probatio est, quam illa à nostro Ruiz adhibita: quia conuenit existentiam actualem, & possessionem sui, bonitque suæ in Deo formaliter, & à conceptu suo bonitatem, bonamque formaliter non esse, magis, quam Dei veritas, immensitas, bonitates formales, seu bona formaliter, & substantiæ à conceptu suo sunt, sed solum adiectiue metaphysicè: sicut, cum Deus perfectio- nem, & veritatem suam amat, non tamen, quæ veritatem formaliter amat (sic enim solum à scientia attingitur) sed solum materialiter, vt bonitatis diuinæ subiecta: iude vero in gaudio, quod de bono possessio, seu bonitatis suæ possessione est, est amoris genericè sumpti ratio formaliter sit: non autem amoris stricti gaudio ipsi identificati, qui in bonitatem particularem Dei, quæ rationem, siue bonum Dei substantiue metaphysicè, siue formaliter, quæ tale, ex specie sua fertur: est respectus hic tendentis in Dei bonitatem, seu Deum formaliter substantiue metaphysicè bonum gaudio ipsi de se possessio identificatus, ac proinde strictus sui ipsius amor repetitur. In hanc rationem, & argumenti solutionem recitat Recentiorum aliorum solutio, cuius alij meminerunt, postquam verosimiliter satis fulcitur ex doctrina verosimiliori nobis, quæ contrarij, & controuersæ Trinitatis d. 6. §. 3. nullum diuinum prædicatum præter essentialitatem à formali suo conceptu existere, esse veritatem, siue ens substantiuum neutrum metaphysicè: sed solum adiectiue metaphysicè, iure physice identitatis cum essentiali, seu prædicato entis à se quo illam metaphysicè constituitur: siquidem actualitas essendi in linea entis, & essendi solummodo est: non autem in lineis, aliorum prædicatorum attributuum: cuiusmodi bonitas, & bonum in Deo censentur: quare bonitas, bonumque substantiue Dei formaliter: quæ tale, diuersum quid ab eius actualitate essendi in Deo & possessione eius est.

8. Verum solutio hæc, & ratio secunda præclusa argumentum ipso, cui respondet, omnino est: cum in eo bene ponatur actualitatem essendi in Deo de conceptu essentiali bonitatis Dei, atque ipsius, quæ boni formaliter substantiue esse. Maxime in ita respondentium, & de reliquorum (nobis & aliquot antiquorum exceptis) sententia: qui prædicatum entis omnia diuina prædicata de pro personarum numero multiplicari: cum autem omnis entis diuini ratio sit ratio entis à se, ac proinde actualis exercitium à conceptu suo essendi, siue essentialiter, siue attributualiter, in bonitate ipsa, est attributum formaliter sit, ratio formalis possessionis actualis Dei includitur: immò, & in actualitate essendi, seu possessione ipsa bonitatis diuinæ ratio, vt iam contra meumque solutionem, & rationem urgebo: unde conclusio prædicati entis à se à conceptibus attributuum, & personarum formaliter metaphysicè sumptorum rationem, & solutionem suam confirmare non possent: cum doctrinam nostram non respiciunt modo, sed flammantur, & tanquam exorticiam, temerariam pa-

rumque tutam (est immerito vt citato loco de Trinitate ab authoritate ratione, & communium principiorum consequentia ostendimus) exhortent. Secundò vt citata d. 6. de Trinit. q. 2. & 3. ostendimus, veritas, bonitasque diuina prædicatum entis à se, non solum in se formaliter claudit, sed ipsi formaliter metaphysicè est: solaque nominis diuersitas alterutrum, quoad intrinsecum ipsis, & metaphysicè, considerati, & inter se, & ab essentia diuina metaphysica est: quare doctrina nostra de exclusionem formali metaphysica prædicati entis à se prædicatis attributualibus, & personarum diuinis rationem, & solutionem hanc secundam inuare minime potest.

7. Impugnatur ergo solutio prima: quia iuxta eam amor nullus Dei præcludit, adhuc formaliter metaphysicè siue præcensione solum formali, siue etiam obiectiua (quod nihil ad rem facit præsentem) ab actuali, & exercita existentia, assistentia, possessione bonitatis suæ, siue à summo bono possessio vt possessio: ergo omnis amor Dei erga seipsum ex parte obiecti sui formalis & specificatiui, est motus voluntatis in Deum ex motione formali intentionali obiectiua à bonitate Dei summoque ipsius bono possessio vt possessio: atqui omnis amor Dei erga seipsum, qui est motus voluntatis in Deum ex motione intentionali formalis obiectiua à bonitate Dei summoque eius bono possessio, quæ possessio tanquam à ratione formali obiectiua & specificatiua, est formalissimè gaudium solum, essentia sua distinctum, & pugnant metaphysicè cum amore stricto, non minus, quam sub genere animalis rationale, seu homo cum irrationali, & bruto repugnent: ergo omnis motus voluntatis Dei, erga ipsum Deum gaudium solummodo est non amor strictus: item in Deo non est vlla ratio bonitatis motiua formaliter intentionaliter affectus alicuius erga ipsum, quæ formaliter præcindat ab actualitate essendi in Deo, siue à sui possessione per te: ergo non est specificatum, aut motiua alterius affectus Dei in seipsum distinctum formaliter adhuc in ratione mouendi, & specificandi à motiui gaudij. Patet: quia vbi eadem formalissimè, etiam metaphysicè, ratio specificatiua, & motiua intentionaliter voluntatis est repugnat duplicem esse: ergo non potest esse affectus seu motus voluntatis Dei in seipsum, qui gaudium formalissimè ex specie sua non sit, sed ab eo specie diuersus, vt est strictus amor: quia eiusdem omnino formalis motui, & specificatiui, formaliter etiam, & metaphysicè eiusdem nequit esse in Deo, vbi cetera eadem sunt duplex specie diuersus affectus: confirmatur, & impugnatur tertio ea solutio, quæ circa ens à se diuinum actum, & exercitum, seu existentiam, nequit duplex specie diuersus metaphysicè actus intellectus diuini assignari: quia idemmet formalissimus conceptus entis à se, seu diuini est entis actualitas, & exercitium actuale essendi quoad formalitatem & statum: quare respectu sui ipsius scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis nequit Deus habere: sed visionis, cuius specificatum actualitas absolute existendi, siue ens actuale, est ratio entis in Deo primarij & principalissimi sit: atqui per te ratio bonitatis diuinæ summi- que boni formalissimè, & essentialiter metaphysicè est eius bonitatis actualitas in Deo, & possessio seu sum- mum bonum possessum, quin vnum ab alio in tua hac solutione, & ratione, adhuc formaliter metaphysicè, diuidatur: ergo, est in eo inseparabili formali conceptu bonitatem, & bonum, vt quid diuersum à sui possessione, & actualitate essendi in Deo includi nobis sonet: cum tamen idemmet conceptus, ac prorsus obiecti gaudij sit, solum gaudium, nusquamque amor strictus in Deo erit.

8. Quartò impugnatur solutio eadem: quia ex hac doctrina (vt bene infert Antonius Perez) omnis actus charitatis creaturæ rationalis in Deum, quo, siue in via siue in patria de bonis Dei possessis ab ipso, quia ab ipso possessis, ex ipsius complacentia lateret, non gaudium purum charitatis, vt ab omnibus Doctoribus hæcenus habitum, & affectum est, sed etiam amor strictus necessario erit ex duplicique specie amoris, nempe gaudij & amoris stricti semper constabit. Quod in creatis affectibus hi Doctores merito negant: consequentia patet: quia gaudium illud de Dei bonis quia possessis, ab ipso nequit in creaturæ rationalis charitate non esse gaudium.

E. G. A.
Dati
Ita.

dum de illis bonis, & possessione ipsorum à Deo dilecto: quia tam bona, quam possessio eorum bona Deo sunt: sicut neque gaudium Dei de eisdem à se possessis, possessioneque eorum, nisi, quia bona ipsi sunt, cum bona sua, tum eorum possessio, esse potest: ergo, si ex hoc respectu affectus Dei erga se, & bona sua à se possessa: quia bona, datur species amoris stricti cum specie gaudii idemificata, etiam in gaudio creaturæ rationalis de bonis Dei ab ipso possessis, qua possessis duplex illa species amoris, nempe amoris stricti, & gaudii necessitate identificata reperitur. Quinto demum impugnatur eadem solutio detecta, atque in apertum deducta æquiuocatione, cui innititur, tam ipsa, quam secunda alia solutio memorata, & ferè reliquæ omnes solutiones Doctorum affirmatiuæ sententiæ: ex eo enim, quod in bonitatem Dei essentia sua actuali existentem in Deo, ab ipsoque possessionem, atque eius possessionem nequeat non affectus Dei non ferri; quia bona sunt, obiectum proprium amoris stricti necessario tangi ab omni affectu Dei erga seipsum, ac proinde gaudio de bonis à se possessis amorem strictum contineri: in quo tantis tamque subtilibus Doctoribus indigna æquiuocatio, & paralolismus continetur: siquidem non posse affectum Dei vllum ferri in bona à se possessa, qua possessa, nisi qua bona, & ipsa, & possessio Deo sunt, ideo est: quia ratio formalis, & sub qua profectus manifeste non posse expresso respectu ad ipsam speciem aliquam amoris, seu affectus constitui: nam ratio, seu tendentia communis omni affectui & amoris, nequit speciem aliquam amoris constituere, & ab aliis eius speciebus distinguere: aliqui impliciter illius speciei propria, ac non propria illius, sed relictis communis esse admittebantur. Rursus id, a quo species aliqua affectus, seu amoris alicuius, nequit ex specie, & essentia sua abstrahere, & præcindere, quia metaphysicè per se, nequit esse speciale constitutum speciei alterius: vel enim erit prædicatum commune speciei vtriusque, ac proinde neutrius speciei constitutum speciale, vel erit speciale, & differentialis ratio constitutiva speciei affectus, & amoris illius, cui subinde repugnauit esse speciale constitutum speciei alterius: atqui species affectus, & amoris gaudii constituta à specie altera amoris stricti, nequit abstrahere ac præcindere à tendentia in bonum possessum, cuiusque possessionem, qua bona, & quia bona sunt, quoniam gaudium, adhuc metaphysicè, esse definat: ergo eiusmodi tendentia in illa, quia bona, nequit speciem amoris stricti distinctam à gaudio constituere: sed erit ut dixi tendentia communis, & genericæ omni amoris, & affectui, qui bonitatem obiecti, tanquam rationem formalem, & sub qua, illud profectus habent ac respiciunt: quia volunt in nullum obiectum nisi ob bonitatem in eo repperit tanquam rationem formalem, sub qua, & qua bonum ferri potest. Denique ex ratione nec desiderium, quod amor strictus simul non sit, poterit esse.

9. Atque hæc sanè rationes acque secundam solutionem impugnant: etenim in conceptu bonitatis diuinæ, quicquid illam ab essentia, & eue à se actu, & conceptu essentiali suo exercere existente formaliter diuidas, tamen in linea entis attributalis essentia sua formali attributali, exercere est ens actu, & in Deo existens: quare nequit obiectum, & intentionaliter mouere ad vllum Dei affectum erga seipsum, quin formaliter moueat, ut actu existens in Deo, atque ab eo possessum, cum imprecedibilis formaliter sit bonitas seu bonum diuinum à sua actuali possessione, siue à bono diuino, ut possessio (quod gaudii obiectum tantummodo est) ut ad amorem strictum specie à gaudio distinctum mouere queat eumve specificare: sed eorum sententia de entis à se per attributa omnia formali transcendentia omittit, demus bonitatis conceptum à possessione formaliter diuersum, & præcillum in Deo pro ipso statu, quouique in eam bonitatem, seu bonum ut suum, & diuinum ferri: nam ut suum & diuinum seu Dei iam dicere possessionem identitatis cum ipso Deo: ergo quatenus in illud bonum tenderet præcillum ab identitate cum ipso, cuiusque per eam possessionem, nec diuini boni nec ratione diuinæ bonita-

tis nec tandem in seipsum amor Dei ex complacencia sui foret: ergo, ut Dei amor ob diuinam bonitatem exercitatus in eius voluntate intelligatur: opus est, ut conceptus possessionis summi illius boni, & bonitatis diuinæ, erit ab ea formaliter diuersus, expectetur: quod solum gaudium, non autem amor strictus expectat. Rursus: ut ex sui complacencia bonitatem suam Deus amet, oportet prius saltem ratione in se sibi complacere ob suam infinitatem bonitatis, quam de facto habet, atque identicè formaliter possidet: neque enim complacere nobis in aliquo possumus, ad bonitatem solummodo possibilem ipsi, atque à possessione eius præcedentem, sed posituè habitam ab illo: eique actualement: ergo nequit illius amor posterius ratione in illam bonitatem Dei ut præcedentem à possessione, quam ipsemet essentialiter supponit, & in quam fertur, ferri, & terminari: ergo neque potest esse amor strictus, qui in eam, ut formaliter saltem, seu quoad statum, à possessione sua præcedentem essentialiter fertur, non ut possessionem sed putum gaudium, quod bonitatis possessionem supponit. Alias vtriusque solutionis impugnationes dabimus certamine secundo inter probandum duas primas conclusiones.

10. Venio ad solutiones duas præfati Recentioris alteram antiquiorem, quam 6. loco recenset num. 79. Nempe gaudium essentia sua supponere existentia, & possessionis boni, in quod fertur, cognitionem: sicut desiderium cognitionem absentia boni supponit: amorem vero strictum neque cognitionem absentia, vel presentia boni, in quod fertur supponere: Dei autem amor de se, siuque bonitatis, summoque bono, cum à se etiam virtualiter intrinsecè, in huius sententia sit, erit à cognitione existentia sit, illam tamen non supponit: ac proinde gaudium Dei de se, siuque bonitate amor strictum erit quia negatue præcedit à cognitione existentia, cum non præsupponit: sicut creatus amor strictus præcedit posituè in cognitione, quam supponit, præcedente posituè bonum ab existentia, & absentia boni, quod prosequitur. Sed primo: doctrina huius (prioris) verè tandem non acquiescit. Maxime: quia à declaratione amoris stricti à Philosophis tradita recedit: tum quoniam secundam excogitauit solutionem, in qua quærit nescio an meliorem. Secundo: quia eodem discursu huius Deo desiderium posset: quia, cum nulla cognitio ad Dei erga se amorem, tanquam ad quid posterius supponatur, neque existentia, seu præsentia, neque præcilla bonitatis eius ab existentia præcedit Dei erga se amor: sicut desiderium creaturæ positua cognitione boni absentia ab eius existentia, & præcilla præcedit: quare eadem proprietate, & ratione desiderium Dei erga se, quia amor strictus admittitur. Hæc ratio potest fieri ut suam hanc cogitationem Recentior iste improbatum sunt autem eius rationes hæc quam priores: eorum dem ex ratione amor strictus Dei erga seipsum desiderat, gaudium Dei de se, siuque bonitate (quod nemo habetum Deo negatur) proprietate sermonis à Deo relegatur. Secundo, cum admittat Dei affectum erga seipsum necessario à cognitione positua bonitatis suæ ac summi boni ut possit, dirigi, ac procedere: id satis est, neque amplius requiritur, ut gaudium proprium, ac non strictum amor sit: quod enim physica causalitate à cognitione illa procedat, sitque physica, & proprie natura causæ di cognitione posterior, opus non est, adhuc in causam affectibus, ad quos cognitiones, quibus diriguntur causæ influentes physice non sunt, sed solum intentionales conditiones: & maxime in Deo, cuius intentionales actus causari physice ab ipso nequeunt ratione identitatis omnimodæ physice, & realis cum ipso: quare actuum diuinorum, quasi specificè diuersitas, gaudii amoris stricti, & desiderij, ut in eo admitti debent, vel ab eo repellit, directio solum cognitionis necessitate ad affectum à Deo consequendum attendenda est, non autem physice eius cognitionis in illum influxus, naturæque physice prioris quæ, vt potest omnium sententia, atque ex terminis ipsis impossibilis, à nullo Theologo ad proprietatem affectuum diuinorum tam erga seipsum quam creaturas curata fuit, neque attendit. Denique prædicatum entis à se, tan essentialis quam attributale (si diuersum ab illo in attributis diuinis admittatur) potentia vel cogitatio

tionis diuinæ reali virtuali ad suos actus, siue intellectus, siue voluntatis actiuitate nemo Theologorum vique ad Recentiorum istum pendere voluit, aut fecit. Nemo vquâ existentiam, cum quibus ille disputat, de reali virtuali physica actiuitate, & prioritate naturæ cognitionis diuinæ ad voluntatis Dei actus, siue necessarium, siue contingentem ac liberum: etsi enim potentia hæc, & actiuitate reali virtuali Theologicas disputationes solis vocibus, magis partem inutiliter transigant, ac replent, eam tamen prædicato entis à se, siue essentiali, siue attributi diuino, etiam admissam, nullatenus obesse vtrinq; disputantes supponunt: sed vt sepe notauimus singulare hoc ingenium, nihil quantumvis in Theologia statum fixumque, non mouit.

11. Postrema Recentioris huius solutio, & pro amore stricto Dei erga seipsum ratio primo loco ab ipso posita & explicata n. 58. ad 63. includit, & qua non solum ipse quiescit, sed argumentum contra amorem strictum Dei erga se quiescere pacatissime putauit ea esse de ratione amoris stricti iuxta Aristot. 1. Rhetor. c. 11. lib. 2. c. 4. sub init. 8. Ethic. c. 2. init. dicentem. *Amare est velle alicui, quia bona sunt illius, non sui gratia, quoniamque actiuitas esse quantum potest.* Itaque ait de ratione essentiali amoris stricti esse actiuitatem bonorum eius, cui & qua ipsi amamus; non tantum effectiuiam, & veram sed affectiuiam, quæ vel effectiua re ipsa sit, vel vmbatica, quæ vult stricte amans bonum illam efficiendi id in sua potestate efficit, quamvis in ea non sit, quæ ita actiuium esse Dei amorem erga ipsum. Tunc quia esse ipsum, & bona diuina in Deo realiter formaliter in Deo efficiet physicè Deus, vt eius amoris, si posset: tum, quia, cum non distinguatur, adhuc virtualiter, Dei amor ab eius essentia, sicut hæc à se, ita, & ab amore effectiui esse principium virtuale gaudij, & delectationis, etsi non desiderij: quod erga sua, & seipsum Dei amor repugnat, quod amoris stricti proprium esse Augustinus docet 1. de ciuit. c. 7. de delectatione; & gaudium creato rationem cum amore suo identificari repugnare notat, quia implicat gaudium creatum virtute sui poni, & existere: verum non adeo pacate potest, vt putat, quiescere in hac solutione Recentior iste. Mirro ea solutione ab amoris stricti recepta à disputantibus Theologis, & Philosophis definitione recedere. Secundo sui valde est immemor: Neque enim vidimus ex ipso n. 60. cognitionem vllam, etiam à qua est amor quivis diuinus, supponi naturæ, adhuc virtualiter, virtutis eius existere amorem aliquem in Deo: & tamen id concedit amoris necessario respectu gaudij necessarii Dei de seipso: & id quidem, quia iste amor creatus non est, quare à se debet esse, quoniam virtuale aliquod sui principium possit supponere; atqui gaudium Dei amor absolute est: & à seipso non potest supponere affectum alium amoris, vt sui principium virtuale, siue, cuius virtute existat: quod si dicas gaudium ipsum formaliter qua tale esse sui ipsius virtuale principium, vt videris in immutabilitate non amor strictus, sed gaudium ipsum formaliter, qua tale, sui ipsius virtuale principium, & actiuium erit. & gaudium formaliter, qua talis definitio tua amoris stricti ab ipso specie diuersi conueniet, vicio definitionis aperissimo: nec amorem strictum formaliter, sed solum gaudium de seipso in Deo admittes, contra id, quod intendit, scilicet, quidem est in eadem indiuisibili, etiam metaphysicè, formalitate rationem principij virtualis respectu sui ipsius mentem aliquam posse percipere.

12. Tertiò illud esse à se diuinum, non solum negationem essendi ab alio dicit, sed etiam à seipso, tanquam à principio vero: idemque valet, atque essentia sua, siue seipso, tam physice quam metaphysicè, & formaliter esse, & existere; addita vero est præpositio à se vt excluderetur habere illud esse diuinum aliquod principium extraneum quod est conceptus actualiter essendi non repugnat: quare in mirum alicuius posset is error obrepere, vt de suis Diis Ethnicis Philosophi plures cogitarunt, ipsi Patres, & Matres designantes idem sui ipsius verum principium reale aliquo vero sensu esse adeo ex ipsa terminorum aptitudine repugnat, vt in nullius sanam mentem possit venire: quare illa præpositio à dum ens à se Deum esse Theologi definitur occasione fore, vt aliquis non stupidas resanas ob illam rationem veri principij in eam à se Deo respectu sui ipsius inquireret, aut cogitaret (necum assereret) iure non timerunt: Quarto: *Christoph. de Origa, de Deo vno, Tomus II.*

explosimus sæpe à Deo omnem rationem principij realis virtualis, respectu alicuius intrinseci prædicati. Quintò: hoc admissio, in Deo, eiusque gaudij, non apparet, vnde id ipsum gaudij creato repugnare posset, maxime, cum ad illud in Deo admittendum nihil mysteriorum Dei reuelatorum, adhuc apparenter, nos cogat: Sextò: quia per te ad rationem stricti amoris satis est vmbatica tua potestas, & fictitia faciendi, quæ non potest ex hypotesi impossibili, quod posset: quod in gaudio creato respectu sui ipsius æquæ, atque in diuino gaudio reperitur. Septimò: vmbatica hæc potestas actiua ad actiuitatem, quam in amoris stricti essentia contineri, ex textu Aristotelis probat, insufficiens conuincitur: cum amor de quo ibi Aristoteles actiuius *eorum dicatur quantum potest*: non potest autem quod vmbaticè solum, & chimericè potest. Octauo ex textu ipso constat amorem strictum, vt hic interpretatur, esse, *velle bona alicui, illius, non autem sui*, siue amantis gratia: ergo repugnat dari in amore alicuius, ac subinde Dei, erga seipsum rationem amoris stricti: siquidem quovis erga seipsum amore non alterius, sed sui gratia bona sua sibi velle necessarium est. Notio textus huius sententiam Recentior hic assequutus non fuit: vt ex genuina eius, & similium, Philosophorum, Patrum, & Sancti Thomæ explicatione, certamine tercio, conclusione secunda quam conclusionem tercia dabimus, aperte constabit. Teneo discursum, & calanum: hæc enim plus satis sunt, vt appareat, quibus fundamentis nitatur.

CERTAMEN II.

Negatiua sententia duplici conclusione statuta.

1. **A**mor strictus Dei erga seipsum absolute, nulla facta hypotesi, repugnat in sensu huius questionis communi. Dixi in sensu communi huius questionis: quæ solum apud Doctores est de amore stricto Dei erga se, bonaque sua, vt obiectum quod amatur. Hæc conclusio est expressa Aureoli locis citatis certamine primo, numero primo. Ratio est: quia amor strictus, vt à gaudio, & desiderio specie differt, hoc sensu tendit in bonum, vt obiectum, quod secundum prædicata essentialia consideratum, siue, vt à præsentia, & possessione absentiaque, & negatione præsentia, vel possessionis præcindit, secundum statum præcium possibilitatis, & non repugantiæ essendi, & existendi: atqui in nullum bonum secundum eum statum voluntas ferri aliquo affectu potest: ergo omnis affectus voluntatis in bonum, vt obiectum: quod, vt à præsentia, & possessione, & absentia, & negatione possessionis præcindit, estque in præcisè possibilitatis statu, absolute repugnat; atqui amor strictus affectus voluntatis erga bonum ita præcium esse, iuxta aduersarios, omnino debet: omnis ergo amor strictus absolute: quare, & diuinus erga sua intrinseca bona, vt obiectum quod prorsus repugnat. Minor primi syllogismi (ex qua reliqua pendunt, atque inoffense currunt) probata abundè à nobis est d. 2. questione secunda, certamine tercio à numero tercio: quia bonum pro eo statu absolute non est, neque absolute bonum est: sed solum, & esse, & bonum esse potest: quare implicat voluntatem in ipsum secundum eum statum absolute, siue affectu aliquo absolute ferri. Euationes argumento tentatas, & quæ tentari posse videntur, ibi præclari, reclusi instantis, quæ ex obiectiua veritate possibilitatis sufficienti pro eo statu, vt in ea, pro illo etiam, scientia simplicis intelligentiæ absolute ferri possit.

2. Confirmatur: quia, nisi in rebus præcisè possibilitatis veritas alia obiecta actualis, & absolute compositionis subiecti cum prædicato esset, ad quam Dei scientia terminari posset, solaque entitativa physica entitas, & existentia posset scientiam, & cognitionem absolute

N tati

socios ab hac expedit difficultate: cum nihil Deo intrinsecum præter necessariam volitionem, & entitatem essentia sua actuaalem, & præsentem Dei in eius liberis actibus ab ipsis admittatur: sed totam contingentiam & defectibilitatem: quare, & possibilitatis præcisiue conceptum ad quem amor Dei strictus terminari posset, in creata extrinseca connotata reiciatur: quare quatenus diuinus actuum suorum liberorum amor ad id, quod Deo intrinsecum in illis est, vel illi in Deo habent, tendit, Deique ipsius amor est, ad nihil, quod necessario existens actu, & essentia sua præcisiue non sit, sed possibile præcisiue, tradit: ac proinde nequidam actus etiam suos liberos amat Deus quatenus alicuius secum identificati, ac proinde amor Dei, & amor sui est, amor strictus esse nequit adhuc ex suppositione, in qua conclusio secunda procedit: in ea vero suppositione constituentes actus liberos Dei adæquate per Deo intrinseca, ipsique identificata, vt nos constituitur, difficultate proposita in secunda hac conclusionem vexandi videntur: maxime antecessores nostri, qui realem physicam contingentiam, & defectibilitatem actuum liberorum, qua talium, realemque physicam potentiam indifferentem voluntatis diuinæ ad eos apponendos physicæ, vel non apponendos recognouerunt, necessitatemque, & essentialiter requisitas ad diuinorum actuum libertatem in actu exercito, & secundo, & voluntatis diuinæ in actu primo constituendam, & tuendam reputant: ij enim omnes eo modo, quo physicam realem defectibilitatem actuum liberorum Deo prolixius identificatum recognoscunt, in Deo ipso, cui omnino identificantur, eam debent vt d. 3. quæst. vlt. ostendimus, fieri: quare, & eo modo conceptum præcisiue possibilitatis Deo intrinsecum, & ad quem amor strictus in suppositione facta terminari queat, & terminetur.

6. Nos vero non adeo aperte præfata premit difficultatem. Diximus enim citata quæst. actuum liberorum Dei contingentiam, & defectibilitatem, indifferentemque voluntatis diuinæ potentiam ad eos eliciendos, vel omittendos, et si vera, ac non ficta illorum defectibilitas, & minus indifferens potestas sit, physicam, tamen neutram esse: sed solummodo intentionalem, & quæ proinde cum Dei, & ipsorum actuum physica, & entitatis necessitate, & essentiali actualitate physicæ essendi, atque physica defectibilitate, quibus prius identificantur, amice, ac sine vlla repugnantia conueniant: cum autem præcisiue possibilitas sit ad physicæ entitatis existendum, vel non existendum, eorum solum esse potest, quæ physicam habent defectibilitatem, possuntque essentia sua physicæ entitati esse, vel non esse, ac proinde eorum essentia ab utroque præcindit, atque statum præcisiue possibilitatis possunt sortiri: non autem actuum liberorum Dei ipsi adæquate identificatorum, quæ intentionalem solum defectibilitatem habent: non autem physicam, & physicæ entitatiueque à Dei voluntate apponantur, vel non apponantur, in seque physicæ entitatis sunt, vel non sunt: quia absque vlla physica productione à voluntate Dei eliciuntur pure intentionales, sicuti necessarii reliqui actus diuini intellectus, & voluntatis, atque abiq; vlt. entitatis physice diuinæ augmento sunt, & abiq; eisdem entitatis diminutione non sunt, cum omittuntur sola intentionali ipsorum elicientia, aut omissione vel positione aut defectu: quia aliquid entitatis, & esse physice Dei necessarii (quo solo physicæ entitatis sunt, & existunt) alterutro casu, vel crescat, vel decreseat, vt ea quæst. vlt. cert. 10. fuse explicauimus, & quantum mysterium libertatis diuinæ pro hoc statu permittit, à cæmentis fundauimus. At inquit: defectibilitas illa pure intentionalis vera, ac non ficta defectibilitas per te est: ergo dicit præcisiue ab esse actuali, vel non esse actuali intentionali, vt patet: ergo, et si intentionali, ac non physicæ, dicit conceptum verum possibilitatis præcisiue eorum actuum in linea intentionali quem proinde amore stricto Deus erga seipsum, cui illi adæquate identificantur, feratur: Respondetur defectibilitatem illam intentionalem veram esse ac non fictam, aut conceptu suo non continere bonitatem, sicuti neque entitatem neque esse bonam substantiue, sed adiectiue solum, adhuc metaphysicæ, quatenus iure identitatis cum essentia bonitate, & entitate ens, & bonum actuum illorum defectibilitas intentionalis,

Corisoph. de Origine, de Deo Vno. Tomus II.

inmò, & actus ipsi sunt: identitas autem eorum cum essentia de facto, & actu necessaria, vt actu boni adiectiue, & amabiles absolute illi actus sunt, omnino est, vt autem actu, & exercitè cum Deo eiusque essentia identificantur defectibiles absolute non sunt, cum ex suppositione, quod, & physicæ sunt, & exercitè etiam intentionali positi, nequeant adhuc intentionali voluntate non poni, aut ipsi non esse: in hypothesi verò falsa, vt vidimus conclusione prima, de amore stricto creato de creato obiecto possibili præcisiue, permittimus aduersariis conuenire creaturis intrinsecam, & essentialem pro eo etiam statu absolute bonitatem, qua affectum voluntatis absolutum terminare absolute queant, vt opus aduersariis est, & ad suam sententiam contendunt: quam, iis, quæ iure identitatis absolute cum alio solummodo bona esse adiectiue, adhuc metaphysicæ, absolute possunt (cuiusmodi reliqua à metaphysica Dei essentia prædicata diuina esse censemus) quouique absolute in se sint, Deoque proinde identificantur concedere, nec cogimur, nec valeamus.

CERTAMEN III.

Conclusio tertia authoritates aduersariorum eleuat.

1. Tertia conclusio (qua authoritates aduersariorum clarescunt) esto: in Dei erga seipsum detur amor strictus Patribus, Philosophis, & Theologis antiquis agnitus solus, vt possibilis, & de facto admittitur, in voluntatibus quibuscumque: is autem est affectus voluntatis non in bonum quod alicui volumus (quo sensu ab antiquis assertum amorem strictum Doctores, quos hæcenus impugnauimus rebanur) sed in bonum cui sue personam in qua complacemus ob bonitatem sue bonum, quod in ipsa deprehendimus; non quidem vt bonum, quod formaliter per eam tendentiam ei velimus, sed ob rationem motiuam, ob quam in persona, quæ ea bonitate, & perfectione gaudet, bonaque, & perfectæ est, complacemus, ipsamque personam, quasi obiectum quod prosequimur: in hanc planè conclusionem ibat Recentiorum innominatum sententia, cuius secundo loco meminit Antonius Perez nu. 66. eam eo solum nomine reiciens, quod extra quæstionem, quæ solum de bono volito, vt quod agitur, ad quæstionem de persona, seu bono cui volumus illud, quæ extra chorum saltauerit: quasi extra chorum, & quæstionem saltet, qui alio (et si communiter) quam vbi veritas inueniri potest chorum & quæstionem ducentes, eo reducat vbi veritas possit inueniri: ac modelle doctrina sua tacitis ostendat Antonium Perez, & Recentiores paucos de amore stricto Dei erga seipsum in terminis disputatores, dum de solo bono vt quod volito, nihil autem de bono cui, seu persona cogitant, frustra amorem strictum Dei erga seipsum inquirere, atque extra chorum amoris stricti saltando, inaniter fatigari: ibat, inquam, præfata Recentiorum sententia in hanc nostram conclusionem; non tamen peruenit: tum, quia tanto Recentiorum eo sensu quæstionem ducentium, excitato puluere à loco veritatis reperienda eius Authores offusi deiciunt: tum quia, nisi altius antea rimata, & penetrata respectus illius ad personam affectui eius, & eius cuius complacencia bonum quod volumus essentia, & natura; vero non diuertere difficile est: neque Philosophorum, Patrum, & antiquorum de amore stricto sententias germane intelligere, & interpretari facilius. Constat autem Recentiores illos alterutra, vel utraque potius de causa, à vero deuiasse, neque ad nostram conclusionem peruenisse: quia eo probant amorem strictum à gaudio, & desiderio diuersum esse: quod gaudium, & desiderium ad nos siue ad personam terminatur, sed hoc solum probat amorem personæ, vel gaudium fore, vel desiderium: non autem affectum ab utroque diuersum, ni alterius aliunde probent amorem eandem personæ utroque affectu,

2. Conclutio nostra ex penetrata, & explicita quiditate, & natura respectus affectuum ad bonum cui suae ad personam, in qua complacemus, facile à ratione probatur, & ab auctoritate testimoniorum omnibus, quibus contra celsationes negativas de amore stricto boni quod voluit Dei erga ipsam aduerfari videntur. A iuvene igitur Philosphiae audire ita de affectu complacentiam in persona, seu (quod idem est) de tendentia omni affectiva in bonum cui censuam, & hucusque censeo: vt omnis alterius affectus erga bona, quae volumus vt quod, principium, & quasi primus intentionalis motor sit: id in mihi, non probabile solum, sed cerum: quia, si, cur nobis velimus bona, causam inquiramus, eam inuenimus solum: quia quilibet nostrum natura potius, quam electione, & libertate in seipso complacet fibi: si autem rursus causam queras: cur Petro, quem ex electione, & libertate potius, quam Ioanni, quem non amas, bona quævis optes, & deque ab ipso habitis gaudeas; de ius tristes malis: cum addant, rimeas cum imminet: eam tandem reddes: quod in Petro tibi complacet, non in Ioanne, cuius proinde nec bona curas nec mala attendis. Hoc ipsum concors, ac proinde proprius Philosphorum, & Theologorum omnium loquendi hac in re modus suadet: omnes enim bona quævis, vt quod, vel nobis, vel aliis velis dicimus ex nostri, vel aliorum complacentia: particula autem ex principii rationem in omni materia apud Philosophos significat: & confirmatur in præfenti de affectibus voluntatis, in quibus intentionem finis electionis mediourum principium esse, eadem particula ex à Philosphis, & Theologis significatur, & de centibus electionem mediourum esse ex intentione finis. Confirmatur ex alia etiam communi phrasi, qua iidem omnes rationem principii intentionis finis respectu electionis mediourum ipsa finis definitione significantur: cuius scilicet *gratia cetera sunt ipsi deficientes ad effectum amoris, qui intentio est*, amantur & apponuntur: sed hac eadem phrasi & definitione explicant ex Aristotele Philosphi, & Theologi omnes: ac distinguunt affectum erga bona, quæ vt quod volumus am concupiscunt, à amicitia sit: concupiscuntia est deficientes vt ex amore, & complacentia proprie persone sit, licet cetera finis; amicitia vero, si ex amore complacentia & gratia alterius sit non sui: ergo complacentiam personæ, cui bona alia, vt quod volumus, principium esse æque ac quæ intentio finis electionis mediourum principium sit Philosphi, & Theologi omnes, etiam ipsa phrasi non docent. Certè eos omnes ac videntes phrasi tractare in terminis laboris esset inutilis: cum solius Cicerois, Senecæ, Aristotelis, Platonis, & cuiusque ex innumeris, qui vel de amicitia, vel de beneficiis scripserunt testimonialis citandis non superaret, recitandis vero vix chartæ sufficiant: vnum tamen vel alterum contra negativas conclusiones nostras certaminis secundi non recitabo. Primum sit illud Aristotelis recitatum certam. I. num. 11. *Amare est velle alicui, quæ bona sunt illius, non sui gratia: idem cum finis (quod affectuum omnium fuit amor principium est) in faciem eius, & finem qui ab omnibus diuiditur, morio hæc amoris finis est in affectu erga voluta ipsi bona satis in-*

3. Alterum duo continet testimonia Henrici art. 50. summa quæst. 2. corpor sine & Auicenna ibi ab ipso recitari, quibus amorem, sua acceptione, strictum Dei erga seipsum censet noster Ruiz contineri; cum rapen

nolito hoc censui volummodo continetur, & loco quasi
 nomine synonymo amoris ratio principii in affectus re-
 liquos erga bona est quod voluit adducere: vti quicquid
 Henricum verba sunt. *Delectatio simpliciter est delectatio*
in Deo, & habet perfectissima: tum quia contemplatio, qua
comprehendit seipsum fortiter & amor qui diligit se est fer-
tior: tum quia perfectio sua qua delectatur est ipsi verior:
dicente Augustinus in fine libri octavi Metaph. cum intelli-
gentia intelligentis, & intellecti vnum sit certissim-
ideo ipsi ipsius maximus amator, & amatum, & miri-
delectatur, & delectatur est excellentior apprehensio
excellentiore apprehensione excellentioris apprehens: vti
 Henricus dilectionem huius sine persona, deque, atque vi
 contemplationem, delectationis diuine de vius bonis
 principium esse ait. Augustinus similiter: primo vius maxi-
 mum amatorem in quo complacentiam personae signifi-
 cat: indeque ortam delectationem de vius bonis. Secun-
 do proinde loco posuit: id ipsum confirmatur est. Ad
 Augustini loco tractatu 87. in Ioann. vius laus, quae
 etiam pro se recitat Ruz. id enim ad Galat. 3. *Propter*
autem spiritus est charitas, gaudium, pax, &c. sic deinde
ad capite hoc posuit spiritus Spiritus charitatis est: quia
cetera, tanquam ex hoc capite exorta & relicta, man-
xerunt, &c. quis enim bonum gaudet qui bonum non diligit
unde gaudet? Dilectio autem, & charitas personam
 respicit, & in ea complacentiam directe personae
 significat, cum apud Philosophos, tum apud Patres &
 Theologos, tum denique apud libros sacros: immo, re-
 nuper dicebamus, ex tendentia sola ad personam, cum
 ex complacentia eius aliquid volumus, charitas, dilectio,
 vius amicitiae affectus est: est idem ipsum vt quod, vel
 ex complacentia nostri concupiscimus, vel ex complac-
 entia, & charitate alterius velimus: id ipsum probat
 cursus Sancti Thomae 1. contra gent. cap. 9. si
 probantis in Deo esse amorem omnis affectionis princip-
 ius amor: sed in Deo est gaudium & delectatio: ergo
 in Deo est amor, effect autem identicus inquit Ruz. & in
 dilectus, & inepius: ni detur in Deo amor vius, vi
 quod voluit a gaudio diuersus; sed volummodo prae-
 tum genericum amoris in gaudio, vel in specie vius
 inclusus: quia speciei existentia probata inutiliter
 existentia generis probatur, cum in illius existent-
 (quae abique generis existentia esse non potest) proba-
 ta maneat: tum quia genus speciei principium est
 maxime necessarium, & cum specie aliqua fiat indi-
 stinguibiliter coniunctum vt illius existentiam possit
 inferre aliqui genus non esset, & speciei prae-
 sens commune & indifferens, sed vti alligatum: animi
 autem pro maiore S. Thom. est omnis affectionis, re-
 re, & gaudij, & delectationis principium necessarium
 & indistinguishibiliter coniunctum: ergo non de amore ge-
 nericè sumpto, sed de stricto loquitur: faceret de illius
 loqui: non tamen boni quod amatur, sed cum, & complac-
 entia personae, quae omnis affectionis, quae ipsi bonum
 quod amatur, principium est, ex contextu antecedentium,
 quem fateris de amore, quo se Deus amat, qui
 eundem complacentiam in persona huius sui ipsius complac-
 entia est, ac de gaudio, ac delectatione, vt ab illius
 diuersus egerat: de eoque assumit, est omnis affectionis
 principium: id solum ergo contendo complacentiam
 in persona, & amorem strictum, & omnis affec-
 tionis voluntatis erga bonum vt quod ipsi volumus, huius
 gaudium, vius desiderio principium, ac subinde ab eis
 gaudium esse.

uicium esse.

4. Hoc ipsum suadent extrema illa verba Aristotelis, citati cert. 1. n. 1. p. pro aduersariis ex 1. 2. Rethor. c. 17. et textus partem 1. retulimus super n. 2. cuius verbum adiungit illorumque (que bona alterius putat, eiusque gratia ipi vult actum esse), quantum potest amantem animum: quod est complicitas in persona amata, non solum de actibus, atque ab illa habitis, & possessis perfidiosisibus, ob qua tanquam rationes motiua primum complicitas habetur in ipsa flamma concipitur eiusque amorem personalem inardescit, deinde de illis tanquam de obiecto, et quasi potest, nec solum in vtratione motiua animi personam, perdeturum eundem, quod non habet desiderat, atque ex desiderio hoc illis bonis eadem persone adquirentis media investigat, eligit, & apponit: eaque omnia maiore, minore efficacia, & reuerentia, pro complicitate

illis personali ardore, & vehementia maiores, vel minores. Atque his quidem satis probata nostra hæc tertia affirmatio conclusio est non ratione tantum, verum & illis ipsi testimonio, quæ pro amore stricto alio suo a nobis agerentur. 2. ad speciem vigentiora aduersarij inducantur: ut mittam præcipuum illorum ex Aristotele proxime citato ad rem præsentem de amore Dei erga se ipsum omniū extra rem inductum ab eis fuisse: cum expresse de amore amicitie erga alterum, non autem erga se ipsum ibi ab Aristotele agatur, ut contra Antonium Perez, qui ei vnicè innititur notabam certam. 1. numer. 11. Reliqua testimonia quæ pro suo stricto amore aduersarij concessere, leuiores armaturæ sunt: quare horum enumeratione, & examinatione data titulo certaminis promissa explereamus: quoniam reliqua etiam paulo inferius soluimus præstat autem hic communi omnium hominum sensu, & vocis amoris acceptione (nec solum Philosophorum, Patrum, Scripturæ, & Theologorum) ut hætenus, seu frequentissimo complacentiam in persona, cui bonum quod, siue gaudium, siue desiderium volumus, amoris stricti nomen, ab utroque eo affectu diuersi, intelligendum: ut conclusio hæc nostra firmior, probatioque subsistat, etenim omnes homines amorem personæ, quæ personæ est (quod à complacentia in personâ nihilo differt) amoris nomine intelligunt: ut si quæque quid sit amor, roges, statim per complacentiam in personâ tibi responderet. Si amatores quosque rectos, vel comendos de amore agentes illumve deficientes, deficientes, aliquove modo exponentes legens, vel audientis eo tandem denentire reperies, ut affectum erga personam esse declarent: & quoniam ad declarationem, quam animo is affectus affert, sæpe discurrant: ad illam tamen non ut amoris obiectum volunt, sed ut effectum ex illo naturaliter ortum recurrant: sicut, & cum ad gaudium de bono amantis, & desiderio se suæque in eius commoda impendendi, quæ, ut nuper dicebamus, ex complacentia, & amore personæ proueniunt: quare non solum communi hominum vocis amoris acceptione amorem strictum rectè à nobis in præcisa complacentia personæ collocari; verum, & communi etiam eorum iudicio, quæ de eius in reliquos voluntatis affectus adiuuati cum Philosophis, & Theologis docuimus, comprobari perspicuum est. Verum ne quis putet hanc nostram illi sententiam Scoti in 2. d. 6. quæstion. 2. & Gabrielis quæstion. 1. alligari: quod nimirum respectus ad personam *en* à respectu ad bonum quod ipsi volumus diuersum actum constituat, eam satis sit verosimilis in sententia rectorum, qui electionem mediocriam necessario ab intentione finis realiter distinguunt communiter docuerunt: quia tamen, & hoc etiam pluribus displicet Recentioribus, qui utrumque in eandem actum consisti posse docent (quamuis de electione formali mihi improbabile sit) nobis tamen satis ad præsens est complacentiam personæ solius posse esse diuersam à prosecutione boni, quod ipsi ex ea complacentia volumus: sicut intentio ab electione ex ipsa diuersa realiter omnium sententia esse potest: inde enim respectus ille formaliter à respectu ad bonum quod de quo ex sui complacentia Deus gaudet mensuratur diuersus: ac subinde amor hic strictus, in Dei erga seipsum amore debet admitti.

1. Iam ad reliqua aduersariorum pro tuo amore stricto testimonia respondendum, quod Herice noster summum respondit ad omnia, quia hætenus explicationum speciem vim non satis attendit, æstimans omnia de affectu erga bonum volumus, ut quod esse intelligenda, nulla habita ratione obiecti cui siue complacentia in personâ. Namque reliqua de amore communi, & genericæ sumptio in cluso in speciebus suis gaudium, & desiderio loqui, non de stricto amore ab his specie diuerso, ut docetur de præcipuis ostendamus. Primum, & cui valde fidem Ruiz numero 17. probat. 5. & Antonius Perez numero 60. est Augustini aientis. *Amor inuicem habere, quod amatur, cupiditas est, autem habens, eaque fruens, caritas*: cum tamen antea de amore secundum se, quasi de diuerso egisset, fateor de amore secundum se, quasi de diuerso egisset non Augustinum solum ibi, & sæpius, sed Patres, & Doctores omnes: non tamen, ut diuerso specificè à gaudio, & desiderio, & in creatis etiam phy-

sice diuerso; sed tanquam genere, quod metaphysicè, & logicè à suis speciebus semper diuersum est, id quod ex verbis Augustini conuincitur: siquidem ait amorem de quo egerat si bonis inhiere esse cupiditatem, seu desiderium, si de possessis frui latitiam vel gaudium; cum tamen una species transire in aliam, esse aliam metaphysicè repugnet: sicut, & physicè diuersam entitatem, aliam esse, in quam, plusquam Pythagorico animorum transitu, pergit. Vnde constat nihil firmum ex hoc Augustini loco desumi pro amore hoc stricto ut putat Ruiz à S. Thom. 1. 2. quæstion. 2. f. artic. 2. desumi potuisse: imò verò S. Thom. sententia ab aduersariis adducta amoris stricto huic Recentiorum potius aduersatur, quam fauet: cuiusmodi enim est sine corporis ipsa aptitudo siue proportio appetitus ad bonum est amor, qui nihil aliud est, quam complacentia boni. Motus autem ad bonum est desiderium, vel concupiscentia; quies autem in bono est gaudium & delictio. Vbi vides amorem, quem boni complacentiam definitum vis, quasi specie à desiderio, & gaudio diuersum, per aptitudinem, & proportionem appetitus ad bonum explicari à Sancto Thoma: ita, ut re nihil aliud sit: quatenus verò exercite sub amoris præcise conceptu consideratur, sit boni complacentia, quæ ipsissima est amoris in communi, & genericæ sumpti definitio: siu aliam trade: ergo, vel male definiuit S. Thom. amorem strictum, cum alteri à definito eius definitio conueniat, vel amorem (quod verius est) genericè sumptum, quem solum agnouit, solum definiuit, ut contendimus, explicauitque optime per respectum ad bonum in communi, ei similem, quem potentia appetitiua habet: cuiusque species desiderium, & gaudium recentel statim ac definit. Nil aliud vult Arist. 8. ethicorum cap. 2. à princip. aliisque innumeris locis: ubi nil aliud esse amare, quam velle alicui bonum ait, & bonum esse simpliciter amabile. Reliqua adeo extra rem ab aduersariis afferuntur, ut ne mentionem mereantur. Solum adducto Theologo, & Philosopho, quandoque amorem, quem esse boni simpliciter, & in communi definiunt, quæ amoris genericæ sumpti definitio est, ut dixi supponi ad omnem appetentiam, & affectionem voluntatis asserere: sed de suppositione generis ad species prioritate maioris vniuersalitatis loquuntur; non de physica suppositione specialis amoris, & prioritate stricti ad omnes affectiones voluntatis alioqui, cum, & ipse amor strictus boni in communi species affectionis quadam, ut aduersarij volunt, sit, sui ipsius principium physice esse, ac seipso prius natura & posterius contradictorie docerent.

CERTAMEN IV.

Amor Dei erga seipsum, & charitas, & concupiscentia proprietate sermonis est.

1. **C**haritatis vox vniuersim etiam sumptæ, supra amorem quemuis alium aliis vocibus significatum addit duo. Primum magnam quandam appetentiam boni amati, siue ut quod siue ut *cui* ut recte S. Thom. 1. 2. quæstion. 26. art. 3. corpor. fin. Albertus 1. p. quæstion. 36. metaph. 3. & vit. corpor. id quod in rebus etiam pretio estimabilibus eadem voce significatur communitate: quæ enim magni æstimanantur chara dicuntur; est qui hanc rationem assecuti non sunt pure grammatici mercatores caras sine *h.* non autem chara cum *h.* scribendum censuerunt: quasi amoris aliquid, ac non earum pretium, & valor earum, in ipsis male significetur, si chara cum *h.* scribantur. Huic charitatis significatio proprio dogmatica illa veritas fidei innititur tradita 1. Ioann. cap. 4. qui manet in charitate in Deo manet: quia charitatis nomine, Dei non quæcumque dilectio, etiam ex eius bonitatis, & motiuo, sed cum tanta Dei affectiua appretiatione significatur, ut cetera affectu illo posthabentur, nec pro illis, etiam cunctis, vi affectus illius ab eo abscedere,

2. Videntur Augustinus 6. de Trinit. cap. 5. init. & 17. de Trinit. cap. 17. 18. & 19. tract. 7. in Epist. 1. Ioan. Gregor. Homil. 30. de Pentecost. sub init. quavis idem August. 1. de gratia Christi c. 21. & Concil. Milenit. cap. 4. fine, quoad illationem processionis Spiritus Sancti a Patre, & Filio ex illis 1. Ioan. 4. *charitas ex Deo est non satis firmiter deduci videtur sentire* : cum aptius de charitate creata ea verba intelligi putent, tamen quoad distinctionem Patris & Filii inter se se charitate se diligant, nunquam aliquid infinuauit à se discordans, imò nec quoad distinctionem Spiritus Sancti cum vniuersae communionem, unitatem, coniunctionem, & aptius, vt tandem concludit, charitatem appellat citat. cap. 5. ex lib. 6. de Trinit. à vt proque : ita enim ait ibidem : *Manifestum est, quod (Spiritus Sanctus) non aliter diligitur deo, quam vtque coniungitur : quo genitus à genere diligitur, genitoreque suum diligit* : ac proinde aptius charitatem dici concludit : quia est diuersior interitè amori : quam sententiam ex illo recepit Fulgentius 4. ad Ferran. vers. fin. Hieronym. in id Psalm. 17. *diligam te Domine ait : Spiritus sanctus nec Pater est, nec Filius sed dilectio, quam habet Filius in Patre & Pater in Filio, dilectio complacentia alterius in altero* : unde Paulus dixit Rom. 5. *quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis*. Prosper. lib. Sententiarum sent. 371. hanc ex Augustino tract. 105. in Ioan. scripsit. Spiritus est Pater, & filij tantum charit. substantias, & consubstantialis amorum. Ibid. 7. & Euthym. cap. 3. post med. Spiritus Sanctus inde proprie charitatis nuncupatur, vel quia naturaliter eos à quibus procedit coniungit : quæ omnia ad charitatem propriam distinctionem amantis ab amato necessariam ostendunt ; siquidem eos Spiritum Sanctum charitatem esse proprie aiunt, quod Pater & Filius amori & dilectio fiti : cui etiam rationi annunt Scholasticæ cum Magistro in 1. d. 10. Sed de eiusmodi necessitate præclarissime Richard. Victorin. 3. de Trinitat. cap. 2. sub init. Nullus pro primo & proprio filij ipsius amore dicitur proprie charitatem habere : oportet itaque vt amor in alterum tendat ; vt charitas esse queat, ubi ergo pluralitas personarum deest charitatis omnino esse non potuit esse sine charitate plenitudine, nec charitatis plenitudo sine diuinarum personarum pluralitate. Qui insitit rationi sapientis vsque ad cap. 20. & lib. 5. cap. 8. & cum eo S. Thom. questio. 9. de potent. art. 99. §. Sed contra & in 1. d. 2. questio. 1. art. 4. S. Bonau. art. 1. questio. 4. Richard. art. 2. questio. 1. Albert. 1. p. questio. 29. m. 1. art. 2. colum. 3. questio. 30. membr. 1. & quest. 42. memb. 3. Alexand. 1. p. quest. 43. m. 5. questio. 43. memb. 7. Henricus art. 43. sum. questio. 8. & 9. art. 54. quest. 2. quodlib. 9. quest. 1. Aegid. 1. d. 10. quest. 3. Maior questio. 2. Cathus. d. 2. questio. 6. Marfil. questio. 6. art. 1. couch. 3. Adde Gregor. Magn. homil. 17. in Euang. *Minus quam inter duos haberi charitas non potest. Nemo enim proprie ad semetipsum habere charitatem dicitur ; sed dilectio in alterum tendit vt esse charitatis possit*. Ambros. de dignit. humane conditionis c. 2. longè à med. Amore non minus quam inter duos est. Amorem pro charitate seu amicitia vt communiter omnes videntur.

3. Sed & communi omnium hominum sensu eiusmodi
distinctio amantis ab amato ad charitatis proprietatem

4. Secunda Conclusio certaminis titulo præfixa quod
nimium Dei erga ipsum amorem, & realis conspu-
scationis sermonis proprietate sit, est contra viam Heri-
ce in re singulari d. 14. cap. 1. quia proinde merito in-
scordari Ariana d. 24. sect. 2. subiect. 5. *Probatum* vi-
sub finem. Notum autem singularitatis terminum Heri-
conclusionem absolute, quia, et in terminis affectibus
vis cæteris Theologis non adferretur, quia de ea in ter-
minis non multi, imò vix pauci disputant: aliter con-
clusionem affirmatiuum supponebant, cum Dei erga
ipsum amorem nulla personarum distinctio ratione
habita afferretur: siquidem nulla personarum distinc-
tio supposita, nil est vnde Dei erga se ipsum amor ratio-
nem conspiciat: propriæ positi exire: imò amor Dei
erga ipsum amorem tantum modo & propriæ conspu-
scationis significat: quare absolute singularis ea Conclusio
est: non autem in sensu Herice, qui conspiciat: ex-
tensionem amoris vixius præbet ad aliam Trinitatis aspec-
tum quod verissimum est: sed ex attentionis defectu cum in-
gatiuum conclusionem absolute posuit, debuisse con-
attendere amore diuino personam quamque Trinitatem
non solum duas alias; sed seipsum etiam vere & realiter
diligere, ac de summo bono posse sollicitum esse. Pre-
sentia gaudere, quod propiussum conspicienda di-
tatem prior ante ipsi processione, et quare, et per
trem prior autem ipsi processione, & communia reliqua ipsi, & spi-
ritui Sancto processione communicanda præbetur: non
expectatur, & amore solius conspicienda præbetur: dis-
gere certum est.

ERTAMEN

CERTAMEN V.

Amor Dei erga seipsum propriissime amicitia est.

1. DE proprietate amicitiae Dei erga seipsum ibi asserta amplior Doctoribus est opinandi facultas ut ex dicendis patebit, & ex Augustino, qui in eam incidens quaestione 6. de Trinit. cap. 5. citato sub init. cum à se reliquit indecimus; solumque permisit amicitiam nominari, addens aptius dici charitatem verbis hisce: *Spiritus ergo sanctus commune aliquid est Patris, & Filij, quodquid illud est: ut ipsa communio consubstantialis, & coeterna: quæ si amicitia convenienter dici possit, dicatur, sed aptius dicitur charitas.* Igitur Soan. primus quaestiones huius disputator d. 30. mer. sect. 16. num. 60. amoris diuini etiam prout vnus personæ ad alias personas Trinitatis est, propriam amicitiam rationem negat, aliorumque solum amoris rationem concessit; eum secuti postmodum sunt Herice, & Arriaga locis proximè citatis: quamvis hic facilius, quam res exagat ab hac se quaestione tanquam de nomine, nec serio Theologico examine digna expediat: quasi proprietatem vocum examen ut digne loquamur de rebus, Theologi negotium non sit, quoad altioris amicitiae affectum probatur ab eis Conclusio ex Aristot. 7. Ethicor. ad Eudem. cap. 7. & 2. magn. moral. cap. 11. fine & 5. Thom. 2.2. quaest. 2. j. art. 4. corpore, ex eius doctrina dicente: *Amicitia proprie non habetur ad seipsum; sed aliquid maius amicitia.* Ratio autem huius sententiae est: quia intus, virginitas, connaturaliorque affectus de se est, quo bona nobis, & ex complacentia nostri necessaria, & naturali amamus, illo, quo alteri eius bona volumus ex complacentia ipsius, ut enim commune in Scholis Aristotelicum proloquium fert *bonum amabile est: maxime autem unicuique proprium.* Vnde constat illam maiorem amicitia altitudinem, quæ à negantibus sententia Patronis Dei erga se amoris tribuebatur, & quid magnam excellentiam supra omnem amicitiam sonans, eo solum deuenire, ut sit stricte concupiscentia, sicut in nobis, tantummodo. Secundo: cum, ut fidei dogma fert, amore diuino persona quævis Trinitatis duas alteras Trinitatis dignas ab eisque vicissim diligatur, ex textu Aristotelis ad eam excellentiam amicitia maiorem in amore Dei erga se probandum inducto citius amicitiam esse probatur: verum aduerte de amicitia Dei virtute à nullo Doctore agi: quippe omnis affectus moralis virtutis, illius libertatem requirit, quam amor diuinus vnus personæ Trinitatis ad aliam non habet, nec habere potest: Secundo: quia amicitia virtus moralis est, neque in Deum cuiusque bonitatem, tanquam in motuum formale proximum ferri potest (alioqui Theologica virtus foret) sed in honestatem ipsam virtutis ipsius; amor autem diuinus bonitatem, tanquam immediatum motuum est: quare, & Theologicus est, sicut in nobis actus charitatis supernaturalis, de amicitia Dei virtute morali quæ de obiecto, & motu creato, & libere à Deo exercita est cum ceteris Dei moralibus virtutibus controuers. 5. agemus.

2. Nostra ergo tertia Conclusio est: amorem cuiusvis personæ Trinitatis ad personas alias propriissime amicitiam esse: quare amorem Dei erga se absolute amorem amicitiae dici debere. Hanc conclusionem vti expositorem ad regulas, & usum loquendi Theologorum fuit docet noster Ruiz d. 52. de volunt. sect. 4. etiam eam eandem conclusionem esse patet cum conclusione de proprietate charitatis (ut reuera quoad substantiam, & obiectum, & conditiones eadem est) atque Patrum & Theologorum testimoniis, & locis de charitate datis confirmet. Tamen quia nihil, neque in scriptura, neque in Patribus, neque in vctustioribus Theologis de amore mutuo personarum hoc nomine amicitia habemus expressum, imò neque ei tributum ab Augustino,

sed aliis, ut attribuunt, permixtum quoad firmitatem ab auctoritate, & certitudine sunt valde diuersæ ut vidimus num. 3. Conclusioni præsentis subscript etiam, Quir. d. 68. sect. 4. num. 2. 5. Probatur primo Conclusio hæc ex iam statuta secunda. Non minus requiritur ad affectum proprium charitatis amantis ab amato distinctio, quæ ad amicitiam proprie talem; nec minus requiritur ad mutuam charitatem amoris reciprocatio, ac vicissitudo inter amantem, & amatum, quam ad amicitiam proprie talem etiam requiritur: atqui sola distinctio personalis vnus personæ Trinitatis ab alia cum identitate naturæ voluntatis, & volitionis summa, datur in eis propria charitas, & mutua charitas, cum amoris vicissitudine, ut firmiter conclusio. prima statutum est: ergo sola distinctio personalis cum identitate naturæ, & amoris, quo se mutuo amant, datur inter diuinas personas amicitia, quoad requisitam distinctionem amantis ab amato à Philosophis, & Theologis ad amicitiam propriam, constat ex datis testimoniis numero 2. eisdem verbis: quare eandem ad charitatem propriam requiri: ad vtramque enim solum requiritur, quod sit alterius ad alterum, ut aiunt debere esse necessario debere esse amicitiam. Porro ex requisita distinctione amantis ab amato ad amicitiam, nihil probationi huic responderi, solidæ disputationis adhiberi potest, nisi antiquorum Philosophorum Theologorum, ac Patrum verbis, & sententiæ verba alia, pro aduersariorum arbitrio, addantur, aliud vltius pro necessaria distinctione amantis ab amato addentia, quo sententia mutetur: quod si liceat, cælum cepam esse facile ego defendam, instantiis ex alijs materiis petitis per hæc de sufficienti distinctionis personalis solum, amantis ab amato ad propriam amicitiam, cuiusque probatio, & veritas turbari ab aduersariis tentatur: quas dissiemius facile post alias partis huius, & conclusionis integræ probationes.

3. Secunda maioris pars apparentius, voce tentus, negari ab aduersariis solet: quia amicitia dicit iuxta Philosophos, & Theologos redamationem amati erga suum amantem: redamatio autem duplicem amationem, siue amorem, quorum altero prius amatus fiat amatoris sui redamans, eique amoris prioris erga ipsum vicem rependat: quod ex Ciceronis definitione amicitiae recepta, & laudata ab Augustino epistol. 155. ad Marian. sub init. & 3. cont. Academicos cap. 6. fine confirmatur, ita enim habet: *Amicitia est rerum humanarum, & humanarum cum beneuolentia & charitate consensio: consensio, seu affectionum coniunctio, earum diuersitatem importat, atque identitatem excludit, verum ex hac definitione secunda maioris illius pars virginitas probatur: ex illa enim constat consensionem cum charitate, & beneuolentia siue, quæ charitatis consensio duorum mutuaque beneuolentia sufficiat, ad amicitiam proprie dictam sufficere: atqui per Patres, & Theologos consensio identica mutua personarum Trinitatis per amorem eundem sufficit ad charitatem propriam, ut vidimus: ergo, & ad propriam amicitiam, illud ex voce redamatio, euasio futilis est, etenim quoties amatus amat, precipue æque substantialiter, & feruenter, suum amatorem proprietate sermonis redamat; nam amat eum, à quo amatur, vicemque amoris recipit, quod solum proprietate sermonis redamare significat: Hoc autem fieri potest, imò perfectissime fit, amore eodem, quo se mutuo, ac vicissim personæ (ut negari sine temeritate, aut errore nequit) amant; imò amore diuerso creatorum amicorum vix quidem fieri potest, ut totus, quoad substantiam, & modum intentionis seruoris amor vnus ex amicis ab altero vicissim reddatur, ac rependatur: ergo per identitatem amoris mutui personarum redamatio, ac proinde amicitia perfectissime exercetur. Nec satis est redamationem, & amoris consensionem mutua à Philosophis in amicitia agnitam, & requisitam fuisse per distinctum amorem, & à diuersis, etiam in natura, personis cum nihil de personis solum personaliter diuersis, in natura verò, & amore iisdem cogitauerint: cum hoc solum in summo Trinitatis mysterio, quod ipsis nullatenus illuxerat, reperitur: in primis enim Plato mysterium hoc natura illa sua communi, & vniuersali à parte rei Trinitatis*

tatis misterium commune fecit, vel potius enacuauit: atque amicitiam inter personas creatas in natura, & essentia eadem solaque indifferentia indiuiduali; qua in ratione indiuidui in eius sententia personae constituebantur, diuersas recognouit: imò & in amore, & voluntate, quae eadem in natura illa communi erant.

4. Sed esto: nihil Plato de hoc mysterio, aut alio simili, nec Philosophi reliqui cogitarint: inde fortius euasio praecluditur: quia, si personarum in natura, & amore diuersitatem ad amicitiam & redamationem huius essentiali requirerent, idè plane fuit: quia personarum distinctio cum identitate in natura, & amore, quo se mutuo amarent, sicuti, & quo inuicem alter alteri chari essent, & dilecti, illis omnino fuit ignota: quam, si assequerentur, eum perfectissimam, & omnino in omnibus aequalem vicissitudinem in eo mutuo amore, & charitate recognoscerent plane inter eiusmodi personas eodem se amore amantes mutuo, atque vicissim, perfectissimam redamationem, & amicitiam inter personas diuinas docerent intercedere. Confirmatur: quia neque charitatem mutuum proprie dictam (quae apud ipsos amicitiae synonymum vocabulum est ex verbis Ciceronis) absque distinctione personarum in natura assecuti Philosophi sunt: quia mysterium Trinitatis, aut simile in personis, & amore creato ex hisse deductum fuit ipsis prorsus ignotum: & tamen Patres, & Theologi omnes, quibus mysterium eiusmodi diuinitis ex scriptura illuxit cum identitate naturae, & amoris diuini, solaque personali distinctione mutuum charitatem propriam inter personas diuinas asserunt. Reiciitur euasio, atque vtraque maior pars, imò, & conclusio tota probatur vltius: quia, etsi generationis, & processions, tam actiuae, quam passivae, Patris, Filij, similitudinis, imaginis, aequalitatis, principij, & principij voces distinctionem etiam in natura, personarum, & processions, seu productionis ab alterutro vel ab utroque nempe producto, voces, vt à Philosophis rebus, & actionibus creatis primum significandis adinuenta, & imposita sunt significent, ad diuina in Trinitatis mysterio significanda proprietate sermonis scriptura sacra, Patribus, & Theologia Catholica tota sunt recepta absque vlla distinctione personarum in natura, & essentia, imò, etsi amore, & intellectione communi producentes personae producant, & procedentes procedant: quia nimirum realis distinctio personarum rerum productionum &c. quam earum voces in creaturis significabant, creaturae imperfectionis erant, & sine eius imperfectionis significatione ea in ipsis significari non poterant; at ubi mysterium Trinitatis innotuit conceptus idem, ab eisdem tamen imperfectionibus supputati, atque decocti inuenti sunt: ac proinde in diuinis proprietate sermonis, etsi cum excessu, & excellentia perfectionis, ea nomina iure fuerunt admissa: ergo, etsi distinctio personarum, & amoris in creaturis ob harum imperfectionem, in quibus primo inuentum, & impositum amicitiae nomen est, illo significetur; at, cum ex mysterio eodem confiter Trinitatis personas eiusdem naturae, eodemque amore mutuo, vicissimque se amare, quod sublata imperfectione, creaturarum conceptus amicitiae est, debet inter personas Trinitatis proprietate sermonis atque excellentiore intra eam proprietatem admitti.

5. Tertio adhuc ex praedicatis communibus personis tribus confirmatur: quia cognitionis, & amoris nomina his creatis affectionibus, & actibus primum imposita motum cognoscentis physicum vitalem, & amanti in creatis significabant ob eorum actuum, & viuendum imperfectionem in ratione creatorum imbitam: ac subinde amanti & intelligentis ab eis actibus physicam, & realem distinctionem, & tamen licet in Deo eiusmodi physicus motus non fit actibus intellectionis, & amoris, quibus intelligit, & amat, neque eis ab hisse suis actibus physica, & realis distinctio, nihilominus eis diuinis affectibus amoris, & intellectionis nomina, non solum à Theologis, verum à sapientioribus Philosophis, Platone, Aristotele, Auicenna, & aliis, qui de Deo decentius, eiusque vaitate, & physica immutabilitate cogitauerunt, proprietate sermonis tribuuntur: ergo, & personis Trinitatis solum personaliter distinctis, seque inui-

cem mutuo amantibus amicitiae nomen proprietate sermonis tribui debet, etsi cum excellentia perfectionis. Confirmatur denique ex reliquis praedicatis, & eorum nominibus communibus in Deo verbi gratia entis, substantiae &c. etenim ea nomina in creaturis, in quibus eorum significata proprie deprehensa ab hominibus sunt, & quibus significandis inuenta primitus, & imposita illa fuerunt, impraevidenter etiam metaphysice rationem essendi, seu entis ab alio in eis significabant: quia tamen in Deo ab eisdem Philosophis, & Theologis deprehensum est aliud genus, primo diuersum, entis sine essendi, & substantiae &c. non ab alio sed à se, nomen entis, essendi, substantiae &c. ipsi proprietate sermonis, atque principalis, & antonomastice tribuendum censuerunt: Deum nimirum ipsum imitari, qui se nostris nominibus significare nobis volens *ego sum qui sum* ad Moysen dixit, eoque nomine voluit se à Moysae ad populum, & Pharaonem, & Aegyptios declarari; qui *ego sum me*: quia esse actum, quod eo, & entis nomen metaphysico absolute dicto significat, ipsi principalis proprius, & antonomastice essentia sua competit, etiam fuerit pro significando esse actum, & ente absolute tali creato, ac subinde contingenti primitus impositum, & quod in ente, & esse actuali defectibilitatis earum in essendo concernebat, qua imperfectione esse actuali, & ens diuinum caret: ac proinde cum entis absolute talis, & essendi actum, ac substantiae &c. nomina esse actum, & absolute, ac esse per se, vt proprium significatum, & praecipuum habeant, etsi in creatis ab imperfectionibus essendi ab alio defectibilitatis, & contingentiae non essendi non prescindant, Deo cum summa proprietate tribuuntur: ergo, licet ob creatae imperfectionem, amicitia creata, cui primitus vox amicitiae imposita, & pro qua adinuenta est, diuersitatem amicorum, in natura etiam, & affectibus, quibus se inuicem amant, imponet, cum tandem absque eis imperfectionibus sola diuersitate personalis, eodemque amore alterius ad alterum mutui amoris, (quod propriissimum, & praecipuum eius vocis significatum est) in diuinis personis inueniatur, propriissime, primario, & antonomastice amicitia reperitur.

6. Dices: non ita proprie nomen entis, substantiae, & alia, quae pro creaturis inuenta, ipsique primitus imposita sunt, Deo esse accommodata, & accommodanda absolute, & simpliciter, vt si de diuinis, quae similitudinem aliquam, cum creatis (in quibus adinuenitur) penes rigide loquendum fit addito correctiuo non egerant: sic Dionysius Areopagita, atque ex eo Patres, & Theologi Catholici omnes aiunt: Deum rigide loquendo, neque ens, neque substantiam absolute simpliciter, ac sine addito correctiuo dici debere: sed supra ens, & supra substantiam: ergo neque amor mutui personarum Trinitatis rigore sermonis amicitia absolute, & simpliciter, ac sine addito correctiuo dicenda erit, sed solum super amicitia, & aliquid altius amicitia, & maius, vt aduersarij contendunt: obiectio haec nihil praestat, nec aduersariis, nec contra nos. Theologiam, & Sacram Scripturam eliminat: duas conclusionis noxae Theologicas, haud leues, probationes suggerit. Nil praestat aduersariis, quia, vt vidimus nuper, illud maius, & altius amicitia, quod in amore personarum contendunt, est solum affectus concupiscentiae, praeter amicitia maiorem, si vnum ex eis Herize excipias, qui nec concupiscentiam esse vult, nec maiorem curat: sed vocis amicitiae proprietatem. Theologiam eliminat, & scripturam sacram: quia, nec Theologicè de diuinis dispensationes haberi, nec Deus aliquid de se nobis, nisi vocibus ad similia creata significanda adinueniens, & primitus impositis reuelare potest; imò Deum, qui tot de se suisque attributis in scripturis, absque cuius adiectis correctiuis reuelauit, primitque simpliciter dixit *ego sum qui sum* Moysae, ac nobis auctor fuit, vt eum simpliciter *qui est*, & absolute appellaremus, reuerenter condemnat: contra nos praestat nihil: quia sententia Dionysij, atque ex eo reliqui, de nomine entis, & substantiae &c. non in totius proprietatis amplitudine sumpto loquuntur: male siquidem, vt praecipuum dixi, atque irreuerenter in scripturam, & Deum loquerentur: imò & in scriptos, cum de Deo, ac diuinis vocibus eiusmodi simpliciter, ac sine addito vilo correctiuo

Alio totis suis libris disputent: plura eis vocibus simpliciter, ac sine addito asserant, doceant, atque, vt dogmata Catholica tradant: loquuntur vero ita, vt ea nomina creata proprie etiam, sed proprie significati partem significant, quæ solum ante apertionem Dei noticiam sub eis nominibus significabant. Ne autem in Deo simile omnino limitatum, atque creatis imperfectionibus mixtum, ex vfu earum vocum de creaturis eatenus agentes, sub eis vocibus latere, & significari putarent, mouebant, vt aliquid principalius longe creato significato, cui sub eis vocibus concipiendi erant assueti, de Deo sub vocibus istis de Deo, ac diuinis conciperent, & indicarent: nempe ad ipsum quod de creatis conceperant abique creata limitatione, in sua quodque linea, infinitam atque a creatis reliquis imperfectionibus ad puram, seu simpliciter simplicem perfectionem excoctum, ac defecatum, quod nos etiam diximus, in postrema, & proxima confirmationeac proinde Deum harum vocum præcipuum, & dignitate primum, & antonomasticum significatum esse.

7. Suggestit denique obiectio duas alias conclusionis probationes Theologicas reliquis diuinis prædicatis probandis, communes aequæ, atque efficaces. Prima quidquid perfectionis creata vocibus nostris proprietate sermonis significatur suppositum ab imperfectionibus eadem proprietate tribui debet: quod ipsum est axioma illud Theologicum: omne prædicatum dicens perfectionem sine imperfectione, vel simpliciter simplicem debet tribui Deo: utis ex dictis num. 5. & 6. firmum est, atque voce amicitie significatur proprie aliquarum personarum absolute diuersarum mutuas amor, qui sublati imperfectionibus amoris creati nempe distinctionis in natura, cum earum, tum amoris, quo alterius amoris vicissitudo reditur, est perfectio sine imperfectione sine simpliciter perfectione: ergo cuiusmodi vox, & prædicatum proprietate sermonis Deo tribui debet. Secundum argumentum, ea etiam obiectio suggestum est ex causalitate ideali Dei, nec solum actiua in omnia creata: vt enim hic supra, & d. vltima de Scientia diximus, est causalitas actiua Dei in creata omnia abique contentia eminentiali formali specierum creaturarum saluari posset: id est, quin eiusdem lineæ, & rationis formalis, quasi specificæ, in Deo esset, ac vero causalitas idealis, & imitabilitatis abque cuiusmodi contentia eminentiali formali per prædicatum eiusdem lineæ, & rationis formalis quasi specificæ, quod in Deo (est longe perfectius) in ea linea sit non erit: alioquin creata a Deo actiue nulloquam imitatio fierent, vt patet, imitatio quippe omnis dicit inaginis effectum cum exemplari, & prototypo suo formalem conformitatem (atque huic me iudice principio ininitur dogma Theologicum ex quo proxime arguebamus, de omni perfectione creata defecata tamen ab imperfectionibus, & simpliciter simpliciter necessario Deo tribuenda) atque amicitia nostra species quidem entis creati est ac proinde bonitatem, ac perfectionem aliquam dicit, nec ex creatis affectibus modiciorum in sua specifica linea similem amicitiam, longe perfectiorem, qua formaliter eminentialiter continetur, tanquam eadem, & exemplar, quod imitetur in Deo supposito, quod argumentum, est de formali eminentiali contentia specierum omnium entis creati efficax vniuersim finem ad huc in charitate, & amicitia vim habet: eo quippe vltus videtur Ioan. epist. 1. c. 4. vbi dixit *charitas ex Deo est*: quod de creata nostra charitate, quam discipulis suis sibi, & semper ad eorum pene fastidium suadebat, & commendabat Apostolus, germanius intelligi aiebant merito Augustinus, & Concilium Mileuitanum relati cert. 4. a. a. sub init. subiungit, quasi probationem *Deus charitas est*: vt non solum actiue, sed idealiter, & imitatio charitatem, & amicitiam nostram ex Deo esse demonstraret.

8. Denum probatur quinto conclusio: quia implicatur ex perfectiori affectione eius, in quo aliquid proprie consistit, ac proprietatem eius, ipsius proprium conceptum petire, vt ex terminis patet: atque indistinctio personarum in natura, & amoris, quo illæ se mutuo diligunt, in diuinis stat perfectior, imò perfectissima affectione eius, in quo amicitia consistit, & proprietatem ipsius, ergo implicat petire inde in diuinis personis amicitie proprietatem. Minor probatur ex Aristotele 8. Ethic. cap. 9. sub init. & cap. 12. init. tanquam primum, & Christoph. de Ortega, de Deo vno. Tomus II.

per se notum principium statuente amicitiam in communicatione, societateque bonorum, & lib. 7. cap. 15. verbi med. *Amicorum enim est (inquat) communicatio determinata natura, quo circa idem velle idem sentire est, eundem talem esse velle: & circa med. Amicus esse vult, vt prouerbium habet, alter Hercules, & alter ipse: infersule: inxat corpus, & animam, & partes animæ suas est, nihilominus idem indiuisusque amicus esse vult: quæ repetit 9. Ethicor. ad Nicomach. cap. 8. sub init. Prouerbium iam tunc, & nunc etiam, vulgarissimum in eiusdem sententia probationem recitans: *Amicitia, & amicorum sunt omnia communia* ad quod falsæ Martialis contra miserum, & in amicos valde illiberalis, nomine Candidum, & de sua in eos munificentia eo prouerbio iactandum, epigramm. in ipsum allusit. *Candide China Philon. Hæc sunt tua Candide panda. Quæ tu magnificens, nocte dieque sonas.* Perfectius autem quam in amicitia creata imò perfectissime, & co gradu, quo ea peruenire prolix nequit, ob identitatem, atque indistinctionem in natura, & mutuo amore personarum horum omnium affectio est in diuinis identica nimirum communicatio bonorum omnium, & naturæ, & voluntatis eiusdem, vt notum de se in mysterio Trinitatis est, passimque a Patribus dicitur: qui videri apud nos possunt contr. de Trinit. & apud Ruiz ibi d. 2. n. 17. ad 19. inclusive: ergo stat veritas Minoris in hac probatione subsumpta.*

9. Instantiole, quas dixi ex aliis materiis petiæ, vix solutionem diuerstissime numerum nullatenus merentur: sunt enim ex iustitia, & fidelitate, quæ nequeunt in diuinis inter diuinas personas interfedere ob voluntatis, & naturæ in ipsis identitatem: ergo eadem de causa, nec amicitia inter eas erit. Negatur consequentia, siquidem ad iusticiam requiritur, vt ius alteri tribuatur ad aliquid, ad quod ipse non habebat, eique iuri re, quæ eius non sit possit satisfieri: quæ in diuinis repugnant: cum ius ac dominium ad omnia deitatis communis titulo æquum, & summum personæ Trinitatis habeant: qua de causa inter Patrem, & Filium non emancipatum qui pars Patris & vnum cum Patre est, neque iuris & dominij in vtroque distinctio iustitiæ nequit interfedere iuxta omnes Doctores ex Aristotele 5. Ethicor. cap. 6. cum tamen non obstant ea vnitate 8. & hic cap. 12. inter Patres & Filios amicitiam filialem, & Paternam agnoscat & cap. 7. init. speciem amicitie appellat qua in excellentia posita est, vt amicitia Patris ad filium, & omnino senioris ad iuniorem, virique ad uxorem, & principis omnis ad eos, qui ipsi subiunguntur: quia non nisi cum reuerentia excellentiæ alterius extremi ab altero, Patris nimirum à Filio, &c. in communicatione & sodalitate, & amabili vfu haberi absque iniuria potest in creatis; secus in diuinis, vbi Paternitas maiorem Patri excellentiam, quam sit Filius non adducit: quo textu conclusio nostra firmatur, fidelitati etiam in diuinis materia deficit: ec quid enim Pater Filio, vel contra, in eius obsequium, & gratiam, quod sui iuris, & proprii promitter, quod non sit iuris, & potestatis alterius? Ad amicitia vero proprietatem redamatio, mutusque amor alterius ad alterum, atque affectiua coniunctio vtriusque ad vnitatem in omnibus, & quoad omnia tendens requiritur: quæ, vt diximus amoris, & reliquorum, præter personalia, in personis Trinitatis cum summa excellentia solummodo inuenitur.

CERTAMEN VI.

De amore Dei erga seipsum breuiora dubia reliqua.

1. **P**leraque ex dubiis, quæ de amore Dei erga seipsum in hanc quæstionem referuntur, prioribus locis à nobis tractata sunt, cuiusmodi est, an Dei amor erga se propter creaturas etiam feratur, ferriue possit: qua de re nos supra opportunius disput. 2. vbi

vbi de motu, & specificatio obiecti diuini amoris, cum erga se, tum erga creaturam: ibique Deum se propter creaturam, cum vt obiectum quod tum vt obiectum cui diligere, absque vlla amoris tamen sui, vel erga se, vel erga creaturam adhuc, quo ad aliquam formalitatem intrinsecam dependentia, vel specificatione à creaturis dixi. De huius amoris eternitate egimus, quantum satis est d. 3. dum, de liberi adhuc, eius erga creaturam amoris eternitate statuimus d. 3. atque item, dum de amoris Dei erga se necessitate: quidquid enim Deo eterno ex necessitate conuenit, æternum in se, ipsique Deo coæternum esse necesse est; alioquin non ex necessitate illi competere, si aliquandiu absque eo Deus esse posset. Ceterum de diuini amoris, adhuc erga se, necessitate quoad exercitium, quam hæc eternitatis eius illatio supponit, non adeo exacte, atque ex instituto disputatum; est de necessitate amoris Dei erga se quoad specificationem disputatio opus non sit quia impotentia Dei ad sui odium euidens est: cum odium, nisi ob aliquam rationem mali vel physici, vel moralis in obiecto deprehensam, haberi erga illud nequeat: euidens autem est in Deo nullum mali alterius generis esse rationem, deprehendit posse.

2. Et quidem necessitas amoris Dei quoad exercitium etiam negari tuto & absque temeritate nequit, id siquidem contra omnes Patres, & Theologos foret, etsi enim Scotus in 1. d. 10. quest. 1. quem schola sua sectatur, amoris Dei erga se libertatem necessitati oppositam concedat loquitur de libertate & actione huius solum necessitati opposita vt doct. Ruiz noster d. 4. de volunt. sect. 2. ostendit; non autem de libertate omnimoda, atque intrinsece necessitati Dei ad se amandum aduersa. Ratio communis Doctorum est quam supra attigimus, ex bonitatis Dei infinitate absque imperfectionis, defectusve physici vel moralis mixtura eaque infinita etiam viuibilissima, & comprehensibilissima cognitione sui Deo representata quam tanquam Valquij & Arrubalis propriam demonstrationem debilitare tentauit Herize disp. 14. de voluntate cap. 1. cui fere est non absolute consentit Arriaga d. 24. sect. 1. subsect. 1. & absolute Quiros disp. 68. sect. 1. sed ea tamen demonstratio non horum propria sed omnium Theologorum imò Theologis cunctis verisior: omnium scilicet sapientiorum Philosopherum, qui Deo summam suam suarumque perfectionum delectationem & beatitudinem ex earum puritate, & infinitate, atque excellentia, ac rursus ex infinitate & excellentia summa suæ de ipsis comprehensionis demonstrant vt ex Auzienno cert. 3. num. 3. ab Aristotele edocto, recitabimus, atque et Aristotele d. 2. vbi Deum seipsum amare ostendimus: eademque demonstratione, vltus est Plato non semel. Patres insuper & Theologi frequentissime: ea vero probatio quæ sapientium cuique absque vlla hæsitacione placet demonstratio debet censeri. Accedit ita tam à Patribus, & Conciliis receptam, vt ei dogmaticam necessitatem processionis Spiritus Sancti per amorem Dei erga seipsum imponant: atque aliam etiam dogmaticam veritatem contra Arianos: quod scilicet, nec Filius, nec Spiritus sanctus per amorem Dei liberum procedant: quia alias creature forent.

3. Porro Arriaga ex infinitate boni clare, & comprehensivè vili necessitatem amoris erga se, euidenter quidem, sed euidencia solum à posteriori, & experientia in nobis deprehensa demonstrari putat: quia obiecto pulcherrimo creato, ac sine alicuius navi deprehensione pro tunc ita rapimur, vt vix aut ne vix quidem, non placere nobis in ipso ac delectari possimus, quod argumento euidens est bonitatem, quæ citra dubium illex voluntatis ad amorem illum inclinans est, posse ad impulsum eius ad amorem determinatum pervenire, & quoad probationis vim, & euidenciam à posteriori nobis placet: quod autem rationis huius euidenciam à priori non agnoscat, displicet quia principia omnia metaphysica nostra ex quibus à priori demonstramus exploratis experientia tandem nituntur: quare, si explorata, & euidens hæc experientia est principium, quo in demonstratione hac vti Doctores sunt, fuit, ex quo à priori etiam demonstratio euadat. Secundo probatur à priori esse demonstrationem: quia, quod duplici ex parte mobile essentia sua est, alie-

rutra ex parte debet æque esse determinabile ad motum: atqui voluntas omnis (ac proinde diuina) duplici ex parte esse essentia sua mobilis est: nempe à se physice, vel intentionaliter actiue, à bonitate vero obiecti intentionaliter obiectiue, est autem per hoc determinabilis actiue vel physice, vel intentionaliter ad motum necessariū amoris: ergo, & intentionaliter obiectiue: ergo à bono iuste simpliciter bono, ac toto bono, absque vlla specie mali clarissime infinite comprehensivè penetrato eam de se vim potest habere: Tum, quia simpliciter infinite motuum esse non potest si ea vis obiectiue determinatur in sui amorem necessario rapient voluntatem (quæ in sua motionis obiectiue est) ipsi deest.

4. Confirmatur ex necessitate, quæ Beati obiectiue à Deo clare, est non infinite vili in eius amorem rapitur. Confirmatur secundo, ex motibus primo primis nostris, vel ad odium vel ad amorem ex motione obiectiue boni creati, & limitati viuide propositi, absque vlla malitie obiecti illius propositione: tunc enim necessario, quæ vlla rapimur ad eos motus libertate. Quod ergo casu obiecta creata virtutis motiue obiectiue tunc habent, quia nulla ratio mali in obiecto creato, ac limitate bonitatis viuide representata proponitur, id de se, namque sua infinitum simpliciter bonum clare infinite simpliciter cognitum debet habere. Dicunt aduersarii confirmacionem primam (& idem dicent de secunda) vim non habere: quia determinatio Beatorum ad amorem necessitatem Dei clare visum in primis non demonstratur. Secundo, ut ferri necessitate à Deo infinite bono clare vili voluntate creata, vel nostris à bono creato in motibus primis primis, non concludere respectu voluntatis infinitæ, & liberæ Dei: quare è sua libertate acque respectu motiue obiectiue bonitatis infinitæ Dei. Contra: quia quæ voluntas essentia sua appetitiva boni fit, infinita voluntas, vt diuina est, infinite appetitiva, ex parte etiam sui ipsius boni simpliciter talis ac sine vlla defectu mixtura finitæ, & clarissime cõprehensivè citius nec vlla citius resistit ex parte voluntatis, nisi ineptè cogitanda: cum motus ad bonum non resistit sed nativæ suæ inclinationis fit, non & à malo recessus & fuga: quocirca infinitas voluntas diuinæ potius iuvat, vt ab infinito bono rapiatur necessario, quam officit: & Dei libertatem perfectiorem esse fateor liberitatem, cuius excellentia capita vniuersationibus d. 3. monstravi, alii non nisi citra materiam, à obiecta apta esse potest. Sunt autem obiecta apta, quæ non bonum purum, absque vlla mali, siue positivi, siue negativi, quo ab eorum prosecutione retrahi possit voluntas, mixtura sunt: cuiusmodi sunt creata, non autem infinite è conceptu suo & simpliciter bonus Deus, quæ proinde posse non ferri, non potestatis diuinæ perfectio & potentia, sed impotentia, imperfectio, & intellectus foret: ferri autem necessario perfectio, & felicitas. Neque enim de simili necessitate, & impotentia delectandi voluntatem suam amore Dei ac delectandi à summo bono in Beatis aiebat Aug. *Falsè necessitas quæ ad bona compellit eam libertatis perfectissimam completum & filiorum Dei tantopere ab Apostolo conuincit datam.*

5. Demum de essentia libertatis vniuersæ, & quoad specificationem, seu contrarietatis, & quoad exercitium seu contradictionis non est sola voluntas, sed cognitio indifferens, vel ad contrarios actus, vel obiecta indifferens vel ab obiecto vno eiusque prosecutione retrahens voluntatem: atqui voluntati diuinæ nihil à Deo actiue innaturatum: atqui voluntati diuinæ nihil à Deo actiue innaturatum proponi potest, cum summum in eo, simplicissimum, purum, ac simpliciter infinitum absque vlla, vel minimissima ratione mali retrahentis in ipso eiusse faciat amore proponatur: idque purum summumque bonum comprehensivè & infinite proponitur: ergo nulla in amore comprehensivè & infinite proponitur, scilicet quoad exercitium erga seipsum est contradictionis, scilicet quoad exercitium libertas. Certe, si quas vt potiores veritissimas, & receptissimas hac demonstratione afferant Responsores, rationes, consideres attente, inuenies eas omnes obiectiue hac, vel solutione sua de perfectione libertatis voluntatis diuinæ facilius eneruari: ac tandem ad dicta nuper de libertate hac, & principia demonstrationis huius recurrendum ipsis fore, ne solvantur. Sed argumenta, quibus non solum eius demonstrationis nis solutionem, verum, & oppugnationem recitari

infinitoria adhuc sunt. Primum : quia non minoris bonitatis , & propensionis est ad se communicandum creaturis , quam bonitatis ad se amandum : & tamen liber se illis communicat : ergo , & se libere amat : aut in creaturis nuncie est , & bonitas finita , & defectu mixta , quo ab eorum productione , & suique alicui communitatione retrahitur . Secundum : habitus nunquam ita impellere potest voluntatem , vt eam antecederet determinat ad actum : ergo , nec infusa Dei bonitas . Negabitur forte satis rationabiliter antecedens : cum habitus valde intensi impellunt tanopere homines ad conuersas actiones adigantur , vt vere naturaliter , atque a natura , ac non a libertate videtur operarique consuevit altera natura merito reputatur . Secundo : habitus voluntatis nihilo viuidiorebus interioribusque speciebus actum præteritum , & capta de obiecto , & actibus delectationis differre docuimus controu. de anima d. de habitibus adquisitis : quare , & solum intentionaliter obiectiue voluntatis motus esse per eorum obiectum viuidiorem representationem : vnde negatur facillime consequentia , qua siquidem est : finitum bonum infinita in genere finis , non autem simpliciter , & è genere , & è conceptu essentiali fusi representatione non determinat voluntatem ad sui necessarium amorem : ergo nec bonum increatum simpliciter & è genere suo infinitum , infinita enim simpliciter & è genere suo representatione propositum , ad necessarium sui amorem non determinabit . Nisi autem illa illatione peius.

6. Dubitatur tertio: an amor Dei erga seipsum effi-
cax sit? & quidem: si efficacia pro summa voluntatis
adhuc ad bonum: a quo nec per odium, nec per
adus suspensionem possit affectu diuelli ex eius necessi-
tate, & quoad exercitium, & quoad specificationem con-
sistat amor Dei erga seipsum eo sensu efficacem esse: ut
inter communis, & vniuersalisque amoris efficacia: ac-
tuum erga amatum sonat consistat efficacem non esse, cum
complementa & gaudium fit de bono praesente, & possessio
ab amato, siue ex complementa sui in vnaqueque persona
Tribuitur respectu sui ipsius, vel ex amicitia respectu per-
sonae alterius: atque efficacia actiuitatis circa agenda fit,
ne iam facta essentia sua possit supponere, vt essentia sua
complementa Dei effluia, ex personarum intrinsecis bonis
facta iam supponit: quare non, nisi chimera actiuitas
efficacia conditionalis, quae in Deum non cadit, habet
hypotesin minimum impossibilis? Deus ea non haberet, intin-
tesa bonis Dei amor erga se, quod & obiectum, & amor
desideret, cogitari nequit: est autem amor hei Spiritus
sancti necessario productus fit: non tamen ex ipsius
complementa, cum pro priori ad sui processum non
supponatur, vt obiectum per se quarto modo requisi-
tum: quare, quorsus pro posterius fit, amor Dei ad ip-
sum, tanquam obiectum non terminatur: tunc autem de
possibilibus ab ipso bonis gaudium est: quare neque erga ip-
sum affectus efficax fit physice, tanquam ad suum ter-
minum terminatur: extrinsecoque autem Deo bonum
(quae Deo, cuiusque dominio materia non autem eius com-
moda sunt, vt saepe dixi) est amoris Dei erga se, actiuitas
fit, non autem efficax: quia erga seipsum amor Dei est,
quorsus libere ad creata obiecta extenditur.

7. Quare dicitur: an Dei comprehensius, ac
potius reflexius, amor Dei erga seipsum sit? cui affirma-
tively respondetur iuxta dicta de comprehensione scientie
Dei. Et contrarie, secunda de incomprehensibilitate
Dei ad cognitione creata: est enim amor Dei intrinsecam
et ambilateraliter seipsi adque: sicut Dei de seipso
scit se totam eius intrinsecam cognoscibilitatem: inde,
et supra seipsum reflexius concipitur, quia, et aliquid
Dei, et ambile est: quare ibi primum esse concipitur,
consequitur seipsum amat, prout tamen fit cognitione in
quo? Quotus discordo: quia impossibile, imo imperce-
bile est, aliquid, vt obiectum *quod* amari, quia, vt
preconcordatur: quomodo autem infinita forma-
tionum amoris Dei reflexione opus non fit, neque infe-
rioris vt seipsum amet, *vt quon*: constat ex dictis con-
tra. si finis de scientia idque a Deo diuino autem actuum
sentire, et voluntatis ipsa seipso, non solum physice,
sed formaliter vt metaphysice sumptos, reflectere
prout esse, vt creatis acutis finibus ipsa seipso physice
adue, nedum metaphysice, sumptos reflexius esse

Christophe, de Origine, de Deo, Tomus II.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus I L.

repugnat. Sexto dubitatur: an amor Dei erga seipsum non solum in communia, sed etiam in personalia feratur? Respondetur: in omnia de quo nemo dubitat; at formalissime de specificatio obiecto loquendo non in personalia neque in communia omnia, tanquam in specificatum obiectum fertur, sed in solum essentiam metaphysicam Dei vi constat ex saepe dictis de specificatio formalis amoris diuini.

QVÆSTIO II.

*Quo amore Deus extrinseca bona
creata vniuersim prose-
quatur.*

1. **A**ffectus voluntatis profectui huius vulgo censetur amor strictus, desiderium, quod de non dum habitis est; & gaudium, quod est de iam habitis & possessis; & gaudere Deum de creaturis à se absolute factis certum, & citra Theologicam disputationem, ex Genesim est: ubi creata cuncta illico diuini voluntatis plausibus & diuini & coniunctum sumpta excepere illis verbis: *vidisti Deus quod esset bonum, & vidisti Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona*: gaudium autem sic complacentiam de creaturis nec nobis, nec Deo de ipsis, secundum præcium possibilitatis statum esse possibilem d.2. ostendimus, indeque nec circa creatura pro eo possibilitatis statu præcium valentius strictum amorem esse posse ostendimus question. 1. certam, 2. quare male illum à Recentioribus contra Aureolum citatis locis q.1. certam, 1. possibilem supponi potius, quam disputari. Quare de desiderio Dei erga creata bona, atque species alia ipsius, nimirum, restat hac questione de creatis vniuersim disputandum: vniuersim, inquam, de creatis bonis; nam de creaturis rationalibus, quæ rationalibus, ac Deum redamandi capacibus, & ad quæ proinde, ut aliud obicit, amicitia inchoata Dei amor, iuxta amicitie affectus, ex parte Dei esse potius specialis quælio quarta insinuetur. An Deus erga rationales creaturas propriæ amicitia affectu feratur.

CERTAMEN I.

*De desiderio Dei erga creatura bona:
opinionis negantis fundamenta
& Auctores.*

[illegible]

dignis; cum tamen Arriaga citatus num. 1. eam quaestio- nem de nomine appellans facile se ab ea lineis pau- cis proinde se expediat: quod etiam in presenti grauiſſima de re difficultate eodem praeſextu Recen- tioribus nonnullis contingit, ſicut in pluribus aliis.

2. Igitur deſiderium Dei erga creata bona omnino negat noſter Ruiz d. 52. citat. ſect. 7. numer. 3. Grana- dos de volunt. d. 4. pro ſua hac negatiua ſententia reſe- rens S. Thom. cum Ferrata 1. cont. gent. c. 89. rat. 6. fin. & 1. p. quaest. 20. a. 1. corp. & ad 2. Caiet. Molin. Zamel. Bannez. Arrubal. Nazari. & aliis communiter ibi. Ca- preol. in 1. d. 45. a. 1. conſuſ. 5. ego vero neſcio quo pacto reſerre poſſit pro ea absolute extiſſe S. Thom. & Molinam cum ipſe d. 19. ſect. 11. numero 4. pro vo- luntate Dei antecedente, & ſecundum quid, ſeu ineffi- caci, & conditionata de omnium hominum ſalutem, quam nec ſolum media, quae ex ea apponit etiam intendit, re- ſeruat utrumque 1. p. q. 19. a. 6. ad 1. ſicuti & Bannez. ibi. & Zamel d. 2. conſuſ. 3. & 4. idem docuere, inſo- ipſe Ruiz ibi eidem doctrinae conſentit, eamque explicans ſect. 12. init. num. 1. ait voluntatem ſalutis omnium in Deo non eſſe ſimplicem ſolum complacentiam, nimi- rum neceſſariam de ſalutis poſſibilitate, ſed actiuam, liberamque, & partim efficacem comparatione ſolum mediorum, ſalutis intentae: e cuius intentione, eſſi non cogatur Deus ad ea tribuenda media; quibus homi- num voluntates de ſacto ſuae cooperabuntur ſaluti, ne- que ab hac Dei voluntate reſilient (id enim intentionis efficacis alicuius finis proprium eſt) aſt cogitur ad ea media apponenda, quae ex parte Dei volentis, & de- ſiderantis ſalutem requiſita, & neceſſario apponen- da ſunt, ad effectus ſeu ſalutis conſecutionem, ita, ut per eum non ſit, quominus ſalus intentae Dei inten- tionem non ſequatur, ut explicat numero 2. & conſuſ. 3. numero 5. voluntatem partim efficacem finis inten- ti à Deo deſiderium appellat. Nec video; ad quod affe- ctus voluntatis genus intentionis finis cuiuſvis, ſive effi- cax, ſive inefficax ſit proprie ſpectet, niſi ad deſi- derium.

3. Fundamenta ſententiae huius negatiuae ab au- thoritate ſunt nulla: à ratione vnicum eſt, ex Dei aeterni- tate (qua ſola ſuos omnes affectus concepit) & deſi- derij natura, & eſſentiae petium: etenim, ſicut gau- dium de ſolis praſentibus, & poſſeſſis actu bonis ei, qui de ipſis gaudet eſſe ſolummodo poſſeſt, ita & deſi- derium tantum eſſe poſſeſt de abſentibus, ac deficientibus duratione, qua deſiderantur ab ipſo, potentibusque abſo- lute obtineri. Nihil autem horum habere poſſunt creata bona reſpectu Dei: ergo nec deſiderari à Deo poſſunt. Maior deſiderij, & gaudiij, qua talium eſſentialem diſtinctionem ab omnibus designatam continet. Minor probatur. Quia Deus, ut ſaepe diximus, aeternitate ſua, indiſſibili, to- taque ſimul, ſolum affectus omnes voluntatis ſuae concipit, non autem tempore noſtro, & creata ſucceſſiua du- ratione: aſt aeternitati Dei, cunctaque aliqua temporis, ſeu creatae durationis particula absolute ſunt, fuerunt, vel erunt, absolute praſentia, & coexiſtentia: nec minus, quam ſi acta, vel cum acta ſunt: à Deo cognita ſuae aeternitati coexiſtere cognoscuntur iudicio de praſenti (ut ſaepe diximus, neceſſariumque oſtendimus ad ſcientiae di- uinae temporalem variationem vitandam) quin aeterni- tatem ſcientiae diuinae ſpectantibus praeterierint, vel futu- ra absolute ſunt, quae reſpectu temporis, & durationis noſtrae creatae (hodiernae verbi gratia absolute non ſunt: quia anteriori tempore absolute perierit, ac praeterierunt, vel quia nondum aduenere, quia & duratione ſubſecutura hodiernam diem primum exiſtent, ac incipient: ergo nihil, quod absolute pro aliqua duratione tempo- ris ſit, eſt, vel erit, volenti Deo, cuiusque durationi absolute deſicit, ſive praſens non eſt, ut deſiderari ab ipſo poſſit.

4. Ne verò, ad affectum amicitiae erga rationalia (equorum complacentia plura, quae ipſis prius decurrunt, poterit Deus pro poſteriori tempore deſiderare) recu- nat: pro eo poſteriori tempore, & ipſis adeſſe infallibi- liter, atque aeternitati Dei coexiſtere, atque ita coexi- ſtentia & coadiſtantia à Deo cognoscei totaque aeternitate ſua de praſenti iudicari aduerte: cum quo ea deſidera-

ri ex eorum adhuc complacentia repugnat: cum nemo alteri, quantumvis amico deſiderat, deſiderare pro eo tempore poſſit, quae videt pro eo ipſo ab amico poſſideri ex iis vero, quae Deus ſolum inefficaciter, & ſecundum quid vult, & intendit, quorum absolute exiſtentia, & praſentia prauiſio, obſeſſe iuxta praedicta nequit; obſeſſi ſimilis exiſtentia abſoluta ſuo modo ſuarum negati- uum: quae, & absolute ſuo modo eſſe, & aeternitati ſuo modo coexiſtere pro duratione, pro qua bona illa non ſunt, à Deo, tota etiam ſua aeternitate cognoscere, & de praſenti iudicare, aequae atque cum absolute eorum negationes poſſite ſunt, certum eſt. Pro eo autem tem- pore, pro quo aliquid absolute non eſt ac non eſſe praenoscitur, deſiderari, ut ſit non niſi à vetano ali- quo poſſeſt: eſſet enim deſiderare, ut duo contradictona ſimul tempore iungantur, & coexiſtant: quod ipſum eſt deſiderium in chimera, ſeu impoſſibile, cognitum ut ut impoſſibile, ferri poſſe. Haec quidem praecipua ſunt negatiuae ſententiae fundamenta, inſo fundamenta omnia. Haec tamen intentionibus, cum efficacibus, tum inefficacibus Dei erga creata, quas omnes Ruiz admi- tit, ac fere omnes Theologi reliqui inſtantur mani- feſte. Neque enim intendere quis poſſeſt habere, ſine (quod idem eſt) tendere affectu ſuo, ut habeat, pro tempore pro quo, & habet, & ſe habere praenoscit; ſed neque intendere ut habeat id pro tempore pro quo ea absolute negationem prauidet.

5. Alia quae afferuntur nullius ſunt ponderis. Ni- mum. Nemo deſiderare ea poſſeſt, quibus ipſe non eget; nullo autem creato eget Deus, neque, ut ſi, neque, ut melius ſit. At, cum amicus poſſit eis ege- re; poterit ea ipſi ex eius complacentia optare. Se- cundum. Neminem deſiderare poſſe, quae in ſua pon- ſtate habet, ut absolute obtineat, ſi velit, & quo tem- pore, & modo velit: ut Deus creata omnia in ſua ha- ber poſtate: ſed antecedens eſt aperte falſum: illud enim, ſi velit, deſiderium, & voluntatem illa habendi neceſſarium importat; quod altera antecedens parte negatur, contra inefficaces Dei ſerias voluntates eorum quae absolute nuſquam erunt (ſalutis, verbi gratia in- proborum) habet obſectio ſpeciem difficultatis mure- rem, adhuc autem leuem, ut videbimus inferius repe- re merito Ruiz eis probationibus pro conſuſione ſua diffidit: tamen ex eis priorem, praecipue copulatam po- ſteriori, aliquid pro conſuſione praſtare cenſat; quod ego non aſſequor: eſt ſiquidem vniuſque probationis medium omnino diuerſum: quare, neque alterum al- tero, quod vim in ſe probandae conſuſionis non ha- beat, ad eius probationem minimè iunari poſſit.

CERTAMEN II.

Datur in Deo deſiderium proprium erga creata bona, & quae absolute ſunt, & pleraque, quae absolute non ſunt.

1. Deſiderium proprium Deo absolute non poſſibile ſolum, ſed de ſacto adeſſe expreſſa conſuſione defendunt Vaſquez 1. p. d. 84. §. 1. à med. Soarez 1. de attrib. cap. 7. num. 4. Herize d. 1. c. de voluntate cap. 1. num. 19. qui de deſiderio Dei erga omnium hominum ſa- lutem loquuntur: quare Herize ad bona creata quae à noſtra libera voluntate pendent conſuſionem reſtrinxit: cum autem quorundam ſalus abſoluta ſit, quorundam vero abſoluta non ſit, ſed nuſquam obtinenda; ea re- ſtrictione conſuſionem noſtram non limitat; etiā poſ- ſibile rationi Arrubalis extremè ex propoſitis pro conſuſio- ne negatiua acquieſcunt: aſtimans rationem boni non haberi, quod in bono deſiderato proprie requirit S. Th. 2. 19. a. 2. ad 2. intelligi de non habito in potentia, abſo- lute nimirum: quomodo in Dei poſtate non habentur, quae

que ab arbitrio nostri potestate, & libera electione pendent: vellem illa ratio non haberi à Sancto Thoma & aliis ad affectum proprium desiderij requisitum probatione generalis conclusionis nostrae genuinè explicabitur: quod autem arbitrij nostri, liberissima etiam, operatio absque libertatis nostrae, tam in actu primo, quam in actu secundo, eiusque exercitio in Dei potestate absolute non continetur, citra fidei iacturam dici nequit: iuxta illud. *C. Regis in manu Domini*, & alia scripturae testimonia plura, quae attigimus controu. 3. & controu. 7. disput. de subiectis praedestinationis capacibus, siue iis, qui à Deo praedestinati possunt suffus expendimus: sed solum attendit Herizae formale virtutis diuini & creati exercitium ad liberae operationis nostrae operationem necessarium; non autem vltiorum Dei potestatem, & Dominium auxilia, vt quoque verum quamvis creatum voluntatem absque libertatis praedictio suauissimè flectat, ac deducat: est autem in terminis de desiderio proprio Dei erga creatura vix ab aliquibus ex antiquis Theologis disputatum fuit: nostram ab eis suppositam uisum, vt de se notam. sententiam existimo, vt ex probatione prima clarebit. Est autem Vázquez & Soares de desiderio salutis omnium, quae à nostra etiam voluntate pendet solummodo disputauerunt; Dei erga reliqua desiderium proprium non negarunt. Consensit huic affirmatiue sententiae Artiga d. 2. de volunt. sect. 1. §. circa desiderium.

2. Probatur primò vniuersim conclusio: quia per omnes Theologos, etiam contradictorie sententiae, in Deo est intentio efficax finium plurium, & effectum creatorum, & plurium, quae in sui positione à creato arbitrio pendent, inefficax: ergo desiderium proprium erga creatura quae intendit. Antecedens probatur praeter consensum Theologorum: quia, cum agens rationale, & liberum Deus sit, operari debet propter finem & qui & res, quoniam necesse est, vt vidimus d. 3. ipse esse potest, sed solum specificatum adaequatum sui amoris: quatenus autem hominibus ex ipsorum beneuolentia, & complacentia vult creatum quid est, sicuti & quae vult Angelis: & quidem est Deus, quo velis modo, finis sui amoris sit, alia intermedia, ita vult: & amat ad finem eius à creatura rationali consecutionem, vt voluntate sua tenetur, vt allequatur, quod proximius fini est, potest, cum in naturalibus, tum in supernaturalibus, atque apponi vult: quod satis est, vt cum vnum apponit, aliud, est non vltimo, intendat: consequentia probatur: quia omnis intentio proprietate sermonis desiderium est. Id quod probatur: quia per omnes Philosophos, & Theologos amor prima sui diuisione adaequata in desiderium, gaudium, & (vt Recentiores contra quos egimus q. 1.) amorem strictum diuidit: ergo omnes species amoris proprietate sermonis sub aliquo ex eis tribus generibus continetur: atque intentio, siue efficax, siue inefficax, vel finis vel inter medij proximioris fini, nequit esse species sub gaudioso cum non sit de bono possessio, seu quia possidetur: nec amor strictus, cum non sit contentione possibilis praefinitus, siue rei secundum essentialia praedicata, eorumque conuenientiam complacentia tantum, sed in rei existentiam tendat: ergo est species propria sub genere desiderij.

3. Probatur secundò: quia omnis affectus, vt aliquid sit, siue intentio, siue electio, siue immediatè executiuius affectus sit, proprietate sermonis est affectus operatiuius: atque omnis affectus operatiuius est desiderium proprium: ergo omnis intentio electio, & voluntas affectus rei, etiam executiua, vt aliquid sit, est proprium desiderium: in Deo autem dantur intentio, electio, & voluntas siue affectus executiuius, vt aliquid, in omnia creatura, quae aliquando absolute existunt, imò & plura, quae nunquam existunt, neque existere, sunt: ergo, & datur desiderium proprium erga creatura in Deo. Deinde haec consequentia est legitima: subsumptum ad illam antecedens indubitatum: cum nihil absque decreto Dei, intentione, & electione mediocum esse in creatis absolute possit, si medijs habeat opus. Plurium autem, quae non sunt, voluntatem, aut intentionem veram habere Deum, vt sunt, constabit ex dicendis de omnium hominum salute probatione speciali subicienda, & cum de intentione efficaci, & inefficaci Dei erga creatura agamus.

mus. Maior, & minor primi syllogismi, ex quo secunda illatio pendet, probanda restant facili negotio. Maior probatur: quia modus operatiui, subiunctiui verbi substantiui, & reliquorum verborum à Grammaticis omnibus ad id adiunctus, discretusque à reliquis verborum modis fuit, vt affectum operatiuium proprium significaret: unde, & operatiui subiunctiui nomen inditum ipsi est: neque aliter significari operatiuius affectus noster proprius potest, quam *volo ut hoc vel illud sit, volo ut comedas, iures, &c.* Minor aequa facilitate suadet: quod enim significatio optare ac desiderare apud Latinos differunt? plane synonyma eiusdemque prorsus significati apud Calepinos, & latinae linguae dictionaria, & thesauros omnes sunt *opto & desidero*, quorum periphrasis est vbique in votis, *desidero, iure habere*: quare animi votum, & desiderium idipsum, quod affectus operatiuius est proprietate & sermonis & significati, vt in minori dicebatur: quae, nisi ab homine latinae linguae prorsus ignotos, negari nequeunt.

4. Probatur tertio: omnis voluntas de aliquo faciendo, cuique repugnet esse voluntatem iam factum illud supponens, siue quia iam factum, est faciendi desiderium: atque omnis Dei voluntas intenciuia, electiua, executiua alicuius creaturae, est voluntas de eo faciendo, & cui, qua tali, repugnat esse voluntatem supponentem illud iam factum, siue quia iam illud est factum: ergo omnis voluntas Dei intenciuia, electiua, & executiua cuiusvis creaturae est desiderium. Maior est Sancti Thomae 1. contra gent. cap. 89. rat. 6. fine: ex quo loco ab aduersariis praecipue pro sententia opposita nobis opponitur, dicente desiderium & spem in eo conuenire, quod respiciat *bonum non obiectum, sed obtinendum*, inquit autem aduersarij: illud *obtinendum* dicere futurationem propriam temporariam boni desiderari, quae essentialiter importatur exclusio, seu negatio absoluta boni desiderati pro duratione, quae eius amorem, & desiderium concipit, qui illud proprie desiderat: quae respectu aeternitatis, quae sola Deus, vel sibi, vel nobis bona desiderat, nequit inueniri solutio haec totum contradictoriae sententiae fundamentum, & nostrorum probationum euasiones continet apparentiores: igitur eius fallacia detegenda est, atque ostendendum, ad desiderium negationem absolutam, & exclusionem rei desiderandae pro duratione, quae desiderium à desiderante concipitur, nec requiri, nec praenosci à desiderante debere: sed solum pro priori naturae ad concipiendum, habitam iam, & possessam, seu praesentem, non cognosci: vt cognosci ad gaudium concipiendum oportere: quare, est posterius natura eius absoluta existentia, & possessio adueniat, aditque pro eadem duratione, adesseque cognoscat: cum tamen ea cognitio affectum voluntatis erga rem illam, non exciter, dirigat, aut natura praecedat, sed potius illum subsequatur, quominus affectus ille proprium rei illius desiderium sit, minime efficere.

5. Ratio est: quia affectus omnis ductus cognitione, quae rem, nondum factam representat, sed solum factibilem, possibilemque fieri atque voluntatem inducit, vt eam fieri velit, est affectus de re facienda, seu obtinenda (quod solum, vt desiderium proprium sit, requiritur etiam à Sancto Thoma loco citato, habetque futurationem, & veram naturam, & causalitatis posterioritatem: quomodo S. Thom. effectus omnes in suis causis consideratos, ac non, vt in se actu, & exercitio sunt futuros constanter appellat, quoniam eos per haec naturam, & causalitatis instantia, & signa considerat: quod si quae nobis absolute deficere pro instanti quo ea desideramus, desiderari à nobis videntur: ac proinde non pro eo instanti, quo desideramus, sed pro vltiori ea, & subinde futura desideremus: non tamen ideo est, quia id essentia sua desiderium requirit: sed, quia consideratione signorum, & instantium prioris, & posterioris naturae subtili, non statim affectus concipimus, sed rudius, tardiusque, ac proinde absolute existentiae, vel non existentiae rei, erga quam afficimur cognitio nostrum praenit affectum: cum autem Deus ea signa subtilissime, vt sunt, necessariò dispiciat, & statim, atque naturae prius causae ad effectum rem fieri, seu de re facienda decrenat, vt causae naturali exigentiae decreto

suo annuat, vel tenuat (si ut non sit velit) ac rursus, ut finem, vel intermedia fieri velit, nihil scientiæ de eorum absoluta existentia expectet, pro priori ad scientiam de rerum absoluto esse, vel non esse, sed solam scientiam de eorum possibilitate supponat: sit, ut de re scienda, vel non scienda voluntas ante absolutam existentiam, vel non existentiam ex ea voluntate absolute ponendam, cuiusque prævisionem æternam pro duratione, pro qua apponenda, vel non apponenda est, a Deo concipiatur.

6. Hoc sanè à nemine negatum hæcenus est, atque à nemine negari potest, qui Dei providentiam non negat, atque eius in naturalem, & supernaturalem Theologicam divisionem, ordinem item intentionis, & executionis: atque universum qui diuinorum decretorum ordinem, & signa defendat: & ex aduersariorum doctrina demonstrat: ipsi enim omnes fatentur amorem strictum in Deo boni cuiusvis, etiam absolute futuræ possibilitatem solummodo scientia simplicis intelligentiæ directam admittunt, indeque Deum ad existentiam rei desiderandam, & de absolute posita pro posteriori, præuila gaudium accendi, etiam utriusque cognitio in Deo simul ex æternitate, & per æternitatem sit: ergo existentia absoluta rei præuila pro posteriori ad decretum, quo ex scientia simplicis intelligentiæ voluit, ut absolute fieret, decreuitque rem absolute faciendam, non oberit, ut sit desiderium, cui solum esse de præuila absolute iamque factis solummodo repugnat: sicut neque obest, ut amor strictus præcedat. Confirmatur ex irresistibili Augustini à Patribus, & Theologis recepta contra Pelagianos, & Semipelagianos consequentia ex illo Pauli loco ad Ephel. 1. *elegit nos in ipso, ut essemus sancti*: unde infert Augustinus, & cum eo reliqui: *ergo non, quia futuri eramus sancti* quæ illatio supponit scientiam visionis nostrorum absolute futurorum, etsi ab æterno sit, cum scientia simplicis intelligentiæ, & conditionata, ipsique cœtera, & cœterna in Deo, tamen ipsum ad nostri electionem, ut Sancti essemus non dirigere, neque officere, ut ex illarum directione salutis nostræ faciendæ, & obtinendæ affectus à Deo haberetur, siue quod idem est desiderium satis ab Apostolo illis verbis expressum *ut essemus sancti* iuxta ea, quæ num. 3. dicebamus ex his tota difficultas, & fundamentum aduersariorum subuertitur ex coexistentia futuritionis vel non futuritionis absolute creatorum æternitati Dei, atque æterna eius præscientia & præuisione, quæ iuxta dicta desiderium de illis absolute faciendis (quod tota desiderij quidditas est) seu affectum Dei ut hanc non precedat, sed subsequatur.

7. Admissa etiam tota aduersariorum doctrina, & repugnantia, quominus ex complacentia sui creata desiderare Deus posset, nihil probare, ut ex creaturæ complacentia (quo solummodo ea, ut diximus amat) desiderare non posset: quia quod creaturæ ex cuius complacentia, cuiusque gratia amatur, bonum, & commodum est physica temporalis boni illius præsentia & possessio est non eius coexistentiæ æternitati, siue obiectiua in scientia Dei existentia. Neque enim cibo crastino, aut virtute, vel penitentia futura ex eorum æternitati Dei coexistentia, vel delectamur, vel sancti sumus, & iusti. Cum ergo possessio temporalis boni, & commodi nostri attendi, intendique à Deo debeat, ut ex nostri complacentia ab ipso ametur, atque ea nobis toto antea tempo ad eius in nobis præsentiam, & possessionem, nostramque illius possessionem, atque hæc delectat, ut Deus nobis ex nostri complacentia eam desideret, eius boni antea absoluta negatio, & subinde propria physica eius futuritio ex parte obiecti, nec in se, nec in Dei scientia, qua commodum bonumque nobis est ex parte obiecti, non deficiet, ut proprio desiderio nobis à Deo ex complacentia nostri ametur: etsi ad proprium desiderium non sola futuritio boni pro posteriori naturæ, & causalitatis, ut ostendimus sed insuper futuritio duratione temporaria boni & commodi illius, ex cuius complacentia amatur, requiritur: quod solum attendi debet, ut ex complacentia eius aliquid ipsi desideretur, non autem quod presens sit desideranti eiusque cognitioni, vel futurum; nisi è sui complacentia desiderandum sit. Neque enim ex ea præsentia affectus erga agnitionem faciat, & quisque, quovisque physice ipsi ad-

fit: quare pro tempore toto, quo ipsi abest; futurumque illi est à Deoque ab æterno fore etiam agnoscitur, desiderio proprio, (etiam iuxta hanc aduersariorum doctrinam) illi ex eius complacentia amabitur: & hæc verum desiderium Dei ex sua æternitate proprium erga creata omnia absolute futura, siue à solo eius arbitrio, siue nostro etiam creato pendentia, videntur euincere contra nostri Heretice limitationem memoratam numero primo, qui ad bona creata, dependentia à creata etiam voluntate, Dei desiderium, ut diximus, limitabat.

8. Quoad huiusmodi autem bona est probatio ex scriptura specialis, quæ desiderium Dei proprium absolute probat, ac desiderij Dei erga quævis alia creata bona tenratis ab aduersariis repugnantias infringit. Primo ex loco Pauli ad Ephel. 1. *Elegit nos in ipso* (Christo enim) ante mundi constitutionem ut essemus sancti: Quæ subiectiua dictione Dei pro priori naturæ ad naturæ sanctitatis existentiam docet. Secundo ex illo 1. ad Timot. 2. *vult omnes homines saluos fieri, &c.* Et ad agnitionem veritatis venire: quem locum de serie ex parte Dei voluntate, & secundum quid, etsi non absolute efficaci, Patres omnes interpretantur ut certam, videntur eiusmodi autem voluntatem, seu intentionem inefficaci rei cuiusvis, sicuti & efficaci desiderium proprium conneri, ostendimus: Sed voce & nomine proprio desiderium esse, & docuit & ex instituto explicuit, & probavit Chrysost. homil. 1. in Epist. ad Ephel. verba illa Pauli cap. 1. *Secundum propositum voluntatis sue*: his pendens. Perinde est, quia vehementer vult fieri: hoc ipsum est desiderium; quasi, si quid dicat. Hæc ipsius erat voluntas. Eodemque (qua vult Paulus ibi est) enim cuius est præcipua Dei voluntas, quam primariam statim appellat, & quæ Deus non vult perire peccatores: atque à secundaria, qua in peccatis persistentes vult perire, distinguit: subditque inferiusculum. Itaque primariam illam voluntatem indicat, & ingentem ipsius atque propriam erga nos cum flagranti desiderio conuincit benignitatem. Neque enim defugiam dictione hæc *vult commouere nos* (id quæ explicanda rei causa, & in eorum gratiam, ipsi simplices sunt) quod ipsi dicimus *desiderium*, quod amor conatum, & secundum animi nostri voluntatem, affectionem: hoc est, quod mirum in modum capere volumus desiderat nostram in forum salutem: quibus ad rem nullam nil luculentius. Denique nec Ruiz ipse hæc Dei de nostra iustificatione sanctitate, & salute voluntatem alius quam desiderij, ac desiderare verbis explicuit: dum, quod supra velleitatem, seu amoris strictum, in ea addiderat declarauit: neque aliter ab illo, ex aduersariis adhuc, poterit explicari.

CERTAMEN III.

Spei affectus Deo repugnat.

1. Nihilominus erga creata bona omnia, & singula neganda spes in Deo cum omnibus fere Theologis est. Huius rationem ex eo, nuper impugnat videntur: quod spes omnis fidentius de re obtinenda desiderium est, ac proinde species propria desiderij: quod Deo ob creatorum coexistentiam præsentiamque æternitatem, & æternæ scientiæ, & visioni absolute Dei repugnat: cui autem genus repugnat, & speciem, quæ ab ipso haberi non potest, repugnare necesse est. Hæc ratio ex dictis manet enervis. Firma omnibus ratio est ab arduitate materiæ sperandæ, siue difficultate obtinendi, quod speratur, necessaria essentialiter in obiecto propriæ spei desumitur: quia Deo nihil est execrari arduum, siue obtentu difficile. Hanc arduitatem obiecti spei Vasquez citata d. 84. capite primo, in dependentia obtinendi boni à potentiore, & virtute superioris Soarez 3. de attributis capite septimo in dependentia à virtute alterius cuiusvis, etiam inferioris, in boni obtentione contineri censuit: nam, & à famulis aliquid fieri speramus: & quod sibi quisque præstare potest non sperat.

1. Nec

2. Nec inde tamen gaudium personarum diuinarum procedendum, quod a producentibus originari sit, & procedant, diuinaque communia omnia recipiant, & possideant ad spem spectare proprie, est iuxta Caietanum, & Saurij nostri sententiam in Beatis gaudium de adeptâ beatitudine spei actus sit, atque ab habitu spei ad eum connaturalius eliciendum in eis in statu beatitudinis addit: tum, quia virtus, qua procedunt tanquam producenti ratione, & energia in essentia, & amore communi stat, quæ ipsorum est, solum conferente personaliitate Patris essentia identificata necessariam distinctionem principij absoluti & expediti ab identitate cum termino producendo, vt diximus controuersia de Trinitate de processionibus, & disp. de potentis notionibus. Secundo, est id deest: virtutis, & ratio agendi esset extranea, & alterius, nunquam personæ intelligi, nedum esse possunt, vt affectu aliquo aut cognitione in sua ferantur, quin ea actui habeant, siue quibus in se non essent. Nemo autem sperare potest, quod nunquam, siue a se, siue ab alio non potest contempere vt obtinendum, sed necessario possessum: quare nemo à Deo sperare essentiam, & existentiam suam potest, quauis à Deo ipsam recipiat receptamque cognoscat: quia nusquam eam, quia à Deo eam præhabet, potest agnoscere: quare pro nullo priori vt obtinendam: quod necessarium docet Augustinus epist. 122. ad Probam, & exemplo cui explicit in quo vita pulcherrima est, ad futura est, spes enim, qua videtur non est spes: ergo arduitas, & contingentiam sperandæ rei importat, & obtinendam, vnde cumque proueniat, difficultatem, siue ex aliena siue ex propria voluntate, siue ex ipsius obiecti natura: quare opera executi etiam à se difficultas sperare quis potest: etiam tunc, cum ea exequi scio apud se statuit: quia in eo proposito perstare contra exequendi operis laborem & difficultatem, quibus mirabilis deterreat voluntas, & abistat, nec facile est, nec est præfati proposito securum.

3. Hinc ad Deum à Beatis disparitas: constat etenim Beatis in statu via gloria, & beatitudo, vt obtinenda, ac proposito etiam Dei adiutorio, labore multo, ingentibus difficultatibus non siccâ fronte superatis obtinenda propofita fuit: talibus tantique, vt nî Dei gratia supernaturali iunaretur, Deique exhortationibus alliceretur, ac eius obfirmaretur promissis rei, & magnitudine, & difficultatum horrore perterrita eorum voluntas, nusquam, vt ea speraret, erigeretur: quare, & actus & habitus spei tunc in illis locus pro eo statu fuit, & proprium obiectum: manetque in patria gloriæ possesse arduitas, & difficultas, non obtinenda, sed obtenta arduitate superata: ac proinde eius cum ea difficultate superata obtenta gaudium Beatis est, quod materia obtenta respicit arduitatem, quam obtinenda, & actus, & habitus spei vt obiectum & materiam propriam respiciebat: quare & actus spei, & habitus in Beatis esse potest: siquidem eiuſdem facultatis, & virtutis est, & bonum obtinendum sub aliqua ratione desiderare, & de eodem sub eadem ratione obtento gaudere. Personis autem diuinis procedentibus, est intrinseca bona, vt à se obtinenda, ac non, vt obtenta necessario possent cognoscere, nusquam tamen, vt difficultas, & cum arduitate à producentibus obtinenda cognosce ab ipsis possent: vbi ergo proprium illis obiectum, capaxque materia spei?

4. Porro sperandæ rei obtinendæ difficultatem, arduitatem illam & obiectum proprium, & materiam necessariam spei constituere, vt non expresse infinitauit satis Aristoteles 1. Rhetor. cap. 11. med. cap. 12. lib. 2. cap. 1. lib. de memor. & reminisc. c. 1. Cicero lib. 4. Tullul. significauit etiam Paulus ad Rom. 8. spes autem, qua videtur non est spes. Nam quod videtur quis quid sperat? Ecce conditionem boni obtinendi, nec dum obtenti. Pergit Apostolus. Si autem, quod non videmus speramus, vt patientiam expectamus. Patientia autem non nisi laboris, & difficultatis alitibus est, vt bene ibi Sanctus Thomas lect. 5. ante med. & Chrysostom. serm. 14. duas ac singularem, innumeratque possum ita sperantem conuenit: ipsum enim patientia nomen iudicium est, multaque tolerantia. Colonnat Theophil. & Theodor. &

Ambros. ad eum locum & August. Psal. 91. sub init. Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Patientia necessaria est, quamdiu veniat quod promissum est. Nemo autem patient est in bonis, quando dicitur patient esto molestia est sub qua te Deus: cui esse forem: fufior in eadem sententia serm. 25. de verbis Apost. citato. cap. 10. de ciuit. Dei cap. 25. post med. lib. 15. cap. 13. toto: quare voluntatis spes similis est spei appetitus sensitiui iuxta S. Thom. 1. part. q. 81. art. 2. corp. quæstione 82. articulo 5. qui per irascibilem ad difficultates & impedimenta eius quod appetit infurgit.

5. Verum quid de arduitate ad spem proprie talem tenendum: & an præterea ex specifica sua ratione in bonum obtinendum, non solum pro natura, sed temporis etiam posteriori, ac proinde in futurum: vt futurum ferri voluntas debeat, vt proprie illud speret: ad controuersiam de actibus voluntatis, & controuersias de actibus supernaturalibus spectat: vbi de eis egimus latè. Ad præfens autem satis est obtinendi boni conditio, qua procedentium diuinarum personarum spes relictur: & de eius obtinendi arduitate conditio altera, qua etiam excluditur spes, producentium personarum: atque vniuersum à Dei (cui nihil arduum esse potest) aut difficile affectibus erga creaturas, vnde illa illa, si de populi sui vinea: Expectant, vt faceret vinas, fecit autem labruscas: & cap. 30. expectat Dominus, vt misceatur vestri, non spem propriam significat, sed desiderium, ex quo ea ad vinea fructum, & populi penitentiam, ac respicientiam apponit, ac si speraret, quibus verumque cordate speraretur, ab eo, qui sperare proprie potest.

QVÆSTIO III.

De affectus diuini erga creatura efficaciam absolutam & secundum quid, siue ex parte sua, non nostri, antecedente, beneplaciti, nec solum signi.

LVRES Patrum, & Theologorum loquendi modos proposuimus explicandos prius, vt quæstio de re abique equiuocationis discrimine definiatur: voluntas signi ea in Deo dicitur, quæ Dei erga aliquid faciendum voluntas non est, sed sic ex his, quæ Deus agit appareat, eiusmodi sunt penales scripturæ communicationes, & præcepta de iis, quæ Deus videtur præcipere, quæ tamen fieri Deus absolute prohibet: tandem, vel impedit fieri: vt præcepta sono tenus solum, Abrahamo filij Isaac immolatio, & similia, in quibus, non rei, quæ præcepta sonat, voluntas in Deo est, sed alterius vt obedientia Abraham executæ, non Isaac necis beneplaciti voluntas est: quam Deus verè, nec solum apparenter, & sonotenus habet: voluntas antecedens ea dicitur, quæ exercitium creaturæ præferim rationalis non expectat, vt absolute à Deo concipiatur: consequens, quæ exercitium, & operationem creaturæ expectat, vt penæ absolute infligenda, vel conferendi præmij executiua voluntas: & hæc quocumque profecto alterutrum exequitur Deus, beneplaciti voluntas, nec solum signi dicitur: scio alias antecedentis, & consequentis voluntatis Dei acceptiones à recentioribus nonnullis, vt suam quisque sententiam equiuocationibus saltem obsecut, & vocibus tueatur, quas omnes ad longum referre, & insectari prolixum esset, ac Theologia inutile immo & perniciosum. Hanc acceptionem à Patribus, & Scriptura olim Theologia accepit in ea disputamus: responderi solummodo volumus reliquis neglectis acceptionibus & vocabulatis nouis: efficax absolute talis ea est, quæ de sese obiecti voliti absolutam

EGA
dant
Ia.

absolutam existentiam assert, ipsique connectitur: ita, ut absque illius absoluta existentia eiusmodi voluntatem ab intrinseco efficacem esse repugnet, voluntas autem efficax secundum quid ea est, quæ, quatenus ex parte Dei est, vult non perfunctorie quidem, sed serio, fieri, non tamen absoluta efficaciam: quia obiectum ita efficaciter ex parte sui à Deo volitum à libertate arbitrij creati, liberaque eius determinatione, vel proxime, vel remotè pendet: ut nostra honesta operatio, cuiusque præmium ad quod honesta operatio supponitur: & hæc quidem utraque efficax absolute vel secundum quid, siue ex parte Dei respectu sui obiecti beneplaciti semper voluntas est, & antecedens, cum illud factum non supponat, sed in illud tendat faciendum. Aliter duplex voluntas hæc nominari à Patribus, & Theologis solet, nempe absolute efficax voluntas, vel solum efficax ex parte obiecti, siue obiective conditionata: nempe volo efficaciter, & serio poenitentiam, & salutem, talemve honestam operationem Petri, si tamen ipse velit. Harum omnium locutionum, & nominum diuinæ erga creatam voluntatis sensum, & significata innumera Patrum & Theologorum testimonia dedit Ruiz de volunt. d. 19. 20. & 21. à quibus nunc abstinere, quia nulla de eis iam apud Scholasticos Doctores dubitatio, sed vnanimis potius in eis consensio.

CERTAMEN I.

Faciliorum expeditio, & vnicæ Theologicæ hac in re difficultatis propositio, & Doctorum sententia.

1. DE voluntatis beneplaciti antecedenti & absolute efficaci erga creatam, vel à solo Deo factam, vel causarum secundarum naturalium etiam interuentu, & operatione absque vlla creati arbitrij dependenceia dari in Deo nemo dubitat: cum nihil in rebus nisi eiusmodi voluntas in Deo natura præcedat, poni possit: solum posset alicui dubium suboriri, an respectu eorum dari in Deo possit, deturve de facto voluntas efficax solummodo secundum quid, siue quatenus ex parte sui est, siue ex parte obiecti conditionata, si talis causa naturalis, aut naturalis conditio independenter prorsus à creati arbitrij, & libertatis exercitio naturaliter poneretur: quia in re negandum censuo: tum, quia implicat Deum velle quantum ex se est, & suæ ditionis, potestatis refert, aliquid efficaciter, quin eo ipso formaliter, quæ à solo suo arbitrio, & potestate pendet, velit efficaciter absolute apponere, nisi iam apposita absolute supponat: uti ad decretum efficax antecedens, & absolutum effectum naturalium executivum supponit. Tum etiam: quia effectum naturalem sub conditione causæ, & conditionis, ad quam naturaliter consequitur, fore, nil aliud est, quam effectus ab eis causis, & conditione possibilitatis, ut diximus sæpè controuersia de scientia d. 4. de medijs naturalibus diuinæ scientiæ, & controu. præsentæ d. 2. quæst. 3. statum medium inter puræ possibilitatis, & futuritionis absolute rerum explicantes & constituentes: quod ad scientiam simplicis intelligentiæ omni Dei à quali voluntati antecedentem spectat: quare nulla conditionata eius futuritionis constituendæ voluntas efficax ex parte Dei potest apponi, quæ de iam constituto ante ipsam, voluntatem non sit, & eius efficaciam repugnans: si effectus suis causis & conditionibus naturalibus, respectu quarum contingentiam non habent, comparetur.

2. Scus, si ad decretum diuinum, cui illæ in operando subduntur, referantur, res habet: quare, & liberi sunt respectu Dei, qui causarum conditionumque naturalium determinationi, & exigentiæ potest non annuere, ut eisdem locis obseruabamus: ac proinde, & statum conditionatum, & contingentem respectu Dei possunt habere: cum tamen ea contingentia mutato à libertate diuinorum decretorum, & omnino extrinse-

cus habeant, ad futuritionis conditionatæ diuinorum decretorum examen quæstio deuolueretur, quod præsentis quæstionis, de voluntate Dei efficaci ex parte subiecti, & conditionata ex parte obiecti, erga purè creatam non est: cum tantumdem sit, atque examinare, an Deus possit anteaquo efficaciter decernere se habiturum decretum concurrendi, si causæ, & conditiones naturales apponantur; id autem omnino otiosum esset, & superfluum, neque Theologica disputatione dignum: in qua dicito, quod libeat: ego huiusmodi decreti conditionati repugnantiam non video, sicut neque ad Theologicum aliquid quæstionis eius vtilitatem: illud solum moneo: eiusmodi decreto præconcepto absolute decretum concurrendi purificata conditione liberè à Deo concipi non posse.

3. De efficaci vero voluntate Dei absolute efficaci, quam antecedente de arbitrij creati operationibus dari in quæstionem adduci possent. Primum: an necessaria sit, ut creati arbitrij operatio libera absolute apponatur & existat de quo tota controuersia de decreto concurrendi agitur, sulo calamo pro negatiua conclusione contra decreta prædeterminatiua Thomistica scripsimus ut plura hic scribendi nec opus sit nec facultas. Secundum: an est non necessaria ad eiusmodi creatas liberas operationes absolute ab arbitrio excedendas absoluta Dei voluntas efficax non sit, supererogatoria tamen dari pro Dei libero possit, ac de facto detur: & id quidem è pura scientia simplicis intelligentiæ de possibilitate operationis creatæ à creati arbitrio, an scilicet scientia de futuritione conditionata eius operationis ab ipso, si hæc vel illa conditio indifferens, nec voluntati ad eius operationem in actu primo anteaquo determinans seu prædeterminans, v. g. auxilium hoc de se indifferens conferatur? Hac tamen de re longa, & acris erit, & oportunior disceptatio d. 5. loco proprio de voluntate antecedente diuina efficaci ex parte Dei solummodo siue secundum quid, vel ex parte obiecti conditionata, erga arbitrij creati operationes liberas, qua nimirum Deus efficaciter decernat, ut sint non absolute, sed si talis conditio apponatur, potest etiam in disputationem venire duplici in casu. Primum, si conditio neque exercitio liberum creati arbitrij sit, ab eo in sui positione dependeat: & hoc casu duplex adhuc potest quæstio citari. Prima: an ex necessitate, & indigentia conditionati illius status futuritionis, nisi voluntate efficaci Dei absoluta subiectiue, & obiectiue conditionata, vel formaliter constituatur, vel effectiue causetur? & hæc quidem quæstionem negatiue decidimus controuersia de scientia d. 5. quæst. 2. contra Thomistas eisdem. Secundò: an est non ex necessitate supererogatoriæ pro Dei arbitrio voluntas efficax absoluta ex parte actus dari in Deo possit de conditionata operationis illius creatæ futuritione super quo negatiue respondimus, etiam hic disp. 2. q. 4. certam. 3. à num. 2. ad 6. inclusiuè quia nec pro illo statu libera operatio foret, neque pro absolute à conditio purificetur.

4. Secundus quæstionis de voluntate antecedente Dei ex parte sua siue secundum quid efficaci vel conditionata ex parte obiecti erga creatam causæ est: cum conditionatio sub qua à Deo efficaciter eiusmodi futurum creatum vel decernitur est, vel exercitium liberum arbitrij creati, vel aliquid ab eo dependens: quo in casu exercitij illius, & operationis arbitrij creati libertatem non euerit periculum est: quandoquidem exercitia in hypothesi ad illud quod sub illa fore à Deo decernitur, supposita est. Porro de hac quæstione egimus etiam, vniuersum, tamen, ut de hac quæstione egimus etiam, proxime citato certam. 4. locus petebat, & patiebatur proximè citato certam. 4. conclus. 4. à num. 7. ad 10. inclusiuè ubi affirmatiue respondimus, atque eiusmodi esse Dei de hominum salute voluntatem attrigimus num. 9. de qua ex initio (ut potè de re graui, atque ad Theologica pluræ deinceps definienda perutili) erit in præsentiarum agendum. Ne verò vel scripturæ, & Patrum, ac Theologorum hac in re locutiones lectoris iudicium turbent, aberratique deciant à vero animaduerto: non omnem voluntatem Dei antecedentem secundum quid, siue quatenus ex parte Dei est, efficacem de liberis creatis effectibus conditionatam.

natis obiectis sine ex parte obiecti, vel obiectu conditionatam esse, ut nonnulli vtrumque confundere videntur, siquidem ex parte sua vult Deus consensum nostrum liberum, atque ex parte sui seruo, & quandoque efficaciter: cuius voluntas seria, & efficax secundum quid quandoque sine ex parte sui, ex qua nobis, & auxilia confert, & suum offert consensum à Patribus & Scholasticis, quasi conditionari esse obiecti: sic explicari solet: *volo quatenus ex me est, ut consensu hanc oblatione auxilio consentias si velis*: cum tamen efficax hanc secundum quid, sine ex parte Dei de obiecto conditionato non sit: quia velle nostrum, quod pro conditione ponitur idem, quod consensus noster, quod sub ea conditione amari, ac desiderari à Deo dicitur omnino est: idem autem sub conditione sui conditionatum verum esse neque: cum ergo vtrique voluntas, & efficax secundum quid & ex parte Dei cum conditionata obiectu voluntate identificetur oportet ut conditione à conditionato re ipsa distinguatur: idcirco, cum proximè dicebam conditionem in secundo hoc sensu quæstionis de voluntate conditionata obiectu, & efficaci Dei voluntate ex parte sui illi identificata conditionem debere esse, vel exercitium liberum creatum, vel illud supponentem intelligendum est distictam realiter esse debere conditionato obiecto, quod sub illa fore adeo efficaciter secundum quid, sine ex parte sui desideratur: vti est salus nostra si recte viuamus, & auxilia gratiarum congrua præsertim, si ea debita à Deo petamus.

6. Secunda: ut alias æquiuocationes in Patrum & Theologorum genuina intelligentia vitemus animaduertito: non omnem voluntatem seriam Dei absolutam ex parte subiecti sine subiectiue, & obiectiue conditionatam efficacem ex parte Dei, & secundum quid esse debere vti bene Ruiz disputatione 19. sectione duodecima, numero tertio, & expressius Arriaga de voluntate d. 2. §. sectione tertia, numero 24. §. Secundo ergo & melius, est enim præfinitiones actuum nostrorum liberorum, & omnium, quæ illos supponunt, ante ipsorum præfinitionem, etiam regulata, ac directæ per scientiam mediam (vbi vero mihi similis est) repugnent quare, & conditionata efficax voluntas obiectiue ab exercitio libero voluntatis creatæ independentem: potest tamen dari in Deo duplex voluntas, & affectus actus de obiecto, quod sub conditione libera nostri exercitij, vel ipsum supponente, vel hic. Altera adeo efficax, ut vti eius determinetur diuina voluntas, Deusque ipse sub illa, ut media omnia, quæ sub ipsius dominio, & potestate sunt, ut conditionatum illud de facto obtineatur, adhibeat: quæ determinatio sine efficacia determinatiua cum collatione mediorum à Deo solummodo connectitur; non autem cum obiecto ipso, siue absolute, siue conditionate solum efficaciter ex parte Dei volito: quod, quia non satis distictè ab assertoribus præfinitionum regularum per scientiam mediam de consensu conditionato liberè habito, in huiusmodi de eo in seipso præfinitiones incidunt, ut d. §. videbimus. Alter vero affectus Dei actus etiam, & serius, quarens ex parte sua est, in Deo esse potest, quo, non determinetur, cogaturve eius voluntas ad omnia media, quæ in sua potestate & dominio habet, ut volumus obiectum obtineat, de suo apponat, & exequatur; sed ea tamen præconcepia voluntate agatur, determineturque ad ea media de suo apponenda, quæ satis sunt, debeatque apponere, ne, quominus volitum à se obiectum obtineatur, per ipsum stet. Duplicis huius affectus possibilitas in Deo ex his, quæ in nobis experimur in primis probatur. Nam quandoque adeo efficaciter erga aliquid assertimur, ipsumque appetimus, & intendimus, ut ad illud, siue per nos, siue per alios obtinendum, nihil non, quod nostre potestatis sit, moueamus; quandoque vero non ita ardentè appetimus, ut moueamus ad eius consequentiam omnia, sed aliqua, quæ sufficientia sunt, ne nimis in eius allocatione simus, videamurque omitti: & ratio in vtriusque præsertim in Deo est: quia nullum creatum bonum determinat, cogere voluntatem, nisi quandoque creatam ex inadæquata & inconsideratione in subitis ac indeliberatis

Christoph. de Ortega de Deo Pro, Tomas II.

tis motibus, qui proinde in Deum necessario omnium non cadit, ad sui amorem intensissimum, summè vehementem & efficacem: præsertim diuinam, quæ quoad substantiam, & modum in creatis, & limitatis bonis prosequendis perfectissima gaudet libertate, ut diximus: quare & omnia, singula, omnibusque, & singulis modis, quibus amabilia sunt prosequi pro libito, vel non prosequi potest. Hæc pro doctrinæ claritate voluntate Dei erga omnium hominum salutem (ad quam spectat, similitum voluntatum Dei, exemplum hac quæstione ponemus) memoria retinenda sunt.

6. Igitur in difficultate de voluntate Dei erga hominum rectam vitam, & salutem Gregorius in 1. d. 47. quæstione unica sine docet voluntatem antecedentem omnem in Deo circa salutem, rectamque vitam efficacem esse non tamen salutis, nostre quæ rectæ vitæ in se ipsis, sed auxiliorum ad quæ solum terminatur & id quidem respectu prædestinatorum tantum; respectu reproborum nequidem conferendi facultatem & potestatem recte viuendi consequendi salutem voluntatem esse: quod postremum singularitatis notam, ut minimum meretur: quoad primum vero conuenit ipsi cum Scoti d. 46. quæstione unica, Maiore ibidem, & d. 45. quæstione etiam unica, vbi Marfilius quoque articulo primo, Oxam & Gabriel d. 46. quæstione 1. Hæc, quæstione secunda, Caietan. in 1. ad Timotheam, vult omnes homines saluos fieri. Dico de concordia lib. arbitrij, cum Prædest. parte prima, capite quarto, ad 2. est etiam respectu reproborum voluntate antecedente concedi eis facultatem rectam vitam & salutem consequendi contra Gregorium admittunt: quare ij omnes non esse in Deo voluntatem antecedentem salutis, quæ beneplaciti erga ipsam sit, sed signi solum affirmant, est circa media & facultatem illam consequendi respectu prædestinatorum Gregorius, reliqui etiam respectu reproborum beneplaciti, & verè talem esse concedant. Ante ipsos id ipsum sentit Magister in 1. d. 46. §. Nam videre hanc voluntatem salutis; omnium aut non esse voluntatem quæ sit ipse Deus cum tamen d. 45. & 47. de omni voluntate beneplaciti ipsum Deum esse constanter affirmet. Consequitur Sumel prima parte, quæstione decimanona, articulo sexto, sua quæstione secunda, conclusione quarta. Aluarez d. 33. expositione quarta & 3. & d. 34. conclusione quarta d. 109. & 113. cam metaphoricam salutis voluntatem Dei quia signi solum vocantes, quamvis voluntatem salutis secundum quid cam quandoque appellent, qua voce vera apud Doctores alios voluntas salutis omnium voluntas beneplaciti significatur & assertitur, quod Arriagam de cepit eo ab hac opinione exciperet, sicuti & Bænezium prima parte, quæstione decimanona, eadem sententia tribuit Alberto, Alexandro Bonaurent, & Durando, quia id aliquando eorum verba sonant: verum longe alia eorum mens fuit: quandoquidem assertunt adulatorum omnium salutem voluntate vera ac beneplaciti Deum velle & paruulorum sub conditione Baptismi ut videre est in Alberto, prima parte, quæstione 79. metaph. 1. articulo 2. quæst. incidente & vltima particula. Alexand. prima parte, quæstione 6. memb. 2. Bonaurent in 1. d. 46. articulo primo, quæstione prima d. 47. art. 1. quæst. 2. non solum conditionalem salutis, omnium voluntatem Dei admittens, sed & velleitatem quæ non semper impletur ac proinde quæ aliquid intendit quod non obtineat: quare velleitatis nomine inefficax desiderium intelligit nec solum complacentiam quæ vulgo admittitur de salutis possibilitate videre etiam est in Durando in 1. d. 46. quæstione prima, siue d. 47. quæstione prima, est durius sonet imò & Driedo citatus voluntatem conditionalem Dei erga reproborum etiam salutem ex Ambrosio, & Bonaurentura approbat & admittit.

7. Communis sententia, cum apud antiquos, tum apud Recentiores Theologos est Deum habere veram, ac propriam, & beneplaciti nec solum signi salutis omnium hominum rectæque eorum vitæ voluntatem antecedentem nullo operationum arbitrij nostri ysi & exercitio libero expectato, ut eam salutis nostre

P volunt

voluntatem concipiat; eam tamen efficacem absolute non esse: sed secundum quid solum suum tantum inefficacem; ita Albertus Alexand. Bonauent. proxime S. Thom. 1. part. quest. 19. articulo 6. ad 1. Carthus. in 1. d. 46. quest. 1. Richard. art. 1. quest. 1. Durand. & Driedo ubi proxime Sotus ad Rom. 9. digressi de Prædest. à pagina 277. Cord. 1. questionar. 456. notab. 1. Valent. 1. part. quest. 19. punct. 2. Molina citat. quest. 19. d. 1. art. 6. folio 2. & 3. Valquez d. 83. cap. 3. & 4. Soar. opuscul. de libertate Dei d. 1. sect. 2. num. 10. Henricus de voluntate d. 20. cap. 3. num. 19. Ruiz d. 19. 20. 1. Arriaga d. 25. sect. 3. tamque omnes communiter: circa eius voluntatis antecedentis efficaciam dubium esse neque efficacem erga omnium universum rectam vitam, & salutem esse non posse cum plures & à vitæ rectitudine & salute consequentia deficiant: quod forte Doctores pro opposita citatos sententia decepti, ut minus bene loquerentur voluntatis diuinæ efficaciam solummodo attendentes. An verò una Dei voluntas erga omnium rectam vitam, & singulorum salutem, quasi uno ictu feratur inefficaciter, an potius sit aggregatum voluntatum, quibus rectam vitam universalemque omnium singularem Deus intendat: non explicatur à Doctoribus: quia (ut aestimo) supponitur postremum; cum ita singularem de recta vita, & salute cuiusque nostrum voluntate, & providentia sua curet: ac proinde generalis, & supernaturalis alia superflua, nec Deum magis ad has singularem concipendas (quibus generales scripturæ, Patrum, & Theologorum locutiones, & sententiæ de voluntate Dei erga omnium hominum rectam vitam, & salutem proprietate sermonis verificantur) agat, reddatve promptiorem. An verò etiam erga reproborum salutem vera hæc Dei voluntas inefficax absolute sit, erga prædestinatorum omnium, vel aliquorum eximie prædestinatorum (quos dicunt) salutem sit efficax? huius loci decisio non est sed disputationis sextæ: ubi an liberæ nostræ actiones, aliæque ab eis dependentia præfinitur intendive ante absolutam earum prævisionem efficaciter possint, examinabimus: denique an voluntas hæc Dei saltem inefficax de recta vita, & salute hominum conditionata proprie sit, erit hic examinandum, & citati quidem pro hac postrema sententia de Dei voluntate erga utrumque conditionatam proprie esse videntur docere: cum indiscriminam, tam de rectæ vitæ, quam de salutis nostræ voluntate Patres loquentes recitent: præsertim Ruiz d. 20. ferè tota. Nos autem distinctius de his, & aliis, ne doctrinæ veritas plurimum complicatione oblectetur.

CERTAMEN II.

Voluntas vera, nec solum signi, antecedens de vita omnium, etiam reproborum, recta, & salute eius non absolute efficax: sed inefficax ex Scriptura, & Patribus in Deo statuitur.

1. Deum de se ac voluntate sua non solius complacentiæ de nostra recta vita, & salute (possibili secundum prædictæ possibilitatis suæ statum iuxta plurimum sententiam, cui supra abnebamur, sed activo affectu, seu desiderio in utriusque existentiam, & antecedenti ac primaria sua voluntate ferri adeo in veteri & nouo testamento expressum est, ut mirer ea de re apud doctos Catholicos questionem extitisse. Ezech. 18. Numquid voluntatis meæ (id est ex me solum, & voluntatis, bonitatisque meæ propensione conceptæ) est mors impij, & non, ut conuertatur à viis suis & uiuat? sine: Nolo mortem morientis, dicit Dominus; reuertimini & uiuite, cap. 33. uiuo ego dicit Dominus, nolo mortem impij, sed ut conuertatur im-

pius à viis suis, & uiuat: conuertimini, conuertimini, & quare moriemini. Conuersio autem quam Deus velle dicitur non potestas se conuertendi, sed conuersio actus ipse est, ad quem, cum tempus aliquod è vita Deus non exceperit, salutem (inquit Celest. Papp. episc. ad Episcop. Gall. cap. 2.) homini admittit qui mortis tempore penitentiam denegauerit; quæ Dei de conuersione, & salute peccatoris voluntas, & desiderium omnium fidelium cordibus, & iudicio insita satis probatur ex illa mulieris Thecutis sententia 2. Reg. 4. tanquam ex fide hac de ea Dei voluntate sententia è Dei imitatione, ut Absoloni parceret, ac reconciliaretur, Patrem Dauidem suadentis. Neque vult Deus perire animam (id est reatam: cogitans ne penitus pereat qui abiectus est, Sap. 11. D. 5. mulans peccata hominum propter penitentiam; inter tam utique ab ipso) Deus dicitur & capite duodecimo: O quam bonus, & suavis est Domine spiritus tuus! ideoque eos, qui exerrant partibus corporis: & de quibus peccata admones, & alloqueris, ut reuocata malitia credant in te Domine; quod, ut aliquoties, tam Egyptios oblatinos (de quibus capite precedenti egerat) plagis prius reducere, quam Palestinos (de quibus eo cap.) paulatim, & per partes puniendo ab idololatria renouare contendit: maximeque decorum respicientia adhibita cura, & providentia benignissima eorum conuersione ita prouidentia dicitur Deus ibi, ut eorum exemplo, cum magna reuerentia adponis nos, universum textus concludit: sunt præterea pleraque in sententiam hanc veteris paginæ testimonia.

2. Neque verò in nouo testamento pauciora Matthæ 23. Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & non fecisti, scilicet Prophetarum predicationibus, & nunc corporis sui præsentia, velut alarum fomento calorem, et pullos suos, vita immortalis indulgens, & in volentem, velut noua generatione, producentem: inquit Hilari, can. 24. sine, & post pauca. Huius igitur ac patris terræ ac more congregare eos intra se voluit, ut qui conditi nascendi iam fuissent, nunc alterius generationis erant, & calore consensientis renati in celeste regnum, tanquam pennatis corporibus euolarent, quod quia noluerunt, & itaque oppositam huic nostræ nolitioni voluntatem qua intra se Deus nos recipere, & in regnum celeste volaremus à nobis obtinere Deus voluit; nec tamen ab illis obtinuit, quia ad actum, quem volabat, voluit etiam nobis libertatis iura seruari. Irenæus 4. aduers. Hæres. cap. 71. quod ait: quoties volui congregare filios tuos, & non fecisti: veterem legem libertatis hominibus manifestauit, qui liberum fecit eum ab iniis habentem potestatem suam: sicut suam animam ad vitandam carnalis (voluntate) Dei voluntatē, & non eade: limita habet cap. 72. Chrysostom. tom. 1. homil. 9. de laud. D. Pauli. Ipse quidem vult omnes saluos fieri; ac non omnium voluntas eius voluntati obsequitur, neque ab eo aliquis cogitur: unde, & ad Hierosalem sic dicit quatenus voluit, &c. Vides quod Dominus nos saluare vult: nos autem, quia nos ei non adiungimus, manemus in errore. Matth. 18. sic: non est voluntas patris meum qui in calis est: ut pereat vnus de pusillis istius vbi Hieron. quotiescumque perierit aliquis ex pusillis, non voluntate patris perit. S. Thom. minus dicit, & plus significat: quia voluntas eius est ut saluentur, ac proinde parabolam de centum ovis, & vna errante ante quaerita à Pastore, & inuenta, atque eius humeris redacta præmiserat. 1. Petri 3. Patienter agi propter eos nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reuerti: in eandem sententiam frequens scripsit Paulus 1. Thessal. Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra: ut abstinere vos à fornicatione: ut scitis unusquisque vestrum vras suum possidere in sanctificatione, & bonæ quod actuale virtutis exercitium & opus est. Ad Roman. 1. An ignoras quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit, Tu autem secundum duritiam tuam penitentiam te adducit, Tu autem secundum duritiam tuam, &c. ubi Hieronym. cum possit prohibere peccantem, vol inferre vindictam, manibus conueni ad penitentiam. Aliisque prætermisissis veniamus ad celeberrimum eius testimonium 1. ad Timot. 2. omnes homines vult saluos fieri & ad agnitionem veritatis, venire: in quo sententiam nostram

nostram expressè contineri Chrysostomus nuper, non solum docebat, sed vi exploratum supposuit: sicuti & Augustinus de spiritu & litte. cap. 33. post init. sic querens, h. dono Dei etiam hoc (voluntas credendi) quare non omnibus cum omnes homines velit saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire: inferiusculè: Vult autem Deus omnes homines saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non sic tamen, ut eis aditum liberum arbitrium: quo vel bene, vel male utentes iustissime iudicentur & 3. de libero arbitrio cap. 19. Non tibi deputatur ad culpam, quod innotuit ignoras, sed quod negligi quæres, quod ignoras. Nec illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentes sanare contempsisti. Repetit cap. 6. de natura, & gratia.

3. Sed contendunt tamen Recentiores aliquot, qui respectu salutis reproborum solum signi non autem beneplaciti antecedentem voluntatem Deo concedunt, Augustinum in hoc sensu scripsit, & constantius, & locum Pauli hunc, & similia alia intellexisse. Nam contra Iulianum cap. 8. & cap. 103. Enchir. epist. 107. ad vitalem, & Hypognost apud eum lib. 6. sub finem sensum esse ait: neminem saluari nisi quem Deus saluari vult sicut Ioan. 1. dicitur illuminari omnem hominem (qui illuminatur) venientem in hunc modum: quia nemo illuminatur, non ab ipso cui interpretationis eius Affectus Patres consentiunt. Fulgent. de Incarnat. & grat. cap. 32. lib. 2. de remiss. peccator. ad Eutychim. Prosper de lib. arbitrii. Rufin. ad capita gallos. obiect. 4. lib. 2. de vocat. gentium Anselm. & Beda ad eum Pauli locum: quod explicat rursum August. de prædest. sanctior, cap. 8. exemplo Magistris cuius literarum ciuitatis alieuius, qui est plures eius ciuitatis literas non discent, tamen omnes ibi literas docere dicitur, nempe qui literas discent: quia nemo non ab illo literas ibi docetur, ac dicitur, & c. 97. enchir. eodem sensu, & exemplo explicat illud Matth. 23. quoties colui congregare filios tuos, &c. cuius interpretationis plures habet ex grauioribus antiquis Scolasticis sequaces. Secundo eundem locum interpretatur de corrept. & grat. cap. 14. de omnibus hominibus non indiuiduè, sed secundum genus sexus, & statum, ætatis, & conditionis sumptis, de quolibet aliquem ut dicitur: Omnia animalia fuisse in Arca Noë, & Luc. 11. de Pharisæis decematis omelias, & c. 1. Corint. 10. sicut ego omnibus per omnia placeo: quia inquit placebat omni generi hominum, quod Christi congregabat Ecclesia, quam interpretationem repetit cap. 103. Enchir. sequunturque Prosper 2. de vocat. gent. cap. 1. & 10. confirmans ex illo Matth. 10. eritis odio omnibus hominibus. Fulgent. de Incarnat. & grat. c. 31. confirmans ex Psalm. 85. Omnes gentes, quasunque fecisti, venient, & adorabunt coram te, & ad Coloss. 1. Reconsilium omnia in ipsum, Anselm. item, & Beda quæ innumeris aliis scripturæ locis posset confirmari. Tertio cap. 15. de corrept. & grat. ait: dici posse velles, quia velles nos facit, salutem, quemadmodum misisse spiritum sanctum clamantem. Abba Pater dicitur: id est nos clamantem: quod placet Hugoni Victorino tractatu 1. lumen. cap. 12. ante med. Ceterum qui plures loco interpretationes adhibet non alia alius tractat, ni retrahat, vna aliam dicit: quia illa magis placeat, & aliis contradicatur. At S. August. etiam, cum duas ex his tribus potestimas interpretationes adhibebatur erat cap. 14. & 15. de corrept. & grat. monet init. capitis: alias a se alibi datas: quo probat potius, non retrahat ex eis vllam, quod scriptum (inquit) est quod vult omnes homines saluos fieri, nec tamen omnes salui sunt: multum quidem magis intelligi potest, ex quibus in aliis opusculis nostris aliquos commemoramus, maxime præcipuam, & quam cum eum locum exponens tam de voluntate Dei eiga salutem reproborum etiam agens, frequentius è propria sententia tradiderat.

4. Inde constat huic interpretationi tres obiectas non adiaceri: alioqui cum huius memor efficeret alicui tandem aduersè acquiesceret, eam tunc retraheret. Secundo ex ipsi interpretationibus patet Augustinum eis solum contendere verificari aliquo sensu vero posse Apostoli verba, relata ad prædestinatos solum, & de voluntate consequente ipsorum consensum, & efficaci, ut notat S. Thom. 1. ad Timot. 2. lect. 1. post med. & in 1. Christoph. de Ortega, de Deo Pro. Tomus II.

d. 46. quæst. 1. art. 1. ad 1. Damasceni interpretationem de voluntate antecedente salutis omnium, etiam reproborum cum obiectis hinc concordans his verbis: secundum Damascenum verbum Apostoli intelligitur de voluntate antecedente, & non de consequente, sed secundum Augustinum (his aliis expositionibus) intelligitur, ut sit de consequente: unde exponit eam dupliciter, vno modo, ut sit distributio accommodata pro omnibus, qui saluantur, &c. & sanè tertia ex obiectis Augustini expositio, adhuc voluntatem Dei antecedentem beneplaciti de salute prædestinatorum (ut aduersarij obiectantes contendunt) non probat: siquidem sola voluntate beneplaciti de auxiliorum collatione eius veritas saluatur, quæ pro eo priori salutis voluntas signi tantum voluntas sit: quare non ipsorum sed singulari Aureoli sententiæ fauet: immò ut doctè obseruat ex Sancto Thoma, Ruiz d. 19. lect. 8. num. 14. tres istæ expositiones obiectæ cum illa prima, constanti, & præcipua apud Augustinum recitata n. 2. sine: plenam sententiæ Apostoli intelligentiam constituunt, ita enim S. Thom. quæst. 23. de art. 2. corp. antecedentem, & consequentem Dei voluntatem explicuit, in qualibet actione est aliquid considerandum ex parte agentis, & aliquid ex parte recipientis: & sicut agens est prius facti, & principaliter ita id, quod est ex parte agentis est prius naturaliter eo, quod est ex parte facti: sicut patet in operatione nature: quod ex parte virtutis formatiua, quæ est in semine est quod animal perfectum producat, sed ex parte materia recipientis, quæ quando est indispota, contingit quandoque, quod non producat perfectum animal: sicut contingit in partibus monstruosis: ita inquit euenire Dei voluntati antecedenti propria, & beneplaciti de omnium salute, nec tamen omnis impedimentum remotiua, & inde ortæ gratiæ suæ: ut ex prauitate arbitrij creati reproborum luum intentum effectum non fortiaur: tuncque Deus id, cuius est capax, bonitatis per punitiuam iusticiam in ea ponit. Augustiniani verò doctrina, Patres Prosper Anselm. Fulgent. & Beda, et prædictis his expositionibus Augustini consenserunt: cui, ut vidimus non aduersantur: eorum loca iam subiiciemus. Quod ipsum, & Scholasticis antiquis vlti venit, qui cum reliquis illam, & postremo referunt & admittunt, tanquam aptiorem, & in qua demum quiescent: ut videre in eis est, speciatim in S. Thom. 1. p. q. 19. ad 1. & 1. ad Timot. 2. lect. 1. post med. scio asserti etiam ab aduersariis quartam eius loci expositionem tanquam Augustini, & aliorum Patrum de voluntate antecedente signi, & secundum quid, quæ nullum in eis fundamentum habet: & si particula secundum quid proprie accipiat, voluntati signi antecedenti, quæ solum metaphorica, & impropria voluntas est, contradicere.

5. Sed nostrum hunc eius loci & aliorum scripturæ productorem sensum constantem apud Augustinum, & eius Affectas Patres semper fuisse: alios vero sensus non, nisi hoc nostro retento, datos ab eis esse, & admissos ulterius eorum testimoniis coaceruatis ostendamus. Augustinus ad articulos sibi falso impositos, vel potius Prosper ad obiect. Vincent. obiect. 7. Quod Deus, nec velit, nec possit, quod plures Christiani saluentur, respondet, quamdiu voluntate praua sua mali sunt, saluari nolunt, Deum nec velle illos saluare, æque in sensu composito posse. Sed nulla, inquit, modo credendum est huiusmodi homines in hanc desperationem ex Dei voluntate cecidisse, cum potius alleuet Dominus omnes, qui corruunt, & erigat omnes alios: Iuxta Psalm. 144. obiect. 16. Quod fideles plures, cum orant, fiat voluntas tua, contra se petant, ut cadant, & ruant: quia voluntas Dei hac est, ut æterna morte pereant, respondet, Non hoc veritas dicit, quod hac sit voluntas Dei, ut fideles & sancti à fide, atque innocentia ruant, & pereant in æternum: sed veritas dicit. Hac est voluntas eius, qui misit me Patris, ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo quidquam, sed resuscitem illud in nouissimo die. Quod ergo Pater filio dedit, filius omnino non perdit: idem enim dicit, omne quod dedit mihi Pater venit ad me, & non eiciam foras. De his autem, qui non perseverant, concludit. Illi, cum à pietate deficiunt, non ex Dei opere, sed ex sua voluntate desinunt. Ad cap. 7. Gallorum, Quibus

busdam filiis, quos regeneravit in Christo, quibus fidem, spem, dilectionem dedit: ob hoc persecutantiam non dedit, quia eam massa perditionis praesentia Dei, & praedestinatione non sunt discreti: si hoc vult affirmare, quod Deus huiusmodi homines in bonis, quia donauerat, noluerit permanere, & ipse eis causa auersionis exciterit, contra iustitiam Dei sentit, Quod, etsi contra praedestinationem ad materiale peccatum sit vigentissimum testimonium; tamen, & huic nolitioni contrariam de eorum salute voluntatem Dei ex supra datis, & dandis eius testimoniis suadet. Maxime, cum ad caput immediatum 8. subiungat: qui dicit, quod non omnes homines vult Deus saluos fieri, sed certum numerum praedestinatorum, durius loquitur quam loquendum est de altitudine gratiae Dei: qui & omnes homines vult saluos fieri atque ad agnitionem veritatis venire: concluditque: ut, qui saluantur, ideo salui fiant, quia eos Deus vult saluos fieri; & qui pereunt ideo pereant, quia perire meruerunt: Non quia Dei de salute ipsorum, cui non annuerunt, voluntas defecit: in eandem sententiam de generali Dei erga omnium, & singulorum hominum, etiam infidelium salutem scribit 1. de vocatione gent. a cap. 4. lib. 2. toto, maxime cap. 9. 10. 14. 23. 24. 25. & 28. ex cuius fide haec solum transcribam: sicut, qui crediderunt, iuvantur, ut credant; sic etiam, qui non crediderunt, iuvantur, ut credant; & quemadmodum illi in sua habent potestate, ut credant: ita & isti in sua habent potestate ne veniant: Fitque manifestum, quod diversis atque innumeris modis omnes homines vult Deus saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, sed quid veniunt, Dei auxilio dirigitur, qui non veniunt, sua pernitentia reluctantur. Qua in sententia multus praeterea est cap. 30. & 31. & cap. 104. Enchir. August. ipse voluntatem salvandi omnes (quam ad praedestinationem restrinxisse visus erat c. 103.) omnino absolutum explicat esse. Nam eam, quam solum ex parte Dei, quasi conditionatam, atque a creato arbitrio suspensam, quoad effectum, etiam respectu eorum in quibus effectum non habuit, ut hic contendimus: quapropter inquit cap. 104. etiam primum hominem Deus in ea salute, in qua conditus erat custodire voluisset, eumque opportuno tempore post genitos filios sine ulla interpositione mortis ad meliora perducere: ubi iam non solum peccatum committere, sed neque voluntatem posset habere peccandi, si ad permanendum sine peccato, sicut factus fuerat, perpetuum voluntatem habiturum esse praesisset: quia vero eum male usurum esse libero arbitrio, hoc est peccatum esse, praescebat ad hoc potius preparavit voluntatem suam: ut bene ipse faceret, etiam de maleficiente.

6. Anselmus in id Matthaei 26. fiat voluntas tua: Scribit, dua sunt voluntates in Deo. Alia misericordiae, qua non est cogens, nec aliquid libero arbitrio aufert; qua vult omnes homines saluos fieri: quod tamen in libera voluntate eorum positum est, &c. inferius, in terra multi contradicunt voluntati Dei; illi scilicet quae est ex misericordia, cum enim vellet, praeus etiam saluare, si vellet: tamen ipsi contradicunt operibus huic voluntati: orat ergo, ut Deus faciat alios terribiliores tales, qui nullo modo voluntati Dei resistant: & libro de voluntate Dei longe à medio. Voluntas approbans in Deo est, qua vult omnes homines saluos fieri: quoniam nullum prohibet, quantum ad se, saluum fieri; immo, si quis ad hoc laborat: approbat, fuit: vult omnes homines saluos fieri; id est non cogit aliquem damnari, qui, ut dixerat, eum etiam ex se saluare volebat, qui perierat. De Fulgentij, & Bedae, qui etiam Augustiniani doctrina sunt, mente, & eorum locorum intelligentia eadem ex aliis argumentis Theologicis, quae pro eadem veritate ex ipsis efformamus constabit inferius: sicuti & de Prospero & Augustino iam ab Ecclesiae initio innotam hanc fuisse Patribus sententiam, & eisdem argumentis ab ipsis attractis postmodum ostendimus. Nunc autem eius testimonij, quibus veritatem hanc absque argumentis fuisse, atque ad purum nobis tradiderunt.

7. Dionysius cap. 4. de divinis nominibus. toto ex summa bonitate, pulchritudine, & amore summo Dei voluntatis eius, in ea, quae creatis omnibus, nullo excepto, bona, cum physice, tum moraliter rationalibus bona

sunt, colligit, ac statuit: idque solis exemplo explicat, & confirmat sub initio. Si aliquis inquit non pariter hoc, non infirmitas, aut pravitas est illuminata ipsius distributionis; sed non extensorum ad luminis participationem propter luminis accipiendo importunitatem: subiecit: Similitudinem luminis cum fulgore immittens, quibus plurificas fontani ipsius radij traditiones, & sicut omnia ad se ipsum vocans: unde & callos dicitur, id est pulchrum à vocando, circa med. ipse omnium causa propter bonitatis excessum cuncta amat, cuncta facit, cuncta perficit, cuncta continet, cuncta convertit: cap. 8. sic explicat ad divinum, in quantum etiam iusta est, bonitatem pertinere omnium liberationem, & salutem. Omnia existentia salvatoria omnium bonitate, à casu propriorum bonorum liberat: secundum quod uniuscuiusque verum, quae saluantur, suscipit natura: Propter quod, & liberationem ipsam nominant Theologi, in quantum non sunt existentia ad nihil esse cadere, & in quantum non sunt existentia ad peccatum & inordinatum fallatur, & minoratum quandam patitur propriorum bonorum, & hac à passione, & infirmitate, & privatione liberat: implet, manet habens, & pene infirmitatem supportans, & infirmus à malo: magis autem stans in bono, & periculum bonum adimplens, & ordinans, & statuens & ordinans in ordinem ipsius, &c. Quin, scilicet, bonitas, & voluntas ipsius nos, quantum ex se est, in bono statens nostro abusu vincatur: lege à medio ad finem capitis, & commentarium S. Thomae. His similia ex summa Dei pace cap. 11. deducit creatis cunctis, quatenus capacia sunt, & inter se, & cum Deo velle, & communicare pacem: idque etiam, cum peccatis nostris à Deo discordantibus reconcilians nos, & omnia sibi, voluntate sibi sua hac pacifica, & benigna providentia sua in Christo, & per Christum de caelesti Hierarch. c. 9. immensum, & infinitum divini luminis pelagus semper paratus est, & pater omnibus ad participandum.

8. Sanctus Ignatius epist. 6. ad Philadelphum: sub iuit, ait infideles etiam, & sceleratos moneos, hortandosque ad penitentiam, Amator enim hominum est Deus noster: & vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; propter quod, & solum enim facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos: cuius utilitatis etiam Dominus volens esse imitator, efficit perfectis sicut Pater vester effectus perfectus est: vultus lib. 4. c. 7. 1. vis à Deo non fit: sed bona sententia volutas, quae animi sententia vilitate phasi dicitur, ad illi omnes: & propter hoc consilium quidem tam de omnibus: posuit autem in homine pietatem electum. Ephrem. Syrus. Deus animarum nostrarum vulsores facit. sermon. de vita Relig. atque Monast. pag. 6. Spectamus à nobis mirabiliter sapient: omnes enim nos salvari cupit, & omnes regni sui haeredes, & possessores fieri desiderat: & ferat. 1. de compunctione cordis perpena Dei in omnes benignitatem qua quotidie largi beneficiis omnes afficit, gratiaque sua omnium corda visitat verus finem concludit: cernis quanto desiderio salutem nostram facit, Clem. Alex. 1. Paedag. cap. 8. Deum omnia & maxime hominem amare ait: & nihil aliud facere Deum, quam produsse: & homini Deum in omnibus, & sua sponte eum gerere, & sollicitum esse de illo: ac late ibi atque alibi frequenter docet non bonis solum datis, sed supplicis inflictiis hominis salutem intendere. Damasc. dialogo contra Manicheos pagina penult. de Iudice operis aut de se peccata inflicte causam non esse, sed potius dolentem suis delictis: quoniam enim iudicet, non tam primaria voluntatis (qua vult non fieri, quae puniat) ratione indicat sed secundaria. Primaria enim voluntas est illa, quod quispiam ex se ipso vult. Secundaria autem id quod est, quae contingunt causa vult. Primaria enim voluntas ex se ipso vult omnes homines saluos fieri, atque ad agnitionem veritatis venire: cum autem peccamus voluntatem nostram causa nos castigare vult, ita primaria Dei voluntas bonitatis est; secundaria infirmitas, & 2. de hae capitis fine ait, Deum praesertim, praecedentemque velle animi saluari, & regnum eius consequi. Non enim ad puniendos nos plasmanit, sed, ut efficiat nos bonitatis sua participes, ut bonus; peccantes autem puniri vult, ut iustus. Dicitur igitur prima praecedens voluntas, & acceptio ex ipso existens; secunda vero voluntas sequens, & punitio

permisso ex nostra causa existens. Non tacebo Auicennam 9. Metaph. cap. 6. longe à medio qui Theologicam hanc veritatem naturalem assecutus nomine etiam primæ voluntatis Dei, sicut Damascenus expressit. Non erat bonum permitti utilitates frequentes, vel semper, propter accidentia mala rara: igitur bonitates, quas sunt ex his rebus, fuerunt volita prima voluntate (Secundum modum, quo convenit dicere Deum velle res) & fuit volitum malum, etiam secundum modum, qui est per accidens, & præsum fuit illud futurum necessario: nec tamen curatum est de eo: quare permittitur est volitum, ut ait cap. 7. & Damasc. aiebat qui citato Dialogo inter. med. & sine dixerat, ut boni finis, tum ex Deo, tum ex nobis manant: Deus itaque, quod suarum partium est dat, ut bene finis: at nos &c. & subinferius: ipse quippe omnibus, tum ut sint, tum, ut bene, ac prædare sint præbet: soli nimirum insit, bonitatis sua radios ad omnia opera sua diffundens: &c. nec multo post: Ac sine Deus, ut qui natura bonitate, ac misericordia præfuit, peccatum non vult, nec mortem peccatoris, nec vitium exitio delectatur, nec ira effectum obstat, utram omnibus bona faciit.

9. Chryl. Ios. Ios. I. in epistol. ad Ephes. iuxta beneplacitum (inquit) voluntatis sua: Hoc est: proprietate, quod volumus hoc vult: beneplacitum eius (ut ita dicam) ista est: obique enim beneplacitum præcipua voluntas est: post pauca: beneplacitum igitur primarium voluntatem dicit: vehementer scilicet, & quia cum desiderio, & beneplacitum sit, quam habet: erga nos: infra: Hoc est: vehementer concupiscit, vehementer desiderat nostram salutem, & homil. 7. in Ioann. ad id: illum nam omnem hominem, ait: illuminat profecto, quantum in ipso est. Siqui autem &c. & in 2. Genes. homil. 11. fine: & nos item, si voluerimus, quod nos facimus est: facere, nihil prohibebit eadem nos bona consequi, liberalis enim Dominus, & vult omnes homines salvi fieri, & ad agnitionem veritatis venire: quæ reperiit ad idem caput tom. 1. homil. 21. inter med. & fin. ad Rom. 9. Ios. 16. sic de Pharaone. Tuli illum voluntatem ad penitentiam inducere volens. Nisi enim hoc voluisset, tandem eum vixque non tulisset: & in caput idem de Iacob & Elau, quam cum ad Deum attinet salvi fuissent omnes tribus Israël: id, & omnes mortales & homil. 80. in Ioann. Ios. 3. de Christo Domino, & de virtute sua divina dictum ait: ego servabam eos: & quos delictis mihi ego custodiam. & nemo ex eis perit nisi finis perditionis subdique, & nimirum solus ille tunc perit: sed multi postea: dicit autem: nemo ex eis perit: id est: quantum est ex mea parte, non perdam, quod mansuetissimus alibi dicit non eiciam foras: si vero per se ipsos exciderint, non ex necessitate ad me traho, lib. 1. de provid. hinc, quod non communiter solum omnium curam gerit, sed singulorum auidas licet dicentem: non est voluntas eorum Patre meo, qui in celis est, ut perent unus de peccatis istis, de his dicens, qui in illum credunt: cupit esse quidem, & eos qui non credunt salvi fieri mutarique in melius, & credere, sicut Paulus ait: vult omnes homines salvi fieri, & ad agnitionem veritatis venire: & ipse ad Iudeos. Non veni vocare in seors, sed peccatores ad penitentiam.

10. Cyrill. Alexand. lib. 11. in Ioann. cap. 21. post med. perditionem Iude præcipua voluntatis contra diuinam multis ponderans, sic inter alia ait. Christus, quantum ad ferendam opera illi attinuerit, servasset hominem, nisi vult ipse in perditionem insisteret: gratia igitur in dicit effulsi, servavitque omnes, qui cooperantem ei voluntatem tradiderunt: sic enim saluti nostre modus dispositus est: & lib. 1. cap. 11. sub init. obiectat, quomodo verbum erat lux vera illuminans mundum, si tandem non illuminavit eum, & tandem magnam eius partem in tenebris reliquit? Hoc, ne quis obicere possit: dicitur inultis, & mundus ipsum non cognovit. Non dicitur Dei ait, & eternam hanc lucem, sed imbecillitatem suam mundus accusat, illuminat enim finis, repellit autem gratiam creaturæ, qua intelligendi acumen, ut natura Deum cognosceret sibi dato abusa est, & ut prob. 4. ad creaturas vim inspicendi cernerit. Gregor. Nyssen. de Orat. dominica in id, fiat voluntas tua sicut in celis. voluntas Dei salus hominum est: Orat. in canti

circa med. Notum est divina voluntatis institutum: vult enim Deus omnes homines fieri saluos, ac veritatis ad cognitionem venire, orat. catech. long. à med. cuius voluntas, & opus eorum est: qua sunt vita, à quo etiam homo deductus est ad vitam: consonat Philo in cant. aliusque postremo loco ad id Psalm. 26. quoniam ira in indignatione eius, & vita in voluntate eius quod Basil. explicans de Deo etiam, dum praus in hac vita punit. Medici etiam, dum asperis medicamentis, ac ferri aculeis morbis corporis ægri occurrunt, exemplo præmissio: hoc, inquit, Deus vult: hoc est ut omnes eius vita participes sint, circumstantia vero panarum, non ipsius voluntate sunt, sed pro merito eorum, qui peccaverunt inferuntur: vitam itaque Deus cuique propria voluntate tribuit, iram vero sibi quisque thesaurizat in die ira, & revelationis, & iusti iudicii Dei. Ut hæc Deo videatur extranea: illa vero salutis nostre voluntas solum Deo propria, ac nomine voluntatis Dei intelligenda: quemadmodum id Orationis dominice fiat voluntas tua. Patres alij intelligunt: recitandi in argumento efformando ab Ecclesie oratione pro omnibus, etiam sceleratorum, & infidelium salute. Athanas. orat. contra idola pag. 2. ita quidem opifex rerum genus humanum condidit in eo statu permanere voluit: sed ipsi neglectu meliorum: &c. & lib. de humanit. Verbi cuiusque corpor. aduentu pag. 4. Ad istum igitur modum Deus nomen fecerat, & in incorruptibilitate perseverare volebat, homines autem: &c. similis. scribit Arnobius in Psalm. 146. à med. & lib. 2. aduers. gent. vers. med. Occurrentes in verba 1. ad Timoth. 2. si Deus vult, quare non fit? respondet: non fit, quia illi nolunt. Nihil enim ex necessitate facit in nobis Deus. Epiph. heres. 66. post epist. Marcelli pag. 3. Propter excellentem iustitiam, & eximiam bonitatem omnes: & omnia utilisima esse voluit, & sua bona omnibus proposuit: iuxta permixtionem vero liberi arbitrij omnibus propria voluntate uti concedit, ut quisque, quod voluerit, faciat.

11. Sed & latinorum Patrum eadem perpetuo sententia fuit: ut patet ex datis Augustini, Prosperi, & aliorum testimoniis constat, pleniusque ex inflicendis constabit. Lactantius de ira Dei cap. 14. fine. Huius rei testis est Marcus Tullius in libris de legibus ita dicens: sed omnium, qua in Doctorum hominum in disputatione versantur, nihil profecto est probabilius, quam plane intelligi, nos ad iustitiam esse natos, quod, si est verissimum, Deus ergo vult omnes homines iustos esse: id est Deum & homines charos habere, Deum scilicet honorare, tanquam Patrem, hominem diligere, tanquam fratrem. Tertullian. 2. contra Marcionem Bonitas Dei prior secundum naturam, & severitas posterior secundum causam illa ingenerata, hæc accedens: illa edita, hæc adhibita. Nec natura enim in operata debuit continere bonitatem, nec causa dissimulatam evasisse severitatem. Alteram sibi, alteram rei Deus præstitit & exhortatur, ad castitatem, voluntatem, qua nobis bona, & sibi placita, & salutem Deus vult, meram, totam puram absque involuntarij mixtura vocat: qua vero punit, aut mala permittit ob nostram, non ipsi placitam, voluntatem, non totam, neque meram, sed mixtam: ex indulgentia, inquit, est quodamque permittitur: qua, etsi sine voluntate non est, quia tamen aliquam habet causam in loco, cui indulgetur: quasi de invita venit voluntate, passa causam sui, qua cogit voluntatem vide qualis sit voluntas eius cuius altera sit causa. Hieronym. ad id Malachi 1. Filius honorat Patrem, & servus Dominum, scribit. Vult itaque primum Deus, ut Filij eius simus, & bonam voluntate faciamus: sin. hoc consequi volumus, ut saltem, servus nos habeat, & à malis per suppliciorum formidinem recedamus: & ad id Roman. 1. An ignoras, quod benignitas Dei ad penitentiam te adducit: tu autem: &c. cum possis prohibere peccantem, vel inferre vindictam, manuit converteri ad penitentiam. Ambros. 1. de parad. cap. 8. ante medium Nec Iudeo omnes credituros sciebat: & tamen ait. Non venit nisi ad omnes perditus domus Israël: ergo non in mandante culpa est, sed in prævaricante peccatum est: & quod in Deo fuit, ostendit omnibus, quod omnes voluit liberare. Paulin. Epist. 1. ad Aprum. Hinc in omni loco plura quotidie mirabiliora solito signa crebrescunt: ut omnem (quantum in se est) hominem saluum faciat.

CERTAMEN III.

Hanc ipsam erga omnium salutem redamque vitam Dei de tuo antecedente voluntate, atque ex parte tui actuum vultusque, & secundum quid proinde, non absolute efficacem Patres idem asserunt domi conditionatam obiective esse explicant, si velimus scilicet: quod licet respectu nostri illi sit, rectique consensus proprie obiecto conditionato non sit in eis oblationibus certam, 1. numer., 4. tamen eo loquendi modo aptissime explicatur voluntas Dei ex parte sua absolute preconcepta de recta vita, & honesto nostro consensu antecedentia, cum nondum consensus noster absolute accesserit, sed quasi in hypothese, & suspense manebat, de salutis voluntate antecedente divina sua conditione recta nostre vite ex parte obiecti conditionatam propriam ex parte obiecti esse posse consistat ex dictis ibidem, in traque eandem cum voluntate opposita de damnatione si in peccato decederent homines, comparabimus. Ad institutum Ambrosius in locum 1. ad Timoth. 2. rogat: cur non omnes, quos vult Deus, salventur. Respondet autem: In omni locutione sensus est: condito licet, quam sic explicat: vult enim Deus omnes salvari, sed si accedant ad eum. Non enim, si vult, ut nolentes salventur; sed vult illi salvari, si & ipsi nult. Nam vultque, qui legem omnibus, nullum exceptis a salute. Nanaquid non melius idcirco proponi in publico, ut omnes se ostendant velle sanari, si tamen ab agis requiratur, eandem sententiam Pauli ibidem explicat Hieronym., si ipsi tamen vultis Deo consentire voluerim. Cyrill. Alexand. tom. 2. lib. 3. in illud. ad cap. 28. dicitur audire: eandem sententiam ordinis pacto declarat qui (Deus) servare potest (& de lege ordinaria) si vult enim veli servare nostri verbi pariter: idem ostendit Athanas. Clem. de passione, & cruce Domini ex interrogatione Christi ad cecum, & lunaticum si credideris, vtcos sanaret. Augustin. ad illud Rom. 11. vult ergo bonitatem (bonam Dei voluntatem) & servaverit autem: in eis eodem, qui considerant servitatem, in te autem bonitatem Dei si permanferis in bonitate; alioquin, & tu exideris; sed & illi, si non permanferis in incredulitate, inveniunt: ita exponit cap. 27. contra Asimantum Manich. Simul etiam ostendit, in nostra potestate esse, vt vel in ipsi bonitatis ipsius, vel ex illi servitute, mereamur: quod defen-

2. Non parca alia Patrum testimonia pro conditione obiectivae voluntatis ducimus, etiam Augustini, Ascelmi, & aliorum, testimonia. Addendus Fulgentius lib. 1. de peccator. merit. & remiss. cap. 11. ad illud Iuliani. Si volueritis, & audieritis & id cap. 5. si conseruaveris, & inemeris salus eris subiungens: in hoc agnoscimus conditionalem Deum, & praecepto vultur, & promissio: dicens quippe, si conseruaveris fueris, ostendit e converso conditionem salus omnino pendere. Haec est igitur ratio Deum, hominemque conditioni, inter iudicem, qui sine iustitia misericordiam praestat, & peccatorem, qui misericordiam iusto iudicantis expectat. Bona quæst. 13. vultur, Deum: ita Deus nobis bona sua promittit, & tam in nobis, nostro acquiritur: quod si voluerimus laborem in nobis, bona quæ agimus, nobis cooperabitur, idem docet Paulus ad Rom. 8. illis verbis: Si autem filii, & hæredes hæredes quidem Dei: coheredes autem Christi, si tantum comparatur vobis & congruosceremus. Conditionalis fides, iuxta Ambrosium, Chrysostomum, Theodoretum, Bedam, ex Augustino vtramque glossam, Lyram, Cyrillum lib. 1. epistol. 1. lib. 3. ad Quirinum cap. 16. fine: Caiet. Salsomonem, Tolerum, & reliquos interpretes: qui conditionalis obiectivæ voluntatis Dei, & hominum etiam approbatorum salute sensus moralis in illis Samuëlis vultur de regni perpetuitate in domo Saulis, si præceptum Dei non transgredierentur, contineri affirmat ab Abiæ quæstion. 12. Lyra & alius interpretibus ad ea verba Reg. nec entidistis: quod si fecistis, iam nunc præparavi Dominum regnum tuum. Haec ade Enchirid. Colanati de Sacram. pœnit. & cap. 116. vero folio 99. vbi ait: Eius rei impij, quod semper querebantur de [sua imbecillitate, nisi confiteretur Deum] temper paratum esse ad infirmum nostrum per gratiam [suum] tubulandum, modo, si illi infirmo vultur obediæ, ac iustificanti, ac ad iudicantis consensum, & obsequi velimus: & cap. 5. fol. 90. dixit: Deum qui est benigius, ac misericors, vobis tantum vultur imminere non peccare sed, & vultis hominem laqueum in adeo, quantumlibet criminisum, resurgere, quæque typere scet.

3. Accedunt conditionalia plura fœdera à Deo in Ifaëlitis in ita Exod. 19. deut. 29. 30. 1. Paralip. 16. Eccles. 15. Hierem. 17. & 18. Ezech. 18. Ifa. 1. & 48. alibi quæ, quia in figura contingebat illis pactum De conditione, autem de æterna salute omnibus hominibus concedenda sub conditione quod eius mandata ferrent continet: Matth. 6. si quis vult venire prius me ad usum, mercedem cap. 19. si vis ad vitam ingredi serua mandata Dei. Ioann. 8. si quis servaverit mandata mea, non morietur, nec vivet in æternum. cap. 12. si quis mihi non fraverit, non frascabit cum Patre meo, Apocalyp. si quis audierit vocem meam, & avertit: non intrabo ad illum: & alia quam plurima. Illi autem qui voluntatem antecedentem habebat, quantum ex lege conferendæ salutem, & vitam æternam, etiam dependente à conditione nostri boni vultu gratia ad ipsam ipsamque fides à Deo prestanta, ita vobis per ipsum conditionem non adimpleto, non flet, promissiones illæ simulatæ, fraudulente, mendacisque forent: vobis de omni promissionis, & pacti: cum animis faciendi, quod ex parte promissionis, & pacificatis abest, commuiter moraliter Doctores docent: id quod fecus habet in parte obiectivæ voluntatis à Deo, & conditionata etiam voluntate ex parte obiectivæ puniendi homines; si non obediunt, aut in peccato cessant. Neque enim ea conditionata obiectivæ voluntatis Dei supponit, deulouitque voluntatem antecedentem, quatenus est ex parte Dei, siue faciendi quatenus in ipso est, vobis pena infligitur: quare necesse fuit ut quatenus est actiua, & Patres recreati testantur, ea vero vultus scriptura, & Patres recreati testantur, ea vero vultus contractus cuiusvis conditionati cum aliquo ex parte

paciscentis agendum est, ut ponatur, & purificetur conditio; vel saltem possit absolute purificari, & apponi, eum rationes prædeterminationis ad materiale peccati efficaciter impugnant, aditum vero, & efficaciam secundum quid aliquatenus ex parte Dei antecedentem salutis nostræ voluntatem non evincunt: quare eas omnes vias, & opportunitas instruximus tom. I. de Deo vno controu. 3. d. 2. ut ex ibi dictis claret, atque ex proxime dicendis constabit: illud satis nunc fuerit de notare (ne illas quis contra nostram conclusionem arripit) ut pacti solum excludi voluntatem antecedentem impediendi, quantum ex parte paciscentis est, purificationem conditionis, & claudii voluntatem faciendi, quod ex parte sua satis fuit purificetur conditio, si purificatio ab eius etiam voluntate, & arbitrio necessario pendeat.

4. Sed quoniam voluntatem hanc, & antecedentem aditum salutis nostræ, siue aliquatenus ex parte Dei efficaciam esse docuimus, atque adeo, & appositum aliquorum, quæ ex parte Dei necessaria sunt ad conditionis, sub qua conditionate voluit à Deo, promissaque nobis est nostra æterna salus: quia conditionis purificatio, imò, & eius purificanda absoluta possibilitas à Deo salutem nostram sub ea conditione, & volente, & promittente necessario pendet: nonnulla tum contra antecedentem eius voluntatis, & aliqualem eius ex parte Dei efficaciam, & aditum, quæ absoluta salutis nostræ efficaciam non fit, sed sub conditione non absolute futura opponenda, ac diluenda erunt: ut elatior doctrina veritas euadat & circa postremum dices, desiderij efficaciam imperfectionem esse, & quæ de non obtinendo tristitiam possit generare, de non obtento de facto generet desiderium: item solum eius est, qui effectum consequi non potest: ut voluntas inefficax mercatoris seruandi merces, si cesserit tempestas, & naufragij periculum: ex qua illas de facto seruaret, si citra illud posset, ut potest Deus omnes homines saluare, nullo sui damno si vellet. Respondetur desiderium inefficax generare desiderium de non obtento tristitiam, cum defectu potentie, inultusque illud non assequitur, secus, cum non ex defectu potentie sed, quia non ita efficaciter voluit, ut poterat, ut de facto assequeretur, ob motum aliaque habuit: quod ipsum in exemplo cernitur Mercatoris. Tertia imperfectio est repugnantia voluntatis huius conditionate de salute reproborum: tum cum illa conditionata (quam admissimus) de eorum æterna damnatione si in peccato decedant: tum cum voluntate absoluta efficaci de eorum damnatione. Respondetur inter utramque mere conditionate consideratam, cum sub oppositis conditionibus fiat, neque repugnantie vrbiam esse: quatenus vero in voluntate salutis, si homines non transgrediantur, atque in gratia obeant, continetur desiderium aditum, est non absolute efficax, quo, quatenus ex se est Deus absolute illam etiam reprobis desiderat (cuius finis de conditionata damnatione antecedens minime adit) aliquatenus ipsi repugnat absoluta damnationis voluntas efficaci Dei, non tamen absolute (ut patet cum voluntas salutis sit, quatenus ex Deo est, damnationis, quia nos absolute peccauimus) indeque aliquid hæc inuoluntarij habet, & quod coactionis nomine in scriptura, & Patribus significetur ut infra ostendimus. Hæc autem inuoluntarietas, cum neque ex defectu aliquo rationis, potestatis, aut passionis, aut coactionis, metusue ab extrinseco illati, Deo accidat in voluntate efficaci damandi reprobos ob scelera; sed ab exigentia obiecti, quod mixtum aliquid mali habet tum in peccato puniendo, quod Deus odit, tum in priuatione gratiæ, & gloriæ nullam dicit in Deo imperfectionem, sicuti nec repugnantiam qualem qualem eorum voluntatum, imò vero maxime, & diuinæ iustitiæ perfectionem commendat: quæ neque ob præconcepum de se salutis eorum desiderium à recte rationis, & iudicij distamine deflectat; nec minus bonitatis, & amoris diuini commendat; quod ea inuoluntarietas ad supplicia veniat, cum eo scelera nostra ipsam trahunt.

5. Quarto obicitur ex epistola decretali Agathon. Pap. apud 6. Synod. Constantiopol. Actio. 4. distinguens voluntatem Christi humanam à diuina: quod hæc semper impleatur, secus illa ex Marci 7. voluit late

re. & non potuit: Si autem conditionalis, & inefficax diuina, sicut, & humana, admitatur: nullum erit inter eas discrimen. Nam efficax absoluta tam diuina quam humana Christi domini impletur, inefficax solum, & conditionata neutra impleta est, nec opus est impleri, nisi conditionis purificatione. Respondetur discrimen assignatum ab Agathone ibi fuisse in ratione ob quam diuina semper impleri debeat, atque impleatur; secus humana in Christo: nempe, quia hæc illius potestati subordinatur quare nec de se effectum forciatur, nisi annuente diuina: hæc non idem non impletur, sed quia ipsa, de se, impleri non vult, quod solum inefficaciter vult; siue quod conditionate vult; non autem non impleta conditione vult, quod ex epistolæ contextu toto, & illa eius parte, ex qua aduersarij obiectionem desumunt, aperte constat, quæ sic habet. Ergo nec ille omnium conditor, ac Redemptor, de quo dicitur omnia quacunque voluit fecit in celo & in terra, cuius velle hoc est quod posse, &c. Quinto dicunt: voluntatem inefficacem, & sub conditione, siue suspensam, ac dependentem à voluntate alterius esse velleitatem, & ignauiam sapere volentis alicuius euentum sine suis labore & expensis, quæ Deum proinde non decet. Respondetur quoad nomen velleitatis ab antiquis, & Recentioribus hanc Dei voluntatem ita non semel nominari. Sed quia subiectiue atque de præfati absolute (est non absolute efficax est) non per subiunctum velle, seu velle ex quo velleitatis de-riatur, sed per indicium præfati volo, seu vult, hæc Dei voluntas aptius, propriusque explicatur: ut similem humanitatis suæ voluntatem de præfati Christus Dominus Matth. 26. explicuit: Non, sicut ego volo, sed, sicut tu. Nec ignauiam redolet, cum ita volens apponat, quæ ex parte sua requiruntur, ut effectum possit, ab alterius etiam arbitrio absolute obtinere: ut Deo in hac efficaci, & dependente à creato arbitrio nostro conditionata voluntate euenit.

6. Denique contra Serietatem huius voluntatis Dei, quantum ex parte sui, de hominum omnium salutem opponitur argumentum difficile de damnatione absoluta reproborum: qui enim ferio alicuius salutem vult, etsi dependenter ab eius voluntate libera, habetque in sua potestate media, quibus eius voluntatem quoquo verum scilicet ut velit, neque impedimentum apponatur, purificetque conditionem ac ea media apponenda voluntatis illius serietate, etenim, quatenus ex parte serio desiderantis est determinatus ad id debet manere, si vere eam feriam voluntatem de obtinendo aliquo, dependenter adhuc à libera alterius voluntate, conceperit: quo enim pacto verificabitur illum absolute, & serio, quatenus ex parte ipsius, & quantum in ipso est, velle, & desiderare illud obtinere, dependenter adhuc à voluntate, & libero consensu alterius, si media aliqua, quibus, & consensus alterius liber, & illud aliud eo absolute obtinendum obtineatur, quæque in eius potestate sunt, non apponit; sed intra illam, & in scripto referuat: eo enim ipso non velle absolute, nec desiderare serio, quantum in ipso est, illud obtinere videtur, conuincit. Atqui Deus habet in sua potestate media, quibus de facto scilicet in consensum, & penitentiam finalem, sub cuius conditione reproborum (quorum etiam salutem velle dicitur) voluntates, eaque non apponit, sed potius intra se, suamque potestatem clausa relinquit, ac referuat: ergo non habet voluntatem feriam, & quatenus ex parte sui, & quantum in ipso est, salutis eorum, dependenter adhuc ab eorum libero consensu & voluntate. Confirmatur: quia determinatio ad ea media præfata ex libere præconcepta voluntate seria illa de eorum salute, nec libertati diuinæ voluntatis nec absolute eius in supernaturalia dona, & gratiam dominio aduersatur: cum absolute eam voluntatem feriam, & inde ortam determinationem ad ea gratiæ suæ dona, ac media apponenda non habere potuerit, ac libere habuerit: sed neque ex parte libertatis creatæ (cuius seruandæ gratiæ voluit dependenter ab eius consensu libero hominum salus iuxta Patres recitatos à Deo fuit) in determinatione Dei ad ea media, & dona gratiæ suæ necessario apponenda villa est repugnantia: cum ea media, nec reproborum libertatem tollent, neque antecedenter ad consensum eorum determinarent voluntates: maxime in nostra sententia de efficaciæ auxiliorum extrinseca solum à consensu

7. Aliud quæritum in scriptura, & Patribus proponitur conclusio continetur, ita illud intruso, quilibet vult medium formaliter, vult medium, vult finem, siue id, ad quod medium est: atqui Deus vult medium in eo plura, & maxima media ad omnium hominum salutem, quæ media ad illam formaliter: ergo vult hominum omnium salutem: Maior est Philosophorum & Theologorum omnium Axioma fixum, periculum. Nam medium, quæ medium non nisi propter finem, magis & primario, ac principalis voluitur amari potest: quare minor sola probatione opus habet facili tamen imprimis enim Christi Domini passionem pro omnium vniuersam, & singularem hominum salutem, ac subinde, vult medium formaliter ad eam in omnibus consequendam, voluitam apostolicamque ad Deo vultque expresse est 1. Corinth. 15. Pro omnibus mortuus est Christus, 2. Corinth. 5. *ſi vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mori debent*; pro omnibus mortuus est Christus & ad Timothe. 2. eius sententiam, vult omnes homines saluos fieri: rationem subdit: vnus enim Deus omnium, vnus & mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semperis pro omnibus. Quæ ratio nil probat, nisi Deus, & Christus Iesus passionem suam, vult medium formaliter ad omnium salutem, & redemptionem ad mortuæque ad mortem, & salutem voluerit, & obtulerit: nam ex medio materialiter solum volito, ac non ob hoc obtinendum, sed vel aliud, vel medium ipsum male huius amari colligitur, in id Patres conspirant. Ambrosius explicat id Plal. 118. *Misericordia Domini plena est terra*: scilicet, 8. *sol in ipſius omnibus ortus est omnibus vnus omnibus paſſus est, & omnibus reſurrexit. Si quis autem non credit in Christum generali beneficio ipſe de quo ad 1. Corinth. 11. sub finem, quid est nisi panes dare mortis donum? occidit enim est pro is, qui beneficium eius irritum facit*; & ita pro omnibus pro vnoquoque solum eiusque salutem in solidum totam affectu suo passionem impenderit, vult idem art. 16. de Iacob & vita beata posuit in. id Rom. 8. Pro nobis omnibus tradidit illam: Sic pendens: Pro omnibus vult ostendit, quod ita omnes diligat, vult dilectissimum filium pro singulis traderet. Chrysostomus in ad Galat. ad id, qui dilexit me dedique semetipsum pro me: dicens: declarat hoc quoque per esse, vult quibus non minus non minus agat gratias Christo, quam si ob ipsum solum aduenerit. Neque enim reculaturus erat, vel ob vnium tantum exhibere dispensationem: ad id singulum quoque hominem pari charitatis modo diligit quomodo diligit orbem vniuersum. Plura ex iplo in hanc sententiam dedimus controu. de Incarnat. de huius adæquato fine disputantes.

68. Vt autem vehemens esse hoc desiderium Dei de omnium, quantumvis perditorum, salute, ex quo adeo præstantia suorum laborum, & passionis media appo-
sui, Dominus explicaret, sitis, ac famis instat (quæ
ardentes cibi, & potus appetitus sunt) esse declarat
Psal. 68. *dederunt in escam meam fel, & in siti mea
potauerunt me aceto; & Ioann. Mulier da mihi bibere: &*

in cruce pendens *fi* in : cap. 19. v. explicat August. in
Palm. verba, & tract. 19. in 10. in. col. 3. & tract. 18.
S. Thom. in id. Ioann. Drogo Holtst. de dominica pas-
sionis facram. Greg. Magnus in 4. Palm. Penit. ad
quod *quia cinerem, tanquam panem, manducabo* in Arnold.
Carnotens. Bernardo cotraueus familiaris tom. 1. Rhilho-
tract. de verbo illud *sic* vbi iuit. & Cyrill. Hieronym.
Catech. 13. v. verfi. fin. Bernard. ferm. in iuxta
Ioann. Baptista. Sitis Christi de omnium fide iustit.
& salute fuit : ficut, & fames etiam iuxta Paulum.
epit. 33. ad Dediturum fidei a medio, & fine. Totius
corporali vobis aduentus doctrina, & passionis fidelit.
tie, & charitatis nostrae ardorem Dei filium per
nostram salutem intendisse expresse ipse ad Luc. 21.
*inquit vni mittite in terram : & quid vult, nisi vobis
candelas*. Sicut, v. Basil. legit tom. 2. homil. 10. vbi, *et
iam effe accensis* : vbi v. legit Chryfostomus ferm. 4.
de Spiritu Sancto in Pentecost. *vobis videtur in vobis accen-
di*. Adeo anxie illud accendi voluisse inqum. De
Gregor. Mag. hom. 2. in Ezech. med. *item quippe
in terram mittitur, cum per ardorem Spiritus Sancti
terrena mens carnalibus fidei desiderijs concenatur* : quae
quae etiam in prauis, ac reprobis accendi voluisse De-
us ait in locum Palm. 4. Penit. proxime citatus Gregorius
idem. figur. & August. lib. 22. contra Faustum Mani-
cum. 43. Cyrill. & Chryfost. in eum Luc. locum : quod
eiusque metaphorico inqum omnes (nullo excepto)
voluisse cupillique Deum adipisci fallunt, atque ad reser-
uatis agitionem venire, & quantum quique apuscon-
necentem huius, atque ad fidei similitudinem perducant
fuisse : quod etiam reliqui citati Patres docuerunt. Vi-
rius de passionis fide abula a reprobis illud illu-
rela effe : Ierem. 49. & eo dixi : in vacuum laboraui.
Pro causa & vana fortitudinem meam conposui : & Prae-
pue ad Israheliticis populi incredulos ad quos mittenda
praecipue tractatus Chryfost. Matth. 11. notante ad lu-
cum Hierem. Cyrill. Alex. lib. 4. orat. 4. Hieronym. lib.
33. Ne autem dicas hae de sola humana Christi volun-
tate effe intelligenda : attende diuina voluntate a fide
missum atque incarnatum vinile 2. ad Roman. 8. *pro
proprio filio suo non peperit* 3. id *pro nobis omnibus* tra-
dit illum. Tercio ca omnia pro nostra salute fecisse, vbi
summe effe dominum, vbi Patris ac diuine fide volunt
humana voluntate concordaret atque obsequeretur
ista illud. Non venit, *vt facerem voluntatem meam,
sed voluntatem eius qui misit me* : & illud. *Quia non
est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me*.

9. Multa alia in idem argumentum congeri ſunt
ra; & Patribus poſſunt, que ſummam artingunt plani-
tū. Neque eſt illi ſe abſcondere à calore eius; ad quem
diſſeſcit expoſitæ. Non permiſit Incarnatum verbum
mortaliū excuſare de umbra meritis, & ſiſtema
peneratit verbi calor quantum eiſ erat; ſicut ſol
omnes caleſcit qui ad vitæum ſponte non reſiſtens
que etiam ſententia metaphoriſ alia Oſce 6. conuenit
ſi imber nobis temporaneus, & ſeruus terra, quæ
Chriſti aduentu interpretatur, ac ſubdit, Eſt plu-
uiæ que domus pollicetur; iſtæ uero pluuia tempe-
neam, & ſeruinam. Michææ ſtatimque quæſitum
dominus, ſiſtami ſibi Ephraim, quæ faciæ ſibi iuda; ſi
que Hieronym. Parens in perditis filiis multum ef-
ficium: iuxta illud quæ in Italia legimus; quid eſt
ultra debet illuc vinea mea, & non ſerui; & in Michæ
Pobule meum auſi fui ſibi &c. Accedit præſiden-
tiam perſidiſſimis, veritatibus Predicatoris apud qui
denique auctoritatis, & de ſe; & ex miraculis præſati
nans, vt conuerterentur, & crederent. Peractis
& Baptiſmæ aduentum Chriſti præcurſorem, cum
incredulos ludæos teſtimonium Ioannē, viſus Chriſtus
dicit: ego autem non ſum hōmine teſtimonium accep-
tū: mea diuinitate de qua numero 18. Sed hac eius ſe-
ſi fui ſerui; que ita Chryſoſtom. interpretatur, Hoſe-
ſi hominib; non indigeo teſtimonio, cum Deus ſim: cum
quo Ioannes tanta apud uos auctoritatē ſit, cum tanto
Prophetam admiranti; mihi etiam miracula facient
non creditis; & dicere eius uerū teſtimonium in memorem
non creditis: ita etiam Leontius ad eum loquitur, & Theop-
reditor: ita etiam ad Ioannē. 12. Abſit, ſi aliſ
lactus; qui etiam ad id Ioannē. 12. Abſit, ſi aliſ
ſe ab eis: factum à Chriſto ait: vt eorum miræ quæ
loquente

locumque & tempus consideratione faceret, ut respicerent, quamvis enim incredulitatem eorum præficeret: attamen omnia quæ ad se attinebant faciebat, de Apostolis vero, & de Evangelicis Prædicatoribus gratias Deo agebat Paulus 2. Corint. 2. qui odorem mortis sue per nos manifestat in omni loco: quia Christi bonus odor sumus Deo in his, qui salvi sunt, & in his qui pereunt. Alii quidem odor mortis in mortem, alii autem odor vitæ in vitam: quod ita esse ob creati arbitrij ventis, vel abutentis libertatem explicant Nyssen. homil. 8. in Ecclesiæ versibus Hieronymi. epist. 150. de 12. quæst. ad Hedib. q. 11. post med. Aug. de prædestinat. & gratia c. 13. 14. & 15. ubi de reprobo Pharaone odorem mortis in mortem fuisse concludit: quia libero contra Dei, voluntatem pergeant arbitrio.

10. Media denique ad salutis etiam reproborum sententia voluntate Deus, benignus non præstantibus, adeo adhibita plura rigida sunt veteri, & nouo testamento ut à perditione reuocarentur: comminationes, terroresque, cum perurgiliam, tum per summum iniecti, rigidaque, ubi nec non sufficere, supplicia: quæ singularem recensere, neque opus est (cum tot, tamque obuia in scriptura sint) nec tempus vacat: fat erit flagella ab Amos cap. 4. enumerata recensere, & singulis adiunctum, & non videtur ad me: Præcipue illud: dedi vobis super dentium in cunctis vrbibus vestris: & indigentiam panem in omnibus locis vestris: & non estis reuerſi ad me dicit Dominus: quibus Hieronymus adnectit: quæ universæ fieri non ob crudelitatem, & sententiam, sed ut converterentur ad me & illud Hierem. 6. as: & ferrum universi corrupti sunt, defecit sufflatorum in igne: consumptum est plumbum, frustra confusum constat: malicia enim eorum non sunt consumpta: quo loco Nazian. Orat. 15. in plag. grandinis circa med. Dei eorum duritiam exprobrans sententiam inducens, confirmat: quamvis rationem, quæ modo erudire vos oportuit, quo non erudierim? Sed in nequissimo, ac perditissimo Iuda de salute reproborum desiderium divinum procuranda omnem artem suam expulit, atque exemplum apposuit, iuxta Ambrosium de paradiso cap. 8. sub init. ubi ait: venerat Dominus Iesus omnes salvos facere peccatores: etiam circa impios ostendere suam debuit voluntatem: & ideo, nec produrum debuit: prætere, ut adverterent omnes, quod in elatione etiam proditoris sui servandorum omnium instigat præcedit. Scilicet addit beneficiis suis non necessitatem, vel boni, vel mali usus, vel probis imponendo vel reprobis, & post pauca: quod in Deo fuit, ostendit omnibus, quod omnes voluntis liberare, paucisque interdictis, in Apostolorum minus adscitis est, ut, vel beneficio Dei reuocarentur à proditionis affectu, &c. quæ eadem intentione eius pedes laudat Dominum testatur Chrysostom. hom. 69. in Ioann. cap. 15. & eadem illi (nulla apud reliquos condiscipulos nota sceleris concepti notitia) reprehensione sua manifestasse ut absisteret: faciendumque corrigere panitudo quem nulla deformasset abiectionisquit Leo Mag. serm. 7. de passione cap. 2. sub init. & 16. cap. 3. sine Gaudentius Brix. serm. 13. de natali domini circa med. Cyrill. Alexandr. 9. in Ioann. cap. 7. med. & lib. 11. cap. 21. med. Euthym. ad id Matt. 26. vultus vestrum me traditurus est: ubi multa de mediis salutis Iudæ adhibitis, deque eius abusu, & obstinatione. Beda in id Luc. 22. verumtamen manus tradentis Theophil. ad id Ioann. 13. Cum Diabolus immisisset in eos, & ad id cap. 17. Nemo ex eis perit, quantum ad me attinet, nullum perdidit, quantum in me fuit nullum amisi, sed servavi eos. Hoc est: omnibus modis eos custodivi: quod repetit circa Iudæ electionem ad cap. 13. & in 12. ad id sed, quia fur erat: pecunie ait dispensationem permissam, ut marſupio auaritiæ satietaret solatiumque, neque furtare cuperet. Denique Augustinus ad id Psalm. 68. quamquam quem tu percussisti & apud ipsum tom. 10. Author. serm. ad fratres in Eremo serm. 28. sub initium, & inferius multis modis Iudæ à Domino correctionem procuratam ostendit.

Christoph. de Ortega, de Deo Pro. Tomus II.

CERTAMEN IV.

Pro eadem veritate ex scriptura, & Patribus argumenta alia.

1. Sed in loco illo 1. ad Timoth. 2. ubi adeo expressa est Dei de omnium, & (nullo excepto) singulorum hominum salute seria antecedens, & quantum ex parte sui est, actiua voluntas Patribus contestantibus Theologicum, & efficacissimum argumentum duplex præmittitur: Obsecro igitur primo (ait Paulus) omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, &c. vt pro Deo placitum, rationem subdens, qui omnes homines vult saluos fieri: cui Pauli obsecrationi, imò & eius rationi Ecclesia tota annuit fer. 6. in Parafceæ, sic pro hæreticis, & schismaticis orans. Omnipotens sempiternus Deus, qui saluos omnes, & neminem vis perire, respice ad animas diabolica fraude deceptas, &c. Chrysostom. homil. 7. in id caput: & testimonium ait, imitare Deum, si omnes ille vult saluos fieri, pro omnibus oportet orare: illius, & tu conforma voluntati Augustin. ad art. 2. è sibi falso appositis, vel potius Prosper. ad 2. objectionem ex Vincentianis. Sincerissimè credendum est, atque proficendum Deum velle, ut omnes homines salui fiant: siquidem Apostolus cuius ista est sententia, præcipit, (quod in omnibus Ecclesiis piissimè custoditur) vt Deo pro omnibus hominibus supplicetur: ex quibus quod multi percipiunt perueniunt est meritum, quod multi saluantur, saluantis est donum. Cyprianus de oratione Domini id fiat voluntas tua: Matth. 6. & Luc. 11. Sic posse intelligi ait: vt, quoniam mandat Dominus inimicos diligere, & pro his quoque, qui nos persequuntur orare, petamus, & pro illis, qui adhuc terra sunt, & necdum caelestes esse caperunt: ut circa illos voluntas Dei fiat factis nimirum illis etiam caelestibus, inferisculis: merito, & nos, qui esse debemus Deo Patri similes, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, &c. sic Christo monente oramus, & petimus: ut precem pro omnium salute faciamus: vt qui adhuc sunt prima naturæ terreni, incipiant esse caelestes ex aqua, & Spiritu Sancto. Atque Augustin. de grat. Christi cap. 2. ex 1. Corinth. 13. arguit contra Pelagium: non solum posse bene operari (quod naturæ à Deo conditæ esse Pelagius admittebat) sed, & ipsam bonam nostram operationem à Deo esse. Non enim (ait Apostolus) oramus, vt possitis nihil mali facere: sed ne quid faciatis malineque vt possitis bonum facere: sed, vt bonum faciatis. Cum ergo 1. Timot. 2. Obsecratio Pauli sit, vt oremus pro omnibus, vt vitam tranquillam cum omni pietate, & castitate agamus, quia Deus vult omnes homines saluos fieri, & ad agitionem veritatis venire: rectam nostram actualem vitam nobis Deum velle: nec solum media, quibus ea habere possimus eadem argumenti Augustini forma conuincitur.

2. Accedit eiusdem orationis Dominicæ petitio quinta: dimitte nobis debita nostra & ne nos inducas in tentationem: neque enim Deus vt à se peteremus hortaretur, nisi dare vellet vt bene discurret. Chrysostom. apud Sanctum Thom. 22. quæstion. 83. art. 15. corp. fin. sic fatus. Nunquam oranti beneficia denegat: qui, vt orantes non deficiant, sua pietate instigat, & humiliter Augustin. tom. 10. serm. 5. & 29. lib. de verb. domini post init. Atque ad parabolam de Iudice iniquo, & vicia importune rogante, qua nos dominus, vt importune etiam, dona, & salutem nostram precibus apud ipsum negotiemur hortatur, eandem Dei sua nobis, & saltem nostram largiendi voluntatem probat luculenter Chrysostom. idem tom. 5. lib. 2. de orando Deum col. 2. & 3. Nec minus aureo eloquio Chrysolog. serm. 39. de perseverentia orationis, parabolam aliam, qua nos Saluator ad instantem eadem ab ipso poscenda similiter erigit, Luc. 11. quis vestrum habebit ami-

honestius eiffem idem. ex parte sui velle, & procurare Deum, omnium hominum munificem Dominum, creatorem, & naturalium parentem faciet; nec nisi ex dependentia, & præsuppositione abusus providentiæ suæ benignissime in reprobis alicuius velle perditionem: quam rationem, vt apud Deum potentissimam Ecclesiæ vt finalem penitentiam moribundis singulis, & omnibus de facto concedat, atque ab æterna eos perditione eruat in commendatione animæ quotidie, ac semper illis verbis representat. *Agnosce Domine creaturam tuam*; &c. Illud de pulchritudine vniuersi, quandoque à Patribus dictum, video à pluribus longe alio sensu circumferri. Neque enim peccati & damnationis reprobis deformitate, & malo maiorem vniuersitati hominum, & Angelorum pulchritudinem, quam eorum omnium iustitia & salute, de se ipsis, ac nulla facta suppositione asseri posse video. Ex suppositione autem abusus arbitrij creati contra antecedentem Dei, quatenus ex parte sua est, voluntatem de recto eius vsu, & æterna subinde salute, supplicis reprobos, siue permisi, siue inflicti mali ad vniuersi pulchritudinem spectare, ac diuine iustitiæ splendorem certum mihi & hominibus est atque à Patre notatum. Psalm. 48. illis verbis; *sicut ouis in deserto positi sunt*: cum tamen ouis specie, & nominæ solum prædestinati, non autem dammati reprobi significatur; sed hædi, & nomine, & specie iuxta id Matth. 23. & statuit oues quidem à dextra, & hædos à sinistra: oues autem dicuntur, cum puniuntur: quia non minus Dei iustitia per eorum damnationem, quam per prædestinatorum sanctitatem, & gloriam, in rationali vniuersitate resplendet: vnde & proloquium nostrum vulgare. *Tambien parece el ladrón en la bodega, como el justo en la gloria*. Quod autem Deus pro mera sua voluntate non omnibus efficacia sua dona largiatur, ac prædestinet; sed, & lapsum permittat: idque antequam quidquam mali egissent, sicuti, neque boni aliquid prædestinari quibus efficacia vberiore misericordia prouidit: id quidem non ad maiorem vniuersi pulchritudinem spectat; sed ad supremum Dei erga gratiam suam dominium: nec defectum voluntatis antecedentis de salute reprobis arguit, cui sufficientium donatione satisficit.

6. Secundum argumentum eodem Pauli loco constructum illis verbis, quibus etiam gratiarum actiones obsecrat fieri pro omnibus hominibus: eandem rationem reddens etiam, quod Deus omnes saluos fieri velit: quæ ratio in gratiarum actione æquam ab Apostoli auctoritate à ratione verò maiorem adhuc vim ad intentum nostrum habet: etenim ex natura rei precari quæpiam; quare, & Deum possumus, vt ea velit nobis donare, quæ de se antecedenter nondum, ex parte adhuc sua, voluntat: eo enim preces ad ipsum fundimus, vt illis eum ad nostri beneficentiam inclinemus: quocirca, si ad ea cum affectu præstanda determinatus aliquis supponatur, frustra pro eis ab ipso obtinendis precaremur. At vero gratiarum actio voluntatem rei nobis collatæ ex nostri beneuolentia, atque in nostrum commodum, & utilitatem in donatore supponit: quare, cum pro omnibus hominibus agende Deo gratiæ ex Apostoli præscripto sint, ex omniū beneuolentia, atque salutis intentione omnia in omnes & singulos à Deo conferti demonstratur. Hoc argumentum vniuersum nos docuit Basil. 2. de Institut. Monaster. sicne: siue maturius aliquid, siue ferius consequimur à Deo: hoc tenere constanter debemus, vt ipsi gratias agamus, quando Dominus, quæcumque facit, ea omnia salutis nostre consulens facit. Tantum, ne pusillanimitate vitio à petitione constante desistamus. Quibus extremis verbis Deum ex salutis nostre desiderio preces nostras expectare, ac velle Basilis satis ostendit Chrysost. 1. de Prouident. post medium: *Non de his solum quæ nouimus gratias illi referamus. Nec enim volentes solum, verum inuitos & nolentes beneficiis consuevit afficere, quod Paulus, &c. & post pauca: quod non communiter solum omnium curam gerit; sed seorsum singulorum ipsum audias licet dicentem: Non est voluntas eorum Patre meo: &c. Matth. 18. inferius: cupit ipse quidam & eos qui non credunt saluos fieri, mutareque in melius & credere: sicut Paulus ait loco quem versamus, Christ. 1. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II.*

quod & firmat illo Christi Domini. *Non veni vocare iustos, sed peccatores*. Ac deinceps tantum esse Dei erga homines omnes beneuolentiam, ac de eorum commodis curam docet, vt eis, qui contra eius voluntatem voluntatis propriæ vitio à salute æterna, ipsis à Deo optata, obstinato deuiant, naturalia nihilominus bona impertiat.

7. Tertium argumentum ex Dei gaudio vehementi de peccatoris conuersione & penitentia, quod deperditæ ac inuenta à Pastore tandem ac reducta Luc. 15. & Matth. 18. item dragma adinuenit, & filij prodigi ad Patrem regressu parabolis Christus Dominus explicuit: etenim vehemens de re assecuta gaudium arguit antecedens de ea assequenda vehemens desiderium. Hinc apud Matth. 18. intulit Christus Dominus: *sic non est voluntas ante Patrem vestrum vt pereat vnus de pusillus istis*; & apud Lucam 15. *congratulamini mihi quia inueni: & epulari autem, & gaudere oportebat: quia frater eius mortuus erat & reuixit, perierat & inuentus est*: quibus, & reducendi onem, ac filium perditum atque dragma perditæ adinueniendæ, & Pastoris, & Patris, & mulieris anxium antecedens studium proponitur, vt eorum recuperatorum adinuentorumque gaudium vehemens commendetur; quod tale procul dubio esse, minime constaret, si iniuriis de eorum recuperatione, Pastori, Patri, ac mulieri ea occurrissent atque ad eorum potestatem redirent: in quod argumentum eis parabolis expensis ita concludit Dionysius Areopagita epist. 8. ad Demophilum: *estum diem agri: conuocat amicos id est bonos, vt sic omnium lætantium habitatio: infertur tale: quomodo enim non debebat is, qui bonus est ex eorum, qui perierant salute, & eorum qui mortui erant vita latari? Anaque & in humeros impositam onem ferre eam, quæ vix ab errore respuerat: & Angelos ad lætitiæ gaudiumque inuitat*. &c. & 12. de diuin. nomin. sub fin. ait: Deitatem, vt potest simplicem perfectionem omnis incontinentiæ, inæqualitatis, & non apte compositionis rerum exterminatricem, gaudere recta earum dispositione, & ordine, & quæ ipsam adipisci metuerunt continere ait, subditque; *Omnis denique diuina prouidentia, quæ contemplatur, & conseruat ea, quæ curat sequere benigne offert ad formandam in eis, qui ad ipsam conuertuntur, diuinitatem vbi, & de suo oblationem, vt diuinitas in nobis formetur, atque, vt id assequatur omnem eius prouidentiam, & curam esse, ac subinde de his, quibus rectum ordinem, & dispositionem obtinet gaudium totum ipsius esse docet.*

8. Dices gaudium hoc solummodo de prædestinatis, & probis esse, qui solum à Deo eo modo habentur, vt gaudium illud ingenerare ipsi possint: quare de iis solum probari argumento hoc quatenus ex parte Dei est, antecedentem salutis, & iustitiæ eorum voluntatem feriam, ac vehemens desiderium. Sed contra: quia illa ouis, dragma, filiusque perditus peccatores omnes, singulosque significat, vt Patres, & interpretes omnes intelligunt: quare & cura, ac desiderium vehemens ex quo anxie adeo, vel ouis, vel dragma &c. à Deo requirebatur, non prædestinatos solos, qui reperi de facto Deum ingenti gaudio affecterunt, sed reprobos, æque pro illo signo pertingebat; est, quia illi à requirente per sui arbitrij abusum longius fugerunt, quam vt reducerentur, gaudiumque pro requiritis anxietate magnum ipsi afferrent: quatenus enim ex parte Dei quærentis desiderio, voluntate, cura, & inueniendi sollicitudine, & anxietate est, satis habetur, & reprobis, si redirent, æque, ac prædestinatorum, qui redire aduentu, & conuersione Deus gauderet: ac proinde in ea salutis omnium antecedente voluntate diuina gaudium Dei, æquum de reditu, & salute omnium, conditionatum tamen, continetur, si redierint, est, quia ex reprobis malitia conditio deficit, & gaudium respectu illorum absolute deficit expressum hoc est Deuter. 30. *Reuertetur Dominus, vt gaudeat super te in omnibus bonis, sicut gausus est in Patribus tuis: si tamen audieris vocem Dei tui: vide*. Hieronym. rota epist. de filio prodigo ad Damel. & in illa. ad id cap. 41. *Memento horum Iacob Isidor. 2. sent. cap. 14. Cyprian. lib. 4. epist. 2. longe à med. id Apoc. 2. Habeo aduersum te multas, & id, sic est gaudium in celo, &c. & alij Patres, & interpretes, qui generalem*

Q 2 præpa

preparationem Dei ad gaudium de cuiusvis peccatoris, etiam reprobi conuersione per antecedentem illam feriam ac vehementem voluntatem salutis omnium, etiam reproborum, parabolis illis explicari docent: Secundo, cum Dei curam, & anxietatem, querendi, & conuertendi ad se peccatores, gaudiumque de cuiusvis conuersione quauis, eis parabolis significetur, & quandoque, ac non semel, reprobi in hac vita verè conuertantur: verum gaudium de eorum conuersione ex illa salutis, & conuersionis eorum antecedente Dei voluntate, & cura oriundum, etiam respectu illorum, aduitti in Deo debet: ne simulatum, & fictum aliquid tantum, in Patris Symphonia, conuiuii, & quæstis vicinarum congratulationibus mulieris contineri dicamus.

CERTAMEN V.

*Ex tristitia de pereuntibus, suppliciis,
& ira rationes reliqua.*

1. **E**T quamquam de perditis ad se, ad Deumque non redeuntibus per penitentiam, ac præsertim non rediunt finaliter reprobis ob finalem eorum impenitentiam, gaudium Dei de eorum reditu & salute non fit: est autem Dei de eorum impenitentia vehemens tristitia, & dolor quatenus hæc summa eius sollicitas patitur; quod & gaudium illum vehementer, de eorum conuersione conuincit: & insuper, quatenus de se est, ipsorum conuersionem, & salutem vehementer Deum velle, ac desiderare. Primum patet: Nam quod absens tristitiam generat, præsens, atque possessum eadem mensura gaudium parit. Secundum autem obcurus non est: ex Augustin. 14. de Ciuit. cap. 7. & 9. amorem eius, quod deficit, causam tristitiae omnis esse ait: quod, & docet S. Thom. 1. 2. question. 36. art. 3. ubi obinde concupiscentiam doloris, & tristitia causam esse (si nimirum de malo proprio fit) merito concludit, Philosophis, ac Theologis assentientibus quod enim id quod, vel alicui vel nobis non optamus deficiat, nullatenus, vel tristamur, vel dolemus: quod autem Augustinus de natura boni cap. 20. dicat, *dolorem in animo facit voluntas resistens, potestati maiori.* De potestate maiore, non solum natura sua, quæ respectu voluntatis diuinæ esse nequit sed, & secundum quid, siue ex subiectione voluntaria Dei, & dependentia ab alterius voluntate, quoad effectus voliti affectionem, vt diximus salutem nostram Deum velle obtinere, intelligi etiam debet: quod autem Deus de peccatis, impenitentia, & peccatorum perditione doleat, & quantum natura sua patitur tristetur vehementer constat ex odio quod in peccata habet, vehementique de illis displicentia: id enim solum tristitia & dolor Dei est, ac præterea nihil Psalm. 44. *Dilexisti iniquitatem, & odisti iniquitatem, Sap. 14. Similiter autem odio est Deo impius, & impietas eius.* Iudith. 5. *Deus illum odit iniquitatem, & saepe: omnem viam iniquam odio habui, quem dolore, & tristitiam affectus sui de peccatis, ad peccatorum perditionem zeli nomine, quem de sponse adulterio sponsus concepit, saepe Deus explicuit de quo innumera in terminis extant scripturæ testimonia: & plura etiam æquiualeuter, quoties peccatoribus, ac populo suo, cum idololatriæ, tum aliorum delictorum feditatem, & turpitudinem, adulterij, & fornicationis nominibus exprobrat.*

2. Verum tristitia, vel synonyma voce, saepe Deus de nostris peccatis, & perditio ne suum hunc affectum explicuit Ezech. 20. *& in omnibus istis contristatus me* Isaie. 7. *quia molestus estis & Deo meo:* cap. 43. *seruire me fecisti in peccatis tuis, præbisti mihi laborem iniquitatis tuis.* Malach. 2. *laborare fecisti Dominum in sermionibus vestris.* Isa. 1. *laboravi sustinens: Zacharie 11. Contrasta est anima mea in eis Iudic. 10. Deus doluit super miseris eorum.* Ad Ephes. 4. *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei.* Ad quæ loca Patres, & reliqui interpretes

nostro huic argumento, vel fauent, vel expresse concordant: videndi præsertim Hieronym. Ambros. & Augustin. de Genesi ad lit. lib. 4. cap. 9. Machar. Senior. Ezech. homil. 27. autem med. Benedictus Prologo ad suam regiam, in cuius commentario Smaragdus hunc Dei dolorem, & tristitiam de nostris peccatis & miseris Deum incarnatus variis externis signis demonstrasse ait: vt, cum aliquibus peccata exprobrat. Matth. 11. *Peccata contra me: ubi ad rem satis Hieronym. Euthym. & Chrysostomus Homil. 38. & homil. 60. sub initium ad id Mat. 18. Peccata mundo à scandalis vti ad hæc: beneuolentiam quæque suam erga illos, & elementia magnitudinem ostendit, quia, vel contradicentes desit: consonat gloss. ad Luc. 10. affectus Dei explicatione simili, ubi & Beda & ad Matth. 7. Abulen. question. 46. post med. verum non vocibus solum animi dolorem, tristitiam, ac fletum significandis, sed fuis etiam super eodem genitricis, imò & lachrymis non semel Dominus demonstrat. Matth. 15. & Marci. 7. peccatorem quemuis in fletu sanatur, suscipiens in eum ingenuit. Marci 8. & gemiscens Spiritus ait: quid generatio ista seipsum querit? Ad quæ Hugo Vochorin. de voluntate Christi laudatur S. Bonavent. in 1. d. 48. art. 2. question. 2. corp. med. per compassionem in malo suspirabat. Luc. 19. *videns ciuitatem fletit super illam:* & Marci 3. *& contristatus* (græca condolens) *super cecitate cordis eorum.* Nec præstat gemitus, & lachrymas hæc voluntatis humane Christi, qui eas fundebat, quia homo, de omnium salute, non autem similibus diuinæ argumenta esse: diximus enim supra in salutis nostre præsertim negotio humanam Christi voluntatem, & affectum diuinis suis, eandem omnino fuisse conformem: maxime cum, vt supra ex scriptura ostendimus, ex diuino de salute nostro desiderio, & voluntate vehementer, & humanitatem induerit, & tot, pro nobis liberandis, mala suscipere, patique decreuerit: vt euidenti argumento sit à Deo susceptam humanitatem fuisse, vt ea, tanquam Organum, & instrumentum, signa doloris, ac tristitiæ de nostra perditione, quæ diuinitate sola non poterat, exhibere: suamque ex eis de salute nostra antecedentem, & quantum ex parte sua est, vehementem voluntatem facit sensibiliorem.*

3. Atque ea plane est Patrum sententia Cyrilli Alexandr. apud Caten. S. Thom. ad eum Lucæ locum citati: *Miseretur enim eorum Christus, qui omnes homines vult saluari* (iuxta Pauli locum, qui de diuinæ voluntate expresse vt vidimus est) *quod nobis non parisset, nisi per aliquid humanum fieret euidens, esset enim lachryma sum signa tristitiæ: consonat Hieron. ad Mich. 7. init. & ad Ephes. 4. fine & Chrysostom. Homil. 65. in Ioann. sub fin. ex eo loco Ioann. 1. ita dicebat, Huius autem dicit scriptura, vt nostra causa deseri nos, & vni istis perditionis nostre auctores esse demonstraret. Deum autem non modo nos non derelinquere vult: sed, quoniam inuitus punit: Christus, cum peritura esset Hierusalem, etiam lachrymans est: quod nos in amicis facimus, &c. Ioann. item Lazaro mortuo, peccatorum omnium Typo, lachrymans ad eius monumentum Dominus quanto magis, & fletu cuiusvis perdit dolet cunctum Patrum & interpretum communi consensu significauit: lachrymans est Iesus: vnde illico addidit Iudæi argumento, quod persequimur inuoluerit: aut quomodo amabat eum. Nemo enim dolere, tristitiamque fieri verè, ac sine ficta simulatione potest de alicuius interitu, ac perditione, cui non ex animo salutem, & incolumitatem optabat. Apertissime igitur ad eum locum tract. 49. in Ioann. August. huic Iudæorum illationi subscribens, aliori nihilominus sensu, ad rem nostram scripsit: quid est amabat? Non veni occidere iustos, sed peccatores ad penitentiam: cuius sententia & Patrum communi, recte quidem annuit Faustus Episcopus Galliar. cui non recto animo illam pro Scimpelagianis induceret. Ita de grat. & lib. arb. c. 19. Illud Ioan. 19. dixit: si Dominum perieris salutis interclusor: aditum: ergo falsum illud deservit exitium: si autem eorum perditionem vult, & manifestum est, magis perdolet, non voluntatem suam demini, sed consensum hominis voluntati suæ deservit: stravit quid mirum, si hominis lachrymas fundat, sanguinem profusus?*

4. Aug.

4. Attingit obiter aliud pro nostra, & Patrum conclusione argumentum Chrysostomus proximè recitatur ex coactione nostris sceleribus; quia cum ad peccatorum supplicia venire dixit inuitum; & ad iram in peccatores: id enim euincit voluntatem, quatenus ex ipso est, autecedentem salutis, & incolunitatis nostræ in Deo esse sciamus, ac vehementem; contra cuius inclinationem, & impetum vis, & coactio nostris sceleribus fiat, ut nobis irascatur, nolque, vel iustitia exigat, puniat: cum enim voluntas quævis ad hunc, vel illum affectum de hoc, vel de opposito obiecto concipiendum indifferens est, neque antea ad hoc potius, quam oppositum propensa, nullam in alterutrum prosecutione vim sine violentiæ, aut coactionis vim pari potest. Adverte tamen in Deo iram proprie non esse, cum enim ira proprie sit appetitus reddendi dolorem vicissim, vel retriuendi cum qui nos cruciat, doloremque proprium iuxta Aristotelem 1. de anima cap. 1. text. 16. & Nemesium 4. Philof. cap. 1. seu lib. de animæ facultatibus cap. 11. sine ac Philolophos reliquos: Deique proprii doloris, & cruciatu incapax sit, & propiæ iræ incapax erit: ita ergo solum ira, sicut, & tristitia, quam supponit, admitteri in Deo potest: nimirum pro displicentia vehementi, & odio mali alicuius obiecti, vel naturæ suæ (ut peccatum) vel ex voluntate præconcepæ de opposito Deo inuili ac infensi: & sanè, et si Laetantius firmianus, adeo rigide contra Stoicos inuictus, iram Dei propriam in peccata, & impios asseruisse à nonnullis indicetur lib. de ira Dei; hoc tamen solum quod diximus contendit; tum, quia id satis ad refellendum Stoicos erat: tum, quia nil aliud contendit esse toto libri contentum patet. Maxime cap. 5. 14. 15. & 17. cuius sine ira à se in Deo asserit hanc definitionem posuit: *est motus animi ad coercenda peccata insurgentia*. Hæc dixerim, ut obiter eam questionem (quantum facti est) de ira Dei abolerem: sicuti & supra de doloris, & tristitiæ affectibus absolui. Nullus enim ex eis proprie in Deo admitti debet, cæterum Deum eo modo, quo potest, in peccatis, adhuc de se, atque suapte ingenio, & natura prorsus irasci; imò vero contra genium potius, & præconcepam ex sese illorum amorem, & salutaris eorum antecedentem voluntatem, sed peccatorum ab eis admissorum occasione, testatur illud Psalm. 26. *quoniam ira in indignatione eius; & ira in voluntate eius iuxta datam supra Basilii magni expositionem certam*. 2. numero 10. Quo autem pacto, etiam dum Deus peccatoribus in hac vita constituit irascitur, plus multo misericordiae & antecedentis illius lux de ipsorum salute voluntatis, quam ira, ad quam eorum sceleribus prouocatur, exerceat, inferas ostendimus.

5. Nunc autem Deum ad supplicia, & peccatorum vindictam præsertim postremam venire, præter Chrysostomum testimonia postrema aliis Scripturæ & Patrum testimoniis ostendamus. Ierem. 5. *Super quo propitius vis esse potero: Filij tui dereliquerunt me, quasi eorum sceleribus beneficia eius voluntas vincita, & inuita teneatur*. Threnor. 3. *Non enim humilauit ex corde suo, & abiit filios hominum*. Ad quæ Ioann. Maior in 2. d. 37. question. 1. sub fin. quasi diceret: quodammodo inuit, & ex inpositione solum hoc facit, ut peccata puniat: Apollol. Princeps. Petrus apud Clem. Rom. 5. *Reco-gant post med. Interdum contra bonitatem conditoris fatigata sceleribus impiorum vincuntur elementa, & inde est, quod, aut terra fructus corrumpitur: &c. quæ sic optime exponit Gruterus libi. Contra bonitatem Dei: id est permittente Deo, quamuis nollet punire; sed in humanum genus mallet semper beneficium esse*. Nazian. orat. in plas. grand. post med. *Haud dubiè missa facia ira quæ ipsius naturæ aduersatur, misericordiam, quæ ipsi naturæ in se amplectitur*. Ad illam enim à nobis ut pertrahitur, ad hanc suapte natura fertur: cum igitur non, nisi contra, perueniat: quid asseri potest, quin natura sua potestate reus indulgentem se nobis præbiturus sit: modo non nosse nosiri m'reat, iustique Patris visceribus vitam præstare? August. præfation. in Psalm. 51. colum. 2. *Sicut: tanquam dati essent illi in manus suas, qui manibus, & verbis acceperunt mortem: & figurata est in Saule ipsa mors*. Bernard. item. 5. in natali Domini med.

quod indicat, & condemnat, nos cum quodammodo cogimus: sed omnium facundissimè Saluianus de Providentia, quem iuuenis adhuc Philolophus ad rem hanc obseruabam. Nam lib. 1. post med. inter alia missos Sodomam Angelos ait ut ostenderet: quod etiam malos puniret inuitus, scilicet ut cum legeremus, quæ à Sodomis Angeli pertulissent, & videremus scelerum immanitatem, criminum turpitudinem libidinum obscenitatem probaret: trique nobis Deus quod ipse eos noluerit perdere, sed ipsi extorserint ut perirent: quam sententiam Conclusionis fore eisdem verbis deduxit, illud Historiæ ciuilem pendens: *clamor Sodomorum: &c.* Atque omnibus nostris sceleribus, & suppliciis à Deo inflatis applicans, lib. 4. longe ab initio ait: *cumque eius natura sit mens Dei atque maiestas, ut nulla iracundia passione moueatur: tanta tamen in nobis peccatorum concernatio est, ut per nos cogatur irasci: ut ita dixerim) facimus pietatis suæ, ac manus quodammodo asserimus misericordiae suæ: cumque eius benignitatis sit, ut velit nobis iugiter parcere cogitur malis nostris sceleribus, quæ admittimus, vindicare: & colum. penult. Vm Deo facimus iniquitatibus nostris: ipsi nos iram diuinitatis armamus: cogimus ad uiscendos criminum nostrorum immanitates nolentem Deum, prope est ut cum non permittamus ut parcat, &c.* In eandem portio sententiam venit & illud Isaïa 28. *sicut enim in monte diuissimum flabit dominus: sicut in valle, & quæ est in Gabaon irascetur: ut faciat opus suum alienum opus eius: ut operetur opus suum peregrinum est opus eius ab eo: Quia nimirum supplicia non suapte & natura, ac voluntate qua in nostrum potius bonum, salutemque propendet operatur; sed extrinsecus à peccatis nostris alienum, & extraneum sibi vindictæ opus exercet inuitus: ut Patres, & interpretes communiter exponunt.*

6. Hæc de æternæ damnationis supplicio, atque etiam de temporalibus dicta sunt iuxta Petri testimonium: verum in penis huius vite, ad quas delicta etiam nostra Deum pertrahunt vel inuitum: tametsi iræ, & vindictæ ac iustitiæ diuinæ temporalia hæc supplicia aliquid habeant, plus tamen multo misericordiae, benignitatis, atque antecedentis voluntatis salutis nostræ procul dubio habent; ut ne iteratis sæpe delictis nostris anxia hæc voluntas de salute nostra vincatur, & puræ iustitiæ cedat: constat ex Tobie 3. fine. *Hoc autem pro certo habet omnis, qui se colit: quod vita eius si in probatione fuerit coronabitur: si autem in tribulatione fuerit liberabitur: est in correptione fuerit ad misericordiam tuam venire licebit*. Non enim delectaris in perditionibus nostris: &c. quare, neque dolorem, & penam, adhuc cum punit, de se se amat, sed auersatur: casque non tam vindictæ causa, quam correptionis & ad melius nos reuocandi gratia è salutis nostræ amore nobis immittit; qui bonis quidem, non autem malis nostris delectatur: idcirco paulatim etiam perditissimos in hac vita punit: quippe qui de eorum malis dolet: ac proinde minoribus iniuriis eorum conuersionem primo tentat, si fors absque grauioribus respiciant. Huius rei illustrissimum exemplum Exodi historia est, quæ sapientie 11. & 12. aptissimo ad rem nostram commentario ponderatur: etenim relata cap. 11. obtinatione Egyptianorum, quam frangere leuioribus, ac postmodum grauioribus flagellis conatus Deus fuit ait: non totam illam iram statim, ac peccatum effundere; sed dissimulare illum recentia hominum, propter penitentiam, & rationem subdit. *Diligis enim omnia, quæ sunt, & nihil eorum odisti eorum quæ fecisti: & sine capitis, parci autem omnibus, quoniam tua sunt Domine: inde vero cap. 12. exclamat. O quam bonus, & suauis est Domine Spiritus tuus in omnibus! ideoque eos, qui exerrant partibus corripis, & de quibus peccant admones, & alloqueris ut relicta malitia credant in te Domine. Cuius rei exemplum aliud adhibet in modo, quo idololatrias habitatores antiquos terræ sanæ, ut locum populo suo darent, exterminauit subiungit enim vers. 8. sed, & his, tanquam hominibus (qui utique omnes, omniumque salutem amas) pepercisti: & missi antecessores exercitus tui vestras, ut illos paulatim exterminarent, &c. vers. 10. sed partibus inuiscans dabas locum penitentiae, Eam nimirum, non hominum stragem, & afflictionem debitam præcipue intendens. Neque vero ea in sceleris moderatione utebaris,*

Quoniam

quoniam superiori de eorum salute, vel exitio rationem reddere deberes. Nam inquit sapiens: quis tibi impetrabit, si perierint nationes, quas tu fecisti? Non enim est alius Deus, quam tu, cui est cura de omnibus ut ostendas (alteri rationem reddas) quoniam non iniuste iudicas: quare ergo ea moderatione corripis? ob hoc (subdit sapiens) quod omnium dominus es, omnibus te parcere facis. Subiungit autem ex historia prefata, & ponderata Dei in puniendis quibusvis hominibus, vel potius per flagella ad intentam eorum salutem corripiendis universalem benignitatem. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, & cum magna reverentia (hilpanē tiento, como almas de vidrio no se quiebre con golpe o toquemos recio, ut Paulus viros de modo gubernandi uxores aiebat: tanquam infirmiori vasculo exhibentes honorem) disponis nos: si enim inimicos servorum tuorum, & debitos morti cum tanta cruciasti attentione dant tempus, & locum, per quos possent mutari suae (ut graecum exemplar) mutarentur à malitia &c.

7. Est & aliud huius rei exemplum: de incredulis enim obstituto Iudeis, qui ut dominum perderent, consilium cum Herodianis inierunt, dicitur Marci 3, circumspiciens eos cum ira, & contristatus (græca condolens) super cecitate cordis eorum: ecce, quam in ira ipsa voluntatis vehementis de eorum salute pœnæ cohære impetum, externis adhuc signis, non potuerit id quod Chrysostomus ad Matth. 12. homil. 41. sub init. ita ponderavit: circumspexisse: ut aspectu, & oculorum motu ad misericordiam ipsos flecteret: & voluisse illos curare præ ceteris (quibus erant deteriores) & multis modis remedium attulisse, &c. illos autem omnem rationem retrussisse: & homil. 43. in acta Apostolorum, quoniam igitur, neque is, qui punit (Deus) latatur: igitur, & in quoque ne lateret, sed si iuste quidem inquit, puniuntur non oportet dolere: etiam propter hoc est dolendum: quia digni supplicio visi fuerunt. Die obsecro: quando videbis filium tuum vri, vel secari non doles: ideo per Angelos Deum punire, ac se ipso benefacere multis scripturæ testimonis offendit Hieron. epist. ad Cyprian. ad id Psalm. 89. quis novit potestatem ira tua? &c. Non enim corripit, ut interficiat, atque disperdat, sed, ut corrigat, & emendet, & in 7. Ezech. sub init. scribit: quasi clementissimus medicus incidere cupiens puritatem carnes & cariosa vulnera adurere cauterio non parcat: ut parcat: non misereatur, ut magis misereatur; nequid putridum, vinasque carnes sui vicinia corrupturum remaneat in corpore. Percutit autem Dominus, quem diligit, & castigat omnem filium quem recipit: cuius intelligentia est, ego percussam & ego sanabo: & ad id Malach. 1. Filius honorat Patrem ait: vult itaque primus Deus, ut filij eius simus & bonum voluntate faciamus: sin hoc consequi volumus, ut saltem servos nos habeat. & à malis per suppliciorum formidinem recedamus, Prosper. ad id Psalm. 144. iustus Dominus in omnibus vis suis, inquit: qui etiam flagella meditatur: ideo castigat ut pareat, & Epigrammate 5. canit.

Cum Deus exerta peccantes verberat ira:
Et norint homines quid mereantur agit.
Nam, dum mortalis peraguntur tempora carnis,
Auxilium miseris ipsa flagella ferunt.
Et vindicta brevis sic novicia crimina finit:
Ne sine fine habeant debita pœna reos.

Sed, quoniam referendis Patrum in hanc sententiam testimonij dies, annique nos deficient: videantur Orig. 4. contra Celsum post medium. Basil. in Psalm. 37. sub init. Ambros. in eundem Psalm. col. 2. Athanas. d. contra Arium in Concil. Nicen. longe à medio. Cirill. Alexand. 5. controu. Julian. longe à princip. S. Max. Oeconomicor. cent. 3. cap. 9. 10. 16. 22. 23. tom. 5. Biblior. Nec alia mihi sententia illa Psalm. 2. cum exarserit in brevis (in hac vita, vel potius statim, ac peccatur) ira eius. Beati omnes qui confidunt in eo. Magnam quippe spei & fiducie consequendi misericordiam fundamentum præbet instantaneum; nec dilatum supplicium. Tandem plena fide, atque in Deum

pietate monitione illa 2. Machab. cap. 6. rem concedamus. Obsecro eos qui hæc lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus; sed reputent ea quæ acciderunt non ad interitum; sed ad correptionem generis nostri: enim multo tempore non finire peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere magni benefici est iudicium: & subinfertur, corripiens vero adversus populum suum non desinit.

8. Adeit aliud etiam potentissimum voluntatis antecedentis Dei, quatenus ex ipso est, de omnium, etiam nequissimorum hominum recta vita, & salute argumentum ex frequentissima immanium suppliciorum coelestis infligendorum in scripturis comminatione, ea quippe non, nisi ex honeste vite, & salutis eorum voluntate, promulgantur: ne scilicet transgrediantur, ac pereant: ut bene Clem. Alexand. 1. Pedagog. cap. 8. post med. qui minatur, inquit, aperte ostendit se malum nihil facere velle, nec ea, quæ minatur exequi; sed incussit timore mala reprimit. & suam in hominis benevolentiam ostendit: adhuc d. fletens; & ostendens qualia sint passuri, si peccatores permaneant; non autem sicut serpens statim moritur. Bonus ergo Deus. Subinfertur: videte quomodo Deus propter suam bonitatem requirit poenitentiam, & in ipsa minarum intentione tacite ostendit suam in hominibus benevolentiam. Hieron. Ezech. 33. ad id si me dicere ad impium. Sic ait. Nec statim sequitur, ut, quia propheta prædicit, veniat quod prædicit. Non enim prædicit, ut veniat; sed ne veniat. Nec, quia Deus loquitur, necesse est se: quod minatur; sed id comminatur, ut non fiat, quod futurum, si verba domini contemnunt. Cyprian. lib. 4. epist. 2. longe à med. in Psalm. legimus etiam censuram pariter, & elementiam Dei comminationis simul, atque parentis; punientis ut corrigat, & cum correxerit referentis: visitabo inquit in virga faciem eorum, & in flagellis delicta eorum, misericordiam autem meam non dispergam ab eo. Origen. 4. contr. Cels. post med. quod autem non effectus Dei sit ira, sed voluntas, quæ eam sibi peccatis suis contrahat, docet Paulus in verbis, Ad divitias bonitatis illius, &c. pendit autem, & illud. Theaurizasti tibi iram, Tertullian. (vel potius adhuc Catholicus Novatianus) de Trinit. cap. 7. quod ira sit Deus, non ex vitio eius venit; sed ad remissionem nostram illud facit. Indulgens est enim, etiam tunc, cum minatur: dum per hoc homines ad recta reuocantur, induriscit: omnes ista, vel iracundia Dei, vel edita, vel quacunque sint huiusmodi, ad medicinam nostram pertinent: Epiphani. lib. 1. hæres. 38. post med. prædicit itaque scriptura iuxta præcognitionem nos manere, ac docens, ut ne in idamus in iram Dei immedicabilem, non ex affectu Dei decretum; neque ex eo quod ad afflictum superatus sit Deus contingens; sed hominibus peccatis facientibus iustissime preparatam. Hilar. in Psalm. 2. ad id: Tunc loquitur ad eos in ira sua, inquit, quoniam nos ad voluntatem bonitatis, id est ad bene, honesteque vivendum per spem promerenda, & vivenda sua bonitatis illiceret. Pœnam tamen devotata, & contempta bonitatis adiecit: ut, cum libertatem nobis voluntatis ad bonitatem promerendam reliquisset, quia meritum nostræ naturæ non haberet, quotidie propositum à contrario peccata terror argueret: atque infusa: sagittas suas arserit operatus est (sic enim ipse legit pro ardentibus affectibus) ita habet: operatus autem est, non ad motum repentinae iræ, quæ per cupiditatem viciendi subito accensa sit, sed operatus arserit est, qui per impenitentem voluntatem ipsi se constituerunt vrendos. Denique infusa sic loquitur iram, sic conturbat indignans non puniens admissam impietatem sed impenitentiam, ad poenitentiam confessionem commemorata potestatis terrore perturbans: Hieronym. Osa memorata potestatis terrore perturbans: Hieronym. Osa 6. ad id propter hoc dolui in prophetis, & secidi in verbis oris mei &c. ita habet: verbis terribilibus comminatus sum: scapellum, ignes, & cauteria præstuli: et qui elementem contemebat timentis offensum; & secidi negligentes in verbis oris mei, ut ante peccatores verberum terrore punirem, quam captivum in immiseret.

9. Postremo vehemens hoc desiderium, & antecedentem Dei de salute, etiam perditionum hominum voluntatem demonstrat animi, seu affectum eius fluctuatio, cum illorum scelera ab eius voluntate supplicium exigunt, ac penæ extorqueant: atque eis Deus

dum pœnam intentat hominum; nihilominus, & salutis eorum amore nativo ardente desiderio, ne supplicia ex iustitia & ratione decerneret, simul agitur, ita ut pene decreuisse cum pariter, & quasi retractet cum decernit. Non aliter, atque amantissimus Pater dilectissimum, pessime tamen meritum, filium immani supplicio affecturus, hunc tenerissimo eius amore inde pessimo merito ipsius distractus, iam ad veniam trahitur, iam impellitur ad supplicium: neutrum vero ita peragere statuit, quin inde in oppositum affectum simul regrediantur. Notatur Dei in peccatorum supplicii decernendis, paternæ hæc animi, & voluntatis fluctuatio, & pugna Osee 6. illis verbis: *quid faciam tibi Euphratim, quid faciam tibi Iuda? Ad quæ Hieron. Parentis in perditis filiis monstrat affectum: iuxta illud &c. ac si dicat. Nescis, quæ me hæc contigit: quem adde ardenter amo. Alioqui ad maium, & in promptu erat quid agerem: scelerum, à quibus te adeo efficacibus mediis detinere, ac remediis reuocare tentauit meritissimo supplicio: item Osee eundem cap. 11. quomodo dabo te Euphratim, proquam te Israel? Quomodo dabo te sicut Adamam, ponam te ut Sebam: conuersum est cor meum, pariter conturbata est penitudo mea: non faciam furorem iræ meæ.* Vbi Hieron. Nunc Deus ad Israel Parentis loquitur affectu: quid tibi Euphratim? quomodo te meo auxilio deducam? id sane Paternus meus affectus etiam post tot, tantæque scelera tua penas debitas extorquentia, non patitur: quæ te arte corripiam? quo potero sanare medicamine? & infensibile: cum duram imo crudeliter sententiam protulisset: rursum Parentis affectu misericordia vincitur & dicit enim conuersum est in me cor meum: pariter conturbata est penitudo mea: & ad eundem locum Theodoretus: ego, inquit, te defendere studeo: verum non me hoc facere sinunt tua impia scelera: quare, sicut Adamam ponam te, & sicut Sebam, quæ rana cum Sodomæ, & Gomorrah deflagrate sunt. At, vix contra eos calculum eduxerat, cum misericordia adductus sententiam reuocat, Parentis imitatur, qui, cum maximo labore stetit ab errore reuocare non possunt, natura perturbantur. Item 18. Repente loquitur aduersum gentem, & aduersum regnum, ut eradicem, & destruiam, & disperdam illud: si penitentiam egeris gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam, & ego penitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei: & subito loquitur de gente, & regno, ut edificem. Vbi ipso punienti decreto ex hominum amore eius reuocatio, & penitentia concepta à Deo legitur, ni per arbitrii nostri stetit abusu.

10. Hæc porto antecedens Dei de omnium hominum salute adeo est ex scriptura, Patribus, & Theologicis rationibus, ut vidimus explorata, ut nihil firmum contra eam possit opponi, vnum est Augustini testimonium recitatum à Ruiz d. 20. sect. 5. numer. 6. his verbis: *Mali salui non sunt, non quia ipsi nolunt, sed, quia Deus non vult: quod absque ulla controuersia manifestatur in parulis. Ergo respectu horum, nec de salute eorum est voluntas antecedens, quæ expressè ab Augustino negatur: nec conditionata ex parte obiecti, siue specialis, ac pendula à bono vii arbitrii, ut dicebamus. Respondetur: voluntatem saluandi, quæ respectu aliquorum negatur ab Augustino, cuiusque defectu, & adulti plures, & infantes in baptizati (de quibus ibi Augustinus) pereunt, non esse, quam cum scriptura, & Patribus, & communi Theologorum aduersum: sed voluntatem prædestinatam, seu Dei prædestinationem: siue qua nemo de facto saluatur, & quam Deus, adhuc ex ea antecedente voluntate salutis omnium hominum pro suo arbitrio, & voluntate potest erga quemvis habere, vel omittere: ac proinde nulli hominis actualis voluntas causa sepe est, ut erga ipsum à Deo prædestinatio non habeatur: ut in paruulis, qui in baptizati decedunt, & adultis quorum primam mortale finale quandoque est, esseque in omnibus absolute potest: quare huius rei causas præter Dei voluntatem, occultaque, & secreta concilia, tam in paruulis, quam in præfatis adultis ob primum mortale demeritis, indagare inuisibilis, atque stolidi laboris nobis esset, ut docet Augustinus. Cap. 4. contr. Iulian. cap. 3. circa med. & epist. 157. ad Optatum post medium,*

quamvis eius voluntatis. & concilij rationem satis congruam addat ut in non prædestinatis nouerint, quid omnibus debeat, & prædestinatis, quæ sibi pena debita (ob originale saltem) relaxetur: & quæ in debita gratia condonetur: quam rationem, & verba inferuit Beda in id ad Romanos 9. quod si Deus volens ostendere iram: &c. Alia, quæ opponi cum specie aliqua difficultatis possent diluimus certam. 3. numer. 4. 5. & præsertim 6. leuiora vero plura ex simplicitate volitionis diuinæ desumpta, nec mentionem, nedum solutionem merentur, illud tandem, quod voluntas Dei semper, ac de lege, ut aiunt, implicatur, debeatque impleri: id quod, de actiua, & serua voluntate Dei saltem, intelligendum videtur (cum tamen antecedentem hanc salutis omniau seriam actiuamque esse, etiam respectu reproborum in quibus non impletur, docuerimus, difficultatem non habet: siquidem de voluntate serua Dei omnino, & absolute efficaci proprium est infirmitatem de se esse, ac natura sua cum effectu volito connecti, vltra vero, imò infra eiusmodi efficaciam, aliam seriam actiuam Dei voluntatem esse posse efficacem solummodo secundum quid, cuiusmodi antecedens hæc Dei voluntas sit, ostendimus certam. 3. numer. 6. quare illi non in reprobis solum (in quibus de facto caret) sed in omnibus effectu carere non repugnat: imò nec Deum salutis, rectæque vitæ alicuius, quantumvis eximie prædestinati, à Deo vehemens desiderium habere non posse, quod natura sua absolute efficacis consensus honesti, & salutis per illum consequenda sit, ipsique ab intrinseco connexum, ostendimus sequenti quæstione de præfinitionum, etiam natura sua regularum per scientiam mediam, possibilitate agentes.

QVÆSTIO IV.

De affectu prosecutiuo Dei erga rationales creaturas speciali, siue amicitia Dei propria erga illas.

EX dijs supra de amore amicitie personæ cuiusvis Trinitatis erga duas reliquas constat Deum erga irrationales creaturas propriam amicitiam, adhuc inchoatæ, siue quatenus ex parte Dei est, affectum exercere non posse: constat enim amicitiam perfectam, atque absolute talem, mutuum duorum, ut minimum amorem, siue alterius ad alterum redamationem essentialiter includere, irrationalia vero redamare nequeunt amantem: quare neque huius in ipsa amor amicitia, adhuc inchoata, & partialis esse omnino potest: siquidem pars omnis, & inchoatio vera, essentia sua partem possibilem, & totum siue absolutum, & perfectum non repugnans essentia sua concernit: quocirca etsi Deo erga irrationalia beneuolentia alicuius, quæ concupiscentie non sit, affectum negare me iudice non possumus (sicut, nec nobis, qui alteri ex certantibus brutis, nec ex nostris, neque ex amicorum utilitate, & complacentia victoriam optamus, ac de eius morte dolemus) amicitia vero propriæ adhuc inchoatæ erga illa affectum concedere non possumus: idcirco de amicitia Dei erga rationales creaturas solummodo esse potest quæstio, & difficultas in præfati profiganda: vbi de eius erga earum aliquas inæqualitate.

CERTAMEN I.

Datur affectus amicitiae propriae erga creaturas racionales in Deo.

1. Conclusio hæc absque temeritate, ut minimum, negari non potest: tam quippe in scriptura, & Patribus expressam videor mihi videre, à nulloque Scholastico negatam: eam expresse affirmat S. Thom. 1. part. quest. 20. art. 1. ad 2. art. 2. ad 3. sentent. d. 32. quest. 1. art. 1. ad 2. & art. 1. ad 3. atque eius discipuli S. Bonavent. sententiam ad locum primæ partis citant, ubi, & nostri ipsius interpretes. Valquez d. 82. cap. 2. ac reliqui: & item Capreolus d. 45. art. 1. conclus. 11 supponit Magister d. 17. & sequentibus sæpe, maxime d. 32. ubi expresse S. Bonavent. art. 1. quest. 2. ad argum. Richard. art. 1. q. 1. arg. 2. cum eius solutione collato. Carthus. q. unica in relatione sententia S. Thom. Durand. q. unica, art. 2. & Scotus q. etiam unica sub finem ad argum. 2. qui duo postremi, etsi ita planè censent; ita vero quandoque loquuntur, ut aliquibus Scholasticis non ita textum & contextum totum legentibus, rimantibusque, sed fragmentatim solum rependentibus, ut ipsos pro opposita negatiua sententia referent anam præbuerint non exiguum: ex nostris qui articulatim S. Thom. interpretati non sunt, etsi partium eius methodum inscribenda Theologia, sententiaque seruauerint: Herize tract. 2. d. 18. cap. 2. num. 15. Luis. Torr. 2. d. 66. dub. 2. Alarcon de volunt. d. 2. cap. 3. Ruiz d. 52. sect. 6. Martinon de Deo d. 16. sect. 3. Arriaga d. 26. sect. 4. Quiros d. 73. sect. 1. etsi hunc affectum, non adeo distinctè, & exactè, sed ex communi titulo, & difficultate virtutum moralium diuinum duo hi postremi, sicuti & Herize examinarint; non autem ex amicitia propriis, nec aliis moralibus affectibus communibus: communia autem hæc tract. de virtutib. Dei moralib. discutienda semel erunt pro omnibus, ne singulis earum questionibus repetantur.

2. Hi igitur, quos ea in re Arriaga sectatur, ex ea difficultate questionem de Dei erga creaturas racionales decidendam vix putant: An Deus creatam bonitatem propter ipsam, ut finem *qui vel cui*, vel adæquatum, vel inadæquatum possit amare de facto amet quod de adæquato fine, ad quem Dei amor ultimo terminetur, quin ad seipsum illud referat amore suo, de facto, Arriaga, tres vero alij, adhuc de possibili admittere non audent: quia, & antecessorum Theologorum, immò, & sui ipsorum mentem non satis distinctè penetrarunt, dum Deum omnia propter se, ut finem amare docent; non satis attendentes, & se & illos finem pro formalissimo specificatiuo amoris diuini usurpasse: cum id inde in primis probent: quod alias diuinus amor à creatis obiectis specificaretur, atque in sui intrinseca perfectione penderet. Ceterum, etsi creati amoris finis omnis præcipuum specificatiuum sit: imò & obiectum quodvis formale motuum eius, sit etiam eius essentialis specificatiuum; secus tamen diuino amoris contingit: qui ex Deo, eiusque bonitate, tanquam obiecto, nec dum considerato, ut fine, aut medio amoris erga creatas, vel in creatas infinitus simpliciter è genere suo euadit per denegationem termini etiam extrinseci: & cui proinde motuum, finisve vllus eiusdem amoris, ad quodvis obiectum explicari intelligatur aliquid perfectionis in linea amoris addere possit; ac proinde respectu amoris diuini obiecta motiua, & finis proprie talis creatas esse possunt, quin motiua seu finis, quoad eius specificatiuam, seu vim specificatiuam illius, sint.

3. Potrò id docui vniuersum agens, & principium virtutibus moralibus, ac proinde amicitia erga racionales creaturas propriæ (de qua in præsentem statuendis ponens d. 2. q. 4. 1. & 6. eas rationes penetrasset, atque absolute separabiles animaduertent, nec Deum omniamoris sui erga creatas finem, & motuum vltimum, quasi id quandoque scriptura docet, asserent, nec aliis locis,

quibus, & voce, & ratione ad creatas eum auorem, ut motuum vltimum, & finem tam *qui* quam *cui* terminum conuincitur, turbarentur: atque ut vtrumque (quod fieri rectè haud quaquam potest) conciliarent, difficultas valde, facileque redarguendas doctrinas irritò labore minimè excogitarent: quarum relatio hic, & confutatio inutilis: maxime, cum eas omnes citatus Arriaga reterat, ac refellat, valeatque quilibet, ubi semel eas audierit, ad manus, ut aiunt, earum deprehendere fallaciam: illud solum addam: miraculi instar esse distinctionem hanc mouendi, & specificandi in motui creatis respectu diuini notam eis non fuisse, sed penè ignotam: quia nusquam respectu amoris creati separatim, immò nec separabile agnoscent; & tamen rationem terminandi, & specificandi in eisdem obiectis respectu amoris creati inseparabilem (implicat enim meum Petri amorem, et si eodem principio motui formali sit, Ioannis aut Bacephali amorem esse) respectu tamen amoris diuini, non solum separabilem vnam ab alia admittant, sed de facto diuisam fateantur, ut diuinum amorem de obiectis creatis ab his specificatiue independentem ea ipsa ratione, qua nos eandem rationem mouendi eorundem obiectuum, à ratione specificandi respectu diuini amoris diuisum, omnino defendant; sed de his, & hic citatis locis satis.

Probatum conclusio ex scriptura cuius verba iuxta statam apud Patres, & Scholasticos interpretes omnes regulam secundum proprietatem significationis dicta, ac recipienda à Catholicis, (ubi nihil, vel scriptura, vel sanæ doctrinæ aduersum continent) sunt. Iudith. 1. Itai. 4. 1. Iacob. 2. dicitur. *Abraham Dei amicus est*. Psalm. 138. de iustis omnibus. *Nimis honorati sunt amici tui Deus*. Sapient. 7. de Sapientia est iustitia morum thesaurus: *qua qui vult participare facti sunt amici Dei*, &c. ac infra *Amicos Dei*, & *Prophetae* respicitur, Luc. 12. *Dico autem vobis amicus meus, Ioannis*. *Vos amici mei estis, si feceritis, quia ego præcipio vobis*. infra: *vos autem dixi amico*. Ex quibus sic arguo. *Amicitia proprie accepta* (ut hic præmissi accipiendum) in parte cuiusque extremi, seu personæ, non solum eam amorem erga alteram essentialiter dicit; sed huius eam erga illam vicissim, ac mutuo: ita vti ex parte amoris redamatio in amantem deficit, amor quidem in illa sit: amicitia verò adhuc ex parte amantis esse non possit: ut supra de amicitia diuinorum personarum inter se disputans ostendi discept. proxima: Atque eis locis amicitia hominum erga Deum asseritur: ergo, & essentialem virtutem, & illationem proximam, mutuos ex parte Dei in homines amor, atque amicitia: idem argumentum continet Tridentinum sess. 6. cap. 6. docens impium per iustificationem ex inimico fieri amicum Dei: hoc quensque & constans apud Patres omnes concors locutio (ut merito ob hæc testimonia & argumentum prædictum in eis contentum propter Dei erga homines, ut subinde reliquas racionales creaturas iustas, ac redemptas, negare non temerarium solum censet, sed erroneum.

5. Expressius adhuc hæc dogmatica veritas continetur illis verbis Sapient. 8. *Ego diligenti me dilige*, & illa Ioann. 14. & 15. *Si quis diligit me, Pater meus diligit eum*: & *sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos*: & *manete in me*, & *ego in vobis*, vti que per dilectionem, ut Patres omnes, interpretes, & Theologi intelligunt: in eis quippe rationalium personarum Dei nempe, & hominum amatio, ac redamatio; siue mutuos amor asseritur: quæ amicitia proprie essentialis definitio continetur: quæ amicitia & à definitione ad definitum demonstratio effluunt. Consulto omisi illa testimonia quibus vel impij amari compellantur, dum inuitantur à sapientia ad iustitiam: eis enim non, tam, quod sunt, quam, quod eos esse Deo desiderat, explicatur: quo Dei misericors, & beneuolus affectus significatur: non amicitia, quæ complacencia erga amicum est, amor, & mutuos: vtriusque autem Dei erga impium beneuolentia ab amicitia deficit: cum, quia mutuos non est, cum ab impio non redamatur Deo, quia ex complacencia impij quem Deus pro eo finem odit, amare illum, pro tunc, nequit charitatis & amicitia amore (quæ similitudinem, non qualemque creaturæ

is omnibus communem, sed supernaturalem cum Deo respicit: sed benevolentia alterius laxioris, ex misericordia, est non ob Dei utilitatem, ut locus datur gratiae: eadem de causa mitto illa Ioann. *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret: & similia illa: commendat autem charitatem suam Deus: quia cum adhuc impij essimus, &c.* eis enim, non, charitatis, quatenus à misericordia differt, aut amicitiae propriae Dei amor, sed intentione, & inchoatione solum tali, erga peccatorem exprimitur. Magis probant illa Prouerb. 12. *qui diligit cor diis munditiam propter gratiam laborum habebit amicum Regem.*

6. Ratione Theologica probari à nonnullis à priori potest: quia amicitiae virtus honestissima moralium est: ergo illam prosequitur Deus, cuius amor de sefe omniatorem formalis est: ita vero efformata ratio nihil probat, est pro reliquis. Deo virtutibus moralibus vniuersum probet: id enim specialem amicitia habet, ut dicitur in bonitatem personae amare tendat: est enim formalitatem complacentia de illo, minime otiosa, sed ex qua rursus bona illi ex eadem complacentia optemus, & ab ipso possit gaudemus, ut in linea finis cui primum mobile reliquorum affectuum personae amor sit: sicut in linea finis qui intentio finis reliquorum eius lineae affectuum primum mobile (id quod non à Deo excludit in seipsum ab aliis video) non autem in bonitatem, sed honestatem amantis in eo amore exercendam ferret: id enim non nisi ex complacentia sui, cui amicum honestum amicum amare, fieri nequit: quare amore concupiscentiae, non autem amicitiae fiet, cum reflexe ob honestatem virtutis amicitiae eius amorem appetimus: quod in actu charitatis patet: quem, si ob eius honestatem reflexe velimus actu charitatis, & ex pura complacentia Dei non amamus, sed ex concupiscentia: quare, & reflexus ille actus charitatis Dei non est. Potest autem ita efformari ut vim habeat: quia supernaturalis bonitas Deum perfecta charitate, & dilectione diligentis, suae actus, suae habitus, ne incompete de formis sanctificandis quaestione miscellaneam; nec vulgariter, nec ex vulgaribus principiis à nobis dirimendam miscellaneam; rationalem creaturam obiectum dignum complacentiae, & redamationis diuinae constituit: quod argumentum non legitur confirmatur: etenim mutua affectus conuenientia similitudinem, in quavis animalium specie iuxta cuiusque capacitatem, naturalissima est: atque inter Deum, & rationales creaturas iustas, & ipsam suae actualiter suae habitualiter amantes, similitudo (quae creatura ad Deum esse potest) est perfectissima: ergo, & inter eos mutua supernaturalis affectiva conuenientia, seu amicitia. Probatur minor: est siquidem in iustis ita Deum diligentibus diuinae naturae participatio, & similitudo 2. Petri 1. *ut per haec efficiamini diuinae consortes naturae: & filiatione adoptiua vera, quae obiectum similitudinis imagine supernaturali Dei Parentis esse non potest.* Hoc porro argumentum continet illud Ecclesiast. cap. 27. *voluntas ad sibi similia conueniunt: & creatura ad eos, qui operantur illam, quo etiam spectat id Sap. 5. Custodia legum consummatio incorruptionis est: incorruptio autem facit proximum esse. Proximum inquit, ac inquam; sed ut alter alicui: longo proximum interuallum.*

7. E proxima ratione occurrit obiectio: aequalitatis amicum necessarium, & essentialis ad propriam diuina amicitiam ex Aristotele 8. Ethicor. ad Nicomac. c. 7. lib. 9. c. 3, & 8. item 7. Ethicor. ad Eudem. c. 5. lib. 11. init. & cap. 12. Probique scribente. *Amicitia in aequalitate quodam, consistere videtur, nisi frustra dicatur amatoria esse aequalitas.* Atque Dei ad homines summa, infinitaque distantia, & inaequalitas cum in esse, tantum amore est, ut inter infinitum, & finitum: ergo nec propria inter eos amicitia esse potest: ut idem Aristoteles concludit cap. 10. 7. ex 8. Ethicor. ad Nicomac. citato: *Si longe separatus sit aliquis, ut Deus, non amicum manet amicitia: & citato c. 5. ex 7. Ethicor. ad Eudem. Ridiculum esse: si quis Deo exprobraret, si non pro eo, ac ob hominibus amaret, vicissim diligeret: aut Primogenitum, quod non aequalem amorem subditis praestaret. Et confirmat 8. illo Ethicor. cap. 1. Proloquio vulgari: *Parce**

cum Paribus: & graculus graculo, &c. cui simile est proloquium Prouerb. 13. verum ex dictis proxime constat horum solutio: per dilectionem supernaturalem diuinae naturae participationem, & similitudinem esse: quam, ne subodoratus quidem Aristoteles fuit: vnde nihil mirum, si inter Deum, & homines amicitiam negarit ob inaequalitatem eorum, tam in natura, quam in amore; ob eam verosimilitudinem, & participationem nobis à Deo donatam dilectionis, suae actualis, suae habitualis, communicatione, & Dei amici infinitè excellentis ad hominem iustum, quem amicum sibi vult, quantum opus sit (ut ait Cicero de amicitia inter Superiorem & inferiorem) demissionem reperiri: verum prouerbium illud ex Hieronymo ad id Mich. 7. *nolite credere amico desumptum: Amicitia paret aut inuenit, aut facit, ubi inaequalitas est, & alterius eminentia, necdum vero affectuosa eminentis dignatione affectuosè ad inferiorem complanata alterius subiectione, ibi non tam amicitia, quam adulatio est:* At inquit Dei Dominum, & creaturæ seruus essentialis est inuincibilis, & inabdicabilis: ita enim est physicè secus affectiue: eo enim modo, & à naturali dominio Dei minax, terrenisque supercilium, & à naturali nostra seruitute seruilis timor, & terror, quæ amicitiae obsunt, excutitur.

8. Quin & Aristot. 8. ad Nicomac. c. 12. *qua est filiorum ad Parentes, & hominum ad Deos ut ad bonum est & excellens, amicitiam admittit; quia; (ut doctè S. Th. aequalitatem ab eo requisitam inter amicos non numeralem, & Arithmeticam, sed proportionalem, seu Geometricam de amicitia vniuersum sumpta interpretatur) est quaedam amicitiae species sit, quæ arithmetica etiam requirit: quæ proinde inter solas diuinas personas in diuinis, summe quidem perfecta, intercedit ob bonitatis, & perfectionis communis, non aequalitatem solum, sed identitatem etiam & vniuersam vnitatem. Porro aequalitatem solum hanc proportionalem amicorum dignitate, & perfectione inaequalium, affectuumque, imò, & effectuum vicissim sibi ex amicitia praestitorum, ad amicitiam propriam absolute sufficere expresse ipse Aristot. eodem lib. 8. cap. 14. post med. Scribens: *Amicitia namque id exposcit, quod fieri potest non id, quod est ex dignitate. Nec enim in omnibus est, ut in honoribus erga Deos, & Parentes, Nemo enim vniquam dignum reddere potest: sed, qui, quod potest exequitur bonus, & aequus esse videtur.* Tunc enim proportionalem, tenet aequalitatem, & 7. Ethicor. ad Eudem. c. 12. circa med. excellens contrarie reddit proportionale iuxtaque diametrum iungit: tamen maius quid, & praestit inferiori, & sit: inferiuscule concludit: *quocirca aliquo alio aequali, & proportionale reddere, inferiores nimirum amicos excellentioribus, conuenit: honore scilicet, qui & natura Principi, & Deo tribuitur à subiectis, non quidem metu, & coactè, sed ex beneuolentia exhibitis & vltioncè.**

9. Sed, quoniam quæ semper, & indefinite Deo adesse de facto, quasi statuta lege dicuntur (ut amicitia Dei erga omnes ipsam charitate, suae actuali, suae habituali diligentes locis datis asseritur) ubi aliunde de eius pacto, & promissione, aliunde ex scriptura (ut hic euenit) non constat; necessitate naturali Deo adesse videntur, inferitur sane Deum, non libere, sed ex necessitate creaturas rationales iustas ipsum diligentes, atque ob motuum purè creatum (cuiusmodi est nostra erga ipsum, suae actualis, suae habitualis dilectio) affectu prosequi amicitiae. Hoc autem contra principium nostrum generale, & circa absolute existentia creata omnia cunctis Theologis commune, de libertate amoris Dei erga creata supra statum videtur pugnare. Sed in primis falsum est antecedens: cum enim reuelatio de absolute factis, à Deo habitis, & conceptis, etiam libere, affectibus esse possit, est nulla naturæ suae leges aut præcedentia pacti, vel promissionis suae à Deo habiti, conceptique fuerint, esse potest eorum reuelatio: quare etiam aliunde de pacto, aut promissione Dei non constat, eos naturæ diuinæ lege, ac necessitate à Deo habitos conceptosque fuisse minime probat: eo tamen ad praesens, & similia alia permisso: nihil contra principium illud nostrum (& omnium quoad absolute existentia creata) de libertate amoris Dei erga creaturas omnes probat: illud enim intelligitur à cunctis de libertate amoris diuini à voluntate Dei secundum se, ac

R nudg

nude considerata; non autem vestita libero aliquo affectu suo, quo ad creatum aliquid amandum, siue efficaciter, siue ineffaciter, siue complacentia pura simplici determinetur, uti efficaci finis intentione ad electionem mediorum determinatur, & imperante quovis affectu ad affectum imperatum. Sic ergo; ex affectu amicitiae ex parte Dei quo nobis redamationem sui (qua in ratione propriae amicitiae completur, per nostram, siue actuaalem, siue habituaalem) donat determinatam eius voluntatem ad amorem amicitiae erga nos ex parte sui manere dicendum est, quia & nostram redamationem, & amicitiam absolute talem efficaciter ex parte sui intendit, & quod ex parte nostri apponendum ad propriam virtutis amicitiam restat, non eius, sed nostrae de reliquo subiactae libertati.

CERTAMEN II.

*Possibilitas inaequalitatis amicitiae Dei
erga rationales creaturas.
examinatur.*

1. **H**Ac de re generaliter egit S. Thom. l. p. q. 10. art. 3. inquit: *utrum Deus aequaliter diligat meliora?* & art. 4. *utrum Deus semper magis diligat meliora?* Nos autem de amore amicitiae speciatim inquirimus: quia de hoc plura in questione de facto scitu digniora occurrunt: & ex dicendis hic, quid vniuersim de quovis alio affectu Dei creaturarum prosecutio dicendum sit, eadem claritate patebit: ut autem distinctius procedatur inaequalitas amicitiae Dei, erga creaturas rationales iustas dupliciter a Theologis consideratur. Primo, pro inaequalitate, quoad effectus ex amicitiae amore profectos: Secundo, quoad intrinsecum Deo affectum, unde effectus illi extrinseci in eius amicos proveniunt: & de inaequalitate amoris amicitiae Dei erga suos amicos iustos in sensu primo, nempe quoad effectus, conveniunt Theologi omnes possibilem esse, ut respectu unius, quam alterius posse minorem esse, vel maiorem ex facto ipso comprobatur: cum plura dona gratiae, & supernaturalium reliquorum ex amicitiae affectu aliquot sanctis suis; aliis vero pauciora donaverit, & quotidie donet, ut experimur: quoad inaequalitatem vero intrinsecam affectui amicitiae Dei, si physice, & extrinsece loquamur, conveniunt etiam Theologi esse non posse respectu unius, quam alterius iusti, & amici maiorem, vel minorem, siquidem eodem iudicabilius physice, & (mea vera, ut aestimo) sententia metaphysice, & essentia sua infinito amore suo quodvis creatum, & creatura omnia siue naturalia, siue supernaturalia bonitate bona prosequatur. Ceterum etsi commune apud Theologos omnes, at mihi verissima sint qui liberam Dei voluntatem & affectum non per Deo intrinseca adaequate constitui formaliter complerique arbitrantur stante huius doctrinae nec debeat stare, nec (quod haud medioere doctrinae illius siue absurdum est) stare possunt: siquidem in effectibus, & donis, quibus per eos affectiva amoris Dei libertas, seu omnis Dei amor liber intrinsece, qua talis constituitur, negari inaequalitas nequit: quare neque in amore amicitiae libero intrinsece per eos effectus constituto: quidquid enim in horum sententia adaequate intrinsecum amoris Dei est necessarium & indifferens ad quemvis liberum amicitiae amorem Dei erga iustum quempiam est: amor quippe necessarius Dei erga seipsum est, ut hi docent Authores.

2. Et sane doctrina communi opposita (a qua recedere necesse est commotores hodie extrinsecos) supposita, nulla superesse via videatur inaequalitatis affectus amicitiae Dei erga iustos quoad affectum ipsum, sed quoad effectum tantum: atque ita videtur ex ea conclusione S. Thomae intulisse: Deum non amare magis unum, quam aliud bonum, sed tantum ex parte boni, quod vult amato: quod consonat doctrinae Magistrum in 3. d. 32. c. *Considerandum* dicentis: *dilectio Dei non recipit magis, & minus secundum essentiam, sed tantum secundum efficientiam*: ubi Sanctus Bonaventura art. 1. q. 2. corp. *dilectio Dei potius dicitur esse dilectio effectus, quam affectus,*

& Richard. art. 1. & 2. Henricus art. 46. summ. q. 6. ad 1. *Amare magis non secundum substantiam amari, sed secundum maiorem bonitatem quam causat.* Alexander 1. p. quest. 1. metaph. 2. & 3. Amor Dei ad creatura, amor erga se solum connotatum producendum addit. Nec mirum cum antiquiores; libera decreta Dei, vel per extrinsecas connotata contingentia, vel per relationem rationis eis illis resultantem constituant: quibus proinde ita consequenter loqui visum est; quamquam alteri non consequentius locuturos nuper ostendi: nisi Deum quoad affectus siue in linea volendi liberum negent: siolumque in linea efficiendi liberum admittant: ut de constituto liberatis decretorum dicebam: in S. Thomae & reliquorum non connotantium sententia et aequalitate euitantia physica amoris diuini erga obiecta quavis omnis ipsius inaequalitas, maioritas, minoritasque, quoad affectum respectu unius obiecti, quam alterius, videtur impossibilis: & quamquam ab eorum plausibus possibilis, & de facto esse asseratur, rationabiliter & authoritatibus proberetur, ut iam referemus: ab eorum tamen nullo, propositae consequentiae difficultas emollitur: quia tamen eadem fere est cum illa decem liberi Dei cum amore necessario physice prorsus identificari, quam hucusque nemo cicauit: ex nostra autem difficultatis complandae doctrina, & praesentis conplanationem speramus.

3. Dicendum est Dei amorem amicitiae affectum, neque effectum solum, posse esse inaequalem, maiorem, minoremve respectu unius quam alterius iusti: & vniuersum amorem quemvis Dei erga obiecta quavis quae amat amare potest: ita S. Thom. proxime Scotum 3. d. 2. q. 2. vbi Gabriel ibidem q. vnic. art. 1. notat, 3. inaequalitatis gradus recensentes Carthus. ibi q. etiam vnic. circa finem in explicans, & concilians sententiam, hac in re S. Thomae & Bonavent. & aliorum a se relatas. *Potest dici maior dilectio Dei, etiam ex parte ipsius dilecti: non secundum quod est, sed secundum relationem. Et respectum ad amatum, secundum quod maius bonum vult cui alteri ita quod non est solum ex parte voliti, sed ex parte per respectum ad volitum: atque ita demum censuisset Ruiz pluribus conclusionibus tandem explicans sententiam d. 53. a sect. 1. ad 4. Probat conclusio vniuersim ex August. tract. 110. in Ioan. med. *Omnia inquit diligit Deus, quos fecit: Et interea magis diligit creaturas rationales: Et ex illis eas amplius, quae sunt membra virginis filii sui: Et multo magis vniuersum suum, Chlo. Alex. 1. Pedagog. 8. init. quod si nihil aliud habet carum, quam ab ipso facta sunt, restat, ut id diligit: longi autem plura quam alia iure hominem diligit, quod est vniuersum animal eorum, quae ab ipso effecta sunt, prout, & acriter ne praedictum. Id ipsum probant in quest. de facto censu recitanda opportunius Patrum & scripturae testimonia quamplura. A ratione multo ex capite probati conciliari potest, ut iam ostendam, etsi earum aliquibus nisi aequant, qui eis videntur; communis rationis apud antiquos a Cathusiano proxime attracte robur non attinet: quod scilicet Deus non nisi voluntarie, & libere creatura producat; ac proinde cum melius ac magis bonum, quam alia inter creatura producat: ergo magis maius bonum, & minus bonum producere: ergo magis vult maius bonum quam minus bonum velle: ac proinde non solum inaequalia, sed inaequaliter vult. Sed contentia facilius negabitur, quam probetur: siquidem maius, & minus bonum libere ponatur, requiritur solum ut decretum de alterutro efficiendo, & liberum, & eadem sit: imò efficacia aequa ad vtrumvis apponendum esse debet: unde ex parte voluntatis Dei aequalitas eadem creata bona inaequalia potius, quam inaequalitas probatur. Nec huic rationi testimonia Patrum recitata infidus esse possunt, cum non in bonorum efficientia a Deo sed de iam factorum amore diuino sint alteriusque publico inuitantur.**

4. Probat primo testimonio eis contenta: quia uti bonum est amabile affectu, ita maius bonum est magis amabile affectu: praesertim ab aequo rerum estimatore: atqui inter bona, quae Deus amat alia maiora, magisque, & minus bona sunt: ergo de se sunt magis, & minus amabilia affectu ab aequo rerum estimatore: atqui, si Deus nequeat illa inaequaliter amare, vel ne

hiora magisque bona non erunt de se magis amabilia affectu minus bonis, vel Deus æquus rerum æstimator non erit: quorum primum naturæ boni, secundum diuinæ perfectionis repugnat: ergo inæqualitas affectiua, siue ex parte subiecti, & amoris Dei erga bona, quæ amat, nec solum obiecti, non est impossibilis, sed absolute possibilis. Atque hæc ratio probat iuxta naturalem debitumque obiectis bonis affectum diuinum non posse non magis bona absolute magis amare; etsi, quia creata omnia obiecta libere absolute amat, quoad substantiam, & modum etiam amoris, iure libertatis siue absolute possit absolute magis bona, & meliora minus amare, quam minus bona amet: quod etiam testimonia Patrum recitata, & recitanda certam. 3. suadent: dum de factis absolute à Deo magis amari, ab ipso meliora quam minus bona, absque vilo alio fundamento, quam maioris bonitatis obiectiue illorum definiunt: quia ubi oppositum ex scriptura, & Patribus, qui de reuelatione, & Spiritu loqui creduntur de liberis Dei affectibus non constat, eos iuxta naturalem, qui à Deo concepti esse à scriptura (vt complacentia de creaturis à se factis) vel Patribus dicuntur, iuxta debitum cuique amoris, & affectus modum conceptos habitosque bona consequentia & Theologia deducitur: eaque ductum se ad conclusionem de facto asserendum satis expresse Clemens Alexand. verbis illis testimonij recitat, *Longe autem plusquam alia iure hominem diligit, quod est pulcherrimum, &c.*

4. Confirmatur: hoc argumentum; quia connaturalissimum cuique est magis amare, quæ sibi propria, & similia sunt, magisque de eius natura, bonitate, & perfectione participant, sunt etenim propria & propria ipsi, quo magis ipsi assimilantur, deque eius natura, bonitate, quare & ipso participant. Amabile enim omnes cum Aristotele vulgatissimo proloquio bonum fatetur, *magis autem amabile proprium*. Ergo connaturalissimum Deo est magis bona obiecta, & meliora magis amare, quam minus bona. Posita autem impossibilitate inæqualitatis affectiue erga obiecta meliora, & minus bona, id quod cuique rationali personæ connaturalissimum est, Deo erit impossibile. Ergo ea impossibilitas inæqualitatis amoris diuini reiicienda est, & possibilitas asserenda. Confirmatur ulterius: quia ea impossibilitate admissa Deo dignum cuique obiecto affectiue reddere redditur impossibile: quod de se factis dissoluitur, & absurdum apparet. Huic tamen argumento, & confirmationibus dices: nihil respectu amoris Dei probare est respectu amoris, & amantis creati vrgenter probent: illud enim de maiore amabilitate maioris boni, quam minoris, & maioris similitudinis, & participationis de bonitate amantis in obiecto amato verum habet, respectu amantis, qui magis minusque amare bona affectiue potest, & amoris qui magis, & minus potest suscipere; non autem respectu amantis, qui magis, minusque affectiue, & amore qui magis & minus suscipiat amare nequit: idque ex amantis & amoris essentiali summa simplicitate perfectione, atque è genere, & essentia sua inimitate: quæ omnia in Deo, eiusque amore necessario ex fide, & euidente ratione fatetur: vnde absurdum terter confirmationis euanesceat. Nam respectu Dei amantis, diuinique amoris, maior dignitas obiectiua obiectorum non est ob summam virtutis perfectionem sed omnino æqualis: quare æquali prorsus eorum omnium amore debito suo satisfaciatur: etsi alieno imperfectionis amantis, & amoris non satisfaciatur: nec nisi suam deponat perfectionem (quod repugnat) satisfacere queat. Dedi semel solutionem, quæ singulis argumentis subiiciendis repeti ab aduersariis paulatim posset, vt semel etiam pro omnibus, atque labore vno confutem.

6. Contra primo: quia solutio hæc Patrum recitata non ac recitandum inò & scripturæ doctrinam euacuat. Contra secundo: quia Christi humanitatem non esse magis à Deo affectiue amatam, & amabilem Deo, ratione etiam vniuersalis hypostatice, & vnctionis substantialis plenitudine, quam sit à Deo amabilis, & amata pulex aut iterum aperte probat: quia hæc omnia à Deo amant, qui nec magis, nec minus affectiue amare, atque amari nec magis & minus ob rationes à te datas suscipit amatur, amaturque à Deo solummodo possunt: hoc autem

Christoph. de Ortega de Deo vno, Tomus II.

tem auditum etiam horridum, & blasphemum est. Patribusque & scripturæ recitandis certam, contrarium: sed audi aliquid adhuc absurdius, magisque longe blasphemum. Contra tertio inferitur: ex doctrina tuæ solutionis. Nec magis amare affectiue, amareve posse Patrem æternum Filium suum æternum; nec vicissim vnam Trinitatis personam, vel aliam, vel seipsam, ac proinde Deum seipsam, quam muscam aut sterces posse: quod clarius adhuc scripturæ, Patribusque, ac subinde Theologis omnibus aduersatur. Nec satisfacies, si dicas: diuinam bonitatem esse obiectum specificatum adæquatum, & primum diuini amoris, ac proinde quod propter illam amatur, vt Christi humanitas & strictus personæ Trinitatis personas alias vicissim seque ipsas ac subinde seipsam Deum, magis proculdubio amare affectiue: sicut finis, quia principale specificatum est magis, quam media amari æque etiam intento actu dicitur. Contra vero: quia questio præsens, & impugnationes datæ de amaris, vt quod procedunt: in quo non attenditur specificatum, de quo nulla habetur ratio, neque potest haberi; nam specificatum seu ratio formalis amandi, cum aliquid ob illam amatur, non magis, sed æque amatur, & indifferens, nec, quia specificatum, est ipsa amata, seu præamata vt quod, amandi vt quod subiectum, cui inest: sicut finis amatus, seu præamatus vt quod, est ratio & motuum amandi & eligendi media: quare & magis vt quod potest amari. Secundo cum Dei bonitas, non vtunque sed identice coniuncta in Deo à se amato sit adæquatum specificatum, ex quo totus Dei infinitus amor proprii naturæ ad vnionem hypostatice cum humanitate, cui vnione non identitate iungitur, solutione ad secundum absurdum admissa, primum absurdum non vitatur. Contra denum: quia, cum æqualitate, immò omnimoda physica identitate amoris diuini, stat nihilominus affectiua inæqualitas amoris vt maior respectu vnius, quam alterius obiecti esse absolute possit Dei amor: ergo nulla solutio. Antecedens ex tua solutione constat, & probabo inferius præcipuum inò vnicum argumentum contra nostram conclusionem vt supra dixi, atque ea solutione contentum difficiens.

7. Rationes hæcenus datæ, ac testimoniis Patrum imbibitæ ex diuersis titulis naturalibus, seu natiuis maioris, vel minoris bonitatis obiectorum, quæ Deus amat, procedunt: quæ vero ad conclusionem vniuersalem de quouis Dei amore, probandam succedent, etiam circa bona omnia, quæ, quouis modo, libere tamen, Deus amat, vt creata omnia, tametsi bonitate omnino æqualia, immò & circa idem ipsum obiectum possibilitatem inæqualitatis affectiue amoris diuini probabunt: quia ex parte Dei, eiusque in amando, etiam quoad modum, libertate sumuntur. Prima inde petita ratio sit. Amor efficax affectiue maior est, quam inefficax circa obiectum siue idem, siue omnino æquale, quam amor inefficax: atqui erga omnino æqualia obiecta, inò & circa idem ipsum, potest in Deo esse, tam amor efficax, quam inefficax: ergo potest in Deo esse amor, vel maior, vel minor, ac proinde affectiua, nec solum effectiua inæqualitas. Maior probatur, in constitutum libertatem volitionis libertate Dei omnino intrinsece, in qua disputamus, esseque questio potest, vt animaduerti certam. 1. efficacia intrinseca decreti respectu obiecti in nullo alio stare potest, quam in maiori vehementia adhesionis affectiue Dei voluntatisque diuinæ ad absolutam existentiam obiecti efficaciter voliti, quam sit erga aliud obiectum, vel æquale, vel illud ipsum, quod Deus inefficaciter solum velit. Secunda ratio sumitur ex donis, ac beneficiis inæqualibus, quæ suis conferre potest ac de facto confert creaturis, quibusdam maiora, maiora, minora vero aliis vt videmus: id enim & maiorem affectum erga vnum, quam erga alium, & supponunt, & regulariter probant, ex consensu Philosophorum Patrum, & Theologorum vt scite dictum, ac proloquij loco receptum sit illud magni Gregorij: *probatio dilectionis exhibitio est operis: quod Hispanum nostrum adagium sic declarat: obras son amores, que no buenas razones: quæ his approbat Ioann. epistola prima, capite tertio. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo quomodo charitas Dei manet in eo: filii mei non diligamus verbo.*

R. 2. neque

neque lingua, sed opere, & veritate. Confirmatur: ex communi Theologorum: qui idcirco Deum magis vnum, quam alium absque maioris boni productione, & donatione magis amare posse negant; et in ea conclusione absolute deceptos extrinseco maiori dono loquendo multis probat Ruiz tota sect. 2. Probareque facilius absolute posset in affectu complacentiae diuino: cuius magnitudo, etsi connaturaliter ad magnitudinem boni extrinsece mensuretur; cum tamen affectus ille à voluntate diuina libere concipiatur, liberè etiam in tali mensura affectiua de aequali, immò eodem bono creato concipi poterit: verum de amore qua actiua est connaturaliter loquendo recte illi theologizantur.

8. Tertia ratio sumitur ex libertate Dei ad ordinandam affectu suo creaturam vnam in aliam, tanquam finem, siue iuxta ordinem naturæ, & intrinsecæ dignitatis maioris vnius præ alia, quæ ad ipsam ordinatur, vt visibilia omnia ad vitam, & conseruationem hominis ordinata, & condita à Deo sunt, siue ob finem præ sua libertate à Deo præstituta, vt in Incarnatione Christi, eiusque vita, passio, morte, & Angelorum ministerio ad hominem, ac demum beatam hominum vitam euicisse videmus: finem enim ratione cuius reliqua amantur, & sunt magis, quam media, etiam vt quædā amari constat ex illo proloquio alio, non tamen absumi, ab Aristotele proloquo, & ad rem hanc à cunctis Philosophis, & Theologis recepto: propter quod vnumquodque tale, & illud magis. Hoc argumento vtuntur aliqui inter quos Ruiz noster, siue tamen assertioni de fine omniū maioris sui constituendo Deo, si de obiectis bonisque creatis loquamur (in quibus solis quæstio de inæqualitate amoris liberi Dei esse potest & argumentum procedit) repugnant: nullam enim creaturam propter aliam vt finem proprie loquendo diligere Deus in ea sententia potest: atamen re ipsa illos finem pro specificatio usurpasse, & vtrumque confudisse superius ostendimus non semel: quia ratio sumitur ex maiore cura, & (vt sic loquar) anxietate bonorum amari, ac de eis ipsi providendis studio maiore, quæ plane, nisi ex maiore indulgentioreque in ipsum affectu, minime eueniunt: possunt autem ea in Deo respectu vnius quam alterius esse maiora, vt de se patet, factoque ipso comprobatur ex 1. Corint. 9. *Nam quid de vobis cura est Deo?* Nempe, si ad curam quam de vobis agit ab ipso Apostolo scire & à Christo Domino sapienter ac 1. Petri 5. *Ipsi est cura de vobis* assertam comparetur. Quæ inter homines ipsos maiori curæ Deo esse prædestinatos quam præscitos constat ex Sapientia 4. *Gratia Dei, & misericordia in Sanctis eius, & respectus in electis eius:* & 2. ad Timot. 2. *Omnia propter electos:* de quo argumento videndus Bernardus serm. 68. in Cantica ad id *Dilectus meus mihi, & ego illi.* His tamen refragari sonat illud Sapient. 6. *æqualiter est illi cura de omnibus:* explicatio Sancti Thomæ citata q. 20. art. 3. ad primum, & 1. 2. q. 51. art. 4. ad 1. & q. 112. art. 4. ad 1. & aliorum Scholasticorum de æqualitate scientiæ, & bonitatis Dei, quibus de omni cura creature obiectum non satisfacit neque est textus accommoda vel bene Ruiz sect. 3. est enim textus acceptio nem personarum diuitis, ac potentis præ paupere, & inualido, vt huic illatas ab illo iniurias dissimulet, nec earum penas potius luat, in Deo negans vt e textu ipso constat & ex Augustino in Psalm. 46. versu, *Deus in medio eius:* & in Psalm. 17. versu in circuitu eius. Ratio vero, quam textus subiungit, quoniam pusillum, & magnum ipse facit: quæ ratio vniuersalior de cura Dei omnium creatorum est eiusque providentiam de necessariis ad eorum conseruationem, & finem, ad quem facta, & ordinata à Deo sunt, probat: ac proinde recte specialis absque vlla personarum acceptioe providentia in puniendis delictis hominum, vt potest ad politicam Reipublicæ humanæ conseruationem inde inferri legitime: atque item providentia erga homines omnes, quos ad rectam beatamque vitam ordinavit de necessariis, sufficientibusque mediis, vt eum finem assequi possint, & ni abutulis liberi arbitrii eorum impediatur, assequantur: ea tamen curæ Dei erga omnes, & omnia æqualitas non tollit, quod specialius de commodis aliquorum præ aliis curet, & provideat ex affectu, & amore maiore.

9. Hæc de possibilitate inæqualitatis amoris respectu vnius quam alterius æque probatur: & in terminis erga iustos, & prædestinatos, quam erga impios, & præcitos. Ratio quarta id suadet, atque ex maioribus donis ipsi collatis ratio secunda, quibus specialem adde rationem etenim maiorem inter Deum, & hominem vnum, quam inter ipsum, & inter alium hominem sit, amicitiam esse, compertum est: cum autem amicitia mutuum amorem essentialiter dicat, ni mutuos maior amor sit nequit amicitia esse maior, nequit autem esse maior mutuos amor maiore affectiua amoris ex parte alterius amantis repugnet affectiua maiore: ergo neque ex parte Dei affectiua amoris inæqualitas repugnat. Maior de se, & communi humanum iudicio est constans. Sanctiores enim, iustioresque magis, seu maiores Dei amicos habemus, ac dicimus, quam reliquos Sanctos, & iustos sanctiores tamen minores: constat ulterius ex dicendis in questione de facto certum, & secunda ratio specialis pro maiori Dei amore amicitia affectiua respectu vnius quam alterius iusti fit: quia non implicat creaturam rationalem Deum amplius, & amplius quam ipsa, vel altera amet, amauit, Deum ex amicitia, & charitate amare: ergo nec repugnat Deum amplius, & amplius ex amicitia, affectiueque creaturam rationalem amare. Antecedens dogma Theologicum fidei proximum est. Probatur consequentia. Nam aliqui in amore amicitia affectiua Deum, sepe, & necessitate à creatura vincuntur: cum additioni amoris, & affectus amici, nihil possit victricius affectus rependere: & tamen Sapienter Cicero dicit, vel semel, *nam in amore turpissimum est.* Sed, ne recedas ad infinitatem physicam priori remississimè amantis hominis amoris impendium; vide totum illum truncum, & ruptum, & vernaculo etiam à Deo impendium: et quid ergo tam magnificendum vt faciendum ex fide, si nihil præstet, quam lapidibus, ac vermiculis, & vilioribus aliis creaturis exhibeat: vide item, quam dignam Deo, nobilem, perfectissimam amicitia, & charitatis rationem affectiua cum rationali creatura concedas: vt summum ex parte affectus, & amoris sui formaliter inchoet: ceterum de reliquo solo affectu creaturæ formaliter creatum. Deulque, quasi inane quoddam, formaliter, & ex parte suas affectus solummodo pariat: quæ hæc vno affectum quæ non ex parte virtutis animorum, & voluntatem motibus, & affectibus creuit, & fert ad affectum immo, & amittit identitatem peragitur, vide, quam non Deo sed hominem in Deo singas voluntatem, nec maioribus obiectis affectiue gratiorem, nec grandioribus nostris affectibus mobilem, immò ex libertate sua, nec vllis obiectis mortuis quoad amoris, & affectus sui speciem, & substantiam absolute immobilem: idem enim amor necessarius sui non solum, quoad affectus magnitudinem, sed quoad speciem immutatus cunctis creatis impenditur, ita vt applicatio eius liberæ voluntati relinquantur, & tamen iuxta rationem, quæ inæqualitatis affectiue amoris diuini possibilitatem negas, manere potest Dei voluntati constituta ad æquarè intrinsecus ad amoris necessarii applicationem libertas.

10. Arguo inde vitio per hoc constitutores (cum quibus disputatio est, esseque vt dixi, potest) actui necessario amoris Dei potest identice adiungi ratio libera, quin Deo eiusque amoris necessario aliquid alterius accedat; deficereque si habita à Deo, vt absolute potest, quin ei intrinsecè deficiat aliquid, eiusque actus liberi accessu, vel absentia mutetur: ergo accessu maioris ad amorem, siue eius recessu, & defectu, & accessu actus alterius modo minoris nihil omnino Deo, eiusque amoris necessario peribit: ac proinde, cum eius amoris necessarii infinitate physica recte maioritas, vel minoritas amoris liberi Dei cum eius immutabilitate, & amoris necessarii infinitate, cui nihil addi potest, intrinsecus aut mutari repugnat: ergo, & repugnat cum eis amor, liber intrinsecus, additus, & defectibilis. Porro eadem est, & altera, in vtroque difficultas: quod si Doctores hi per constitutionem libertatis solutionem aliquam reuoluntatem assequuti essent, ea ipsa eidem difficultati, etiam

in materia diuersa, satisfacerent. Respondeo ergo ex dictis pro constitutione libertatis deceptorum, & volitionum diuinarum adequata per Deo prorsus intrinseca: ad motionem pure intentionalem, qua talem opus non esse physica actione aliquid denuo physice in rebus adducere, & realiter diuersum ab eo, qui se intentionaliter mouet, eiusque motui pure intentionaliter potentia, vt patet in potentia intentionali purastam intellectualem, quam volitione diuina eiusque actibus realiter, & suis potentis, & Deo per illos se intentionaliter mouente identificatis, vt ostendi Contr. de scient. d. 2. inde etiam absque vlla intrinseca reali variatione posse Deum amorem liberum, vel plures in omnes, sibi adæquate intrinsecos concipere, vel omittere, quia aliquid reale ipsi, eiusque voluntati, aut amoris eorum accessu adderetur, aut defectu periret: ostendi contra. hac 4. de constitutione actuum liberum Dei disputans: quia motio illa libera, cum intentionalis pura sit, nihil diuersum realiter ab eis esse debet, vel asserere: vnde ad præfens eadem ratione respondendo: liberam affectionem Dei erga creatam motionem pure intentionalem esse: quare amor Dei, nil reale addere, vel minuire inæqualitate sua, siue maioritatis, siue minoritatis affectui, nec infinitati physice simpliciter, & è genere suo amoris diuini derogare; quin in eius indiuisibili concepta includi: quia, qua diuinus amor est, omni amor, quoad substantiam, & modum libertatis magnitudinis, quem habet à Deo primum ab æterno concipitur; & in alia rerum peristat cum libertate, & modo, quos tunc intentionaliter haberet, absque vlla physica sui mutatione conciperetur: quæ, vt melius penetrarentur, dictorum ibi repetenda lectio, vel refutanda memoria est.

CERTAMEN III.

Amoris amicitie Dei inæqualitas, que de facto est, statuitur.

I. Inæqualitatis examinanda de facto amoris Dei erga creatam, exhibenda eorum dementia est, qui apud suum confutorem Origenum in Philocalia, seu amore pulchri. cap. 20. aiebant, bruta, quam homines Deo esse chariora: quia minore viuunt labore, mundumque subinde propter bruta, non propter hominem factum esse. Hi, vt reor ex illorum versutiorum secta erant, qui felicitatem hominis in indolentia constituebant: erroris huius inter viginti duos Philosophorum circa nostram beatitudinem meminere Augustinus de ciuitate Dei, & Ecclesiastes, qui in eis ex iustitio confutandis totus ad literam est, ostensurus in nulla mundi huius te nostram esse beatitudinem: indolentia errorum beatissimum, ex quo in præsentem belluini illi homines decurrunt obiter, quasi per contemptum, confutat, cap. 9. verbis illis: *melior est canis viuus leone mortuo*, & cap. 10. *Mulxæ morientes perdunt suauitatem unguentis*, & tamen nihil indolentius mortuis est, qui nec cogitatione malorum, neque eorum perpessione possunt variari: cum certum sit nihil viuentibus dolentius mortis posse in hoc mundo contingere; nec quod ita radicitus omnem ipsi incunditatem, ac oblectamentum deradat siue scientia, vt 9. cap. ait: siue sensibilem vt veritas capitis decimi: qui ergo beatitas nostra esse potest in indolentia, que non nisi per summam mortis infelicitatem potest perfectissime adquiri; nam viuentibus omnimoda indolentia, siue ex rerum studio, siue ex possessione, &c. contingere nequit: & quidem rupes, & saxum omnia hominibus, & brutis beatiora Deo esse essent longe, vt isti delirabant chariora: siquidem laboris non solum minus habent, sed nihil: imò naturæ, & essentia eorum aliquid, vel doloris, vel laboris habere repugnat: quare, & essentia sua summam felicitatem haberent, & apud Deum gratiam, præ creatis ceteris, summam. Postrema erroris huius pars expressis scripturæ locis datis certam. 2. num. 8. aliisque pluribus

aduersatur, & naturali rationi, iuxta connaturalem rerum prouidentiam, qua deteriora propter perfectiora amari, eorumque vltibus destinari natura sua debent: id quod, & ratio naturalis dicit, & Aristot. docet frequentissimè: ait quippe 2. Physicorum, cap. 24. *Non enim quodvis vltimus finis est, sed id, quod est optimum: inferiuscule: utitur, quia omnia sunt gratia nostra: sumus enim nos quodammodo finis*: Rursus quod propter se eligendum eligibilis est eo eligendo, quod est propter aliud: & finis ita, qua sunt ad finem eligibilibus videtur esse, ait. 3. Topicorum. c. 1. loco 4. & 12.

2. Ex his patet hominem, & quamuis rationalem creaturam irrationalibus de facto esse Deo chariorem, magisque ab ipso amari: inter rationales vero creaturas; constat secundo, Prædestinatum, vt sic, amplius amari, quam reprobum ex locis datis etiam certam. 2. numer. 8. & iustum vt sic magis quam peccatorem. Dixi autem vt sic: cum enim contingat sæpè & prædestinatum aliquando peccatorem esse, & esse aliquando iustum, etiam præcitur: nec dubium sit quin comparato quouis iusto pro tempore, quo iustus est, cum peccatore quouis pro tempore, quo iniustus est atque in peccato existit (verbi gratia Saule præcitur aucte inobedientiam, & Dauidæ prædestinato, tamen homicida, & adulter existente) charior Deo sit præcitur pro suo iustitia tempore quam pro tempore sue iniustitie prædestinatus: siquidem, pro tunc præcitur Dei amicus absolute, Deique absolute inimicus, pro suo illo tunc Dei prædestinatus existit, dubium esse adhuc, & solummodo esse potest: an amor, quo indubitanter pro aliqua duratione huius vite sue exigua, & ad vitam extremam tantum siue diuturniore prædestinatum amat amore quo præcitur, etiam toto ante extremam vitam sue tempore iustum, amat in se & denominatione vera maioris absolute amoris debeat præualere?

3. Sic tertia conclusio. Deus absolute & simpliciter loquendo magis amat quemuis prædestinatum etiam aliquouis maiori vel minori tempore peccatorem, quamlibet præcitur quouis etiam tempore iustum ita Magister in 3. d. 32. siue S. Bonauentur. dub. 3. lit. Durandus quæst. vn. a. 3. siue Richard. a. 2. quæstion. 2. Carthusi quæstion. vn. col. 3. S. Thom. quæstion. vn. a. 3. & 1. p. quæstion. 20. a. 4. vbi Caiet. Molin. Valent. Valquez & reliqui interpretes, estque vel tacite vel expresse communis Theologorum Conclusio, quauis methodo scribentium, & nostri Ruiz d. citata sect. 13. Probatur Conclusio: quia amor, ex quo donum, & bonum absolute alicui, quam alius donatur maius, maior absolute est; atqui dona gratiæ, & gloriæ, quæ cuius prædestinato aliquandiu peccatori donantur maius bonum, & donum Dei absolute sunt, quam bonum quoduis, etiam intensissimorum donorum, gratiæ pro sepe toto vite tempore donatum iusto præcitur: ergo amor, ex quo illud prædestinato peccatori donatur, maior absolute amor est illo, ex quo donatur iusto præcitur. Maior constat ex certam. 1. Minor probatur, quia boni, & doni, sicut & mali, magnitudo, non tantum ex intentione crescit, quantum ex perpetuitate, vt in bonis visibilibus, & ad breue tempus quantumvis magnis, datis mundanis, vel potius commodatis, & mediocribus perpetuo donatis patet: clariorque, atque ad rem, est à contrario, oportunius in malorum estimatione, præferim æternæ durantiæ in inferno, etiam remississimorum penarum: atqui dona gratiæ supernaturalia, quantumvis remissa, atque extremo vite tempore à Deo donata in perpetuum seruanda, nusquamque deinceps amittenda, ac insuper suprema beatitudo longe reliquis donis supernaturalibus maius, in æternum etiam donatur; præcitur autem cuius dona gratiæ, quantumvis multa, & magna de se amissibilia breuique (nempe vite sue curriculo, quantumvis que longæ, breuissimæ) amittenda donantur: ergo bonum, quod datur prædestinato cuius peccatori, longè maius est eo, quod à Deo donatur cuius iusto reprobo, eodemque discursu patet, amorem hunc maiorem erga prædestinatum peccatorem amorem amicitie esse, quia nunquam deinceps per æternitatem interrumpenda, quæ maxima amicitie prerogatiua, & excellentia in communi estimatione est.

4. Quarto in questione de facto examinandum Theologicè venit: an penitens iustus plusquam iustus innocens, amicitia vtrique amore, diligatur? qua de re accuratè, & eruditè Ruiz d. citata sect. 11. & 12, in cuius examine statuendum; neutrum eorum ad maiorem gratiam finalem, & gloriam prædestinatum esse: ex dictis enim proxime constat eum, qui ad maiorem gratiam finalem, & gloriam prædestinatus sit, siue iustum, siue innocentem, à Deo magis amari. Secundo nec questio esse potest, quin iustitia, & sanctitas maior, in quocunque sit; magis Deo amicum, gratum, & amatum reddat. Nec dubitari etiam potest, quin in æque iustis iustitiæ innocentie quam penitentie sit de se gravior, & magis charum Deo innocentem, quam penitentem constituat: neque enim quod peccatum præcesserit, & inimicus Deo quis fuerit (quod solum iustitia penitentie per se loquendo habet) potest illam, illumque reddere Deo chariorem eo qui perseverantia in gratia Dei, & continuatæ antiquitatis in amicitia habet prærogativam, qua innocentie Dei per naturam magis per gratiam, quam penitentis assimilatur: inde virginis laus, maior quam perditæ intra castitatis virtus, quæ tamen si diu perseveret, inquit Baeharius, longa castitas amulatrix est virginis: aliunde etiam sapienter Seneca 6. de beneficiis, cap. 25. *Non vulneres malo, quam sanes nunquam cicatrix, nisi collata vulnere, placuit, quod ita coisse gaudemus, ut non fuisse mallems*: & Cicero. *Maximi vero consilij est providere, ne quid tale accidat*. & Eccl. 18. *Illud præbetur: ante languorem præpara medicinam*: de quo argumento videndus Augustinus in Psal. 85. ad id *eruij animam meam*, & in Psal. 143. ad id *Redemisti David*. Basil. homil. in id *Attende tibi*. Cassian. 11. de institut. renunciant. cap. 16. alioqui peccandum nobis aliquando esset, ut Deo esseamus chariores. Hoc suppositum commune Theologis potius, quam disputatum est. Theologis, inquam, vtrivque scholæ, & Scoticæ, & Thomisticæ, idque solum illos referens Ruiz sect. 11. num. 4. intendit conclus. 1. idque nec amplius probat ex Job 1. laudati à Deo, ut *recedens à malo*, & adhuc retinens innocentiam, & illud de Tobia: *cum irent omnes ad vitulos aureos*, & c. & Elther. 4. suam Deo innocentiam inter peccandi occasiones proponens, ut ab eo exaudiretur & illud de eo, qui mandatis ad vitam necessariis à Domino auditis Matth. 19. Marc. 10. Luc. 18. respondit. *Hæc omnia servavi à iuventute mea*: Marcus adiungit. *Iesus autem intuitus eum, dilexit eum*, & Domini erga Ioannem specialis amor ob vitæ innocentiam flagitarem. Nec amplius item probant testimonia Augustini 3. de liber. arbitrio cap. 5. circa med. & 2. Confess. cap. 7. sub init. Magni Gregor. in Euang. homil. 34. col. 2.

5. Tota ergo Theologiæ disputationis (indubitatis hisce tribus præmissis) difficultas est, an in penitentie iustitia, æquali cum innocentie iustitia, aliud necessario, vel physice, vel saltem moraliter intercedat, ratione cuius innocentie prærogativa superetur, siue ex parte obiecti, siue ex parte subiecti (Dei scilicet amantis, & de vtraque iustitia complacentis) ut merito magis amari à Deo penitentie, quam innocentie iustitia æqua entitatie, & ex adiunctis etiam penitentis actibus rigida nec laxiori solum oratoria, & concionatoria Theologia dici absolute possit? quo exclusi rationem maioris amoris & gaudij diuini de iustitia penitentis, cum ob maiorem dilectionem eius erga Deum sibi peccata remittentem, quam sit innocentis, cui nihil graue, ac minus remittitur: tunc enim æqua in vtroque entitatie iustitia, quæ charitati commensuratur, non erit ut ex eo Luc. 7. constat: remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; cui autem minus dimittitur, minus diligit: exclusi item maiorem humilitatem, cautionem, quibus plerumque penitens, suam fragilitatem expertus, à lapsu resurgere, debetque resurgere, quam eam inexpertus innocens habeat, ut recognoscunt Chrysost. 1. de proud. col. antepen. ut idcirco Dei permissionem & hominis lapsum peccatori vtiliorem asserant August. 14. de Ciuit. cap. 13. & in Psal. 93. ad id *dones fidiatur peccatori fons* adducta comparatione Pharisæi, & Publicani in ferm. 49. de temp. post med. S. Maxim. 2.

de fide cap. 29. ante med. Irenæ. 4. aduers. hæres. c. 17. S. Maxim. cent. 23. c. 9. 10. 16. & præsertim 23. Max. Gregor. Homil. 34. in Euang. colam. 2. ea vero humilitas & cautio, virtutes cum sint, ac proinde à Deo amabiles, quo maiores fuerint in penitente, quam in innocente æque entitatie gratiæ, & iustitiæ adiunctæ illam, & gratiorem, & amabiliorem Deo, magisque charum & amatum reddent, ac si gratia & iustitia maior illi adesset, & reuera adfuit, etiam in humiliore penitente, & cautiore, ut constat ex parabola, seu comparatione Pharisæi, & Publicani hic 18. de quorum postremo dicitur. *Amen dico vobis: descendit hic iustificatus in domum suam ab illo: de qua vbi diximus agens Augustinus concludit. Magis placuit Deo humilitas in malo factis (id est de malis factis) quam superbia in bonis factis*.

6. Hæc omnia ab accurata dispositione & rigido, ac subtili examine Theologico exclusi, quia ut ex dictis suppositione secunda numero 4. constat, quæstioni inter Theologos sapientes locus, hæc secludantur, esse non potest: tum etiam, quia tota hæc questio instituitur ad rigidum verum sensum illius propositionis absolute à Deo prolata, & ex præmissis parabolis duobus dragmarum, & centum oviuum absolute illarum apud Matth. cap. 18. & Luc. cap. 15. gaudium maius esse Deo, & celo de perditio, recuperato tamen, & per penitentiam iusto, quam de iusto, imò & iusti pluribus multo innocentibus: vbi nulla de maiore iustitia, aut virtutibus, sed de sola recuperatione penitentis ratio habetur: cum in conclusione, tum in dragma, ut quis perditæ inuentione, antecedente, ex quo conclusio deducitur. Text. Matth. sic habet numero 12. *Si fuerint alicui centum oves; & errauerit una ex eis: non relinquit nonaginta nouem in montibus; & vadit quære eam, quæ errauit: et si contigerit, ut inueniat eam, amen dico vobis, quia gaudet super eam magis, quam supra nonaginta nouem quæ non errauerunt. Sic non est voluntas patris vestri, qui in celo est, ut periat unus de pusillis istis: vbi voluntatem positam negat de opposito voluntate explicuit, & probauit vnum, expendam: quia ex adiuncto eius capitis contextu promissio satis ita explicabatur. Lucæ vero cap. 15. gaudium maius positum bis explicuit, oviuum enim parabola promissa conclusit num. 7. Dico vobis quod ita gaudium est in celo super uno peccatore penitentem agente, quam super nonaginta nouem iustis qui non indigent penitentia. Atque iterum aliam similitudinem dragmarum continuo sic adiungens: quæ mulier habens dragmam decem, si perdidit dragmam vnam nonne accendit lucernam, & querit diligenter, donec inueniat: & cum inuenit, conuocat amicos & vicinos dicens: congratulamini mihi, quia inueni dragmam, quam perdideram: quod ab eis de æternis nouem, non expolitur conclusit: numero 10. ita dico vobis gaudium est in celo Angelis Dei super uno peccatore penitentem agente. Eo etiam tendit subiuncta immediatè parabola de filio prodigo, & perditio alteroque eiusdem Patris innocens, & frugi, cum enim hic concilius esset de coniuncto opulento, & symphonia ad fratris prodigi aduentum ipso inspectato, penecque à Patre, vel neglecto vel obliuio tradito ita apud illum conquereretur: ecce tu ante seruitio tibi, & nunquam mandatum tuum præteristi, & nunquam dedisti mihi hædum, ut cum amicis meis esularem; sed, postquam filius tuus hic, qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus venit, occidisti illi vinulum saginatum, cui Pater: Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt; epulari autem & gaudere oportet etiam (abscessit à charitate fraterna liuor) quia frater tuus hic mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus est.*

7. Dicendum non per accidens solum, sed per se loquendo in æque iusto penitente circumstantias esse, ob quas de facto magis absolute ametur innocente iustus, imò, & sic amari complacentia gaudij conaturalissimum Deo sit. Hoc manifeste probatur argumento ex parabolis assumpto, & similitudinibus rerum, non ratio sed vniuersaliter, & morali necessitate contingentium inque, & drachma perditis, quæ sui recuperatione magis gaudium dominis faciunt, quam semper conseruata.

etiam plures, illud enim: si fuerint aliquid centum oneris, indebitum dictum; sicuti autem quæ mulier habens dragmas decem, de omnibus dicitur: tantumdemque valet atque cuiusque fuerint centum cures, aut quacunque mulier habuerit dragmas decem, &c. id autem, quod à Deo vult, veritas in casibus, cuiusque generis, euenit omnibus, conaturalissimum est: & fere necessarium moraliter est euenire: atqui Deus ita sibi, quoad gaudium de recuperato peccatore ad iustitiam dicit euenire, atque euenturum semper: & amplius gaudere, & conaturalissime gaudium esse quam de æque iusto, imò pluribus innocentibus proficitur: eis verum exemplis & semel possetur naturalis amor, & perditorum dolor: quare, & recuperandi ardens dominorum supponitur desiderium, ut grandis de inuenta, recuperataque, vel oue, vel agnata, quam de aduersariis pluribus gaudium concipiant; quod nusquam suorum neglectores, & perditorum in dolentes conciperent: inde etiam similes in Deo affectus indulgentiores quidem, magisque grati erga homines supponuntur: ut teneat ex illis ad Deum illatione. Nimirum ardens de salute hominum omnium desiderium, ac de perditis dolor à nobis fuit (semotis imperfectioribus) statui quæstionem. 3. à certum. 2. per totam: à voluntario quidem eius, quatenus ex ipso est, erga illos affectu oriundi: idem argumento ex domini omnium similitudine ducto, ubi verbis ipsis gaudium positionem maius Dei de peccatore recuperato, iamque per penitentiam iusto ad bonum acceptis non videtur apud Mattheum à Christo Domino inferri, validius inferatur: siquidem in ea illatione, etsi per propositionem negatiam: non gaudium solum illud, sed & affectus Dei erga homines omnes, vnde moralis necessitate, & certitudine inferatur, explicatur: sic, inquit, non est voluntas aut patrem vestrum qui in celis est, ut pereat unus de peccatis istis, & postrema parabola de Filii prodigo, & fugi aqua Lucam, eandem rationem, clarius alius, gaudij illius de Filij perditio recuperatione amplius indignabundo alteri filio dedit: fili tu semper mecum es: &c. epulari autem, & gaudere oportebat: quia frater hic tuus, utique & filius idem meus, mortuus fuerat, & nunc reuerterat, & inuentus est: quibus Paternum Dei affectum, erga omnes, & singulos homines, talem, tantumque esse subtilis sollicitus Chrylogos, rimatus penitus, inuenit: ut vni totum in solidum, quod singulis, & omnibus impendi recognouerit semel. 168. med. ubi cit centum oues, nec plures fuerint, nec pauciores percontatus ex prisco numerandi à manu vna ad alteram more, quo centenarius numerus in dextram cadebat, ad quam predestinati, nonus vero supra nonagenarium cadebat in sinistram, ad quam reprobi spectant, responderet. An illo cuius totum dissipauerat centenarium numerum (nempè Pastoris Dei, & dolore, & affectu) & totum de dextera redegerat ad sinistram, ut dispendio vnus, & sinistram clauderet omnes, & dextera nihil haberet. Non negamus, & nonus numerus in sinistram laes clausus, confusus, & tenetur oppressus; qui tamen vnus percipitur, & sentitur augmentum, max dextera transit ad palmam, mox centenarii numeri transit ad coronam, est non habuisse centenarium numerum doloris est, cuius doloris est perdidisse: videris, quia per vnus ovis amissionem patris iste totum gregem cecidisse de dextera, & totum in sinistram doluerat recidisse: (utique, quia singularum ovium, toto in solidum, atque omnium saluti inhiabat desiderio) & ideo relicto nonaginta novem vnâ sequitur vnâ quærit, ut inueniret in vna omnes, redintegraret omnes in vna. Nihil in tanta subtilitate ad rem hanc solutus.

8. Inde facile ostenditur, magis Deo gratum esse, ac delectabile, æque iustum penitentem, quam innocentem, quia, etsi peccati antecedentia nihil formaliter, seu quasi à forma, melius formaliter, tamen conditionaliter, vel tanquam ex circumstantia, & conditione per se gratius aliquid Deo apponitur. Non solum ex generali rationalium conditione, quibus ut Aristot. ait. 1. Rheticor. cap. 11. post med. Bene mereri iucundum est. Idcirco suuente quoquo propinquius, & manca supplere suæ hominibus est: maiorisque suauitatis materia reparata à se domum, dicitur prius, habere, quam semper suam possidere: in eo quippe industria possiden-

tis magis elucet, ut magis complaceat: sicuti & medico ægrum sanare, quam sanum leuare maioris artis, & potestatis, & scientiæ est: indeque laudabilior, magisque de ægro sanato, quam de sano seruato laudatur: eoque magis, quo ægritudo maior fuit; ea de causa beatius penitentibus criminum suorum memoriam perpetuo adiuturam, ut Dei in ipsos misericordiam in æternum iuxta Psalm. 88. & ipsi, & Beati reliqui cantent, nec decantent vquam, iniquitatem, quasi vno ore, Greg. Mag. 4. moral. cap. vlt. sub finem, & Augustin. 22. de ciuit. cap. 26. post med. quo cantico in gloriam gratia Christi, cuius sanguine liberati sumus, nihil erit profecto illi inuentus cineris: Hoc, inquam, de Deo elui, suæque gloriæ, ac de Beatis è Dei, laudique ipsius complacentia probant; sed de Dei erga penitentem iustum amore, & complacentia (quo solum parabolarum Christi argumentum, & conclusio spectant) quia ex lapsu, etsi non, ut à forma, sed, ut à conditione per se requisita, iustitia, & gratia eadem, imò, & minor etiam, reditur (nescio, qua ratione, nisi ex inopino, ac proinde ex admirabili contra præconceptum timorem successu, etsi continuo similitudine experimento omnibus noto) multo iucundior: ut testatur est Aristot. sub recitata proxime verba: euadere quoque periculum, tanto iucundius, quanto propius periculo: admirabilia enim hæc sunt: quibus etiam consonat S. Thom. 1. 2. quæstion. 33. art. 4. & 8. in hoc argumentum æque elegans, ac fufus Augustinus ex parabolis hisce 8. confell. toto cap. 3. discutit: ex quo hæc. Quanto maius periculum fuit in prælio, tanto maius gaudium fuit in triumpho, iactat tempestas nauigantes, minaturque naufragium; omnes futura morte pallefcunt; tranquillatur calum, & mare, & exultant omnes, quoniam timerunt nimis. Eger est charus, & vena eius malum renunciat: omnes qui enim saluum cupiunt, agrotant simul animo: si ei resces & non dum ambulat pristinis viribus, & iam sit tale gaudium, quale non fuit, cum antea saluus & fortis ambularet: & hæc quidem ob imminens mali præcedentem ex amici, vel nostri complacentia timorem: quid, si de mali eius absoluto addeat ex simili affectu dolor vehemens, (ut è simili affectu de lapsu penitentis (sublatis imperfectioribus) in Deo eius recuperationi, & resurrectioni præiuit: præcessisset & id nonnullis etiam exemplis ostendere pergit Augustinus: edendi, & videnti voluptas nulla est, nisi præcedat esuriet, & sitienti molestia, & ebrius quadam salsusculis comedunt, quo fiat molestus ardor: quem, dum exinguit potasio sit delectatio: & institutum est, ut iam postea sponsa non tradatur statim, ne vilem habeat maritus datam, quam non suspirauerit sponsus dilatare. Ex quibus concludit vbiq; maius gaudium molestia maior præcedit: qui ergo in ita salutem peccatoris desiderante Deo, eiusque exinde læthalis culpæ malum, inferno ipso maius, vehementer dolente, quod per se quidem ad eius recuperationem, & penitentiam iustitiam de eius præ innocentis gratia etiam minore excellum gaudij assequi mente valeat: nihil ergo hyperbolicum: sed rigide veritatis Theologice plenum illis Luc. 7. verbis est: ita gaudium erit in celo super vno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem iustis, qui non indigent penitentia: idque per se iustitiæ penitentis, qua tali, euenire, etsi entitatis sumptæ per accedens eueniat: quod vobis solum à nobis discordare nostrum Ruiz plane fecit.

9. Probatur secundo valida ratione Theologica (que valide etiam discursum confirmat) ex maioriore amoris, & efficacis desiderij Dei, quod per se loquenda ad iustitiam, & gratiam penitentiam, quam innocentiam donandam in Deo præcedit: quod enim maius desiderium sui habuit, & fecit, maius longe gaudium facit possessum, ut Augustini exempla, & conclusio euincunt. Aut maius fortiusque, & ardentius desiderium de æqua, imò, & minori iustitia, & gratia penitentis ostenditur: quia desiderium, quo plures difficultates, & motiua ab ipso retardantia desiderantem, vincuntur, proterunturque, fortius, maius, longeq; ardentius est eo, quo nihil, vel parum difficultatis obiectiue ab eo retrahentis superatur: id quidem amantium quotidiano experimento compertum, sacro etiam consummatum elo-

quid

Quo Genes. 29. ubi de septennio seruitutis pro nuptiis Rachel socero suo: *videbuntur illi pauci dies pro amoris magnitudine*. Atqui amor Dei, & desiderium iustificandi impium (quous gratia, & sanctitatis, seu amicitiae gradu) proterit Deus summum ex parte sui iustificantis obsequium eius ad sanctitatem iustitiam, gratiamque sui renocandi, & quo maxime ab eo prestando volendoque obiective retrahebatur; nihil autem, vel fere nihil in amando innocente iusto esse potest, quod eius amor superet: ergo amor, & desiderium, ex quo iustificat, utique impium per se, ac de se maius, fortius ardentiusque est eo, quo, & ex quo iustum innocentem amat, & seruat. Minor subsumpta certa est: quia ex parte penitentis peccatoris iustificandi praecedat mortale peccatum odii Dei potentissimum voluntati eius motuum, & quo, vel maxime, Deus à peccatoris amore per scripturam Patres, & Theologos auertitur: atque in eius odium impellitur adeo, ut quamvis egregius iustus, ingentibusque obsequiis meriti condigne alteri iusto gratiam apud doctos recentiores valeat; at, ut odium peccati deponat, remittatque illud peccatori Deus, quantumvis gratia ornatus, & ingentibus obsequiis in Deum excellens nequeat, in horum etiam, fere omnium sententia, ita promereri: quid plura? totum argumentum Pauli est ad Romanos 5. *commendat*, inquit, *autem charitatem suam Deus in nobis: quia, cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est*. Multo igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum: si enim cum inimici essemus reconciliati sumus Deo per mortem filii eius, multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius, pende, in nobis: in quibus summum ad reconciliationem obsequium erat, Deum suae charitatis ostensionem fecisse: summam vim meritorum Christi fuisse monstratam in eo, quod Deum, eo non obstante motuum, ad peccatoris reconciliationem, & penitentiae iustitiam impetrandam deflexerit: unde eorundem virtute iustitiae donandam argumento à maiori ad minus cum ex parte amoris Dei, cum ex parte virtutis meritorum Christi, legitime intulit.

10. Inde vero & Ecclesia sic orat. *Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime & miserando manifestas*: quia nimirum amor & misericordia te in te etiam tuosque affectus (quae maxime rationalis potestas est) iustitiae à Deo peccati ad vindictam iramque impulsae, quos cohibent, atque in beneficentiam convertunt, potentem ostendunt. Rationem vero, quam supra explicauimus de amore Dei erga peccatores, creaturas nempe suas: quibus parci, addit simul Sapient. 12. *ob hoc, quod omnium dominus es, omnibus te parcere facis*. Recte igitur S. Th. 2.2. quæst. 106. art. 2. absolute docuit penitentem iustum maiorem gratiarum actionem Deo debere, quam innocentem: etsi enim fuisse subtilitatibus quas tardiores, vel non assequimur, vel non probamus; id Caietanus defendat; improbet autem absolute Ruiz proximè sect. 12. sine: quia putat iustitiam innocentiae maius absolute donum esse, atque à maiore Dei amore, quam penitentiae iustitiam procedere (in quo aperte decipitur) quia doni secundum se magnitudinem solummodo considerat & recipientis commodum, quod maius certe ex maiori siue entitativè siue quoad durationem dono quod recipit, non autem amoris ex parte Dei (qui beneficii), ut Seneca, & Cicero aiunt anima est magnitudinem maiorem, necessariam de se, ut insensis inimicis peccatoribus beneficiat vii argumento hoc secundo ponderauimus. Inde vero haudquaquam inferitur iustum penitentem amplius innocente debere gloriam, adhuc de donis Dei, cum hæc in innocente, vel sola duratione, & perseverantia, seu permanentia sint maiora, & damni culpe quam ab innocente Deus auertit, ac proinde, quod ex parte iusti penitentis est minus sanè gloriosum est: imò & turpissimum est, quod peccatum præcesserit, de quo etiam ut gratia receptæ coniuncto nulla illi accrescit gloria, sed ignominia. Recte igitur Augustinus tract. 10. in Ioann. sub fin. aiebat: *quale est idcirco se velle laudari, aut a viris suis tam detestabiliter agrotant, ut non possint aliter, quam medici morte sanari*. Non est hoc nostrorum gloria meritorum, sed medicina morborum: qui consonat S. Thom. 1.2. quæst. 20. art. 4. fin. solut.

ad 2. & confirmat exemplo Patris familias, qui pretiosius quid egrotanti seruo, quam sano filio, quem plus absolute diligit, donat: quæ consideratis ex parte obiecti motibus amoris certissima sunt; at vero considerata amoris ex parte Dei magnitudine, qua tantum præpediculum ex parte penitentis lethali peccato appositum proteritur: ob quam dubio procul maior Deo debetur gratitudo, quæ non tam ob doni recepti magnitudinem quam ob amoris quo donatur præcipue habetur; quod in gloriatione de receptis, & possessis secus habet.

CERTAMEN IV.

Aliud documentum de facto ad Theologiam spectans de maiori parte amoris Dei erga homines, vel Angelos deceditur.

1. **E**X reliquis Theologicis difficultatibus ad quaestio- nem de facto spectantibus prima est. An Deus plus Angelis homines adamavit? qua in difficultate, & Christus homo, est non pure, & eius sanctissima parens MARIA, à collectione tota hominum extrahendi sunt: cum de primo ob infinitam Deitatis sanctificationem, de MARIA, & propter maternitatis excellentiam, & propter gratiam collectione gratiae cunctis Angelis, & hominibus, longe maiorem; tota collectione Angelorum & hominum amabiliorem, & amatum Deo illam fuisse, & Patribus, & Theologis statum etiam est: ex quo præsertim rimandis, erudiendi Mariæ excellentiam æqua subtilitate, & eruditione gloriose, & ad antiquiorum etiam inuidiam, noster Soares tom. 2. in 3. part. insudavit, ea de re primis disputationem instituit, & laudis progressu postremis. Ergo de reliqua hominum collectione, comparatione totius Angelorum collectionis difficultas procedit. Sanctus Bonaventura in 1. d. 32. articulo vii. quæstion. 4. Carthusian. ibi quæst. vii. col. 3. pro hominum collectione stat: videturque secuti tandem. Alexand. 1. p. quæstion. 32. m. 1. quem prius imitatur Molina. Verum hi de ea hominum collectione non, nisi propter ordinem ad Christum loquuntur: quo non de collectione pura hominum seculo Christo Domino eiusque gratia, & sanctitate (necum Diuipara etiam seculi) loqui se ostendunt: sed gratiam, & gloriam collectionis reliquorum hominum comparata cum gratia, & gloria collectionis totius Angelorum maiorem esse, ac subinde ob illum excessum collectionem hominum magis à Deo amabilem & amatum de facto docet Ruiz sect. 8. à numero 8. fundamenta iactans, ad numer. 14. concl. 4. rem concludens. Richard. in 3. d. 32. art. 4. quæstion. 1. ex aduerso stat pro Angelorum collectione ex qua paucos in gratia, & gloria ab excellentibus sanctis hominibus aliquot æquari putat: excedi vero pauciores; hominum autem fere omnes non solum à primoribus; sed à vulgo etiam, in gratia & gloria vinci, S. Thom. 1.2. p. quæstion. 10. art. 4. ad 2. & in 3. d. 32. quæstion. vii. sine æquam vnus, atque alterius collectionis gratiam censet, & gloriam: quare & æque utramque de facto à Deo amari. Probat æqualitatem illam ex 21. Apocalyp. verb. illis. *Mensura illa Angelis mensurantis actiue non autem passiue mensuratur*, ut ex textu constat: unde, etsi ædificij celestis hominum ciuitatis mensurata per Angelum textus magnitudinem dicat, ut dicit; nusquam tamen cum magnitudine ciuitatis Angelicæ, ibi non mensurata, comparatio necum dicit æqualem.

2. Hi omnes de amore de facto commentantur cum bonitate, & amabilitate obiecti discurrentes; cum tamen, ut absolute, & exactè quaestio decidatur, aliam de etiam amoris diuini magnitudinem pensari debeat, ut ex nuper dictis certam. 3. apparet: quare duplex & hominum, & Angelorum amor distingui debet. Aliud quidem

quidem iuxta obiecti bonitatem, cui connaturaliter loquendo Dei amor commensurari debet: ac proinde hunc amorem ob maiorem excellentiam gratiæ, & gloriæ, vel hominis vel Angelis de facto esse maiorem Theologicè asserendum est: quare eius magnitudo, & maiestas erga alterutram collectionem ex maiortate alterutius, & excessu in gratia, & gloria recte à præfatis Theologis definitur: quia, etsi Deus absolute liber sit in cuiusvis creati obiecti prosecutione, & amore; eo tamen posito iuxta exigentiam obiecti amari censendum in bona Theologia est, ubi oppositum ex scriptura, & revelatione (ex qua solum oppositum nobis innotescere potest) non confiteretur. Amorem hunc appetitionis vocamus: quia eo æstimabilitas, valorque rei amate siue amoris obiecti premium attenditur. Ultra hunc alius est amor etiam in Deo, quem paræ affectuum possumus merito nominare: quia non obiecti amari meritum, & amabilitas, siue obiectum premium & valor ab amante attenditur, sed ex mera voluntatis, & affectus indulgentia concipitur, ut contingeret in amore, quo Deus homini vel Angelo à se in puris naturalibus cōdito gratiam, & supernaturalia dona vellet & conferret, clariorque euenit in eisdem antea peccatori efficaciter voluitis & iussis. Porro huius amoris magnitudinem comparatue cum aliis ex donorum magnitudine (à quibus nullquam, sed è sola Dei libertate, bonitate, & misericordia pender) taxare, non solum minus Theologicum, sed & minus rationale esset: vii ex dictis cert., claret, quare ideo præmissi, ut lucem hic dicendis afferrent.

3. Deo in præfati diffinitione primo, Angelorum collectionem amore appetitionis plus de facto à Deo diligere collectione tota hominum præter Christum eiusque matrem, consensu citato Richardo, discursu tamen firmiore, & quo multa contra hanc sententiam satis Theologicè totis citatis numeris opposita à Ruiz nostro semel retunduntur. Sic autem discursus habet. Tota communitas hominum decedentium in gratia, præuentiumque ad gloriam duplo saltem minor est communitate Angelorum in gratia permanentium, & à brevi illo statu Angelicæ viæ Deo perfructum: atqui in duplo maiore numero Angelorum ex omni Hierarchico ordine ad supremum usque, quam hominum (saluandorum, ut plurimum per finalem penitentiam nec inferiorem multo quam satis sit ad propellendam mortalitatem atque ad gradum valde remissum gratiæ, cui nequit gloria interior respondere) maior longe gratiæ, & gloriæ cumulus esse debet, quam sit in communitate hominum duplo minori: ergo amore appetitionis communitas Angelis ea magis longe, quam humana à Deo de facto diligitur: consequentia patet ex dictis numero secundo, ubi ostendimus magnitudinem æstimabilitatis valoris, & pretij obiecti eius, quod diligitur à Deo, amoris eius magnitudinem de facto commensurari. Maior est ex scriptura, & Patribus indubitabilis: siquidem Lucifer rebellis Draconis nomine tertiam stellarum seu Angelorum partem traxisse, atque ad tartarum è celo secum deturbasse dicitur. Atqui numerus hominum, pro quouis, & omni coniunctum tempore in gratia decedentium, & consequentium gloriam, amplior lapsorum Angelorum numero non est (siquidem ex scriptura Patribus, & Theologia tota homines ad reparandas sedes lapsis Angelis vacuas prædestinantur: quare, nec pauciores illis prædestinati sunt, nec plures) atque tertia Angelorum pars lapsos coerceat omnes, scilicet duplo bonis Angelis in gratia constantibus minor: ergo horum numerus duplo est numero prædestinatorum hominum maior, ac subinde horum numerus duplo minor.

4. Minor primi Syllogismi, præter ipsi inferentem probationem, ostenditur: etenim Hierarchicis Angelorum ordinibus Dei gratiam, & supernaturalia dona, etsi non ad exigentiam naturalem (alioqui naturalia essent) naturæ perfectionis Angelorum ordinis cuiusque data à Deo sint: ast ad naturæ proportionis perfectionem, & congruitatem data illis à Deo fuisse, & Theologica ratio, & Patrum, præcipue Dionysij, sententia suadet: qui ex summa præ Angelis reliquis

Corisiphil. de Orde de Deo Vno, Tomus II.

donorum Dei excellentia Lucifero collata ipsam in essentiali, ac entitativa natura perfectione reliquis, etiam supremi sui ordinis, perfectione præcellere docent id quod à simili de donorum Dei inter homines facta ab ipso distributione non legenter probatur: ea siquidem unicuique secundum propriam virtutem: id est nativam perfectionem, facultatem, seu capacitatem naturalem facta in parabola talentorum dicitur Matth. 25. unde & idem in Angelis contigisse dicendum est. Hinc autem inferatur longe maiorem gratiæ, & donorum cumulum Angelis superioris ordinis, quam inferioris fuisse à Deo impertitum, summumque Angelis ordinis supremi: siquidem perfectioris & perfectioris usque ad eorum summam naturam Angelis superioris & summus tandem ordo compositus est. Inde fit: cumulus gratiæ, & donorum toti supremæ Hierarchiæ Angelorum collatorum multo fuisse maiorem, quam collatorum toti infimo; imò, & ei vicino ordini, quod si tota collectio gratiæ &c. collata Octavo, Septimo, & Sexto ordinibus, vel tota, vel fere tota accedat longissime erit maior collectio hæc gratiæ collectione gratiæ reliquis inferiorum ex quinto ordinum Angelis donata: idque ita erit, tamen quemque ex nouem ordinibus æquo Angelorum numero constare dicamus: ac dum, si cum Sancto Thoma quo superior, & superior Angelorum Hierarchia est ampliori valde eorum numero constare admittatur: quare tota fere collectio gratiæ &c. Supremo, & proximis tribus, ut minimum, ordinibus, primo donata seruata est; nec lapsu Angelorum perit: scilicet & sua intentione, & Angelorum in ea persistendum à Deo gratiæ &c. quare, & ex inferiorum Hierarchiarum collectione maior.

5. Hoc autem supposito (& statim, quoad id, quod exploratum hæcenus Patribus, & Theologis non est, satis superque probando) sublimo antecelens aliud. Atqui collectio gratiæ, & donorum omnium hominum prædestinatorum non excedit cumulum gratiæ &c. Angelorum lapsorum ex inferioribus Hierarchiis & intentione, & numero eorum longissime minoris, quam collectio gratiæ Angelorum in ea persistentium, numero etiam & intentione maioris longè: ergo cumulus gratiæ, & gloriæ Angelorum longissime maior est collectione gratiæ, & gloriæ prædestinatorum omnium; subsumptum antecedens ex doctrina scripturæ, Patrum, & Theologorum notata numer. 3. sine est perspicuum: si enim hominum prædestinatio tota ad reparandas lapsorum Angelorum sedes fuit, ac proinde horum numerum suffectorum in eorum sedes prædestinatorum numerus nequit excedere: neque cuiusque ex his gratia gratiæ lapsi, cuius loco succedat, excedere poterit: ac proinde nec omnium prædestinatorum gratia, & gloria coniunctim collectioni gratiæ, & gloriæ à lapsis habenda ni laberetur. Patet: quia, cum sedium gloriæ amplitudo pro amplitudine gratiæ, & gloriæ maiore, vel minore Beatorum amplior sit, vel strictior, eum, qui ex prædestinatis successurus est Satanæ, huic preparata sedes non capiet: quare neque in huius sedem succedet, sed propriam sibi à Deo paratam occupabit, si ampliori gratia debeat. Ratione hac omnia, quæ doctè pro maiore gratia hominum, quam Angelorum doctis, & subtilibus decem discursibus præstitit Ruiz ex gratia hominibus, tam opere operato per Sacramenta, quam ex opere operantis per actus eximie charitatis, & fortitudinis atrocissimi Martyrij &c. parva manent dissecta: siquidem eis omnibus nemo ad maiorem gratiam crescere potest, quam lapsi essent Angeli in cuius locum succedet: id quod diuinam erga eos in prima sui creatione munificentiam probat; discursum vero hunc confirmat potius quam infirmat, quod si eam non solum esse illam in qua conditus à Deo est: sed etiam, quam obedientia obsequio, ac reuerentia Deo debitæ acquirerent in via: id ipsum de Angelis in gratia &c. persistentibus de facto (& forte maius) gratiæ conditionis suæ additum considera, & statim intuscat instantia, & conticeles.

6. Illud solum, quod à Deo exploratum in Patrum, & Theologorum doctrina non apparet, supposui-musque numer. 4. probandum restat, ut totus hic noster

discursus

discussus concludat, nempe ex superioribus quatuor Hierarchiis Angelorum lapsos fuisse per paucos, fereque omnes lapsos ex infima, & vicinarum esse. Verum ex hac ipsa doctrina eorundem adiuncto quod notabamus n. 3. probatur facilius, etenim prædestinati omnes in id sunt, vt in lapsum Angelorum sedes succedant, æqua nimirum gratia, & gloria, ei quam habebant, & haberent si laberentur: ergo Angeli, quibus prædestinati succedunt eius Hierarchie censeantur, vt plurimum, Theologicè sunt, cuius esse arguit gratia prædestinatorum lapsis Angelis vt plurimum succedentium. Probatur consequentia ex dictis num. 4. init. siquidem ex maiori gratia, & donis à Deo Angelis in prima sui conditione collatis natua eorum perfectio, vel maior, vel minor iuxta quam Hierarchicus ordo in inferiores & superiores dispositus proportionaliter est, dignoscitur: quare si prædestinati, vt plurimum sunt remissa gratia, & gloriæ, recte ex doctrina Patrum, & Theologorum lapsos Angelos è infima & vicinis Hierarchiis fuisse probabuntur, ac per paucos ex supræmâ, & ipsi vicinioribus Hierarchiis: eius autem conditionis vt plurimum esse homines prædestinatos constat ex dictis num. 3. sub init. etenim experimur prædestinatorum numerum è perditis antea, & peccatoribus maiori longe ex parte per finalem penitentiam, quæ necessariam gratiam ad delenda læthalia pertingat, parumve necessariæ excedat constantia: paucos quæ integræ sanctitatis, & virtutis studiosos ardentem saltem in Christiana etiam republica, videmus: succedat naturalis politia apud rationales omnes ratio, qua videmus æque fere magnos, & potentes, rebelli in Regem principes, præ sui solum estimatione, obsequi, eiusque obedientia subdi ægerimè velle: cum digniori, & potentiori subditi gloriosum sit; insigniori autem subdi, vt Lucifer de aliis Angelis ambiebat, infame, & ingloriosum: nec nisi minoribus longe dignitate scientia, ac reliquis dotibus suadendum. Addam tamen discursu hoc cuius plane vnum saltem hominem collectionis præfata, qui gratia, sanctitate, & gloria ac subinde in dilectione appetitiua cunctis Angelis, non quidem coniunctum, & copulatiue, sed distributiue, & singulatim sumptis præcedet. Siquidem id sedem gratiamque, & gloriam Luciferi, qui omnibus Angelis etiam Hierarchie supræmæ donis congenitis antebat, anteaerque in gloria, ni superbiisset, prædestinatus eodem argumento conuincitur: æquis autem fortunatissimus hic sit, proliis ignoratur. Alij dicent Ioannem Baptistam: alij Euangelistam: alij Eliam, aut vnum ex Prophetis, aut Apostolis: aut Beatum Iosephum.

7. Dico secundo amore Dei non appetitiuo de quo hætenus, sed pure affectiuo plus Deum amasse hominum, quam Angelorum collectionem in hac conclusione, quem sequar, Scholasticum Doctorem non video; sed nec video, cui contradicam, omnes enim vt vidimus de amore Dei appetitiuo præsentem questionem versantur. Probatu primo discursibus factis certam. 3. pro maiore Dei amore erga iustum penitentem, quam æque, imò & magis iustum innocentem: & in primis argumentum illud ex parabola centum ouium, ex quibus quæsitum solum vna perdita fuit, quæ à grege decesserat, nonaginta nouem in deserto relictis, de quæsito, reparatoque præ Angelis homine ad literam, & Christi Domini mentem intelligunt Patrum plerique. Ne vero hominum comparationem cum non reparatis Angelis lapsis factam, non cum bonis, & Beatis cum aliquod ex antiquis credas, conclusionem aduerte, & occasionem apud Lucam cap. 15. Hæc enim fuit murratio Scribarum, & Phariseorum Domino detrahentium quod publicanos, & peccatores benignius admitteret familiaris usque eorum mensis & conuiuiis oblati vtens ageret, quam cum ipsis, qui se, & reputabant, & iactabant iustiores: eorum vero, quam alias sæpe reiecerat sanctitatem, & innocentiam permittens, argumento ex eis parabolis perito eorum detracti obuii satisfecit: cui vtique non satisficeret, si comparatio cum perditis aliis, ac non recuperatis ouibus pluribus esset, nec solum cum seruatis, & retentis; alioqui inepta argumenta, ac non è consuetis apud omnes affectibus, sed de insolitis, & raro contingenti

ne dicam absolute impossibili, gaudio maiori ouis vni iugentione cum nonaginta nouem perditione, & iactura: conclusio autem fuit. Dico vobis gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentem agere, quam super nonaginta iustis, qui non indigent: penitentia: lapsus Angelis iusti sunt, & penitentia non eguerunt, vt cum illa comparatio gaudij maioris Dei de recuperato homine esse possit, de quorum iustitia nequit gaudere; quare quicunque parabolæ argumentum, & mentem Christi ad gaudium maius de recuperato homine perditio, quam illud sit quo de Angelis habet intelligi volunt, de gaudio respectu lapsorum interpretari huius textum legitime nequeunt; sed respectu Beatorum: vt argumento hoc primo pro secunda hac nostra conclusione contendimus.

8. Probatu secundo argumento pro maiore Dei erga penitentem, quam inuocentem iustum iustitiam iustis fuisse à nobis certam. 3. numer. 9. vt hic iterum illud efformare opus non fit: solum expendendum ad maius eius pro præsentem conclusionem robur est, quod certam. hoc 4. numer. 3. obseruauit. Nempe maiori ex parte, ac fere omni, prædestinatorum numerum è finali iustitia & penitentia hominum antea perditorum, & plerumque peccatorum immanium, in quibus tot, ut itaque fuere voluntatem Dei ab eorum amore retardantia præpedita, imò ad ipsorum odium concipiendum iustitiam, non nisi vehementi Dei ad eos iustificandos saluandisque amore superanda, esse. Probatu tertio, & confirmatur ratio præcedens; ex doni præcipui religiosorum in prædestinatos homines originis & causæ promioris, nempe Incarnationis magnitudine, quo nobis nostræque nature filium fuisse dedit: cuius doni magnitudo affectum erga homines præ Angelis amoris, Dei magnitudinem mirificæ extollit: præsertim cum erga iustum sibi infensus conceptus à Deo tanti boni conferendi amor sit. Hoc argumentum emphasi breuique, sed maiestatis plena ponderatione dedit Paulus verbis illis. *Nossum Angelos apprehendit, sed semen Abrahae apprehendit, est enim apprehensionis nomine reparationem hominum præ Angelis intelligant, litteræ: quæ tota de apprehensione nature humanæ præ Angelica est minus attendatur: nec de Angelica in prauis Angelis, respectu quorum tantum reparatoria, seu redemptoria apprehensio esse potuit, tamen ex fine reparandi homines, & tam factam, & oportune, ac contentienter factam carniue, & sanguinis redimendorum participare fraternæque eorum fieri redemptorem expellit multis ibidem Paulus ostendit, summamque hominum è Christi profecta nobilitate eternitate dignitatem commendat: vnde non vana elocutione solum sed rigida Theologia plenum illud Leonis magni serm. 1. de Natiuit. Domini. *Agnosce à primo dignitatem tuam & diuinam consors factus nature: ista. Hic autem nulloquam dignitatem hanc nature humanæ et eius à Deo per vniuersum hypostaticam verbi adiunctam, vt obiectum rationem amplius amandi appetitiue hominem, quam Angelum assumimus; id enim esset Christum cuiusque dignitatem in tota hominum collectione includere, quem tamen ad amorem appreciationis initio exclusimus; sed, vt affectui amoris Dei (de quo secunda hæc conclusio) effectum, & indicium. Quam demum probatur conclusio ex dictis cert. 2. n. 8. etenim etiam quæ ex affectiua alicuius electione vt media ad iustitiam ab iplo finem amentur, minus certe eo amore affectiua amantur ab ita amante, quam finis: atqui Angeli omnes boni ex affectiua Dei electione amantur, vt uerba ad salutem hominum: ergo eo amore minus, quam prædestinati homines, amantur. Maior probata est citato loco. Minor expressa est à Paulo ad Hebræos 1. & ne: *Omnes sunt administratores Spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis: vnde de Ambrosio. 2. in Luc. cap. 12. Non solum Episcopi ad tuendum gregem Dominus ordinant, sed etiam Angelos destinant. Demum ex cura, & studio, atque adeo extraordinaria providentia, qua de hominibus remedio, diuque ad salutem ipsi prouidit, vehemens eius amor erga homines, prædestinatos præsertim, nobis immo, cum tamen erga Angelos bonos nobis necdum an finalem erga illos habueris esset, si ipsi laberentur, immo: imò verò oppositum lapsorum adeo neglectorum exemplo probabilis discursus.***

9. Addi inde & ex dictis à nobis contr. de Incarnat. posset. Non solum amorem Dei erga totam hominum collectionem, verum etiam erga prædestinatum quævis, quam erga totam Angelorum bonorum collectionem, esse affectivæ loquendo maiorem: constat enim ex Chrysostomo ibi recitato adeo ardentem quemvis nec solum totam prædestinatorum collectionem decreto Incarnationis fuisse à Deo admatum, ut non solum pro eius morte ex læthali peccato destruenda resurgendoque ad spirituales gratias vitam homine & pro eius salute per veniale imminuta ad integritatem recuperanda ex vi præsentis decreti & amoris erga hominem verbi Incarnationem peragendam esse, & Christum Dominum venturum. Quod postremis hisce probationibus opponi posse videtur cert. 3. ubi de amoris Dei affectui erga Christum, ac Deiparæ humanitatem magnitudine respectu amoris, quem erga homines reliquos habet, agamus, opportunius proponantur, ac discutiantur.

CERTAMEN V.

De magnitudine amoris Dei de facto erga homines aliquot relate ad alios homines, vel reliquos.

1. Prima de amoris Dei erga hominem aliquem relate ad alios magnitudine difficultas de primo ac præcipuo homine ac Deo simul Christo occurrit. An scilicet quam homines reliqui prædestinati, ac tota Ecclesia hominum, imò & Angelorum plus ametur, & similique de eius matre MARIA quæ secundo instituitur. Tercio vero de aliquot sanctis in ordine ad Dei amorem eiusque magnitudinem comparatis, & quoad Christum Dominum, videtur, quæstioni apud Catholicos imò sanæ mentis homines, qui Christum Deum simul, & hominem esse credunt, de amore appetitionis, quique bonitati, & valori, siue, ut sic loquar obiectui rei amantæ pretio, respondeat, dubium esse non potest, cum, quia Deus, tota Dei amore in se ipsum necessario ametur, quin ei, non solum ad amoris sui physicum totum, verum neque ad intentionalem affectus maiorem, vel minoritatem (de qua solum erga obiecta Deo non identificata de amoris divini magnitudine potest inquiri) illa Deo adit libertas, sed sui amoris, & voluntatis impotentia potentissima, toto affectu in sua intrinseca omnia feratur, rursus, vel potius advolet, & confendat: quare tota difficultas est de magnitudine amoris, quo se Deus quæ hominem (substantiæ dicto homine, atque humanitate in recto dicta, verbi illam sustentantis persona in obliquo solum dicta, & connorata) siue humanitatem vniione verbi ornatam, eiusque sanctitatem, seu Deitatem ac vniuenti substantiam tota (ut Patres loquuntur) delibutam amat: quia re non scolasticis modo, verum & Patres sententiis diffidere aliquis poterit: quia nulla amoris divini diuisione præmissa, quique vnam amoris speciem attendens maioremque magnitudinem considerans, aliis, qui aliam solam attendebant aduersa videntur sensisse, & docuisse contraria, cum nemo alteri aduersetur, nec possit me iudice aduersari: idcirco, ut omnium appareat concordia, & quid rei, & veritatis in hac difficultate tenendum clarius appareat, magnitudinem intentionalem amoris divini, ipsamque amorem in appetitionem siue appetitionis, quem dicunt, & in pure affectivum, siue pure affectionis diuisionem primis talis dicitur, atque est, quia solum obiecti bonitatem, siue amabilitatem quo in ipsum amorem concitatur esseque æstimabilis atque obiectus valor, & pretium quod voluntati offert, ut obiectum prosequatur ipsique à voluntate (ut sic viuidius rem explicem) affectum & amorem emittit: pure vero affectivus, seu affectionis pure amor, vitæque quidem, ac non emptus ab obiecto eius bonitate, & pretio & valore obiectivo est, sed ex indulgentia amantis eiusque libertate ad magis, vel minus amandū, & ad amandum, vel non amandum, oriundus: ut de magnitudine amoris Dei erga penitentem, & innocentem ipsum cert. 3. dicebamus, ac inde rursus cert. 4.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II,

2. Dico igitur primo: Amore appetitionis plus Christum, quia hominem, siue eius humanitatem, quæ Ecclesiam totam diligit Deus probatur. quia appetitionis tantus amor est in Deo, quanta est bonitas, sanctitas, æstimabilitas, valorque & pretium obiecti: atque sanctitas, valorque, & pretium obiectivum Christi, quia hominis, siue humanitatis per vniionem hypostaticam ad Deum, est infinitum, & substantiale, Deitasque ipsa, & filiatio diuina omnemque accidentalem sanctitatem hominum, & Angelorum immensum excedens: ergo amor appetitionis Christi, quia hominis, siue humanitatis vniione hypostaticæ in Deo infinite maior est amore, quo totam collectionem hominum, & Angelorum amat. Hac à priori demonstratio alias, vel continet, vel parit: nempe maioris boni, quod Christum humanitate Deus dedit, quod maioris amoris efficacissimum à priori etiam maioris amoris est, & summi erga humanitatem, cum non possit esse maius donum, quod creaturæ donetur. Hoc vltus videtur Paulus ad Hebr. 1. Tanto, inquit, melior Angelis effectus (qui modico: ut dixerat, quam Angeli minoratus est quia homo) quanto differens præ illis nomen, & rem, hæreditavit, à Deo accepit: cui enim dixit, aliquando Angelorum filius meus es tu: ego hodie genui te: & illa etiam ratio quam idem Paulus attingit ad Hebr. 2. decebat enim eum, propter quem omnia meritiu, quia hominem, & per quem omnia affectivæ, quia Deum, &c. per passionem consummare: siue qua nec consummata merita forent: ad Colos. 1. quoniam in ipso condita sunt universa: & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant: & ipse caput corporis Ecclesie, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus primatum tenens, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare: nempe diuinitatis corporaliter ut c. 2. ait addens: & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis: quod repetit ad Ephes. 1. siue concludens: & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam: quibus locis tertium aliud etiam argumentum continetur ex præcontinentia necessaria effectuum omnium in causa, siue physicæ, siue moraliter, condignè tamen in illos influente, in Christo Domino qua homine siue eius humanitate quæ omnium gratiarum Ecclesie meritoria de condigno imò emulentalis, & redudans causa est plus longe sanctitatis, amabilitatis, pretique obiectivi ad sui amorem Deo eiusque voluntati offerre, legitime intulit. Simplex hoc medium, & argumentum ex ratione principij influxui sola Paulus eis locis attingit, non autem coniunctum, ex ratione etiam alia causæ finalis quam contineri putat Ruiz ob particulam illam recitati textus ex 2. ad Hebr. propter quem omnia quasi propter solam motionem finalem, ac non etiam meritum apud nos, & scripturam frequenter significet.

3. Alia etiam inde Theologica ratio à posteriori subiungitur. Nempe ex necessitate Incarnationis ad peccati nostri reparationem de condigno à Theologis, & Patribus constanter asserta: ex qua recte inferitur ex cumulo gratiæ, ac subinde gloriæ omnium hominum, & Angelorum tantam dignitatem eius collectionis, vel vnius per quæ ex illa, si in eam totus ille cumulus conflueret non fore, ut condignum eius operibus pretium meritum satisfactiuumve, nedum superabundans, pro peccato nostro læthali offerretur: quare in Christo, cuius opera, non condignis, sed supereruentis etiam valoris, ad condignam à nostro peccato læthali reparationem, & satisfactionem extiterit, maior longe dignitas sanctitatis, amabilitatis valorque & pretium obiectivum amoris divini, quam in toto cumulo gratiæ & gloriæ Ecclesie ex omnibus Angelis, & hominibus constare à posteriori demonstratur: & quanquam eam necessitatem physicam Incarnationis, uti à Recentioribus Theologis vulgo assertitur, non admittam, minimeque à Patribus assertam ostendi controu. de Incarnationis necessitate, quia hinc pro vno quidem læthali creaturæ, quantavis gratia orate, imò tot creaturarum rationalium collectioni (non solum quæ de facto est, sed quæ esse absolute potest) potentiam condignæ merendi eius remissionem, aut satisfaciendi negant, quod abnuo; tamen, cum necessitatem Incarnationis moralem ad satisfaciendum præ tot, quot sunt, hominum læthalibus innumeris defendam: & hoc argumentum in ea nostra sententia locū habet, quoad Patrum

pro hac conclusione testimonia, tot extant obuia, vt nullum pro ea referre opus sit: videantur Auguft. tr. 110. in Ioannem ad id Ioann. 17. *Et dilexisti eos, sicut & tu me dilexisti*, & sub tract. finem Cyrilli. 11. in Ioann. cap. 27. ad eadem Ioannis verba: & cap. 28. sub init. Anselm. 2. Cur Deus homo? cap. 14. toto, maxime post med. argumento hoc postremo rem demonstrans, ex Theologis passim omnes conclusionem, vt de se notissimam supponunt, expressius alii. Alex. 1. p. question. 32. m. 1. post med. S. Bonavent. in 3. d. 32. art. vn. question. 5. Richardus a. 2. quest. 4. Cartusianus q. vn. col. 3. S. Th. quest. vn. fine & 1. p. q. 20. art. 4. ad 1. idemque docet Magister d. 32. cap. 1. fine, Ruiz citata d. 53. sect. 5. Nec video quidquam (de amore appreciationis loquendo, vt loquimur) conclusioni huic, siue ab auctoritate, siue a ratione obici posse. Nam Bernardus, qui aduersum quid sonat, etsi qui alij Patres, de appreciationis amore non loquuntur: solum addo ne conclusiones multiplicem rationesque repetam similemque conclusionem de amoris appreciationis Dei erga Deiparam magnitudine relate ad totam reliquorum hominum & Angelorum collectionem esse tenendam ob rationem primam, proportionem seruata: quia eius gratia, & gloria cumulo gratia, & glorie omnium coniunctim hominum, & Angelorum grandior, etsi intra finitatem est: secunda ratio id ipsum seruata proportione probat.

4. Dico secundo amore pure affectiuo, plus Deus Ecclesiam hominum & Angelorum quam Christum qua hominem, si eius humanitatem vnione hypostatica sanctissimam & naturalem, tamen denominatione intrinseca, filiam adamauit: est expresse Saluani conclusio lib. 4. de gubernat. Dei sub med. vbi ex Ioann. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret*: & ad Rom. 8. *Proprio filio suo non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum* concludit, quod longiori subtiliorque discursu contenderat. Euidens res est, quod supra affectum filiorum nos Deus diligit, qui proprio: & quid plus (addo) hoc filio iusto, hoc filio vnigenito, hoc filio Deo, quid dici amplius potest? hoc pro nobis, pro malis, pro impiissimis, pro iniquis. Bern. item sem. de Magd. longe a medio. Duo corpora habet Christus vnum, quod suscepit ex virgine, alterum Ecclesia, quod charius habet benignitas redimentis. Denique illud pro isto morti exposuit, & tormentis morte turpissima condemnatus: sem. 57. ex paruis fine: *que vtrique membra, nisi plus illo crucifixo corpore Christus diligeret, pro his illud crucifigendum non tradidisset*. Ne vero dicas: hæc de humane Christi voluntatis, non autem diuinæ dicta: memento summe concordie humane Christi voluntatis cum diuina: in opere autem, & fine, & amore salutis hominum imprimis qua de re literale est illud Psalm. 39. *in capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei*. Aliud testimonium ex Bernardo pro hac conclusione ex ferm. 12. in cantica circa finem extra 12m citatur.

5. Plura item Theologica argumenta, pro hac etiam conclusione sibi obiecit Ruiz supra sect. 6. quæ ita diluit sect. 7. vt ostendat soli amoris appreciationis attentum se, nec amoris pure affectiuum siue affectionis memorem esse: vel potius nunquam id amoris genus in eius mentem venisse: etenim satis illud Saluianus expressit, vt diu etiam excusum, in memoriam reuocaretur: imò & de quo perciperetur: idcirco verus, atque ex sapientissimis Patrem excessisse ait, discursum eius plane non assecutus, atque satisfaciendo impar: Sed nec Bernardi argumentum (quod idem ipsum Saluianus est) penetravit. Neque illud sicuti, nec reliqua, quæ principio eodem ducta similem emphasim habent, & energiam: illis enim omnibus communi solutione singulis applicita respondet: redemptionem humani generis eiusque nude sumptam salutem inferioris ordinis, quam vita humanitatis Christi vnita hypostaticè pro ea, etiam tri-duo tantum, ponenda: quare esse argumenta insolubilia: consideratam vero humani generis salutem, vt coniunctam cum totis, tantisque bonis supernaturalis ordinis, atque eleuata, quibusque ornata ob Christi mortem, & redemptionem fuit, vita humanitatis Christi triduo solo deponenda, ac postea vnionis perpetuitate gloria corporis, ac vita immortalis, exaltatione nominis

recuperanda esse pretiosior. Verum solutio hæc, vt alia, quæ rerum coactione constant, nihil nisi apud eos, qui vim difficultatis satis non callent, præstat. Grega enim salutem reliquorum hominum omnibus supernaturalibus donis ornata, quoniam Christi humanitatem post resurrectionem hypostaticè vnitam inclusas vt comparatiue difficultati præfenti de amoris Dei erga illam respectu amoris erga reliquorum hominum collectionem esse possit (vt tu ipse iure supponis) inanequeque maioris infinite bonitatis, & amabilitatis amore appreciationis esse humanitatem Christi, quam cumulum totum illum gratia eius, supernaturalium donorum redemptionum, & Beatorum, neque enim ex duratione vnionis, & vite humanitatis Christi, sed ex donis, & sanctitatis ipsi per illud communicate amabilitatis eius magnitudo, & excessus comparatione amabilitatis totius collectionis reliquorum hominum, & Angelorum Beatorum desumitur: & cum eis ita, vt de facto ex redemptione, & reparatione per Christum, & eius mortem, sunt ornatis, sit quoad eorum amabilitatem & amoris Dei magnitudinem comparatio: elige ergo, vel in eis collectum sumptis ita ornatis, vt de facto sunt, maior est amabilitas, quam in humanitate Christi ob hypostaticam vnionem vel secus? Si primum: ergo tota collectio Beatorum, ita ornatorum magis amabilis, & amata à Deo est amore appreciationis, quam humanitas Christi hypostaticè etiam vnita, id autem & contra te, & contra Theologos & Patres rationemque Theologicam certam, & irrefragabilem elisum autem non est magis amabilis, & amata est cunctis donis ornata hominum redemptionum, & saluandorum, imò & Angelorum collectio humanitatem Christi hypostaticè vnita: ergo frustra, vt difficultati ortæ ex eo, quod maius & maximum humanitatis vnite bonum ad minoris aded boni consecutionem, nempe reparationis salutis nostre, Deus & amore suo ordinet, ac impendat, in hominum redemptionum salute, vt de facto obtenta est bonitatem, & obiectum æstimabilitatem, quam in vnita hypostaticè humanitate maiorem, quæ nusquam esse nec inueniri possit, vestigas. Aliò igitur, quo Saluiani & Bernardi testimonia nos dilucide, & conclusio præfens ducunt, erit eundem tantæ difficultati occurratur.

6. Ne vero æstimet Ruiz censura illa excessus solum Saluianum protriuisse, & quamvis distimulauerit, Bernardi sciat, & Ecclesiam in eadem damnatione (si aqua fons) futuram: quæ de beneficio nostre redemptionis, magnitudine & excessu amoris erga nos diuini agens inde verique Deum alloquens, probat, *vt seruam redimerem filium tradidisti*: sciat etiam censuram Paulo ad Rom. salutem esse, ita enim ait: *commendas autem charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est: cuius charitatis Dei in nobis commendationem, & excessum ostensionem eo exhibitam quod ex nostre redemptionis amore, præsertim cum ipsi aded essemus iniquitatis nostris infens, tanta æstimabilitatis, & pretij remanente filij vnigeniti sui vitam, profuderit, si autem vt maius illud quod bonum consequendum, & vellet, & efficeret, nil amplius, quam quotidie, & velle homines, & peragere videmus, ostendit, cum tamen, & magnifico, neque in hominum, non facta solum, verum mentes venturam diuinæ erga nos charitatis, Deique solius dignæ miraculum, & amoris alias incredibilem excessum ostendere velit: vrbis patet, & videbimus cum difficultatem quæ Apostolum ibi non latuit dissoluamus. Rationes Theologice pro hac conclusione datæ in simili sunt: prima de maiore Dei dilectione erga penitentem, quam erga innocentem iustum ob maiora impedimenta non, nisi maiore amore superanda. Secunda ex sæpe dictis de maiore amore erga finem quod magis amari, etiam vt quod, quam media ex proloquio Arist. 1. post. tr. 3. à tota Philosophia & Theologia recepto: Deum vero propter nos, & propter nostram salutem, vt finem, tanquam medium & incarnatum esse, atque qua hominem passum, crucifixum, & mortuum ex Catholico Ecclesia dogmate constat verbis illis symboli: *qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de calu*. Tertia à priori etiam quia amoris pure affectionis, seu pure affectiuæ obiecta magnitudo, & ordinabilitas, non desumitur, & necessario ex magnitudine æstimabilitatis obiecti, &*

seu eorum valore, & pretio obiectum ad sui amore voluntati oblatum, sed ex mero arbitrio, & libertate amantis: tum, quoad substantiam, tum quoad intentionem, & vehementiam amoris, tum etiam, quoad obiectum ordinationem: cum autem creatum quodvis obiectum, cuiuscunque bonitatis sit, amandum, tam quoad substantiam, quam quoad intentionem affectus liberè à Deo sit: tum etiam ad ordinandam humanitatem Christi, etiam Hypostaticè unitam, ut medium ad finem, magis propterea etiam ut quod amatum: idque factum fides docet: magis salutem nostram affectionis pure, ac pure affectivo amore à Deo diligere, quam Christi humanitatem concluditur: quin inde magis appreciatur amari (quod nullo sensu, viare Theologica non esse absurdum potest) inferatur.

7. Inquit tamen amor Dei, etiam in affectiva praelatione vniu obiecti praelio debet esse cordata, & prudens, atque imprudentissimum, summaque, vel ignorantia, vel amentia plenum est, rem vilissimam, & indignissimam, magis quam pretiosissimam, & dignissimam amare, hancque in illius pretium velle ordinare, impendere, ac perdere, ut illam acquiras, ac possideas: ergo vel sciendum est estimabiliorem de se esse, & amabiliorem hominum salutem, quam humanitatem Christi, quæ pro illa impensa à Deo est: ut obtineretur, magis, appreciatur amatum (quod est absurdissimum) vel non esse adhuc affectivè illam magis amatam à Deo, quam humanitatem Christi. Hæc res humanam rationem, & prudentiam solum attendentes summa est: & ob quam Crucis, & Redemptionis Christi mysterium, *Isaia* quidem *scandalum, gentibus autem stultitiam*. Paulus appellat. I. Cor. 1. quod satis esset ut serio à Doctoribus Catholicis non opponeretur, sed solum, ut satisfaciendi infidelibus ostenderetur ratio, ac dilucidius complanaretur, sed nec loco ex quo nuper secundum conclusionem probauimus difficultatem dissimulauit: ait enim ad Rom. 8. num. 6. *ut quid enim Christus, cum adhuc infirmus essemus, secundum tempus, pro impiis mortuus est?* *ut enim pro isto aliquis moritur, nam pro bono forsitan qui audent mori?* Respondet autem illico: *commendat autem charitatem suam Deus in nobis*. Ac si diceret: Re integra, nec præconcepta à Deo erga homines, etiam perditos, charitate vehementer ardentissima, atque iustissima (quam eo facto moriendi pro impiis sibi infensissimorum salutem in nobis ostendit, & commendat) sed atenta solum obiectorum amabilitate scilicet quid foret filium pro feruis impiis mori: cogita vero charitatis affectum, quem Deus, etiam erga impios, imò etiam erga pessime meritos, impios, sua libertate, bonitatemque (quæ si vincit insuperabiliter à malo debet, Deo digna minime foret) præconcepit, nec à Deo ita valde pretiosiores eorum salutem impendisse miraberis: cogita Paternum, & Paterno amplioem, affectum, quo pretiosissima quæque, à creatis etiam Patribus, filiorum, non vitæ solum perditæ recuperanda, mortis imminenti vitandæ, sed & leuoris valde momenti commodis lucrandis impenduntur, & quicquid in rebus pretiosioribus valoris intrinseci est dum illi commodis inferiuntur, æquatur & exceditur: idque non adeo contra rationem naturalem, ut non sit penè à natura ipsa Patribus insitum inuenies, quod Paterno affectu sensu, irrationale prorsus esset: ut difficultatis ratio probat: quæ de solis obiectis secundum se spectatis conuincit.

8. Solutionem hanc continet emphatica illa ratio Pauli, quam, & Patres mystici, & Anagogici; Ecclesiæque ab ipso didicerunt: ceterisque elegantius ita Saluamus sub inferius explicuit: *quantum ad rationem humanam pertinet iniustam rem quilibet faceret si pro pessimis feris filium occidisset, utique hoc magis inestimabilis pietas, & mirabilis magis virtus est quod ita intelligi ab homine magnitudo iustitiæ suæ non potest: ut quantum ad imbecillitatem humanam pertinet, penè iniustitia spectem magnitudinis iustitiæ habere videtur: quibus verbis, & aliud altissima Theologiæ motuum affectus, plusquam Paterni erga nos diuini, tamen secundarium adiunxit: quo, & iustitiæ diuinæ magnitudo ab impote penè Dei erga nos misericordiam, & charitatis affectu, hoc facto vis est superari, Deulque ad iniustitiam defecere:*

etenim naturalis Dei filius (etsi communicatione ac non naturæ Paternæ identitate) quæ homo etiam, siue secundum humanitatem Christus Dominus erat: nos autem ferui per peccatum, non Dei solum, etsi pessimi & nequam, sed vilissimorum etiam dominorum, Diaboli nimirum, & peccati: atqui ius naturale ad maiorem Paternum affectum, habet filius etiam per communicationem, quam feruus, nequam & vilissimus: ergo quin huius iuri derogetur, nequit Paterno adhuc affectu, ex parte Dei amari magis homo, quam humanitas Christi: neque huius vita in hominis salutem impendi, & hanc instantiam Pauli solutione præoccupauimus: siquidem charitas ex parte sui, & Paternus vehemens affectus erga lapsum iam hominem, atque pessimum feruum, tunc conceptus fuit, cum nondum naturalis per communicationem persona, & naturæ diuinæ humanitati Christi aderat, quæque ius illud ad maiorem Dei affectum Paternum haberet: siquidem ex Paterno illo affectu in nequam feruum decretum, & extensum absolute primum fuit: contra ius autem possibile solum nulla alicui fieri iniuria poterit; alioqui mihi Reges, & Imperatores iniuriam in regnorum omnium mundi retentione faciunt: melius enim ius meum ad ea omnia possibile absolute est: etsi de facto sit nullum. Saluamus aliam attigit solutionem ex secundario siue Incarnationis nempe satisfaciendi diuinæ iustitiæ, non solum vindictiue, quoad penæ inflictionem, quam absque dolore, & pene inuito Deo, ut supra ostendimus, præconcepta in omnes homines charitas insigere non sinat; sed quoad Dei infensionem, seu offensam, quæ inflicta etiam penis non aboleretur: cui nisi filij meritis, & satisfactione non fieret satis: quare ea iniustitiæ species, quæ in traditione filij pro feruis summa iustitiæ diuinæ magnitudo est, cui nisi Dei hominis operibus meritis, & satisfactoriis ad plenum pro culpæ penæ, & offensa aliter satisfieri non poterat: atque ut nihil de iure (ut sic loquar, quia de iustitiâ stricta Dei sermo ex instituto habendus controuersia fuit) suo non solum æquum Deus pro toto, sed superabundantem filij pro seruo satisfactionem præ suæ iustitiæ magnitudine attribuit.

9. Dico tertio amore pure affectivo, siue puræ affectionis, plus Deus quemvis hominem, quam Christum, quæ hominem adamauit. Ratio ex dictis hactenus adiuncta nostra doctrina controuersia 1. de Incarnatione d. de fine Incarnationis quæst. ult. de adæquato illius intrinsece fine, est perspicua: siquidem ita Deum propter omnium hominum salutem Incarnationem verbi, & passionem Christi decreuisse, ut ob cuiusque hominis salutem ea Deus decreuerit tanquam finem adæquatum intrinsecum; non autem adæquatum extrinsecum: nam singulorum reliquorum salus finis etiam intrinsece adæquatus fuit: quia pro omnibus, & singulis decreta Incarnatio in solidum, & Christi passio fuit: id videtur mihi Paulus docuisse. Neque enim fat illi fuit dicere ad Roman. 8. *Proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*: id enim de adæquato fine intrinseco ex omnium coniunctim salute conflato verum haberet: sed ad Galat. 2. addit, *qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*, ut ita pro omnium salute Incarnatum, mortuumque Christum ostenderet, ut pro ipso in solidum Paulo, & singulo quoque homine, incarnaretur, pateretur, & opprimeretur: tantumque beneficium, omnibus licet commune, magnitudine misericordie, & charitatis suæ cuique ex nobis totum fecit singulare. O non beneficium solum, sed prodigum sui præ mei amore, cui plus adhuc amoris, quam doni, etsi tanti, debeo, cum hoc quantum quantum est nimis tuæ charitati erga me debeam! O me non stupidum, & irrationalem, sed, & effrontem peccatorem, qui à Deo beneficium ac mei amantem Dominum, non solum non amo, sed sperno: tantamque eius largitatem iniuriis, amore odio rependo.

10. Reliquorum Beatorum in Deum amorem, sanctitatemque, & gloriam conferre (siue Angeli illi siue homines sint) ac subinde diuini amoris erga vnum præ alio excessum metri Theologiæ rigidioris quam Oratoris artis discurrerentis negotium non est: quare id examinare Dominis ac Patribus Concionatoribus relinquimus.

linquo, monens tamen, ne oratio hyperbolicis sententiis, diffusibusque, & scripturæ, & bonæ Theologiæ repugnantibus excedat: ut excedere frequenter videmus, ipique suo malo experiuntur excessisse. Pro excellentia quatuor solum sanctorum, quidam aliis præcedat: cum aliquo in Evangelio fundamento dubium esse possit: nempe Apostolis Petro, & Ioanne Evangelista, Ioanne Baptista, & Iosepho ob textus & munera ipsorum inibi expressa: & de duobus primis disputat eruditione solita, solidisque quantum res patitur, fundamentis, & stat tandem pro Ioanne Ruiz noster ex Hieron. 1. cont. Iovinian. med. quia ob virginitatis prærogativam, maiorem quam ceteri Christi dilectionem fuerit confectus, cuius sententia annuit Ecclesia in officio Ioannis dicens. Inter ceteros magis dilectus, iterum privilegio amoris præcipui ceteris altius, &c. Rursus, specialis prærogativa castitatis ampliori dilectione fecerat dignum. Cui sententiæ, & rationi Hieronymi proposita quæstione tractatu ultimo in Ioan. Augustinus post initium sub tractatus finem confertit: sententiam vero ipsam solidiori adhuc ratione probaverat ex illis Ioannis 1.1. Discipulus ille quem diligebat Iesus, sic scribens. Voicunque se commemorat longius, ut nomine suo tacito ipso posset intelligi, hoc addit: quod eum diligebat Iesus: quasi solum diligeret: ut hoc signo discernetur à ceteris, quos vixque omnes diligebat: quid ergo, nisi amplius se dilectum, cum hoc diceret, volebat intelligi: quod, absit, ut mendaciter diceret: cum autem dilectio Dei amoris redamantis debeat respondere: Petrusque amplius quam ceteri Apostoli Christum Dominum dilexisse ex scriptura videatur constare quæstio redditur Theologica difficillima: ut Augustinus ipse vult, med. his facit: Meliorem, qui plus diligit Christum, feliciter vero qui plus diligitur à Christo facile responderem, si iustitiam liberatoris nostri minus eum diligenti, quo plus diligitur, & cum plus à quo minus diligitur quæ admodum defenderem, præviderem: Ego vero in re ardua pro maiore Dei erga Petrum dilectione sto: quia æstimo à Petro Dominum plus amatum, ita Alex. 1. p. q. 2. m. 4. Gabriel in 3. d. 32. quæstione unica, Sanctus Thomas lect. circa medium in caput Ioann. 31. Nazianz. orat. 9. ad Iulianum post medium. Petrum Discipulorum omnium Christo charissimum, dicens: ex tribuitur ex æquatione probans. Cyrill. Alexand. 12. in Ioann. capite 64. maiorem Petri, quam ceterorum in Dominum charitatem facit: supponuntque, ut indubitatum Chrysost. homil. vlt. in Ioann. & alij Patres & Interpretes frequenter ad Textum Ioann. 21. subiciendum; in quibus Maldonatus noster, cuius, vel sola, me autoritas frangeret: cum autem consequens maior erga eum, à quo plus amatur, Dei amor sit, ut Augustinus aiebat: Petrum plus Ioanne à Deo dilectum consequens erit: quod autem Petrus plus Ioanne Deum amaverit efficaciter suadet ex Trina illa Christi interrogatione ad Petrum, eiusque responso, occasione, siue, & circumstantiis, quibus habitum colloquium illud fuit Ioan. 21. circumstantia Petrum solum, ubi primum Christum esse qui è littore eos alloquebatur novit se in mare coniecisse, ut citius, etsi periculosius, quam ceteri navigio, & laboriosius, laboris, præ charitatis fervore, & periculi immemor (ut Patres expendunt) ad dilectissimum Magistrum perveniret: suis commendandi tunc (sine aliorum Discipulorum liore, qui ferventiorum, ardentiorumque seipsum in Christi amore præfente eius fervore recognoscebant) totum suum gregem, constituentem illum sui mox discessum Vicarium, caputque Ecclesiæ visibile fide vtiq; qua semper Petrus præcellit, atque tanti muneris pollicitationem à Domino obrinuit, dum eius divinitatem primus professus est verbis illis. Tu es Christus Filius Dei vivi. Matth. 16. Domini responso: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & charitate in Deum pascenda, & gubernanda Ecclesiæ dote præcipua: idcirco ter Dominus de charitate Petrum interrogat: ut trina amoris sui ferventissimi, tunc facto ipso ceteris noto, confessione, & Domini approbatione, ex trina quondam Magistri eiusdem præterita negatione omnia de opposito apud ceteros ea in electione posthabendos suspicionem purgaret.

11. Colloquium autem à numero 11. fuit: Simon Ioan. sive Ioannis diligis me plus his: quibus de maiore quam ceterorum erga Deum amore rogatus illico respondet etiam Domine id plane fasces, subdens tamen: Tu scis Domine: quibus, etsi modestam edoctus ex trina negatione contra præsumptuosam sui amoris, Dei scientiæ, & vaticinio iactantiam adferam, proficitur, ut Patres plerique obleruant; non id solum agit, sed confessionis suæ testem advocat Dominum: ut doctè Maldonatus obleruat. Neque incassum testem Dominum à Petro pro maiore suo amore vocatum rectè probat: cum enim de ampliore amore, ut vtes ei committeret, à Domino rogaretur, atque eius maiortatis testis Dominus ab ipso vocaretur, ac statim oves ipsi commiserit pascendas, illis verbis: Pascite oves meas, facto ipso vocalis denunciationis officii, & commendationis gregis eo vique suspensæ, confessionis ampliori amoris sui Petro testatur. At inquit Ruiz charitatis excessum, dum charitas sufficiens, immo non vulgaris (quæ Apostolorum nemini poterat negari) adit, non esse præcipuum Principis, & Gubernationis dorem: quæ sane non semper sanctior, & charitatis ferventioris viro donari debet, nec donatur, atque præcedit fortitudinis, cautionis, & providentiæ excellentia consistit. Ceterum solutio hæc ferè omnes Patres habet admissos: qui idcirco amoris præcipui tam exactam discussionem huic designationi præmissam adiunt, ut cum Ecclesiastici Principis dorem præcipuum esse innoverent: id quod, & verbis, quibus Petro gregem commisit Dominus Petrum tunc admonuit: agnoscere scilicet nomine fideles omnes eosdem, quos ovium nomine potius modum, Petro tunc commendans: & maiorem, ceteriorumque suum erga illos amorem significans, ac Petro in eorum gubernatione agnoscere, quam ovium applicatione proponens: quemadmodum (Maldonatus inquit) si Pater moriens, & liberos suos amico commendans, diceret: commendo tibi infantulos: vehementius, maioremque affectu commendaret, quam si diceret: commendo tibi filios meos: immo Augustinus tract. 12. in Ioan. quæstio nomine etiam ovium amoris præcipuo Petri quædam præcipua fideles commendatos non solum docet etiam illis, sit amoris officium pascere Dominum gregem: sed infra ita ex textu hoc rationem reddit: Nam quid est aliud si diligis me: pascere oves meas: quam si dicatur: si me diligis non te pascere cogit, sed oves meas: sicut meos pascere non sicut tuas: gloriam meam in qua quare, non tuam: dominum meum, non tuum: larem meum, non tuum: ne sis in eorum societate, qui perirent ad tempora periculosa, seipsum amant, & cetera, quæ huic malorum mixto connectuntur: quibus malis maior amoris Dei excessu magis occurritur, quo magis peccata nostra concupiscentia eradicator, & sane quo ardentior Dei charitas hæc sit, & de pascendis, & custodiendis eius ovibus providentia, & ad arcendos lupos maior procul dubio erit fortitudo. Respondet secundo Ruiz, comparationem, & prælationem illam amoris Petri non respectu omnium Discipulorum, sed eorum tantum, qui ibi aderant fuisse. Nonne verò in his aderat, & Ioannes de comparatione solum cum hoc est disputatio. Tertio denique solidius respondet: pro tunc solum ex hoc loco Petrum plus Ioanne, & diligenter, & dilectum à Deo cuinque; non autem absolute: siquidem postea Ioannes triginta duobus annis Petro superavit, quibus à charitatis, & meritum, & gratiæ amplioris, cum ex opere operato, tum ex opere operantis augmento non orbabatur, sed enixe insistebat: maxime ex communis filiali, etiam Petro superstitie, cum Diapara Christi obitantis commendatione, & amicissima substitutione eius in tantæ matris filium. Horum autem meritorum, per tot amplius annos, Ioannis multitudine, & valore etiam, crescit immensum ex gratiæ Ioannis in eius intentione maiore, eius quidem augmento condignum meritum crescere, ut certum supponit: verum solutio non præstat; nihilque tot discatibus contra nostram sententiam finem affert.

12. Ut à clarioribus ordiar: cum colloquium, quo Petri amor Ioannis amoris prælati admittitur post Christi resurrectionem fuit: Ioannis vero in Maria Filium facta ante Christi obitum fuisset: iam, & amor

ille specialis Domini in Ioannem, ex quo substitutus in Mariæ Filium est ad supplantationem prælationis illius venit; nec tunc quidem est illa magis Ioannem Petro iam amarissime & amarissime Magistri negationem hunc à Domino amatum euincitur; sed enim magis valde in Ioannem propinquum amor; ac de eius fidelitate fiducia, vt Matris solitudini in illo de filiabus officiis prouideret: cum Petrum, non iam Iudæorum timor, sed amica vercedia se motum haberet. Et tandem illud de meritorum, quæ gratia in dies in Ioanne maiore valde cresceret improbatum supponit, & nunquam nobis probandum, sed falsum nobis semper. Nempe è maiore operantis gratia habituali operis meritum crescere: quod adeo commune Receptoribus esse reor, quia profunditatem fundamenti pro opposita sua sententia adstruenda à nostro Vaf. quæ iacti non penetrantur: vt ostendimus controuersia de Incarnatione, & iterum controuersia de merito, quoad opus Ioann. numerum longiori adeo tempore maiore: ad quorum excellentiam ex conuicta, & imitatione virginis promouetur quamdiu Petrus vixit (nempe multis post virginis obitum, & Ioannis cum Deipara conuictum armis) Ioannis membra numero, aut excellentia Petri meritis præferri, absque fundamento censuo: etenim Petrus Paternitati Christi & dignitati capitis totius Ecclesiæ Christo successit: sicut Ioannes substitutus est filiationi: nec æquum capitis vnquam dignitatem, & operandi perfectionem alteri membro vltimæ, nec Parentis spiritualis a Deo publicè instituti atque in id destinati spirituali Filium illum quippe in cæterorum membrorum, & filiorum exemplar posuit Deus: quem hi satis habent, si imitentur, nec virtutibus æquent: ac poinde ad illi præ membris, & Filiis de copia & excellentia auxiliorum Deus de lege ordinaria prouidit, vt eius virtutes, vt exemplaria, & Prototypi transumptis reliquorum virtutibus præcellant. Hinc bona Theologia Sanctos Religiosos Patriarchæ suo virtutibus, & sanctitate, quantumvis illi sanctitate vitæ, etiam diuturnioris sint, æquare non audeo: quare neque Sanctissimo nostro Patriarchæ Ignatio, prodigum illud Sanctitatis Franciscum Xauierum, nec Thomam Dominicum: cogita ergo Ioannem, etiam in Filium Mariæ substitutum Petri capitis, & Patris membra, & spiritalem Filium, & tua omnia argumenta euascent: cogita amoris illius erga Dominum in Petro constantiam, & ardorem perpetuo in profusis lacrymis, anxiamque fletum ad mortem vsque ob Domini negationem solutum: videbisque quantum ex lapsu spiritualis eius cursus profecerit, ac de peruerso, (vt in simili Tertullianus aiebat) penitentia artificiosè sapientiam amoris eius flammis auxiliatam facit.

1. Demum, vt tua tibi solutione satisfaciā, vel tuo te argumento conuincam ea loca quibus pro maiore Domini erga Ioannem dilectione ex Euangelio certum, pro tunc solum, non autem absolute euincunt: cum fuerit, & maioris amoris Petri examen, & ob illam in Ecclesiæ visibile caput, & Patrem à Domino prælatum ex Euangelio ipso posterior; sed ne pro tunc conuincere iudico: semper enim video Petri amorem in Dominum feruentiorem viuidioremque eius faciem, ac ducem fidem suæ in cæna: cum discipulo, & amore Domini tantum armatus, de reliquo incertis in armatorum hostium turmas solus inuehitur, percutitur, furit, vix Domini iussu quiescens: suæ, cum relictos occuparet, dilectus, diligensque (vt vulgo putatur) discipulus nudus profugit ab eis: fuga certe, quam amore diligenter, & quamvis iam comprehenso Domino cum cæteris Petrus aufugerit: fugit tamen potius: nec ita de imminenti comprehenso Domino malis insolentibus, & incutius, vt, etsi à longe Dominum illico non sequeretur, vt anxius de eius salute, Ioannem comitante, videret finem: qua in re maiori se, quam Ioannes periculo exposuit. Hic enim notus Pontifex, cuiusque familiaris erat, eorumque familiaritate secutus, Petrus eis consuetudine ignotus, atque (vt euen-

tus probauit) discipulatu Christi notior, quare & periculosis eius in domum Principis Sacerdotum ingressus, cum eius famuli studiosioris, paulo antea plurimis ex eadem familia adstantibus conferuis, auriculam gladio in Domini defensionem absceidisset: quare maiorem dilectionem Domini erga Ioannem, quoad signa exteriora solum fuisse bene respondit Alexander, & inde solum dignosci dilecti à Domino nomine à reliquis Discipulis, & à nobis potuit: quibus amoris Dei intrinseca magnitudo, & erat tunc, & nunc est viatoribus cunctis ignota. Cum autem signa, & demonstrationes illæ amoris à minori quem Deus habet erga Ioannem, possent reuera proficisci, eis Deus non Ioannem magis diligere, (quod si magis eum non diligeret mendacii speciem haberet,) sed diligere solum demonstrabant: idque solum de se vbis testatur, & pie iactat: quia de dilectione aliorum (quæ, etsi maior esset, iustis de causis dissimulari, quoad extrinsecas demonstrationes diutius potuit, dissimulataque à Domino fuit, vt sæpe Patribus respectu filiorum contingit) non item tunc consistit: quibus tunc, nec adeo tenera officia, nec familiaris aderat consuetudo, de his in speciali Apostoli circa maiorem erga alterutrum appretiationis amorem agere Theologo licuit: quia ex literali ac rigido reuelatorum in scriptura quæstionis decisis pendet: quod si Deus affectuuo amore magis vnum, quam alium dilectione, & occasione etiam equali, amare absque iustitiæ late iactura ex parte sui possit, (quod ob nobis ignotos, Deo autem soli fors notos, fines rationesque improbare non ausim) cum eius voluntas, & libertas nullo creato obiecto ad amoris saltem intensum complacentia magnitudinem reuincatur: etsi, quia fines rationesque illæ soli Deo notæ sint, districte inde de amoris Dei magnitudine, neque præsumere liceat, vt aiebat Augustinus, facilius quæstio componeretur. Certe virginis titulus à Hieronymo, & per illum beatitudinis, ubi nuptiæ non erunt, representatio in Ioanne ab Augustino allegata mouere nec ipsos nec Theologum Scholasticum possunt: de maiore Dei erga Beatum Iosephum, Ioachimum & Annam, quam erga sanctos reliquos amore, atque illis inter se se comparatis cuiusque munus attendendum in primis est, probabilibus, prudentiisque definiatur.

DISPUTATIO V.

De nolitionibus, seu affectibus fugæ voluntatis diuinæ.

HACTENVS prosequuntur voluntatis diuinæ affectus examinamus, iam fugæ affectus voluntatis eiusdem sunt examinandi, an quippe illi conueniant? sunt autem fugæ affectus, odium, quod in personam propriæ & strictè dictum est, atque amoris amicitia contrariatur, quamquam, & à malo quouis obiecto auersio odium latè dictum, & abominationis dicatur: tamen abominationis vox sæpe auersionem vehementem ab obiecto denotare consuevit. Deinde mali nondum præsentis fuga specialiter dicta, & timor, quæ desiderio boni nondum habiti contrariatur: de præfenti tristitia, seu dolor, qui gaudio ex aduerso opponitur, ac demum ira,

QVÆSTIO I.

An Deus odium proprium abominationis erga peccatum habeat?

Proponit questio contra Aureolum plures liberos
erga creatura affectus proprietate sermonis Deo
conuenire, neque è liberorum prædicato esse à Deo
proprietate sermonis ablegandos, & metaphoricè so-
lum admittendos: vt ille aiebat locis citatis disput. 3.
pro constitutione actuum liberorum Dei ab ipso ad-
iuncta per extrinsecos effectus: solumque disputa-
tur an ex speciali alia ratione in odio abominatio-
nis repecta Deo erga peccata repugnet, sicuti & de
aliis specialibus fugæ enumeratis affectibus deinceps
disputabitur.

CERTAMEN I.

*Odium abominationis erga peccatum
proprietate sermonis conuenit
Deo.*

1. Prima sententia Deo erga peccatum odium pro-
prium abominationis negat: quia voluntas diui-
na ad complacentiam, & amorem obiectorum determi-
nata est, ac proinde omnis ab obiecto quouis fuga re-
pugnat: ita ille in 1. d. 40. art. 1. propos. & 2. d. 41. art. 3.
propos. 4. d. 46. q. 1. art. 2. propos. 2. cui sententia, & ra-
tioni consensit Henricus in summ. art. 46. q. 3. verum ra-
tio est prorsus inepta: siquidem ex eo, quod Deus ad
amorem vtique ex fua infinita bonitate determinatus sit
inferitur potius ad mali displicentiam, auersionem, &
odium, vt potè bonitati contrarium, determinatum esse
deberet: inde odium proprium peccati necessarium Deo
esse, ac non liberum communiter à Theologis inferitur,
imò verò, vel bonitas infinita Dei determinat Deum ad
alia, non ita bona obiecta quæcunque illa sint, aman-
da, vel secus: si postremum horum consequentia dam-
natur: si primum inferitur amoris sui necessarii toto (vt
sic loquar) eodemque impetu æque in omnia ferri: qua-
re non solum æque omnia vehementer amare (vnde
non solum non amare liberè propriè loquendo hi facile
admittunt) verum nec liberè creata efficere, quod meri-
to, vt potè rationi naturali, & sacris dogmatibus aduer-
sum iidem renuunt. Secundo inferitur Deum necessario
amare peccatum contra fidem: si enim ex amore infinitæ
sue bonitatis ad hoc etiam amandum determinatus
non manet: ergo neque ad propriæ abominationis
odium erga ipsum negationem: patet: quia eiusmodi
negatio, nec amoris Dei erga peccatum, quod non esse
in Deo, imò nec possibilem admittis: nec amoris Dei erga
peccatum contradicens formaliter, & proximè aut re-
motè, & virtualiter apponit. Addit Aureolus odium, &
fugam à malo iniquitatem Deo indignam asserre:
quod non probat, falsumque ex dicendis constabit. Ej-
dem sententiæ Durandus in 4. d. 17. q. 7. num. 10. vt vide-
tur multis, & expressè etiam Sanct. Thom. 1. contra
gentes c. 96. maxime à med. Dei in peccatum non pro-
priè, sed similitudinè: odium admittens: vbi Ferrara
& Capreol. in 1. d. 45. art. 1. conclus. 8. & Author opus-
culi de prædestinatione falso Sanct. Thom. adscripti ca-
pit. 7. sub init. Nazarius prima parte, quæst. 20. arti-
culo 1. à columna 2. Horum rationibus certamine 2.
occurritur.

2. Dicendum est: Deus proprium odium abominatio-

nis erga peccatum habet: ita expressè S. Thom. 1. p. 2. q. 9.
art. 2. ad 4. affectus alios iræ, timoris ob speciales im-
perfectiones cuiusque simpliciter Deo negans: odium
verò simpliciter erga peccatum admittens q. 23. art. 3.
ad 1. & 1. d. 19. art. 5. consonat q. 28. de veritate anima
corp. sub fin. & 3. cont. gent. cap. 17. rat. 2. Richardus 2.
d. 32. art. 1. q. 1. ad 1. Argentina q. vnart. 4. ante med. ma-
lina 1. part. q. 20. art. 1. fine. Valquez d. 84. cap. 3. Suarez 1.
de attributis cap. 7. n. 5. Arrubal cit. q. 20. num. 6. Huet
tract. 2. d. 20. cap. 4. sub init. Ruiz de volunt. 5. d. 1. c. 1.
n. 16. Ariaga d. 25. sect. 4. Ioann. Prepos. q. 19. art. 5. effi-
etiam Magistri sentent. in 3. d. 32. cap. ult. & reliquorum
Theologorum, atque æstimo omnium Patrum, afferen-
tium simpliciter Deum, & peccatum & peccatores, saltem
qua tales, simpliciter, & absolute odisse. Probat ex scrip-
tura Psal. 44. *Odisti iniquitatem. Plalms. Iniquitatem odio
habui. Prouerb. 6. sex sunt, quæ odit Dominus & spiritum
detestatur anima eius. Sap. 13. quoniam odibilia tibi opera fa-
ciebant: & 14. similiter odio est Deo impietas & impietas eius.*
Iudith. 5. *Deus illorum odio iniquitatem.* Ecclesi. 15. *Non
dixeris per Deum abesse: quia enim odit ne feceritis: post
versum vnum. Omne excruciatum erroris odit Dominus.*
Isa. 1. *Solemnitates vestras odit anima mea.* cap. 66.
Ego Dominus odio habens rapinam in holocaustis. Hieron.
44. *Nolite facere verbum abominationis huius (scilicet)
quam odit. Prouerb. 8. Arrogantiam, & superbiam pro-
os bilingue detestatur. cap. 15. Abominatio est Dominus inani-
pij. Zachariæ 8. Omnia hæc sunt, quæ odi, dicit Dominus.*
Matth. iuxta versionem 70. apud Hieronymum. ad eum lo-
cum: *Omnia quæ odorem faciebatis, & 1. Paralipom. 2.
displacuit autem Deo quod iniustus erat. Ecclesi. 9. Dis-
plicet autem Deo infidelis, & iniusta promissio. Consta-
to omni loca plura, quibus Deus abominari, & odisse
peccatores, ac male, seu prae operantes testatur, ne
inutiliter repetantur: siquidem rigidos Theologorum
sensus q. 2. examinandus est: quare, & illo sym-
bolico ac Patrum & Interpretum ad ea loca recitatio pro-
stat. Ex his vero locis datis, aliisque, vel similibus,
vel æquivalentibus, præ eorum multitudine omitti, si
arguo: frequens totiesque repetita scripturæ locatio
proprietate sermonis intelligenda necessaria est: vbi nec
scripturæ testimoniis clarius aduersis, ratione Theolo-
gica inrefragabili, & certe non repugnat: ex regula
veritissimi Ticonij Augustino, ac reliquis Patribus &
Theologis probata: atqui odium Dei erga peccata in-
quenter, totiesque, ac semper, & vbique sermo in-
iunctus à scriptura asseritur: ergo proprietate sermonis odium
Dei erga peccata ab ipsa asseri intelligendum est: ge-
nerale hoc principium, imò & discursum, ex eo ad
præsentem materiam deductum, confirmat ad verba Za-
char. 8. Hieronym. sic factus, in præceptis, quæ ad eum
pertinent, & sunt perspicua, non debemus quæri allego-
riam: ne iuxta comitum nodum quæramus in scriptis. Hæ-
tere omnia, & alia Patrum tam præsentem, quam sequen-
te quæstione recitanda non solum de formalis sed & de ma-
teriali peccati expressa esse constat.*

3. Confirmatur ex conformibus semper huic locutio-
ni scripturæ Patrum locutionibus, ac definitionibus
Conciliorum, quæ nulloquam, nisi propriis locutionibus
ac verbis, sermonis, ac significant proprietate eorum
edue possunt: ne tota definitionum autoritas conu-
si voces earum à proprietate sermonis ad metaphoriam
& figuratas locutiones distrahere liceat. Concilium
Arausicum, à Leone Magno approbatum sic definit:
*suam voluntatem homines faciunt, non Dei. quando
faciunt quod Deo displicet: nempe peccatum. seu peccati
actionem; quam sententiam ex pluribus Patribus re-
citatimus controu. 3. de decreto concurrendi ad materiam
liberis creatis d. 2. de decreto concurrendi ad materiam
peccati q. 2. quare vnum tantum, vel alterum ex Pat-
ribus producam. Clem. Alexand. 1. Pedag. cap. 8. post mo-
dum, qui bonus est, quatenus bonus est, sequatur autem
eum, qui bonus est, quatenus bonus est, aut: qui
vult. August. in Psalms. 50. ad id. Arguam te, ait: qui
parte tibi displicet malum, quod commisisti. Deo con-
gruit. Hoc enim tibi displicet, quod & illi, spiritus ius-
tæ. Hoc enim longe à medio, & quid odit in Esau, nisi
Sextum longe à medio, & quid odit in Esau, nisi
ginale peccatum? & 1. ad Simplician. q. 2. post med. &
quid odit in homine, nisi peccatum? tract. 1. 10. in Iohann.
verè. finem post multa alia. Merito quippe odit, & quare
arguit*

à vñula sua aris alienum, improbat vñtum. Similiter loquitur ferm. 30. de vers. Domini, & sepe alias recitandus quæst. 1. Chrysost. tom. 3. ferm. 8. de Resurrect. vers. illa. illud illa. 1. Neomenias vestras. & sabbata vestra odi-
 anima mea: sic pendit: & qua tandem re placere Deo poterunt, cum ipsi diuini cultus latriæ displiceant: qua ergo his propitiandis reatus spes est, quibus propitiatio ipsa veritur in peccatum? Bernard. ferm. 3. in Pentecost. sub med. Spiritus iste odit sordes, nec habitare poterit in corpore subdito peccatis: cui enim proprium est peccata repellere ipsi & proprium est peccata odire. Hac ab authoritatibus nunc sufficiant præter data. controu. 7. d. 2. & recitanda postmodum quæst. 1. Ex quibus satis clare deducitur propriè odio peccatum esse Deo, & actionem prauam, qua materialis peccati essetque ab homine procedit: cum id scriptura, Concilia, Patres adeo constanter, & frequenter afferant: nec ratio aliqua Theologica oppositum, vel leuiter, suadeat, vt eas locutiones ad improprios, metaphoricos, & figuratos sensus distrahamus: vt ex oppositum solutione constabit certam. 1. immò recitatis testimoniis rationes proprietatis odij Dei in actiones nostras prauas & peccata continetur, vt statim à ratione agendo clarebit.

4. Ergo à ratione probatur primo: quia quoties nominum à creatis ad Deum translatorum proprium aliquod significatum speciale est, quod imperfectionem nullam de se suoque formali conceptu dicat, est in creatis, quibus significantis primo imposita sunt, aliquid imperfectionis continent propriam esse in Deo acceptiorem secundum illud proprium significatum ab imperfectionibus illud in creatis comitantibus ad purum erectum perspicuum & statum in Theologia est (alioquin nihil de Deo propriè sed translative solum diceretur cum omnes voces nostræ creatis obiectis qua, ab imperfectionibus identicè etiam comitantibus suppurata non sunt significantis inuenta primum & imposita fuerint) Atque in voce odij propriè accepta est aliquod proprium significatum speciale, quod de se, ac formalitate sua nullam dicat imperfectionem ex his, quæ odio creato adinque sunt: ergo propriè, ac non translative, & figurate solum, odium dicitur de Deo: minor probatur: quia, est in odio creato, quedam sit commotio animi & inquietudo (quæ imperfectio quidem est Deo indigna) ita eo significata, aut illam odij significatum proprium, & purum, non claudit (vt argumento secundo supponebat fallor Aureolus) nempe displicentia de malo quæ omni affectui fuga generalis est: atque in peccatoribus, & in damatis etiam, dum peccatum causant, & conferunt, quæ quidem honesta, & bona de se est: item talis displicentia, qua, seu vi cuius, quis, nec gaudere villo pacto possit ex eo, quod sit, neque, vt sit velle, ac rursus ex parte sua, siue, quoad odio habentem attinet, efficitur velle vt sit, seu velle, vt non sit quod odit: hoc autem nullum dicit imperfectionem vt patet: atque in Deo subinde inueniri potest, de facto quæ in Deo inueniatur erga peccata: ergo significatum proprium ab omni imperfectione excoctum vocis odij conuenit Deo: quare, & vox ipsa odij erga peccata propriè dicitur de Deo. Minor hæc proxima, quoad proximam sui partem, de se se constare diximus: quare, quoad secundum solum, quod scilicet id totum, quod speciale vocis odij significatum proprium esse dixi, Deo propriè conueniat de facto, probandum erit: eius vero partis probationes primam etiam eiusdem minoris partem, immò, & in maiori posuimus, satisque, est obiter probauimus, de superfluo etiam confirmabunt.

5. Prima eius partis probatio, & alterius, ac maioris etiam confirmatio data est: verbis recitatis ex Clement. Alex. etenim amor boni in eo, qui bonus est, maxime per essentiam suam, odium mali, quoad significationem latet, & connaturaliter proinde, quoad exercitium, consequitur: atque Deus bonus essentia sua est: ergo in eo amor boni, etiam extrinseci, & odium mali necessario, quoad speciem, quoad exercitium vero, connaturalissime, quare, & de facto adiunt: simillima huic est probatio secunda contenta illis August. verbis datis ex tract. 1. 10. in laudem ex eo, quod Deus est essentia sua prima regula honestarum actionum: ergo sicut Artifex bonus quivis naturalissime, quod à regula suæ artis deficit vult non esse

Corrupt. ph. de Ortgâ de Deo vno, Tomus II.

& factum improbatum vt & Deus. Tertia probatio: quia quilibet alicui serio, & quatenus ex ipso est, alicui vult bona, ex eo præconcepto affectu vult, vt illi mala & nocua non adint, ac de ipsi malis aduenientibus displicentiam seriam, seu odium verum, & proprium erga illa habet: atque Deus creaturæ rationali serio & efficaciter ex parte sua vult bona omnia honesta, & summam felicitatem: ergo ex ea voluntate præconcepta vult serio, vt ei non accident nocua, & inhonesta, summam eius felicitatem auerterentia, & impediencia: & replicetque serio vbi accidunt quod est ea propriè odisse: atque eiusmodi sunt peccata: ergo propriè odit peccata. Minor discursus huius sæpe à nobis monstrata est controu. 7. d. 3. & contr. hac 4. d. 4. consulto omisi probationem aliam huius discursus ex amore quo, & se, suam bonitatem, & perfectiones amat quarum destructiuum de se esse peccatum à nonnullis contemplatiuis, immò & Scholasticis, dicitur: quod rigore vocis dictum fallum prorsus est: neque eo rigido sensu à Doctore Catholico recipi: seu intelligi potest: sed solum per deficientiam à diuina bonitate, cuiusque regula, & voluntate, non autem, vt quid eis vilatenus nocuum, nedum destructiuum aduerfari: quare eo solum sensu à nobis ex Patribus proxime dato prob. 1. & 1. discursus hic ex amore Dei erga seipsum vim potest habere. Huc spectat definitio odij. Thom. 1. 2. q. 29. art. 1. corp. fin. & in 2. d. 5. q. 1. art. 3. ad 1. ex qua 1. 2. q. 16. art. 7. ad 7. & q. 34. art. 3. ad 1. & q. 2. de verit. art. 9. corp. concludit: omne impediens à beatitudine esse odio habendum, quia nocuum: ergo, & peccatum, circa quod odium ex citata definitione veritas. Ac tandem in odium peccati propriè posse in Deo esse connaturalissime admittatur reatus culpa diuersus à reatu peccati, à tota Theologia admissus in peccato aboletur. Quarta probatio: quia ex Aristotele 1. Rhetor. cap. 4. fine. odisse est velle, vt non sint ea qua odimus. Atque Deus siue sua vel altera ex rationibus, siue ex omnibus rationibus proxime datis vult non esse peccata ad Rom. 6. vt destruat corpus peccati, ad Hebr. 9. ad destructionem peccati: & peccatores, quia tales, Plal. 103. deleui peccatores à terra, & iniqui inani non sunt: ergo propriè odit peccatum Deus: continet discursum testimonium ex Bernardo recitatum num 3.

CERTAMEN II.

De libertate vel necessitate odij Dei erga peccata, & obiectorum solutiones.

1. De necessitate, aut libertate odij Dei erga peccata exactè disputatum à Doctoribus non inuenio: solum video, tanquam exploratum quid, & rei natura notissimum Dei in peccata odium prorsus necessario concipi à Deo supponi: ita vt eius naturæ, bonitatis, & perfectioni illud omittente repugnet: id quod & Clem. Alex. testimonium recitatum cert. 1. n. 3. videtur innuere, & ratione illa de contrarietate peccati cum Deo, cuiusque bonitate, & perfectionibus eorum omnium de se destructiua putatur conuinci: verum, vt cert. 1. n. 4. insinuauimus hæc ratio sensu vocum proprio, & significatu indigna Scholastico Doctore est, vt iam ostendi, vt autem omnimodam necessitatem odij peccati in Deo concludat eo rigido sensu, & significatu vocum sumi debet. Nisi enim peccatum bonitatis diuinæ, ceterarumque perfectionum, ac subinde Dei destructiuum nocuum ei propriè sit: vnde illi, secundum se suaque intrinseca sumpta, odium peccati necessario, atque à sua voluntate prorsus inenitabiliter succrescat quod rigido vocum sensu ex ratio Doctore Scholastico indigna sit, de se patet: Nam propriè & vere destructiuum alterius ipsive nocuum solum esse potest ad alterum destructionis, & nocuenti capax: atque vtriusque incapax Deus est: ergo nequit illius esse destructiuum eive nocuum vere, & propriè peccatum. Dicitur vulgo esse quatenus ex se est, peccatum verè destructiuum Dei quia in id de se tendit, si Deus destructionis, & nocuenti esset capax: ergo de se solum est destructiuum & nocuum

nocium Dei sub hypothesi impossibili & quid curā Deo erit, qui repugnantia destructionis, & nocuenti sibi intrinseca, & notissima à Deo in tuto à maligna inclinatione illa nativa peccati nostri necessario studio, & odio caueat ne peccatum sit, vel ut positum destruat: certe, quod ad sua commoda, vel incommoda attinet potius inanes & ridiculos illos nativos conatus videre deberet, quam odisse: multoque magis, quam nos ex accidentali praeuentione in tuto, ab hoste ferocissimo & truculento positiones, eius ferociam ridemus, & minas truces. Ad hanc naturalis potentia ad impossibile, adhuc conditiōnata ex parte obiecti, non vera, & propria sed chimærica est: solumque esse, ut summum potest intentionalis conatus voluntatis in impossibile ut tale cognitum, sub hypothesi quod esset possibile, non autem conatus seu inclinatio, & impetus physicus: neque in Dei Omnipotentia, est, ut eius a possibilitate creaturarum independentiam, & inconnexione explicemus, simili conditione impossibili, quoad nos, explicemus: sed instabis ex illo Pauli ad peccatores: *Rursus crucifigentes in vobismetipsis filium Dei*: sed deo rogo an secundum Deitatem? negabis Catholicè: solum ergo est per communicationem idiomaticam ob unitatem virtutisque naturæ in persona Filij Dei, mysterio Incarnationis, & ministerio vniuersi hypostatice petactam.

2. Dico primo Deus libertate exercitij, & contradictionis, secundum se, & necessaria sibi sumptus, libere odit peccatum. Hoc autem ut probabile docet atque ab obiectionibus vindicat ut minimum, noster Ioannes Prapositionis. 1. p. q. 19. art. 3. d. 3. num. 3. collor. 2. ino, & aliquid amplius, siquidem Deum cum omnibus, quæ de facto habet præter odium ipsum, & de cuius libertate disputatur, supponit, & tamen cum libere odisse peccatum, ita ut eius potuerit odium omittit, defendit: imò nec Beatos ad odium peccati in exercitio, & visione adhuc beata necessitati respondet, cum inde ad necessitatem odij similis, quoad exercitium in Deo arguitur: Porro totum Doctores huius argumentum & eius fundamentum fuit debilitas, qua communiter repugnantia potentia in Deo, ut ab odio actuali peccati abstat ostenditur: ex eo nimirum, quod peccatum sit Dei & perfectionem eius destructionis cuius fundamentum debilitatem proxime ostendimus; sed quamvis id ad conclusionem defendendam factis sit, uti, & reliquis in questionibus de potentia absoluta affirmatiuas: siquidem repugnantia ostensio, & probatio negantibus aliquid fieri posse absolute incumbit, quorum repugnantis adductis complanatis nihil contra affirmantes efficitur: tamen, cum plures aliæ repugnantia nobis ignota esse possint, absoluta possibilitas ex adductarum complanatione non satis fundatur quovisque positum medio probetur: solumque asseri cordatè in questionibus de potentia absoluta potest repugnantiam non apparere, cum adductæ omnes deprehendantur inanes: idcirco potentiam diuinæ voluntatis, ut ab odio peccati pro libito abstat non solum argumenti oppositi reiectione, sed positivè ratione à priori sic proba: Implet voluntatem diuinam infinitam summamque, quoad affectus suos liberam, summamque, ut sic loquar sui potentiam ab obiecto, aut motiuo essentia sua non infinito & diuino determinari ad exercitium affectus: atqui peccatum essentia sua infinitum obiectum diuinum & motiuum non est: ergo implicat voluntatem diuinam determinari à peccato ad affectum odij circa illud.

3. Maior est Theologicum principium necessarium ad demonstrandam libertatem diuinæ voluntatis in affectibus prosequutiuis bonorum creatorum: in quorum libero amore præoccupata est eualio de specificatione, seu obiecto primario, seu motiuo omnis affectus diuini, quod non nisi infinita Dei bonitas est: siquidem eo non obstante affectus prosequutiuis erga non ita infinita bona creata libere quoad exercitium à Deo habentur: in illo autem essentia sua infinitum, & diuinum præoccupata etiam est eualio alia ex infinitate essentia sua, & simpliciter quam aliqui in malitia, seu offensa mortalis admittunt: quia infinitatis essentia sua, & simpliciter conceptum non intellexere: contra quos alibi, nunc autem addito illo, & diuino vocum clusiones interclusi, ne hic eiusmodi doctrinam de malitia mortalis infinitate simpliciter, & essentia sua tom. 1. de Deo vno quæ idem

ac diuina infinitas est, (ut sepius controu. 1. 1. & 3. ostendi) intempte confutarem. Secundo probatur: quia si ea necessitate quoad exercitium ferretur Deus in odium peccati, tota efficacia, vehementique necessario peccatum odio, sui impos, haberet: cum eo autem permissum peccati (quam malo nostro experimur sapientem) locus non esset: siquidem vehementissimum mali contrarium odium determinat illud habentem, ut viis omnibus fieri possibilibus mali eius aduentum, & existentiam auerteret: uti experimentis quotidianis didicimus: Hinc etiam impugnari ea ratio quam didicimus n. 2. de determinatione Dei, quoad exercitium ad odium peccati ex sui amore, ut potè sui destructiuum, validius adhuc, impugnat, ut de se claret.

4. Dico secundo: Deus secundum sua necessaria præcise sumptus necessitatus quoad specificationem est ad odium peccati: in hac conclusione omnes Theologi conueniunt, debentque, qui successerint reliqui, conuenire: est siquidem eadem, atque hæc Deus nequit amare peccatum, quæ est apud scripturam Concilia Patres & Theologos constans: cui enim aliter ex duobus contrariis affectibus erga obiectum aliquid est impossibile est liber prorsus, in alterius vel alterutius exercitio de efficientia sit, determinatus quoad speciem ad alterum affectum est. Est enim determinatio, ut si circa illud versari affectu aliquo velit, huius speciei non autem speciei contrarie affectu versari necesse debet: ergo posita absoluta impossibilitate versandi circa obiectum aliquid amore est determinatio, & necessitas versandi circa illud affectu odij, si circa illud versari velit: atqui Deo; secundum necessitatem sua præcise sumpto, adest absoluta impossibilitas amoris peccati: ergo necessitas, quoad speciem ad odium peccati: subsumptum antecedens præter præfatum omnigenæ autoritatis fundamentum probatur ex ratione 1. & 2. a nobis datis certam. n. 5. atque testimoniis Clementis Alexand. & Augustini ibi contentis. Tercio: quia nulla, nedum diuina, voluntas secundum se sumptis in malum, ut malum ferri affectu amoris potest: Dixi *secundum se sumptis*: quia affectu odij inimicitie erga personam aliam libere supposito, & præconcepto malum eius ipsi velle, quia malum ipsi est non solum possibile iudicio, sed quotidie euenit. Hoc autem conclusioni nostre non aduersatur, quæ de Deo cum necessitate solum considerato liberis affectibus cunctis nunc procedit. An vero id etiam in Deum cadere possit q. 1. videbimus.

5. Dico tertio: Deo conaturalius est peccati odium aliquod; imò, & necessarium moraliter quoad exercitium, si cum præhabitis de facto libere ab ipso affectibus consideretur: nempe Paterno ex parte sui affectus, quæ vult seruo nec solum fieri, sed beneficii voluntate, quæ nobis à scriptura & Patribus innotuit, omnes homines saluos fieri, dixi *odium alienum* non adeo adhuc ex parte sua vehemens summe, & efficax, quantum ab eius voluntate concipi posset, ne ut dixi n. 3. sine via permissio peccati omnino præcludatur. Hoc probatur ratio Theologica tria pro conclusionem de facto certam. 1. n. 4. ostenditque infra pro conclusionem de facto certam, & auxiliorum super prouidentia sufficientium de facto (quod ipsum de Angelis omnibus in via fuit) ex Paterno eiusmodi affectu: quæ autem de omnibus, & pro omnibus conatur affectu aliquo prouidentia prouenit, non solum conaturaliter, sed ex morali quadam necessitate prouenit: super & scripture loca, quæ vniuersum & indefinitum Deum peccata, & scelera, seu viam omnem iniquam, & iniquitatem odisse testantur: id enim ex aliqua saltem moralitate, & determinatione in Deo fore significat: contra tres huius certaminis conclusiones nihil momentaneum, vero similitudinis alicuius obici posse video: præter fundamentum antiquiorum contra conclusionem primam à nobis non solum solum, sed confutatum, & diffictum numero primo, & 3. siue: quare ad ea, quæ contra conclusionem de facto certaminis primi obiciuntur venio.

6. obiciuntur primo plures Patres, referendi quædam, qui id *Esau autem odio habuit*, & similia metaphorice dicta interpretantur: sed loquuntur plane de odio inimicitie erga personas: de quo hic non agitur: obiciunt Thomiste pro aduersa citati rationem S. Thom.

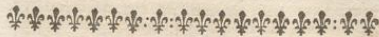
1. contra gent. cap. 9. 6. odium, & amor propriè solum est de substantiis; atque peccatum subsistens non est: ergo nec in illud odium propriè Dei est: sed certè loquitur de odio inimicitie, & amore amicitie, qui solum erga substantias, seu personas est: alioqui neque accidentia physica, nec moralia bona, ut virtutes, Deus amaret, quæ exploratores substantias non sunt: quare, vel voce subsistentes posita à S. Thom. possent hi Thomistæ eius mentem, & rationis vim assequi. Secundo obijciunt ex eodem S. Thom. q. 12. de malo art. 4. corp. & 2. 2. q. 1. § 8. art. 4. corpore probante odium, quia vult malum proximi, seu personæ alterius, ut malum ipsius est, malus peccatum esse, quam iram, quæ malum alterius, non qua illi malum, sed qua bonum seu iusta vindicta est intendit: quo pacto solum vult Deus malum pœnæ peccatori, cum cum dicitur odio habere: ac proinde odium proprium non exercet: & hæc etiam ratio solum de odio inimicitie erga personam scilicet potest probare non convenire propriè Deo, non autem de odio peccati, ut de se patet: vult absque vilo fundamento pro negante odium peccati propriè Deo convenire S. Thom. refertur, nec sine inconstantiæ nota: cum illud toties Deo convenire docetur: frustra igitur Nazari. 1. part. quæst. 2. art. 1. col. 3. & 4. Ferrara 1. contr. gent. ex his rationibus, tanquam S. Thom. sentent. negativam defendunt: contententes curæ e. eo, quod sit in Deo affectus omnis erga & se, & nos, amor, peccatum propriè non edisse cum inde potius illud odium conuincatur quia nociva ei quem amat, quæ nobis peccata sunt, debet odio habere.

7. Denique apparentius posset opponi odij & vniuersum omni affectus fugæ diuinæ voluntatis nullum specificatum esse posse: siquidem malum seu peccatum diuinum quid, aut Deus non est, sed quid creatum, & ab homine ipse loquendo factum ac prorsus extra Deum: ergo nullus affectus diuini potest esse specificatum: Consequenter probatur ex dictis de specificatio adæquate scientiæ & volitionis diuinæ, quod totum Deo intrinsecum & identitatum esse debere docuimus: ac Deus ab extrinseco, & creato aliquo quoad intrinsecum pendet: sed nec vult Deo intrinsecum potest esse odij aut fugæ specificatum: quicquid enim in Deo est lumen, atque infinitè bonum, & amabile & prosequibile à voluntate diuinæ est: ergo solum amorem, & profectionem voluntatis diuinæ potest specificare: non autem fugam & auersionem: sicut communis est profectionem boni esse naturæ suæ fugam, & auersionem mali: quare, si Deus omnis boni omni amorem suum specificat, bonitateque sua intentionaliter obiectiue mouet, omni fugam & auersionem mali adæquate etiam specificat, & mouet. Cæterum amor boni formaliter odium mali non est: sed solum virtualiter: quatenus amantem boni actiue seu physice, ut in creatis, siue solum intentionaliter ut in Deo ad oppositum mali fugam, & auersionem affectiuam determinat: quæ fugæ huius, & auersionis affectiue, quæ diuersus in creatis ob amorem boni physice affectus, imò & physice affectus est, in Deo autem intentionaliter solum, diuersus affectus, & effectus, ut sæpe supra explicauimus, oportet specificatum, & motuum formale proximum assignare: quod inassignabile argumentum oppositum monstrare contendit.

8. Et quidem, si antiquorum verbis, & doctrinæ de moralis, & specificatiuis affectuum diuinæ voluntatis stemus difficile nos ab hoc argumento expedimus, quia Deo intrinsecum prorsus, & adæquate identitatum affectum, ab extrinseco peccato motiue pendere, & specificari contra diuinæ scilicet ob extrinseco omni independentiæ prærogatiuam Deo propriam) admittamus. Cæterum, si præcipue eorum menti, potius quam verbis intendamus, atque motui ac specificatiui obiecti rationem (quam non satis illi dispexerunt) in obiectis diuinorum affectuum didicimus, prælatæ oppositionis difficultas tota euanesceat: illi siquidem rationem specificandi à ratione mouendi ad affectum indiuisum atque inseparabilem iudicantes, bonis etiam creatis rationem mouendi Deum ad amorem negarunt, ne illis rationem illum specificandi, ac diuini alicuius subinde à creatis obiectis dependentiam, vtopiè ab specificatiuis concederent: quare & eis obiectis rationem suam respectu

Christoph. de Ortega, de Deo Pno. Tomus II.

amoris Dei sibi ipsis, ac doctrinis suis, singulis quoque obiectis aduersantes, ut d. 3. vidimus: cum autem nos ibi rationem specificandi à ratione mouendi in obiectis, respectu cuiusvis diuini affectus, separabilem inuicem à ratione specificandi dilucide ostenderit, facile nos ab hoc argumento & instantia data expedimus. Mutua enim hac diuisione admittit totius affectus diuini specificatiuum diuinæ bonitas est: quia, ut ad creatam extenditur obiecta ob earum bonitatem, sit obiectum motuum, sed solum, quatenus diuinus amor ad Deum ipsum fertur: è contra verò creatam bona motuum obiectum bonitate sua amoris erga ipsa diuini sunt: quin illum specificent, ab ipsisque is amor in sui totius existentia pendeat: quod ipsum in odio peccati, ab amore oppositi boni intentionaliter diuersi, contingit: qui totus specificatiuum adæquatum sui in Deo habet, quia obiectum motuum formale proximum sui habeat in Deo, quod tamen habet in peccato extrinseco, eiusque malitia, quin ab eis specificetur in suiue existentia pendeat: etsi actiue intentionaliter bonitatis amore diuino, cui physice identitatur, proueniat.

QVÆSTIO II.

An odium inimicitie erga mortaliter peccatores propriè in Deo admittendum?

Restringit quæstionis titulus odium inimicitie propriè Dei ad iam peccatores atque absolute existentem in peccato: de eis quippe possibilibus, vel solum possibiliter peccatoribus quæstio esse non potest cum ex generali nostro principio quod possibile qua possibile fuit pro eo statu præcisè non possit diuinum amorem terminare quod ipsum de odio argumenta ibi data suadent: tum etiam: quia odium Dei in peccatorem præcipua pœna peccatoris est & reliquarum origo & quam proinde absolute nondum absolute merenti infligere esset iniustum, Deoque subinde repugnans.

CERTAMEN I.

Doctorem sententiæ contrariæ referunt nostræque prima assertio.

1. Viz noster d. 54. de voluntate sectione 3. num. 6. peccatores absolute tales pro clariore suæ in hac quæstione sententiæ probatione in tres classes, non immerito, diuisit: primam ex peccatoribus viatoribus prædestinatis, secundam ex viatoribus etiam peccatoribus, præcitis & reprobis: tertiam ex peccatoribus iam absolute post decessum in mortale in æternum damnatis composuit: satis autem fuerit eos in duas classes damnatorum pro eo æternæ damnationis statu, & viatorum pro statu adhuc viæ, siue reprobi, siue prædestinati sint diuidere: siquidem pro viatoribus cunctis rationes vniuersim inimicitie odij proprii Dei obiectum non esse probant (peculiari nostra pro prædestinatis numero 5. adhibenda excepta) si quid probent: etsi ex in prædestinatis clarius cluceant, non tamen ita, ut, si de viatoribus reprobis non probent, probare speciatim de prædestinatis peccatoribus possint: quare hæc solum diuisione peccatorum in classes duas de præsentis quægenus

2. Pater Vasquez 1. part. d. 84. cap. 3. n. 13. cum quo Arrubal ad quæst. 20. numero 6. Herize d. 20. cap. 4. §. 1. docent Deum vniuersim peccatores omnes, pro illius

T 2 status

status tempore, odium proprium habere: fundamentum ab autoritate frequens, & vniuersalis scripturae phrasim est, quia peccatores Deum odisse eiusque inimici abfoluuntur dicuntur: ex ore infantium, &c. Propter inimicos tuos: ut destruas inimicum. Psalm. 20. inueniat manus tua omnes inimicos tuos: dextera tua inueniat omnes, qui te oderunt. Psalm. 36. Inimici Domini mori, &c. Psalm. 67. Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum, &c. Iacob. 14. qui voluerit amicum esse saeculi huius, inimicus Dei constituitur. Ad Hebr. 10. Donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius, & sexcenta alia; cum autem inimicitia propria mutuum odium, sicut amorem mutuum amicitia propria includat, nequit proprie inimicus peccator dici, ut ex frequenti hac locutione scripturae dici conuenit, quin in Deo odium inimicitiae proprium erga peccatorem respondeat. A ratione: quia odium inimicitiae proprium ex specie sua esse velle alicui malum ex displicentia personae, seu quatenus malum eius est, ut ex S. Thom. questione 12. de malo, & 2. 2. quæst. 178. referebamus quæst. 1. certam. 1. num. 6. & approbat Caietanus 1. 2. q. 1. 9. art. 1. & Ferrara ac Nazario eo num. 6. memorati: atqui Deus vult peccatori ex eius displicentia, & quia malum penale ipsius est, mortem, & alia plura incommoda, & nocua: ergo cum proprie odit odio inimicitiae.

3. Secunda sententia vniuersim proprium inimicitiae odium erga peccatores siue in statu viæ, siue in statu damnationis aeternae, denegat Deo S. Thom. citatus, quæst. 1. certam. 1. num. 1. cum Capreolo, Ferrara, Nazario ibidem citatis, ipse enim de odio inimicitiae erga personam peccatoris loquitur, ut certam. 1. num. 6. ostendimus, non autem de odio abominationis erga peccatum, ut perperam citati Dominici eius sententiam & mentem extendunt: confisit S. Thom. in præsentem conclusionem Soares 3. de attributis cap. 5. fine & cap. 7. num. 5. Ruiz citata sectione à num. 4. cæteris eruditius, & subtilius: & ex scriptura pro ea conclusionis generalitate nihil afferri posse videtur: ex Patribus vero id ad Rom. 9. Etsi autem odium habui interpretantibus afferri plures possent, qui per metaphoram dictum volunt: id tamen conclusionem ea generalitate non probat, sed primam à nobis subiiciendam, eiusque testimonio confirmandam. Recitatur Ambros. lib. de Noë & Arca cap. 4. ubi Deus naturæ non innotuit nisi ira aut odio aut passione vlla, sed extremis verbis mentem aperuit: passio enim, & rationem excedit, nec, nisi animi commotione & perturbatione est, quæ in Deum non cadunt: quare neque odium vllum, quod passio sit. Secundo: si ita non censueret, sed odium omne etiam abique passionis defectibus à Deo Ambrosius reieceret conclusionem communem de odio proprio peccati impugnet: eadem de causa præstat nihil illud Damascen. 1. de fide cap. 14. sine dicentis odium aduersus malignitatem, & inimicitiam, metaphorice etiam solum, de Deo dici, quod directe illam conclusionem communem impugnat, ni de odio ut passionum imperfectioni (ut in nostro euenit) coniuncto intelligatur, ut patet; nam de malitia & peccato verba expressa sunt: quæ à ratione vniuersim asseruntur cert. 12. diluamus.

4. Dicendum primò cum Doctoribus secunda sententia: Deum neminem peccatorem viatorem proprie odit: probatur, & autoritatibus, & rationibus quibus d. 3. & 4. probauimus Deum omnium hominum, etiam reproborum, salutem, & ex eorum complacentia, & amore seruo ex parte sua, & quatenus per ipsum est efficaciter velle, de eorumque malis culpa & c. dolore, hisque vitandis, & aeternæ salutis consequendæ cunctis de mediis & remediis (etiam magnifico incarnationis, passionis, mortisque suæ, cum adhuc impij essimus) prouidisse: vnde amore amicitiae plus peccatorem penitentem innocente iusto dilectum à Deo concludimus: eis ergo locis fundamenta omnia nostra huc aduocanda, conclusionem cum hanc vrgentius adhuc probant: quibus addendum illud Augustini tractatu 8. in epist. Ioan. longè à medio. Deus amat peccatores. Ait enim: non est opus valentibus medicis, sed male habentibus. Numquid ad hoc amant peccatores, ut peccatores remanerent? illud etiam eiusdem in Psalm. 130. ad id: desinant peccatores à terra, & ini-

qui, ita ut non sint: nempe, ut non sint iniqui: & illud hoc Psalmi: impleus est gaudium, & reuocatur irasum primum Psalmi: Benedic anima mea Dominum: quia licet benedictio, & amor peccatoribus viatoribus est quod odium sonabat, & maledictio: ut cum etiam verum commentans Prosper ait: iracundia, & odium videtur vox ista, sed est præcipua charitatis. Hoc enim ait, quod, & supra, ut auferatur Spiritus superbiorum, & deficient, & mittatur in illos Spiritus Dei: ut fiat nova creatura, deficiente malitia, non perente substantia. Ad quem etiam verum & simul id Hæc. 6. Comburentur iniqui, & peccatores simul, &c. sic Hieronym. 1. contra Pelag. Non intelligi comminationem Dei interdum suare elementiam; non enim dicit eos aeternis ignibus comburos, sed à terra desicere, & iniquos esse cessare: Confirmatque immediatè ex illo ad Hebr. 12. quem enim diligit Dominus corripit, &c. Aliud est cedere Magistri, & Parentis affectu: aliud contra aduersarius crucis animo desuare.

5. Et quanquam eo animo se Deus, & affectu erga peccatores omnes, etiam præcitos gerat, dum eos aeternis temporalibus, verberat affligitque, vt vel si respiciamus id in peccatoribus prædestinatis, & clarius apparet, respicientia ac penitentia saltem finalis, æternæ salutis eorum effectus, probat in quibus Dei odium proprium exclusum, atque eius erga ipsos amicitia ante probatur specialiter ratione digna Augustino in Psalm. 130. ver. 1. qua nos suadet, ne inimicos aduersarios nos in hac vita exercentes oderimus his verbis: mandata tua sunt, ut exerceant nos, non eos oderimus: quia tu es qui malus es, & quis eorum, & vtrum in finem persequatur, ignoramus, & plerumque, cum tibi videtur odisse inimicum, fratrem odisti, & nescis: etenim iam qui tandem fors æternum amicus futurus est: ob odium eius in se temporale, quodque vitæ breuitatem vitæ huius temporis, & mala officia non transierit, odisse ab omnibus est: ut eos, quos tales esse posse scimus, ac non tales factos nescimus, non debeamus odisse: quia Deus scit peccatores omnes prædestinatos esse eius inimici in se breui temporis viæ duratione finis æternitate tamen non successura intimos sibi amicos: & ergo nec debent amicitiam propriam in eos concipere; nisi neque affectum amicitiae erga illos deposcere valde, & bonitatem, prædictam & magnanimitatem suam conuincit. Confirmatur: quia nemo prudens, magnanimus, & benignus aduersus eos, quos breui odium iramque concipere statimque ad amicitiam affectum, præsertim constanter reditos non odit, irascitur, odiumque concipit, nec pro tunc adhuc amicitiae affectum exiit, ne dum cogitur deponere, id quod forte voluit recitari Ambrosius num. 3. illis. Deus naturaliter non inuenit.

6. Rationi autem austeriorum pro prima sententia addita num. 2. non testimonia, & rationes solum pro vltima conclusione ex superioribus dispositionibus memorata num. 4. sed & recitata ibi testimonia Patrum proxima in terminis fere respondent: non ex Dei odio, & personæ displicentia, sed ex paterno affectu, & amore mala à Deo supplicia temporalia infingi. Ad argumentum ex repetitis scripturae phrasibus, quia peccatores omnes, etiam viatores, Dei inimici dicuntur. Dicitur non sum tui inimicum consummate ex parte vtriusque, Dei scilicet, & peccatoris, sed solum ex parte peccatoris, quatenus ex parte huius ad inimicitiam consummatam, quæ in mutuo duorum odio stat, appositum odium est: vnde plerique eorum locorum synonymè, & inimi & qui Deum aduersus peccatores dicuntur testimonio recitato ex Psalm. 20. & recitatis ex Psalm. 67. immediate sententia eadem synonymè repetitur: & fugiant, qui oderunt eum à facie eius, & pluries in scriptura peccatorum in Deum inimicitia per eorum in Deum odium explicatur. Ad hæc: cum Dei in peccatores viatores serius amor expressè à Deo asseritur ex eis locis hæc interpretatio erat admittenda: præsertim, cum propria etiam, & comuni eius vocis adnotatione inimicos dicamus, qui nos odio prosequuntur, eos non oderimus.

CERTAMEN II.

Odium proprium Deus in damnatos exercet.

1. Dicendum secundo cum Doctoribus primæ sententiæ adversus secundæ Assertores. Deum damnatos æternum ab instanti impendentis suæ mortis, ac per totam deinceps æternitatem proprio prosequi odio, id nos scriptura sæpe docet nominibus iræ, & furoris, quem in damnatos dicitur Deus exercere: quibus ij affectus propriorum sermonis Deo non tribuuntur, siquidem passionibus continent, quæ in Deum non cadunt, ut mox videbimus: quare odium solum purum propriumque in peccatores Deo eis locutionibus tribuitur, is enim affectus solus, qui imperfectionem non continet, eis vocibus potest significari: id ipsum significatur vocibus vindictæ, & ultionis, quas tandem de perpetuo inimicis suis damnatis æqua frequentia Deum sumpturum in scripturis dicitur: secundo probatur ex Augustino proxime citato, eiusque ratione. Postquam enim ostendit merito non esse odio habendum peccatorem viatorem, de cuius ad Deum, & fraternitatem nostram, æternamque amicitiam charitatis reditu spes esse potest, subdit immediate postremis recitatis verbis, *Diabolus, & Angeli eius in scripturis sanctis manifestati sunt nobis, quod ad ignem æternum sunt destinati, ipsorum tantum desperanda est correctio, contra quos habemus certam lucram*: quare eos: ripte, & Dei & nostri in odium Dei oblinatos perpetuo inimicos certo nobis notos, absque dissonantia vlla, & periculo Dei peccatores amicos, & filios, ac subinde etiam nostri æternos fratres, odendi, odium ex Dei amore, & charitate potest exerceri. Tertio ex testimoniis datis Prosperti, & Hieron. certam. 1. numer. 4. ubi ex eo præcisè eis locis Psalm. 103. & Psalm. 6. odium Dei proprium in peccatores viatores non contineri aiant: quia ex affectu salutis, & correctionis eorum paterno temporalia mala ipsis à Deo infliguntur: ad æternum damnatis æterna supplicia nulloquam ex Paterno Dei affectu mala tam poenitua quam priuatiua à Deo infliguntur: ergo non solum videtur infligi ex odio sed verè ac proprie ex odio infliguntur. Postrema præsertim illa Hieronymi repetenda ratio. *Aliud est cedere Magistro, & Parentis affectu; aliud contra adversarios crudeli animo deservire.*

2. Ratio Theologica: quia odium proprium est vel le alicui malum, quia ipsi malum est & condigna displicentia ipsius, si odium rationabile, nec peccatum sit; vel potius est efficax ipsius displicentia ob sufficientem, & condignam eius malignitatem, malitiamque, ex qua efficax displicentia ipsi mala, & nociva amantur, ut controversia de anima ostendi: atque Deus, & condignam de æternè damnatis displicentiam habet, atque ex ipsorum displicentia illa efficax mala æterna illis eliciter vult, & amat: ergo proprie odit damnatos. Minor, quoad condignam, displicentiam de damnatis in æternum peccatoribus, probatur ex dictis controuersis, de necessitate Incarnationis contra infinitatem malitiæ, seu offensæ mortalis, quam ex æternitate pænæ damnatorum iustissimè, non solum ex iustitia legali (ut doctores sapientes non pauci difficultate oppressi solummodo volunt admitti) sed ex iustitia, etiam naturali, inferri concedunt: etenim distinctissimè ibi dignitatem formalem à dignitate valorosa pænarum, & illam quidem stare solum diximus in infensione, seu offensione obiectiua malitiæ, & peccati, quæ, quamdiu in persona persecutoris, Deo insensum reddit peccatorem, dignumque odio Dei constituit natura sua; sublata vero malitiæ eius consuetudinem, & iustitiam peccatoris ius illud odij, & infensionis Dei mala ex eo affectu infligendi cessare: ac proinde, cum in damnatis non cesset, in æternum, ex co tunc naturali suo Deum illos æternè punire; & minus

valde, quam iure illo possit se merito valoroso malitiæ & infensionis mortalium (quod limitatum est, maiusque subinde, & minus pro magnitudine malitiæ mortalis minore, vel maiore, & quamdiu satisfactum reatu pænæ non est, vel satis: passione, vel merito peccatoris, vel supremi Iudicis Dei gratuita remissione, & condonatione pænæ in sanctis, & iustis, quoad id, cui satisfactum iam non est, nec remissum, persecutor) se se accommodans.

3. Ius autem hoc naturale Dei ad odium erga graves peccatores, & infligendi, quamdiu tales sunt, mala, quæ velut ob dignitatem formalem malitiæ, & infensionis obiectiue mortalis, in odio Dei, quod in mortali quouis ab omni Theologia admittitur (in damnatis præsertim, qui Deum, & oderunt & non esse ex parte sui efficaciter, tametsi irritò, & inaniter expresse volunt) negarique tuto nequit, fundatur; etenim, qui alterius se inimicum constituit, eo ipso damnis odio, & malis, quæ ipsi ille pro tunc alter inferre possit, ac velit, tam poenitua, quam priuatiua eo ipso se exponit dignisque formaliter redditur; tametsi ob commune bonum, & rationalis Reipublicæ statum, & conseruationem nemo ex nobis ius, vel odio habendi, vel, puniendi inimicum habeat: sed supremo eius Reipublicæ Domino, ac iudici solum, & priuatiue, ut aiat, ius illud patet, qui id cunctis idè intimauit *mibi vindictam, & ego retribuam*. Cum autem Deus, & supremus Dominus, & rerum omnium arbiter, & iudex sit; nec alium superiorem, ad quem pro odij nostri, & infensionis, seu offensionis obiectiue in ipsis satisfactione & vindicta obtinenda prouocet, & appeller; odio & supplicis peccatorum pro infensione, & odio in ipsum nostro vindictam de peccatoribus sibi inferens, quamdiu tales sunt, ius plenum, atque absolutum habet; nec vtrumque pro suo nutu contra peccatorem exercendo contrarius, sed potius ex iure suo se gerit, & quidem reatu culpæ, quod in læthali à creatura pænæ diuersus est. Deique iustam infensionem, seu odium, solummodo respicit, nequit non reus constitui formaliter, qui illud in se admittit, eoque peccator formaliter constituitur: etsi non ita ample, ut omnium malorum, tam poenitiorum quam negatiuorum, ad quæ se Dei potentia absolute extendit reus formaliter læthali constituitur, quæ infinita sunt, sed quorum peccator est capax: quæ sunt finita. Quando vero illud in peccatores viatores non exercet, imò vero amorem ut vidimus pietatis elementis, & indulgentissimæ bonitatis suæ est: ex hac ergo doctrina (ex qua citato loco Theologica plura scitu dignissima deducebamus) claret Deum de damnatis peccatoribus pro tota æternitate ob læthalia efficaciter displicere: quod mea sententia idem ipsum est, quod eos proprie odisse.

4. Sed demus odium non solum efficacem de ipsis displicentiam, verum & inde ortam infligendi ipsis mala, quatenus mala ipsi sunt, requiri: neque id Deo erga damnatos deficit: in quos miltros tot Dei voluntate depluunt, ac æternè depluent mala: etenim ex ea peccatorum displicentia iustissima possunt iustissime depluere; neque ad eorum correctionem, & salutem, post decretum, & sententiam latam damnationis irreuocabilem à Deo ipsis decernuntur, & infliguntur, possuntve infligi: nec vllum est vestigium aliud amoris erga ipsos, ex quo eis à Deo tot mala decernantur ac inferantur; ergo ex displicentia Diuina efficaci erga illos à Deo infliguntur; sed iniquum aduersarij ex amore iustitiæ vindictiue à Deo ea mala infligi, eisque puniri delicta: quod quidem, & in se, & ipsi damnatis, ut partes Reipublicæ rationalis sunt, bonum, nempe eo modo quo possunt, pænali illa solutione peccati ad iustitiam reduci: ac sibi apto, & debito loco in inferno collocari; etsi ex damnato, ut priuata persona est considerato mala sunt, & nocua, qua ratione, & ex odio, seu displicentia ipsorum ob læthale adhuc, nusquam à Deo infliguntur sed solum è publicæ vindictæ, & eorum, ut pars rationalis Reipublicæ sunt, conuenientiæ amore, ita meditatus videtur Anselmus subtiliter à nostro Ruiz obseruatus in elucidario vers. med. ubi rogans: *quomodo Deus dicitur malos odio habere?* Respondet: *enim di- ligat Deus quæ creauit, sed non cuncta in uno loco locauit.*

ge à medio
 Sed nec ego dubito punctionem iustam damna-
 torum in aeternum bonam, neque villatus in se ma-
 lam esse, atque ex iustitia vindictae suae; & boni pu-
 blicii amari à Deo volitam, & amatam: atque ex eo præ-
 esse odium Dei in eis damnatos non exerceri propriè:
 sed vterius contentio eadem mala, vi ipsi priuatiim
 sumpti, atque, vi personae particulares sunt ex eorum
 dissimilitia ob mortales, etiam perpetuam, maculam,
 perpetuam etiam à Deo iustissime inferri ob rationes, &
 fundamenta data: id autem quod subtilius ex Anselmo
 respondetur, solum occurrit alteri difficultati iam opo-
 nenda de amore vniuersali, quo Deus creata cuncta
 quae absolute sunt diligit: atque hunc creaturae volitione
 damnationis respectu damnatorum non deficere,
 etsi eos deteriore loco, quam Beatos quosque, tamen
 pro meritis, & dignitate reponat: id quod pictoris,
 & coloris exemplo demonstrat. At vero dilectionem
 Dei amicitiae, & charitatis propriam, odique proprii,
 & inimicitiae exclusiuam, & aduersam erga damnatos,
 nec admittit, nec admitti non solum à Theologo, sed
 nec à suo homine potest. Tum: quia generalis ille
 amor Dei rebus ut sint, omnibus amicitiae incapaci-
 bus communis cum capacibus amicitiae vna est: nemoque
 amicitiae propria affectum ex parte Dei erga perpetuum
 eius inimicos concessit, audebitque concedere: etiam ex
 eis, qui Dei odium erga ipsos negant. At dies pri-
 mum, ac praecipuum bonum cuiusque est suum esse:
 ergo, qui vult alius, & amore suo dat, & conseruat ip-
 sius esse, vi etiam Deus dat & conseruat damnato,
 vult ipsi praecipuum, imò summum ipsius bonum: ergo
 propriae amicitiae ex parte sua (si capax redemandi ille
 sit) ipsum amat: si creatura amore propriae est vellic alio-
 rum bonum. Respondetur, creaturae rationalis bonum pri-
 mum non esse eius esse, vi de Iuda prodire apud
 Matthaeum Dominus expressit illis verbis: *bonum erat
 ei, si naus non fuisset*: quo eius non esse melius ipsi
 fore, quam esse satis docuit: esse siquidem praecipuum,
 ac summum eius bonum summa, aeternaque beatus-
 sumum autem eius malum perpetua eius priuatio, ob
 quam, & ceteras aeternas aerumnas damnati non esse
 vehemenssimè, etsi incassum, desiderant: vident enim
 vi perpetuo pereant. Ad hac Dei charitas, & amicitia ex
 parte adhaec fuit ad supernaturale bonum terminatur,
 quod vel supplicet, vel disponit, aut intendit; esse autem
 ipsum creaturae rationalis mere naturale est, et si
 in eo ordine sit praecipuum: quare ad determinandam
 amorem amicitiae Dei proprium est prorsus in-
 eptum.

6. Dices per nos Dei odium in damnato nobis dignitatem formalem malitiae, & maculae, & infensiois obiectivae esse iustificans: ergo concipitur à Deo eiusmodi odium in damnato ex affectu iustitiae: ergo non ex displicentia de damnato, seu quia eius malum est, sed quia odium illud bonum, & honestum Deum est, atque ei sui, fuxque iustitiae amore: hic autem affectus, ut auctoris à damnis sit, non autem odium proprie erit; quod essentialiter est displicentia personae, non autem ex amore odii habentis concipi, atque in malum odio habenti eci debet ferri. Hoc argumentum male Vasquium nostrum vexat loco citato in confirmatione rationis, præcipue vti illud voluit præoccupare ac reliquos ipsi, & nobis in hac conclusione consentientes insolubiler vexabit; qui ad omnem actum virtutis propter ipsam honestatis virtutis illius requirunt: quibus ergo, vt plurimum assensior, non autem quoad amicitiae virtutem: quae omnium sententia ex complacentia personae ob eius bonitatem essentia sua esse debet; quin ex honestate, & convenientia morali nostra, & quia bonum nobis, &

ex complacentia tandem nostri, esse possit: quod ipsum in odio inimicitiae amoris amicitiae possit contrage-
re: quod sobrietati rationem mal inlra rationis dicta-
beat: rectum, ac iustum in obiecto odio habendo la-
beat: vti Deum habere in damnis vidimus) o-
lam laudem efficacem displicentiam de altero hostissi-
me habet: estis huius hostilitatis gratia odium in illum
non eliciat: imò vero, si odium proprium fit obis
hostetatem elici nequit: vti obiecto, & amoris
amicitiae propriae exemplum probat; sed adus ille obis
hostetatem, elicitus reflexus actus supra odium dictum
erit: alteriusque speciei ab illo: quare neganda est
consequencia prima ex doctrina hac, valde obvianda
ad distinctionem actuum supernaturalium vnde Theologi-
corum ab aliis supernaturalibus qui tales apparent de-
signandam. Inquires ergo ex displicentia, & odio in
damnatos poterit Deus eorum præcipuum malum, nempe
peccatum, eis velje. Negatur consequentia: quia,
etsi ipsi malum fit, essentia sua Deo etiam eumque
etiam in diuiniens elicit: quare ni essentiam eorum
amari a Deo non potest quod ipse peccet: quod est
impossibile. Accedit: quod si Deus amare illud facit
ea ratione posset, posset etiam ob illud in damna-
to sibi complacere: & contradicentia alia inde
placere Deo damnatus posset, vnde maxime, & mi-
ce displicet: aliaque rursus contradicentia facile in-
ferrentur.

*De Cateris fuga, & auersionis animi
affectibus.*

Reliquos auersionis affectus ab odio hactenus ex-
minato diuersos disputationis præfatione recen-
sumus, & explicuimus, etli summarie satis, idcirco nihil
de eis huius quæstionis præfatione.

*De Fuga speciali timore, dolore, seu
tristitia statuitur.*

1. **T**imorem proprie dictum Deo non consistit
concors Theologorum contra Iudaeos re-
spondens. **S** Thom. 1. cont. gent. cap. vii. sententia est. Ratio est
clara: quia ex Damasceno 2. de fide cap. 11. *Timor est*
imminutio, & *expectationis mali auctoris*, in ratione
imminutio, & expectationis mali inveniuntur aditum
& difficultas resistendi, & mali interiorum, vt bene
S Thom. 1. 2. question. 41. a. 2. & question. 42. a. 2.
& pater; quia nemo de his, que vitare fide potest, co-
met. Atqui Deo nulla est, esse potest resistendi causa
malo, illud vitare: ergo Deo proprius timor mali
omnino repugnat. Hinc **S** Thom. question. 42. art. 3.
ait nos de peccatis nostris timorem non posse habere:
quia nostro arbitrio in illi existentia lubidum est, ali-
quid resistenda, atque euitatio voluntati nostra ob ali-
qua vitiosae passionis vice extrinsece inducens velle-
menter inclinans ad peccatum ardua nobis ac velle
reddatur. Addo rationem secundam: quia in voce illi
expectati, seu expectationis, & imminutio mali im-
peditur, & mali futurii cognitio praua (cum mali im-
peditur praesente timor esse nequeat: eaque cognitio de eu-
tutione non certa, & infallibilis sententia, sed con-
iecturalis, mali enim alicui euenturi certa senten-
tia, nulum timidum reddit, fed animum in vi rei sen-
tentiae futuree ac capitalis inappellabilis sententia denun-
tiatione certo futurae ab ipsis cognita, & iudicata quousque
cucurrit

reuerentia experitur; atque coniecturalis, ac non profus certa, & euidens de omni euentu futuro scientia Deo repugnat: ergo & timor. Mitto scripturæ loca, quæ pro hac conclusione à nonnullis, etiam nostro eruditissimo Ruiz d. 54. sect. 4. num. 5. afferuntur, quia infima nec ad litteram illud solum doctæ ibi pro conclusione obseruauit, quam in scriptura timorem de Deo dictum; cum tamen affectus alij, qui Deo proprie non conueniunt, dolor, penitentia, tristitiaque, sed metaphoricè solum, dicuntur, quia aliquid eorum ad instar Deo proprium eis nominibus significatur: quo satis ostenditur euidens valde esse timorem (addiderim timoris, vmbra adhuc, qualem qualem) Deo repugnare.

2. De tristitia proprie tali, seu dolore, ac penitentia de malis absolutis in Deo non esse æque concordēs Theologi omnes contra memoratos Iudæos reiciendam à Deo censent. Primo quia summa beatitudinis diuinæ delectatio à Deo indefectibilis, inabdicabilis, atque in sequetabilis eiusmodi affectus pati nequit. Secundo, quia è sui amore de malis etiam culpe non potest Deus dolere, aut tristari: quia nullatenus ipsi mala & nociua sunt. Neque ex charitate hominum peccatorum quibus sunt mala & nociua probat Ruiz, quia culpa ipsa lætali, quam admittere, sunt inimici, de quorum proinde malo dolendum Deo non est. Cæterum nihilominus Deo chari, est ipsi non redamant, sed ipsum oderint, peccatores per te sunt: ex nostroque amore, non autem ex ipsorum in nos dilectione de chariorum malis dolemus, atque tristamur: Dei ergo de peccatis nostris dolor inde non repugnaret. Melius ea repugnancia probatur ab eodem ex definitione doloris, & tristitiæ apud Augustinum 14. de ciuit. cap. 15. long. à med. dicentem. *Autem dolor, quæ tristitia nuncupatur, diffinitio est ab eo, quæ nobis nolentibus accidit*: At Deus, est qui tenens ex parte sui est, efficaciter, & serio nolit esse peccata; tamen absolute, & quatenus ex parte creaturæ voluntatis est absolute efficaciter non vult peccata non esse, ne ledatur, vt diximus, illius libertas: imò voluntarie vult eorum permissionem, cum eueniunt: ac proinde, vt non sint peccata, ex parte hominum ad huc, & effectum carens, ac non efficax, è voluntaria, ac libera Dei electione est: quæ autem libere alicui, atque ex electione voluntas efficax, quantum ipsi potest, mali vitandi, non est de mali eius aduentu dolorem ingenerare, aut tristitiam apta non est: in eo enim, quod de efficacia voluntatis ad illud vitandum omittit, & permissiva voluntate mali illius, cum aduenit, tolerantie se sponte conformat: ea vero conformitate tolerantia adiutante, si quid quantumque malum sit notum ei, qui ita se conformauit, fuit, de eius aduentu dolor locum non habet: itaque illud nolentibus nobis intelligendum est, quantum possumus: aut nolit peccata, seu voluntas, vt peccatum non sit, Deo in quantum ipse potest, non adest; licet seria, & sufficienter actiua, & aliquomodo efficax sit, vt peccati malum homini non adueniat: ac proinde neque ex eius aduentu, & charitate erga homines tanto pressos malo tristari potest, nec dolere.

3. Vnde patet solutio ad dolorem penitentis de peccatis, cuius voluntas est absolute inefficax sit, de commisso peccato, vt nec fuerit, nec tunc sit, cum sunt, quod est impossibile; tamen eius inefficacia ex impossibilitate obiecti venit, non autem ex voluntate penitentis, qui ex parte sua, quantum potest, efficaciter vult illa non esse, nec fuisse, vt bene Ruiz à num. 12. conclusionem non Theologi omnes solum, sed & Patres nobis dederunt, sufficiat in re adeo certa Isidorus cap. 57. sentent. de summo bono initio sic fanis. *Nostro usu zelare Deum dicitur; vel dolere: horum enim motuum apud Deum perturbatio nulla est apud quem tranquillitas summa est, ex quo loco & dictis hæcenus claret scripturæ loca, quibus de Deo dolor, penitentia, tristitia dicitur, vt Genes. 6. Ezech. 20. Zach. 11. Isai. 10. ac pluries alibi, per metaphoram scripta fuisse: vt aliquid aliud affectus proprii Dei nobis per eiusmodi locutiones innosceret.*

4. De fuga specialiter dicta, atque desiderio contraria, quæ nihil aliud est, quam nolitio, vt sit malum, quod nondum est, neque imminet, sed tantum

cognoscitur possibile, seu volitio vt tale malum nobis non sit, concurs adeo non est Theologorum sententia conueniat Deo necne? Ruiz noster cum aliis (atque ex sententia vt putat S. Thomæ) hunc affectum Deo denegat, sicut supra desiderium Deo negauit: quia malum, quæ nunquam, vel pro aliquo tempore futura sunt, scientiam certam habet, inde pro illo eorum negationes præsentis Deus, & habet, & videt: quomodo ergo fuga hac speciali, vt non sint, pro ea duratione vult? solum ergo potest de absoluto, & præfenti eorum non esse, seu negatione gaudere Melius Vasquez r. p. d. 84. cap. 1. Suarez 3. de attribut. cap. 7. numero 66. Heuze d. 20. cap. 4. §. 8. *Et reliquit*, quos supra contra Ruiz pro desiderio proprio boni nondum haberi, citauimus, vti & argumentum reiecit: nunc affectui fugæ applicam: etenim ex scientia simplicis intelligentiæ, quæ abesse & adesse absolute obiecti præcendit, vult, vt sit bonum, & vult non esse malum: quod est malum fuga speciali propria prosequi, bonum vero proprio desiderio, & quidem per omnes decernere efficaciter potest Deus, vt sit, id quod possibile præfinit: & vt non sit malum pro statu possibilitatis ab ipso cognitum: assigna ergo mihi speciem propriam eorum decretorum. Neque enim gaudium est decretum illud efficax boni, cum tendat, vt sit, quod per illud erit; gaudium vero non est tendentia voluntatis ad rem, vt sit, sed ad rem, quæ esse supponitur, iamque ante illud præfens: & efficiat illi voluntati, vt malum non sit speciem propriam designa: quæ desiderium vt non sit non esse possit, ergo in ratione tua contra proprium desiderium, & fugam voluntatis diuinæ aperta equiuocatione laboras: dum signa posteriora, & obiecti, & scientiæ ad desiderium, & scientiam, quæ hoc regulandum est, siue efficax, siue inefficax desiderium, aut fuga sit, ad signum prius scientiæ, quo regulatur: & ad statum possibilitatis, quod solum ad scientiam eorum affectuum regulatum, & directricem supponitur, manifesta contradictione retrotrahis, & reuocas.

CERTAMEN II.

De ira Dei deciso.

1. Theologorum, Catholicorum super Dei ira, vel admittenda, vel releganda dissidia de nomine tantummodo esse queunt, idcirco neque in eam concedentes Deo, neque in negantes censura aliqua Theologica ferri merito potest, est affirmantes Philosophica reprehensione digni iure habeantur: quippe qui statim in Philosophia iureque proinde suo immobilem definitionem, & philosophicam dignitatem, & principium citra controuersiam omnem supponendum, quam disputandum, mouent quod tamen vitium video à plebique, quandoque non contemnendis, incurri velut se à difficultatibus contra communes opiniones facilius expediant, vel, vt nona quædam sua in scholas inducant: quod, si liceat breui, facileque quique, vel mediocri discursus totam posset impune philosophiam, & Theologiam susque deque mouere, inuicere & peruertere: videant ergo, qui arte huiusmodi Theologiam, aut Philosophiam à se motam gloriantur, quantum gloriantur? igitur Lactantius toto libro de ira Dei maxime à cap. 17. iræ propriæ affectum Deo concedit, sic iram definiens: *Dei motum animi ad coercenda peccata insurgentia*: cui consensisse videtur Alexand. p. 2. quæst. 156. m. 2. ante med. m. 4. sub finem, eam definitionem non memorans, sed nec communem supponens: quare illam Lactantij æstimo supposuisse, eidem conclusioni adhære ex instituto Soarius 3. de attribut. cap. 7. numer. 8. ac fusius opusculis disput. de iustitia Dei sect. 5. iram statuentis in affectu iusto vindictam de peccatis faciendi: quo pacto itam Dei videtur definisse S. Thom. 1. 2. quæst. 47. art. 1. ad 1. quæstion. 48. art. 6. & 7. cum tamen ibi, quid ira nomine in Deo significetur in scriptura solum doceat, non tamen illud propriæ iram esse. Ratio vnicuique

igitur definit contra prænarratores quosdam penam, tunc
à nobis irasci dicitur, quam iracundia affectionem ferre
nequit: consonat Epiphani. hæc. 138. post med. Hi-
lar. in Plalm. 2. ad id. Tunc loquitur ad eos in ira sua;
Hieron. ad id Plalm. 29. quoniam ira in indignatione eius:
& in illai. 65. ad id: isti sumus. Malach. 1. Esau autem
eduo habui. August. in Plalm. 105. ad id: iratus est su-
per Dominum: epistol. 157. ad Optat. vers. med. 13. de
Trinit. cap. 16. vers. fin. Iulior. 1. sentent. de summo
bono cap. 6. initio. Cyprian. epist. vers. fin. post lib. 5.
epistol. in lib. 1. penitent. metaph. de Deo iram dici ait:
sicuti & Damascen. 1. de fide cap. 14. sub fin. & frequen-
tissime Origen. homil. 2. in 2. Iudic. sub fin. & ad id Ro-
man. 1. reuelatur ira Dei & 4. contra celsum long. à
med. Anselm. in 1. ad Thellalon. & in cap. 2. post med.
denique frequenter scriptura locutioni Patrum omnium,
& interpretum concursus hæc interpretatio satisfacit. Ra-
tioni vero inde petitæ, atque pro similibus frequentie lo-
cutionum scripturæ proprietate nobis etiam visitata, &
efficaci, responderetur: in eis vocibus aliquid, quod pro-
prie Deo conveniat, nec aliis aprioribus nostris expri-
bi queat, significari: ad affectum vero penitentiæ, qui
solum in Deo est, ut hæc vidimus, voces habemus
proprias: quate proprietate sermonis aliarumque simul
Deo indignum aliquid significat, vñum & acceptio-
nem non licere. Secundo: neque vñam vocem proprie
ad Deum transferri vñquam, quæ essentiali conceptu
obiectum, & significato suo, sed solum comitante, in
creaturis perfectionem significat: ira vero, ut vi-
dimus essentiali conceptu suo passionem, & dolorem,
ut occasionale obiectum, seu motuum suppositum con-
significat: ut penitentia peccatum, & debitum re-
stitutionis.

DISPUTATIO VI.

De ordine decretorum seu affectuum
liberorum Dei.

IBERIS Dei affectibus, & vñuersim
adfortis, & speciatim recensitis, quem
nam interesse intentionalis puræ (quam
solum in diuinis affectibus admitti pos-
se diximus) prioritatis, aut postero-
ritatis seruare possint, ac seruent, exa-
minare proximum est: & primo ablo-
lue an intentionis, & executionis ordo inter liberas Dei
volitiones intercedat. Secundo inter volitiones liberas
efficaces, quæ solæ decreta diuina sermonis proprietate
nuncupantur, & respectu quorum effectum possit inten-
tionis & executionis ordo inter eiusmodi decreta admi-
ti: an etiam respectu creaturarum actionum liberarum?
quod ipsum est, ac querere de præfinitionis, seu inten-
tionis efficacis diuinæ de nostris liberis actionibus, siue
vñuersim effectibus earum interuentione obtinendis
possibilitate quæstio quidem inter scholæ Thomisticæ ac
nostræ Iesuiticæ Doctores celebris, & subtilis; quan-
tas, nisi, qui scientiæ nostræ mediæ naturam, & essen-
tiam intus penetrant, agitare tuto, & citra aber-
randi periculum minime poterunt, ut suo loco patebit.
Non agimus autem de prioritate volitionis necessariæ,
quæ se dilige prioritate specificatiui adæquati prius,
quam volitio eadem prorsus emittatur, & identicè in-
fectiui ad creaturam extendatur, ac se se explicet. De eius-
modi eni prioritate, quali, quali, nulla est, esse apud
Theologos quæstio potest.

Christoph. de Ortega de Deo Tno, Tom. II.

QVÆSTIO I.

Quisnam ordo diuinarum voluntatum
liberarum assignari possit, ac
debeat.

AC in re multum inter Theologos non sine con-
fusione, & æquiuocatione plerumque disputatur:
quare prius certa, quæ omnibus esse in hac quæstio-
ne debent & in quo dissidium esse apud doctos possit,
exacte explicandum, statuendumque est: ut, in quo
docti nostri Magistri reipia dissident, est aliud pro-
positionibus absolute sonent, deprehendantur, solidius-
que, ac tutius super eorum oppositione ferri iudicium
queat.

CERTAMEN I.

Quæ certa omnibus esse debent, &
difficultatis seu controuersie sco-
pus proponuntur.

1. **S**Tatuendum est primo ordine executionis solum
considerato decreta executiua de facto remotio-
rum mediorum à fine priora esse decretis executiuis pro-
ximiorum fini vera intentionali, quasi naturæ priori-
tate: atque in hoc nullam posse esse controuersiam: si-
quidem remotiorum mediorum, quæ de facto sunt, exis-
tentiæ præsupponi debet, ut in proximiora media influant,
exigantque Dei concursum ex parte sua executiui in
proximiora, & hæc in alia, & immediatum fini in fi-
nem ipsum: ac proinde eo ordine Dei decreta executiua
(sine quibus absolutam existentiam, & concursus diui-
ni exigentiam habere non possunt) debent aliis præce-
dere: ut eo scilicet executionis ordine decretum executi-
uum finis postremum sit. Dixi statuendum imprimis hoc
bona nostri Ruiz de Montoya pace, qui Recentiorum quo-
rundam doctrinæ à se vñuersim impugnata d. 24. sect. 1.
num. 2. ex parte consensit num. 9. & 10. asserens ordinem
executionis respectu diuinorum decretorum extrinsecam
denominationem à rebus volitis Dei decretis esse, solum-
que esse in his, ut summum, ut obiectum volitum: qua-
tenus vult hanc rem medium, vel remotius, vel proximius,
atque illam finem esse, cumque inter se se ordinem ser-
uare: quare & ordo hic executionis rerum diuinæ volun-
tatis obiectum est. Cæterum ipsum executionis ordinem
formaliter, & per se neque esse, neque posse intercedere:
quia ordo ille executionis semper est efficientia, aut cau-
salitatis materialis, quæ inter diuina decreta esse nequit:
cum nullum aliud actus causet, vel disponat ad illud. Sed
hanc ipsam rationem impugnauit ipse in Recentioribus
illis num. 2. & omnem imperantis actus intentionisque &
electionis ordinem cum illis Recentioribus reddit contra
ipsum impossibile, confirmatione subiungit ad rem hanc
inutilem, ut quæ impossibilitatem ordinis executiuorum
decretorum ab ipso asserat, & confirmandam non pro-
bet, sed solum posse esse finis, & mediorum volitionem
eandem, atque electione medijs cum finis intentione iden-
tificari ac proinde absque vñlo ordine prioritatis veræ fi-
nem, & mediæ amari à Deo: quod aliud est infra dispu-
tandum. Ratio vero à nobis breuiter data, demonstratio
ordinis formaliter in decretis diuinis executiuis atq; ipso-
rum conceptionis à Deo omnino est: cum probet eviden-
ter vñum à Deo concipi, & existere intentionaliter prius,
quam aliud ita à Deo concipiatur, quod illud præconce-
ptum, & prius habitum existensque in Deo supponit.

V 2. Rei

2. Rei ergo difficultas est in presenti, an inter liberas volitiones Dei ordo intentionis & executionis intercedat, ita vt intentio finis ordine intentionis electionem mediorum omnem precedat, sicut omne executionum decretum mediorum eius decretum executionum subsequitur atque illis omnibus posterius natura intentionali, non autem physico, ordine prioritaris, & posterioritatis, immo postremum executivum sit, vt diximus: ac subinde electio medij proximi, & immediati ad finem, prior etiam in Deo sit electione paululum remotioris, sicque vltique ad remotissimum cuius executionum decretum ordine executionis primum in Deo iuxta dicta est, vt verum in diuinis etiam liberis volitionibus; nec solum in obiectis eorum Philosophicum illud, & Theologicum proloquium, & principium vniuersum habeat: quod est prius, vel primum in intentione, est posterius, vel postremum in executione, vt Aristot. docuit 3. Ethic. c. 3. circa medium asserens, consultationem & inuentionem medij peruenire ad illud medium quod est prima causa in executione, & postrema in intentione, quibus proloquium illud contineri bene ostendit Eustracius Episcopus Nicen. eius interpretes ibi ac melius S. Th. 1. 2. q. 1. a. 2. corp. cum quo eius interpretes & Scholastici Philol. & Theol. ad vnum eiusmodi propositionem, tanquam axioma recipiunt, id quod euidenter argumento est in nostris intentionibus, & electionibus saltem conaturaliter loquendo indubitatum esse debere. Dixi autem consulto, inter liberas Dei volitiones, non autem, decretas: quia decreti nomen absolutae voluntatis efficaciam absolutam proprietate sermonis significat, ratione cuius intentionis ordo, imo, & executionis, dummodo decretum rei positionem absolutam natura precedat respectu actionum nostrorum liberarum (speciale habet difficultatem, est ex scientia earum media, eiusque directione a Deo concipiantur, valde apud nostras etiam, nec dissidio leui agitatae de qua q. 2. & cui soli ex nostris plerique intendentes praesentem quaestionem cum sequente confundunt, & ex his, quae in aliis circa quaestionem sequentem legunt inconsequentiae circa praesentem incusum argunt; cum, nec illos, nec se distinctione debita intelligant.

3. Porro in ita explicata difficultate quaestionis praesentis posse cum ordine eo axioma praescriptum in diuinis volitionibus liberis intentionis, electiui, & executiui reperi in dubitabile reputat Ruiz proximè num. 5. est tamen a pluribus doctis, ipso etiam aliquos recentiores referente, debitum, imo, & ab aliis sapientissimis, cum enim ordinem in diuinis intentionibus, & electionibus intrinsecum mediorum ad finem negauit Molina nosse asserens saepe, & vbiq. constantissime, intentionem finis ab electione mediorum, ne ratione quidem nostra, differre in concord. ad q. 2. §. 1. partis d. 2. c. 1. & 2. & 1. p. ad eam q. c. 3. §. Hinc iam facile, & q. 1. est c. 4. & 5. & m. 7. & 8. §. Tertius est citatur etiam Valentia ibidem d. 1. q. 4. §. 4. concl. 2. Immerito tamen, ex eo quod dicat Deum non nisi ex scientia conditionata cooperationis adiutorum gratia diuinæ eos ordinare, & praedestinare ad gloriam, quod verissimum quidem est, est mediorum effectum confectionis gloriae habitatorum huius intentione sit posterior: quin Valentia ipse §. 4. assert. 2. oppositum contra Caluinum videtur asserere, conformiusque est ipsius doctrinae q. 2. recitanda. Molina vero conclusionem de identitate omnimoda intentionis, & electionis diuinæ, etiam ratione nostra, quæ ordinem veræ prioritaris, & posterioritatis intentionalis, inter eas prorsus excludit (est enim relinquit in obiectis ita a Deo ordinatis, vt vnum finis sit alia vero media) docent Theologi Recentiores memorati a Ruiz, quos bonæ notæ Theologos testatur Heurice d. 1. p. c. 2. n. 11. verum hi vltra Molinae rationes aliam ex propriis addunt, eas tamen omnes certam 2. efformatas rescimus.

4. Ex aduerso praefatum ordinem intentionis, electionis, & executionis in diuinis volitionibus Doctores alij, non solum possibilem; sed & de facto admittunt, atque conaturaliter loquendo, ita esse admittendum: ac iuxta illum diuinis volitiones liberas esse Theologicè ordinandas: ita Scot. in 3. d. 7. q. 3. d. 19. q. 1. & d. 32. a. 3. statuens, vt coordinandum diuinorum affectuum principium, qui ordinare vult, prius vult finem quam ea quæ sunt ad finem, additque, & prius vult maius bonum, & propinquius, &

accommodatius ad finem, quam quod minus bonum est, aut minus ad finem accommodatum, ex quo ad verbum Gabriel ea disp. 32. q. vna. 1. notab. & fere ad verbum Ockam 1. d. 41. q. vn. solut. argum. in addito autem hoc de medio seu bonis, quæ vtilibus ad finem loquuntur: & ex his, non solum propinquius, sed in suo quodque gradu, quod melius, magisque vtile ad finem est, prius minus vili, bonoque ad finem confectionem ab eo, qui ordinate vult esse eligendum: vnde ex hac Scoti regula non inferatur Deum teneri ad amandum maius absolute, aut melius secundum se, & entitatie bonum præ minori, adhuc conaturali, & ordinaria providentia; nec posse item, pro libito ex pluribus entitatie bonitatis in æqualibus, vnum velle prius, aliud vero posterius, & contra: vt ibidem & in 1. d. 41. saepe Scotus supponit: dummodo vicissim alterum ad alterum possit conducere; neque ex voluntate pure appetitiua rerum ordinetur: sed ex voluntate Dei pure affectiua iuxta saepe a nobis explicata d. 5. quaestionibus postremis. Denique non inferitur ex hoc Scoti principio: Deum non posse vt mediis secundum se minus aptis ad finem, secundum se præcise consideratis, confectionem: vt ad mundi confectionem videretur vltima infima mundi eligens, & stulta mundi, vt sapientes confunderet ac futes: nam & id Deus vltra mundi confectionem Deum intendit, vt sublimitas sit virtutis Dei: quod nisi inceptibus mediis adhibitis non obtineretur: quare intentio Deo fini quo de se inceptiora, eo erant aptiora: quaerelimitationibus, & temperamentis pro Ruiz sect. 2. a. n. ad c. adhibitis doctrina Scoti, vt ea coordinandis de facto liberis Dei voluntatibus tuto Theologus inferunt, minimè eger.

5. Idcirco praefatam Scoti, & Nominalium sententiam nihilo diuerfam, sed eandem prorsus censo sententia nostri Suarez 3. p. t. 1. d. 5. ante difficult. 1. & difficile. 2. & lib. 1. de essent. praedest. c. 8. a. §. Prima opinio. Nimirum ordine intentionis prius finem amari, & ita ordine proximiora media, quam remotiora, quare etiam posterius a Deo quodque eorum amari, & eligi, quæ remotius a fine est: quod ipsum vt explicuimus nullum aliud additamentum illis Scotus & Nominales docuerunt. Eandem sententiam tenet Vasquez 1. p. t. 1. d. 8. cap. 7. §. Quarto etiam & cap. 11. nec vt conuenientiae, & constantiae laude praestantissimum sententiam hanc suam in qua vniuersum sumpta cum Soario conuenit, vbiq. limitauit locis aliis non paucis quæst. 1. referendis, aliam gloriam, quæ finis conferendi gratia auxilia, & merita ad eam obtinendam Deo fuit, ante prauis absolute, quare & volita a Deo merita amari ab eo absolute non possit: eis enim locis loquitur expresse, non de voluntate absolute tali gloria, sed de absolute efficaci gloria a Deo intentae: quam etiam efficacem absolute, & posse, & de facto in Deo esse ante absolute prauis merita praedestinati Soarius affirmabat, contra quem acriter eis locis decretat; non autem de anteriori ad merita ordine intentionis intentione, non absolute efficaci Dei, erga gloriam praedestinatorum vt finem: in quo nusquam a Soario discrepauit, sed prorsus cum eo consensit, sed quoniam dicit plerique simul hanc quaestionem de ordine intentionis diuinæ voluntatis vniuersum, ac sine addito absolute efficaciae, cum alia de voluntate efficaci miscerent, mirum non est nostrum Ruiz sect. 2. nam. 6. sine conclusionem affirmatiuam in presenti quaestione eis locis a Vasquez limitatam censuisse, & Ariagum disp. 3. §. 1. sect. 7. praetiumcula ante subsection. 1. acrim. Varquio, & Soario super ordine intentionis, & executionis diuinarum volitionum vniuersum pugnam esse dixisse, cum reuera de volitionum efficaciam ordine pugna solummodo sit Soario, Vasquio & Scoto consensit Heurice disp. 2. sect. 2.

6. Hunc certe, & Vasquium cum affectis pluribus volitionum liberarum per extrinsecos effectus, seu actiones constituentibus facile in praesente impugnatum: quod hæc sententia cum illa nequeat consistere ni contra illam agentes ostendissent nullum connotatum extrinsecum quo diuersorum finium, quos Deus in co-ius effectus, seu actionis creatæ, per diuersas animarum liberas volitiones, habere potest assignari ab his doctoribus posse: quare libertati volitionum diuinorum ordine executionis ea sententia satis de commo-

2. Arguit primo Molina. Consultatio medi-
orum post finis intentionem, ac proinde & eorum electio
id est in nobis est, quia medium apertius finis, nobisque
executa facilius ignoramus, cum faciet per se & pro-
pter se intendimus, siquæ gratia folius; atqui Deo
nullum medium facilius, accomodatiusque exerceri ef-
fene aptitudinis maioris, vel minoris ad effectus con-
fecutionem, tum iustitice, tum extrinsecæ ab eius
per hoc medium potius, quam aliud, si effectus con-
tingens, & liber fit, ignorantia adesse potest, cum
simplici & conditionata contingentium omniſcientia
pollat: ergo nec potest in eo esse consultatio, &
electio medi-orum finis intentione posterior. Respondet
bene Hezice negando maiorem, quia absolutum bonita-
tem, & amabilitatem per se, & propter se, gratiaque foli
folum obiecti independentem à medi-orum amabilitate
poſſit quibus cognita medi-orum aptitudine & utilitate,
&c. perſeſſificat, præ ſua voluntatis libertate libere pro-
pter ſe prius amare, atque ob illud, ſiquæ gratia me-
dium ex pluribus, imò omnibus eligere; quare conſultatio
iudicii de medio eligendo poſterior finis intentione,
non eſſet; cum tamen eſſe electio medij ea intentione
poſterior poſſit.

*Non solum esse potest, sed de factō
præfatus ordo in volitionibus
Dei liberis est.*

dentis, & absolute cognitione: quare vt in finis amandi absolutum bonitatem & amabilitatem per se, & gratis sui feratur, nulla possibilitatis mediorum scientia eger aut dirigi debet, etsi in omni scientia simplicis intelligentiae cum finis possibilis amandi scientia qua dirigitur illam identice habeat. Multoque minus, si amandus finis contingens sit scientia conditionata Deum dirigit oportebit: cum eius amabilitas, & bonitas intrinseca per se, prae statu possibilitatis per simplicem intelligentiam cogniti mouere sufficerent possit, quin ad statum futuri conditionatae contingens illius diuersum, & posteriorem eius possibilitate diuina scientia se extendat: expectanda esset futurius conditionata scientia ad contingens illius efficacem. Dei intentionem naturae, & essentia sua infrustrabilem (de qua nunc non agimus) ad intentionem vero absolute talem non autem efficacem sed inefficacem contingens (de qua hic) & frustrabilem imò de facto in reprobis toties frustratur, non est vnde vitra simplicem eius intelligentiam scientia Deo conditionata requiratur. Ad praedestinationem vero hanc requisitam, non ratione intentionis gloriae (qua inefficax sufficit, vt minimam) sed qua preparato, & electio mediorum est, quibus certissime praedestinati saluentur, vt contrarium, 7. ostendimus.

4. Secundo argumentatur Molina citato num. 8. quia Deus vult gloriam non absolute, & secundum se solum simpliciter, sed vt coronam, & premium: addunt Re-centiores, & cum eis Asseclæ, vt hereditatem filiorum per gratiam sanctificantem adoptiuam, quod non, nisi per merita, & gratiam allequebilitate Deo est: ergo non intendit gloriam independentem a meritis, sed prorsus dependentem a meritis in ea etiam intentione: ergo eodem actu vult finem gloriæ, & merita saltem vage. Probat hanc consequentiam Re-centiores præfati ex S. Thoma 1.2. question. 12. art. 1. ad 4. quia intentio non est volitio boni secundum se, sed vt allequebilitate per aliquod medium: ergo neque est volitio, nisi vt allequebilitate: atqui gloria, corona, & premium, & hereditas non est allequebilitate, nisi ratione meritorum, & gratiæ sanctificantis: ergo & hæc simul amantur saltem vage. Argumentum hoc, etsi intentionem propositum de intentione speciali gloriæ, ita, vt voluit, intente concluderet, nihil contra conclusionem nostram prælatet; quæ non contendit non posse non finem, & media

V. 2. quæstio

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus I. II.

V 2 diversis

diuersis actibus amari, sed solum posse amari diuersis, & tunc subinde prius amari finem, eiusque amore, & intentione eligi media posterius ordine, & modo explicato: quod verum absolute esset, etsi ita, vt dicitur, intenta gloria, intentio, & electio identificarentur, nec prædictum ordinem seruarent satis enim esset, si aliter intenta à Deo gloria non, vt præmium, corona, & hæreditas, vel alius quispiam finis, diuerso intentionis actu à mediis electione amari posset, vt præfatus ordo in volitionibus liberis admitteretur possibilis vt patet.

4. Generale illud principium, quod ex sancto Thoma recitant, & assunt Recentiores præfati vniuersaliter præsentem conclusionem oppugnat, & rationem datam: quare miror illud à nostro Ruiz vt certum assumi: indeque variis distinctionibus, casibus, & conclusionibus rem potius confundit, quam illustrat. Quateus ergo ad rem præsentem attinet, melius (me iudice) reliquis huius conclusionis Recentioribus, & consequentius principium illud, eiusque veritatem penetravit Herize citato cap. 2. nu. 17. ver. fin. § ad 2. & toto num. 18. Negat igitur finis intentionem tendere formaliter, & expresse in finem formaliter, vt allequibilem per media ab illum intendente, sed solum in eum, vt talem tendere virtualiter, & implicite, quod ita intelligendum est: vt eius allequibitas per aliquod medium adhuc vage, si plura sint, nec per aliquod determinatum, si sit vnicum ea intentione finis amari expresse, sed ob suam bonitatem, & propter se; alioqui non propter se solum sed propter allequibilitatem per aliquod vage, vel per determinatum medium amaretur: quod contra finis rationem est vt videbimus tertia conclusionem cert. 3. statuenda, atque allequibitas partialis finis eius voluntatis esset, solum ergo media, per quæ obinendū finis est, eiusque allequibitas per illa virtualiter finis intentione amantur: quatenus ea finis intentio, si efficax absolute sit actiue ad mediis electionem, & amorem determinat; si autem, non absolute efficax sit, nihilominus actiue ad eiusmodi amorem, & electionem inducit; alioqui non amor desiderij, & intentio finis esset, sed complacentia pura in eorum opinione qui erga obiecta, prout in statu possibilitatis precipitur, quam supra impugnati, eam admittunt, ostendimus autem solutione argumenti primi in nobis ad amorem finis per se, & propter se, gratiaque sui allequibilitatis eius à nobis, non quia illam etiam amemus, sed ne irriti amemus finem scientiam allequibilitatis eius debere præcedere; scetus autem in Deo, cui possibilitate finis per simplicem de illo intelligentiam prompta est intentio, & secuta: ex qua eadem simpliciter intelligentia de mediis, vel pluribus, vel vnicō prompta etiam succederet pro Dei arbitrio electio, si inefficax intentio sit; si enim efficax sit, ac medium vnicum, necessario succederet.

6. Sit Secunda Conclusio: præfatus ordo, & prioritas intentionalis vera intentionis finis respectu electionis mediis, & executionis connaturalis est, ac subinde in eiusmodi volitionibus diuinis reperitur. Conclusio hæc est etiam, quoad connaturalitatem ordinis illius communis, & ex axioma illo communi, qui ordinat prius vult finem deinde media ad finem. Patet, hoc enim axioma connaturalitatem eius ordinis continere: nam quæ plerumque in rebus eueniunt (vt hunc ordinem in eis affectibus euenire ait, proloquium istud) connaturalia sunt, quæ autem raro accidunt, non sunt connaturalia, vel præter. Secundo illa dictione qui ordinat vult idem probat ordo: siquidem ille, cui se conformat, qui prius vult finem, quam media, non alius quam naturalis, seu naturalis eorum affectuum ordo est. Inde verò conclusio eam ordinem in eis affectibus diuinis constituentis satis probatur. Nam connaturali modo obiectis, & affectibus, se Deum in suis volitionibus concipiendis de facto gerere Theologicè censendum est; vbi de opposito non constitit ex scriptura, Patribus, aut conciliis: in quibus nihil est huic ordini diuinum volitionum aduersum; imò nec speciatim in casu vilo, vt iam ostendam certam, 3. vbi conclusionem nostram postremam statui: cuius præcipua probatio ab opposito ordinis repugnantia erit. Conclusioni huic nihil speciale, admissa eius ordinis possibilitate hætenus statuta & vindicata, opponi posse video: idcirco, vt reor, nostro Ruiz Scoti regulam & doctrinam valde vtiliter Theo-

logiæ diuinorum affectuum coordinationi merito docet sect. 2. num. 2.

CERTAMEN III.

Præfatus ordo intentionis Dei, effectiois, ita absolute necessarius est, vt non possit non esse.

1. Hæc conclusio puncto præcipue difficultatis præsentis difficultatis responderet, & ferè omnibus recentioribus, nec solum memoratis, & Molinæ, ac Ruiz citatis, aduersatur, eam tamen intendisse indicio nostrum Soarez locis citatis, tametsi intentiones effectiois diuinas non excludat, etiam actionum nostrarum in executione liberarum, & effectuum ab eis in executione dependentium, de quibus nihil nos præsentem quæstionem. Eam expresse docuit Herize citato cap. 1. prop. 1. num. 19. Ratio est, quia de ratione, & essentia causæ finalis est ad mediis electionem vere medio sui amore mouere: atqui nequit medio sui amore ad eam electionem mediis vere mouere, nisi vere eius intentio de mediis electione prior, ac proinde præfatus ordo locuetur: ergo nequit esse causa finalis nisi eius intentio: & amor vere prior mediis electione, sit præfatus ordo seruetur. Maior probatur ex definitione finis causæ apud omnes firmæ, cuius gratia, (amore scilicet) iuxta (id est media ad illud consequendum) sunt; atqui nequeunt amore finis, seu finalis causæ media ad ipsum consequendum fieri, nisi medio sui amore ad mediis electionem vere moueat: ergo motio finis vera medio sui amore ad mediis electionem est de essentia causæ finalis seu finis vt talis: Minor proxima probatur: quia fieri medio amore finis media nequeunt nisi amor finis influat in electionem mediis suo modo, ac subinde in eorum executionem: etenim si electione, & executione nulloquam ad hanc intentione, & amore finis intendente, media ad ipsum finem, gratia, & amore finis medio minime fieri, sed electio ipsorum, & executione voluntate solum, etsi autem finis, & mediis amor identice in eandem consequantur entitatem, & amorem, & proinde amore finis realiter identice media finis, non autem realiter formaliter amore finis finis: quare nec realiter formaliter amore finis: imò nec magis finis illa amore, & intentione finis, quam finis fiat electione, & amore mediis, realiter identice, si virtusque amoris vnus identice realiter sit: id quod aliter, ac nos, in hac conclusione opinantes decepti. Sed non aduertunt finem, & media ita tunc in ordine ad amorem, & voluntatem se gerere, ac si duorum disparatarum obiectorum idem amor esset, qui vnum non sine alio ferretur, sed essentia & entitate sua in vtrumque simul: quo in casu neutrius vera intentio, ac finis motio in alterius electionem, imò neque vera electio esset, sed finalitatis solum amor ex libertate amantis in eandem affectum coniunctus: cui, sicut vnum obiectum bonum amare, ita plura bona simul amare liberum est, etsi verò in iis obiectis, quorum alterum ad aliud vtile, & conducentis natura sua tamen cum alter a quo primo ac simul natura amatur, ea conducentia non attenduntur, sed materialiter solum se habet: ac si omnia non ab esset, sed disparatè se haberent: quare non aliter vtrumque, ac si disparatè se haberent ad eam amorem mouent.

2. Dices conducentia, & vtilitas mediis amabile est, atque item bonitas finis, non minus, atque due alie bonitates disparatæ: ergo sicut hæc eorum actus amabiles sunt, ita & illa: ergo & medium, quæ medium, & finis qua finis eodem actu amari possunt formaliter nec solum materialiter, vt duo obiecta, quorum alterum ad alterum conducat. Confirmatur: Nam Deum de se habere velle gloriam, vt præmium, & coronam non, nisi per

merita obtinendam (saltem inefficaci voluntate) certum apud omnes est: ac proinde, & merita eorumque consequentiam ad gloriam: ergo de facto eodem amore amat gloriam, vt finem & consequentiam meritorum ad illam, siue merita ob eam consequentiam: quare, vt ad ipsam vilita amat: ergo & in eodem amore amor medij, & finis, qua talium, absque illo ordine vere prioritatis, & posterioritatis coniungitur. Respondeo distinguendo maiorem: vilitas medij diuersa bonitas à finis bonitate & amabilis propter se, nego antecedens, & amabilis propter aliud concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam in duobus obiectis disparatis cum neutrum propter aliud amabile sit, alterum præamari opus non est: vnde amoris identici obiecti vilitis propter vilitatem eius ad aliud per se, & propter se amatum tanquam finem cum huius amore repugnantia incurritur. Quare vilitas ostenditur & clarius sola explicatione terminorum, & rationis formalis amandi media, seu vilita, qua talia, ad finem, propter finem, eiusque bonitatem, ob quam is per se, & propter se amatur. Neque enim medium formaliter, qua medium, & vilita, eiusque vilitas propter finem eiusque bonitatem amatur tanquam propter bonitatem formalem, seu rationem, ob quam medium amatur: eam siquidem medium, qua tale non habet, sed aliam vilitatis ad finem, siueque, qua vilitas est, essentialiter respectum: & quare, si finis amatur nihil ad mouendum illam voluntatis referat, quam si in medio non adesset: vnde manifeste fit finem amatum ad medij, qua talis, atque vilitatis eius amorem debere præsupponi quod enim amatum debet esse, vt amabilis sit, seu ratio formalis amandi aliud subsistat, compertum est præamari debere: terminus enim omnis cuiusque essentialiter respectus, saltem, qui terminum ipsum non affert, vt actio effectum prior natura est essentiali respectu: atqui finis amatus, terminus est vilitatis medij, vt amabilis, seu motus amoris sui est propter finem, vt dixi: ergo huius amor prior est amabilitate, ac subinde medij amore amor finis.

3. Confirmatur. Nam, cum medium, vt vilita ad finem simul cum fine amatur indiuisum, non magis amatur eo amore finis per se, & propter se, & medium propter finem, quam hic amatur propter medium & medium propter se: id quod terminis ipsis implicat, atque cum amabilitate, seu bonitate finis & medij repugnat: ergo, & repugnat amari eodem amoris actu, & indiuisum medium formaliter, qua tale, ac vt vilita ad finem, & propter finem tantum, & finem, vt finem, & propter se. Maior probatur: Nam amore quo vtrumque indiuisum vincto actu amatur, ita mutuo vicissim amantur finis, vt eius amor dependet ab amore medij, ac medij amor amatur dependenter ab amore finis: cum neutrum eo amore identico & essentia sua respectu bonitatis vtriusque non amato altero amari posset: quare nec magis vnum propter aliud, quam hoc aliud propter ipsum amari eo amore posset: vnde neutrum, vel vtrumque mutuo sibi, & vt medium, & vt finis alterutrum respectu alterius contradicte amatur, vel neutrum vt finis, vel vt medium amatur, vt contentimus: atque vtriusque bonitas eodem gradu obiectiue morionis ad eum vtriusque simul & indiuisum amorem moueret, vt, medium ad finem alium, ad quem neutra bonitas esset sufficiens: id quod exemplo illo in confirmationem adducto euidenter ostenditur: eo quippe constat gloriam, cum non, nisi vt præmium, amatur, non intendi, amare solam gratiam: quare neque esse eius amoris, seu intentionis integrum finem, & obiectum per se, & propter se, sed id etiam quod splendoris addit eam suis meritis & industria consequatur, vel ob iustitiam distributionem à Deo in gloria retributione excedendam, qui ob alterutrum, finem non nisi meritis gloriam amat. Ad quemvis autem ex eis finibus vilitas medij seu amoris, quatenus ad gloriam secundum se comparatur, materialiter se habet: quare neque, vt vilitas ad illam, & propter illam vt finem amatur, sed qua medium, & vilita est, ad distributionis iustitiam, vel recipientis splendorem vt finem sicut & gloria danda, quæ ad iustitiam retributionis exercitum medium est, & ad illam recipientis gloriam extrinsecam, & receptionis eius splendorem: quorum alterum, vel vtrumque cum

ita adeo gloria & merita simul primo amarentur, eueniret: quare nec gloria secundum se, vt finis, amaretur, nec merita, vt media, ad ipsam, sed vtrumque ad finem alium præintendum & præamatum propter se, & per se à Deo amore vere intentionaliter diuerso, & priore.

4. Id ipsum in amoris eiusdem cuiusque medij, & finis exemplis excogitabilibus euenire facile deprehenditur vt exempla plura que adducit Ruiz sectione secunda, numero decimotertio in quibus aduertendum est plerumque illum in eis, sicuti & Doctores alios, hanc questionem generalem confundentes cum alia de ordine inter intentionem, & electionem absolute efficacem multam lectori nebulam offundere posse: fatemur enim efficacem voluntatem mediorum efficaci finis voluntate anteriorem esse posse: immo si finis, vel actio nostra libera, vel quid ab ea dependens sit, ad efficacem voluntatem finis mediorum, non solum electionem, sed & executiuum decretum, & absolutam actionem nostram liberam positionem necessario supponit. Item: iis positus, vel non positus posse Deum eas in hunc, vel illum finem dirigere, diuersum etiam ab eo, & eius intentione inefficaci auxilia, & media reliqua, electa à Deo sunt: solumque aliterius ea media, qua talia, vt à Deo eligerentur, atque mandarentur executioni necessario alicuius finis amorem, & intentionem veram diuersam, & vere intentionaliter priorem supponere, quod in eis etiam casibus certissimum, & necessarium esse hæcenus ostendimus: & cui constans semper Vasquez aduenit: solum antecedentiam intentionis efficaci finis per media libera obtinendi ad ipsorum electionem, & executionem (vt ex ipso nos, & ex Sapientissimis nostrorum negabimus) negans eis locis, quibus ab vtramque questionem confundentibus contra præsentem conclusionem citatur, vt q. 2. videbimus.

5. Sed conclusioni præfixa moderamen adhibendum est, quod ab aliis non potest adhiberi nisi à nostro Vasquez, & eius rigidis sectatoribus. Nempe: num ordinem inter electionem & intentionem absolute necessariam esse, non autem inter electionem medij proximioris respectu electionis medij remotioris: quia inter media proximiora, nullquam habent rationem finis, vt doctet, & fuisse probat Vasquez 1. 2. tomo primo, d. 4. capite secundo & quarto & breuius disputatione 40. numero 10. ac proinde opus non est remotius medium ob proximiora intermedia fini amari, neque ob horum vilitatem ad finem, sed vnumquodque medium ob vilitatem ad ipsum: quouis enim gradu, & loco sit ad solum finem præamatum formaliter medium qua tale, & vilita referatur, etsi physica & materialiter sumpta eius vilitas nisi per media proximiora non esset. Hinc permissionem peccati effectum proprie prædestinationis esse ostendimus, quia inter medium peccatum amare cogitur Deus, siue hoc per humilitatem, aut penitentiam ad salutem conducatur, controu. 7. Hinc ergo opus non est, vt amor medij proximioris præcedat amorem remotioris, ac proinde à potestati amore poterit absolute ex finis intentione electio inchoari, etsi, quia proximus medium, eiusque vilitas, & conducentia ad finem prius à nobis inuestigatur, atque inuenitur, citius voluntas nostra proximioris amorem concepit, ac deinceps remotiorum: etsi non ob media proximiora remotiora amanda sint: cum autem Deo prompta æque vilitatis ad finem remotiorum, & proximiorum mediorum scientia sit, æque etiam liberum, & expeditum erit remotius, vel proximius medium eligere, siue ex finis intentione amare.

QVÆSTIO II.

An ordo præfatus inter intentionem efficaciam Dei liberi effectus creati determinati, eiusque electionem, & executionem esse queat?

Questio hæc in quaestione de intentionem efficaciam Dei liberi effectus creati antecedentem ipsius absolutam positionem, & electionem: nam de naturalibus effectibus naturalium causarum dubium, nec vnde esse possit, posse à Deo antecedenter ad intermediarum causarum electionem absolute intendi; effectus autem liberos, seu causarum liberarum intelligo, non solum immediatè, & proximè liberos, vt creatos nostros consensus, sed effectus omnes, qui ab his quovis gradu in sui absoluta positione dependent: quia eadem est ratio vniuersæ & difficultas. Est vero questio præfata valde diuersa, etsi de possibilitate diuina præfinitionis, seu decreti antecedentis, & absolute efficacis erga liberos nobis effectus, & operationes sit, ab ea, quam de præfinitionibus prædeterminatiuis Thomistarum Dominicanorum fuit controuersia, tota tom. I. examinauimus. Tum: quia Dominicanæ præfinitiones antecedentes & absolute efficaces prædeterminatiuè decreta executiua sunt, ac non intentionis solum: cum sint de concursu, quo consensus noster absolute ex parte causæ primæ ponitur. Tum: quia sunt proinde in Dominicanorum sententia necessaria ad absolutam consensus creati positionem, quæ ab ipsi Dei causæ primæ voluntate, & concursu poni in rebus repugnat. Præfinitiones autem nostri liberi effectus, de quarum possibilitate nunc agimus, purè intentionis sunt, non executiua seu decreta concurrenti Dei vt causæ primæ ad liberas nostras operationes & effectus: vnde neque sunt ad absolutam horum positionem necessariæ, sed merè arbitrarie, & supererogatoriæ in Deo, etiam, vt illi absolute ponantur: Denique præfinitiones istæ intentionis scientiam propriè conditionatam, seu mediam contingenti effectus præfinitionis, vel supponunt, cuius solummodo directione à Deo concipiatur: vel saltem ante electionem mediorum habendam necessario concernunt; quam tamen præfinitiones prædeterminatiuæ Dominicanæ reiciunt prorsus, & abhorrent: quare questio hæc intra scholæ nostræ Thomisticæ lesuiticæ septa, & inter scientiæ mediæ assertores transigenda est.

CERTAMEN I.

Questionis scopus, & supposita placita proponuntur.

Supponendum primò est præsentem questionem non esse. An Deus possit habere decretum, quod sola efficacia media quæ præuocetur, vel præuocetur pro posteriori signo rationis sit, vt obiecta directè efficacis sui decreti habeat; quin eius efficacia antecedens ad effectus liberos creatos certò per eiusmodi media obtinendos pertingat, vt obiectum suo illo decreto, efficaciter volitum. Primum explicatione sola indiget vt probetur: quam sic præfatio, relit Deus efficaciter hoc decreto: decernit dare media solummodo efficacia hominibus, quæ vel præuocet, vel pro posteriori signo nouerim habitura consensus liberum hominum, si donentur; non autem decernit efficaciter eorum consensus. Hoc quidem decretum nullatenus cum libertate consensus nostri pugnat, certum apud Doctores scholæ nostræ

omnes est, esseque debet: quare neque inde repugnabit, siquidem suam solum voluntatem ad danda auxilia efficaciam non intrinsecè, sed extrinsecè solum à futuritione conditionata consensus ligat; & determinat, seu prædeterminat Deus; nostram autem voluntatem ad consensus, nec ligat antecedenter, nec prædeterminat, sed per auxilia; quæ ex eo decreto donet, quæ indifferentia de se sunt, siue per antecedentem decreti efficaciam, quæ tota in collationem auxiliorum extrinsecè efficaciam terminatur, nec ad nostrum consensus progressum pertingit: sed nec repugnat in mediis efficacibus totam decreti illius efficaciam sistere. Nam etsi intentione efficaci consensus eiusmodi decretum conciperetur à Deo, ac proinde electio foret; sinem consensus per illud ipsum amari à Deo repugnet, vt vidimus quæ certam. Quod autem nec præsuppositiue ex necessitate efficaci intentione consensus ad illud decretum præsupposita consensus efficaciam illa diuine voluntatis pertingat, patet: quia potest Deus ex inefficaci consensus intentione, & voluntate eligere, efficaciterque decernere directè collationem medijs efficacibus præ sua libertate, etsi ex ea inefficaci intentione consensus non determinetur ad decretum collationis medijs efficacibus; sed solummodo moueatur & inducatur, vt indubitatum est vniuersæ patris affirmatiuæ, & negatiuæ in præfati questibus Doctoribus cunctis. Secundo potest Deus ob aliam finem, quam consensus nostri, nempe suæ potentie, & scientiæ, ac domini rerum, & libertatis suæ ostensionem decretum illud honestissime concipere, quin futurum inde consensus curam directam, & expressam habere: quare, etsi non nisi ex efficaci intentione finis, potest decretum illud habere, cum alius finis, ac non consensus ipse intenderetur, intentionis illius efficacia consensus nostrum minimè pertingeret: quare certum præsuppositum hoc inter omnes questionis præfatis disputares: posse Deum habere decretum, & voluntatem efficaciam dandi media extrinsecè efficaciam ad consensus, cuius decreti efficacia, nec per se, nec ex præsupposito necessario intentionis consensus efficaciam consensus nostri pertingat: vnde, etsi eo decreto præsupposito liberum Deo non sit auxilia efficaciam non conferre; tamen nobis liberos prorsus, & integrum sit eis omnibus ac præsuppositis consentire vel non consentire vt supposuimus: vnde præfati efficaciam voluntatem seu præfinitionem consensus & cuius possibilitate inter scholæ nostræ Doctores disputatur non solum media seu auxilia efficaciam sed consensus debere efficaciam suam vt obiectum efficaciter à Deo præfinitione volitum pertingere.

2. Supponendum secundo est decretum efficaciam Dei seu præfinitionem cuiusvis effectus efficaciter à Deo voliti (etiam si ex directione scientiæ mediæ ante eiusmodi præfinitionem præsupposita reguletur, vel illam scientiam pro posteriori signo habendam concernat: quia, nisi sciret Deus sibi pro eo signo, mox adfuturum eius, directione vsurum ad media extrinsecè solum efficaciam & intrinsecè indifferentia adhibenda) habere concernentem intrinsecam naturam & essentiam suam cum obiecto efficaciter à Deo volito seu præfinito: præter extrinsecam aliam, quam habet ex scientiæ mediæ, quam præsupponit, vel natura etiam sua concernit, & omnes vniuersæ partis Doctores merito supponunt: siquidem eo ipso, quod præfinitio, seu decretum efficaciam diuinum consensus nostri scientiam mediam essentialiter supponit, vt necessariam sui directionem, vel concernat, vt mox expresse, & formaliter habendam, ac sine cuius præsuppositione vel concernentia, nec haberetur, nec posset, vt de facto haberetur, à Deo haberi, certum omnino atque euidentem connexionem, quia scientia illa cum consensu illo habet siue in statu conditionato, siue in absoluto ex purificatione, seu absoluta positione medijs, seu conditionis auxilij indifferentis; sed quo consensus fore visus conditionate est, si adhibetur, extrinsecè decretum seu præfinitionem illam consensus afficere necessario: vt quid necessario, & essentialiter, vel subsequens vel præsuppositum extrinsecè hinc præfinitionis de qua disputamus cum consensu præfinito, siue conditionato conditionatam, siue absolutam purificatam conditione absolutam, ratione scientiæ, quam essentialiter, vel supponit, vel concernit opinio quæ

tionis præsentis veritates omnes percussurunt. Aliam vero intrinsecam connexionem essentiali præfinitionis cum consensu absoluto suppositi huius secundi, nescio, an satis affirmativè sententiæ Patroni vel penetrant, vel attingerent: vt inde præfinitionis à se assertæ efficaciam, & connexionem totam cum consensu, seu libero effectu præfinito, eiusque libertate, non maiore difficultate, quam cum auxiliorum & scientiæ conditionatæ efficaciam, & connexionem eiusdem effectus, purificatam etiam conditione absoluta, in nostra doctrina libertas componatur, concordari posse censuerunt.

3. Verum, ni intrinseca alia efficaciam, & connexio cum præfinito consensu in præfinitionibus hisce admittatur, quam extrinseca illa, quasi mutuo à scientia media, nempe & auxiliorum efficaciam per eam cognita de sumpta efficax intentio hæc consensus ab inefficaci per eandem scientiam mediam regulata intentione consensus, minime distinguitur: quod aduersarij non admittunt, nemque Theologus vel mediocris, non negant. Probat, quia in coniuncto hoc intentionis de se inefficacis consensus scientiæ mediæ eam de facto regulantis connexio scientiæ mediæ, & efficaciam auxiliorum per ipsam cognita, ac de facto intentionem illam extrinsecus efficiens inuenitur: ergo in aliam intrinsecam efficaciam de se præfinito, seu intentio tua efficax consensus habeat, nec aliam connexionem cum illo, quam extrinsecas illas ab efficaciam auxiliorum, & connexionem scientiæ mediæ & extrinsecus solum acceptas, intentio efficax ab inefficaci per scientiam mediam regulata, quod efficaciam, & connexionem cum consensu minime differt. Dices intentioni inefficaci per accidens esse scientiam mediam regulari efficaciam per illam regulari necessitatem esse. Contra tamen est: quia ni intrinsecum aliquod prædicatum efficaciam, aut connexionis intrinsecæ assignes in voluntate, seu intentione tua efficace quod in inefficace non est, efficaciam tuam debere potius, quam inefficaciam scientiæ mediæ regulari nulla verisimilitudine probare poteris: eis siquidem prædicatis ab intentione tua efficace seclusis, nil proflus in ea remanet potius, quam in inefficaci, quod scientiæ mediæ directionem, ac regulatorem requirit: immo ex hac speciali necessitate huius regulantis per scientiam mediam, vt intentio tua efficax à Deo concipi, quoad sui intrinsecum possit, intrinsecum eius aliquid prædicatum speciale ipsius demonstratur, ratione cuius ea regulatio ad illam à Deo concipiendam opus sit; alioqui regulatio illa per scientiam mediam, vt secundum intrinsecam omnia intentio ea conciperetur, et si possibile sit, necessaria tamen non esset, vt patet: speciale autem illud prædicatum nihil aliud est, quam differentiale ea voce efficax significatum, quo ab intentione inefficace differt: quare ultra extrinsecam denominationem efficaciam ab extrinseca efficaciam mediorum, & connexionis extrinsecæ cum consensu à connexionem scientiæ mediæ, qua necessario per te regulatur efficaciam & connexio alia intrinseca intentioni efficaci cum consensu assignanda asserenda & supponenda est, quod si alia non assignetur, quam mediata ratione scientiæ mediæ, quæ supponitur, & mediorum apponendorum ex ea præfinitione, quæ concernit: sicut hæc antecedenter inefficacia sunt, atque cum effectu negatione esse entitativæ, & secundum totum intrinsecum sui possunt, ita & præfinito esse sine effectu præfinito absolute, & antecedenter poterit, ac erit natura sua absolute irritabilis: sicut auxilia, quorum tantum connexionem per hoc extrinsecus, & mediata connectitur cum effectu præfinito: siquidem eadem ipsa connexionem, & efficaciam respectu auxilij immediata, respectu præfinitionis mediata, nequit fortis, indissolubiliusque præfinito, quam auxilium effectui præfinito vniri, atque connecti.

4. Probat, vltius, quia efficaciam præfinitionis seu intentionis efficacis consensus, illiusque cum hoc in statu absoluto connexio absoluta sunt: vbi primum ea intentio efficax consensus à Deo habetur, quin expectanda sit purificatio conditionis, seu mediæ absolute potius, per decretum eius executium per hoc verè intentionaliter posterius: atque connexio scientiæ mediæ regulantis ipsam, vel electionem mediorum ex illa,

atque efficaciam auxiliorum de se indifferentium ante absolutam positionem mediorum per posterius intentione illa decretum non est, nec effectum, adhuc logica sua illatione absolute deoult; & concernit: ergo efficaciam, & connexio illa intentionis efficacis cum consensu diuersa ab efficaciam, & connexionem extrinsecam auxiliorum efficaciam nostræ scholæ, & scientiæ mediæ est, atque intentioni efficaci, seu præfinitioni consensus propria, & intrinseca. Denique idem suppositum probatur: quia intentio, seu præfinitio illa efficax consensus, omnium de præsentis quæstione disputantium sententia, ita determinat ex parte actus primi Deum ad electionem mediæ efficacis, huius determinate, si vnicum adsit, vel alicuius ex pluribus, si adsint efficaciam plura, vt ad huius, vel saltem alicuius electionem, & executium decretum libertatem ipsi proximam non relinquat: atqui nulla intentio potest de se agere agens vllum liberum ad mediæ efficacis electionem, ita, vt in mediæ efficacis electione, & executione proximam libertatem non relinquat: ergo intentio Dei efficaciam, seu præfinitio consensus est intrinsece efficax, ac subinde intrinsece connexa cum consensu, nec solum extrinsece à mediorum efficaciam & scientiæ mediæ connexionem, quas supponit, vel concernit: quare reuertitur alter apud affirmantis sententiæ Doctores familiaris (nempe intentionem efficaciam seu præfinitionem consensus, nempe intentionem in illum efficaciam, & connexionem; immo neque aliam, quam mediæ, seu auxilia efficaciam & conditionatam scientiam, quam concernit: habere) præclusus manet. Supposito hoc 2. sicuti & alius illis aequè familiaris primo, idem enim ex instituto vtiuisque probationem suscepit, ne aequè vocis vtrumque locum superesset vllus. Tota ergo de re controversia est: An quia præfinitio, seu intentio efficax consensus cuiusvis, vel alterius effectus liberi scientiam conditionatam, ac mediæ indifferentia de se, solumque extrinsecus efficaciam essentialia, sua vel supponit, vel concernit, ac proinde obiectivè à libera absolute consensus ipsius positione pendet, non secus, ac futuritio conditionatam, eiusque scientiæ mediæ, quas supponit, vel concernit, ea præfinitio, eiusque intrinseca efficaciam, & connexio à nostro tandem absoluto consensu in sui absoluta positione pendat? ita, vt à nostra libertate, eiusque in exercitio apponendi absolute effectum præfinitum poterit pro natura priori impediri, ne fuerit: ac proinde absolute libertatis nostræ exercitio, quod supponit, nequeat officere: sicuti eadem de causa, nec auxiliorum efficaciam, nec scientiam, nec scientiæ mediæ intrinseca infallibilitas nostræ libertatis exercitio non officunt, quod eodem modo ad sui positionem supponunt. Quo circa miror Recentiores Complutenses, & sepe à nobis impugnatos, aliosque in nostrorum auxiliorum efficaciam, & scientiæ mediæ, eiusque infallibilitatem cum nostrarum operationum absolute libertate componenda veratissimos, non aliter præfinitiones hæc cum nostræ operationis absolute libertate componi posse iudicasse, nisi admittendo præfinitionis eius iam positæ, atque à Deo conceptæ intrinsecam frustrabilitatem: negandoque subinde intrinsecam eius efficaciam erga consensum præfinitum & intrinsecam cum illo connexionem: quod cum prædicato seriæ, & efficacis voluntatis diuinæ repugnat: de se se nimirum frustrabilem, & sine effectu præfinito tempore, quo præfinitus est, posse absolute subsistere: quia enim natura sua ea præfinitio infrustrabilis absolute est, atque efficax, & cum effectu præfinito connexa, scientiam mediam debet natura sua, vel supponere, vel concernere: quod si sibi in scientiæ mediæ omnino intrinsecam infallibilitatem necessario admittant, eamque; et si in sui positione ab exercitio absolute nostræ libertatis pendat, semel tamen positam falli non posse aiunt, ac proinde eam fallibilem absolute esse mordicus negant, negareque Catholice debent: idem ipsum de præfinitionis intrinseca infrustrabilitate, quæ eius efficaciam, connexionemque intrinsecam cum effectu innititur dicere debet: atque eo solum intrinsecam præfinitionis infrustrabilitatem, & connexionem cum effectu præfinito non officere huius libertati, quia sicut infuistrabilitas scientiæ, & efficacis auxilij consequens solum est, ob dependentiam futuritionis conditionatæ (quæ efficaciam

efficaciam auxilij constituit & ad scientiam mediam supponit) à consensu ipsius absoluta futuritione: ita etiam, & præfinitio, cuiusque intrinseca infirmitas. Quo super tota quaestione huius concerratur erit.

6. Potest autem consensus liber tripliciter à Deo efficaci intentione Dei præfinitibilis cogitari, vel secundum se, & substantiam solam consensus præfinitendo à mediis, atque etiam à consensu, seu effectus libertate: quæ intentio efficax, seu præfinitio præfinitiva apud quaestiones huius disputatores nominatur: vel præfinitendo simul media, seu auxilia, quæ habitura effectum conditionatè per scientiam præcognita à Deo sunt: vel ante medium electionem è suæ omnipotentiae comprehensione scit Deus sibi certo aditura, & præfinitenda. Primus modus præfinitendi per media libera scientia media (quam debet proinde supponere) regulatur. Secundus modus per illa præfinitendi effectum liberum scientiam mediam non supponit, sed solum eius effectus, & libertatis eius possibilitatem, & omnipotentiae diuinae extensionem, & amplitudinem totam, in qua auxilium aliquod contineri, cui quantumvis rebellis) creata voluntas consensura sit, si detur certo nouit, est pro eo signo, cui determinate consensura sit, non præfinitat: sed tamen scientiam mediam pro posteriori adituram sibi ante electionem concernit: quia intentio efficax, seu præfinitio est effectus liberi per media, quæ habitura effectum sunt, si donentur & pro posteriori signo infallibiliter à se cognoscenda præfinit: unde ad aliquod ex illis, si plura sint, eligendum, atque apponendum ea intentione, seu præfinitio effectus liberi determinatur Deus. In hoc autem secundo modo præfinitendi efficaciter effectum liberum per media efficaciam, ac non aliter obtinendum siue præfinita scientia media siue pro posteriori connotata, aduerte præfinitio, siue intentionis efficaciam media ipsa voluit prætergredi debere, atque effectum ipsum pertingere, ut locus quaestioni sit iuxta suppositum 1. num. 1. Tertius modus præfinitendi siue efficaciter intendendi effectum liberum cogitari in Deo potest: quo, non solum substantiam effectus, sed & libertatem eius efficaciter intendat, eumque, ut liberum etiam præfinit: quod, vel supposita scientia media dirigente, vel solum connotata ut diximus in secundo modo fiat: & quidem tertius hic modus nihilo præter voces à secundo modo differt, differuntque vnus, & alter primo, non solum obiecto (quod primi sola effectus liberi substantia est) sed in supposito one, vel connotatione necessaria scientiae mediae ad postremos duos, ut dixi, quia ad præfinitendam substantiam solam effectus nec scientiae mediae directio, nec connotatio necessaria est: immò nec ad illum ita præfinitendum potest deferuire magis quam ad vnum aliquid præfinitendum scientia alterius deferuiat.

7. Iuxta hos igitur modos tres vnuersum affirmantium possibilitatem præfinitionum erga effectus liberos creatos sententias apud nostrates inuenio. Prima eorum, qui illas regulatas solum per scientiam mediam admittunt, quia Deus propriè ad præfinitionem concipiendam media indifferentia effectum autem liberum habitura si apponantur, præuideat: atque ita demum per media illa, atque liberum effectum fore præfinitat atque efficaciter intendat: post modum verò ex iis necessario aliquid (si plura sint) eligat: deinceps executionem decretum medi illius atque effectus tandem positionem exequatur. Huius sententiae Patrones ex antiquis referre extra rem erit, cum illi, quotquot ante Molinam eiusque coactores scripserunt, est auxilia de se efficaciam concordare reiecerint, reiecerintque proinde scientiae mediae fundamenta firma; eam tamen non ita in terminis, ut aiunt, vel conceperunt, vel explicarunt, ut eius vnus ad res hasce facili esse posset: ex Bannistis Dominicanis scientiae mediae infensis hostibus, est pro affirmatiua præfinitionum parte citari plures, vel omnes possent, eorum tamen, quia difficilior, patrocinium respuit opinionis huius Author Soarius noster 3. de auxiliis cap. 16. num. 2. eam docuit ipse cap. 17. & 1. de essent. prædestinat. cap. 8. num. 18. cap. 13. num. 9. Propter. de gratia cap. 1. à num. 13. & cap. 6. & 1. de consensu Dei cap. 16. & lib. 2. cap. 7. & opuscul. 1. de scient.

absol. futuror. cap. 6. num. 6. Tolet. in cap. 8. ad Rom. annot. 3. Salmeron tom. 4. part. 3. tract. 14. Henricus de fin. hom. cap. 1. 1. Peter. in 8. ad Rom. Sotus in cap. 9. digressi. de prædestinat. Curiel in cap. 1. ep. 2. Petri consens. 4. Mendoza Augustinian. quod lib. 6. q. 1. Scholasti. in 1. secundo loco. Alexand. Pefant. comment. in 1. 7. quaest. 2. art. 1. d. 10. & 11. Arrubal. 1. part. 2. 6. & 6. est medius inter Vasquez & Soarium vult videri. Gennados 1. part. controu. 4. tractatu 11. d. 2. sect. 1. Ruz citat. d. 3. & tom. de prouid. tractu 2. d. 6. ad 9. multa eruditione, & discursibus, est plures pro se scietas, qui de prædestinatione ad gloriam, & fidem ante præfinita merita solummodo loquuntur: eam vero intentionem efficacem, seu præfinitionem eorum effectum, neque esse vquam posse mordicus defendunt: eidem sententiae subscribunt Fasolus 1. part. tom. 1. quaest. 1. art. 1. dub. 1. Tannerus tom. 1. d. 3. dub. 4. assert. 3. Ariaga citata d. 3. & 36. Franciscus Annatus celebri Apologia sua pro scientia media frequenter supponit, sicuti & Borial Apologia simili contra Hieronymum Vices Dominicanum, Quiros tom. 1. de Deo d. 64. sect. 3. & tom. 4. de elect. ad gloriam, Complutenses, Marciani Recatores Nobiles quorum frequens in scriptis nostris memoratio, atque vno verbo Recentiores nostri sent omnes, qui doctrinae Procerum in re hac Theologia nostrorum, præsertim Molinae, & Vasquij non satis insisterunt.

8. Secunda affirmantium possibilitatem eiusmodi præfinitionum, ex parte, prima consentit: quatenus præfinitiones regulatas natura sua per scientiam mediam admittit: quatenus vero sententia illa reliqua per scientiam mediam præsuppositam non regulatas respicit, ut impossibiles, ipsi contradicunt: siquidem & præfinitiones quæ scientiam mediam non supponunt, ut ipsarum directum, sed eam tamen natura sua connotant, & concernant pro posteriori signo certo adituram (quia, ut diximus, si Deus respectu cuiusvis quantum rebellis, voluntatis auxilia, quibus consensura sit omnipotentiae adest, & pro signo posteriori eorum, & consensu sub illis, scientiam mediam sibi adituram nollit eum consensum non præfinit) possibiles absolute, neque effectus præfinituri libertati absolute aduertat censet. Huius in terminis sententiae Patrones non vdeo; quamquam non dubitem primæ sententiae Doctores, si connexas hasce scientiae mediae pro posteriori signo ad futuræ præfinitiones fuissent meditari, eas etiam amplexuros, neque vltimos fuisse cum reliquis præfinitionibus vnuersum huiusmodi præfinitiones, ac illa ita per scientiam mediam regulata descendat: postea reuertent: certe Recentiores nostri, qui præfinitionem præfinitionem à mediis de se indifferentibus, & extrinsecus solum efficacibus, atque ad effectibus libertate decent, hanc sententiam omnino, vel admittunt, vel supponunt: siquidem ea tunc veroque simplicius præfinitionem suam præfinitentem descendunt: atque à superiori, quæcumque pro sua vienda cogitantur, clarescunt, & hanc secundam sententiam præfinitionem, & descendunt, & propagant ut ex descendis patet.

9. Tertia demum affirmantium sententia, ad illas præfinitionibus effectus liberi, ut talis, seu per media extrinsecus solum efficaciam de seque indifferentia descendendi, addit: possibilem esse præfinitionem prolium de se à mediis ita solum efficacibus, ac de se indifferentibus, atque effectus libertate, & scientia media, quæ Deus, nullo eorum attento, neque intento, in actum, seu effectus liberi substantiam ferat: dummodo illam per media de se indifferentia solum extrinsecus efficaciam, quæ ex ea intentione eligat, exequatur: in hanc sententiam incidunt ex nostris aliquot: in quibus forte à nobis laudati Marciani Recentiores eam maxime illustrant promoueruntque: vi enim erant ingenui acumen, & consequentiæ filo præstantes, cunctis acutius viderunt principia fere omnia pro prima sententia, siue fundanda, siue ruenda à Soario, & assertis excogitata, huic etiam assensum, & promouenda inferuire. Nec dubito sententiam hanc à cunctis Theologis Dominicanis (Bannistis exceptis) qui pro parte affirmante præfinitionum harum compo-

tem cum absoluta libertate effectus præfinitis referuntur virtute saltem traditam esse. Hi enim, cum scientiam, ut dixi, mediam non satis dispexissent, ac penetrassent, solummodo ex indifferentia, & indeterminatione mediæ ad Deum eligendorum, quibus effectus intentus efficaciter, & præfinitis exequendus tandem erat, ut eius absoluta libertas saluaretur, eam ipsius intentionem efficacem, & præfinitionem divinam possibilem, & cum præfinitis effectus absoluta libertate compossibilem iudicant: sunt autem Doctores isti quam plurimi, quos singulatim non recenseo, quia eos citatos inuenies apud Valquez, Suarez & Heriaz: recitatos etiam apud Ruiz & Falolum supra. Dico autem Doctores præfinitos citatos Maiorem, Gabrielem, Oxamun, Guillelmum de Rubione in 1. d. 40. & 41. Catherinum, qui eam præfinitionem ad iustitiam, & gloriam respectu quorundam eximie præfinitorum (v. g. Desparæ, Ioannis Baptistæ, & Apostolorum) admittit: quo aliam anteriorem præfinitionem iustitiæ, & gloriæ, quæ pura prædestinatio cunctis prædestinatis communis non sit, & possibilem, & erga eos exercitiam recognoscunt. Nam Doctores alij, sicut, & Patres pro affirmatiua sententia citati electionem pro prædestinatione, quæ absque efficaci effectus intentione esset: per aduersarios potest, curantemque absque meritis nostris esse docent.

10. His omnibus sententiis quarta in hac questione sententia contradicit: omnem effectus liberi efficacem intentionem seu præfinitionem, quæ absolute eius positioni, & executioni præcedat, iudicans impossibilem. Pro hac a primo discipulo mei Theologi anno re exaltius quam sperare tunc possem, nullogue partium, sed veritatis (ut meum genus est) solius studio examinata fleti: tentatque ingenuè, per amplius quadraginta annos, ac perpensis vtriusque rationibus, euationibusque, cum ab alijs, tum à me pro vtraque parte excogitatis, in eadem sententia persisto: ac proinde ordinem intentionis, & executionis in decretis Dei efficacibus erga liberos effectus censco esse impossibilem. Hanc sententiam, præter citandos veteres, docuit Molina noster 1. p. q. 1. art. 1. 3. d. 1. m. 3. & 4. & in concordia ad q. 2. art. 1. d. 1. p. 1. q. 1. art. 4. d. 1. Valentia in controu. lib. de prædestinatione c. 3. & 1. p. q. 1. & vltim. vers. in vbi dilemmati, vel sum prædestinatus vel non (quod placeat in vite dissolutionem, & desperationem egit) satisfactum non posse fatetur, si electio efficacis de se ad gloriam ante præuila merita admittatur. Valquez, 1. p. d. 89. tota assertens c. 2. doctisimè Hispania, Germania, & Gallicis viis hanc sententiam probari: cui insitit d. 98. c. 10. & 3. p. d. 1. c. 10. & 1. Franciscus Turrianus, opuscul. de prædestinatione Leonard. Lessius d. hac de re integra, assertens scilicet. 2. probat. 9. Alen. Albert. Magn. Bonau. & coetaneos à se Consultos Sapientissimos, Bectano 1. sum. Theolog. cap. 1. q. 4. Salas in manuscr. de gratia tractatu 1. 5. d. 14. sect. 2. referens Aureolum, Valdeni, Adamum, Medinam vtriusque, & Ludouicum Legionensem, & vltique ad Doctores triginta, ut ait Heriaz iam citandus, Albertus Pighius 8. de libero arbitrio c. 2. Ruard Tapart. 7. §. Nec re ipsa. Hieronym. Osborn. de iustitia Ioanni. Ekius in Crisostomi. cap. 9. Card. Contareus apud Less. citat. sect. 2. Driedo de concordia liberi arbitrii, & prædestinationis p. 1. c. 3. ad 3. Bartholomæus Camerarius, Dialog. Cathol. cap. 1. Ioannes à Bononia & Franciscus Carthagen. tract. de prædestinatione. H. rize d. 7. cap. 5. num. 28. d. 1. 9. cap. 2. d. 3. capite 4. Gamachæ 1. parte, quæstione 23. cap. 6. aliter. 2. Ioann. Præpositus ad 1. part. q. 23. art. 8. dub. 8. 1. §. 1. Alarcon. 1. part. tract. de prædestinatione. a cap. 6. & Magister meus Didacus Daza, quo nemo profundius non hanc penetravit.

CERTAMEN II.

Causa libera memorata definitio, & quantum ad rem hanc opus est, ab aliquorum ericis extricata.

1. Cum hic, ut diximus, quæstionem hanc vniuersim versemus: neque ad specialem quæstionem de efficaci antecedenti electione hominum ad gloriam, ut præmium & coronam ante absolute eorum præuila merita in tempestiue descendendum sit: ex generali principio de euerione libertatis effectus præfinitis per eiusmodi antecedentem ipsius intentionem efficacem agendum hic erit: in actis scilicet, atque ad controuersie prædestinationis specialioribus principiis, quibus intentio efficacis, sue electio ad gloriam, & præmium, & coronam impugnari solet: ut autem id clarius ostendatur memoranda hic est statuta causæ seu potentie in actu primo definitio tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. 1. q. 7. certam. 1. atque à Philosophis, & Theologis omnibus, præsertim nostratibus indubitata: Est enim Aluarez, & Tullius (vbi eorum intererat) in dubium illam vocare voluerint alicubi, tandem eam absque vllis à se tentatis limitationibus admittunt, vel inuiri: ut ea quæst. iporum verbis recitari monstrauimus. Ea vero definitio sic habet: *quæ potest omnibus requisitis ad operandum potest absolute operari: vel non operari: ut, scilicet, causæ seu potentie liberæ essentia stet in absoluta eius ad vtriusvis indifferente potestate: cum autem indifferenti, ac indeterminate potestate in actu primo determinatio in actu primo, seu necessitas ex parte actus primi apponendi alterum determinat extremum, ac subinde non apponendi alterum cum ipso impossibile; aduertetur: fit ut omnis antecedens necessitas, & determinatio ex parte causæ & potentie in actu primo se tenens ad alterius extremi positionem vel negationem determinat causæ, & potentie in actu primo libertatem euerat: ac subinde, & effectus, qui à causæ suæ libertate in actu primo liber extrinsecus solum esse potest: inde absque controuersia etiam, sic libertatem, & causæ, & effectus proximam omnis necessitatis antecedentis atque ex parte causæ, & actus primi se ad effectum tenentis exclusionem includere.*

2. Est autem hic duplicis necessitatis nempe antecedentis (quæ & simplex, & absoluta à Patribus, & Theologis dicitur) & consequentis: & sequentis (quæ secundum quid, & conditionata dicitur ab eisdem) duplex rependa definitio, ut cuius generis necessitatem præfinitis actus inducat præfinitio, dignoscatur: an antecedentem potentie, & effectus præfinitis libertati aduersam, cuiusque proinde exclusio ex parte actus primi ad vtriusque libertatem debeat supponi: an sequentem, seu consequentem quæ neutrius libertati officiat: & quidem antecedentem, simplicemque, & absolutam operandi necessitatem Boëtius definit 5. de consolati. Prosa 6. vbi vtriusque distinguit eam esse *quæ cogit operari, sine incideri in opposito ibi exemplo: quod ipsum erit vniuersim loquendo, quæ cogit operari: quam definitionem eisdem verbis tradidit Anselmus 2. Cur Deus homo cap. 18. & 1. de concordia nostræ libertatis cum Dei præscientia, & prædestinatione. cap. 1. à col. 2. tæque quæque atque iisdem locis periphrasi alia, atque alia, quæ causa est ut sit res: seu quæ facit rem esse, & cap. 2. quæ præcedit rem, & facit: sunt vero notanda illa Anselmi verba excitata col. 2. *quæ cogit vel prohibet rem esse, vel non esse, & sequenti c. 2. quæ cogit voluntatem ut faciat, vel ut fiat resistit: consequentis vero definitionem, iisdem Patres locis eisdem tradiderunt: quæ rei posteronem non præcedit: quæ non est causa, nec sitis cedens, aut prohibens, aut insuperabiliter resistit, ut res sit vel non sit: sed solum rei positionem sequitur. & supponit: quæque solum necessitas, quæ id quod est necesse est esse, nec potest non esse ex suppositione quod sit: quia esse**

ne non esse simul repugnat. Hæc è fufus recitatis horum Patrum testimoniis tomo primo de Deo vno controverfia 3. d. 1. quæst. 2. certamine 4. carpiamus: quibus definitionibus concordant Patres omnes testimoniis plurimis datis eadem quæstione, certamine 1. 2. & 3. & plures etiam certamine quarto, & fequentibus, ubi argumentorum ab authoritate Patrum efformatorum certamine quarto adhibitis ab hæreticis, & Recentioribus Dominicis Thomistis solutiones ab authoritate etiam Patrum difcimus.

3. Efti autem hæc ita, vt uniuersum fonant, certa, atque à nostris Doctores recepta primitus fuerint; iuniores ex Soaritis præfinitores subtiles, quoad exclusionem principij ex parte actus primi præfuppositi, & necessitatis causam ad vnum extremum (ob suam essentiali connexionem cum illo, & repugnantiam sine impossibilitatem principij illius cum extremo opposito necessariam, vt potestas proximè indifferens ad vtrumvis extremum, & causa in actu primo proximo libera seruetur, non adeo uniuersum accipiendam esse volunt: sed solum de exclusionem principij necessitatis influxum proximo, & proprio voluntatem ad alterum extremum; non autem mediâtè solum, proprium autem influxum vocant physicum, (ego autem pro ipsis addo etiam intentionalem, quale est obiecti, & cognitionis, ne eos angustiori loco adoriar) principiorum vero mediatarum, quantumvis de se determinatorum, & essentialia sua connexionum cum extremo altero, atque cum eius opposito impossibilitatem libertati, & causæ, & effectus liberi non offere, neque necessitatem operandi antecedentem, siue absolutè, & simpliciter talem, ipsi afferret: ceterum extremum hoc (quod aliis longè difficilioribus de incarnatione in via Vasquez etiam componendis cogitaueram primus) apertè contradicit definitionibus necessitatis antecedentis, & absolutè, ac simpliciter talis recitatis numero secundo ex Patribus: etenim principia omnia, quæ de facto prioritate naturæ effectum, siue extremum alterum, quouis gradu, etiam remotissimo, præcedunt, etique de se, & entitate sua ita connexa sunt: vt sine illo, vel cum opposito extremo esse in se repugnet, habent, afferuntque extremi, cui ita connectuntur, necessitatem, quæ illius positionem præcedat, prohibeatque, ac resistat eius oppositum extremum, siue contrarie, siue contradicte esse: ergo principia mediata, quæ de facto, etiam remotissimè, præcedunt connexa de se, & entitate sua, cum altero extremo, atque impossibilitatem cum extremo opposito, habent, afferuntque antecedentem absolutam, ac simpliciter talem illius extremi necessitatem; ac subinde eorum, nec solum principij proximè influentis exclusio supponi ad potentiam, seu causam liberam profus debet. Confirmatur: quia omnis necessitas essendi effectus cuiusvis ex Patribus Philosophis, & Theologis omnibus, vel est consequens, vel antecedens: quin tertia, seu media alia necessitas illius agnita hæcenus ab aliquo fuerit: atqui necessitas effectus ex principio remoto connexo de se se cum illo, & impossibilitatem cum extremo opposito proueniens, non est necessitas consequens: ergo est antecedens: & cuius proinde exclusio ad libertatem proximam causæ, & potentie liberæ, ac subinde effectus liberi debeat ex parte actus primi supponi. Probatur minor: quia necessitas consequens ex Patribus Theologis, & Philosophis est: quæ rei positionem non præcedit sed prouenit ex suppositione, quod res vel effectus sit: seu quæ id, quod est, quamdiu est necesse est esse: quia esse, & non esse simul non potest: alii necessitas effectus ex connexionem essentiali principij remoti cum ipso non prouenit ex suppositione, quod effectus in se sit, nec est necessitas sola, quæ id, quod est, quamdiu est, necesse est esse: quia nequit esse, & non esse simul: ergo non est necessitas consequens, vt in minori allumebatur.

4. Probatur tertio. Nam prædestinatio non solum apud Patres, sed apud rationales omnes, principium, & causa remota est, cum boni operis, tum, remotior adhuc, gloriæ, ad quam per illam prædestinantur rationales creature: & tamen Patres non inde eam cum libertate consensu, & gloriæ per illum obtinende à prædestinato conciliant, quod remota eorum causa; &

principium, nec proximè influens sit, sed prædestinatio eorum positionem nullatenus absolutam necessitatem præcedat, sed potius liberam eorum à prædestinatio absolutam positionem sequatur, nec faciat, eger, aut resistat, vel prohibeat eos effectus ex parte prædestinati non absolute, vel non potest, vt ex Boethio, Anselmo & Patribus reliquis recitabamus: ergo ex remotione principij connexi cum effectu inducentique necessario illum ratione connexionis essentialis cum illo, & impossibilitatem cum extremo opposito non saluatur causæ, & effectus mediati libertas: confirmatur & probatur quæto: ex Patribus cunctis, qui fatalem præfinitorem Philosophorum necessitatem, & hæreticorum prædestinationum respuerunt & constanter impugnauerunt, vt scolasticorum operationum libertatem asserant: cum tamen verum, & hæreticorum prædestinationem principia remota esse, & ab hæreticis, & Philosophis, & à Patribus eos impugnantibus indubitato cognoscitur: quare necessitatem effectus ex principio, & causa remota, nec proximè influente allatam, & inducunt cum eam, & potentie proximæ libertate pugare, vt exploratum de se, ac terminis ipsis notum supposuerunt, & quibus subtilius idem Recentioribus ita distinguunt, & Soario principium hoc uniuersum, etiam, vt necessitatem ex principio remoto venientem comprehendat, cuiusque necessitatem exclusionem ad libertatem proximam causæ, & effectus adeo per se notum est, vt eius reuerentia Soarius subobliuiscitur, Recentiores autem expressius, vt consensu, seu effectus efficaciter inueniunt ac præfinitum absolutam demum tueantur libertatem, antecedentem intentionis, ac præfinitorem diuinitatibus fati absurdè, & iniuncte illam efficaciam repugnantem admiserunt. Quinto cum doctrinam impugno: quia ratio impediendi alterum extremum ex parte actus primi, ac proinde causæ proximam libertatem, etiam in principio proximè influente determinat, & determinante ad vnum extremum, & impossibilitatem cum extremo opposito inueniatur, de se tamen abstractit: siquidem ratio impediendi ex parte actus primi vnum extremum abstractit ab influxu immediato in oppositum extremum: vt patet in impedimento compediti in loco, quo est influxus physicus, nec cauatur nec conferunt; & tamen ad quietendam, & ambulandum potentie progressus, & alterutrum aspectus libertatem ex parte actus primi aboleret: eo præcisè, quod ambulantium acutum, quieti oppositum prohiberet, & impediret idcirco Anselmus, Patribus reliquis consensu, super citatus, non solum dixit prædestinationem non autem necessitatem absolutam effectus quia non eger, nec resistit, sed quia, nec prohibet, nec resistit rem esse, vel non esse: quibus aliud impedimentum ex parte actus primi libertatis potentie, & effectus diuersum ab influxu proximè, puerque impeditum ac resistitum alteri extremo distinguit, & agnoscit.

5. Probatur quarto uniuersali argumento à priori: quidquid est impossibile per aliquam naturam positam, nequit fieri possibile per aliud ipso natura positam, nisi per posterius hoc auferatur illud prius, vel ab eo id, ratione cuius ipsum reddebat impossibile: aut ex efficacia, & necessaria connexionem causæ remota cum vno extremo, redditur alterum extremum ex illo, & per illud prius absolute impossibile: ergo, nisi eius principij remoti (seu, quod est idem, ipsi identificate connexionis cum effectu opposito) ablatione, nequit eius oppositum esse absolute, & antecedenter possibile: ergo illius principij remoti, ac necessitate connexionis ipsi identificate exclusio requiritur ad proximam absolutam, & antecedentem ablatum, ad proximam oppositi possibilitatem: quod ipsum est requirit exclusionem principij remoti necessitatem se connexi cum effectu ad absolutam, seu, libertatem indifferentem ad vtrumvis potestatem, seu, libertatem in actu primo. Quinto probatur conclusio, & demonstratur quarti argumenti antecedens: ex quo legitima, & irrefragabilis erat eius consequens: quia indifferens potestas proximè influens principij ad vnumvis extremum persistente principio remoto de se necessario connexo cum extremo altero, ac subinde interducatum

& repugnante de se cum eius opposito, est potestas ad coniungendum duplex contradictorium: nempe, extremum alterum impossibile cum principio illo remoto, vel cum effectu, cui hoc essentia sua connectitur, quæ non physica ad vitæ potestas, sed prosus chimærica est: quare, si sit ex parte actus primi principium illud remotum, exclusum, vel à principio illo proximo in sui existentia dependens, nec aliter, nisi eius exercitio positum, nequit non, & principij proximi, alias indifferens, atque effectus libertas aboleri. Dices primo necessitatem illam effectus, & impossibilitatem extremi oppositi esse remotam, cui non contradicit, nec repugnat, nisi remota indifferencia, & possibilitas extremi oppositi, non autem proxima indifferencia, sicuti neque differentie remotæ causæ de se liberæ ad vitæ, repugnat proxima necessitas illi ex determinatione, & connexionem necessitatis principij proximi cum extremo altero superuenientis. Contra tamen: quia id, quod de se indifferens est idem ipsum in se manens potest extrinsecus, & ex accidenti impediri, ac indifferenciam, seu libertatem in actu primo absolutam amittere, quia intrinsecam suam perdat entitatem, siquidem ultra hanc impedimentorum exclusionem ex parte actus primi ad alterum extremum requirit, ad absolutam ad vitæ potestatem; aut principium quodvis de se, & essentia sua connexum cum altero extremo, & cum eius opposito impossibile, quædam in se manens, nequit non & illi connecti, & huic repugnare, & cuiusvis extrinseci adiunctione, magis, quam ex eius adiunctione suam essentiam mutare, & amittere, ac sine seipso esse.

6. Evasiones alie de connexionem præfinitionis non ratione sui sed mediorum proximiorum de se indifferenciam, quibus exsequendis proximè est effectus liber efficaciter intentus ac præfinitus: quæ logica solum est, non physica; ac proinde, nec ex parte actus primi natura præcedens, vt libertatem in actu primo absolutam impedit magis, quam auxiliorum efficacia, & scientia media, quæ intentio, & præfinitio illa regulatur, diffunditur ex certam. i. ad num. 3. ubi ostendimus præfinitionem eiusmodi, essentia etiam sua regulatur per scientiam mediam intrinsecam absolutam efficaciam habere, & ratione illius essentiale connexionem cum effectu præfinito; nec solum extrinsecam illam efficaciam, & connexionem, quam ex efficacia, & connexionem logica mediorum, & scientie media, quæ natura sua regulatur, supponit, quaque proinde extrinsecus afficitur. Evasiones autem istæ confundere volunt intrinsecam hanc connexionem præfinitionis cum effectu præfinito intentionem, cum connexionem illa extrinsecam mediorum secundum se, & executivam, cum tamen valde diversum sit id, quo irresistibiliter connectitur natura, & essentia sua, ab eo, per quod mediatur exequitur. Alia item solutio quod à scientia media in sui positione præfinitio illa pendeat: ac proinde possit atque, atque scientia media, purificata etiam conditione, ab exercitio absolute libertatis impediri: quare nec magis eius necessitatem, & connexionem posse natura & causalitate absolute præcedere effectum præfinitum, quam scientia media & purificatio conditionis ipsam absolute præcedant principium, quod fuscè hæcenus à numero tertio statui-mus de necessitate exclusionis principij remoti de sese necessario physice, & intrinsecè connexi cum altero extremo indifferencia, non debilitat; sed negat tale principium esse præfinitionem consensum; cum sit à potentia absolute impeditibile, ac proinde, & eius intrinsecæ connexionis: quare, nec fit adhuc remota illa sua prioritatem effectum præfinitum absolute ordine natura, & causalitatis antecedens. Hoc inquam principio huic hostio, quod de necessitate natura præcedente, remotè etiam est, aduersum non est, sed diversum effugium: quod adhuc intrinsecè, & essentiali connexioni eius quod effectus, alias libero, absolute quovis natura gradu præcedit, minime satisfaciatur. Ne vero ex præsuppositione efficacie mediæ indifferens de se, & scientia media præsuppositæ extrinsecæ solum connexionem errorem quis, vel æquiuocationem, vt ideo dependentem in sui absoluta positione præfinitionem ab exercitio absolute libertatis in præfinito effectus appositione, non secus ac scientia media ac conditio-

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

nata eiusdem effectus futuricio, patitur: ac proinde eius antecessione absolutam potentiam & effectus libertatem non magis, quam scientia media eam præfinitionem regulantis, ledi posse: principium aliud æquæ certitudinis, ac præmissa reliqua, statuendum est.

7. Suppono ergo demum: præsuppositionem futuritionis conditionatæ contingentis, ac scientie mediae de ipsa satis non esse, vt in quavis alia rerum, & conditio-nem peritiam, & hypothesi contingens illud futurum sit, si enim in hypothesi alia ponatur cum principis illis de se cum altero extremo comparabilibus ac indifferencibus, aliquid aliud connexum essentia sua cum altero extremo determinatè, & impossibile cum alio extremo illi opposito, contingens conditionatum extremum illud, cui illud aliquid in hypothesi additum connectitur, minime sub ea tota hypothesi erit: etsi sub alia, cui connexum illud de se cum altero determinatè extremo non adesset, contingens conditionatum verè foret. Pater hoc de se, & in eo, qui non compeditur libere conditionatè quiesceret, si autem in hypothesi compedes etiam apponantur, non libere quiesceret conditionatè, sed quiesceret necessitati: item qui visendi amici carcerati causa esset libere carcerem aditus, sub hypothesi quod lictoribus, & satellitibus comitatus, ne viam recusare posset, ac refugere, carcerem necessariò adiret, ac ingrederetur: item, qui sine prædeterminatione physica libere consentiret, sub illa consentiret necessariò: pono autem, vt affirmantium euasione locum obtineret, prædeterminationem ad consensum non esse paritè constitutum causæ liberæ creatæ in actu primo (vt Thomista volunt) sed supererogatoriè, & ultra necessaria principia ad consensum (vt affirmantes aduersarij cum pluribus possibile iudicant) à Deo concedi: quod autem proximum principium, ac non remotum consensum physica prædeterminatio tunc esset, parui ad præfens suppositum refert, vt patet: imò inane absolute est, vt constet ex dictis à numero tertio ad sextum inclusiue, inde verò aperte, & euidenter constat dependentiam futuritionis contingentis, & liberæ conditionatæ effectus cuiusvis, ac subinde scientie mediae de ipso, ab absolute effectus futuritione esse ab hac absolute futuritione ex purificatione hypothesi eiusdem, sub qua futurum conditionatè contingens, & liber effectus ille esset, ac fore conditionatè præfinitus per scientiam mediam fuit. Ratio est clara: quia, etsi ex purificatione alterius hypothesi non omnino eiusdem, vel saltem liber, effectus ille absolute non esset, futuricio tamen eius conditionatæ sub illa hypothesi, sub qua talis esset, nec omnino eadem purificata est, ac scientia media de ipsa, saluæ & constantis veritatis consistenter. Ergo tota dependentia futuritionis conditionatæ contingentis, & liberi effectus, ac subinde scientie mediae de ipso ab ipsius absolute libertate, & contingentia purificata conditione & illa ipsa hypothesi purificata prosus eadem, nihilo immutata, sub qua conditionatè contingens & liberum esset ac ita fore per scientiam mediam præfinitus est, solummodo esse potest. Pater consequentia: quia dependentia omnis alicuius ab alio, ab eo solum esse potest, quo posito: illud aliquid subsistit, & eo ablato aufertur: vnde fit, quod, si absolute purificetur, & apponatur ultra hypothesin ex indifferencibus principis, & conditionibus omnino compactam & sub qua contingenter conditionatè futuritus effectus visus est, aliquid aliud principium, seu conditio ex parte actus primi, & hypothesi purificatæ se tenens, & de se connexum, ac determinatum ad effectum illum, & hypothesi indifferenciam, & effectus libertatem absolute euertat, vt patet: manente tamen huius conditionatæ, sub hypothesi prosus, & adæquatè eadem libertate.

8. Quoniam verò & in statu absolute consensum, & prædestinatam, saltem providentia apponendum, & futuricio conditionatæ contingens sub tali auxilio, eiusque scientia media præcedit, quæ tamen ex parte hypothesi posita non sunt, vt ex prædeterminatione auxilium doneatur, eoque absolute posito ex continuo utriusque inferatur inuitabiliter consensus absolute futurus: explicanda est connexio, quæ in eo absolute coniuncto, quod absolute præcedit natura consensum cum

X 2 absoluta

absoluta huius existentia, intercedit: ne iuxta proximum notatum ex precedentia scientia mediae ad auxilij collationem, & consensum absolutum huius absolutae libertatis videatur eueri: in hanc difficultatem recens Theologiae auditor primus incidit: qua postea videri doctos, & acutos recentiores multum diuicari; cum tamen re penitus penetrata, nec parum vexarentur: etenim nec scientia media sola, nec coniunctum cum auxilij, & hypothesi indifferentis de se se purificationem cum absoluta effectus futuritione connexionem habet physicam: scientia enim media sola cum futuritione conditionata, quod obiectum ipsius praesuppositum est, connexionem solummodo habet: cum autem purificatione conditionis essentiam suam non variet, nec mutet eius purificationem absolutae effectus futuritionis ipsa secundum se non conuenit: vti nec illius accessu consensum absolutum scientia illa media formaliter representat. Sed nec coniunctum ex utraque: quia nec purificata conditio adiuncta connexa physice cum futuritione, adhuc conditionata, nec cum absolutae effectus est: vnde, & coniunctum totum secundum omnem sui partem, & aequale sumptum de se se physice inconnexum est. Dices, etsi, tam scientia media, quam conditio purificata secundum se spectata nullam connexionem cum absoluto consensu habeant, atque in coniuncto illo inuariatae essentialiter persistant, tamen in coniuncto illo connexio aliqua est cum absoluto consensu, ut implicet suae hoc illud coniunctum physice persistere: ergo nil praestat argumentum. Respondetur negando suppositum antecedentis: etsi enim scientia media nullam omnino physicam connexionem cum absoluto consensu habeat essentia sua, quam, neque adiuncta purificatione conditionis representat; habet tamen cum consensu conditionato essentialem, ac subinde aliquam connexionem ratione illius, inchoatam, siue conditionatam, si purificetur conditio: logicam scilicet, vti eam conditio futuritio habet, cui scientia media connectitur, & quam ideo nequeat non mediate participare, & quae purificata conditione transeat in logicam connexionem absolutam. Tota ergo connexio coniuncti eius, ea solum connexio extrinseca ipsi est, quam habet futuritio conditionata cum absoluta effectus futuritione: quam quidem physice non infert; siquidem idem effectus physice, & entitativus est utroque statu futuritionis, solum, quoad statum, diversus: & statum quidem verificationis solum, non vere dependentiae, connexionis, & influxus, seu prioritatis naturae, quae eiusdem ad seipsum esse non potest. Itaque solum est connexio futuritionis conditionatae ad veritatem futuritionis absolutae posita conditione, logica, & consequentia: quatenus futuritio conditionatae veritatis prioritate, maioris vniuersalitatis prior, quam absoluta futuritio, purificata conditione ab absolute futuritionis veritate obiectiue priori pendet: ideo enim futuritio conditionata contingens est: quia purificata conditione absolute contingens erit; non autem contra: vnde, cum conditio purificetur, (quo solum casu prauiduari absolute contingens libertati poterat) status conditionatus consequens est, & absolutam contingentis libertatem supponens, cui proinde nequeat officere.

9. Hinc apparet scientiam mediae praecessione, cum ordine praedestinationis consensum de facto auxilium effectusque contingens a Deo absolute obtineretur, nullatenus huius absolutae libertati obesse, nec hypothesim, quoad contingentiam effectus immutare: cum prorsus, quatenus physice ad ipsum praecedit, & conducit, indifferens sit; neque ex eo, quod ex scientia media donec auxilium diuersimode voluntate in ad consensum moueat, ac sollicitet, atque ex simplici intelligentia donatum ad eundem sollicitaret, & moueret: quare, etsi utilis, ac necessaria scientia media sit ad Dei praedestinationis securitatem, ac praedestinationis infallibilitatem, & certitudinem; ad effectus vero contingentis influxum, & libertatem absolute illius positionem impertinenter se habet: ac proinde, quoad eius contingentiam, siue conditionatam, siue absolutam, non magis variat hypothesim, cui additur, vel aufertur, quam si eidem hypothesi addatur hominis, liberè sub ea hypothesi consensum, gladius vel galerus, nihil prorsus in eum con-

sentum influentes: cum autem coniuncti ex scientia media & conditionis absolute posita, & purificata cum effectu connexio intrinseca non sit, sed extrinseca a futuritione conditionata, ubi purificata conditio est, motus accepta, immò eadem, nihilque diuersi: ut dicimus, & patet, quia è sola futuritione conditionata, & purificatione conditionis ex scientia simplici intelligentiae eadem ad futuritionem contingentis absolutae consequentia deducitur, atque ea logica solum & consequentiae connexio, & necessitate solummodo consequente & ex suppositione absolutae contingentiae effectus sit, (ut etiam ostendimus) sit plane eiusdem effectus libertati derogare minimè posse. Derogare vero quantumque necessitatem, & connexionem physicam intrinsecam, atque identitatem cuiuscumque principij, aut conditionis physice antecedentis, naturaeque & causalitatis prioris; quae omnia notata, ad veram quantitatē huius, & aliarum difficultatum affinium in schola nostrae principijs, decisionem habenda praeculis semper sunt: sed aiunt tamen acutuli, nescio qui; physice causalitatis connexionem rite, recteque coniuncto illi scientiae mediae dirigentis auxilij collationem, & absolutae positionis, & existentiae auxilij denegari, in nostris principijs, cum absoluto consensu, at vero absolutam physicam coniuncti illius realiter à consensu absoluto distincti connexionem negari à sano homine minimè posse: cum nil aliud physica connexio cum alio realiter diuerso sit, quam, illud sine hoc esse physice non posse: ac subinde ex illius physica existentia legitima illustratione huius existentiam physicam inferri: quod in coniuncto scientiae mediae, & purificationis conditionis aperte inuenitur: id autem sine connexione physice causalitatis reperiri in coniuncto illo posse respectu absoluti consensum patet; siquidem in praesentia absoluta (& mille alijs) physica cum sui obiecti absoluta futuritione connexio, non autem physice causalitatis inuenitur: verum in his, quae quovis gradu natura praecedunt connexionem physicam quae causae, seu causalitatis cum posteriori, & effectu non sit impossibile esse hactenus ostendimus neque praesentiae exemplo, quae suo obiecto posterior est, vltimo alio poterit, adhuc apparet instari: distinctio autem physica extremi, quod acquirit sine physica alterius existentia physice existeret, si intrinseca ipsi connexio, & immediata cum illo sit physica esse coniunctur; focus si extrinseca, mediata, & ratione alterius, quod concernit, solumque logice cum extremo illo connectitur, ut de coniuncto illo respectu consensum absolute ostendebamus, docerent nobis omnes, qui necessitatem absoluti consensum in coniuncto illo inclusam, non physicam, sed logicam, & consequentiae vocant.

CERTAMEN III.

*Quarta sententiae negatiuae conclusio
prima contra praescidentem praesumptionem demonstratur.*

1. Si prima conclusio: praesumptio praescidentis à mirabilis liberis, atque ab effectus libertate nec necessitatem mediam proinde concernens natura sua, vel, ut sui regulam supponens, effectus aboler libertatem. Probatur contra pauculos recentiores: quia posita praesumptione praesentia nulla est in voluntate, siue agente libero potestas ad ponendam omissionem effectus ita praesentis ergo neque vlla in actu primo libertas, sed omnino necessitas, & determinatio voluntatis ex parte actus primi ad effectum ita praesentem: consequentia patet ex definitione causae, vel potentiae liberae datae, & explicata certam, secundo quae in potestate essentialiter constituta, & indeterminata ad vtrumvis essentialiter constituta, & determinatione ad vnum; atque impotens absolute ad extremum alterum prorsus aboleretur. Antecedens

redens probatur: quia posita præfinitione non est potestas in voluntate ad ponendam negationem effectus ita præfiniti cum eius præfinitione, siue in sensu composito præfinitionis; alioqui carere effectu præfinito eius præfinitio posset: id quod intrinsece eius absoluta efficacia, & essentiali connexioni demonstratis certam. 1. à num. 3. contradicit, sed neque est potestas in voluntate ad ponendam effectus ita præfiniti negationem in sensu diuiso, nisi sensu Thomistico, & abusu; abunde à nobis impugnato tom. 1. de Deo vno, d. 3. quæst. vlt. & qui tantum est, atque, si non adsit ea præfinitio: quæ conditionata potestas est, non absoluta ad absolutum effectus libertatem requisita: & conditionata, quæ ex parte subiecti absolute, est ex parte obiecti conditionata, non adsit, solumque ellet, ex parte adhuc subiecti, si præfinitio abesset: unde euidenter potius ostenditur eam præfinitionem potestatem ad ponendam ita præfiniti effectus negationem prorsus euertere: cum, nisi ea præfinitio, sicuti, & quavis necessitate euertere libertatem causæ absolute sublata, esse ea potestas minime possit: ergo nulla est potestas in voluntate eiusmodi præfinitione posita ad apponendam negationem effectus ita præfiniti. Patet: quia ultra potestatem causæ libere ad ponendam præfiniti effectus negationem in sensu, vel composito, vel diuiso præfinitionis posita præfinitio ipsius, nulla potestas esse, exco- gnitive, nisi scilicet potest: iam vero, quod nec in sensu diuiso, non Thomistico, sed vero, & ad rem vtili, nulla sit posita præfinitione præfata ad effectus ita præfiniti negationem apponendam ex parte voluntatis in actu primo potestas, probatur aperte: quia eiusmodi potestas est potestas voluntatis ad auferendam, & diuidendam à negatione effectus præfiniti, vel (propius loquendo) impediendam præfinitionem, ne ex parte actus primi fuerit per exercitum absolutum liberum suæ potestatis indifferens absolute exercitum in appositione effectus ita præfiniti: atqui hæc potestas nequit esse in voluntate: ergo nec potestas ad negationem ita præfiniti effectus in sensu diuiso præfinitionis non scilicet, sed vero, & ad rem vtili. Minor proxima probatur: quia ea potestas in sensu diuiso præfinito, seu impediendi ne fuerit ex parte actus primi, atque diuidendi ex parte illius antequam ex parte illius ellet, præfinitionem effectus præfiniti à negatione eiusdem effectus præfiniti, solum esse potest cum præfinitionis pro illo priori posito, & antecessio ab eiusmodi exercitio absolute libero voluntatis in apponendo effectu præfinito pendet: atqui præfinitio omnino præfinitens à mediis liberis, effectusque præfiniti libertate, adhuc conditionata, sub quavis hypothese effectus præfiniti scientiaque media illius, nullam dependentiam, imò nec dependentiam vmbriam, ab exercitio vilo libero voluntatis in apponendo effectu præfinito, non solum absolute (vt opus reuera est) sed nec conditionato in sui positione pro priori actus primi, & antecessio habet: cum ab his omnibus independententer eius præfinitio à Deo concipitur, & habetur: ergo neque est in voluntate potestas, in sensu diuiso vero, & ad rem vtili, seu diuidendi præfinitionem à negatione effectus præfiniti.

2. Respondent primo Recentiores in voluntate esse potestatem coniungendi negationem effectus ita præfiniti cum sui præfinitione secundum se præcise sumpta, secus vt coniunda cum mediis efficacibus: sicuti, & est ad negationem effectus liberi, ad quem quis à Deo prædestinatur prædestinatione sola spectata, secus coniunda cum mediis efficacibus. Præclusa tamen solutio hæc absolutam consensum de sese, mediisque inspectatis intrinsecè, atque essentia sua efficaciam, & connexionem physicam cum effectu præfinito habere, ac subinde cum eius negatione impossibilitatem, quam quidem prædestinationem non habet: quia effectus, ad quem prædestinatus, voluntas efficax non est, sed eius efficacia erga medium est, nec ad effectum, vt obiectum etiam efficaciter voluit, porrigitur: ac proinde solum rationem efficaciam mediorum, & scientiam media, cui ad sui instrumabiltatem inmittitur, connexionem logicam, sicuti, & medium efficaciam, mediaque scientia, qua diiungitur ad

prædestinandum Deum, cum effectu absolute, solum modo habet, & quæ potestatem physicam absolute & simpliciter talem non lædat, quia consequens, ad huc cum mediis efficacibus coniuncta, solum est nec, si antecessio in eo coniuncto, vel præfinitio- nis, vel prædestinationis, & absolute necessitas, & connexio cum effectu præfinito, vel ad quem prædestinatur, & impossibilitas cum eius negatione admittatur, saluari eius libertas in nostris & certis principiis potest, vt ex dictis tam hic, quam tomo primo, de Deo controuersia 3. disputatione prima, quæstione vltima, villatenus potest: quare responsio hæc ex eorum principiorum impenetratione procedit.

3. Idcirco laudari à nobis sæpe Recentiores subiles, & Commagistri nostri Mariani respondent: Non esse in voluntate potestatem coniungendi negationem effectus ita præfiniti cum eius præfinitione præcise sumpta, vt præfati Recentiores aiebant, esse tamen potestatem absolutam ad impediendam præfinitionem, ne pro priori suo natura poneretur, ac præcederet per liberam negationem effectus in sensu diuiso, quam primi non adeo acuti Recentiores negabant: ita vero Mariani potestatem hanc voluntatis ad negationem effectus præfiniti in sensu diuiso præfinitionis de se connexæ cum effectu, & cum eius negatione inconiungibilis mediat: ut enim, inquit, ex prædicato intrinsecè efficacis eiusmodi præfinitio connexionem habeat cum medio efficaci: aut indifferens est, vt existat cum medio intrinsecè efficaci, vel efficaci solum extrinsecè: solumque cum alterutro connexionem habet: quare, & sine utroque esse absolute nequit: in iis autem, quæ cum duplici extremo diiunctim connexionem habent, dependentia eorum ab eo extremo, quod de facto ponitur, admittenda est: præsertim cum utriusque simultanea positio repugnat (vt in præfinito medijs natura sua efficaci, & natura sua indifferens, solumque extrinsecè efficaci in ordine ad liberum effectum) vt patet in effectu, qui ab alterutra causa provenit natura sua debet, & indifferenter potest: quare, & alterutrum connectitur, & tamen ab ea, quæ de facto in ipsum influit eius existentia de facto pendet: scientia item visionis de existentia futuri, etsi non pendeat ab hac causâ determinatè, cum ab hac, vel alia poni futurum, ac subinde eius visio posset: aut de facto ab hac, quæ de facto futurum ponitur, & huius, & visionis eius existentia absolute pendet. Ratio à priori est: quia realis connexio diiunctim, cum alterutro extremo, cum nequeat esse absolute ad indeterminatum extremum, ad utrumque determinata sui conditione negationis alterius extremi ex oppositis est: quæ, subinde purificata conditione negationis vnius extremi, in absolutam connexionem, cum extremo altero determinatè, atque ab illo determinatè dependentiam transeat. Cum igitur præfinitio hæc præfinitens cum alterutro medio, vel natura sua efficaci, vel extrinsecè solum efficaci à consensu, seu effectu libero, diiunctim natura sua connectatur, seu cum vnoquoque ex illis determinatè sub conditione negationis extremi alterius, fit, vt, posita negatione medijs natura sua efficaci, cum solum extrinsecè efficaci, quod de facto ponitur, connectatur determinatè, ab eoque pendeat: cuius efficaciam, cum per liberam effectus præfiniti omissionem tolli à voluntate antecessio possit, atque reddi medium illud inefficax, fit, vt præfinitio, quæ ei determinatè medio, cuiusque efficaciam de facto connectitur, à libero consensu, & effectu voluntatis, atque, atque medijs ipsius efficaciam, in sui existentia, & absolute pro priori natura positione dependeat.

4. Multa discursus hic subtilis Recentiorum, satis difficilia, mouet. Primum principium, & causam necessariam, connexionemque essentia sua cum suo effectu siue proximo, siue remoto (cuiusmodi præfinitio, cum auxilij, tum effectus præfiniti est) posse ab illo in sui existentia pendere. Nec enim idem est eam causam seu principium sine eo effectu esse non posse, ac pendere in sui existentia propria dependentia ab illo, & reliquis, à quibus ille dependet. Alioqui potentia notionalis, personæque Patris proprie penderet à persona Filij, cui essentia sua connectitur, ita, vt esse sine illo nequeat

X 3 (quod

(quod hæreticum esse ostendimus controverſi. de Trinit. d. 2. quæſtion. 3.) nec citius Pater Filio, quam Filius Patri, Prior origine foret: quod eſt etiam erroneum. Secundo, cum effectus omnis poſterior natura cauſa ſua phyſice actiua, quoad exiſtentiam ſit: ac proinde ſue cauſe phyſice actiue abſolutam exiſtentiam (ſine qua ex parte actus primi cauſari abſolute nequit) pro priori nature ad abſolutam ſui exiſtentiam ſupponat: implicat effectus exiſtentiam abſolutam ad exiſtentiam abſolutam ſue cauſe ſupponi (vt ad veram dependentiam exiſtentie cauſa ab exiſtentia effectus ſui ſupponi oportet) quin poſterior natura ad prius natura reuocetur, & ſui cauſam, ſequè ſubinde ipſum, manifeſta, & multiplici contradictione natura antecedit, cuius contradictionis euidentia mutam cauſarum cauſalitatem in diuerſo etiam genere iidem Recentiores exhorrent. Tertio dependentia rei ab alio in ſui exiſtentia auxilij ab illo præſtandi indigentiam ad ſui exiſtentiam eſſentialiter in ſe illa ſupponit: vt de ſe patet, & controverſi. de cauſis demonſtrati cum Vaſquez contra Petrum Hurtado. Hanc indigentiam auxilij à ſuo effectū, proximo, vel remoto, nequit habere cauſa, etiam neceſſaria, de ſequè connexa cum illo ad ſui exiſtentiam: ergo nec dependentiam ab illo. Probatur minor, cauſa neceſſaria eſſentia ſua, ubi primum ſue eſſentialis connexionis eſt, & ſi mediata cauſa ſit, cauſas intermedias, non ſolum neceſſarias ad effectum, ſed à quibus immediata neceſſitate, & infallibilitate effectus ille, cui de ſe connectitur determinat, infallibiliter proveniat: ergo ſine indigentia auxilij ab effectū, vel intermedij cauſis, præſtandi, de ſe, ſuaque eſſentia habet ea omnia ponere, quæ ad exiſtentiam ſui ſimultaneam cum termino, ſeu effectū, cui connectitur, & ſine quo proinde eſſe non poteſt, requiruntur: quare quod ſine illis eſſe abſolute nequeat, non quidem indigentia cauſe neceſſarie connexæ eſſentia ſua cum effectū eſt (verbi gratia præſinitionis cum effectū præſinito) ſed potius incutiabilis, inſuſtrabilique natura ſua cauſe neceſſarie poteſtis impoſe ſe continendi ab effectū ſui productione: exempla vero Recentiorum ad oppoſitum ſuadendum ſumuntur ex effectū natura ſua diſiunctum connexi cum cauſis ſuis, quarum neutra determinat ad eius poſitionem neceſſaria ſit, ſed alterutra: reſpectu quarum dependentia eſſe optime poteſt, ac de facto eſt ab ea determinata à qua de facto producit: in cauſa autem effectus, vel proximi, & immediati, vel mediati, & remoti, cui eſſentia ſua, ſive diſiunctum, ſive determinat, connectitur, dependentia ab illo, vel determinat, vel diſiunctum ſumpto, abſque contradictione prædicta eſſe non poteſt: quare cauſe, & actionis ad effectum connexio abſolute dependentia ab illo à nemine hætenus dicta eſt: ſed cum addito dependentia à poſteriori: ſicut imago picta hominis ſolum cum addito *pictus* homo dicitur.

¶ Verum ad doctrinam connexionis realis phyſicæ, & intrinſecæ cauſe cum effectū, vel effectus cum cauſa alterutra diſiunctum veniamus: quæ quidem in cauſis, & effectibus pure realibus eſſe nequit: cum nullis pure realibus reſpectus ad terminum præſinitum, vel vagum eſſe poſſit, quem ſola ratio, non ſine figmento, inducit: cum nihil realiter, ac non pure intentionaliter præſinitum aut vagum eſſe in rebus poſſit; eſſi à nobis, qui eos terminos beneficio rationis intentionaliter inducimur, ea connexio cum duplici termino diſiunctum ſæpè ad diſputationes admittatur. Sed neque modo explicato à Recentioribus: nempe, connexio illa phyſica cum utroque determinatè extremo conditionata eſt, cum vnoquoque ſub conditione negationis extremi alterius oppoſiti, id enim non minus implicat, quam rem pure phyſicam; & in ſe, ſuaque entitate abſolutam conditionatam eſſe, exempla nihil de intrinſeca pure phyſica connexione conditionata probant; ſed de extrinſeca ſolum dependentia, & cauſalitæ paſſiva grammaticali de facto ab ea cauſa, à qua de facto producit; ex qua intrinſeca abſoluta connexio cum hac cauſa determinatè, à qua de facto producit, cum alie abſint, à quibus produci poſſet, nullatenus inferatur. Alioqui, cum ab alio quam à

primo producente effectus conſervatur, intrinſeca eius connexio abſoluta, quare, & effectus alius eſſe deſiciente vel abſente eorum productore: nihilque eſſe, quod conſervaretur ex his quæ conſervari ſolam videmus; ſed ea omnia producerentur primo: & quis crederet etiam phyſicam conditionatam connexione rei intrinſecam ſola extrinſecæ cauſe negatione poſita in abſolutam rei eidem immutata intrinſecam, & eſſentialem tranſire: certè nimis credulo auditore ad fidem hæc opus eſt; cum & extrinſeca termini poſitione nouis relationibus res accidentalitè mutari agere à Deo à nonnullis deglutiatur: ſed quorſum connexio illa pure phyſica, & realis vnius ad plures terminos diſiunctum, & vage vnum, vel alium, vel conditionata ad eorum ſingulos determinatè ſi alij abſint, tanto, tamque debili molimine adſtruantur, videamus: vt ſcilicet voluntatem, ſeu præſinitionem Dei in medium, ſeu auxilium efficiat, vel natura ſua, vel ſolum extrinſecus à conſenſu, ſeu effectū libero ferri diſiunctum poſſe monſtrare: vel vt decretum ſeu eius connexione intrinſecam cum plurius terminis diſiunctum explicabatur Recentiores ad eorum ſingulos determinatè, ſed conditionate ſub poſitione ſcilicet negationis alterius: id autem eſt non et falſis illis principiis vitio dabimus, qui cum voluntatem affectus ratione, & cognitione ducatur, quæ, & terminum vagum, & præſinitum & ſub hypotheſi Deo etiam poteſt proponere (vt controverſi. de Incarnat. ſæpè, vt probauimus, vel ſuppoſuimus) in ſic propoſitum obiectum, vel diſiunctum, vel conditionate Dei voluntatem ferri poſſe libenter fatebimur.

6. Ceterum eo admiſſo diſcuſus totus Recentiorum non inferit connexione intrinſecam præſinitionis cum effectū præſinito, præſcindentis de ſe à medijs efficiacibus, vel de ſe indifferentibus, & extrinſecis ſolum efficiacibus, ac proinde indifferentibus, & vt cum alterutro alterutrinſque electione coniungatur, connexione ſolum medijs de ſe indifferentibus & extrinſecis ſolum efficiacibus, atque ab effectū ipſo abſolute, & antecederet impoſſibili, vel alia, adiuſtar huius connexionis intrinſecæ, cum effectū præſinito connectitur cum præſinito ipſe præſcindat à medijs, & effectus libertate, atque eius efficiacia in effectum ſecundum ſe feratur, non curata, neque attendita eius libertate, neque ſcientia medijs, cui ea præſinitio non dirigitur: nequit à medijs indifferentibus de ſe, (à quibus omnino in ſui efficiacia, & intrinſeca connexione præſcindit, quæque pro poſteriori nature eligit, & quibus effectum præſinitum exequatur benignitate, efficiaciam, & connexionem benignam cum effectū præſinito intrinſecam, & ab hoc, & efficiacia benigna medijs abſolute & antecederet impoſſibile trahere. Secundo ex neceſſitate, qua præſinitio de ſe aliterutro medijs efficiacis, vel natura ſua, vel extrinſecus talis electionem Deum antecederet determinat, eadens eſt, eius efficiacia, & connexionem cum effectū præſinito antecederet, & ab eiuſmodi electione & medio benigne efficiacis abſolutam eſſe: quia, ni abſoluta, & antecederet præſinitionis efficiacia, & connexio cum effectū foret; de ſe ſe Deum ad alterutrum medijs efficiacis electionem non determinaret: nec niſi poſtea conditione effectum abſolute inferret. Tertio: eſſi connexio præſinitionis intrinſeca, adhuc erga media, & eorum electionem, conditionata eſſet, quæ abſoluta reſpectu præſinito eſt, poſita conditione, ſeu negatione medijs nature ſua efficiacis, tranſire in abſolutam euidentem præſinitionis intrinſecæ connexio non poſſet, ſed alterutra efficiacis decreti abſoluti, abſolutam connexionem induceret: neque enim, quod eſſentia ſua fertur, effectus etiam, in obiectum conditionatum, idemque ſeri in abſolutum poteſt. Denique, ſi Recentiores illi, vt alij ſolum poteſt, connexione intentionis efficiacis, ſeu præſinitionis cum effectū præſinito ab illius in effectum influxu mediato diuiderent, in æquiuocationem, & fallacem hanc doctrinam, & adeo à noſtris principiis alienam conſuſionem minime inclinat, viderent enim influxum mediatum in effectum per media hæc, vel illa indifferentiter eſſe poſſe; ſecus autem influxum ipſum, qui à medio, & eſſentia ſua conditionatè eſſe debet: quia illi ſe ipſo, & eſſentia ſua conditionatè eſt.

7. Nihil ergo hæc discursuum machina argumenti nostri euacuatur: quod sic breuiter ostendo: id quod essentia sua præcindit à medio determinato, nequit in sui existentia pendere, tanquam à termino vi eius apponendo, à medio determinato: cum eo medio sublato, appositæque alio eius essentia actu persisteret; alioquin essentia sua à medio determinato penderet, si absque illo esse absolute non posset. At præfinitio præcindens, cuiusque efficacia, & connexio intrinseca cum effectu præfinito essentia sua præcindit à medio determinato de se indifferenti, & extrinsecus solum efficaci ab effectu libero, sic præfinito: ergo nequit in sui existentia ab eiusmodi efficacia, ac subinde ab effectu libero, tanquam à termino in sui absoluta positione, & existentia pendere: eadem vi repellitur præfinitio præcindens ex præcensione, quam à scientia media habet: inde enim eius præcedentiam esse pure antecedentem, ac eius cum effectu præfinito connexionem, & necessitatem, quam causæ alias liberæ affert ad illum producendum, antecedentem & libertati aduersam esse absque ulla consequentis necessitatis vmbra (quam alij in suis præfinitionibus per scientiam mediam regulatis, tamen inuicem aucupantur): cuiusmodi est: si quid autem effugij ex scientia media, siue comitante siue per accidens supposita præcindens huius præfinitionis auctoribus tenetur cert. 4. occupabitur illud de benigna efficacia mediorum præcelsum omnino hic est. Aliud denique de principio remoto, præcindens, & non præcindens præfinitionibus commune, satis superque obtinuitur coram. 2. à numi, denique ne viliam, etiam auiam euadendi viam expeditam aduersariis relinquamus crassa quadam doctrina à nonnullis (quorum nomina honoris, & modestiæ causa reticeo, et si ipsi Typis prodiderint) ut principium meriti remotum posse sub meritum cadere desiderarent: atque inde difficultates quasdam Incarnationis in Valgiano decretorum eius ordine componebant excogitata, quæque pro præcindens, vel non præcindens præfinitionibus vi aduersarij posset, reicienda hic breuiter erit. Aiant enim causas, & principia remota effectus, causas, & principia per accidens esse ad effectum producendum: nihilque magis ad ipsum naturæ præcedere quam musica in Archetecto, vel Archetecto ad arandum, vel edificandum, vel pileus legentis ad stridendum: eis quippe exemplis causam per accidens Aristoteles non semel excipit.

8. Inde dici nunc posset: quemadmodum musica, & similes causæ per accidens nihilo modum operandi Archetecti immutant: ita etiam nec præfinitiones, cum causæ remotæ, & per accidens, iuxta eam doctrinam, sint, nihilo etiam modum operandi agentis liberi creati immutarent. Ceterum causam remotam non esse causam per accidens (de qua Aristoteles ibi) à suo Philosopho cogitari, nedum asserti nequit: cum causæ remotæ deest proximè existentiam, & virtutem, quæ immutatio influat, & producat effectum: quare longe aliter se erga effectum habent, ac musica in Archetecto respectu adificij, & causæ per accidens ab Aristotele eo exemplo declarata. Secundo, si causæ remotæ necessaria, & essentialiter requisita ad proximè productionem sit: quia ratione per accidens, sicut musica respectu adificationis in Archetecto respectu effectus erit: cum ea deficiente; nec proxima causæ, nec eius effectus esse absolute possent? Si autem non essentialiter requisita: quia ab illa potest causæ proximæ produci; & tamen de facto ab hac produciatur, præcedentiam naturæ suo loco, & priori ad effectum de facto habet, atque atque essentialiter requisita causæ ad suum effectum: eoque solum differunt: quod essentialiter, & necessario hæc ad suum loco suo effectum, & priori naturæ antecedit; illa vero ex accidenti respectu sui effectus eam prioritatem naturæ sortitur: quia hic ab illa causæ esse æque possent. Id quod, & causæ proximæ non essentialiter requisitæ ad effectum contingit: nempe, ex accidenti respectu effectus ipsum naturæ antecedere; nec tamen inde causæ per accidens, sicut musica adificantis ad adificium est, sed vera causæ de facto effectus sui est; tamen ex accidenti causa illius sit: quod in eam doctrinam memoratos Doctores egi causam om-

nem, quæ ex accidenti talis vere est, cum causæ per accidens confundentes negaturos subinde Philosophicum illud, & rationis naturalis lumen notum axioma: quod est causa causa, est causa causæ.

CERTAMEN IV.

Conclusio secunda contra præfinitiones non præcindentes à medijs, & effectus libertate, & per scientiam mediam essentia sua regulatas.

1. Si negatiue nostræ sententiæ conclusio secunda. Præfinitio, etiam essentia sua regulata per scientiam mediam de effectu contingentem sub conditione medijs de se indifferentis, extrinsecusque ab effectu ipso solummodo efficaci, est impossibilis vt potest absolute præfinito effectus, libertati contradicens. Probatur conclusio eisdem argumentis, quibus præcindens certam. 3. impugnabamus. Omnis necessitas simpliciter, & absolute talis, vt sit effectus, seu absolutam positionem pro naturæ priori antecedens pugnat cum eius effectus libertate absoluta: atque necessitas præfinitionis, per mediam etiam scientiam essentia sua regulata, est necessitas simpliciter, & absolute talis, vt effectus sit, & antecedens pro naturæ priori absolutam præfinito effectus positionem: ergo pugnat cum absoluta effectus præfinito libertate. Maior est Patrum, & Theologorum omnium axioma euidens de se, & rationis lumine notum à nobis demonstratum tom. 1. de Deo vno controuersi, d. 1. tota ex scripturæ question. 1. ex Patribus question. 2. ex scholasticis, & ratione quæst. ult. Minor probatur: quia omnis necessitas præcedens effectus absolutam positionem: cognoscitur ex parte actus primi, & prioris naturæ, vel prohibens, aut resistens, vt sit, vel non sit effectus, est simpliciter, & absolute necessitas, vt effectus sit, atque antecedens naturæ effectus absolutam positionem vt vidimus cert. 2. atque necessitas præfinitionis est necessitas vt præfinitus effectus sit, quæ absolutam rei positionem præcedit, cogitque, vt effectus præfinitus sit, prohibetque, & resistit, vt non sit: ergo est necessitas absolute, & simpliciter talis, atque naturæ priori absolutam eius effectus positionem antecedens. Proxima minor probatur, quia necessitas absolute, & simpliciter, atque antecedens absolutam effectus positionem nihil aliud est, quam connexio intrinseca, & essentialis causæ cum absoluta positione effectus: ita, vt implicet causam absolute esse, quin sit effectus, quem proinde connexionem, & determinationem suam intrinsecus causæ efficacia, & connexionis necessitatis, & inextricabiliter pro posteriori naturæ apponit, ac deuoluit: atque præfinitio intrinsecam habet efficacia, & connexionem cum effectu præfinito, cuius causæ est, ratione cuius, nequit esse sine effectu præfinito, quem proinde efficacia, connexionis quæ suæ determinationem necessario, & inextricabiliter deuoluit, & apponit; ergo habet in se ac de se affert antecedentem absolutam ac simpliciter talem necessitatem effectus præfinito.

2. Eodem fere recidit argumentum, quod expressius instruximus certam. 3. contra præfinitionem, præcindens quia libertas causæ in actu primo, ac subinde effectus, (qui eius libertate ad vtrumvis solummodo liber in actu secundo extrinsecus est) essentialiter dicit potestatem indifferentem causæ ad effectum, & eius negationem, seu omissionem (si contradictionis libertas sit) nec determinatam ad vnum, vt vidimus certam. 2. numer. 1. Sed posita præfinitione effectus alias liberi (regulata etiam essentia sua per scientiam mediam) nulla est potestas agentis liberi creati ad negationem, seu omissionem effectus præfinito, siue in sensu composito, siue in sensu diuino vtili ad saluandam causam, & effectus absolutam libertatem, vt vidimus ibidem 2. ergo nulla est causæ, & effectus præfinito absoluta libertas. Minor

probata est citato certam. 2. quid specialis effugij ex præsuppositione scientiæ media; qua ea præfinitio essentia sua regulatur, aut ex benigna mediorum extrinseca solum efficacia, libertateque, & contingentia conditionata effectus, quas ea scientia supponit huius præfinitionis assertores querant, videamus, & præcludamus. Aiant primo connexionem intrinsecam præfinitionis huius absolutam cum effectu absoluto absolute non esse, sicuti neque absolutam efficaciam, sed tantum cum mediis extrinsecis solum efficacibus in hypothesi præfinitis, quæque subinde irritabilis antecederet sit: effugium hoc præcludimus cert. 1. n. 3. ostendentes efficaciam, quare, & connexionem præfinitionis huius cum effectu absoluto ad ipsum effectum absolutum extendi, nec in mediorum præfinitionum absoluta positione sistere: ut locus quæstioni detur, quæ de absoluta præfinitione & decreto de mediis absolute apponendis tantummodo non est, sed de præfinitione, seu efficaci intentione, qua Deus effectum conditionate contingens, & liberum sub eis mediis futurum, & præfinitum, efficaciter velit absolute esse: ac proinde absolute effectum liberum cum intrinseca illa præfinitionis efficacia, & connexionem illa absolutam antecederent, naturæ, & causalitatis priori, absolutam effectus existentiam, & executionem omnino repugnat.

3. Nec plus præstat evasio alia: velle nimirum ea præfinitione, & efficaci intentione efficaciter Deum, ut sit, non solum effectus; sed per media illa de se indifferentia, efficaci æque benignæ, extrinsecus a futuritione contingentia conditionata effectus, sub quibus fore præfinitus est. Etenim in præfinitione, & intentione efficaci de se, & intrinsece connexa cum effectu, quæ ad eorum mediorum electionem præcedat, & moveat, vti communiter ab adversariis assertum, locum non habet: siquidem ea intentionis efficacia, & connexio absoluta, ceteri ex scientia efficacie mediorum benignæ à Deo habetur; secundum se tamen formaliter media illa efficaciter non vult, sicut ex ea ad media efficacia pro posteriori eligenda determinatus maneat (nè efficacia intrinseca erga effectum intentum effectum carere possit: ac subinde efficacia de se, & essentia sua Dei voluntas frustrari) connexio tamen, & efficacia absoluta præfinitionis, & intentionis illius cum effectu ita intento, & præfinito natura sua, etiam antecederet infrustrabilis, & irritabilis anterior prioritate naturæ, & causalitatis electione illa mediorum efficacie benignæ apponendorum, aut electionis natura posterioris enollit, ac circumari nequeat, ut vidimus certam. 2. & 3. Secundo, utrumque, nempe finem proprie talem, & media qua talia unico actu, & eodem realiter in nobis & intentionaliter in Deo amari non posse ostendimus quæstion. 1. certam. 3. toto; sed necessario intentionem propriam finis, & finem amatum debere electioni, & amori mediorum propriè ipsum præcedere. Quare cum id, quod finis respectu alterius ad ipsum conducentis de se esse possit, & simul cum vili hoc amatur, non quidem ut finis amatur, sed utrumque propter aliud quod non, nisi utriusque interuentu obtineretur: ut dicebamus de intentione gloriæ propter ærità: quia non, nisi cum splendore illo corone certamine, ac proprio etiam labore parte, cultis eam efficaciter intenta à Deo esset: & tunc libertatem meriti aboleret, cum ex connexionem, & efficaciam absolutam anteriore natura ad meritum, sine quo obtineri finis ille nequit, non esse minime possit.

4. Uterius vel intentio illa efficax, ac præfinitio absoluta effectus præfinitus, non per alia, sed per hæc, benignæ efficacie media adhuc retinet physicam connexionem absolutam respectu effectus ita præfinitus; vel ex eo, quod, non nisi per media illius benignæ efficacie esse velit simul absoluta illa & irresistibili efficacia & connexionem physicam intrinsecè effectui præfinito absoluto non connectitur: ita, ut eam præfinitionem in se esse, & effectum non esse non repugnet. Si primum: ergo cum absoluta illa connexio præfinitionis cum effectu præfinito persistat pro priori naturæ ad absolutam effectus præfinitus positionem, etiam simul medium benignæ efficacie præfinitur, & amatur, non esse absolute effectum cum efficacia, & connexionem illa intrinseca præfinitionis pro priori naturæ præsupposita ad absolutam effectus po-

sitionem pugnat: ac proinde effectus præfinitus ex necessitate antecedente naturæ, quare non libere sed necessariorum absolute pronovetur. Sin verò ea præfinitio effectus per medium illud efficacie benignæ ex eo, quod in utrumque simul feratur absolute effectui non ita absolute, ac rigide, sed benignitatis medijs ad iustam connexionem, vel potius coniungatur, cuiusmodi solum præfinitio erit: præfinitio effectum per media hæc benignæ, quibus & mea præfinitione ita de facto à sua causa fiat, ut non fieri absolute possit, atque præfinitio hæc mea subinde antecederet & absolute irrita redderetque frustrari, & si ex præfinitia, qua ad eam præfinitionem concipiendam regor, & futuritione conditionata per eam præfinita frustranda atque irritanda non sit.

5. Sed cuiusmodi præfinitione libertas quidem absoluta effectus saluabitur; aut efficacia intrinseca præfinitionis illius absoluta circa effectum, atque cum illo absoluta connexio qua eam præfinitionem, quia efficax absolute essentia sua est: cum omissione vel negatione effectus præfinitus coniungi repugnet, omnino negabitur: & suppositioni, in qua disputamus, de possibilitate præfinitionis de se efficaci antecederent absolutam positionem effectus, illiusque attingentis, vel seorsum vel simul cum alio efficaci antecederent absolutam positionem effectus, ac subinde essentia sua cum eius absoluta positione connexa, & cum eius negatione incompatibilis & effectus præfinitus libertatem seu quantis contradicatur: ex nim connexio essentialis præfinitionis cum effectu absoluto præfinito, & impossibilitas illius absolute essentia in se, quin absolute effectus exiliat, seu coexistens cum eius effectus negatione, contradictione pugnat cum possibilitate absoluta existendi cuiusmodi præfinitionem, quia effectus præfinitus exiliat seu coexistens cum eius negatione, ut de se claret: eadem hæc impugnatione consistit ut evasio eadem alijs verbis satis aduclatis frequentis. Nimirum, præfinitionem non præcedentem talem ab ipsa possibilem admitti & affirmari, qui à libertate effectus præfinitus non præcedit; sed in effectu, & modum libertatis eius simul absolute efficaciter fertur: sed cum modus libertatis effectus, nil aliud sit, quam ita à causa ex parte actus primi indifferente ad viti. vis procedat, ut absolute, & antecederet natura potuerit non procedere, & omitti; si id præfinitio intendit efficaciter, simul ab eius efficacia intrinseca substantiam effectus, simul ab hac cum libertate, contra dispositionis suppositionem, non pertingit: vel quatenus substantiam effectus pertingit, ac subinde sine effectu, nequit absolute persistere, quia simul eius libertatem, qui in eo fiat, ut in sua causa procedat, ut potuerit absolute non esse) contradictionis prædicata & præfinitio aduclat, utpote possit absolute in se persistere, quia existat effectus, qui in eius libertatem efficaciter fertur: quia vero in effectu ipsum, non posse in se existere, quin effectus exiliat.

6. Priusquam præcipuum aduclatiorum tractatum conclusionem ex suppositione scientiæ mediæ præcludamus, ostendimus, & tardiores alie occupandæ sunt. Prima de necessitate ex principio extrinseco causæ libertatis quod effectus, & operationis libertati non obesse aiant. Hæc tamen solutio Anselmo, & Patribus inuicta est. Nunc enim eos, vel supinæ ignorantia, quia præfinitam, & prædestinationem extrinsecam voluntati nostre principia esse nesciunt; vel inutilis atque inepti laboris, qui cum id nolent tanto studio ea principia extrinseca cum consuetudine voluntatis libertate, ac non ea via facillima, consueverint, & quæ proinde libertatem non leuatur. Secunda solutio, de connexionem solum mediata, & extrinseca præfinitionis cum effectu præfinito exclusæ est cert. 1. & 2. nam. 3. Tertia item, de principio remoto, ac non immediato ac proxime influxivo disiecta est cert. 1. à quatuor. Quarta, de principio & causa remota, quæ solum respectu remoti effectus causa per accidens sit, sicut Motus in ædificatore, & quæ modum operandi non immutat, impugnata est cert. 3. num. vii. Quinta Recentiorum, ceteris deterior, solutio specialiter præfinitis voluntatem absolutam à libero nostro absoluto libertatis potestatem contentidit, ac proinde illi officere minime: quia omissione libera contentis fieri à nobis pro priori potuit, ne pro suo priori præcederet: sicut & fieri potuit, ne eius præfinitia præcederet à terminare, de præfinitionem

autem ab effectu libero absoluto, cui connectitur præfinitio, ex ipsa præfinitionis connectione deducunt: inde enim ab illo, tanquam à termino necessario connexionis essentialis sive pendere evidens est: cum inde esse in se præfinitionem, quin effectus præfinitus existat evidenti-
simam sit: verum ex antecedentia in duratione, seu æternitate potius, præfinitæ ad absolutum contingens remporarium ad præcedentiam naturæ præfinitionis ad effectum præfinitum consequentia non, nisi ab eis, duci possit: quæ antecedentiam durationis cum antecedentia naturæ & causalitatis respectu effectus contra Anselmum, & reliquos Patres confundant, quæ confusione admissa consequentia Aristoteles, (vt à plerisque putatur, præfinitam futurorum, etsi erroneè, Deo negant.

7. Ratio verò ex connectione essentiali præfinitionis cum effectu præfinito petita est solutio quarta Albeldæ simili argumento à nostris contra prædeterminatias præfinitiones, & physicas prædeterminationes Dominicanorum Recentiorum efformato: & quæ rursus nulla necessitate antecedente, natura sive physica, sive intentionali posse creatam libertatem, diuinitus adhuc lædi euidenter probet: imò & causæ omnes naturales eorumque effectus libertate gaudere eadem ratione facile probabatur: siquidem essentiali connectione effectus suis connectuntur, ac subinde ab illis in sui existentia pendet: quare, & poterit ab eis causarum suarum existentia absoluta ipsorum negatione impediri: ac subinde eorum ad operandum antecedens determinatio, & necessitas naturalis operationis, & effectus libertati non obicit: & miraculi tandem instat est Doctos & ingenui præstantia nobis & cunctis venerabiles Recentiores ex naturali necessitate, & essentiali causæ cum effectu suo connectione, vnde hæcenus à Philosophis, Patribus, & Theologis cunctis eius in operando, ac subinde effectus necessitas demonstrata est, & vtrique libertas negata: vtriusque libertatem defendi, & necessitatem excludi: æstimò id, & similia quantumvis magni, & subtilibus ingenii Dei prouidentia sæpe accidere, ne, vel ipsa, vel nos, qui adeo hebetes sumus, nostris discursibus nimis fidamus, & inaniter gloriemur: cum in rebus adeo perspicuis ingenij Proceres deprehendamus cespitate, æquinoctiationis, & fallacie huius occasionem deteximus certamine 3, à numero 3, ubi hinc discursum, & rationem Recentiorum pluribus rationibus, & absurdorum illationibus dillicimus: quare hic solum addo: solutiones hoc, & antecedente numero pertractas, & quasi per transitum breuiter, ac fere remissive impagnatas præfinitionibus, cum præfinitionibus, nec scientia media regulatis, tum prædeterminatias Dominicanorum Recentiorum Thomistarum, tum denique (vt plurimum) physicas horum prædeterminationibus esse communes: quare à nostris, qui communiter (vno vel altero excepto) solum regulatas per scientiam mediam admittunt, reliquas verò præfinitiones æquum, sive effectuum liberorum abiciunt, absque manifestis instantiis & inconsequentis adhiberi nullatenus possit.

8. Veniamus ad specialem solutionem pro præfinitionibus essentia sua per scientiam mediam regulatis ex scientia huius dependentia in sui existentia à consensu absoluto petitam. Si enim, (inquiunt) essentia sua scientiam hanc præfinitio supponit, nequit non in sui existentia demum ab absoluto consensu, seu effectu libero pendere, à quo purificata conditione, & futuritio conditionis primæ, ac deinde scientia media eam repræsentat in sui existentia, & consentientia pendet: quare, & sicut hæc antecedente potestate voluntatis per omissionem consensu purificata conditione impediri potuerunt, ne fuerint, ita etiam eorum existentiam supponens præfinitio: quare nec magis, quam hæc, absolutam effectus libertatem, quam essentia sua supponit, poterit impedire. Non leuis hic inter Recentiores aliquot nostros, qui non satis doctrinam de scientia media penetrarunt, de impedibilitate scientiæ mediæ, ne fuerit à nostro absoluto libero consensu, quam solutio supponit, his, & controuersia. Negant quippe aliqui illam à nostro libero consensu esse absolute antecederet impedibilem, ne fuerit, nonnullos ex priscis nostris Doctores, & præsertim Molinam pro hac absoluta inimp-

edibilitate recitatis verbis producentes. Ceterum, nec Molina, nec alius, qui eius, & societatis hæc in re doctrinam percalluerit referri pro eiusmodi impedibilitate iure possit: etenim dependentiam absolutam futuritionis conditionatæ purificata conditione, ac subinde scientiæ mediæ illam repræsentantis expresse admittunt, & in primis statuunt, vt inde absolutam effectus, seu consensu libertatem cum prædestinatione quæ scientiam mediam claudit, eiusque certitudine, & infallibilitate componant: si enim ab eo in sui existentia absolute non penderet, sed independentem à libero consensu absoluto aliunde posita præcederet, absoluta consensu libertas saluari haud quaquam posset: siquidem, & absolutum exercitium libertatis nostræ erga consensum antecederet, neque illud supponeret, ab eiusve positione veniret: quare, & absolutam, ac simpliciter talem, & antecedentem necessitatem ad absolutum consensum eius, & voluntatis absolute libertati aduersam, nostræ adduceret voluntati: eiusmodi verò dependentia absolute scientiæ mediæ in sui existentia ab absoluto libero consensu admittit, euidenter proxime inferunt, libera (quæ haberi à voluntate poterit, cum libere consentit) omissionem consensu scientiæ mediæ existentiam potuisse impediri: quod ipsum est illam esse à voluntate nostrâ absolute impedibilem ne fuerit: quare locis illis, tam Molina, quam ceteri nostri Prisci Doctores de impedibilitate consequentis solum ex suppositione, quod tam ipsa, quam absolutus consensus, à quo in sui existentia purificata conditione absolute pendet, existant: ac proinde non esse repugnans, quandiu sunt, sive ex suppositione quod sit: quandoque vero loquuntur de scientia media prout à purificatione conditionis præfinitæ communicantur est ei, quæ habetur de conditionatis contingentibus, quæ nunquam erunt, sic enim accepta scientia media, sicuti, & conditionatum contingens, quod repræsentat, & obiectiue supponit vt veritatem obiectiuam solum sub hypothese purificationis conditionis habet, ita etiam, & obiectiuam dependentiam pendulam sub hypothese eadem pro conditionis etiam absolute purificationem ab absoluto consensu habet: nec potest proinde absolute, & actu pendere, nisi purificata absolute conditione, tunc scilicet, cum solum officere absolute voluntatis & consensus libertati possit.

9. Verum ea futuritionis conditionatæ, ac subinde scientiæ mediæ absolute dependentia pro casu purificationis conditionis à libero absolute consensu, tantum est, vt veritas obiectiua conditionatæ futuritionis, & scientiæ mediæ illius, sua quæque prioritate persistit: ostendimus autem eandem illam, & obiectiuam conditionatæ futuritionis, & formalem, scientiæ mediæ persistere, etsi hypothese ex parte per alicuius additionem, & deductionem variata, effectus contingentia varietur: quia hypothese variata variatur necessario futuritio conditionatæ effectus: estque alia ab ea, quæ sub hypothese illa prima fuit, quæ semper persistit sub illa ipsa hypothese prima, etsi hac per additionem principij absolute de se determinati ad vnum extremum ipsique essentia sua connexum & extremo opposito repugnans effectus illius contingentia conditionatæ paret: ac subinde posito eo principio, cum reliquis etiam hypothese illius, cui adiungitur, paret (vt necessario peribit) effectus illius absolute libertas: ergo & præfinitio innixa futuritioni conditionatæ, eiusque scientiæ sub hypothese illa prima persistit, nec poterit mediare ratione futuritionis, & scientiæ conditionatæ, cui innitur, à contingente, & libero absolute effectu pendere: nisi casu, quo absolute illa ipsa inuariata conditio, & hypothese, sub qua contingenter effectus, & futurus erat conditionatæ, & conditionatæ præfinitus apponatur. Paret consequentia: quia veritas illa specialis obiectiua futuritionis contingentis conditionatæ, & formalis veritas scientiæ mediæ, casu absolute purificationis hypothese sue tantummodo, & absolute contingentia effectus obiectiue pendet: non autem casu purificationis hypothese alterius: ergo casu purificationis hypothese variatæ (maximè per additionem principij intrinsecæ, & essentia sua connexi cum altero extremo, & impossibilis cum extremo opposito).

GA
ari
[a.

ab effectu absolute libero absolute non pendet: ergo, nec præfinitio per illam scientiam specialem mediam sub hypothese illa poterit ratione dependentia scientie medie, cui, etiam sua essentia, innititur à consensu absolute pendere: quare eius necessitas: & connexio absolute omnino simplex absoluta, & antecedens esse conuincitur, nullatenusque in sui positione absolute effectus præfinitionem supponens, ab eade dependens. Huic à priori euasione huius impugnacioni notata certam. 2. num. 7. præmissimus, eique innititur efficax argumentum ab absurdis à nostro Valquez notatum; si ex eo, quod sub vna hypothese effectus continenter conditionat, & esset, & præuideretur, principia alia necessaria, nec indifferentia ad vtrumvis extremum liceret absque læsione libertatis in statu absolute ad illum producam adungere: vel pessima illatione ex contingentia conditionata sub illa hypothese, eandem sub alia conditionate inferre: quod & nos attingimus loco citato: instantiam verò aduersariorum ex præfessione absolute scientie medie, ex qua ordine saltem prædeterminationis conditio, seu auxilium purificatur, & à Deo confertur retulimus ibidem.

CERTAMEN V.

Vltima conclusio contra præfinitionem actus liberi non supponentem, sed concernentem scientiam mediam, & auxilia efficacia benigne, præcedentium confirmatio, & vindictio.

1. **S**it tertia, & vltima conclusio: scientiam mediam actus liberi, & efficacia benigne, solumque ab extrinseco talis, non supponens, sed solum pro posteriori ad futurum concernens præfinitio quia ex comprehensione sue omnipotentie claudens auxilium aliquod saltem, benigne efficacia, cui voluntas non resistit quare, & eiusmodi præfinitio de se & natura sua solum à Deo concipi possit, atque à Deo auxilij eiusmodi efficacia præfinitionem, seu scientiam mediam ad eius electionem debeat expectare, cum effectus ita præfinitus libertate pugnat. Hæc conclusio affinis secundæ iam probata est: cui tamen præfinitionis solummodo regulatæ per scientiam mediam Assertores, contra quos ea conclusio secunda pugnamus, per inaduerentiam contradicunt; cum ab vna præfinitione ad aliam legitima (me iudice) illatio sit: siquidem, & præfinitio hæc natura sua scientiam mediam, & auxilia efficacia benigne, eorumque electionem concernens, licet non supponens, natura etiam sua libertatis effectus æquam curam habet, eique æque tandem connexa est, atque per scientiam mediam regulata præfinitio: quare, & benigne efficacia auxiliorum (quæ absolute, casu purificationis absolute auxiliorum à consensu absolute libero pendet, possuntque proinde impediri, ne fuerint iuxta eos Doctores) non adfuturo, absolute consensu libero, neque ea præfinitio haberi à Deo posset: quare, & à negatione huius solummodo concernentis, nec supponentis scientiam mediam præfinitionis, & præfinitio illam natura sua supponens confutatur. Hinc constat iidem, quibus impugnata hæctenus est regulata per scientiam mediam præfinitio, & hanc scientie medie connotatricem impugnari; & contra iidem quibus hanc impugnari illam. Huius ergo quare, & vtriusque impugnacionem, quam Henze contra præfinitiones vniuersim adiecit citata d. 23. quia nequit esse potentia absolute indifferens ad vtrumque extremum absque decreto indifferenter concurrenti ad vtrumvis. Hoc autem decretum (quomodocunque explicetur) applicatum efficaciter, quatenus ex parte Dei, est, omnipotentia voluntati creatæ, vt ea pro libito suo ad vtrumvis extremum vtrius: ergo pugnat cum præfinitione, & voluntate antecedenti efficaci Dei, ex parte

Dei adhuc, de altero; nedum omnino & absolute efficaci atque essentia sua infortunabili de vno extremo à voluntate eadem apponendo, & subinde incompossibili cum extremo altero hinc opposito, sine contrarietate, siue contradicitione, etenim voluntas hæc est: ex memet deo efficaci, vt absolute, & irresistibiliter sit consensus voluntatis; illa vero: ex memet efficaciter applico, & subdo omnipotentiam meam voluntati, vt ea pro libito vtrius ad consensus, vel ei oppositum; quod idem ipsum est, volo efficaciter ex parte mea, vt consensus sit absolute & determinatè à voluntate; ac simul volo efficaciter ex parte mea, vt sit, vel non sit à voluntate: quæ apparet sibi inuicem contradicunt. Hoc argumentum omnium præfinitiones effectuum liberorum quous modo exogitatas refellit.

2. Generaliter etiam refelluntur ex pluribus Patrum testimoniis, quæ produximus tom. 1. de Deo vno d. 1. question. 3. dum ab auctoritate Patrum decreta prædeterminationis recens Thomistica, & Dominicana confutamus: quibus propterea repetenda hæc abstineo, præter vnum vel alterum: quale illud est Damasceni 2. de fide cap. 30. pro Dei Præfinitia, quam voluntas eius etiam erga bona extendit. *Præfinit enim inquit etiam, quæ in nostra peccata, & arbitrio sua sunt, ac non item ea præfinit. Nec enim vniuersum admitti vult: nec rursus vniuersum agere. Vnde de efficacia voluntate, quam Deus de se habet nostra actionis honestæ, loqui constat: quia inefficaciter honesta omnia, quæ agimus vult: Damasceno ipso solum non ignaro, sed teste frequentissimo vt videmus, dum de salutis omnium voluntate inefficaci, & suo desiderio diuino agemus. Secundo, quia sola esset absoluta voluntas Dei vni actioni nostræ æquæ preterit, quam idem relict: non autem inefficax illa, quam idem erga actionem eam nostram in Deo admittit: ergo non solum voluntatem efficacem actionis nostræ honestæ, quia libera esse debet, ac subinde aliam cuiuscunque libere relict vniuersum à Deo; sed & argumentum, quod persecuti hæctenus sumus ab euersione libertatis relictendam necessitatem demonstrat: omnesque solutiones aduersariorum ex principio remoto, nec immediatè influuio mediorum de se indifferendum, benigne efficacia, & reliquis præcludit Chrysost. homilia ad Hebr. Non autem eadem sua voluntate nostras, neque ad arbitrium voluntate vtrique efficaci, ob eadem, quæ pendimus in Damasceno. August. 3. de libero arbitrio c. 18. Si laboriosum est omnia mandata memorare breuissimum (quasi aphorismum Theologicum & Catholicum) tene, quacunque causa est voluntatis libera (an remotas excludit?) si non potest ei resisti, si peccato ei ceditur, quia vtrique sine libertate, quæ actionibus cunctis ex causa cui resisti non potest, vt ex præfinitionibus carum efficacibus) omnino carere esse nequit. Hieronymus epistola ad Damascen. de libero prodigo libertate arbitrij donatum hominem ait, vt viuat non ex imperio Dei (imperio voluntatis eius nuda, scilicet ex quo alina agere nequeat) sed ex sequio suo: id est, non ex necessitate, sed ex voluntate.*

3. Vltima negantis vniuersum sententiæ tribus conclusionibus membratim statuta probatio est: illa uerfantium oppositionum solutione petenda est: inde enim clarebit aduersarios hac in re nostros, nostræ tamen scholæ committiones, gratis, saltem à nobis, fors à principijs eius communibus, & consequentia deducere: maxime, cum nihil à ratione nisi ex vtriusque communium principiorum impenetratione, apparet aliqua opponant. Ab auctoritate verò nihil, nisi Thomistico sensu, & intelligentia pro decretis eorum prædeterminationis productum, atque ab his ipsius nostris dissectum: quare, & nunc eorumdem solutionibus adhibitis euascent. Primo opponunt illud Isaie 46. Omnis voluntas mea fr. Psalm. 113. Quæcunque voluit fecit, quæ, cum semper, & de lege quacunque voluit fecit, quæ, cum semper, & de lege diuina cum obiectis creatis voluit, (quæ efficacis solum voluntatis Dei propria est) fieri à Deo dicuntur. Nec dici potest de immediatè exequenti voluntate efficaci.

efficaci Dei esse sermonem: siquidem, & nostra efficaces executiones voluntates, quæ tales, id etiam habent: ut nunquam careant effectu: quare nulla propria Dei, ac voluntatis eius laus esset eis testimonio contenta, si de immediata executione Dei voluntate efficaci sermo foret. Nec de ea in nostris principis sermo esse potest: cum respectu effectuum liberorum decretum indifferenter concurrendi, quod solummodo cum effectu libertate componi posse fateamur, proximum executionum ex parte Dei sit: ergo de efficaci intentione voluntate Dei eis locis est sermo, siue præfinitione. Certè hoc argumentum necessitatem potius probat, quam possibilitatem præfinitionis pro Dei arbitrio concipiendæ, ut creata fiant: si enim creata aliqua abique Dei præfinitione ex sola inefficaci voluntate fieri Deo possunt, ut ij fatentur: ergo, quod Deus omnia quacunque vult faciat, non arguit quod ex voluntate efficaci ea faciat, nec voluntatis, quia creata, quæ vult facit, in infinitam voluit, & creatis connexionem. Instas plerique, quæ quidem non persuntiorie, sed serio, atque aliquoties, etsi non omnimode, efficaciter tamen non absolute efficaciter, sed ex parte sua, & inefficaciter absolute Deus voluit in celo, & in terra facta non sunt: ut patet in recta vita, & salutem æternam præfitorum. Ergo voluntas, de qua verificatur facta à Deo omnia, quæ voluit, efficax absolute est.

4. Hæc instantia plus probat, quam aduersarij intendunt de actibus liberis: nempe omnes ex efficaci Dei intentione apponi debere. Respondet ergo sermonem esse de voluntate Dei absolute inefficaci, aut ex parte Dei, seu quatenus ex parte Dei esse potest, abique ratione libertatis efficaci, & vehementi, quantum potest, fatique est, ut effectus de facto obtineatur: cuiusmodi est ardentior intentio, ac desiderium vehementius, quod Deus de iustitia, & salutem æternam præfitorum, quam præfitorum habet: ex qua ad media, & auxilia congrua, quibus finalem iustitiam, & salutem obtinendam de facto, si essent, præfinitur paranda & conferenda, etsi non necessitate, detrahuntur: quia eorum effectum efficaciter absolute intentio non est, vehementius tamen impellunt, quia quantum (salua effectus intenti libertate cum efficaci absolute voluntate Dei impossibilitate) ex parte Dei efficaci magis esse potest erga iustitiam, & salutem præfitorum quam erga reprobos iustitiam, & salutem, et etsi terra Dei, & efficaci voluntas sit, ut citato loco docuimus, & instantia supponit: mouet enim Deum ad auxilia, & media præfinitis præstanda, quibus in iustitia decedere, ac æternam salutem consequi possent: aut non adeo efficax, ex parte adhuc Dei est, atque habet ab ipso potest: ut ex effectu electionis mediocriter demonstratur: quæ etsi sufficientem de se electio sit, & habitorum effectum, si præfitorum abusus, & voluntatum ipsorum defectus abesset: tamen eorum auxiliorum, ac mediocriter non est quibus & voluntatum, & præfitorum abusus, & defectus certò abesset: & hanc quidem solutionem eis Textibus germaniorem iudico ea, quæ communiter à nostris negantur sententiæ Patronis adhibetur: nempe ea testimonia de voluntate mediocriter, seu prædestinatione Dei ad liberos effectus iustitiae, & salutis in celo & in terra factis, obueniuntque à Deo in hominibus intelligi debere: sane enim expressa de omnibus à Deo in celo, & in terra factis, & volitis in se ipsis: in quibus iustitia, & salutis præfitorum planè continentur: iudico etiam solutionem hanc doctrinæ verioris, ut de se patet, atque ex dicendis contr. 7. de prædestinatione, clarius adhuc patet.

5. Opponunt rursus, subest tibi, cum volueris posse: non vtrunque, sed indefectibiliter, atque irresistibiliter, ab alio: ut Hester 13. dicitur: non est, qui possit resistere voluntati tuæ, si decreueris saluare Israel. Ne autem ex materia, & occasione, quæ dicta hæc sunt, facile respondeas: impotentiam resistendi voluntati Dei hic assertam non esse, quoad liberos hominum voluntates, & effectus inde ex liberis voluntatibus eorum præfice apponendos: sed de voluntate Dei

Christoph. de Ortega, de Deo Pno. Tomus II.

sua potentia contra obstatam Holofernis voluntatem de Israël perditione ventris: audi Augustinum de animæ salute ipsius arbitrio denum à Deo commissam in hac scribentem de correpti & gratia cap. 14. *volenti Deo saluum facere nullum humanum resistit arbitrium*: quæ tamen de facto fiat, cum tamen generaliter dicta sunt, regulam generalem continent: quæ defectum salutis in quouis (vel vno) quem Deus saluum facere velit, cum voluntate Dei de ipsius salute inconstingibilem demonstrat: vade à nemine, quem Deus saluum facere velit resisti de facto, imò nec resisti posse asseri merito debeat: id autem voluntati soli efficaci Dei ratione intrinsece efficaciæ, & connexionis cum salute volita potest conuenire. Respondet: voluntati Dei quantum ex parte Dei efficaci esse potest, efficaci de cuiusque salute nullius, (vnius adhuc) arbitrium resistere posse potestate, seu possibilitate consequente, idque ita certa regula, & lege: quia in Dei voluntate, & potestate media, quibus de facto à singulis, & omnibus (quantumvis rebellis voluntatis homo aliquis sit, & sine figmento rationis cogitur) salutem obtineat: atque ad ea, vel præcognita ante voluntatem illam efficacem, quantum ex parte sui efficaci esse potest, ab ipso concipiendam, vel certe ante eorum electionem cognoscendam, ex cuiusmodi efficacit intentionis de facto semper mouetur Deus: eaque electione antecedenter ad arbitrij creati usum posita, aut ponenda, est arbitrio creato resistentia impossibilis potestate consequente: cuius solum aduersum impossibilitatem, ut Augustinus nobis à se ostendi monstraret, dixit: *nullum humanum resistit arbitrium*: ut ex facto ipso resisti à nobis voluntati Dei possibilitate consequenti doceret, ne, si resisti ab arbitrio humano voluntati Dei non posset absolute diceret, & decipi facile possemus, & sibi contradicere videretur, tor locis aliter, voluntati Dei resisti absolute posse, quod ex ipso citata controu. 3. d. 3. quæst. 2. & alibi, cum ea, tum præsentem controuersiam retulimus.

6. A ratione arguunt tertio. Potest Deus promittere, imò & de facto promittit nobis nostra bona opera abique præiudicio libertatis eorum: Ezech. 36. *faciam ut in præceptis meis ambuletis*. Vnde Augustinus 11. de prædestinatione sanctorum. Propter 9. gen. aiunt: *Deum illa promittere facturum se, ut faciant, quæ iubet ut fiant*. Ergo & potest bona nostra præfinire: Probatur consequentia. Non minus connectitur intrinsece, & essentia sua promissio Dei cum absolute promissis ex prædicato fidelitatis, quam præfinitio cum absolute præfinitis ex prædicato efficacit: promissio autem absolute promissum antecedenter positum, ac præsum absolute non supponit: sicut, nec præfinitio absolute præfinitum. Alioqui Prophecia, nec promissio nisi illusoria foret: quare vel vtrique, vel neutra, ratione scientiæ mediæ de conditionato contingenti, quam concernit natura sua, vel supponit, vel benignæ mediocriter efficacit quibus vel exequendum absolute præfinitum est, vel præstandum absolute promissum cum huius libertate componitur. Responderet facile negando antecedens, quo admissio (quidquid nonnulli incautum effugij tentent) negari consequentia nequit. Id ita loco minime probatur: quia non quod nos facturi sumus, siue bona nostra opera, ac subinde libera Deus ibi promittit: nec illa libertate nostra promittere posse, sed solum ex parte sua, ut in præceptis eius ambulemus, seu bona opera exerceamus: cui promissioni satisfact, auxiliorum, quæ efficacit, vel prænouit, vel ante eorum electionem nouerit, electione, atque absolute donatione: ad quam solum ex intrinseco promissioni suæ prædicato fidelitatis tenetur: quodque de se antecedentem potestatem ad bene operandum vel secus voluntati creatæ relinquit. Nec plus aliquid Augustini, & Properi verba significant.

7. Obicit à ratione etiam Arrubal: quis homo habens in sua potestate media, quibus fundamenti à partem efficacit nostræ voluntatis de opere libero alterius disiectio si adhibeantur, de facto consequatur, quod ab alterius etiam libertate pendet, eaque in sua potestate habere prænouit potest cordatè id quod ab alterius libertate consequendum, & consequendum sub eis mediis prænouit

Y 2 efficacit

efficaciter intendere (v. g. Panem à Piflore pretio exhibitum ab intendente qui in suo illud marsupio habet, & nolit) quin alterius efficacia intentionis suae libertati alterius, necdum absolute exercita, sed posterius natura exercenda officiat: Atque Deus, & habet, & se habere praenoscit, media quibus si adhibeantur de facto à nostra libertate consensus ac bona opera obtinebit: ergo, & poterit cordate illa efficaciter intendere, quin intentionis eius efficacia eorum libertati, necdum absolute exercita sed posterius natura exercenda officiat. Negari à Vasquez antecedens à nonnullis refertur: quia efficaciam intrinsecam respectu panis nunquam fore putat, sed solum respectu electionis, & exhibitionis pretij, verius antecedente admisso, negatur consequentia, quia intentio nostra, quantumvis efficax, non connectitur natura, & essentia sua, cum extrinseco effectu efficaciter volito, (maxime, si ab alterius voluntate pender) sed irritari potius, atque absque illo esse absolute potest: quare neque ullam affectu voluntati alterius necessitatem. Divina vero intentio efficax connectitur intrinsece, ratione efficaciae suae, cum obiecto quovis volito, sine quo esse non potest: ac proinde infirmitas naturae suae est, & libertati voluntatis alterius, à qua effectus pendeat, omnino repugnat, & huius generis efficaciam intentioni creatae respectu effectus extrinseci negatam solum à Vasquez puto; admissam vero respectu electionis mediorum non eiusdem omnino generis, sed affinem: quae ad hanc efficaciter intendere cogit, quin ad eam libertatem ipsi relinquit, sed naturalem cum illa habeat connectionem: ac proinde sic naturaliter infirmitas, non autem absolute, & omnino infirmitas, si cur efficaciam voluntatis, & intentionis divinae: cum creata efficacia intentionis posita possit adhuc Deus electionem mediorum absolute impedire, & ipsa effectus electionis frustrari.

8. Denique difficilior obiecto à paritate scientiae mediae quae consensus liberum absolutum naturae prioritate, absque libertatis eius praedictio antecedit, ad praefinitionis, scilicet scientia ipsa media regulata, possibilitatem desumpta plus satis à nobis dicta est certam, secundo à numero septimo & octavo toto, est enim consequentia à principio, nec de se, nec, ut coniuncto cum purificatione conditionis, intrinsece connexo physice cum absoluta effectus futuratione, imò nullatenus conducente, iuvanteque proxime, vel remotè motionem intentionalem purificationis conditionis, sine auxilij, ad absolutam consensus, siue effectus futurationem, sed impertinentem prolixius ad id se habentis, solumque logicè connecti cum absoluto effectu, illamque absolute supponens; ad principium, non solum utrunque conducentis ad absolutam effectus, seu consensus futurationem, sed intrinsece, & essentia sua physice, ac metaphysice connexum cum ipsa, & quod absque illa, pro posteriori natura, & causalitatis posita, seu apponenda, esse in se omnino repugnet: quale principium praefinitionem effectus liberi esse (de qua disputamus) ostensum satis à nobis est certam, 1. ex quibus omnibus aperte concluditur ordinem prioris, & posterioris intentionis electionis mediorum, & executionis respectu creatorum effectuum liberorum, si de intentionibus effectus liberi determinati sit sermo, in voluntatibus seu affectibus divinis omnino esse impossibilem: siquidem intentio omnis efficax Dei, seu praefinitio, decretumque omne consensus, seu effectum creatum liberum quovis gradu prioritate naturae antecedens, cum huius libertate pugnare enicimus: ac proinde de subiecto non supponente esse, falsamque ideo assumantem sententiam ostendimus.

QVÆSTIO III.

An sit praefinitio de effectu libero disjunctum, & vage, possibile, ac subinde inter eam, & executionem ordo.

De vno in disputatione hac de voluntatibus divinis in quibus intentionis, & executionis ordo cogitari queat, examinandum restat. Nam & voluntates efficaces Dei conditionate ex parte obiecti de effectu libero disjunctum, hoc nimirum, vel illo praefinito continentur, ut supra vidimus, moxque vtriusque explicabimus, quare nihil vilius, & subtilitatis Theologiae decreto seu praefinitione hac ex parte obiecti disjunctum exactè disculsa desiderabitur.

CERTAMEN I.

Praefinitio, seu intentio efficax vaga, siue de affectu libero disjunctum, maiori nonnullis, absurdisque consequentiis, & asseritur & negatur.

1. Praefinitionem hanc ex parte obiecti liberi praefinitam vagam negant docti scholastici Magistri ex utraque schola Thomistica, & nostra, & immo Dominicana. Suarez, 3. de auxiliis cap. 17. num. 2. & 14. & 1. p. lib. 1. de praedest. c. 13. à num. 4. ad 6. inclinat & lib. 3. cap. 10. num. 3. Zamel tom. 1. variarum pag. 360. & 361. Ledesma de auxiliis 4.9. pag. 173. prob. 1. pag. 179. colum. 2. Alvarez 2. de auxiliis d. 13. num. 4. Rize, cum tract. 1. de scientia d. 7. cum tract. 1. d. 2. quod cum aliis etiam Recentioribus citatur ab Arriaga tom. 1. de Deo vno, tract. de providentia, disputat. 35. sectio subsecution. 1. num. 71. 3. Quod si dicas, Albertum, tom. 1. question. seu corollar. 3. Theolog. ex 4. principio Philosoph. Alarcon tract. 4. de praedestinat. cap. 7. §. 2. 1. num. 36. Horum argumenta ad duo capita redigi possunt. Alterum imperfectionis, quam cuiusmodi praefinitio Deo affert, vel supponit: cui praesertim Heuze, & Recentiores ab Arriaga innominati nituntur: quia putant supponere necessario in Deo scientiam vagam, siue de hoc, vel illo obiecto confusam, & indeterminatam, hoc solum secundum rationem aliquam communem praefinitis, nec distincte individuantibus differentis cognitis, ac rursus huius, vel illius voluntatem efficacem praefinitam, perplexamque determinationis, & suspensam iudicant, ut cum ignorant, ac determinationis, & concilij inopie tre dati efficaciter vult, & lachrymis poscit: sed de quidem argumenta, atque inefficacem vagam, seu de quovis effectu disjunctum hoc vel illo, atque efficacem tam de necessariis, quam de liberis, de quibus magis effectibus, hoc vel illo impugnant: siquidem siue efficacem siue inefficacem voluntas Dei, siue de effectu libero, vel necessario, hoc, vel illo, sit & scientiam obiecti amandi debet supponere, & dignam Deo determinationem voluntatis suae à qua perplexitas, & suspensio oritur ex concilij, & determinationis inopia orta abesse debet: quare quod autem de effectu, etiam libero, disjunctum voluntatem inefficacem imò seriam, atque ex parte Dei quatenus efficacem debeant omnes admittere coartant ex Dei praecipitis, quae de individuis actionibus non decernunt.

nate hac, aut determinate illa disunctum tantummodo sunt: ac proinde individua quavis exhibita à nobis Dei praecepta implentur atque à Christo Domino quavis numerice acceptatione moris ea aequantur: ea quam exhibuit, praecepto moriendi satisfecit: ea vero omnia Dei praecepta voluntatem feriam Dei de eo quod praecepit, vel continere, vel supponere certum omnino est: in ea vero fundamenta omnis Doctorum praefatorum infringuntur, siue ex scientia supposita vagitate, siue ex voluntatis perplexitate, & suspensione, quem puerilem aduersarij iudicabant: verum scientiam de obiecto & veritate disunctam, quae cuiusque tamen individui determinati penetrationem à Deo non excludat) nusquam imperfectionem, sed summam diuinæ scientiae perfectionem involuere, inde constat: quod disuncti veritas obiecti diuersa à veritate cuiusvis extremi determinati procul dubio sit, atque hac determinata veritate deficiente, disunctum persistat: verum siquidem est, Petro non summo, Petrum vel Paulum extitum, eo praesens, quod Paulus extitum sit. Atque item in effectibus, qui alterutrum solum è duobus causam ad sui existentiam essentia sua repositum, neutram autem determinatè, vt visio oculos, non requirere dextrum determinatè verum est, requirere autem dextrum, vel sinistrum: quod disunctum verum, si Deus nesciret, dubio procul omniscius non esset: quare ad omniscientiae diuinæ perfectionem scientia de obiecti veritate disunctum spectat: tantum abest, vt scientia ea diuinè indignam imperfectionem deoluatur: sed neque cognitionem seu scientiam praedicatam communis à differentialibus, siue specificis siue indiuiduantibus praesentiam Deum dedecere docuimus supra & controuersi de Incarnat. fuisse controuersum: ubi ostendimus praesentiam praedicatam vnius ab alio rei eiusdem realiter cum visionis & intuitionis praedicato non pugnare, sed amice componi, & quantum cognitio Dei praesentia ex parte obiecti esse non possit, posse tamen obiectum morione respectu voluntatis, etiam diuinæ, praescindere, notauit bene Quiros: vt patet in medio essentia sua ad duo vtili & conducenti, quod ex vnius intentione Deus apponere deat cuius tamen electionem sola vtilitas ad illud, non autem ad aliud voluntatem Dei moueret. Rationi alteri de imperfectione voluntatis suspensa, & quasi perplexa respondere omnes debent, vt dixi in ferra voluntate de eo quod nobis fieri iubet non determinatè, sed disunctum. Neque enim ex inopia consilij, & voluntatis perplexitate, vt patet, cum omnia & singula penitus scientia sua penitus, sed motibus aliis honestissimis fieri à nobis & vultus iubet, cum alter aliquid determinatum à nobis fieri, & velle posset, & iubere.

3. Ceteri negatiue sententiae Patroni imperfectionem voluntatis efficacis de obiecto disunctum variis ex capitulis inducunt. Primum: quia supponit eius assertio hoc tantummodo prauideri à Deo posse in actionibus liberis salua earum libertate; quasi scientiam medium de quavis in particulari non haberet: nec voluntate praesentia determinata cuiusvis earum, ferri in illam non possit: ceterum, si praesentia impossibilitas praesentis efficacis determinata actionis liberae ad hanc rem attendenda tantum esset: cum hac sit cum actionis praesentis libertate incompatibilis: satis inde praesentis disunctum ad saluandum actionum libertatem non possibilis modo, quae disputatur, sed necessitas probaretur: sed cum praedestinatione, seu preparatione auxiliorum efficaciam regulata per scientiam medium absque praesentione disunctum hac, certo, & infallibiliter obtinendis effectibus liberis absque praedictione libertatis ipsorum prauidetur: certum est praedictionem disunctum, nec titulo libertatis actionum in particulari necessariam diuinæ prouidentiae à suis Patronis induci, est ipsa posita libertas non laedatur. Item vage huius praesentis absolutam efficaciam cum suo obiecto pugnare conuincunt: quia, cum de hoc vel illo medio, vel effectu sit, de nulloque determinate, cuiusque, & singulariter coniunctum omni ex libertate voluntatis posset apponi: quare, & eius praesentis efficaciam cassari. Mirum est aliquos ex nostris, qui hoc argumento vtuntur, ex hisce, qui praesentis actionis in particulari, & tantum absolutam

efficaciam cum huius libertate, & potestate antecedente voluntatis ad omittendam actionem componunt, quam hoc negant argumento insuper falso absolute assumunt, quia cunctos diuini effectus potest voluntas omittere posita praesentione disunctum, postea, cunctos etiam coniunctum eodem recidit praesentis disunctum effectus, vel causae ad illum certitudinem, quam praesentis diuinae efficacis voluntas habere debet, praesentis huius disunctum de se non competere. Maxime, cum naturā, & essentia sua scientia media non diligatur: quandoquidem è simplici intelligentia effectus, & medij disunctum praesentis praesentis hanc disunctum haberi potest: sed certe ex scientia sola si simplicis intelligentiae habita de effectu libero disunctum praesentis, seipsa ratione suae intrinsecae efficaciae utroque effectui coniunctum carere non possit, vt diximus: quare alterutrum se ipsa certo, & infallibiliter inseret, est ad executionem medij, & executionem extremi alterius apponendi scientia media opus sit, vt effectus apponendi feruetur libertas.

4. Secunda sententia possibilis Deo praesentiones de obiecto vago siue disunctum, hoc, vel illo, affirmat: ita Granados 1. p. cont. 3. tract. 3. d. 5. sect. 3. à n. 19. Cardia de Lugo d. 7. de Incarnat. num. 39. Arriaga d. 7. leg. num. 66 & tom. 1. de Deo vno tract. de voluntate. Quiros tom. 1. de Deo d. 7. sect. 5. num. 31. Ruiz de Montoya d. 7. de voluntate sect. 7. num. 2. & sect. 10. & fufius de prouidentia d. 8. tota vbi sect. 4. num. 10. conclusionem in terminis tradit ex praemissis in sectionibus antecedentibus, explicatque minutius sect. 5. atque S. Thom. & Scholasticorum autoritate illustrat à sect. 6. Hemelman tomo 1. in 1. p. tit. 7. tota d. 3. & hi quidem omnes in eo merito conueniunt: quod praesentiones haece necessarias ad alterutrum ex disunctis contingentibus existentiam: quare & ad disuncti existentiam veram prorsus negent: quia, est ea praesentio de hoc vel illo contingenti apponendo non praecederet alterutrum determinatam voluntate Dei, & medij determinati efficacis voluntate, & effectiua preparatione, & appositione, aequa certitudine apponeretur contingens illud determinatum: unde & disunctum illud, quantum satis ad veram illius existentiam est, etiam apponeretur: siquidem altero è contingentibus disunctum acceptis absolute existenti, verum omnino est vnum, vel alterum extiterit, cum disuncti cuiusvis existentia absoluta appositione termini, seu extremi vnius absoluta satis necessitateque verificetur: vt patet in hac propositione *aliquis homo*, vel *Petrus* aut *Paulus currit*: quae Petro solo curritate vera est, ac proinde obiectum veritatem, cui ea propositio conformatur, disunctum habet ipsum: quod si disunctum ex terminis, contingentibus quidem absolute, sibi tamen repugnantibus, & aduersis, & quorum alter alterum excludat, atque à rebus remoueat, constet, non solum voluntate vnius extremi, seu termini disuncto illo clausi satis absolute disunctum ipsum apponetur, sed aliter apponi repugnat. Quia, cum vtrumque apponi simul repugnet intentio, aut voluntas feria, ac non inepta, & stolidi, Deoque proinde indigna aliter apponendi disunctum, quam vnius determinati appositione, omnino repugnat: erit enim conatus ferius voluntatis diuinae tendens actus in impossibile: dixi voluntate feria & aliquatenus actiua: quia efficax circa terminum contingentem determinate disuncti ex contingentibus constantis, ipsius libertatem euertere certum ex quæst. 2. est: quod si vtrumque extremum contingens, seu terminus disuncti voliti à Deo, vt potest, sibi mutuo non aduersentur neque alter alterum excludat determinatè, vt in hoc disuncto *Petrus*, vel *Paulus currit*, alterius voluntate feria Dei satis apponetur: poterit autem vere apponi voluntate vtriusque determinate v.g. & cursu Petri determinatè, & cursu etiam Pauli determinatè: si enim vtriusque cursu apponitur, alterutrum cursu apponi certissimum est: est non solum disunctum, sed amplius etiam, nempe vtriusque coniunctum apponatur: ostendimus enim in logica propositionem disunctum eiusque veritatem, ni ex terminis sibi repugnantibus disunctum constet, vtriusque etiam appositione & existentia consistere.

5. Sed in his, ac similibus contentens: disunctum, seu

seu vagam de coniuncto contingentibus sibi repugnantibus necessariam in Deo esse: verbi gratia, vt sit, vel non sit consensus Petri: quandoquidem diuersum obiectum est ab obiecto præfinitionis de consensu Petri determinatè: quare, etsi disiunctum illud actiue voluntate determinata executiones alterius ex illis satis ametur, aff absolute non satis disiunctum amatur: verum nihil creatum necessariò à Deo amari amore villo ostensum satis à nobis est: quare ex eo, quod sit disiunctum illud obiectum diuersum, diuersaque etiam bonitatis, à bonitate extremi alterius determinati non probatur amoris Dei erga disiunctum obiectum contingens necessitas. Secundo: cum præfinitio, & amor Dei, de quo disputamus, actiue sit ac subinde tendens in disiuncti positionem eo ipso quod vnus extremi positione disiunctum sufficienter, vt vidimus, opponatur: immò si ex contingentibus sibi inuicem repugnantibus disiunctum constet (vt hoc in quo iustatur) planè non posse aliter à Deo præfinit, siue voluntate serua actiua amari, quam seria extremi determinati actiua voluntate: quare ad Dei, vt summum, complacentiam de obiecto disiuncto, non autem ad decretum, seu præfinitionem & voluntatem actiua Dei instantia hæc extra rem questionem deuoluit: quare Hemelmann, & Quirós extra rem & titulum questionis, ipsi etiam, præfixum disputant, & digladiantur. Tertio: cum obiectum illud disiunctum ex contingentibus repugnantibus sit, quorum vnum alterum excludat, supra cuiusque determinatam bonitatem & entitatem addit necessariam exclusionem alterius nec amplius continet, quam quodlibet est vel non est: quod nullatenus est contingentis veritatis, aut bonitatis, sed prorsus necessariæ: & quæ chimæram excludat: quare, etsi exclusio illa ametur vltimus amore disiuncti, amor ille de contingentibus, de quo disputamus, amor non est, sed de obiecto necessariò: quia esse simul est impossibile: sicuti, nec esse, nec non esse: sed certe, cum quodvis ex repugnantibus sibi extremis oppositi formalis exclusio seipso sit, nihil vltius à Deo, quam extremum alterum amatur, cum amatur alterius exclusio: quare male Hemelmann, & extra rem, ex eo, quod necessariò etiam Deus amet obiectum hoc quodlibet est, vel non est decretum disiunctum Dei probat: ac proinde merito eius probatio displicet nostro etiam Quirós sect. 4. cap. 2.

CERTAMEN II.

Nostri Ruiz rationes alie pro affirmatiua sententia reiectæ: Vbi de amore Dei erga peccatum possibile præcisus.

1. Sed nec nostri Ruiz probationes plures nobis non sapient: eo siquidem principio nituntur: quod Deus plura amet, atque efficaciter amet, quæ essentia sua terminum solummodo disiunctum, seu vage hunc vel illum recipiunt: verbi gratia, visio neutrum determinatè oculum, sed è duobus alterutrum: potestas item libera actus oppositos, nullum tamen determinatè, sed hunc, vel illum vage: putat autem nihil realiter respectum amari posse, quin eius terminus simul ametur. Porro hoc argumentum, de se, nihil de amore necessariò Dei erga creatum vagum, vel aliquod vage probat, nisi connexionem aliquam Deo intrinsecam cum hac, vel illa creatura supponat: sed neque ea suppositione, datis exemplis, aliisque similibus, quæ affert, præfinitiones, & decreta (nimirum actiua, & efficacia, de quibus nunc, termini, seu obiecti disiuncti adhuc necessarij) probat: siquidem, nec Deus ea suppositione facta, nec causa, aut potestas vlla realis cum termino, disiunctum adhuc existente, actu essentia sua connectitur (maximè cum disiunctum non nisi vel alterius determinate, vel vtriusque existentia esse absolute possit, vt

diximus) sed solum cum terminis vt possibilibus: ad quorum agendam possibilitatem, nec potentia, nec voluntas diuina actiuitas extenditur: visionis vero exemplum, ni, vt possibilis solum cogitur, quo pacto neque in eam, neque in alterutrum vage oculum actiue Dei voluntas fertur, actiua Dei voluntatem erga oculum alterum vage non probat: tum quia visio oculi, vt sui causam supponit: quare cum ea à Deo efficaciter amatur, vt obiectum apponendum oculorum existentia, etiam à Deo præuisa, præcedit: quare nec effici actiua visionis voluntate amari efficaciter quous actiua modo à Deo poterunt. Rursus in Ruiz sententia voluntas Dei erga realiter respectum in terminis conueniens, quos voluit efficaciter res entitate sua realiter respicit, necessariò fertur, cum re ipsa adeo amatur: siue respectus ille titulo prædicati specific, siue titulo individualis prædicati rei conueniat. Statuit enim voluntatem diuinam, sicuti, & scientiam præcisam, in re obiecta non esse, vt in respectum vnum rei, quin in alium ipsi realiter identificatur, ferri nequeat, vel scientia Dei, vel eius volitio: visio autem omnia alterum determinatè oculum re ipsa respicit, nisi à duobus proueniat, que tunc determinatè etiam respicit vtrumque coniunctum, non diuisum: quare nullius visionis respectus realis, ni ad vtrumque, alterum determinatè oculum re ipsa esse potest: vnde respectus ad alterutrum disiunctum realiter visioni nulli realiter sumptus est, sed à ratione nostre prædicato specifico, prædicto per rationem etiam solummodo conueniens: quatenus, quia indiuiduum nullum visionis absque determinato altero, vel vtroque oculo, à quibus determinatè prouenit esse potest, prædicatum specificum, absque altero saltem oculo, non posse esse vere iudicamus: quia nulla visio absque altero vel vtroque determinatè esse potest: secundum autem cum præfinitionis statum nec à Deo in huius sententia cognoscitur, nec amatur cuius scientia, & voluntas neque, quoad effectum præcisum ad terminum vagum physicæ ac sine rationis (quæ sola terminorum vagitatem indicat) esse posse superius ostendimus ac de se se patet eum est.

2. Nec similis vero aliud principium, cui ea Ruiz ratio innititur, est. Nempe amorem rei realiter respectiue, ad terminos omnes reales respectus illius fieri etiam debere, id quod, & ex supra dictis, & ex subiungendis absurdis facile patet: etenim rem ad plura conducentem de se, ac vtilem, & Deum, & nos sepe ad vnum ex illis consequendum, & apponimus, quia consequutionem intendamus alterius, nec eius rei ad aliud attendamus aut curemus, nedum amemus, vtilitatem. Secundo iuxta huius doctrinam potestas creare voluntatis seu libertatis creatæ in actu primo ad peccatum connectitur essentia sua cum peccato possibili, cuiusque essentia, saltem vage, ac proinde æque à Deo cum libertas ad bene, maleque agendum amatur, peccatum atque bonum opus, amabitur; quod in statu, & pro statu possibilitatis vtriusque extremo disiuncti, etiam operi bono, repugnat, vt de rebus, & de obiectis omnibus ostendimus d. de obiectis extrinsecis, & creatis, ad quæ Dei voluntas, & amor extenditur: quod si, vt ibidem docuimus ex possibilitate obiecti cognita ad eius existentiam amandum Deus solummodo moueri potest: interitur absurde: Deum disiunctum velle, vt sit, ac exister peccatum, atque atque vt exister opus bonum: cum esse alterutrum, siue vnum, vel alterum esse indifferenter velit, cum vtriusque disiunctum amat: insuper repugnantia dolorque de peccato admissio essentia sua respectiua admitti absolute, & anteriori duratione existentia diuina, ex quo quicumque, etiam Deus, amatur, peccati est: ex quo quicumque, etiam Deus, amatur, & ardentissime peccatori penitentiam, amabit absolute: tam existentiam peccati debet à Deo cum eis ab ipso amare necessariò amari & absurdo amplius est: amatur. Hoc autem absurdum & absurdo amplius est: sed si in amore peccati possibilis sifteret illatio facta, non dissona, sed rationi consona videatur: quare eius dissonantia, & absurditas examinanda, & ostendenda hic est: examen autem hoc supponere debet (quod talis sum citato loco ostendimus, & proxime retulimus) scilicet

scilicet creata omnia objecta pro statu præcisiue suæ possibilitatis amari à Deo posse. Nisi enim id supponatur, nec quæstioni huic locus erit, nec specialis absurditas amoris Dei erga peccatum, si esset, ostenderetur.

3. Henricus d. 18. de volunt. cap. in 9. (quem pauculi, teste Quirós infra, sectantur) docuit peccatum possibile præcisiue à Deo amari, quia tale. Adsonare videtur Ruiz d. 2. 6. de volunt. sect. 6. num. 1. asserens Deum velle, ut peccato conueniant essentia, & passiones suæ ex suppositione, quod sit, vel possibile, scilicet, vel existens: quod scilicet contra rationem sit, eo ipso, quod sit contra Deum: quod sit de se, & essentia sua detestabile & abominabile, neque vquam directè, & per se amabile, sed indirectè, & per accidens solum: quia Dei complacentia, quam secundum quid solum appellat, odium potius peccati absolute, quam complacentiam de illo diuinam inquit contineri: & quoad odium, certissima doctrina hæc est: sed cum qua, complacentia secundum quid, immò, nec affectus complacentie, quantumvis diminuta, quouivis addito imminuta possit consistere: etenim complacere de malis, siue essentialibus, siue accidentalibus, siue personæ, siue rei cuiuspiam solum ex odio illius esse potest, nullatenus vero ex aliqua complacentia, quæ in illa, vel de illa habeatur: atqui complacentia de essentia, & passionibus peccati, siue possibili, siue existenti est per hunc Doctorem complacentia Dei de malo essentia, & passionum peccati: ergo ex multa complacentia, nec complacentia diuinæ vmbra in peccato, sed de effuso, atque (ut se loquar) impote Dei in illo odio potest procedere: ceterum mirandum non est tantum Doctorem conclusionem suam ipsi sibi, & conclusioni suæ contradixisse: cum Dei amorem, seu complacentiam, & necessitatem quidem, erga conuenientiam prædicatorem essentialium, & metaphysicas passiones rei cuiusvis, sicuti & Theologi plures, admiserit: cum autem suorum prædicatorem essentialium, & metaphysicorum metaphysicam conuenientiam negare nequeat, negare complacentiam Dei erga illam, quin principium illud deferat sine inconsequencia minime potuit: & quidem complacentiam Dei, non secundum quid solum, quam admittit, sed simpliciter, & absolute talem, quam admittere non audeat, sed prorsus negat: etenim circa conuenientiam metaphysicam prædicatorem essentialium, & metaphysicam aliarum omnium rerum, absolutam, & simpliciter talem complacentiam necessariam Dei admittit: ac subinde in ea sola conuenientia absolutam bonitatem, ratione cuius res secundum essentiam, & passiones metaphysicas considerata à Deo necessaria complacentia ametur: quare, & utrumque de peccato secundum essentiam, & passiones metaphysicas debet fateri, vel inuitus.

4. Hemelman tom. 1. in 1. part. tit. 7. d. 2. Martinon 1. part. d. 13. Quirós tom. etiam 1. d. 4. 5. sect. 4. & alij ex prædictis, & Recentioribus Theologis communiter peccatum possibile præcisiue, & secundum essentiam, & passiones suas metaphysicas consideratum adhuc, amari à Deo, immò, & amari posse negant: & Martinon oppositum Catholicæ fidei aduersari non immerito censet, non tamen satis hoc probare eo, quod toties in scriptura asseratur. *Deo impium, & impietatem eius odio esse asseratur, ut vidimus proximè antecedente disputatione:* etenim testimonia omnia illa de impio cuiusque impietate absolute existentibus sunt: non de eis, ut possibilibus præcisiue: quin immò pro eo statu, nec impium, neque impietatem eius odio haberi à Deo posse verosimilius ex nostro generali principio, quod in res pro statu possibilitatis præcisiue Dei voluntas ferri non possit, omnino est, & specialius ex materia præsentis: cum nemo ob impietatem præcisiue possibilem odio haberi à Deo possit alioquin sanctissimus quisque antecessor absolute peccabilis, puta Ioannem utrumque Baptistam, & Euangelistam Sanctum Petrum, & in communis sententia Deiparam, in Scotica vero (quæ humanitatem Christi, etiam Hypostaticè unitam, absolute, & antecedenter peccabilem docet Christum Dominum quo hominem odio haberi à Deo posset, qua de eis testimoniis formaliter, & immediate affirmatiua senten-

tia non contradicere, ut Martinon censet: mediare verò aduersatur, ut inferius ostendam: quare merito, ut dixi, affirmatiua sententia eis testimoniis aduersari dici absolute potest. Hæc sententia communi negatiuæ lubens proinde subscribo: eoque lubentior, quod in plurimum Patronorum eius inconsequentias non verear incidere. Plerique enim eorum, ut Hemelman, Quirós, & alij Dei amorem in essentias rerum ob metaphysicam essentialium prædicatorem, & proprietatum metaphysicarum conuenientiam, seu (quod idem est) præcisiuam earum possibilitatem ferri posse, immò necessitatio ferri fatentur: unde, ut nuper expendebamus, Dei erga essentiam, seu præcisiuam possibilitatem peccati amor negati vel agere vel absolute nequit: id quod, & generale illud principium nostrum confirmat, cum ex opposito amor Dei erga peccatum possibile præcisiue infertur, qui tamen aliunde impossibilis etiam ab hisce Doctores, etsi inconsequenter, ostenditur. At potuisset sane facile Quirós inconsequentiam hanc vitare doctrina illa de veritate solum mathematica, ut duo bis ducta sunt quatuor, quæ speculabilis est, non autem volibilis, & quam possibilis præcisè conceptus, & veritas obiectiua imitatur his vocibus significata, si existat peccatum non existit aliquid contradictorium, ut affirmatiue argumentis respondeat eadem: quippe solutio æque omnibus argumentis pro amore Dei erga possibilia præcisiue omnia satisfaceret.

5. Probatur nostra, & communis negatiua sententia. Primo ab absurdo, quod contra citata testimonia scripturæ inferitur, nempe Deum non odio habere, sed amare potius absolute existens peccatum. Probatur: quia, quidquid in statu possibilitatis sufficientem bonitatem habet, ut amorem quouis modo, & gradu sollicitare, terminareque possit: possum absolute melius, fortiusque, amorem terminare potest & mouere: ut inductione per omnia & ex terminis ipsis patet: quidquid enim gratum est, quod possit in se esse præcisè, gratis procul dubio est quod absolute in se sit, cum ei ex absoluta existentia status melior æstimabiliorque accrescat, atque peccatum possibile præcisè sufficientem habet bonitatem per te ad mouendum, & terminandum Dei amorem, & complacentiam: ergo eam, multoque maiorem habebit ad terminandam, & mouendam diuinam de eius existentia absoluta complacentiam, quæ odio Dei de peccati absoluta existentia locis illis reuelato contradicere. Aduersatur item aliis scripturæ, & Patrum testimoniis, quibus ostendimus Deum, nec desiderare, nec efficere peccatum posse. Nam in opinione, quam supponimus de amore Dei erga possibilia præcisiue, eorum pro eo statu complacentia radix prima est desiderii, etiam efficacis, nec solum inefficacis, de cuius possibilitate complacentia habetur: quare nequit dari complacentia de obiecto possibili, cuius desiderium repugnet. Nihil tandem indecentie respectu voluntatis, & amoris diuini in desiderio, siue complacentia absolute existentie peccati excogitabis, quod in amore, & complacentia de eius præcisiue possibilitate non deuoraueris: cum sola obiecti eiusdem variatio statuum intercedat. Probatur secundò à priori, implicat malum simpliciter, & absolute tale esse obiectum amoris, pro quouis statu tale sit, ac concipiatur: est siquidem, qua tale alij obiectum: atqui peccatum, quia peccatum, essentia sua malum absolute est, ut Patres, & Theologi clamant, dum malum culpæ à malo pænæ, & sensibili diuidentis, hoc malum secundum quid, illud autem simpliciter, & absolute malum appellant: ergo implicat in statu villo peccatum amari, in nullo quippe, adhuc præcisiue possibilitatis, absque essentia sua esse potest, eo etiam modo, quo possibilia in statu præcisiue suæ possibilitatis esse possunt, & dicuntur.

6. Hinc patet solutio ad argumenta: non solum, quia status possibilitatis præcisiue rei cuiusvis ineptus est ad terminandum amorem, vel odium, sed quia casu, quo aptus ad id esset, cum affectum terminaret, quem essentia sua ferre posset, non alium quem non posset. Tamen, qui statum possibilitatis præcisiue aptum terminare rei possibili amorem ex conuenientia metaphysica prædicatorem essentialium absque ulla repugnantia, unde & rem absque contradictione in rebus & physicè

physicè esse posse conuincitur, statuunt, eamque bonitatem motuam ad sui amorem (vbi aliis rebus) pro eo statu esse contendunt, in consequenter peccati pro eo statu amorem Deo, saltem possibilem, negant: cum in eo etiam eiusque prædicatis ea conuenientia adsit. Vident tamen Recentiores, vt virtuale saltem amorem peccati possibilem in Deo probent: quia amat suam omnipotentiam connexam essentia sua cum possibilebus, in quibus peccatum est: qui autem amat id, ex quo inferatur aliud inuitabiliter, vt terminus ex re essentialiter connexa cum ipso inferatur, virtualiter saltem terminum amat: vt patet, in amante peccatum, qui eo ipso virtualiter damnationem suam amat: ac vniuersum, quicunque amat causam essentialiter connexam cum effectu, eo cause amore effectum virtualiter amare censetur: obinde Henkelman tom. 2. in 1. part. maxime à tit. 9. d. 1. connexionem Omnipotentia cum possibilebus negat. Verum in odio Dei de peccato nostro, in reuelatione actiua seu decreto efficaci reuelandi illud, negare connexionem cum peccato nequit, vbi, si quas argumentum habet, refert vires, sed nullas habet, et si enim vires habet respectu termini, quem assert, vt effectum, res expresse, & formaliter amata (vnde solum exempla possunt aliqua verisimilitudine peti) non autem respectu termini, quem res non assert, sed supponit potius in se sit, vt euenit odio Dei de peccato, & reuelationi actiua, seu decreto illud reuelandi: eueniretque omnipotentia si connexa realiter de se se cum possibilebus foret.

7. Argumenta cetera, quæ ex Recentioribus assert Quirós, & diluit sectione 5. à num. 24. solum probare contendunt, Deum non posse odio habere peccatum pro statu possibilitatis: quod certum mihi est: cum docuerim nihil pro statu possibilitatis præfinitæ affectum vllum, siue odij, siue amoris terminare posse, et si eius pro eo statu cognitio sollicitate voluntatem possit ad desiderium, vel efficaciam, vel inefficaciam de absoluta obiecti existentia, vel ad fugam ab eius existentia, iuxta obiecti pro eo statu cognitio bonitatem, vel malitiam: inde vero nullatenus inferatur posse Deum amare peccatum pro eo statu præfinitæ possibilitatis: immo verò illud pro eo statu eadem ratione amare non posse, quia nec potest odire: in quam demum rationem per ambages, & circumloquia distinctionum, non admodum perceptibilem, venit tandem Quirós noster ea sectione 30. vbi solutiones à se tactas breuitus, & clarius collegit: quas idcirco induxit, ne eius inconsequentia de amore possibilem bonorum pro statu possibilitatis præfinitæ, siue secundum conuenientiam metaphysicam prædicatorum essentialium absque contradictione ad impossibilitatem amoris de eadem conuenientia peccati pro statu possibilitatis præfinitæ aperte deprehenderetur: & hæc nos extra choram, & rem præsentem à Recentioribus conatos dixisse de difficultate, quæ commodius in Theologia quieteretur, satisfecit: iam ad præsentis quæstionis de præfinitionum erga nostros liberos actus disfunctionum possibilitate, eorundem libertate illa, vtilemque Theologiæ exinde doctrinam tradendam redeamus.

CERTAMEN III.

Præfinitio vaga de actibus nostris, seu extremis liberis salua eorum libertate probatur, vbi multa Theologie vtilia consociantur.

1. Probatur præfinitionis vagæ, seu de obiecto, & effectu libero bono disfunctioni, hoc vel illo possibilitas: quia nec Dei perfectioni, nec effectus ex illa apponendi libertati repugnat: ergo est absolute possibilis. Dixi de obiecto bono: quia, si in disfunctione alterum extremum tantum bonum sit, eiique oppositum malum,

& peccatum (quod vt dixi amari à Deo pro quorū statu repugnat) nequit disfunctioni adhuc amari disfunctioni: siquidem, vt ita amentur debet Dei amor in alterutrum extremum æque, & indifferenter ferri: quod repugnat determinationi odio habendi ac non amandi peccatum, quam de se Deus, cuiusque voluntas habet: itaque de obiecto disfunctioni, quod extremis, siue intrinsicè, siue extrinsecè, & siue, & circumstantiis bonis confert, conclusio nostra, & communis iam Doctrinæ, procedit: duorum autem in antecedente positorum probatio prima: nempe perfectioni diuinæ voluntatis non repugnare: & primo non ratione scientiæ, aut voluntatis solummodo de obiecto vago, quæ solæ in Deo censentur adinueniuntur, vt vidimus certam. Nec ratione frustrabilitatis intrinsicè absolute, quam ea præfinitio habet, & cum intrinsicè ipsius efficaciam pugnet: ostendimus enim ibidem ea præfinitione politæ neutrum disfunctioni extremum determinatè apponendum, tamen ex illis alterum, quo verificetur absolute alterutrum poni: ita, vt repugnet vtrumque conuincitur non apponi, cum & disfunctioni extremis liberis bonis confert, ac proinde, & sic de se amabile, nec eius amor vlam Deo imperfectionem asserat, vel supponat, à Deo amari absolute poterit: ut efficaciam eius amoris intrinsicè cum effectu alterius ex ipsa apponendi libertate pugnet: vt in secunda antecedentis parte non repugnare, antecedenti eodem assumebatur.

2. Ea verò pars antecedentis, ne ab aduersariis quidem negatur, sed supponitur potius, vt vidimus certamine 1. argumento ipsorum primo: facileque ostenditur: si enim disfunctionem, quod præfinitur, illius extremis contradictoriis confert: vt præfinitio Petri erga Paulum amorem huius, vel eius omissionem tali tempore: nihil amplius necessitatis amandi, vel non amandi Paulum eo instanti Petro assert, quam ipsius libertas in actu primo, siue potestas ad amandum, vel non amandum Paulum instanti eodem. Hæc autem, sicuti ad naturam determinatè instanti illo apponendi Petrum cogit, neutriusque determinatè pro eo instanti apponendum impossibile reddit: ita neutrius abole libertatem, et vtrumque defectum conuincitur reddat impossibilem: quia nequit Petrus pro eo instanti, nec amare, nec non amare ob contradictionem in consensu hoc nec amandi, nec non amandi includam: ad quam nulla nisi diuina potestas esse potest: ergo nec præfinitio diuina de amore hoc Petri erga Paulum, vel eius omissionem in hoc instanti disfunctionem Petri in eius amoris consensu vel appositione in eodem instanti libertati contradictionis officit, et si extremam vtrumque præfinitionem pro eo instanti conuincitur, finalique absolute defecere vtrum id sane adeo perspicuum est, vt diuina ipsa ostendat immorari non expediat. Aliunde contra contradictionis, seu vaga de alterutro extremo libero contradictionis disfunctionem videntur forte repugnare quia iuxta dicta nihil aliud voluntati liberæ Petri libertate contradictionis erga amorem Pauli, vel eius omissionem assert, vel erga alterius liberam appositionem officit, potestque officit quam libera pro eo instanti voluntas Petri qua libera & habeat, efficiat: quare de extremo alterutro libero apponendo, non quidem præfinitio quæ essentia sua efficacax de se erga suum obiectum esse debet, sed pura libertas contradictionis Petri ad amandum, vel non amandum Paulum esse poterit.

3. Certè si constituta Petri voluntas in actu primo libera libertate contradictionis ad amandum vel non amandum Paulum pro priori nature ad Dei amorem de eis contradictoriis extremis pro eo instanti supponatur argumentum conuincit: solum complacentiam de libertate contradictionis Petri ad eum amorem, cuiusque omissionem pro eo instanti esse, cum eam supponit, neque vltatenus agat: eaque supposita alterutrum extremum contradictionis pro eodem instanti esse necesse sit, ut vtrumque conuincitur pro illo defecere prius impossibile, vt diximus: quare nil Dei præfinitio, & voluntas circa alterutrum necessitatem, & vtrumque conuincitur: uti impossibilitatem agere potest: vnde nec aliquod tennis actiua, nedum efficacax, erga disfunctionem illam, se subinde, nec præfinitio disfunctioni illius esse poterit: in

autem amor Dei erga disunctum illud liberi amoris Petri erga Paulum vel omissionis eius in eo instanti constitutum in illo Petri priori naturæ non supponat, sed potius, ut potest, antecedit effectus quidem amoris, & præfinitio disuncti illius ex contradictionis liberi constantis esse optime poterit: ex qua alterutrum liberè necessario pro eo instanti necesse fit, & utrumque pro illo coniunctum deficere fit impossibile: ac subinde teneatur Deus, & Petrus pro illo instanti, cuiusque absolutam voluntatis in actu primo libertatem contradictionis ad utrumvis consistere.

4. Discursum simili probatur, præfinitionem de extremis potius, siue contrariis de se, ut odium, vel amor Petri erga Paulum in hoc instanti, siue non oppositis inuicem, ut hic vel ille amor, vel actus fidei, & charitatis disunctum præfinitis neutrius apponendi absolute libertati officere: etenim, si contraria extrema disunctum præfinita de se sint, nullam maiorem alterius apponendi determinate necessitatem, alteriusque determinate apponendi impossibilitatem voluntati affert, quam ipsa voluntas, qua libera in actu primo libertate contrarietatis in hoc instanti ad odium, vel amorem habeat: est hæc non obstat absolute liberæ appositioni alterutrius extremi libertate contrarietatis: ergo neque de alterutro ex contrariis apponendo præfinitio. Inde vero id ipsum probatur de præfinitione alterutrius extremi, ex non contrariis de se, atque inuicem oppositis: siquidem nihil aliud maioris necessitatis ad alterius determinate ex illis appositionem, aut impossibilitatem ad appositionem alterius determinate voluntati affert: imò verò cum extrema disunctum præfinita contraria de se non sunt, neutquam alterum excluditur: cum neque id ratione sua contrarietatis, quam non habent, præstat, nec vi disunctiæ solum præfinitionis de alterutro disunctum apponendo, utriusque similitas reddatur impossibilis; sed solum utriusque coniunctum defectus, ut patet: ad quem proinde defectum libertatem, contradictionis adhuc non relinquit: relinquit tamen ad alterutrum, & contradictionis & contrarietatis libertatem.

5. Id quod explicandum exactius restat, quam fuerit hucusque, à subtilibus etiam Commagistris nostris Marcianis Recentioribus explicatum: etenim præfinitio libertatem alteri actus ex præfinitis apponendi seruet, oportet ut alterius ommissio sit pura contradictionis libertate posita priori naturæ alterius absolutam appositionem non præcedat: si enim appositæ vius ex disunctum præfinitis actibus ommissio ex libertate contradictionis absolute præcedat, cum utriusque coniunctum ommissio absoluta, vi disunctiæ præfinitionis alterutrius actus sit, ut diximus, absolute impossibilis, alterius actus appositio erit necessaria: sicuti eius ommissio alterius ommissione supposita impossibilis: quare alter, qui apponitur actus liber non erit: quemadmodum, cum alter ex duobus extremis contrariis ex libertate contradictionis omittitur à voluntate alterius appositio necessaria erit: si in pura actus suspensione nequeat ut volunt aliqui voluntas permanere: quare neque utrumque ex contrariis actibus coniunctum omittit: quod procul dubio ex vi præfinitionis disunctiæ de actu alterutro voluntas creata habet: ergo, ut actus alterius disunctum præfinitum, siue alteri de se repugnantis, libertas seruetur, illius, qui apponendus est absolute in eius appositione libertas exercita supponenda ad alterius ommissionem est: vel si tunc exercita absolute à voluntate in huius alterius absoluta ommissione supponi ad actus appositionem nequit; tamen, cum actus disunctum præfinitum sibi inuicem non repugnant altero actu libere posito à voluntate, atque absolute præsupposito, alter liberè etiam libertate contradictionis poni à voluntate possit, vel omitti: quia alterius præfinitio, etsi utrumque simul omitti prohibeat tantum, quare neque utriusque appositionem exigat, tamen hinc utriusque coniunctum appositioni absolute non contradicit.

6. Si autem præfinitio disunctiæ de alterutro ex contrariis actibus sit, puta odio vel amore Petri erga Paulum: tunc quidem ommissio amoris, nec poterit liberam odij appositionem natura præcedere, siquidem utriusque, ut diximus ommissio coniunctum: vi præfinitionis est prorsus impossibilis: quare, & al-

Christoph. de Ortega de Deo Vno, Tomus II.

terius actus ex contrariis disunctum præfinitis omissione præsupposita alter necessario apponetur: etenim cum ratione contrarietatis actuum disunctum præfinitorum alter alteri mutuo repugnet, etsi præfinitionis vi præcisè: utrumque simul apponi non prohibeatur: est vi contrarietatis naturalis actuum disunctum præfinitorum (qui materia, seu obiectum eius præfinitionis sunt) utriusque coniunctum appositio prohibetur: quare ex libera præsuppositione alterius, ommissio necessaria nec libera proximè alterius ommissio est: etsi, quia ex libertate contrarietatis, quam præfinitio de alterutro ex contrariis actibus disunctum præfinitis voluntati reliquit, alterum quod ommissum est, æque, atque illud quod positum est, potuit pro natura priori à voluntate absolute apponi, liberè etiam libertate contrarietatis, actus, qui appositus absolute non est, dicendus sit absolute ommissus; quamvis hac libertate absolute exercita, & supposita in actus oppositi absolute positione, libera alterius ommissio non sit, ut diximus, proximè, sed remotè solum: quatenus pro priori ad exercitium libertatis contrarietatis ad utrumvis apponendum, potuit absolute præ altero apponi: nunquam enim in voluntate fuit ad alterum ex contrariis apponendum supposita alterius absolute appositione libertas.

7. Hic adverte præfinitionem alterutrius actus disunctum vulgo per duplex hoc decretum conditionatum à Recentioribus explicari: *decerno, ut, si non, sit actus fidei Petri, sit actus elemosynæ*: & hoc alterum simul: *Et decerno, ut, si non sit actus elemosynæ, sit actus fidei*: quibus decretis vnum hoc innuitur: nempe, præfinitione disuncti illius alterutrius apponendi necessitatem induci, atque utriusque ommissionem coniunctum excludi: quod certissimum, ut diximus, est: quare ex vnius ommissione alterius absolutam positionem legitimè inferri: ceterum propriè loquendo male duplici eo conditionato decreto præfinitio disunctiæ explicatur: etenim conditionatum propriè obiectum dicit conditionis conducentiam aliquam, etsi non determinantem, & necessitantem de se ad conditionatum sub ea futurum: ut autem ex dictis constat ommissio alterius actus ex disunctum præfinitis, si aliquo modo pro priori naturæ ad conditionatum alterum extremum disuncti præfinitis apponendum natura præcedat, ut debet, si ad ipsum conditio, & subinde aliquo modo conducent sit ad alterius appositionem: quare ex vi præfinitionis, quæ coniunctum illud duplicis voluntatis propriè loquendo conditionatæ continet nunquam alteruter actus disunctum præfinitus liberè apponetur, contra horum Recentiorum, & omnium communem sententiam, quam hic statuiamus, dixi autem ex vi præfinitionis: quia cum præfinitio, seu decretum conditionatum ex parte obiecti absolutam efficaciam, & connexionem cum obiecto sub conditione solum præfinito habeat, quoties conditio libera voluntati creata est, in eius appositionem nihil prorsus agit: quare si actus alter ex præfinitis, nobis de se liber, à nobis antea actus ad negationem alterius absolute appositam apponatur, ut potest (quando quidem libera nobis ommissio est) nihil tunc in actus appositione præfinitio, cuiusque efficacia habebit: siquidem alterius ommissio (quæ conditio purificanda necessario erat, ut præfinitio erga illius absolutam appositionem efficiam absolutam haberet) pro natura priori ad huius actus appositionem absolutam non præcessit: quare præuenta aliunde à voluntate nostra, cuiusque libertate in actu absolute apponendo absoluta conditionatæ illius præfinitionis efficaciam est: nihilque, etsi alterius ommissio addit, quod isthic in actu præsuppositum agat omnino habebit: quare etsi stante ea præfinitione libera actus ille apponatur à voluntatis quidem libertate libera apponitur, nunquam autem ex vi præfinitionis, ut dixi.

8. Quæ dicta hæcenus sunt de præfinitione disunctiæ actus liberi nostri huius, vel illius eadem de eodem vnicò actu pro diuersis durationibus, seu instantibus disunctum, hoc, vel illo, sit ita à Deo præfinitur, dicta volumus: sicuti enim præfinitio duplicis actus disunctum neutrius determinatè apponendi, necessitatem, alteriusque determinatè apponendi impossibilitatem voluntati nostræ affert, sed solum alterius apponendi necessitatem.

nam actus voluntatis imperans, eluque, sine physica, sine intentionalis actiuitas, & adactio ad imperatum ab actiuitate & adactione physica, vel intentionali intentionis efficacis finis ad mediū necessarii electionem quod intentionis efficacis ad electionem illam actiue alterutro, vel utroque modo physico, vel intentionali ex parte actus primi determinet, quia electionem ipsam pro obiecto habeat, atque expresse formaliter velit; actus vero imperans in imperatum, tanquam in obiectum formaliter, & expresse voluit ferri debeat, & reflexe illum velle, verbi gratia, *Volō elicere volitionem, & assiduum misericordiam, penitentiam, humilitatis, &c.* Hæc omnia bus Doctoribus communia, & stata, atque hic supponenda ex fassori nostra disputatione de actibus imperantibus, & imperatis ad controuersiam de actibus voluntatis.

2. Mittenda verò nunc quæstio, quam ibi examinabimus, subtilior, an possit esse actus imperij non absolute efficacis, & actiue physice, vel intentionaliter determinans ex parte actus primi, adigensque voluntatem ad actum imperatum elicendum, tamen actiue physice, vel intentionaliter sit actus illius imperati, ad eumque elicendum alterutro, vel utroque actiuitatis genere ex parte actus primi voluntatem inducens ac impellens, ut auxilium & cogitatio voluntatem ad actum ex parte actus primi suo modo, est non determinat, sollicitat tamen, & impellit, & habitus adquisitus plurimum sententia ad actus proprios voluntatem quam non determinat, & adigit, actiue tamen agit: ac demum vera, ac sentia, non tamen absolute efficacis, finis intentio ad medium electionem agere, ac inducere intendens voluntatem potest, induciturque de facto sæpe ad aliqua eligenda, ut vidimus quæstione 1. tamen eam non cogit. Mittenda tamen quæstio hæc in præsentiarum fuit: quia præsentis quæstionis difficultas tota non ex specialibus eius quæstionis decidenda principiis pendet, sed utriusque communibus; ac proinde in actibus imperantis actus efficacis, & imperati ab aliis hæcenus disputatis, & admissis instituenda hæc quæstio fuit, ne alterius de subiecto ab aliis non supposito nec disputato, sed importune hic disputando, quæstionem intruderemus, quæ ex resolutione, & principiis præsentis quæstionis decidenda decisa manebit.

3. Dicendum est contra Ruiz citatum, voluntati diuine actus imperans, & imperatus, eorumque inter se le ordo non repugnat. Probatur: quia in Dei voluntate est per te, & per omnes Doctores actus intentionis, & electionis meritorum ad fines intentos, atque inter eos ordo prioris, & posterioris, vniuersique ab altero, quasi dependentia, & subordinatio: quia electio mediorum ab intentione proutens ipsamque pro natura & causalitatis quasi priori in voluntate diuina supponit, intentionem vero finis pro eo priori, posita in voluntate eam ad mediorum electionem agere, adigitque, si efficacis intentio sit: ergo in voluntate diuina actus imperans, & imperatus, similique inter illos ordo, & subordinatio esse potest. Non dixi, est de facto, sed esse potest: quia nullus actus imperans in nobis adhuc essentialiter supponit imperantem ab eoque pendet, (ut patet in actu misericordie, & penitentia: à charitate imperatis, qui iidem obique eo imperio esse possunt) sicut electio omnis pendet à intentione, atque eos actus ita subordinatos in Dei voluntate, (quem nisi propter finem operari est impossibile, ut sæpe vidimus) de facto esse evidens est: imperantem vero actum actus alterius in voluntate Dei esse evidens à ratione non est, neque sciri à nobis nisi ex reuelatione potest. Consequentia est legitima quia omnes repugnantia contra actum imperantem, & imperatum voluntatis diuine, eorumque inter se ordinem & subordinatorem à Ruiz excogitate, & excogitabiles de facto in actibus intentionis, & electionis, huiusque ad illam dependentia, & subordinatio sunt complanate, ut singularum subordinatorem & dependentiam electionis ab intentione voluntatis diuine applicatione clarebit certam. Probatur secundo, & confirmatur à priori ratio præcedens: quia tamen actus omnes voluntatis diuine, qui à nobis numerantur diuersi physice & realiter loquendo, & inter se, & cum voluntate ac diuinis reliquis idem sunt, inde solum euincitur vnum ab alio imò neque à voluntate diuina posse physice, & realiter distingui: quare nec vnum ab alio, neque à voluntate ipsa physice, & realiter causari, atque procedere: at vero & inter se vere, ac sine vlla nostra fictione intentionaliter distingui suadent diuersa Dei libera decreta per intrinseca Deo adæquate constituta: quorum vnum deficiente altero, imò possibilitas innumeris verè, ac omni mentis nostre fictione seclusa persistit, verè distinctionis alicuius (tamen non physice & realis ob essentialem amoris, siue omni amoris quoad substantiam & modum diuini infinitatem) evidenti argumento, & inrefragabili, ut vidimus controu. 4. de voluntate volitionis diuine libera, quæ libere constitutionem adferentes ex hac vero intentionali vera actus voluntatis diuine à voluntate ipsa, & scientia ab intellectu, quibus tamen realiter physice identificantur, ostendimus tom. 1. de Deo vno controu. 1. de scientia d. 2. & hoc tom. controu. de volunt. d. 2. dari in Deo vera prædicata potentia intellectiua, & volitione realiter intentionalis est non realis physice ad suos actus eliciendos; nec solum logicam eorum actuum potentiam, ut phres contendunt argumentis, quæ ibi facile discimus, tamen ab eis inclamarentur euidentia: sicque & scripturæ, & Patrum, & ante actum huc vq. Theologorum doctrinam de vero potentia intellectiua, ultra actum potentiam logicam, siue possibilitatem verum & realem intellectum, & voluntatem stabilimus non vno, neque exiguu veritatis, & rei Theologicæ commodo.

4. Hoc autem statuto ex citatis locis principio euincitur clarè in diuinis actibus summa identitate reali physica, & inter se, & cum potentia diuinis, eorum veram intentionalem distinctionem, & aliorum ab aliis, quibus realiter physice identificantur: productionem, & dependentiam non repugnare, nec solum inter eos fictam ratione, atque nostro modo concipiendi distinctionem, & dependentiam posse intercedere, ut citatus Ruiz num. 6. à medio quasi certum, & in Theologia statutum ac sine disputatione tenendum putauit. Inde vero constat primo: dependentiam, cum diuini iudicii ab obiecti apprehensione, cui realiter identificatur, cum actus voluntatis diuine, siue productionis siue fuge à iudicio diuino, quo vel bonitas, vel malitia obiecti assertiue proponitur, tamen ipsa huius physice identificetur: cum denique (ut propius ad rem præsentem accedamus) electionis ab intentione inter se physice realiter identificatis non rationis nostre creatori adinstar de diuinis cogitantis figmentum, sed veram intentionalem dependentiam esse: constat secundo: hæc ex parte distinctionem, & dependentiam veram intentionalem actus imperati ab imperante non repugnare. Cum autem actus intentionis distinctio, & dependentia hæc sit actu cum iura distinctorum & subordinatorum in amore, seu actu voluntatis diuine eodem & adæquate specificato ab unico specificatio & totali amoris diuini, constat tertio: neque inde repugnare veram distinctionem, & dependentiam intentionalem alterius ab altero inter actum imperantem, cuius ratio à priori, tam pro actibus intentionis, & electionis, quam pro actibus imperante, & imperato est, quam sæpe dedimus t. 1. de Deo vno contr. 2. de scientia & hoc tom. controu. 4. de volunt. de adæquato obiecto specificatio scientia, & volitionis diuine agentes, ubi verum diuinum actus scientia Dei, & bonum diuinum actus amoris diuini adæquatum obiectum primarium, & specificatum esse ostendimus; & tamè id non obtare, quominus plura obiecta motiua creata, finaliter etiam, & occasionaliter, ob hoc, vel illud Deus velit pro voluntatis diuine diuersis verè intentionaliter actibus adinstar, & assignentur, quia, licet increatis motiua, ob quæ actus voluntatis habentur, eos necessario specificent, quia eorum specificationem, imò realem physicam existentiam illorum non supponunt, sed obiectiue suo modo faciunt, in actibus tamen scientia, & amoris diuini essentia, & entitate sua ab omni obiecto creato, pro quouis eius, etiam possibilitatis, statu independentibus, totos ab æqua necessitate physice primario adæquate specificatos supponunt: quare, quoad eorum physicam realem entitatem, & specificationem obiectiue illos faciendi, & specificandi motiua obiecta creata aditum oculos inueniunt, cum secundo loco adueniunt. Ex quo principio nostro hoc etiam tom. controu. 5. d. 1. q. 1. virtutes Dei morales dilucide statuimus, ac produgnamus: è cuius aduertentia minori in earum dependentiam

ensione valde antecessores nostri, diuque sunt vexati:
per auia saepe & repugnantia gradientes, vt ibi ostendebamus.

tim. Hic autem principis notitiam oritur; (et) lumen-
tim) memoriam fundamentis ratio a priori pro actus im-
perantis, & imperati & subordinationis ac dependentia
verè in Dei voluntate intentionalis, non physice, actus
imperati ab imperante realis possibiliter, & non repug-
nantia facile efformatur. Possibilitatis distinctionis ac-
tu imperantis ab imperato verè realis intentionalis non phy-
sice, atque ita verè subordinationis, & dependentia actus
imperati ab imperante non obstat identitas eorum ad quum
physica, & realis ex via parte ex alia verò non obstat pri-
maria adequata (specificatio amoris) ex omniamoris diu-
ni à diuina bonitate, quomius in alia obiecta fecundum
cum inrursu, tam extrinseca Deo etiam motus, & vi-
sum finem media, &c. ferri possit, quin amorem diuinum
efficienter & augent; sicque amor diuinus essentia sua
omniamot, quoad substantiam, & modum, atque iden-
titer, & indiuisibiliter infinitus per terminos, etiam ex-
trinsece negationem augeatur, & quasi per partes cre-
scat, atque ex his solum capibus repugnantia cre-
at, imperantis, & imperati distinctio, & veraque subordi-
natio, & dependentia vnius ab alio petuntur à Rubeo, pos-
suntque apparetur opponi; ergo, actus eorumque lub
ordinatio, & dependentia vnius ab alio non repugnat
in voluntate diuina. Minor repugnantiarum complana-
tionem constat certamine secundo. Maior probata ma-
ior numero 4.5. & 6. Probatur sententia etiam, eluqu-
fundamenta vtriusque confirmantur conclusione 2. iam
subiuncta.

CERTAMEN II.

*De facto actus imperans, & imperatus
adsunt Dei voluntati : ubi ob-
jectionibus occurritur.*

7. **P**robatur conclusio ex Ierem. 31. n. 3. *In charitate*
perpetua dilecti tesulo attraxi te miserum: ubi affe-
ctus misericordiae, ex quo nos peccata auia ad se
Deus traxit ac reduxit, ex Dei in nos charitate esse dic-
tur, atque illa particula *dilecti*, non innuitur solum,
declaturatur: atque affectus misericordiae proprie dicitur,
et exercitae, neque effi formaliter, & proprie acceptae cha-
ritatis adus, neque eius motus, & obiecto formali cha-
ritatis: ergo aliunde verificari debet, & actum miseri-
cordiae illius diuine erga nos causari. (v. ubi asseritur)
a charitate, quam ex motuo, formalique obiecto chari-
tatis, quod ab eo actus misericordiae formaliter respecta-
tur. Nequit autem hic aliunde causari a charitate nisi
quatenus actus charitatis Dei erga nos cum misericordiae
diuine erga nos imperet: ergo in Deo datus de facto
actus charitatis erga nos imperans, & imperatus miseri-
cordiae, illi vere, & realiter intentionaliter subordi-
natus ab eo quod dependens. Minor primi syllogismi
probat: quia motus, vbi obiectum formale miseri-
cordiae, omnimode eius actum formaliter talem
subleuatio miseriae alienae, quo honestatem propriam im-
ferentis in eo affectu, & subleuandi exercitio: quare &
est honeste quidem concupiscentiae actus, atque com-
placitiae proprii miserantis: actus autem omnis chari-
tatis effi vel complacitiae in altero ab eius bonitatem
vel eam necessariu ortus. Maior ex textu ipso in illi
explicato patet, & consequitio effi legitima: si subleum
ad consequentiam secundam (quae atque inoffensio cum
re) atrendens effi certum.

2. Dixi autem de actu formali misericordiae, nam materialiter loquendo omnis actus misericordiae, & iuxta proximum commoda cadens charitatis dicitur, & qui eos exercent charitatiui vocantur, epulaeque, ac merenda confraternitatum statim diebus assuetae charitatis, vulgo dicuntur: quia materia apta charitatis proximi propter Deum, imò & ex proximi ipsius complacenti

apra fuit, ommoda huius quaecunque: & quomodo exercit charitas & complacentia in proximo, vel quod innotet, et inde vulgaris illi amoris, fidei charitatis definitio fit: *Amaro esse velle alteri bonum, & illius qui habuerit substantiam huius mundi, & videri fructum suum necessarium habere, & claudere videra sua de se, quomodo charitas Dei manet in ipso: Ioan. epist. cap. num. 17. quibus filius Iacobus cap. 1. (ux. num. 1). Confirmatur argumentum & textu Hieremie petrum ex illo Leonis pap. Ier. 1. de Natiuit. vbi ex Pauli locutione, praefertim ad Ephes. & sensu & verbis haec sententia compingit vt nos ad gratias Deo Patri agendas pro incarnationis mysterio adducitur. *Qui propter multum dilexit eam, quod dilexit nos miseris est nobis: & cum essetis mortui peccatis, conuoluitque nos in Christo, vt essetis in ipso noua creatura nouum figmentum.**

3. Probatum tertio : quia voluntas permiffa peccati prædilatationem quorumvis penitentia finem illius falutadum effe medium ad præintentionem quorum falutæ : æque vniuerfum cuiusvis medijs efficacia ad falutem intrinfeca Deo electio : atque medium quodvis ad finem Deo intentionem amari a Deo potest effe intentione prælibata faluis : ergo , & voluntas permiffa peccati prædilatationi prædefinitæ pro falutem penitentium Deo intrinfeca potest a Deo amari æque intentione falutis : fi quidem illius permiffio effe potest , & effe effectus prædilatationis : vnde videbimus contraſtertia 7. d. effe effectus prædilatationis vniuerſum autem de omni electione medijs efficacia ad falutem , quod peccati permiffio non fit , fine controuerſia villa : medium ad illam effe atque æque intentione Deo electuro amabile : quare & ac ratione amari a Deo poſſe certiffimum eſt. Inde vno probatur cum electionem a Deo Deo intentione falutis amari de facto. Nulli enim effe vnde ab eius amore Dei voluntas retrahatur cum Deo electionis impius ac conducentis remotiori illius ſcientia perfectiffima æque , atque proximioris conducentis medium pro ipſam eligendum , adeo Quia circa , etſi in nobis fine reflexa voluntate erga electionem mediourum , folaque cognitione , & ſcientia conducentis mediourum ad finem intentionem poſſit voluntate ad electionem mediourum immediate , & proximie accedere : quare neque effe prædicato electionis vbi ſe imperium intentionis in illam requiritur , aſt ſi electionis habenda & conducentia ipſius remotioris ad finem eligendum in nobis etiam ſcientia præcedat , non dubium quia ſicut reliqua ad finem intentionem quouis modo , & gradu , vel proximiorie , vel remotiorie conducentia , & electionem ipſam expreſſe æque intentione amari inducerentur : quare cum ex perfectione Dei , cuiusque omniſcientie neceſſario conducentis electionis remotioris ad finem æque , atque proximioris mediourum eligendum adſit , dubitandum non effe , quin ex ac intentione Dei ad eam amandum de facto inducat. Nec minus inducit ad hunc etiam amorem reflexum amoris electionis extrinfeca mediourum , & effe in infinitum inducendum reflexus hic amor ad finis obtentionem non conducentis , ipſa extrinfeca mediourum electionis , ſine qua illa amari poſſunt : ac proinde ille effe ſola eligendis Dei perfectione in ipſo altitruir : quare neque ex ſiſ intentione ad eum amorem reflexe amandum , vbi ſe inducat : intentione , & perfectione omni amoris diuini , vbi primario a Deo intentionaliter concipitur , & effe , abſque villa diuini amoris additione reflexa æmunt : vnde in ſimili reflexione diuine ſcientia ſua ſeipſam dicebamus totum , de Deo vno controu.4. & hoc tom. controu.4. de volunt. diximus ſæpè.

416. Iam quæ à nostro Ruiz opponuntur, quæque op-
poni contra vtramque conclusionem possunt adu-
harum probationibus sunt. Primum, quia si eadem
à se ipso disjunctio, atque ad seipsum ordo, à se
ipso dependentia vere, ac non ficta esse non possit:
ipso dependentia vere posita certam, & in
disiunctum est doctrina intentionalis & electio-
nis veris, ac non fictis ab eodem Ruiz acquisitis, licet
& à Theologis reliquis, & necessario admittendis,
ad formam ex præfata doctrina respondentem distinguendo
antecedens: eundem actus ad ipsum physice, & ratio-
nalis solum eiusdem negatur antecedens, realiter antepo-
nens etiam eiusdem, datur: actus vero imperius,
imperiatus.

imperatus, sicuti, & intentio, & electio tamen *reel ter* physice idem sint, *realiter* vero intentionaliter non sunt idem, sed diversi. Secundum: quia crescere paulatim, & quasi per gradus Dei amor intelligeretur, si quasi priori naturæ in actu imperante expressus amor imperati actus, nondum pro illo priori concepti admitteretur: negandum absolute est, atque in actibus intentionis & electionis in statu: tum, quia, quod expresse non ametur actu intentionis electio, non tollit, quod pro illo intentionis priori amor, qui electio est, non adfit, nec possit adesse: tum quia, ut diximus certam. hoc 2. n. 3. expresse ante conceptam à Deo electionem amari à Deo electio ipsa potest, ac debet. Negandum autem absolute est, iuxta doctrinam à nobis datam certam. 1. num. 6. de primario obiecto, & adequato specificatio amoris Divini, ex quo omni amor, & infinitus è genere suo per denegationem termini, etiam extrinseci, ante & independentem ab omnibus aliis obiectis euadit, ac supponitur; ac proinde qui nequeat realiter intentionaliter diversorum inter se accessu, vel recessu crescere, aut diminui, & ex quibus constet constari.

3. Confirmatio secunda nostri Ruiz, tamen verum num. 8. assumat, non scilicet posse Deum discurre, quia nequit assentiri conclusioni ob connexionem præmissarum, non inde tamen à Theologis, neque ab ipso negatur, quod ob aliud, quam Divinam veritatem primarium scientiæ suæ obiectum, & adequatum specificatum, nequeat Deus veritatibus creatis, tanquam motibus ad ascensum uti, cum ipse, & Theologi plerique Recentiores vnam creaturam in alia creatura, imò Deum etiam ipsum, tanquam in medio formali, & determinatio posse ab ipso Deo cognosci: in eo autem motionem intentionalem medijs illius formalis, & determinatiui creati ex parte obiecti ad assensum veritati creatæ, imò & Deo ipsi fatentur: quid, nisi aliud obstat, incommodum foret si ob connexionem præmissarum Deus conclusio- ni assentiret, formaliterque discurret? Secundò: cum in intentione, & electione, ac moralibus virtutibus

Deum moveri, habereque affectus voluntatis suæ propter creatam bonitatem, & honestatem, & utilitatem ad illam ab his Doctoribus non negetur, imò negari nequeat, non valet consequentia à negatione motui creati respectu scientiæ divinæ ad negationem motui respectu divini amoris. Aliunde quàm ex impossibilitate motionis obiectivæ veritatis creatæ negatur à Theologis Recentioribus cognitio divina discursiva, siue vnius creatæ veritatis ex alia, etiam divina, admittentibus tamen in Deo rei cognitionem in alia; quia præpositione in non denotatur physica realis distinctio cognitionis obiecti, quod cognoscitur; quæ tamen ad formalem discursum requiritur, & præsuppositione ex denotatur, divinæque scientiæ repugnat.

6. Nos autem aliunde negamus scientiæ divinæ motionem obiectivam à veritate, siue divina, siue creatæ, ut in vel ex illa aliam veritatem cognoscat, ut videre est tom. 1. de Deo vno, controu. 2. de scientia d. 7. quæst. 1. & quæstion. 5. per totam: inde tamen ad motionem obiectivam aliorum obiectorum respectu amoris divini ad obiecta alia negamus illationem: quia fundamenta negandi ibi hic non currunt, ut ea legenti constabit. Neque item putamus maiorem distinctionem cognitionem vnius ex alio quam in alio importare: satisque, si alia eo loco adducta obstant, veram intentionalem cognitionum distinctionem fore, ut vnum ex alio, & formali discursu, æque ac in alio, cognosci possit. Tandem tertia Ruiz pro sua & contra nostram doctrinam confirmatio numer. 9. extra rem est. Siquidem ab indistinctione actus tendentis ad plura obiecta materialia ob eandem rationem formalem, & impossibilitate subordinationis veræ ipsius, ut ad vnum materiale obiectum tendit, ad se ipsum, ut in aliud fertur, tota confirmatio procedit; cum tamen actus imperans, & imperatus non sint actus idem ob idem motuum divinæ bonitatis ad plura obiecta materialia tendens, sed ex motibus ab ea diversis concepti, & elicti: quare, & in quibus distinctio vera, & subordinatio locum, ut vidimus, habeat.

